CIHAN UNIVERSITY

2007
ERBIL

زانكۆی جیهان

جامعة جيهان

ڕەواندز

لە بەڵگەنامەکانی عوسمانیدا

١٢٦٢-١٣٣٧ کۆچی

١٨٤٦-١٩١٩ زایینی

بەرگی پانزدە

بڵاوکراوەی زانکۆی جیهان

خانەی ئەرشیف و بەڵگەنامەکان

٢٠٢٢

ئامادە و پێشکەشکردنی: **د. نەوزاد یەحیا باجگر**

وەرگێڕان: **ئاشتی ڕەحمان**

پێرست

زنجیرە	بابەت	لاپەڕە
١	پێشەکی	٧
٢	چەند رونکردنەوەیەك لە بارەی بەڵگەکان	٨
٣	شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی	١٠
٤	کۆد و ووشەی رەسەنی کۆدەکان	١٦
٥	بەڵگەکان	٢١

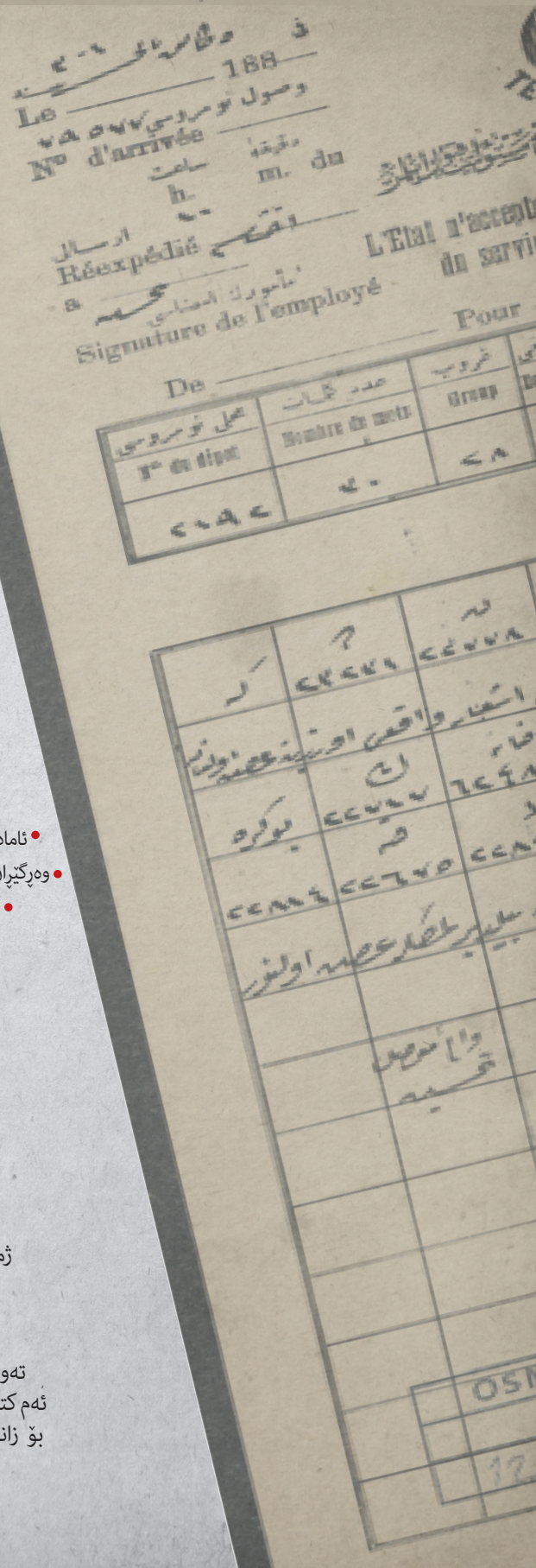

- ناوی کتێب • **ڕەوانـــدز** لە بەڵگەنامەکانی عوسمانیدا
- بەرگی پانزدە ١٢٦٢-١٣٣٧ کۆچی/ ١٨٤٦- ١٩١٩ زایینی
- ئامادە و پێشکەشکردنی • د. نەوزاد یەحیا سەعید باجگر
- وەرگێڕان (زمانی عوسمانی) • ئاشتی ڕەحمان
- بەڕێوبەری هونەری • بورهان سابیر
- دیزاینی ناوەڕۆک • سومەییە مورادی
- بڵاوکراوەی • زانکۆی جیهان | خانەی ئەرشیف و بەڵگەنامەکان
- تیراژ • ١٠٠٠ دانە
- چاپ • یەکەم ٢٠٢٢ هەولێر

ISBN 978-9922-9909-1-0

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان
ژمارەی سپاردن ( )ی ساڵی٢٠٢٢ی وەزارەتی ڕۆشنبیری

بۆ داونلۆدکردنی کتێبەکان: Download Books

www.NawzadBajger.net
www.NawzadBajger.org
chairman@cihanuniversity.edu.iq

تەواوی مافی
ئەم کتێبە پارێزراوە
بۆ زانکۆی جیهان

ئەم وشە و بیروبۆچوونانەی کە لەم پەرتوکەدا نووسراوەتەوە سەرچاوەکەی بەڵگەکانە و ئێمە لێی بەرپرس نین، لەبەر ئەمانەتی زانستیش لەکاتی وەرگێڕانی دەستکاری نەکراوە.

پێشەکی

هەروەك لە ساڵنامەی ویلایەتی موسڵ هاتووە، قەزای ڕەواندز لە سەر چیا و زەوی سەخت هەڵکەوتووە، بەڵام ناوچەکانی دیرە و حەریر لە دەشتایی پێك دێت و زەوییەکەی سادەیە، زۆربەی شوێنەکانی ئاوی زۆرە، قۆڵێکی گەورەی زابی گەورە لەگەڵ سەرچاوەی تر لەم قەزایە هەڵدەقوڵێت و تێدەپەڕێت، زەوییە سروشتیەکەی بە داری بەرو، بەڵوت و مازی دەورە دراوە، لە سەر چیاکانی جۆرەها دار بەرچاو دەکەوێت، هەروەها گردەکانی بۆ کشتوکاڵ کردن گونجاوە، هەروەها دۆڵەکانی بە بەرووبوومە و دەشتاییەکەی بە پیت و بەرەکەتە، دانیشتوانەکەی سوودی لێ وەردەگرن، بەم هۆیەوە گوزەرانیان باشە، لەگەڵ ئەمەش دانیشتوانی قەزاکە بە تەواوەتی نیشتەجێن و بە کشتوکاڵەوە خەریکن، بەشێکی کەمی نەبێت بەهۆی هەڵکەوتی شوێنەکەیانەوە ئاژەڵ بەخێو دەکەن، لە ناو قەزاکە فرقەی عەشیرەتەکانی خەیلانی، مال، ساڵ و بولی کۆچەرین، ئەمانە هەرچەندە لە ناوچەکەن بەڵام ڕاستەوخۆ لە عەشیرەتی ڕواندز نین، بەڵکو لە هەکاری تا ڕواندز و هەولێر بڵاوبوونەتەوە، لە هەموو وەرزێکدا لە شوێنێك خێمە هەڵدەدەن.

دانیشتوانی قەزاکە بە گشتی کوردی شافعین، تەنیا لە یەك دوو گوند کلدانی و لە هەندێك گوند ئیسرائیلی هەیە، بەرووبوومی دانەوێڵە، تووتن، لۆکە، مازی، ڕووەکی کەترە و بەڵوت، هەروەها هەموو جۆرە بەرووبوومی باغ و باغچە هەیە، بەشێکی هەنارده دەکرێت، بە تایبەتی تووتن هەم زۆرە و هەم خواستی لەسەرە، لەوانە تووتنی جۆری هسلە، شتنە و زیراری، برنجی زیراری زۆر خواستی لەسەرە.

ئەوەی لە بەڵگەکاندا بەرچاو دەکەون ئەم شارە لە سەردەمی عوسمانیەکاندا بە سانجەق یا بە قەزا ناوی هاتووە، بەڵام ئەوەی ڕاستییە ڕەوانـدز لەم سەردەمەدا قەزا بـووە، لە ڕووی ئێداریەوە نەبۆتە سانجەق، لە هیچ سەرچاوەیەکی مێژوویی باس لە سانجەق نەکراوە، گرنگترینیان ساڵنامەی عوسمانی. جگە لەمە ئەم شارە گرنگیەکی تایبەتی هەبووە، بەهۆی شوێنە ستراتیژیەکەی نزیکی لە سنووری ئێران و بوونی میر و سەرکردەکانی میرنشینی سـۆران، هـەروەك شار و ناوچەکانی تر کە وەرگـێـردراون، نـاوەڕۆکـی بەڵگەکانی تیشك دەخاتە سـەر کێشەی ئـیـداری، عەشیرەت و سنوور.

لەم کتێبەدا زیاتر لە ٣٠٠ بەڵگەی ئەرشیفی عوسمانی لەسەر ڕەوانـدز وەرگـێـردراون، لە بەرگی ١٥ پێشکەشی خوێنەر و توێژەران دەکرێت، ئاواتەخوازین ببێتە جێگەی خۆشحاڵی خوێنەران و سـوود لە زانیارییەکانی وەربگرن.

د. نـەوزاد یـەحـیا باجـگر
سـەرۆکی دەسـتەی ئـەمیـنداریـەتی کەمپـەکـانـی زانـکۆی جـیـهان

چەند روونکردنەوەیەك لە بارەی بەڵگەکان

١

• لە بەڵگەکاندا هەڵەی ساڵ، مانگ و رۆژ کراوە؛ لە بارەی مێژووی ناو بەڵگەکان ئەوا مێژووی کۆچی و رومی بەکارهاتووە، لە هەندێک بەڵگەشدا مێژووی رومی یا کۆچیەکەی نووسراوەتەوە، بە تایبەتی لە ساڵە رومیەکە هەڵەی تێدا کراوە.

٢

• هەڵەی ناوی تێدایە، بۆ نموونە ناوی کەسێتی، شوێن و عەشیرەت بە هەڵە نووسراوەتەوە، ئەم نووسەرەی نووسراوەکەی نووسیوەتەوە کوردییەکەی باش نەبووە، بە شێوازی سەر زاری خۆی ووشەکەی نووسیوەتەوە، یاخود لە بارەی ناوچە و شوێنەکانەوە شارەزاییەکی ئەوە تۆی نەبووە، زانیاری لە شێوەزاری ناوچەکەش نەبووە، بۆیە بە هەڵە نووسیویەتیەوە، لە کاتی وەرگیرانیش هەروەکو خۆی نووسراوەتەوە، دەستکاری نەکراوە.

٣

• لە بارەی وەرگێرانی بەڵگەکان، هەروەکو خۆی وەرگێردراوە؛ یەک ووشە زیاد یاخود یەک ووشە کەمی نەکردووە، تەنانەت هەوڵ دراوە لە کاتی وەرگێرانەکە دەستکاری دەستەواژە و ووشەکان نەکرێت، چونکە ئەگەر بە گوێرەی زمانەوانی کوردی دەستکاری دەستەواژە و ووشەکان بکرابووایە، ئەوا دەبووایە دەستکارییەکی زۆری دەستەواژەکان بکرێت، هۆکاری دەستکاری نەکردنەکەش بۆ ئەوە بووە تا بەڵگەکان رەسەنایەتی خۆیان لە دەست نەدەن، لە هەمان کاتدا خوێنەر و مێژوونووسان لە شێوازی نووسینی بەڵگە و شێوەزاری ئەم سەردەمەی نووسەران ئاشنا بن، کە ئەم بەڵگانە بە چ شێوازێک نووسراونەتەوە، جگە لەمەش کاری نووسەر و مێژوونووسانە لە کاتی لێکۆڵینەوە لە زانیاری ناو بەڵگەکان، روون کردنەوە و شی کردنەوە بۆ بابەتی ناو بەڵگەکەکان بکەن.

٤

• لە هەندێک بەڵگەدا بۆشایی هەیە، ئەوانیش بە پەنجەی دەست دەژمێردرێن؛ هۆکاری ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی لە کاتی نووسینەوەی نووسراوەکە هەندێک ووشەی نهێنی هەبووە، نەویستراوە ئاشکرا بێت، بۆیە نووسەرەکە بۆشایی بەجێ هێشتووە، تەنیا ئەوەی نووسراوەکەی گەیشتۆتە دەستی لەم بۆشاییە تێگەیشتووە و زانیویەتی نووسەر یاخود لایەنی پەیوەندیدار مەبەستی چییە.

٥

• لە چەند شوێنێکی کەمیش بۆشایی بە خاڵ هەیە (...) مەبەستیش لەم بۆشاییە بە خاڵانە ئەوەیە، کە ئەم ووشەیە نەخوێندراوەتەوە، زۆر جار ووشە هەیە خوێندنەوەی زۆر ئەستەمە، کە نووسەرەکە بە شێوەیەک یاخود بە خەتێک نووسیویەتی ناتوانرێ بخوێندرێتەوە، بۆ ئەوەی لە خوێندنەوەی هەڵە و لە ووشەی هەڵە دوورەپەرێز بین، بۆ ووشەکە بۆشایی بە خاڵ دانراوە.

٦

• هەندێک ووشە یاخود راستەرە بڵێن زاراوە هەیە لەم سەردەمە بەکار هاتووە و مانای تایبەتی خۆی هەیە؛ ئەم مانایە نادەن کە ئێمە رۆژانە بەکاری دەهێنین و لێی تێدەگەین، جگە لەمەش وەرگێرانی ئەم ووشانە بۆ کوردییەکەی لە نرخ و ماناکەی تێک دەدات و لە هەمان ئەم ئاستە نابێت، واتە مانای پر بە پێستی خۆی لە دەست دەدات، بۆیە نەکراوەتە کوردی و هەروەکو خۆی دانراوە، بەڵام بۆ ئەوەی خوێنەر و مێژوونووسان لە پێناسەی زاراوەکان ئاشنا بن، لە (شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی) پێناسە کراوە و روون کراوەتەوە، لە هەمان کاتیشدا زاراوە هەیە، کە زانراوە لە ماناکەی ناگۆڕدێت، وەرگێردراوەتە سەر زمانی کوردی.

• بەڵگە هەیە لە چەندین لاپەڕە پێک هاتووە، ئەم چەند لاپەڕەیەش باسی یەک بابەتی دیاری کراو دەکات، بۆیە تەنیا یەک لاپەڕە وەرگێردراوە، چونکە هەموو لاپەڕەکان هەمان بابەت باس دەکەن، جیاوازیەکی ئەوەتۆیان تێدا نییە، بەڵام ئەگەر ئەم چەند لاپەڕەیە باسی چەند بابەتێکیان کردبێت، یاخود هەر هەمان بابەت بەڵام بە شێوازی جیاواز و هەر لاپەڕەیەک بە شێوازێکی جیاواز باسی بابەتەکەی کردبێت، لێرەدا مووی وەرگێردراوە. ٧

• دووبارە بوونەوەی بەڵگە، هەندێک بابەتی دیاریکراو دووبارە بوونەوەی بەڵگەی تێدایە؛ وەکو ئەوەی لە سەرەوە باسمان کرد، بابەتەکە لە چەند لاپەڕەیەک پێک هاتووە، لە جیاتی ئەوەی هەمووی کۆبکرێتەوە و هەمان ژمارەی بدرێتی، کەچی بە پێچەوانەوە هەمان بابەت ژمارەی جیاجیایان دراوەتێ، لێرەدا بە ناچاری هەمان بابەت کە لە ژمارەی جیاجیا پێک هاتووە، وەرگێردراوە، چونکە ژمارەیان جیایە و هەمان ژمارەی نەدراوەتێ. ٨

• لە کاتی نووسینەوەی رووداوەکان و زانیاری لە بارەی ناوچەکانەوە، بە گشتی باسی بابەتەکان کراوە، بۆ نموونە شوێنی عەرەب نشینیش باسکراوە؛ لێرەدا تەنیا ئەوەی پەیوەندی بە کورد و ناوچەکانی کوردییەوە هەیە وەرگێردراوە. ٩

• لەنێوبەڵگەکاندادەستەواژەی دووبارەورستەی دووبارەبەرچاودەکەوێت، لێرەدانووسەرلەکاتی نووسینەوەی نووسراوەکەدا هەمان زانیاری یاخود دەستەواژەی دووبارە کردۆتەوە و هەمان زانیاری نووسیوەتەوە. ١٠

• لە بارەی ساڵی بەڵگەکان، بۆ رێزبەندی بەڵگەکان ساڵی کۆچی و زایینی بەکار هاتووە، پشت بە مانگ و رۆژەکەی نەبەستراوە؛ جگە لەمانەش ساڵی ناو بەڵگەکان بە گوێرەی زانیاری ناو بەڵگەکە و ئەوەی سەر بەرگەکەی گۆرانکاری بەسەر دادێت، واتە نووسەر ئەم ساڵەی نووسیوەتەوە کە بەڵگەکەی تێدا نووسیوەتەوە، کە گەیشتۆتە لای پاشاش ئەم ساڵەی نووسیوەتەوە، کە نووسراوەکەی بینیوە، هەندێک جاریش ساڵی جێبەجێ کردنەکەی لەسەر نووسراوە، واتە لە یەک بەڵگەدا چەند ساڵێکی جیاواز بەرچاو دەکەوێت. ١١

• هەندێك ساڵ کە لە ناو بەڵگەکاندا ئاماژەی پێکراوە، بە کورتکراوی نووسراوەتەوە، بۆ نموونە دەڵێت ساڵی (٢٧) لێرەدا مەبەستی ساڵی (١٢٢٧)ە، کە ١٢٠٠ ەکەی فرێ داوە، یا ئەگەر نووسرابێت ساڵی (٣٣٦) ئەوا لێرە مەبەستی ساڵی (١٣٣٦)ە، کە ١٠٠٠ ەکەی فرێ داوە. ١٢

وەرگێر

شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی

ئاڵای (الای)	ئاڵای بە مانای کۆمەڵ و قەڵەباڵغ دێت، لە زاراوەی سەربازیش ووشەیەکە، لە سێ چوار تابور پێک دێت، هەروەها هەر ئاڵایەک سانجەقێکی لە ژێر دەستدایە.
ئەعیان (اعیان)	بۆ بەدواداچوونی بریارەکانی ئەنجوومەنی میللەت، ئەنجوومەنێکی تر هەبووە و ئەم ئەرکەیان پێ سپێردراوە، لە ساڵانی ١٨٧٧ و ١٩٠٨ ئەندامەکانی لەلایەن حکوومەتەوە هەڵبژێردراوە.
ئەنبار	شوێنێکە بۆ هەڵگرتنی زەخیرە و کەلوپەل بەکارهاتووە.
ئەنجوومەنی والا (مجلسی والا)	ئەم ئەنجوومەنە لە ساڵی ١٨٣٧ دامەزرا، داواکاری نێوان دەوڵەت و خەڵکی جێیەجێ دەکرد، لە ساڵی ١٨٦٧ هەڵوەشایەوە و لە شوێن ئەو شورای دەوڵەت دامەزرا.
ئستەبڵی عامیرە (اصطبل عامرە)	تەوێلەی کۆشکی پاشا.
ئۆچاقلق (اوجاقلق)	ئەم زەویانە جیاکرابوونەوە و داهاتەکانیان بۆ پارێزگارانی قەڵا و کۆگای چەک بوو.
ئۆن باشی (اونباشی)	ئەم سەربازە قوماندانیەتی ١٠ کەسی کردووە.
ئیستدعانامە (استدعانامە)	ئەم نووسراوەیە وەکو داواکاری بۆ دەوڵەت دەنووسرێت، بەڵام مۆر و پولی لەسەرە .
ئیستعلامنامە (استعلامنامە)	ئیستعلام نووسراوی بە زانیاری بووە، هەرچی ئیستعلامنامەیە نووسراوی بە بەڵگە بووە.
ئیستیناف (استیناف)	دووبارە دەست پێکردنەوە، ئەم بریارەی کە لە دادگای سەرەتایی دەدرا، بۆ ئەوەی بریارەکە هەڵبوەشێنرێتەوە سەردانی دادگایەکی سەرووتر، واتە لە ئەم بەرزتر دەکرا، تا بریارەکە هەڵبوەشێننەوە.
بابی عالی	بنکەی سەدری ئەعزەم، دیوانی هومایۆن لەگەڵ نەزارەتی ناوەخۆ و دەرەوە و فەرمانگەی شورای دەوڵەت دەگرێتەوە.
باش کاتیب (باش کاتب)	نووسەری یەکەم یاخود سەرۆکی نووسەران، لە فەرمانگە فەرمییەکاندا ئەرکەکەشی نووسینی نووسراو بووە.
باش کیتابەت (باش کتابت)	کیتابەت واتە پیشەی نووسین، باش کیتابەت یەکسانە بە باش کاتیب، واتە سەرۆکی نووسین.
باشبوغ	قوماندانی سەربازی رێک نەخراو یاخود نارێک.
باش مودیرەت (باش مدیرت)	باش بە مانای سەرۆك یاخود یەکەم دێت. مودیرەت واتە بەرێوەبردنی کاروبارەکان؛ هەرچی باش مودیرەتە بە مانای بەرێوەبەرایەتی یەکەم یاخود بەرپرسی یەکەمی بەرێوەبەرایەتی دێت.
بەرائەتی شەریفە	واتە پاکانەی ئەستۆ و خۆبەرێکردن، لە سەردەمی عوسمانی بۆ وەرگرتنی زەوی کشتوکاڵی یاخود دامەزراندن، دەبووایە لەلایەن پاشاوە یاخود دەوڵەت بەرائەتی شەریفە واتە پاکانەی ئەستۆ وەربگیرێت.
برادەر زادە	برادەر زادە مندالی خوشک و برا، هەروەها برازا، پورزا، خاڵۆزا دەکات.
برادەری	واتە بە برا.

بلۆک (بلوک)	دەستەی سەربازی.
بلۆک باشی (بلوک باش)	سەرۆک یاخود بەرپرسی بلۆک.
بینباشی (بیکباشی)	بین بە مانای هەزار دێت، باش واتە سەر، بینباشی، ئەم ئەفسەرەیە یاخود قۆماندانەیە تابورێک بەڕێوە دەبات لە هەزار سەرباز پێک هاتووە.
پلەی حەرەمەین (درجە حرمین)	بەم کەسە ووتراوە کە تۆبەی کردووە و حەرامی لە خۆی قەدەغەکردووە، زیاتر لە کاتی حەج کردن دەچووە پلەی حەرەم و خراپە و کاری بەدی لە خۆی حەرام دەکرد. لەلایەکی تر لە سەردەمی کۆندا چینی زاناکان دەگرێتەوە، کە لە دوای پایەی میسر لە پێش پلەوپایەی ئیستەنبۆڵ پلەیەکی بەرزە.
تابور	لەشکری سەربازی، کەرتی سوپا.
تاتار	نامەی گواستۆتەوە بۆ ناوچەکانی تری دەوڵەت، جولەی زۆر خێرا بووە، جگە لە ناوی تاتار ئەوەی ئەم کارەی کردووە ناوی (ساعی، پۆستە، قاسد، برید)یشی پێ ووتراوە، لە کاتی خۆیدا تاکی تاتار بە خێرا رۆیشتن بەناوبانگ بووە، بۆیە پێیان ووتراوە تاتار.
تەحسیلدار (تحصیلدار)	ئەم فەرمانبەرەیە باج و باجی داهات و بەروبوومی داهات کۆدەکاتەوە.
تەرسانە (ترسانە)	تەرسانە یاخود تەرسخانە واتە کارگەی دەریایی، ئەم شوێنە بووە کاروباری کەشتییە جەنگیەکان و کاروباری دەریایی تێدا جێبەجێ دەکرا، یەکسانە بە تەرسانەی عامیرە (ترسانە عامرە).
تەغار (تغار)	٤ ربە ١ تەغارە.
تەنزیمات (تنظیمات)	لە رووی زاراوەدا بە مانای رێکخستن و رێکوپێکی و خستنە سەر رێگا دێت، لە سەردەمی عەبدولمەجید لە ٣ قاسمی ١٨٣٩ لە گوڵخانە خوێندرایەوە، بە ناوی رەشنووسی هومایۆنی گوڵخانە بە فەرمانێکی پاشا هەژمار کرا، لەلایەن رەشید پاشای گەورەش وەکو چاکسازی راگەیەندرا، تا ساڵی ١٨٧٧ی جەنگی رووس بەردەوام بوو، دواتر سنووردار کرا؛ ناوە راستەقینەکەی تەنزیماتی خێرخوازی (تنظیمات خیریە) بوو.
تیمار	ئەم زەوییە کشتوکاڵیە داهاتی ساڵانەی لە نێوان ٣٠٠٠-٢٠٠٠٠ ئاقچە بووە، ئەم جۆرە زەوییەش بەم سەربازانە دراوە، کە بەشداری شەڕیان کردووە یاخود بەم کەسانە دراوە کە لە بواری ئایینەوە ئەرکیان پێ سپێردرا بوو، بەم داهاتەش بژێوی ژیانی خۆیان پێ دابین کردووە، واتە لە جیاتی مووچە پێیان دەدرا.
پارە	وشەیەکی فارسیە، ١ قوروش ٤٠ پارەیە، ١ پارەش دەکاتە ٣ ئاقچە.
پۆست نشین	بەشێخی تەکیەووتراوە پۆست نشین، لەهەمان کاتدا بە کەسێك ووتراوە کە پلەیەکی هەبووە و کارەکەی بەرێوەبردووە.
حەرەم (حرم)	ئەم شوێنەیە، هەموو کەسێك ناتوانێ بە بێ مۆڵەت بچێتە ژوورەوە، بە تایبەتی ئەم شوێنانەی کە تایبەتن بە ئافرەت و ژووری ئافرەت.
جەبەخانە (جبەخانە)	ئەم کۆگایە بووە هەموو جۆرە چەک و باروت و کەلوپەلی چەکی ئاگری تێدا پارێزراوە.
جەلیلە (جلیلە)	جەلیلە بە مانای ناوداری گەورە یاخود شکۆدار دێت، کە نووسراو بۆ فەرمانگەی وەزیر و موشیر دەکرا، بەم شێوەیە رێزیان لێ دەگیرا، لە پلەی ئەوان نزمتر پێیان دەوترا بەهییە یا عالییە.
خاخام	زانا و بەرپرسی یەهودیەکان، واتە کاهین.
خەلافەتپەناهی (خلافتپناهی)	خەلیفە شوێن گرەوەی کەسێک، کە لە دوای پێغەمبەر وەکو وەکیلی پێغەمبەر کاری کردووە، ئەم ئەرکە لە ئیسلام داهێنرا، پەناهی واتە پەیوەندی، خەلافەت پەناهی واتە شتێک کە پەیوەندی بە خەلیفەوە هەیە و لەلای ئەو دەردەچێت.

خەیل (خیل)	تاقم، خەڵکێکی زۆر، بە تاقمی سوارەش دێت.
خولعە (خلعە)	ئەم جلە چەند جۆرێکی هەبووە، جلی ڕێز لێنان، جلی پەشیمانی یاخود جلی مردن، ئەم جلەش لەلایەن پاشاوە وەکو پاداشت یاخود ڕێزلێنان بە کەسێک دەدرا.
داعی	ئەم کەسە ئەرکی دوعا کردن و نزا کردن بووە.
دەرسەعادەت	ئیستەنبۆل پایتەختی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی.
دەفتەردار (دفتردار)	سەرۆکی ژمێریاری، بەرپرس لە کاروباری دارایی.
دەفتەر خاقانی (دفتر خاقانی)	دەفتەر خانەشی پێ ووتراوە، فەرمانگەیەك بوو، کاروباری پارەی دەوڵەت و مووڵك و زەوی و زاری بەڕێوە دەبرد، بۆ نموونە تاپۆ.
دزدار	پارێزگاری قەڵا.
دوخان	تووتن.
دوخانچی	تووتنچی؛ ئەو کەسە کاری تووتنی کردووە.
ژورنال	ژورنال دەفتەری ڕووداوەکان، یاخود دەفتەری ڕۆژانە.
رایج	رایج بەهاکەی تری، واتە نرخەکەی تری یاخود بەهای ڕابردووی.
ردیف (ردیف)	بەم سەربازانە وتراوە ردیف، کە لە دواوەی سەربازی ڕێکخراو دەوەستان و لە کاتی پێویستیش چەکیان پێ دەدرا.
رژی (رژی)	فەرمانگەی تووتن.
روزهزر و روزقاسم	(Hıdırellez) لە دونیای تورک وەرزێکە جەژنی بۆ ساز دەکرێت، روزی هزر (Ruz-ı Hızır) واتە (ڕۆژی هزر) کە بە ناوی ڕۆژی خدری لەز (Hıdırellez) ناو نراوە، بە پێی داستانی ئەم سەردەمە، لەم ڕۆژەدا لە سەر ڕووی زەوی پێغەمبەر خدر و ئیلیاس بەیەک گەیشتوون، تاوەکو یارمەتی هەژار و لێقەوماوان بدەن. لە تورکیاش جەژن بۆ ئەم بۆنەیە دەگێردرێت. بە پێی ڕۆژژمێری زایینی ڕۆژی خدری لەز لە ٦ مایس، لە کۆنیش بە پێی ڕۆژژمێری رومی ڕۆژی ٢٣ نیسان هەژمار دەکرێت. ماوەی نێوان ٦ مایس تا ٨ تشرینی دووەم بە ناوی ڕۆژەکانی هزر وەرزی هاوین و ماوەی نێوان ٨ تشرینی دووەم تا ٦ مایس بە ناوی ڕۆژەکانی قاسم وەرزی زستان پێک دەهێنن. بەم شێوەیە ڕۆژی ٦ مایس تەواو بوونی وەرزی زستان و دەست پێکردنی وەرزی هاوین دەکات.
رسوم (رسوم)	باج و باجی گومرگ.
رسومات (رسومات)	باجەکانی گومرگ.
ریاسەتپەناهی (ریاستپناهی)	پەیوەستە بە سەرۆکایەتیەوە، کە پەیوەستە بە کارەکانی پاشا.
ریال	ریال پارەی زیوی ئاسیاویە، دەکاتە ٢٥ قوروش.
ریکابی هومایۆنی شاهانە (رکاب همایونی شاهانه)	سەربازە سوارەکانی پاشا.

ریکابی هومایۆنی قەپوچی باشی	بەرپرسی یاخود سەرۆکی دەرگای سەربازە سوارەکانی پاشا.
زەربخانەی عامیرە (ضربخانه العامره)	ئەم شوێنە پارەی دەوڵەتی تێدا دروست دەکرا.
سالیانە	ئەم باجەیە ساڵی جارێك وەردەگیرێت، لە پێش تەنزیمات بەشێك لە فەرمانبەران و بەکارهێنراوان بەرامبەر بە ئەرکەکەیان، ساڵی جارێك کرێیان پێ دراوە.
سەدارەت (صدارت)	شوێنی کاری سەدری ئەعزەم و پلەکەیەتی.
سەدارەتپەناهی	پەیوەندی بە سەدری ئەعزەمەوە هەیە، واتە ئاماژەیە بۆ سەدری ئەعزەم.
سەدری ئەعزەم (صدر اعظم)	پلەکەی وەکو سەرۆک وەزیرانی ئێستا بووە، یاخود وەکیلی پاشا بووە.
سەر عەسکەر (سر عسکر)	سەر وشەیەکی فارسیە بە واتای سەر دێت، سەر عەسکەر بە واتاکانی ئێستا بە مانای سوپا سالار، سەر لەشکر، سەرکردەی سوپا، قوماندان دێت.
سەر کاتیب (سر کاتب)	سەرۆک یاخود یەکەم نووسەر.
سەعادەت (سعادت)	واتە خۆشی.
سەفەربەرلیك (سفربرلك)	بەم کەسانە ووتراوە کە خۆیان ئامادە کردووە، تا بچنە شەر یاخود بۆ چوونە شەر لە ئامادەباشی دابوونە.
سەلاملك (سلاملك)	لە کۆشکە گەورەکاندا بەم ژوورە دەوترا کە بۆ پێشوازی کردن لە میوانان تەرخان کرابوو.
سوریچی	ئەم پیاوەیە سەرپەرشتی ئاژەڵە بارهەڵگرەکان یاخود بارگیرەکان دەکات، واتە کرێچیە، وەکو خزمەت بەکرێ گیراوە، تا بارگیرەکان بە رێگا ببات.
سیپاهی (سپاهی)	ئەم سەربازە سوارەیە خاوەنی زەوی کشتوکاڵییە، لە لەشکری عوسمانی کۆندا چینێک سەربازی سوارە هەبوو، لە بەرامبەر ئەم دە یەکە (عشر) کە لە زەوی کشتوکاڵی وەریاندەگرت لەگەڵ ئەم ئاژەڵانەی کە خۆیان بەخێویان دەکرد، بەشداری جەنگیان دەکرد، بەڵام کەلوپەلی جەنگی لەلایەن دەوڵەتەوە پێی دەدرا.
سیپاهیدار (سپاهدار)	گەورەترین سەربراز، سەر عەسکەر.
سیلاحشۆر (سلاحشور)	واتە پیاوی چەکدار، ئەم پیاوانە بوونە لە چەك هەڵگرتن و بەکارهێنانی شارەزایەکی تەواویان هەبووە، لە جەنگدا بە چەك شەڕیان کردووە.
شاهنشاه	گەورەترین پاشا یا شا، واتە پاشای پاشایان یاخود شای شایان.
شەهبەندەر (شهبندر)	بە واتای باڵیۆز دێت، لە سەردەمی مەحمودی دووەم، بۆ پاراستنی بازرگانە موسڵمانەکانی ناوەخۆ، لە نێوان خۆیان کەسێکیان هەڵدەبژارد، تا هەر ناکۆکی و لێك تێنەگەیشتنێك هەبێت چارەسەری بکات.
شورای دەوڵەت بە زمانی عوسمانی (شورای دولت)	پێش ئەم دامەزراوەیە، ئەنجوومەنی واڵا کارەکانی ئەنجام دەدا، دوای هەڵوەشاندنەوەی ئەنجوومەنی واڵا، لە ساڵی ١٨٦٨ شورای دەوڵەت دامەزرا، جۆری کارەکەی لە کاری کارگێڕی پێک دەهات، ئەرکەکەشی دۆزینەوەی چارەسەر بۆ کێشە کارگێڕییەکان و دەرکردنی یاسای گونجاو بوو، ئەم دامەزراوەیە تا ساڵی ١٩٢٢ بەردەوام بوو.

چاوش	وشەیەکی تورکیە، لە رووی سەربازییەوە سەربازی پلە بچووکە، ئەمڕۆش بە پلەی پاسەوان دێت.
چەڵتوک (چلتوك)	برنج.
ڤۆیڤۆدە	لە سەردەمی عوسمانیەکاندا فەرمانبەرێک بووە سەر بە خەزینە، ئەم داهاتانەی رێک دەخست کە لەلایەن خانم، ئەفەندی، سەدری ئەعزەم، وەزیر، بەگی بەگان و بەگی سانجەقەکانەوە دەهات، هەروەها ئەمانە ئەرکی پاراستنی ئاسایش و رێکخستنی شوێنە تایبەتیەکانیان پێ درا بوو، لە بەرێوەبردندا پیاوی بەهێز بوون، بۆیە ناوە ناوە کێشەیان بۆ دەوڵەتی عوسمانی دروست دەکرد.
عولوفە (علوفە)	ئەم زاراوەیە بەم سەربازانە دەوترا، کە سێ مانگ جارێک مووچەیان وەردەگرت.
فەریق (فريق)	واتە تاقم، تیپ، دوو لایەن، کۆمەڵە خەڵکێکی زۆر، بە پلەی سەربازیش دێت، لە چینی سەربازی لە دوای موشیر دەهات، ئەویش گەورەترین پلەی سەربازی بوو.
فرقە	دەستە، کۆمەڵ.
قەپوچوقدار (قپوچوقدار)	ئەم فەرمانبەرانە بوون کە لە بابی عالی ویلایەت، لە خزمەتی قەپوکەتهودا دابوون و هەندێک داواکاری والییان جێبەجێ دەکرد.
قەپوچی باشی	بەرێوەبەری ئەم چینەیە، کە لە بەردەم دەرگای کۆشک وەستاون.
قەپوکەتهودا (قپوکتهودا)	قەپوکەتهودا خزمەتکاری بەر دەرگا بوو.
قەساس (قصاص)	سزای شەرعی بکوژی کوژراو و برینداركاری بریندارکراوەکەیە، بۆ میراتی کوژراو داوای قەساس دەکەن.
قپوچی باشی (قپوچی باشی)	قەپوچی بە دەرگای فەرمانگە و شوێنە فەرمییەکانی دەوڵەت دەوترا، کە خەڵک بۆ ئیشوکارەکانیان لەم دەرگایە دەچوونە ژوورەوە و دەهاتنە دەرەوە، بێگومان ئەم دەرگایانەش بەرپرس و سەرۆکیان هەبووە، جگە لەمە قەپوچی باشیش پلەیەک بووە، دراوەتە فەرمانبەرانی دەوڵەت، بۆ نموونە ریکابی هومایۆنی قەپوچی باشی (رکاب هومایونی قپوچی باشی).
قۆل ئاغا (قول اغا)	بە واتای قۆڵ، لێرەش قۆڵی ئاغا یەکسانە بە ئەفسەری قۆڵی تابور، یا خود یاریدەدەری بینباشی، قۆڵی راست و چەپی ئاغا.
قولی	قول؛ ئەم پیاوەیە بۆ ئەرك جێبەجێ کردن دەکردرێت، هەرچی قولی؛ ئەم فەرمانبەرەیە بۆ چاودێری کردنی سەربازانی دوژمن و سەرپەرشتی کردنی زەوی و زار ئەرکی پێدەدرێت.
قوماندان	قوماندان سەرۆک یاخود بەرپرسی ئەفسەر دەکات، وەکو قوماندانی تابور، قوماندانی لەشکر، قوماندانی ئاڵای، قوماندانی ژاندارمە.
قۆناغ (قوناغ)	قۆناغ واتە مەنزل، لەسەر رێگا بۆ گەشتیاران و کاروانچیان دروست دەکرا، تا تێدا بحەسێنەوە و بخەون، هەروەها بۆ دەستنیشانکردنی دووری شوێنێک دەیانووت سێ قۆناغ یاخود چوار قۆناغ دوورە، واتە چەند قۆناغ لە نێوان ئەم دوو ناوچەیە هەبووایە هەژمار دەکرا، جگە لەمە بە کۆشکی پاشا و گەورەکان دەوترا قۆناغ یا قۆناق. فەرمانگەی حکوومەتیش پێی وتراوە قۆناغ وەکو قۆناغی حکومەت، کە هۆبەیەک لە هۆبەکانی فەرمانگەی فەرمی حکومەت پێی دەوترا قۆناغی حکومەت.
قیە	دەکاتە گرانی ٤٠٠ درهەم، بۆ دە یەکیش بە واتای کیلۆ دێت، کە ١٠٠٠ گرام دەکات.
کەتهودا (کتهودا)	واتە خزمەتکار ئەوانەی پلەکەیان لە فەرمانبەر نزمتر بوو، پێیان دەوترا خزمەتکار.
کەلەك (کلك)	ئەم پارچە دارانەن کە بە ئاو ئەستوور کراون و لە پاڵ یەکتر بە داو بەیەکتریەوە بەستراونەتەوە و تەختەیەکیان لێ پێکهێنراوە، لە رووبارەکانی جەزیرە بە تایبەتی لە دیجلە بۆ گواستنەوەی مرۆڤ و کەلوپەل بەکار هاتووە، ئەم کەلەکە بە گوێرەی گەورەییەکەی بۆ بەرێوەبردنی ٢ تا ٦ پیاوی پێویستە. دوای تەواو بوونی گەشتەکە بە تایبەتی لە سەر رووباری دیجلە تا دەگاتە بەغداد بەشی دارەکانی کەلەکەکە زۆر جار بە نرخێکی هەرزان دەفرۆشرا، هەروەها قازانجی راستەقینەی کەلەکچیەکان ئەم کرێیە بووە، کە لە کاروانچیەکان وەریاندەگرت. ئەم کەلەکچیانە لەسەر رووباری دیجلە تا خوارەوە کەرستەی بیناکاری و دانەوێڵە و باری گرانیشیان بار دەکرد. لە جەنگی جیهانی یەکەم سەربازیشیان پێ گوازراوەتەوە.

کیل	کیل، بۆ پێوانی دانەوێلە بەکارهاتووە.
گاردیان	فەرمانبەری گرتووخانە.
مەشروتیەت(مشروطیت)	مەشروت واتە مەرجدار کە پەیوەستە بە مەرجەکانەوە، مەشروتەش لەلایەن یەکەم خاوەنیەوە بە مەرجی نەفرۆشتن بۆ میراتگرەکانی بەجێی هێشتووە، ئەویش وەکو خانوو، زەوی کشتوکاڵی، نەخۆشخانە، مزگەوت، هەرچی مەشروتیەتە ئەوا ئەم حوکمدارە دەگرێتەوە کە لە ژێر دەسەڵاتی سەرۆکایەتیە.
مەمالیکی مەحروسەی شاهانە (ممالیکی محروسە شاهانە)	وولاتی عوسمانی.
مەمالیك(ممالك)	وولاتەکان، مەملەکەتەکان، خاکی وولاتێك.
مەملوک (مملوک)	کەسێک پارەی هەبێت، یاخود بەندە، کۆیلە.
مەنزل	لە بنەڕەتدا وشەیەکی عەرەبیە، بە زۆر مانا دێت، ئەوەی لە زمانی عوسمانیدا پێویستە بە مانای کۆشک، شوێنی کوشک، سەرە ڕێگای یەک ڕۆژ دێت، یاخود بە مانای دووری نێوان دوو کۆشک دەکات، تاتارەکان لە کاتی بردنی پۆستە بۆ ناوچەکانی تر، لەم مەنزیلانە هاتوونەتە خوارەوە و حەساونەتەوە، هەروەها ئەسپیان گۆڕیوەتەوە، یاخود شەویان لەوێ بەسەر بردووە.
موشیر (مشیر)	بە مانای ئاماژە پێکردن دێت، لەلایەکی تر لە چینی سەربازی یەکسانە بە وەزارەت، کە گەورەترین پلەی سەربازییە، بۆ نموونە موشیری لەشکر، موشیری تۆپخانە.
موعەججەلە (معجلە)	مولکی میریە و لە وەقف دیارە، هەر لە وەقف مامەڵەی بۆ دەکرێت، کە پارەکەی پێش وەختە دەدرێت. واتە بە شێوەی بەگایەتی و وەرگرتنی پارەی پێشەکی لەلایەن ئاوقافەوە دەبێت.
موقاتەعە (مقاطعە)	ئەم زەویانە بوونەن، کە خاوەنداریەتی بۆ دەوڵەت یاخود وەقفەکان بووە، بە شێوەی ڕێککەوتن و بە کرێ دراوەتە کەسی تایبەت و دامەزراوەکان، جگە لەمەش بڕی پارەکە دیاری دەکرا و ئەم پارەیەش ڕاستەوخۆ دەچووە خەزینەی دەوڵەت.
میعمارباشی (معمارباشی) (سەرۆکی بیناسازی)	سەرۆکی بیناسازی، کاری سەرپەرشتیکردنی بیناسازی، هەروەها لە پیشەکەی خەریکی دابەشکردن و ڕێکخستنی کارەکەی بووە.
نازر (ناظر)	لە بینین هاتووە، واتە سەیرکردن، کە لە هەموو شوێنێک ئامادە و سەیرکەرە، ئەرکەکەشی بەڕێوەبردن و بەڕێکردنی کاروبارەکانە، وەکو نازری دارایی.
نەزارەت (نظارت)	لە زاراوەی بینین هاتووە؛ واتە چاودێری کردن و بینینی دەورووبەر. لەلایەکی تر بە مانای سەرۆکایەتی و بەڕێوەبردنی کاروبارەکان دێت. لەم سەردەمەدا بە مانای وەزارەت دێت.
هومایۆن (همایون)	پاشا.
وەکالەتپەناهی (وکالتپناهی)	پیشەی سەدری ئەعززەم، ئەم کارەیە کە پەیوەندی بە سەدری ئەعززەمەوە هەیە، یەکسانە بە سەرۆکی بریکار.
یوزباشی	لە بنەڕەتدا بە مانای ١٠٠ کەس دێت، لە ڕووی سەربازییەوە ئەم ئەفسەرە دەگرێتەوە کە قۆماندانیەتی بلۆکێک دەکات لە ١٠٠ سەرباز پێکهاتوون، بۆ نموونە یوزباشی سوارە، یوزباشی پیادە، یوزباشی ژاندارمە، یوزباشی ڕەدیف.
یوک	یوک بە مانای بار دێت، هەڵگرتنی بار ئینجا چ لەلایەن مرۆڤەوە بێت یاخود ئاژەڵ وەکو بارگیر و ئەسپ و گوێدرێژ، لەلایەکی تر بە مانایەکی تریش دێت، کە یەک یوک دەکاتە بڕی ٥٠٠ هەزار قوروش.

کـۆد و ووشـەی رەسـەنـی کـۆدەکـان

A.AMD.	Bab-i Âsafî Âmedî Kalemi	بابی عەسافی
A.DVN.	Sadaret Divan Kalemi Evrakı	سەدارەت، کاغەزەکانی دیوانی قەڵەم
A.E.I. ABDÜLHAMİD.	Ali Emiri Tasnifi I. Abdülhamid	پۆلینکردنی میری عەلی، عەبدولحەمیدی یەکەم
A.E.III. OSMAN.	Ali Emiri Tasnifi III. Osman	پۆلینکردنی میری عەلی، عوسمانی سێیەم
A.E.III.AHMED.	Ali Emiri Tasnifi III. Ahmed	پۆلینکردنی میری عەلی، ئەحمەدی سێیەم
A.E.III.MUSTAFA.	Ali Emiri III. Mustafa	پۆلینکردنی میری عەلی، مستەفای سێیەم
A.MKT.	Sadaret Mektubi Kalemi	سەدارەت، قەڵەمی تۆمار
A.MKT.DV.	Sadaret Mektubi Kalemi Deavî	سەدارەت، دیوانی قەڵەمی تۆمار
A.MKT.MHM.	Sadaret Mektubi Kalemi Mühimme	سەدارەت، قەڵەمی تۆمارە گرنگەکان
A.MKT.MİTM.	B.E.O. Sadaret Evrakı	بابی عالی، کاغەزەکانی سەدارەت
A.MKT.MVL.	Sadaret Mektubi Kalemi Meclis-i Vala	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری ئەنجوومەنی والا

A.MKT.NZD.	Sadaret Mektubi Kalemi Nezaret Ve Devair	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری نەزارەت و دیوان
A.MKT.UM .	Sadaret Mektubi Kalemi Umum Vilayet	سەدارەت، قەڵەمی تۆماری گشت ویلایەتەکان
BEO.	Babıali Evrak Odası	کاغەزەکانی ژووری بابی عالی
C.AS.	Cevdet Tasnifi Askeriye	جەودەت، پۆلینکردنی سەربازی
C.EV.	Cevdet Evkaf	جەودەت، ئاوقاف
C.NF.	Cevdet Nafia	جەودەت، نافیە
C.T.	Cevdet Timar	جەودەت، تیمار
DH.EUM.EMN.	Dâhiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyet Şubesi	نەزارەتی ناوەخۆ، یەکەی بەڕێوەبەرایەتی ئەمنیەتی گشتی
DH.EUM.MKT.	Dâhiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Posta Mecmuası	نەزارەتی ناوەخۆ، بەڕێوەبەرایەتی کۆمەڵەی پۆستەی ئەمنیەتی گشتی
DH.I.UM.EK.	Dâhiliye Nezareti İrade-iUmummiye Ekleri	نەزارەتی ناوەخۆ، پاشکۆی فەرمانی گشتی
DH.ID.	Dâhiliye Nezareti İrade	نەزارەتی ناوەخۆ، فەرمان

DH.MB.HPS.	Dâhiliye Nezareti Meban-i Emiriye-Hapishâneler	نەزارەتی ناوەخۆ، بینایەکانی میری-گرتووخانەکان
DH.MB.HPS.M.	Dâhiliye Nezareti Meban-i Emiriye Hapishâneler Müdüriyeti	نەزارەتی ناوەخۆ، بەڕێوەبەرایەتی گرتووخانەکانی بینایەی میری
DH.MKT.	Dâhiliye Nezareti Mektubi Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، قەڵەمی تۆمار
DH.ŞFR.	Dâhiliye Nezareti Şifre Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، قەڵەمی شیفرە
DH.SN.THR.	Dâhiliye Nezareti Sicill-i Nüfus idare-i umumiyesi tahrirât Kalemi	نەزارەتی ناوەخۆ، تۆماری ناسنامە، فەرمانی گشتی قەڵەمی تۆمارکردن
DH.TMIK. M.	Dâhiliye Nezareti Tesr-i Muamelat Ve Islahat Komisyonu Muamela	نەزارەتی ناوەخۆ، مامەڵەی قۆمیسیۆنی چاکسازی و مامەڵەی بەپەلە
DH.TMIK.S.	Dâhiliye Nezareti Tesrî-i Muamelat ve Islahat Komisyonu	نەزارەتی ناوەخۆ، قۆمیسیۆنی چاکسازی و مامەڵەی بەپەلە
DH.UMVM.	Dâhiliye Nezareti Umur-i Mahalliyye Ve Vilayat Müdürlüğü Kataloğu	نەزارەتی ناوەخۆ، کاروباری دارایی و کەتەلۆگی بەڕێوەبەرایەتی ویلایەت
HR.MKT.	Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi Evrakı	نەزارەتی دەرەوە، کاغەزەکانی قەڵەمی تۆمار

HR.SYS.	Hariciye Nezareti Tahrirat-ı Hariciye Odası	نەزارەتی دەرەوە، ژووری تۆماری دەرەوە
I.AS.	Irade Askeri	فەرمانی سەربازی
İ.DH.	Irade Dâhiliye	فەرمانی ناوەخۆ
I.DUIT.	Irade Dosya Usulü Iradeler Tasnifî	ڕێگاکانی فەرمانی دۆسیە، پۆلینکردنی فەرمان
I.HB.	Irade Harbiye	فەرمانی جەنگی
I.HUS.	Irade Hususi	فەرمانی تایبەتی
İ.ML.	Irade Maliye	فەرمانی دارایی
İ.MMS.	Irade Meclis-i Mahsus	فەرمانی ئەنجوومەنی تایبەت
I.MVL.	Irade Meclis-i Vâlâ	فەرمانی ئەنجوومەنی والا
I. ŞD.	Irade Şura-yı Devlet	فەرمانی شورای دەوڵەت
İ.TAL.	Irade Taltifat	فەرمانی ڕێزگرتن و بەخشین
İE.EV.	Ibnulemin Tasnifi Evkaf (Vakıf)	پۆلینکردنی وەقفی ئیبنولئەمین
MF.MKT.	Maarif Mektubi Kalemi	قەڵەمی تۆماری مەعاریف
MV.	Meclis-i Vükela Meclis-i Vükela Matbataları	ئەنجوومەنی بریکارەکان، چاپکراوەکانی ئەنجوومەنی بریکارەکان

MVL.	Meclisi Vâlâ	ئەنجوومەنی والا
MVL.	Meclis-i Vâlâ Meclis-i Vâlâ Evrakı	ئەنجوومەنی والا، کاغەزەکانی ئەنجوومەنی والا
Ş.D.	Şura-yı Devlet Evrak	کاغەزەکانی شورای دەوڵەت
Y.A.HUS.	Yıldız Sadâret Hususi	ئەستێرە، تایبەت بە سەدارەت
Y.MTV.	Yıldız Mütenevvi Maruzât Evrakı	ئەستێرە، کاغەزی داواکاریە وون بووەکان
Y.PRK. AZJ	Yıldız Perakende, Arzuhâl ve Jurnaller Kataloğu	ئەستێرە، نارێك، کەتەلۆگی داواکاری و ژورنال
Y.PRK.ASK.	Yıldız Tasnifi Perakende Evrakı Askeri Maruzat	ئەستێرە، پۆلینکردنی نارێکی کاغەزەکانی داواکاری سەربازی
Y.PRK.DH.	Evrakı Dâhiliye Nezareti Maruzatı	کاغەزەکانی داواکاری نەزارەتی ناوەخۆ
Y.PRK.PT.	Yıldız Perakende Posta ve Telgraf	ئەستێرە، پۆستە و تەلەگرافی نارێك
Y.PRK.SH.	Yıldız Tasnifi Perakende Evrakı Sıhhıye Nezareti Maruzatı	ئەستێرە، پۆلینکردنی کاغەزی داواکاریە نارێکەکانی نەزارەتی تەندروستی
Y.PRK.UM.	Evrakı Umum Vilayetler Tahriratı	کاغەزی گشتی، تۆماری ویلایەتەکان

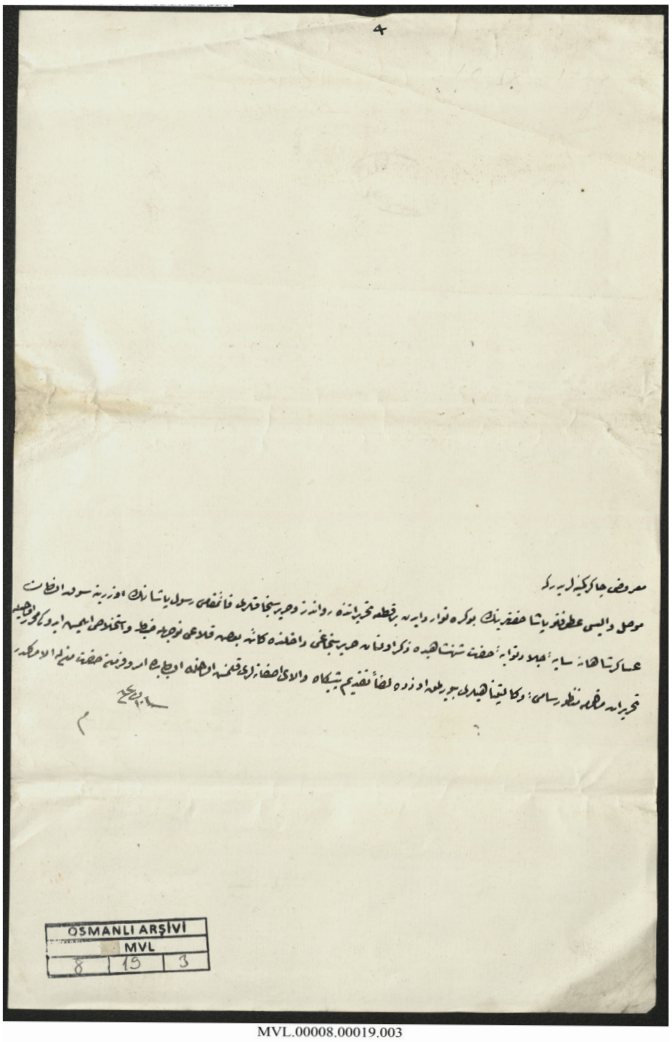

MVL.00008.00019.003

MVL	00008.00019	10 ڕەمەزان 1262 (1 ئەیلوول 1846)

راگەیەندراوی بەندەمانە

ئەمجارە نووسراوێکی جەنابی پاشا والی موسڵ هاتووە و تێدا روون بۆتەوە، ئەم سەربازە شاهانەی بۆ سەر ڕەسول پاشا قائیمقامی سانجەقەکانی ڕەواندز و حەریر ڕۆیشتووە، لەلایەن جەنابی شاهەنشا روون کراوەتەوە کە هەندێك قەڵای سانجەقی حەریر بە چ شێوەیەك جێگیر کراوە و تەواو کراوە، بە تۆمار کردنی نووسراو لەسەر فەرمانی پەیوەندیداری وەکالەت هاوپێچ پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

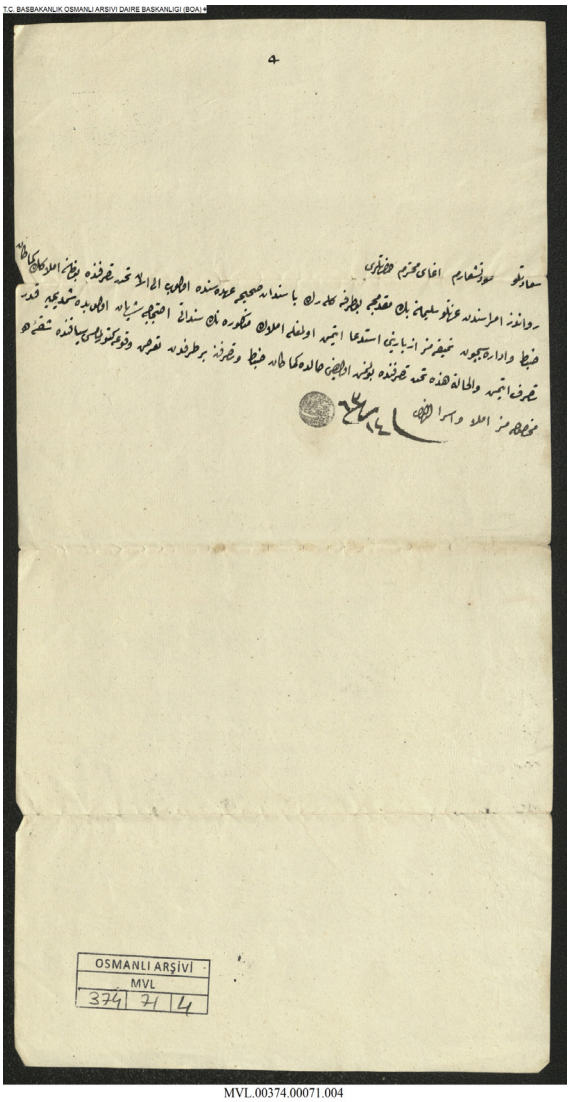

MVL.00374.00071.004

14 ڕەبیعی کۆتایی 1263 (1 نیسان 1847)	00374.00071	MVL

جەنابی میری میرانی ئاغای بەرێز
لـە میرەکانـی ڕەوانـدز سـلێمان بـەگ بـە سـەنەدی ڕاسـت و دروسـت مولـك لـە سـەر نـاوی بـووە و تـا ئەمـڕۆش بـە نـاوی ئـەوە و لـە ژێـر دەسـتییەتی، بـۆ ئیـدارە کـردن و جێگیـر کردنـی ئـەم مولکانـە وەکـو جـاران هاتۆتـە ئـەم لایـە و داوای کردۆتـەوە، هـەر چەنـدە سـەنەدەکانی ئەملاکـی ناوهاتـوو شـایەنی نارەزایـی بـووە، بـەڵام تـا ئێسـتا بەرێـوەی بـردووە، بـەم بارودۆخـە بـا هـەر لـە ژێـر دەسـتی بمێنێتەوە و پێویسـت بـە نارەزایـی نـاکات، نووسراو کـراوە.

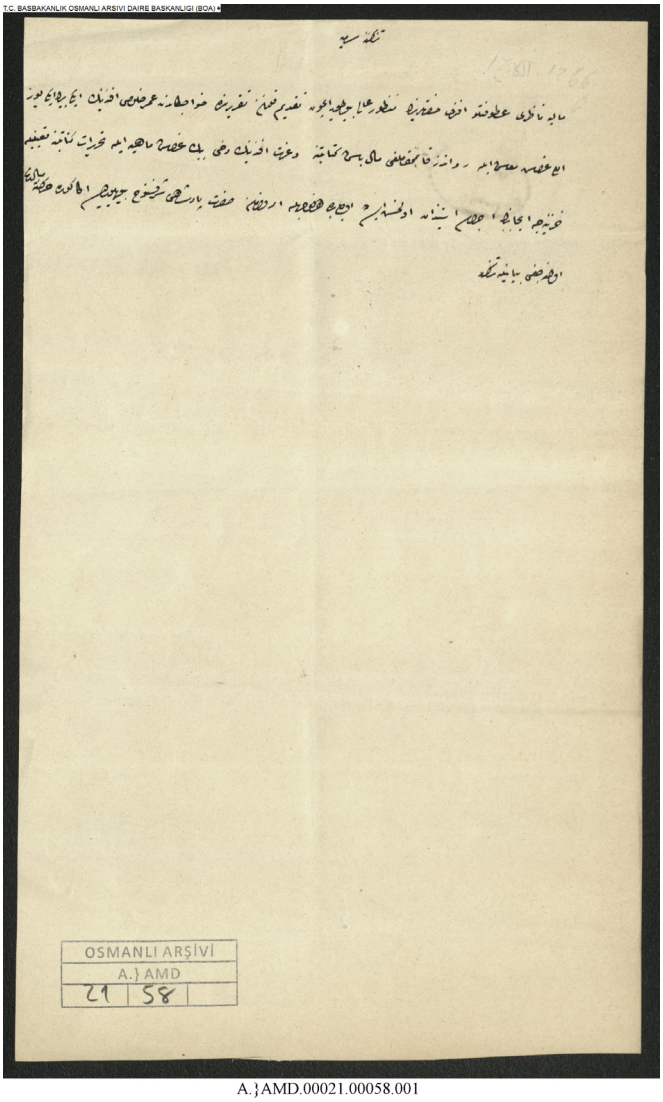

A.}AMD.00021.00058.001

A.AMD	00021.00058	17 زیلحیجە 1266 (24 تشرینی یەکەم 1850)

نووسراوی سەدری ئەعززەم
بە فەرمانی جەنابی نازری دارایی ڕاپۆرت پێشکەش کراوە، لە خەواجەکان عومەر خلوسی ئەفەندی بە مووچەی ٢٢٥٠ قوروش لە باش کیتابەتی قائیمقامیەتی ڕواندز و عیززەت ئەفەندی بە ١٠٠٠ قوروش لە تەحریراتی کیتابەت دادەمەزرێن، ئەگەرچی لە خەزینە جێبەجێ دەکرێت، بەڵام لەم بابەتەدا بریار و فەرمانی جەنابی پاشا چی بێت بە گوێرەی ئەو کار دەکرێت.

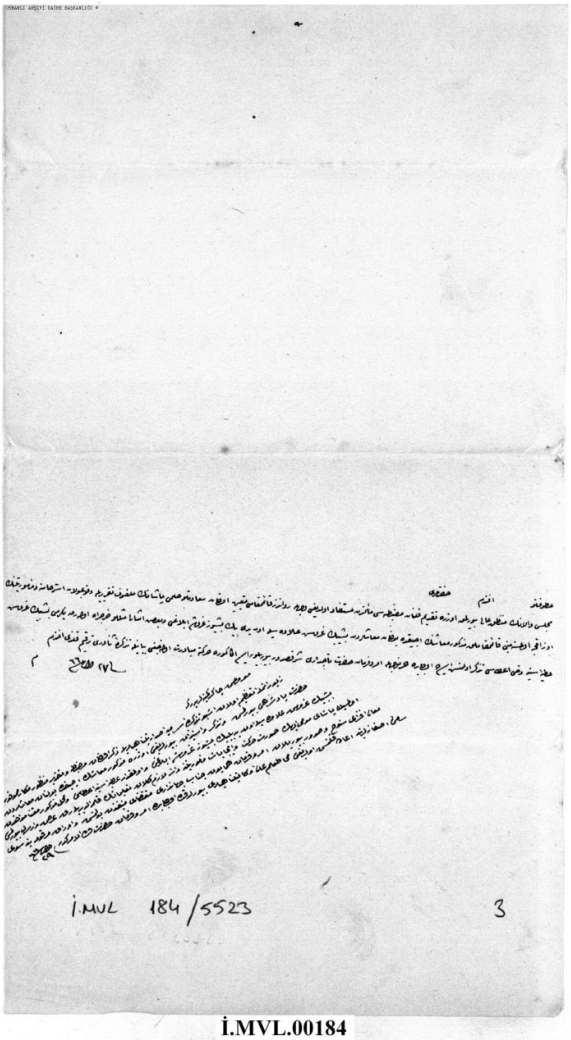

İ.MVL.00184

27 زیلقەعدە 1266 (4 تشرینی یەکەم 1850)	00184.005523	İ.MVL

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
لەسەر فەرمانی ئەنجوومەنی والا مەزبەتە پێشکەش کراوە و تێدا هاتووە حیلمی پاشا لە قائیمقامی ڕەواندز دامەزراوە، مووچەی قائیمقامیەتی ناوهاتوو لە مووچەی کراوە ٥٠٠٠ قوروش بە بەرزکردنەوە ١٧٥٠٠ قوروش دابین بکرێت، خەرجی ڕێگاش ٢٥٠٠٠ قوروش دابین بکرێت، ئەگەرچی نووسراو کراوە بەڵام لەم بابەتەدا بریار و فەرمانی جەنابی تاجدار چی بێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.

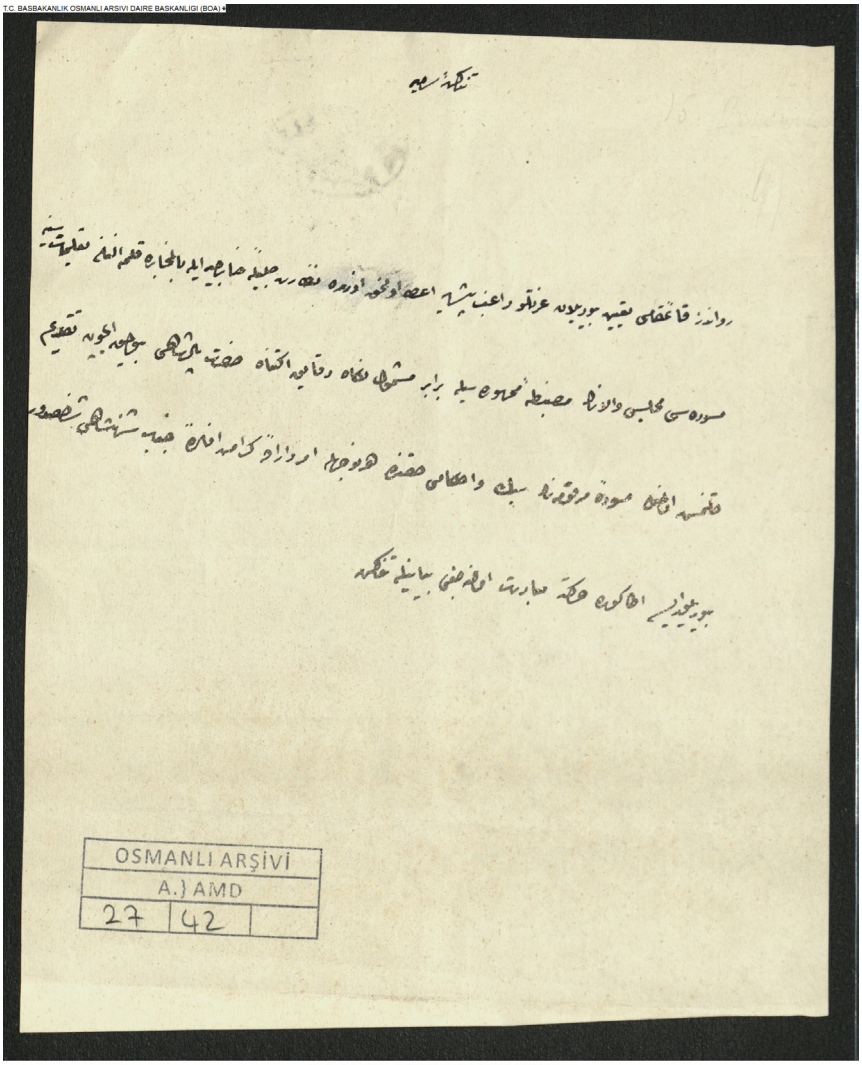

A.}AMD.00027.00042.001

27 سەفەر 1267 (1 کانوونی دووەم 1851)	00027.00042	A.AMD

نووسراوی سەدری ئەعزەم

ڕاغب پاشا لە قائیمقامیەتی ڕەواندز دامەزراوە، لەگەڵ نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار گفتوگۆ کراوە، ڕێنمایی ڕەشنووسی پاشا دراوەتە قەڵەم، لەگەڵ مەزبەتەی بە واژووی ئەنجوومەنی والا بەیەکەوە دراوەتە جەنابی پاشا، ڕەشنووسی ناوهاتوو و ئەحکامەکانی هەر چییەك بێت بە بریار و فەرمانی جەنابی شاهەنشا چی بێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە.

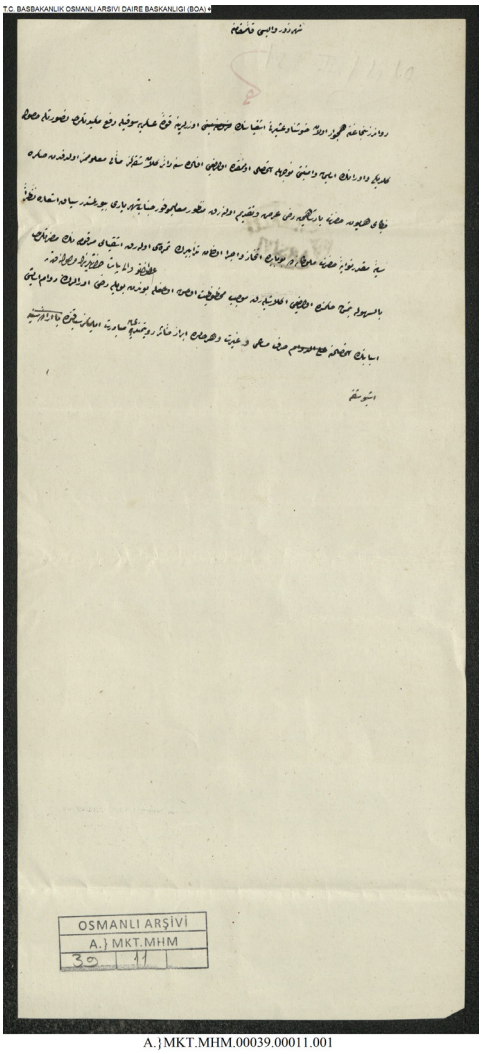

A.}MKT.MHM.00039.00011.001

A.MKT.MHM	00039.00011	12 موحەررەم 1268 (7 تشرینی دووەم 1851)

بۆ قائیمقامیەتی والی شارەزوور
بەهـۆی چەتەکانـی عەشـیرەتی خۆشـناو، هێزی سـەربازی بۆ سـانجەقی ڕەوانـدز ڕەوان کـراوە، تا ئاسـایش و ئەمنیەتی ناوچەکـە بپارێـزن، نووسراویـش بـۆ ئـەم مەبەسـتە هاتـووە، دوای ئەمـەش نـووسراوی جەنابـی پاشـا ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، بـە تێروانیـن لـە ئاماژەکانـەوە ئامادەکاری کـراوە و سـوودی هەبـووە، زیانەکانی چەتەکان بە ئاسـانی کۆتایـی هاتـووە، تـا جەنابـی والـی پاشـا دەگاتـە شـوێنەکە ئـاوا بـەم شـێوەیە ئاسـایش بەرقـەرار بکرێـت و بپارێزرێت.

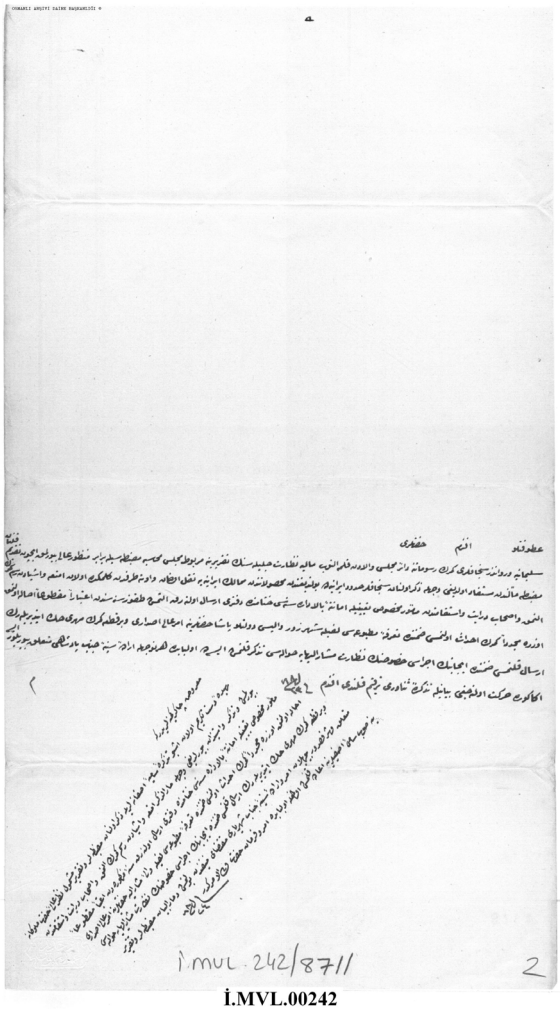

İ.MVL.00242

İ.MVL	00242.008711	23 شەوال 1268 (10 ئاب 1852)

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
ڕسوماتی گومرگی سەنجەقەکانی سلێمانی و ڕەواندز لە ئەنجوومەنی والا دراوەتە قەڵەم لەگەڵ ڕاپۆرتی نەزارەتی دارایی شکۆدار و مەزبەتەی ئەنجوومەنی ژمێریاری بەرز کراوەتەوە و بە گوێرەی ناوەڕۆکی مەزبەتەکە سانجەقەکانی ناوهاتوو کەوتوونەتە سەر سنووری ئێران، ئەم داهاتەی گوازراوەتەوە بۆ ئێران و ئەم کەلوپەلەی لەوبەر دێت ڕەسمی گومرگ وەردەگیرێت، بۆ ئەمەش فەرمانبەری تایبەتی دەست پاك داهەزرێن و دەفتەری گومرگ ڕەوان بکرێت، لە ساڵی ١٢٦٩ وە بە شێوەیەکی یەکلایی کەرەوە حەواڵە کراوە، دووبارە ڕووداوی گومرگ نوێ بۆتەوە، فەرمانی عالی بۆ جەنابی پاشا والی شارەزوور ڕەوان کراوە و پارچەیەك نووسراوی مۆرکراوی گومرگ ڕەوان کراوە، ئەگەرچی نووسراو بۆ نەزارەتی ناوهاتوو ڕەوان کراوە، بەڵام لەم بابەتەدا بریار و فەرمانی جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.

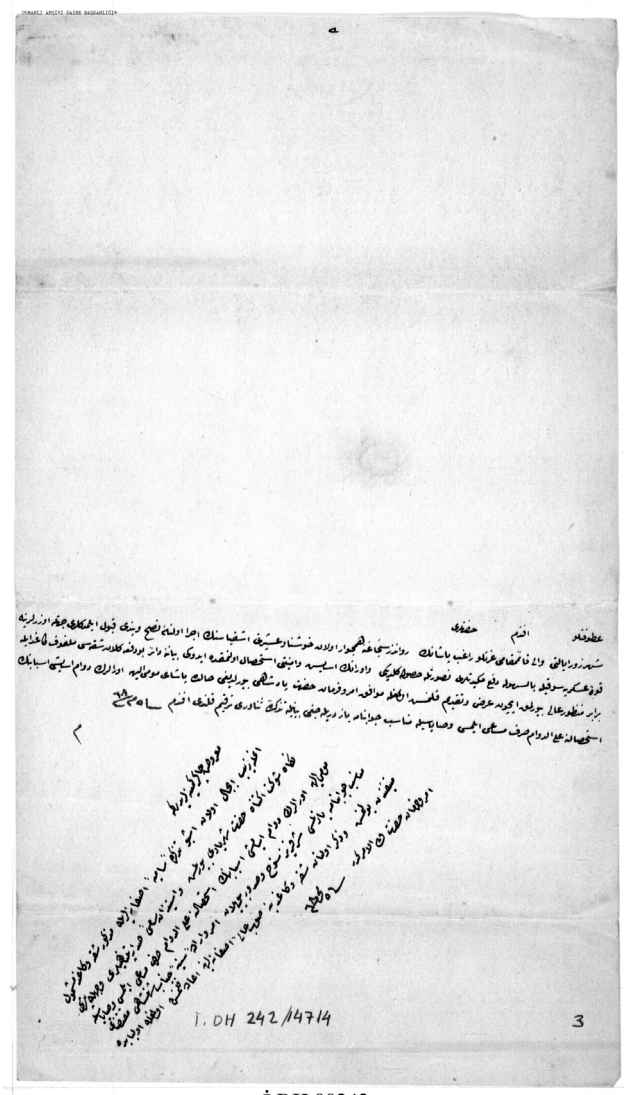

İ.DH.00242

İ.DH	00242.014714	5 موحەررەم 1268 (31 تشرینی یەکەم 1851)

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
قائیمقام راغب پاشا والی ئەیالەتی شارەزوور ئامۆژگاری چەتەکانی عەشیرەتی خۆشناوی دراوسێی سانجەقی ڕەواندزی کردووە، بەڵام ئەمانە گوێرایەڵ نەبوونە، ناردنی هێزی سەربازی بۆ ناوچەکە ئاسان بووە و ئاسایش بەرقەرار بووە، نووسراوی هاوپێچ پێشکەشی عالی کراوە، جەنابی پاشا بریار و فەرمان دەربکات، تا ئاسایشی ناوچەکە هەمیشە بەردەوام بێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.

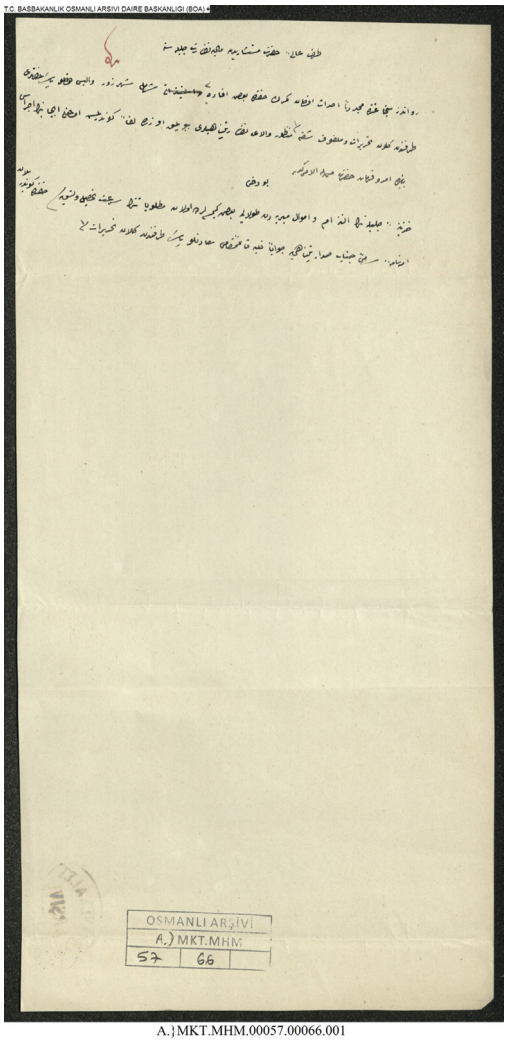

A.}MKT.MHM.00057.00066.001

A.MKT.MHM	00057.00066	**1 زیلحیجە 1269 (5 ئەیلوول 1853)**

لایەنی عالی جەنابی ڕاوێژکار بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار
سەر لە نوێ بابەتی گومرگ لە سانجەقی ڕەواندز نوێ بۆتەوە، لەسەر هەندێك ووتەش لەلایەن والی شارەزوور جەنابی پایەبەرزی پاشا نووسراو و هاوپێچ هاتووە، لەسەر فەرمانی پەیوەندیداری نەزارەتی والای پایەبەرز هاوپێچ ڕەوان کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکە بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

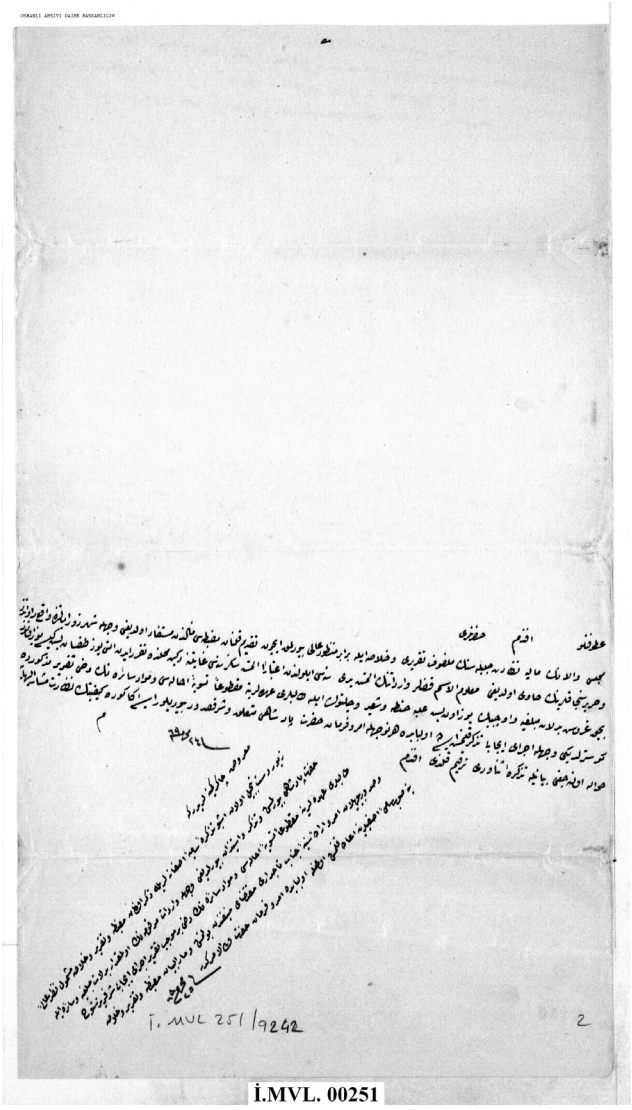

İ.MVL. 00251

İ.MVL	00251.009242	**24 موحەررەم 1269 (7 تشرینی دووەم 1852)**

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
ڕاپۆرت و پوختەی ئەنجوومەنی والا و نەزارەتی دارایی شکۆدار بەیەکەوە بۆ عالی بەرز کراوەتەوە، ئەم مەزبەتەی پێشکەش کراوە تێدا روون بۆتەوە، داهاتی قەزایەکانی سانجەقی ڕەواندز و حەریر سەر بە ئەیالەتی شارەزوور کە ناویان هاتووە، بە گوێرەی ڕاپۆرتی خۆجێی لە ئەیلوولی ١٢٦٧ تا کۆتایی ١٢٦٨، بری ٦٩٥ کیسە و ١٣٠ و نیو قوروش شوێنگرەوەی دیاریکراو و ٣١١٥ عولبە گەنم و جۆ و چەڵتوك دراوەتە داواکراوان هەروەها کەلوپەلی گشتی لە ڕاپۆرتی ناوهاتوو نیشان دراوە کە چۆن ڕێك بخرێت، بەڵام لەم بابەتەدا بریار و فەرمانی جەنابی پاشا چی بێت جێبەجێ دەکرێت و دەدرێتە نەزارەتی ناوهاتوو، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

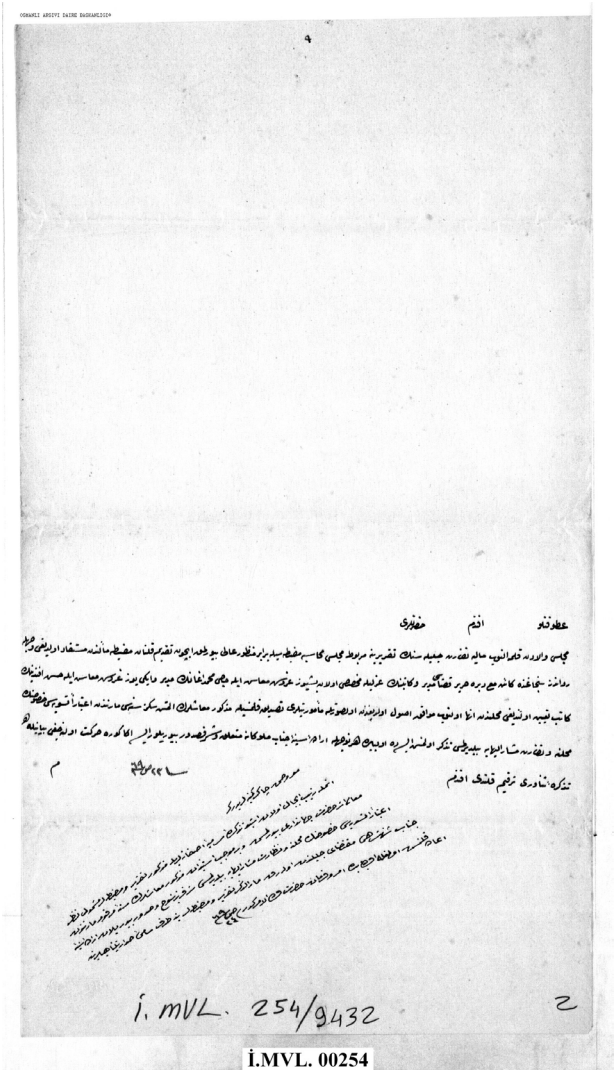

İ.MVL. 00254

İ.MVL	00254.009432	23 سەفەر 1269 (6 کانوونی یەکەم 1852)

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم

نووسراو لە ئەنجوومەنی واڵا دراوەتە قەڵەم لەگەڵ ڕاپۆرتی نەزارەتی دارایی و مەزبەتەی ئەنجوومەنی ژمێریاری پێشکەش کراوە تا بۆ عالی بەرز بکرێتەوە، لە مەزبەتەکە هاتووە، بەڕێوەبەر و کاتیبی سانجەقی ڕەواندز لەگەڵ قەزای دیرە حەریر دوور خراونەتەوە، بۆیە حاجی محەمەد ئاغا بە مووچەی ٥٠٠ قوروش وەکو بەڕێوەبەر و حەسەن ئەفەندی بە مووچەی ٢٠٠ قوروش وەکو کاتیب دامەزراون، بە پەسەند کردنی ئەرکەکەیان مووچەکانی باسکراو لە مارتی ١٢٦٨ هەژمار بکرێت، بە نەزارەتی ناوهاتوو ڕاگەیەندراوە، بەڵام لەم بابەتەدا جەنابی ملوکانە بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

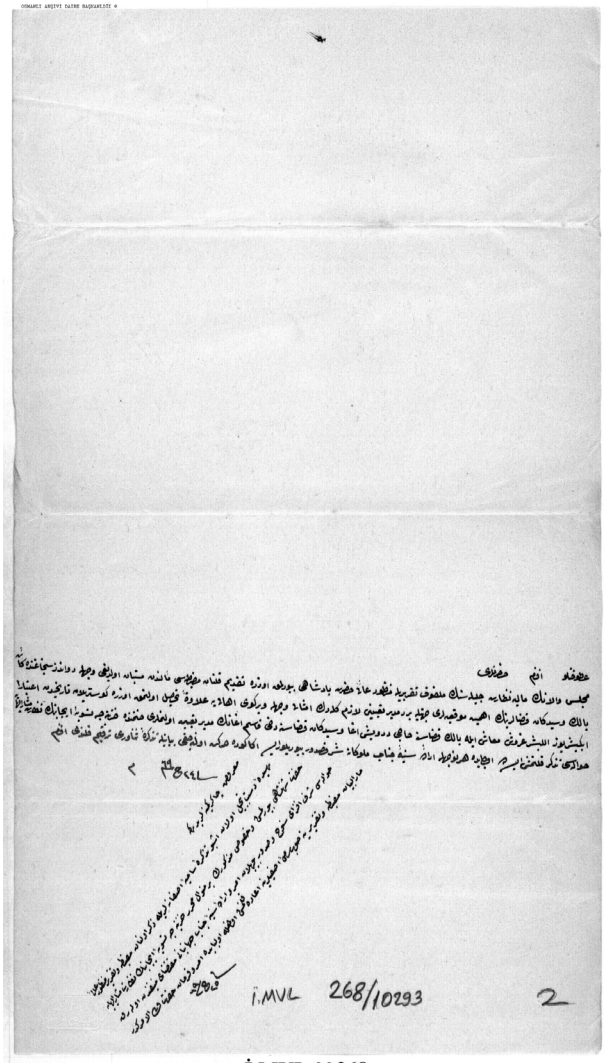

İ.MVL.00268

İ.MVL	00268.010293	**24 جەمادی کۆتایی 1269 (4 نیسان 1853)**

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم

نووسراوی ئەنجوومەنی والا و ڕاپۆرتی نەزارەتی دارایی شکۆدار و مەزبەتەی ئامادەکراو پێشکەشی جەنابی پاشا دەکرێت، بە گوێرەی مەزبەتەکە قەزاکانی باڵەك و سیدەکانی سەر بە سانجەقی ڕەواندز ستراتیژیە، بۆ هەر یەکەیان بەرێوەبەرێك دابمەزرێت، باجیش خراونەتە سەر شانی دانیشتوان، لە مێژووی دەست نیشان کراودا بە دابین کردنی ٢٥٠ قوروش مووچە بۆ هەر یەکە لە حاجی دەروێش ئاغا لە قەزای باڵەك و قاسم ئاغا لە قەزای سیدەکان وەکو بەرێوەبەر دابمەزرێن، نووسراو بۆ نەزارەتی ناوهاتوو ڕەوان کراوە تا لە خەزینە ڕێك بخرێت، بەڵام جەنابی ملوکانە بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

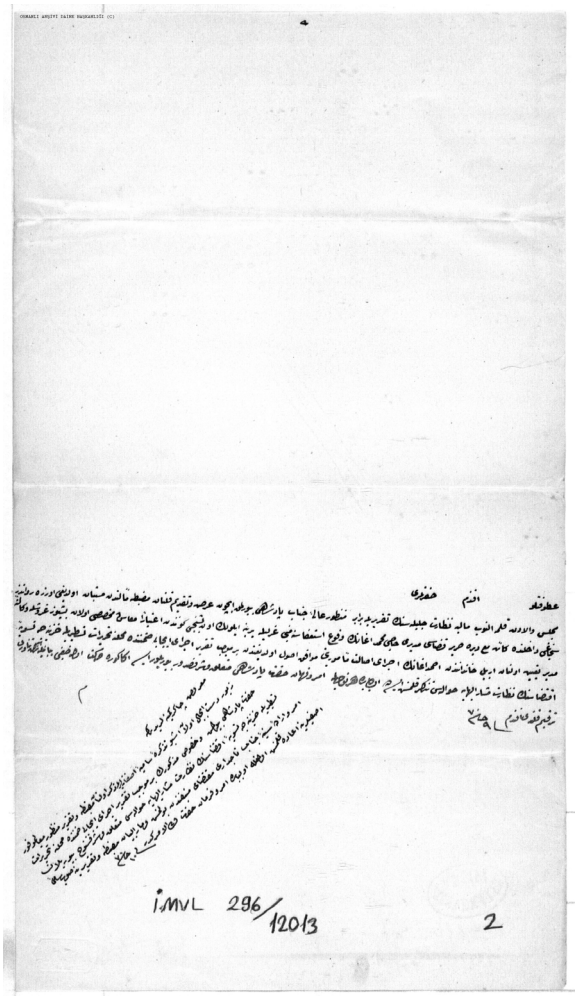

İ.MVL.00296

9 جەمادی یەکەم 1270 (7 شوبات 1854)	00296.012013	İ.MVL

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
نـووسراو لـە ئەنجوومەنـی والّا دراوەتـە قەڵـەم لەگـەڵ ڕاپۆرتـی نەزارەتـی دارایـی مەزبەتـە ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، تـا بـۆ جەنابـی پاشـا بـەرز بکرێتـەوە، بـە گوێـرەی مەزبەتەکـە حاجـی محەمـەد ئاغـا بەرێوەبـەری قـەزای دیـرە حەریـر سـەر بـە سـانجەقی ڕەوانـدز لـە ئەرکەکـەی بـووردراوە و لـە کارەکـەی دوورخراوەتـەوە، لـە شـوێن ئـەو لـە ١٥ ئەیلوولـەوە بـە مووچـەی ٥٠٠ قـوروش ئەحمـەد ئاغـا خانەدانـی هەولێـر بـە وەکالـەت دامـەزراوە، ئەرکەکەشـی بـە گونجـاو زانـراوە، بـە گوێـرەی ڕاپـۆرت نـووسراو بـۆ ناوچەکـە ڕەوان کـراوە، بـۆ ئـەوەی لـە خەزینـە ڕێـك بخرێـت نـووسراو لـە نەزارەتـی ناوهاتـوو کـراوە، بـەڵام جەنابـی پاشـا بریـار و فەرمـان چـی بێـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە ڕاگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.

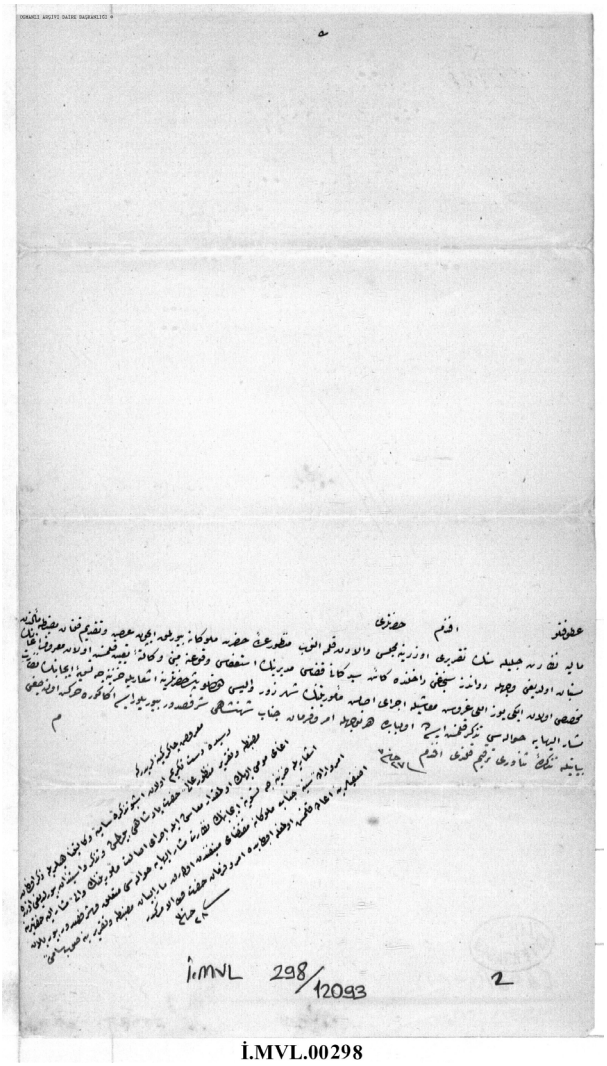

İ.MVL.00298

İ.MVL	00298.012093	**27 جەمادی یەکەم 1270 (25 شوبات 1854)**

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم

لەسەر ڕاپۆرتی نەزارەتی دارایی شکۆدار لە ئەنجوومەنی والا دراوەتە قەڵەم، بۆ فەرمانی جەنابی ملوکانە مەزبەتە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بە گوێرەی مەزبەتەکە بەرێوەبەری قەزای سیدەکانی سەر بە سانجەقی ڕەواندز دوور خراوەتەوە و بووردراوە، بە وەکالەت مەعروف ئاغا بە مووچەی ٢٥٠ قوروش دامەزراوە، ئەرکەکەشی بە گونجاو زانراوە، بە ئاماژەی جەنابی والی شارەزوور نووسراو بۆ نەزارەتی ناوهاتوو کراوە، تا لە خەزینە جێبەجێ بکرێت، لەم بابەتەدا جەنابی شاهەنشا بریار و فەرمانی چی بێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

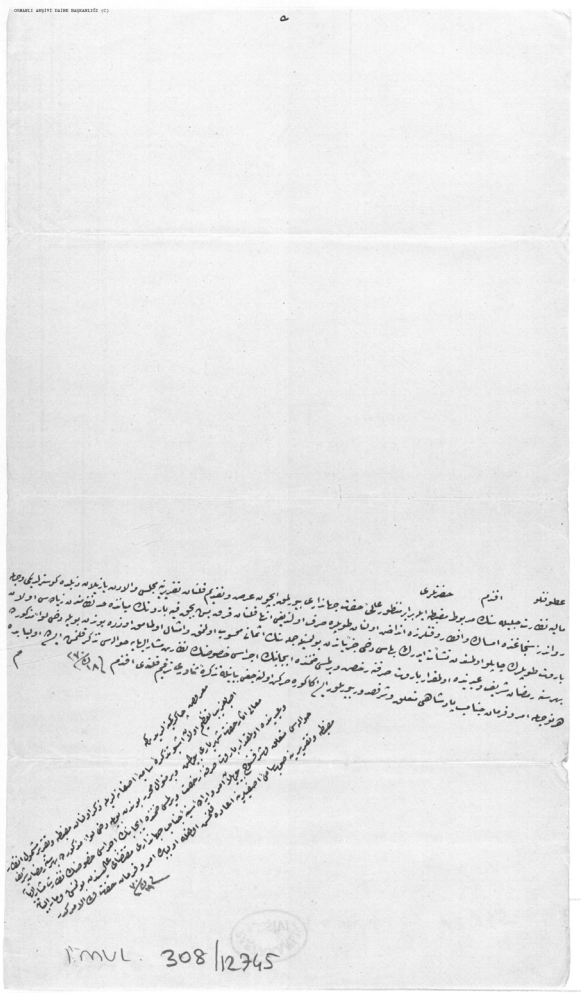

İ.MVL.00308

18 ڕەمەزان 1270 (14 حوزەیران 1854)	00308.012745	İ.MVL

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم

بۆ دەرچوونی فەرمانی جەنابی جیهاندار مەزبەتەی نەزارەتی دارایی شکۆدار لەگەڵ ڕاپۆرت ڕادەگەیەندرێت و پێشکەش دەکرێت، هاوپێچیش لە ئەنجوومەنی واڵا نووسراوەتەوە، بە گوێرەی نووسراوەکان لە کاتی ئیمساك و ئیفتاری ڕۆژانی ڕەمەزان ئەم تۆپانەی لە سانجەقی ڕەواندز دەتەقێنرێن بری ٤٥ و نیو باروت خەرج کراوە، بەڵام لە سنووری نیزام دەرچووە و بە زیادە خەرج کراوە، باروتی تۆپەکان گەورەیە و بەهاکەی گرانترە، بە گشتی هەشت یەك هەژمار کراوە، بۆ ئەوەی دووبارە نەبێتەوە لەمەودوا لە لیوای ناوهاتوو هەموو ساڵ لە مانگی ڕەمەزانی شەریف و جەژندا بری باروتەکە مۆڵەتی پێ بدرێت، بۆ جێبەجێ کردنی نووسراو بۆ نەزارەتی ناوهاتوو کراوە، بەڵام لەم بابەتەدا جەنابی پاشا بە بریار و فەرمان چ بفەرموێت جێبەجێ بکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

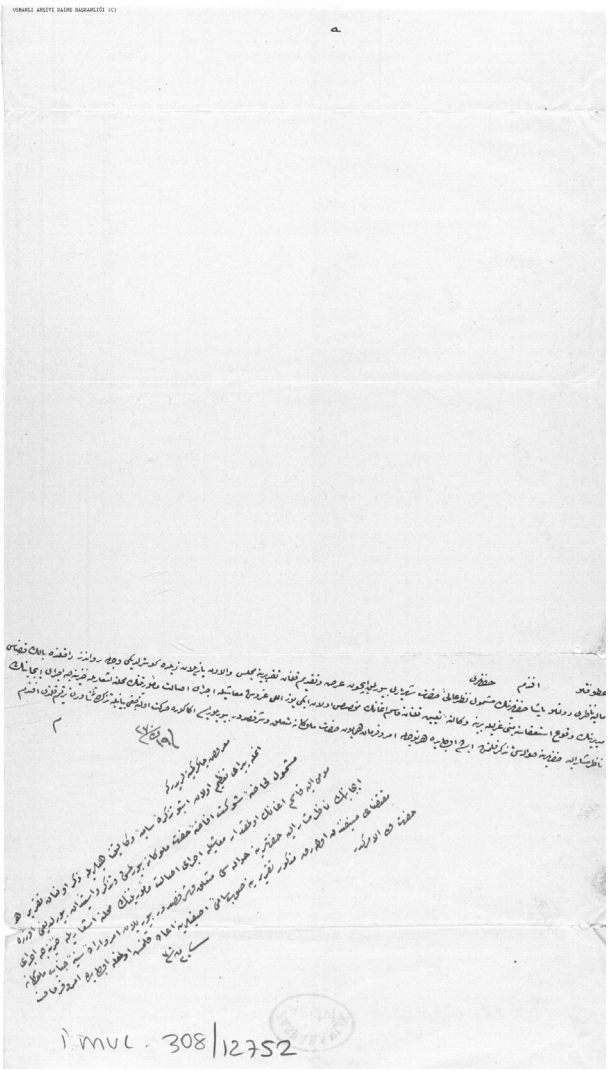

19 ڕەمەزان 1270 (15 حوزەیران 1854)	00308.012752	İ.MVL

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
لەسەر فەرمانی نازری دارایی جەنابی پاشا ڕاپۆرت ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، هاوپێچ لە ئەنجوومەنی والا نووسراوەتەوە، بەڕێوەبەری قەزای باڵەك سەر بە ڕەواندز بووردراوە و دوور خراوەتەوە، لە شوێن ئەو قاسم ئاغا بە ٢٥٠ قوروش مووچە دامەزراوە، بە ئاماژەی یاسای خۆجێی لە خەزینە نووسراو بۆ جەنابی نازری ناوهاتوو بەرز کراوەتەوە، تا کارەکە جێبەجێ بکرێت،بەڵام لەم بابەتەدا جەنابی ملوکانەی هومایۆن بریار و فەرمانی چی بێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

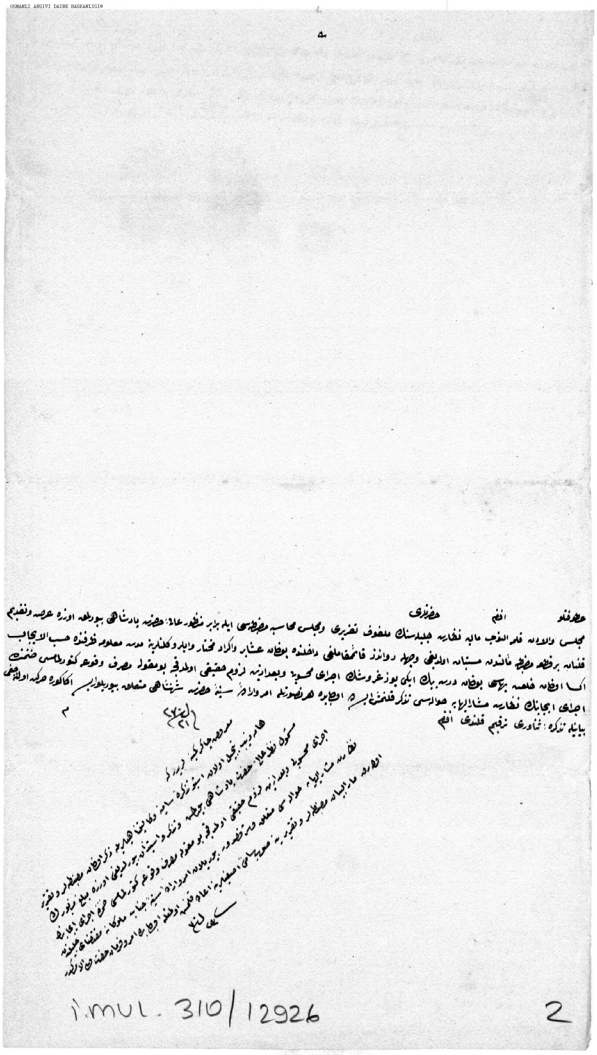

İ.MVL.00310

İ.MVL	00310.012926	**21 شەوال 1270 (17 تەممووز 1854)**

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم

نووسراوی ئەنجوومەنی والا دراوەتە قەڵەم، راپۆرتی نەزارەتی دارایی شکۆدار و مەزبەتەی ئەنجوومەنی ژمێریاری بەیەکەوە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، تا بدرێتە جەنابی پاشا، بە گوێرەی مەزبەتە دەردەکەوێت لە قائیمقامیەتی ڕەواندز بری ٤٢٠٠ قوروش بۆ بەهای جلەکانی موختاری عەشیرەت و کوردەکان هەژمار کراوە، دوای مۆڵەت و دوای خەرج نەکردنی خەرجیەکە، نووسراو بۆ نەزارەتی ناوهاتوو کراوە، بەڵام جەنابی شاهنشا بریار و فەرمانی چی بێت جێبەجێ دەکرێت، دوای راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

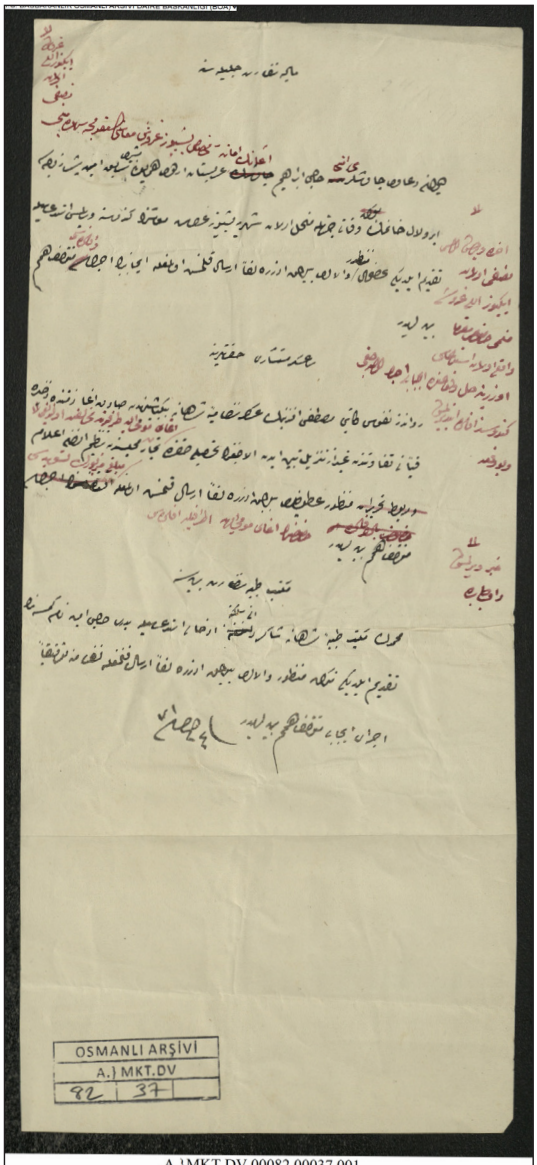

A.}MKT.DV.00082.00037.001

24 زیلقەعدە 1271 (8 ئاب 1855)	00082.00037	A.MKT.DV

جەنابی ڕاوێژکاری سەر عەسکەر

نرخی داهاتی ئەم زەخیرەی لەلای سادق ئاغایە وەرگیراوە، بەڵام لەلایەن بینباشی سەربازی نیزامیەی شاهانە مستەفا ئەفەندی کاتیبی ناسنامەی ڕەواندز سەرپێچی کراوە، ئەم ئیعلامەی لە ئەنجوومەنی بازرگانی ڕێکخراوە و نێردراوە، بۆ ڕێکخستنی داهاتەکە و وەرگرتنی هیممەت بکرێت.

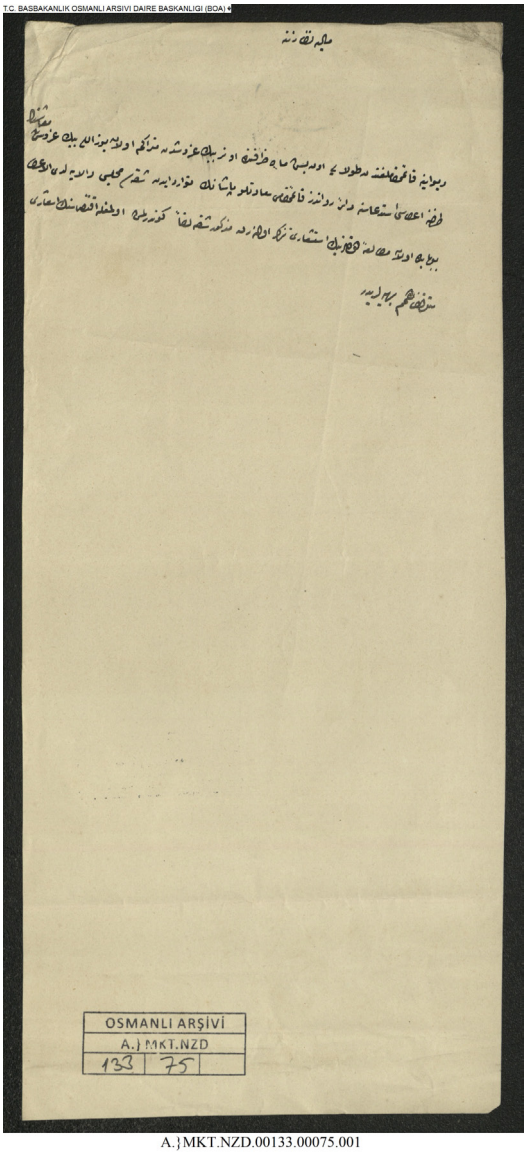

A.}MKT.NZD.00133.00075.001

29 جەمادی یەکەم 1271 (17 شوبات 1855)	00133.00075	A.MKT.NZD

نەزارەتی دارایی

قائیمقامی ڕەواندز میری میرانی پاشا کە لە قائیمقامیەتی دیوانیە بووە، مانگانە مووچەکەی ١٠٠٠٠ قوروش بووە و مووچەی ١٥ مانگی وەرنەگرتووە، بە کۆکراوەیی بۆتە ١٥٠٠٠٠ قوروش، ناوبراو داوای کردووە پارەکەی پێ بدرێت، نووسراوەکە هاتووە و لە ئەنجوومەنی والا پێی دەدرێت، خوێندنەوە بۆ ئاماژەی دەوڵەت کراوە، نووسراوی ناوهاتوو ڕەوان کراوە.

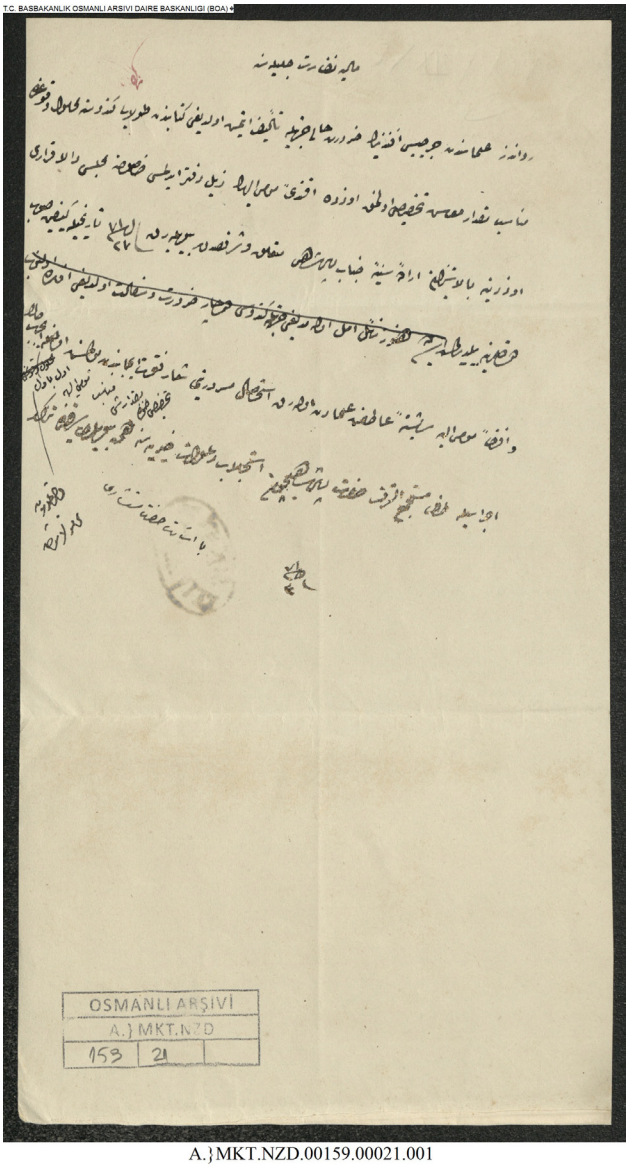

A.}MKT.NZD.00159.00021.001

A.MKT.NZD	00159.00021	**3 زیلحیجە 1271 (17 ئاب 1855)**

نەزارەتی دارایی شکۆدار

زانـای ڕەوانـدز جەرجیـس ئەفەنـدی بژێوی ئابووری خراپـە، لەبەر ئـەوەی دوو کتێبی نووسـیوە، مووچەیەکی گونجاوی بـۆ دابیـن بکرێـت، لەسـەر بریـاری ئەنجوومەنـی والّا جەنابـی پاشـا بـە فەرمانـی پاشـا ڕەزامەنـدی نیشـان داوە و لـە ٢٧ شـەوال ١٢٧١ بـە سـەروو ڕاگەیەنـدراوە، ناوبـراو شایسـتەیە و یەکێکـە لـە زانـاکان، بۆیـە کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت.

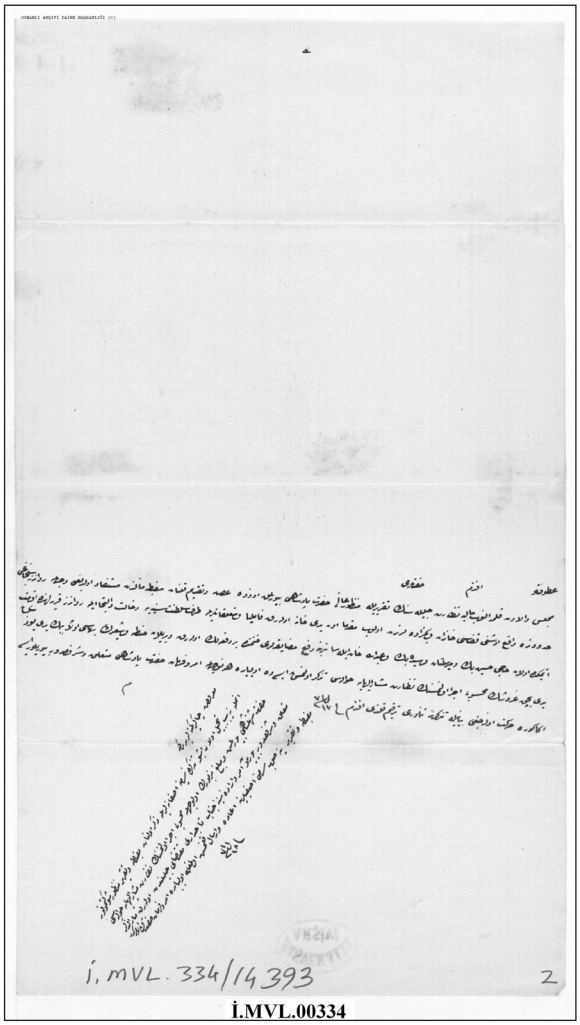

İ.MVL.00334

İ.MVL	00334.014393	17 شەوال 1271 (3 تەممووز 1855)

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم

نووسراو لە ئەنجوومەنی والا دراوەتە قەڵەم لەگەڵ ڕاپۆرتی نەزارەتی دارایی شکۆدار مەزبەتە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە تا بدرێتە جەنابی پاشا، لە ناوەڕۆکی مەزبەتەکە دەردەکەوێت، ١٧ خانە لە خانەدان و بەگزادەکانی قەزای ئوشنی سەر بە سنووری سانجەقی ڕەواندز ملکەچی خۆیان بۆ حکوومەتی عوسمانی ڕاگەیاندووە و بە هاتنیان لە گوندەکانی ڕەواندز نیشتەجێ بوونە، هەروەها بۆ دوورخستنەوەی کێشەی حاجی حوسێن بەگ و میر سوڵتان و سەید بەگ و عەبدوڵڵا خان بەهای ئەم گەنم و جۆیەی دەدرێت بە ١٧٠٧ و نیو قوروش هەژمار کراوە، نووسراو بۆ نەزارەتی ناوهاتوو نێردراوە، بەڵام لەم بابەتەدا بریار و فەرمانی جەنابی پاشا چی بێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

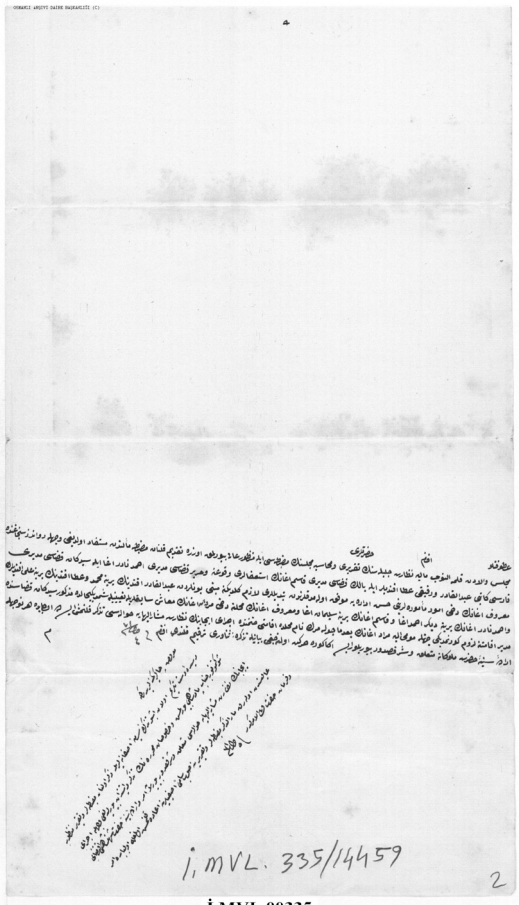

İ.MVL.00335

İ.MVL	00335.014459	4 زیلقەعدە 1271 (19 تەممووز 1855)

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
نووسراو لە ئەنجوومەنی والا دراوەتە قەڵەم لەگەڵ ڕاپۆرتی نەزارەتی دارایی شکۆدار و مەزبەتەی ئەنجوومەنی ژمێریاری ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە تا بدرێتە عالی، لە مەزبەتەکە روون بۆتەوە عەبدولقادر ئەفەندی کاتیبی فارسی سانجەقی ڕەواندز و عەتا ئەفەندی هاوەڵی لەگەڵ قاسم ئاغا بەرێوەبەری قەزای باڵەك بووردراون، ئەحمەد نادر ئاغا بەرێوەبەری قەزای حەریر و مەعروف ئاغا بەرێوەبەری قەزای سیدەکان لە ئەرکەکەیان سەرکەوتوو نەبوونە، بۆیە گۆرینەوەیان پێویستە، محەمەد ئەفەندی لە شوێنی عەبدولقادر ئەفەندی و عەتا ئەفەندی لە شوێنی عەلی ئەفەندی و ئەحمەد ئاغا لە شوێنی ئەحمەد نادر ئاغا و سلێمان ئاغا لە شوێنی قاسم ئاغا و مەردان ئاغا لە شوێنی مەعروف ئاغا بە مووچەی پێشوویان دادەمەزرێن، حاڵی حازر بە گرنگ نەزانراوە بەرێوەبەر لە قەزای سیدەکان جێگیر بکرێت، بۆیە موراد ئاغا لە جۆلەمێرگ جێگیر بکرێت، نووسراو بۆ نەزارەتی ناوهاتوو کراوە تا جێبەجێ بکرێت، لەم بابەتەدا جەنابی ملوکانە بە فەرمانی پاشا چ بفەرموویت جێبەجێ بکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

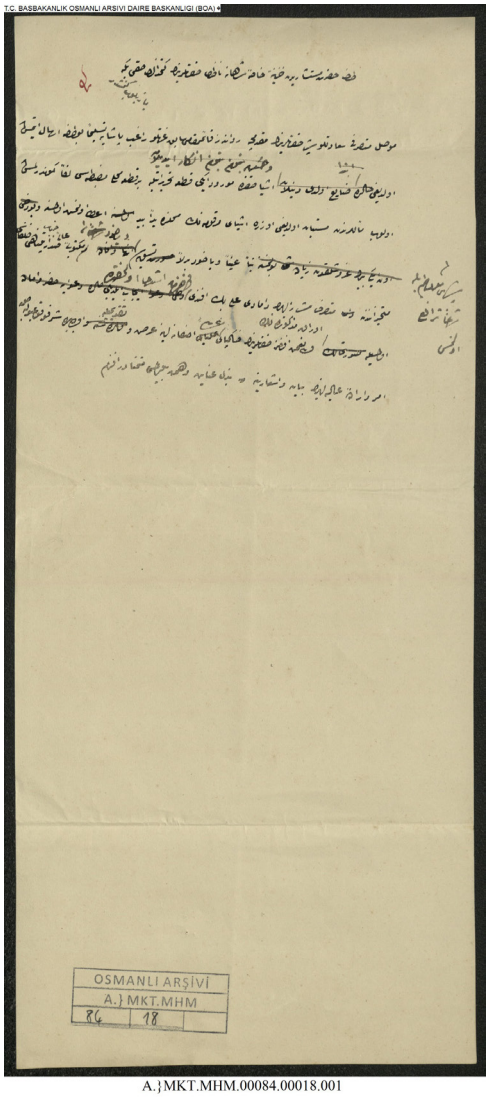

A.}MKT.MHM.00084.00018.001

A.MKT.MHM	00084.00018	13 جەمادی کۆتایی 1272 (20 شوبات 1856)

لە لایەنی جەنابی ڕاپۆرکار بۆ جەنابی کەتهودا حەقی بەگ نازری خەزینەی تایبەتی شاهانە
موتەسەرفی موسڵ میری میران جەنابی پاشا قائیمقامی ڕەواندزی ڕادەستی ڕاغب پاشا کردووە و بۆ ئەم لایەنەی ناردووە، لە بارەی ئەم کەلوپەلانەی کە وون بووە، بە تەواوەتی ڕەتی کردۆتەوە، بۆ ئەمەش دوو پارچە نووسراو و مەزبەتەیەك ڕەوان کراوە، کەلوپەلی ناوهاتوو دەست بە دەست دراوە، وەکو خۆی یاخود بە شوێنگرەوە یاخود شەرعەن بدرێتەوە، بە گوێرەی نامەی جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لەلایەن عەلی بەگ ئەفەندی زاوای ناوبراو داوا کراوەتەوە، نووسراوی ناوهاتوو دراوەتە جەنابی عالی و پێشکەشی کراوە، بریار و فەرمانی عالی ڕاگەیەندراوە و ئاماژەی پێکراوە، هیممەت بکرێت ئەفەندم.

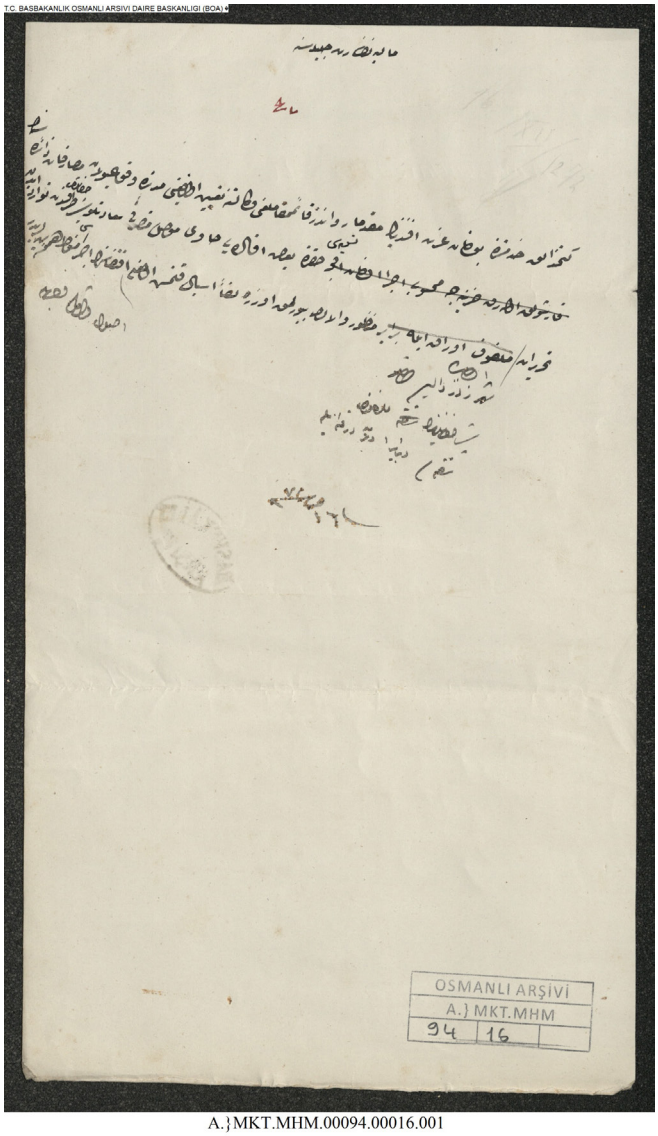

A.}MKT.MHM.00094.00016.001

A.MKT.MHM	00094.00016	**16 سەفەر 1272 (28 تشرینی یەکەم 1855)**

نەزارەتی دارایی شکۆدار

بە نازناوی کەتهودا عیززەت ئەفەندی بە وەکالەت لە قائیمقامیەتی ڕەواندز دامەزراوە، بۆ ڕێکخستنی خەرجی لە فەرمانگەی خەرجی نووسراوی موتەسەرفی موسڵ هاتووە، نووسراوی والی شارەزوور لەگەڵ دەفتەر بەیەکەوە بۆ واڵا بەرز کراوەتەوە، بۆ جێبەجێ کردنی هیممەت بکرێت.

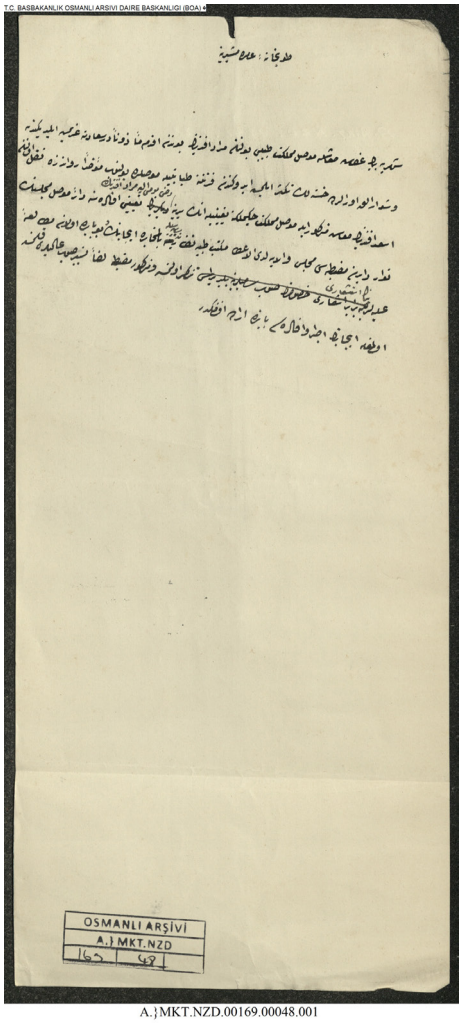

A.}MKT.NZD.00169.00048.001

A.MKT.NZD	00169.00048	22 سەفەر 1272 (3 تشرینی دووەم 1855)

موشیرەتی تۆپخانەی عامیرە

ماوەیەک پێش ئێستا موراد ئەفەندی پزیشکی موسڵ مانگانە بە موچەی ١٠٠٠ قوروش مۆڵەتی وەرگرتووە و چۆتە دەرسەعادەت، لەم ماوەیەدا لەوێش نەخۆشی زیادی کردووە، بۆیە لەگەڵ پزیشکەکانی کەرەنتینەی موسڵ ئامادە بووە، بەڵام بەم دواییە گوازراوەتەوە ڕەواندز، ئەسعەد ئەفەندی بە مووچەی ناوهاتوو لە موسڵ دامەزرێت و لە شوێن ئەویش موراد ئەفەندی دامەزرێت، مەزبەتە لە ئەنجوومەنی موسڵ هاتووە و دراوەتە ئەنجوومەنی والا، بە گفتوگۆکردن لەگەڵ نەزارەتی مەکتەبی پزیشکی خوێندنەوەی بۆ بکرێت و جێبەجێ بکرێت، مەزبەتەی ناوهاتوو هاوپێچ بۆ عالی ڕەوان کراوە، فەرمانی ئەفەندیمانە.

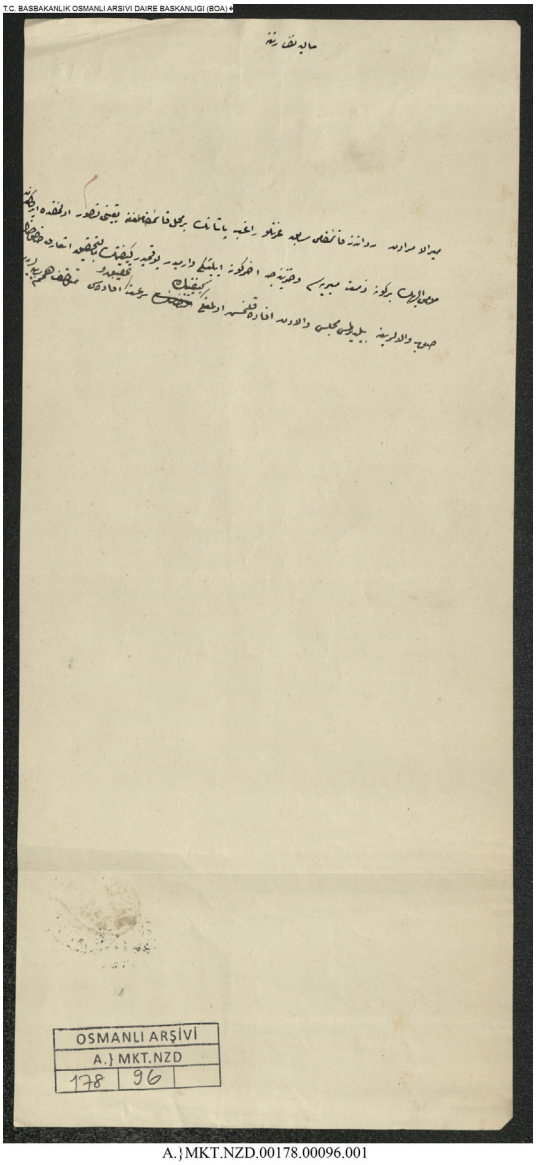

A.}MKT.NZD.00178.00096.001

A.MKT.NZD	00178.00096	5 ڕەجەب 1272 (12 مارت 1856)

نەزارەتی دارایی

لەوانەیە میری میران راغب پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز لە قائیمقامیەتێك دابەزرێت، بۆیە زانیاری ڕەوان بکرێت ئاخۆ قەرز یا شتێکی لەسەرە یاخود نییە، بە لێکۆڵینەوە ئاماژەی پێ بکرێت، لە ئەنجوومەنی والا ئاماژەی پێکراوە و بە والاش ڕابگەیەندرێت، بە پەلە لێکۆڵینەوە بکرێت و ئاماژەی پێ بکرێت.

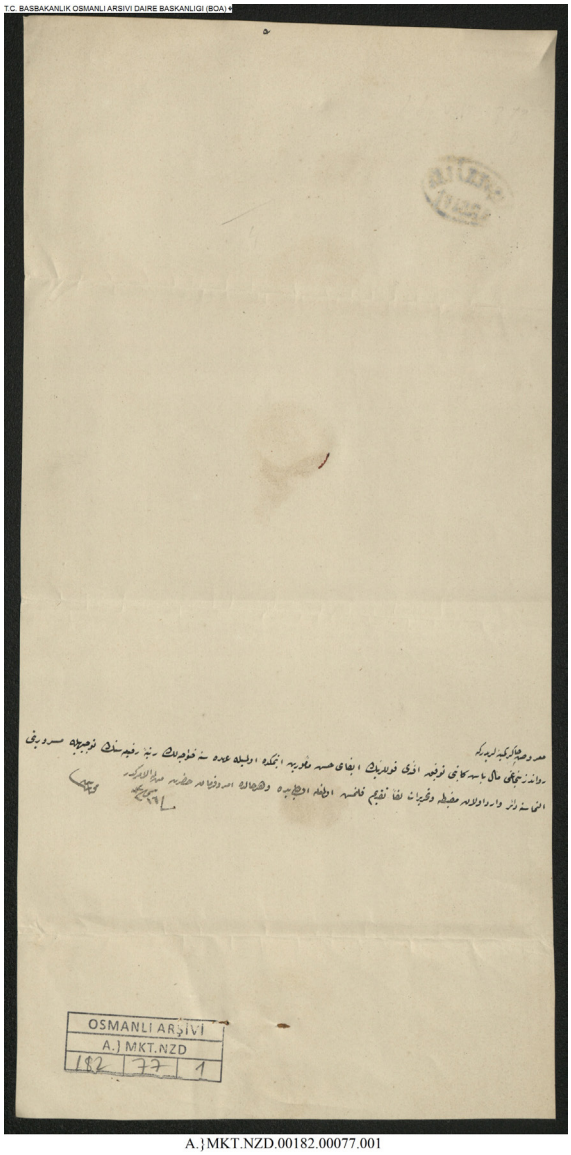

A.} MKT.NZD.00182.00077.001

16 شەعبان 1272 (22 نیسان 1856)	000182.00077	A.MKT.NZD

راگەیەندراوی بەندەمانە

تۆفیق ئەفەندی باش کاتیبی دارایی سانجەقی ڕەواندز کارەکانی بە باشی بەڕێوە بردووە، پلەکەی بۆ خەواجە بەرز بۆتەوە، بەمەش خۆشحاڵ بووە، ئەم مەزبەتەی هاتووە لەگەڵ تەحریرات پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

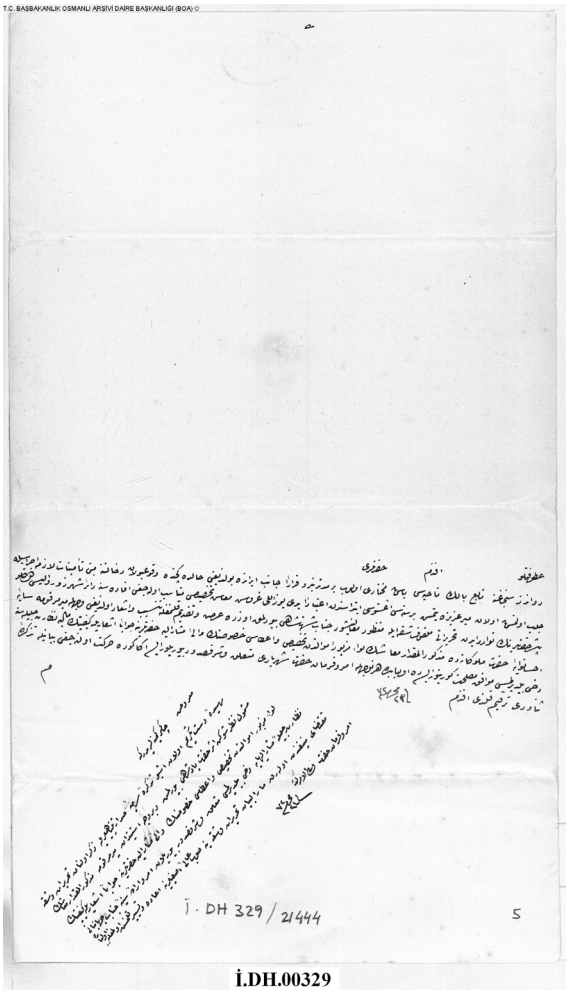

İ.DH.00329

İ.DH	00329.021444	23 موحەررەم 1272 (5 تشرینی یەکەم 1855)

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم

باش موختاری ناحیەی باڵەك سەر بە سانجەقی ڕەواندز ماوەیەکە بۆ ئێران ڕایکردووە، بەڵام چەند ڕۆژ پێش ئێستا ملکەچی خۆی ڕاگەیاندوە، بۆ دڵنیاییش میر عەزیز هێنراوە و بە ووتەی ئەو لە سەرەتای ئۆغستۆسی ١٢٧١ بری ٧٥٠ قوروش مووچەی بۆ دابین بکرێت، جەنابی پاشا والی شارەزوور نووسراو هاتووە و بۆ شاهەنشا بەرز کراوەتەوە و ڕاگەیەندراوە، بۆ میری ناوهاتوو بە میهرەبانی جەنابی ملوکانە بڕە مووچە دیاری کراوەکە لە پارەی لیوای ناوهاتوو دابین بکرێت، بۆ جێبەجێ کردنی لە وەڵامی جەنابی والی ناوهاتوو بە نەزارەتی دارایی شکۆدار ڕاگەیەندراوە، لەم بابەتدا بریار و فەرمانی جەنابی شەهریار چی بێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.

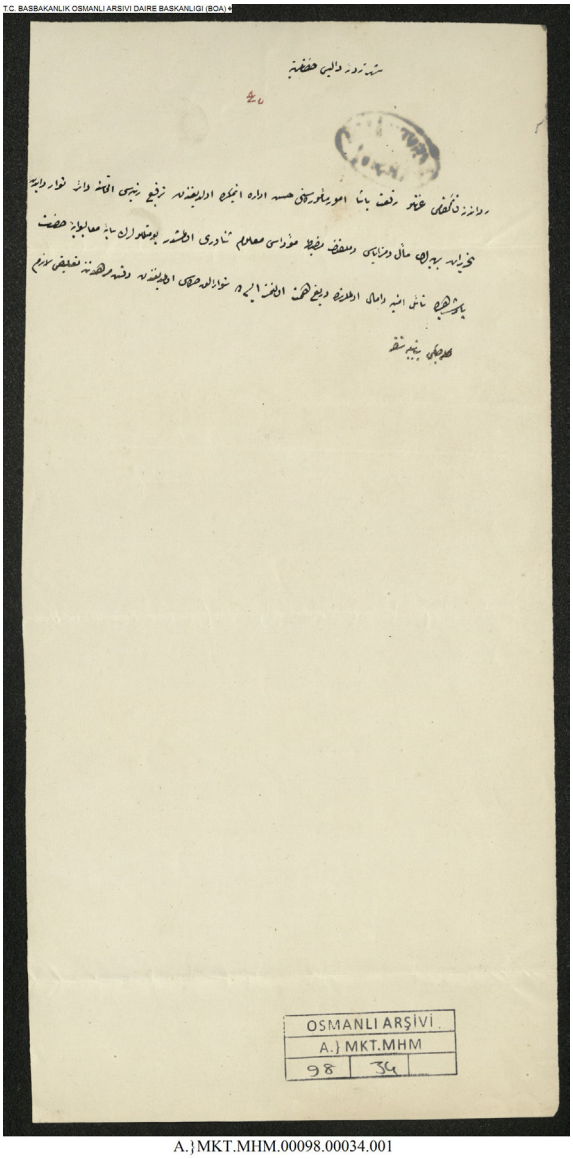

A.}MKT.MHM.00098.00034.001

A.MKT.MHM	00098.00034	16 موحەررەم 1273 (16 ئەیلوول 1856)

جەنابی والی شارەزوور
ڕەفعەت پاشا قائیمقامی ڕەواندز ئەرکەکەی بە شێوەیەکی ڕێکوپێک و جوان ئەنجام دراوە، بۆ بەرز کردنەوەی پلەکەی نووسراو هاتووە، لەگەڵ مەزبەتە روون بۆتەوە، ئەگەرچی لە سایەی جەنابی پاشا هیممەت کراوە، بەڵام ئێستا کاتی ئەوە نییە پێویستە ووردبین بین لەم کارە.

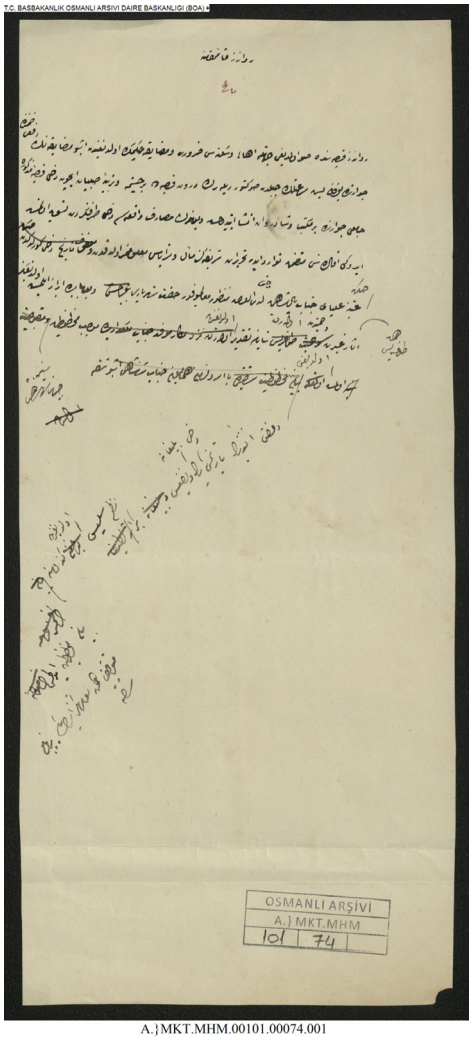

A.}MKT.MHM.00101.00074.001

A.MKT.MHM	00101.00074	17 ڕەبیعی یەکەم 1273 (15 تشرینی دووەم 1856)

قائیمقامیەتی ڕەواندز

لە شارۆچکەی ڕەواندز ئاو نییە، بۆیە دانیشتوان و نیشتەجێ بووان تووشی تەنگانەیی بوونەتەوە، بۆ ئەوەی کۆتایی بەم تەنگانەییە بهێنرێت، لە چیاکانی دەورووبەر بە دووری ٥ کاتژمێری ئاو بهێنرێت، لە ناو شارۆچکەکە سەرچاوەیەکی ئاو و بۆ پەروەردەی منداڵان لە شارۆچکەی ناوهاتوو و تەنیشت جامیع مەکتەبێك و شوێنی دەست نوێژ شوشتن دروست کراوە، بۆ خەرجی ئەمانەش لەلایەن ئێوەوە ڕێکخراوە و خەرج کراوە، بەم نووسراوانەی کە هاتووە جەنابتان بە ووتەی ئێوە خۆتان خەرجی دەکەن، ئەم هەڵوێستەتان لەلایەن جەنابی پاشاوە جێگەی ڕێز و پاداشتە.

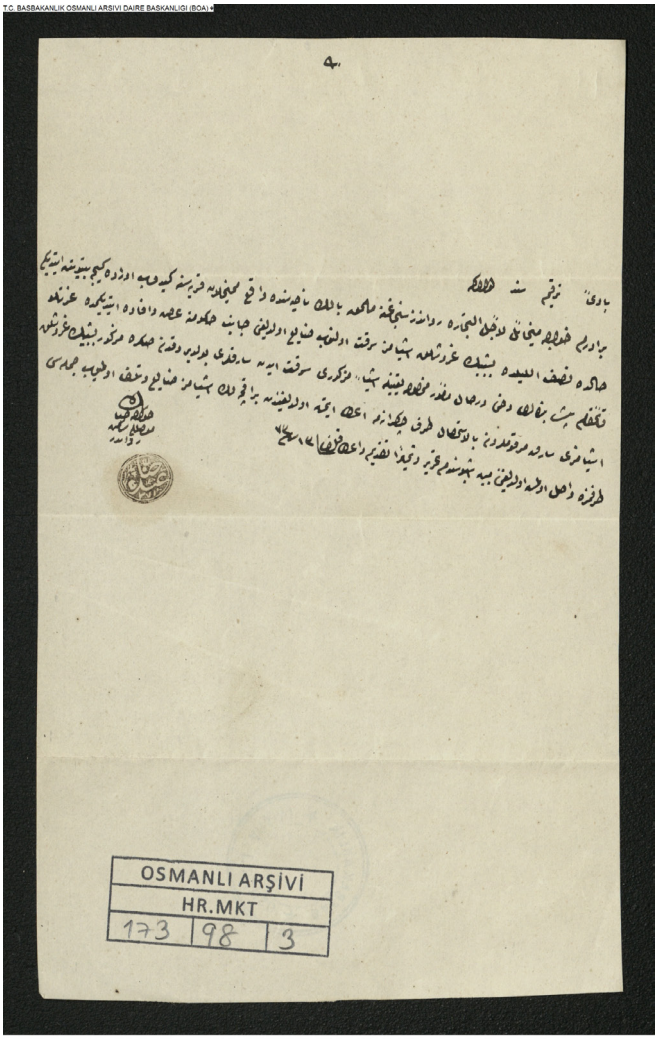

HR.MKT.00173.00098.003

HR.MKT	00173.00098	13 ڕەمەزان 1273 (7 مایس 1857)

بـە مەبەسـتی ئەنجامدانـی بازرگانـی، براکـەم خەواجـە میکائیـل چۆتـە گونـدی مـەم خەیلانـی ناحیـەی باڵـەك سـەر بـە سـانجەقی ڕەوانـدز، بـەڵام شـەو بـە بـری ٥٠٠٠ قـوروش کەلوپەڵمـان دزراوە، ئـەوەی فەوتـاوە بـە لایەنـی حکوومـەت ڕاگەیەنـدراوە، قائیمقامیـش بـە زووتریـن کات فەرمانبـەری تایبەتـی دامەزرانـدوە و دزەکانـی دۆزیوەتـەوە و دوای ئەمـەش بـری ٥٠٠٠ قـوروش کەلوپەلەکانمـان ڕادەسـت کـراوە، ئاقچەیـەك لـە کەلوپەلەکانمـان کەمـی نەکـردووە و گشـتی ڕادەسـتی ئێمـە کراوەتـەوە، ئـەم نـووسراوەم تۆمـار کـرد و پێشکەشـم کـرد ئەفەنـدم.
مۆری عەبدە حەننا
بەندە خەواجە حەننا موسڵی دانیشتووی ڕەواند

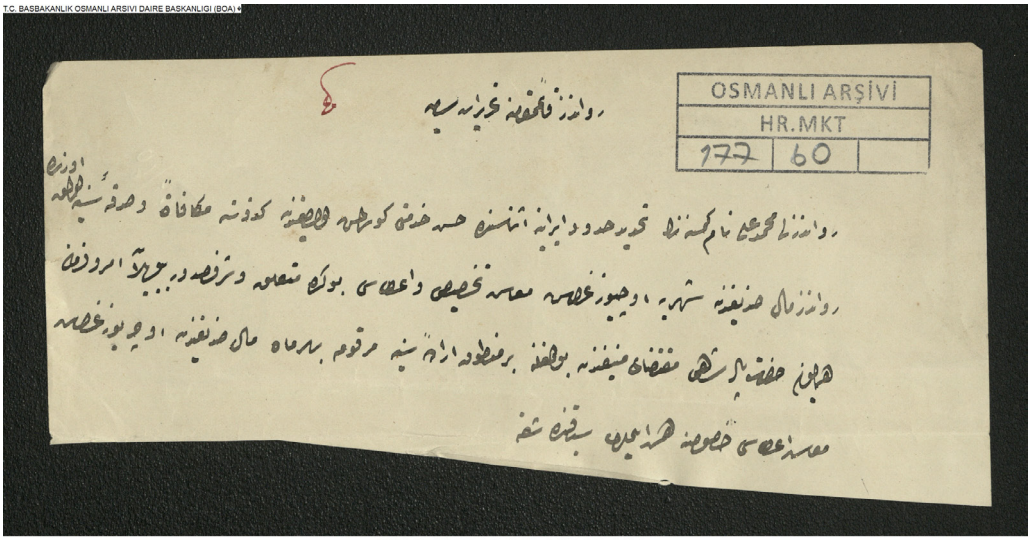

HR.MKT.00177.00060.001

HR.MKT	00177.00060	19 جەمادی کۆتایی 1273 (14 شوبات 1857)

نووسراوی سەدری ئەعززەم بۆ قائیمقامیەتی ڕەواندز
محەمەد عەلی ڕەواندزی لە کاتی دەست نیشانی کردنی سنووری ئێران کار و خزمەتە باشەکانی دیار بووە، لە سندوقی دارایی ڕەواندز مانگانە ٣٠٠ قوروش مووچەی بۆ دابین بکرێت، ئەمجارە بریار و فەرمانی هومایۆنی جەنابی پاشا جێبەجێ بکرێت، لە بارەی دابین کردنی مووچەی ٣٠٠ قوروش بە فەرمانی پاشا لە سندوقی دارایی هیممەت بکرێت.

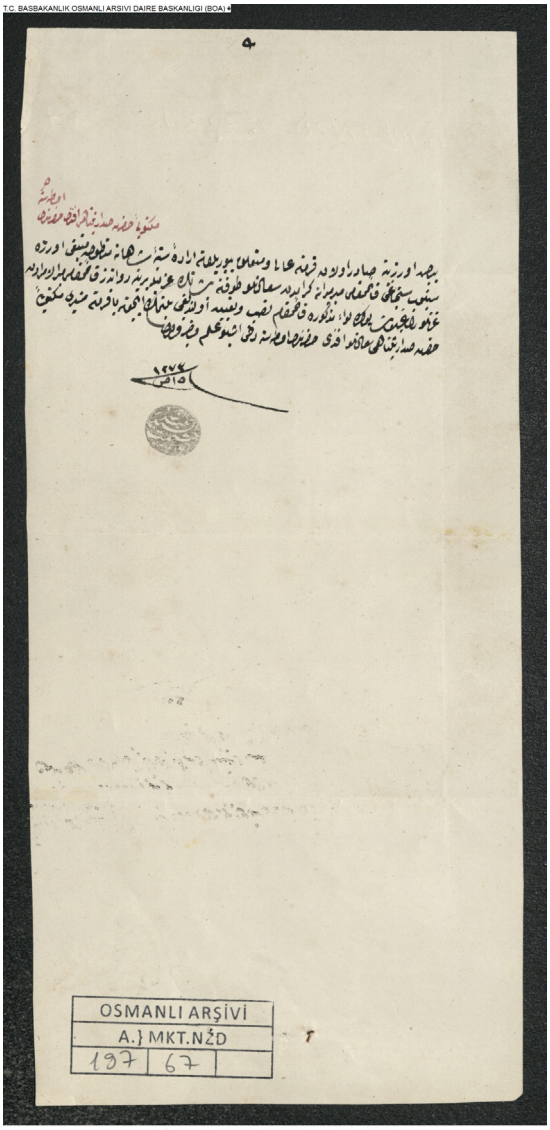

A.}MKT.NZD.00197.00067.001

A.MKT.NZD	00197.00067	**15 سەفەر 1273 (15 تشرینی یەکەم 1856)**

نامە بۆ ژووری جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
لەسەر فەرمانی پاشای شاهانە میری میران تۆفان پاشا قائیمقامی سانجەقی سینوپ دوور خراوەتەوە و لە شوێن ئەو قائیمقامی ڕەواندز میری میران راغب پاشا دابەزرێت، ئەمجارە بۆ ئەوەی بزانرێت ئاخۆ لە لیوای ناوهاتوو قائیمقام دامەزرا، بە فەرمان هەواڵ و زانیاری دراوەتە ژووری موشیری جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت.

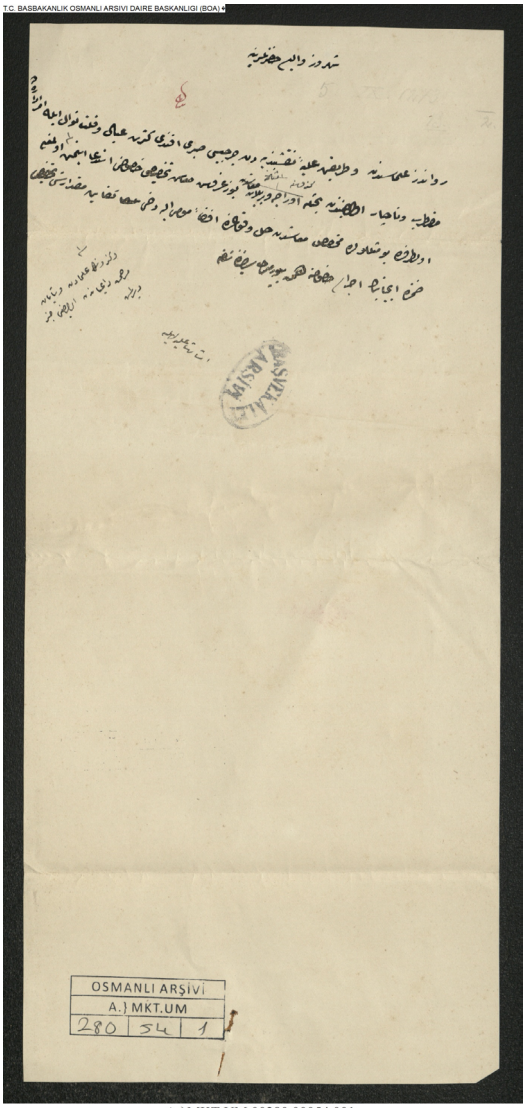

A.}MKT.UM.00280.00054.001

A.MKT.UM	00280.00054	5 ڕەمەزان 1273 (29 نیسان 1857)

جەنابی والی شارەزوور

لەبەر ئەوەی جەرجیس سەبری ئەفەندی لە زاناکانی ڕەواندز و تەریقەتی عالی نەقشبەندی منداڵی زۆرە و خواردن و خواردنەوەی کەمە، بۆیە تووشی تەنگانەیی بۆتەوە، داواکاری بەرز کردۆتەوە و داوای مووچەیەکی ١٠٠ قوروشی دەکات، خۆشی لە زاناکانە و شایەنی میهرەبانیە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

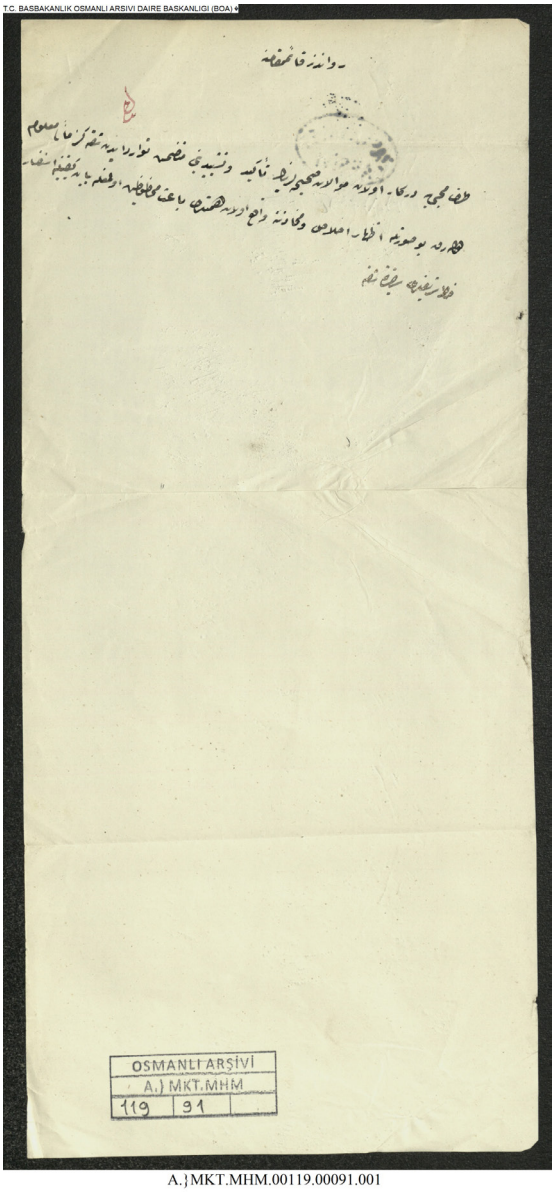

A.}MKT.MHM.00119.00091.001

A.MKT.MHM	00119.00091	**23 ڕەبیعی یەکەم 1274 (11 تشرینی دووەم 1857)**

قائیمقامی ڕەواندز
لە بارەی جێگیر کردن و دووپاتکردنەوەی نووسراوی دروست هاتووە، بەم شێوەیە دڵسۆزی بەرچاوە و بە هیممەت کردن رادەگەیەندرێت و بۆ پرس کردنیش نووسراو کراوە.

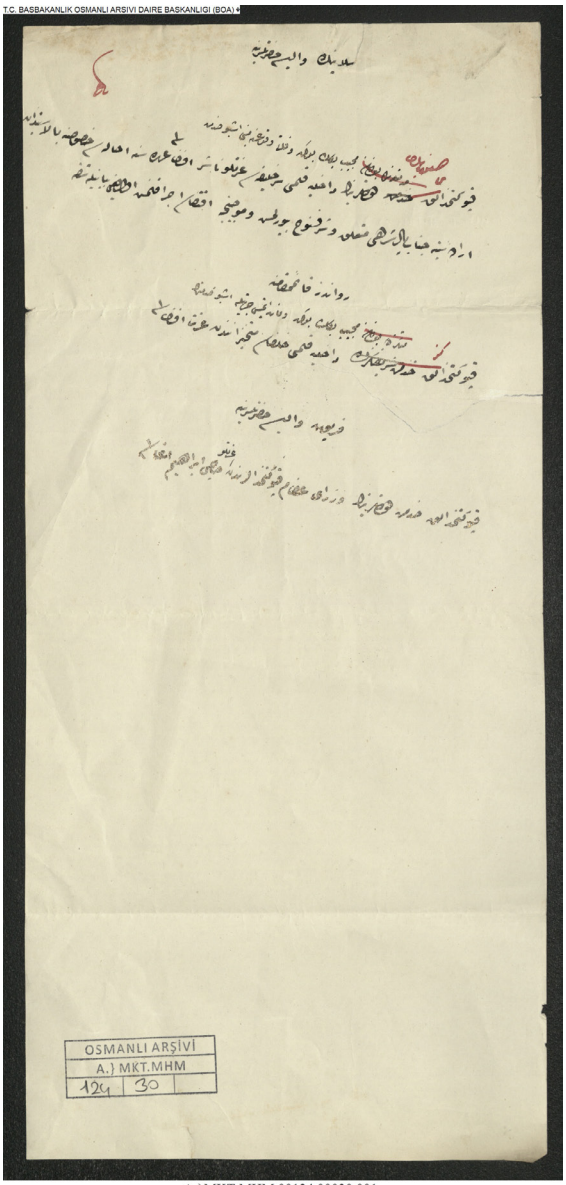

A.}MKT.MHM.00124.00030.001

A.MKT.MHM	00124.00030	**27 جەمادی یەکەم 1274 (13 کانوونی دووەم 1858)**
قائیمقامیەتی ڕەواندز قەپوکەتهوداکەتـان مەجیـد بـەگ مـردووە، بۆیـە خزمەتەکـە دراوەتـە عیـززەت ئەفەنـدی لـە قەڵەمـی ناوەخـۆ.		

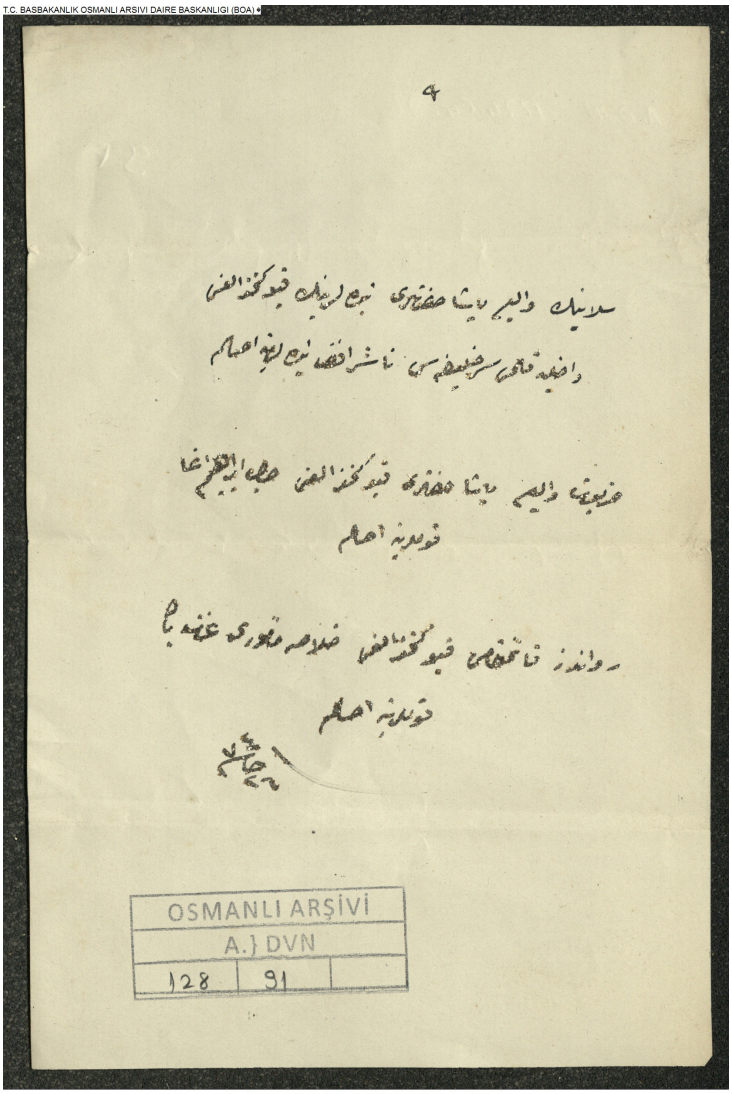

A.}DVN.00128.00091.001

A.DVN	00128.00091	**26 جەمادی یەکەم 1274 (12 کانوونی دووەم 1858)**
پوختەی فەرمانبەری قەپوکەتهودایەتی بۆ قائیمقامی ڕەواندز عیززەت بەگ ڕەوان کراوە.		

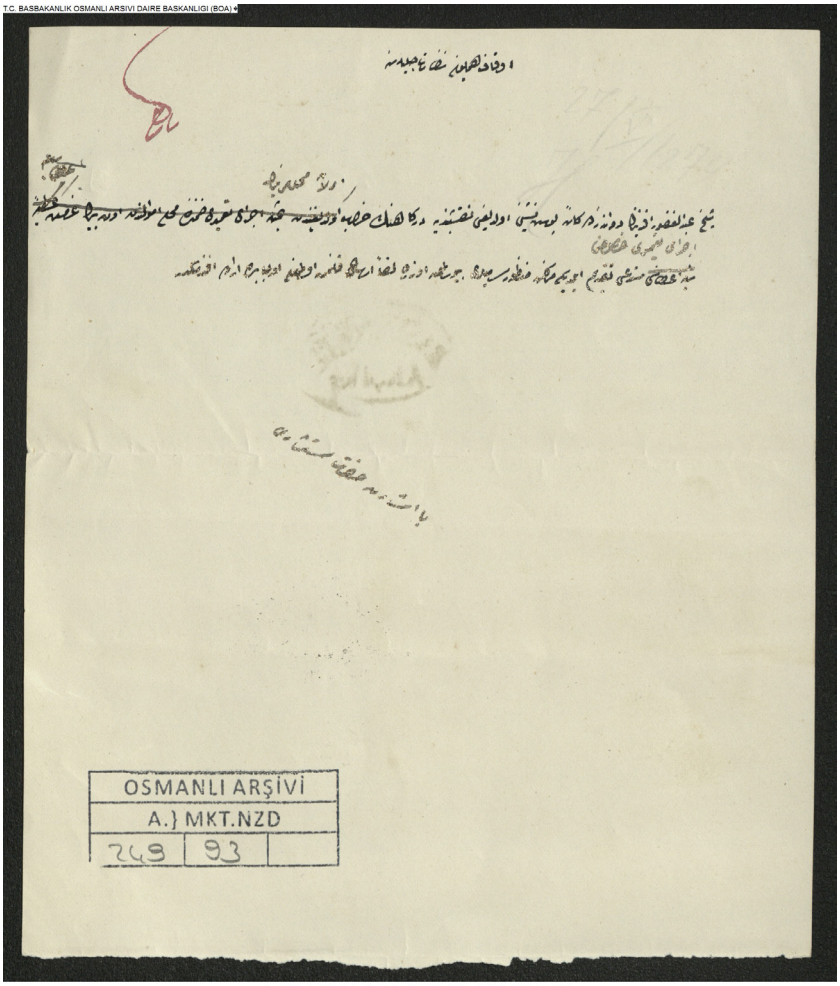

A.}MKT.NZD.00249.00093.001

27 زیلقەعدە 1274 (9 تەمموز 1858)	00249.00093	A.MKT.NZD

نەزارەتی ئاوقافی هومایۆنی شکۆدار

لە ڕەواندز هەندێك شوێنی تەکیەی شێخ عەبدولغەفور ئەفەندی پۆست نشینی دەرگای نەقشبەندی وێران بووە، داواکاری بەرز کردۆتەوە تا نۆژەن بکرێتەوە، لەسەر فەرمانی پاشا نووسراو بەرز کراوەتەوە، لەم بابەتەدا رای ئەفەندیمانە.

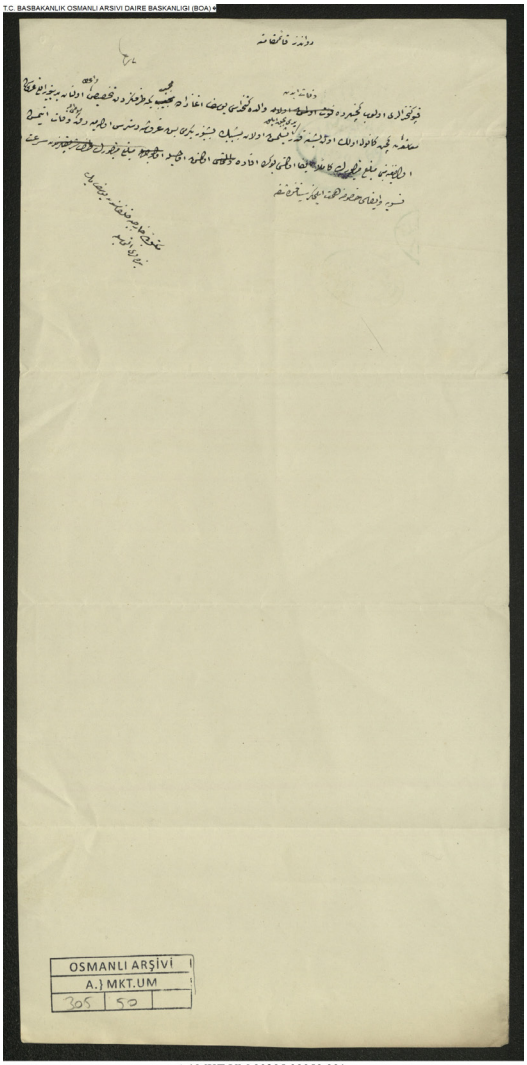

A.}MKT.UM.00305.00050.001

A.MKT.UM	00305.00050	**4 جەمادی کۆتایی 1274 (20 کانوونی دووەم 1858)**

قائیمقامی ڕەواندز

لە قەپوکەتهوداکانە و ماوەیەك پێش ئێستا باوکی کۆچی دوایی کردووە، بری ٧٥٠ قوروش مووچەی بۆ کەتهودا یوسف ئاغازادە مەجید بەگ دابین کراوە و حەوت مانگ و نیو کاری کردووە، بۆتە ٥٢٥ قوروش، کەچی پێش وەرگرتنی مردووە، بۆیە مووچەی ناوهاتوو بە تەواوەتی خەرج بکرێت، بۆ ئەم مەبەستەش بەپەلە ڕێك بخرێت و هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی مامەڵەکە.

لە خەلیفەکانی مەکتوبی دەرەوە بەندە یوسف بەگ.

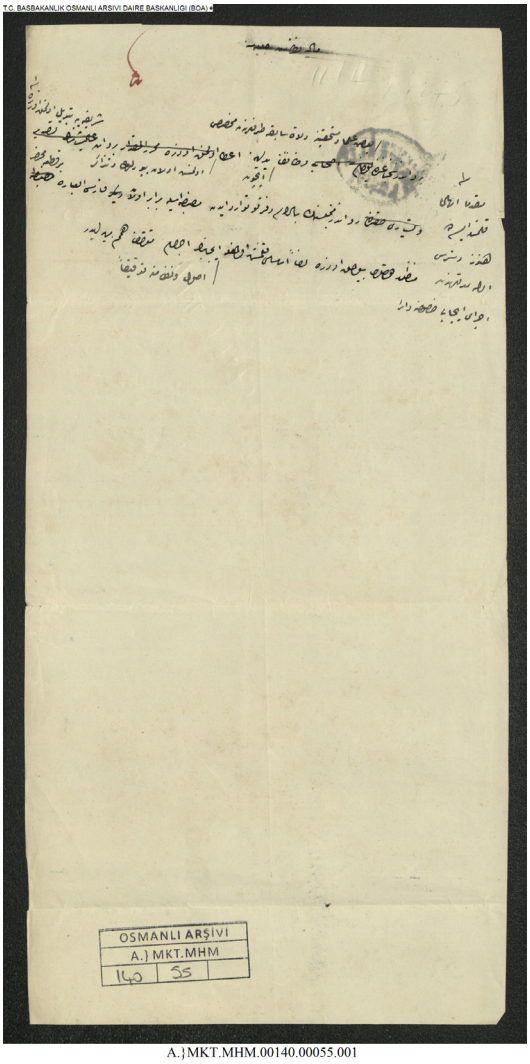

A.}MKT.MHM.00140.00055.001

A.MKT.MHM	00140.00055	**11 سەفەر 1275 (20 ئەیلوول 1858)**

بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار
بـۆ ئـەرك وەرگرتـن لـە سـانجەقی ڕەوانـدز بەرائەتـی شـەریفە لـە دەسـتی چەنـد زانـا و والـی پێشـوو دایـە و لەسـەر گۆرینـە، ئەگەرچـی سـەرەتا نێـردراوە بـەڵام تـا ئێسـتا نەگەیشـتوونەتە دەسـت، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـە دەفتـەر لـە ئەنجوومەنـی ڕەوانـدز هاتـووە، لەگـەڵ مەزبەتـە بەیەکـەوە بـە نووسـینی فارسـی ڕەوان دەکرێـت، بـە ناردنـی بـە گوێـرەی نیـزام هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی کارەکـە.

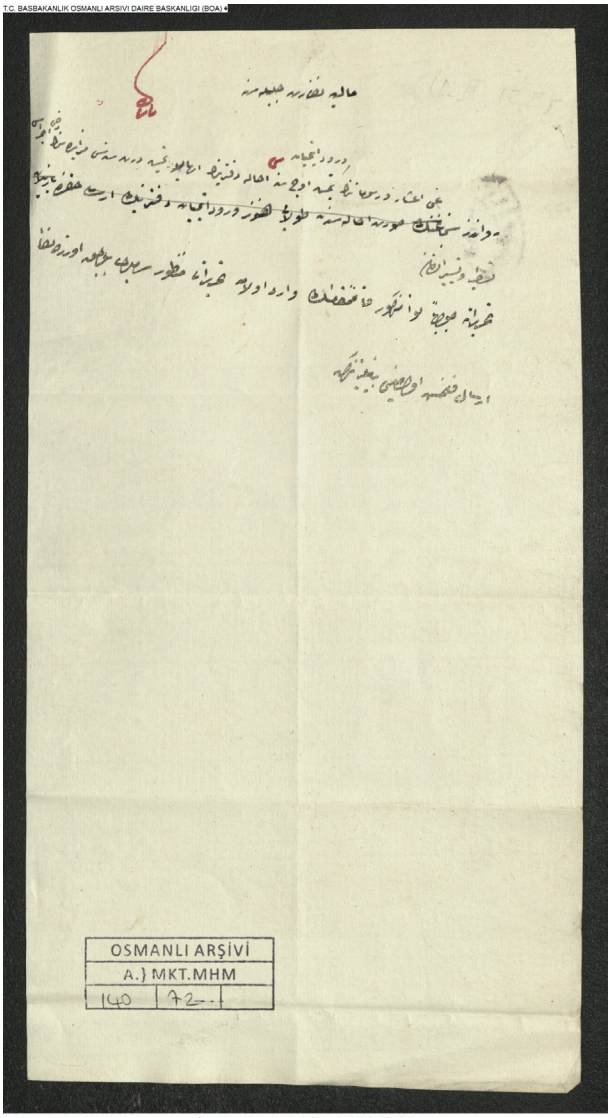

A.}MKT.MHM.00140.00072.001

A.MKT.MHM	00140.00072	**17 سەفەر 1275 (26 ئەیلوول 1858)**

نەزارەتی دارایی شکۆدار
دە یەك و رسوماتی ساڵی ٧٣ی سانجەقی ڕەواندز نەهاتووە، دەفتەر حەواڵە ڕەوان بکرێت و موزایەدەی ساڵی ٧٤ ڕێك دەخرێت، لە وەڵامدا نووسراوی قائیمقامیەتی لیوای ناوهاتوو هاتووە و لەسەر فەرمانی سەروو ڕەوان کراوە.

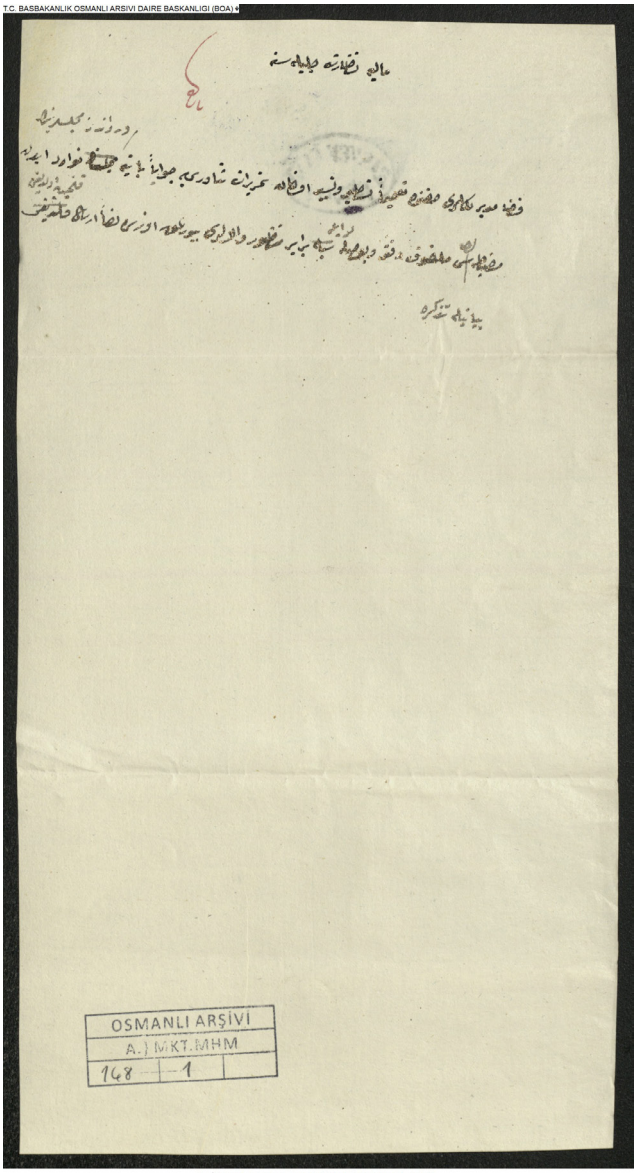

A.}MKT.MHM.00148.00001.001

A.MKT.MHM	00148.00001	26 ڕەبیعی کۆتایی 1275 (3 کانوونی یەکەم 1858)
نەزارەتی دارایی شکۆدار لە بارەی بەڕێوەبەرایەتیەکانی قەزا، تەحریرات ڕەوان کراوە و لە ئەنجوومەنی ڕەواندز مەزبەتە هاتووە، لەگەڵ دەفتەر و پۆستەکان بەیەکەوە بۆ واڵا بەرز دەکرێتەوە.		

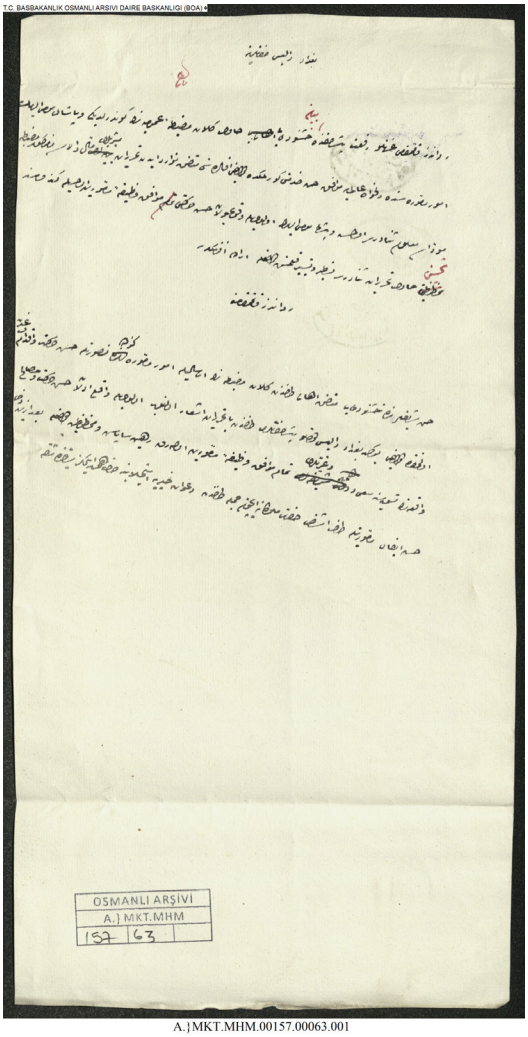

A.}MKT.MHM.00157.00063.001

A.MKT.MHM	00157.00063	28 شەوال 1275 (31 مایس 1859)

جەنابی والی بەغداد

لە بارەی ڕەفعەت پاشا قائیمقامی ڕەواندز مەزبەتەی لاری نەبوون ڕەوان کراوە، هەروەها پاشای ناوهاتوو لە ئەرکەکەیدا خزمەتی باشی کردووە، بۆیە عالی لێی رازیە و خوازیاری ئەم جۆرە کەسانەیە، نووسراو هاتووە، مەزبەتەی ناوهاتوو بۆ پاشای ناوهاتوو باس کراوە، فەرمان ئەفەندم.

قائیمقامی ڕەواندز

لەلایەن خەڵکەوە مەزبەتە هاتووە و ڕەزامەندی خۆیان بۆ کارەکانی ڕاگەیاندووە، ئەمجارە لەلایەن جەنابی پاشای والی بەغدادیش بە نووسراو ئاماژەی پێکراوە، ڕێکخستن و هەوڵ و بوێری جموجۆڵی باش و بەرژەوەندی ناوبراو بۆ ئەرك گونجاوە، بۆیە لە بەڕێوەبردنی ئەرکەکەی بۆ جەنابی ملوکانە دوعای خێر بکرێت.

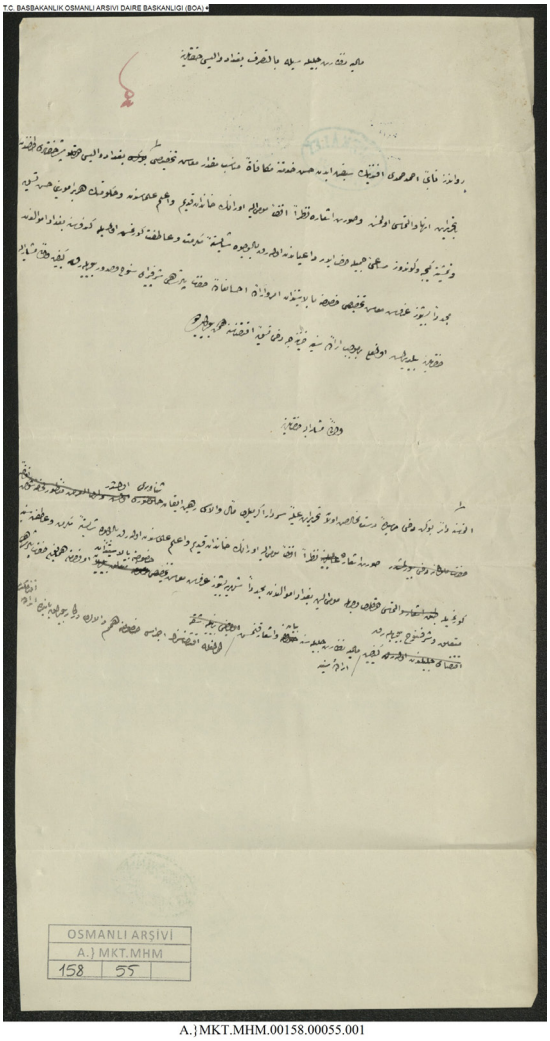

A.}MKT.MHM.00158.00055.001

10 زیلقەعدە 1275 (11 حوزەیران 1859)	00158.00055	A.MKT.MHM

نەزارەتی دارایی شکۆدار و جەنابی والی بەغداد
ئەحمەد حەمدی ئەفەندی نائیبی ڕەواندز بەهۆی کارە باشەکانی وەکو پاداشت مووچەیەکی دیاریکراو بۆی براوەتەوە، لەلایەن جەنابی پاشای والی بەغداد بە نووسراو کۆتایی بە مامەڵەکە هاتووە، بە تێروانین لە ئاماژەی بریارەکە ئەفەندی ناوهاتوو لە خانەدانی کۆنی ئەوێ و زاناکانە، بۆ جێبەجێ کردنی کاری حکوومەت شەو و ڕۆژ خزمەتی کردووە و هەوڵی داوە، هەر کارێکی پێ سپێردرابێت بە ڕێکوپێك و دڵسۆزیەوە ئەنجامی داوە، بۆیە شایەنی میهرەبانیە، لە پارەی بەغداد سەر لە نوێ ٥٠٠ قوروش مووچەی بۆ ببڕێتەوە، بە بریار و فەرمانی جەنابی پاشا ڕەزامەندی بفەرموێت، چۆنیەتی کارەکەش لەلایەن جەنابی والی ناوهاتوو ڕاگەیەندراوە، بە فەرمانی پاشا خەزینە کارەکە جێبەجێ بکات.

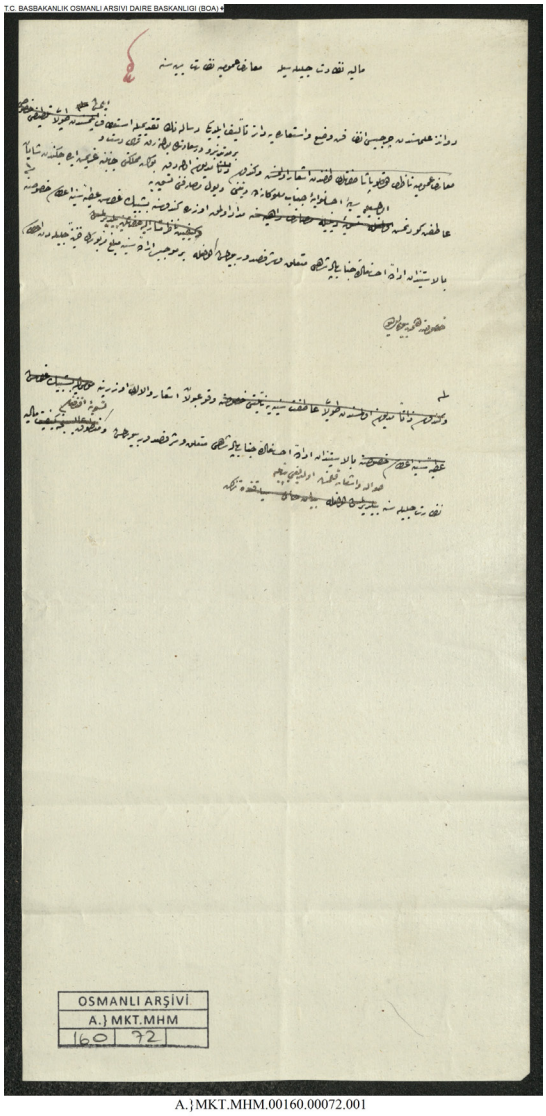

A.}MKT.MHM.00160.00072.001

A.MKT.MHM	00160.00072	**19 زیلحیجە 1275 (20 تەممووز 1859)**

نەزارەتی دارایی شکۆدار و نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار

لە زاناکانی ڕەواندز جەرجیس ئەفەندی ریسالەیەکی لە بارەی بارودۆخی هونەر و ئیستیعارە نووسیوە و بەرزی کردۆتەوە، هەروەها خودی خۆی ماوەیەکە لە دەرسەعادەتە بەمەش زیاتر تووشی قەرزاری بۆتەوە، بۆیە ئەمجارە دەیەوێت بگەڕێتەوە مەملەکەتی خۆی، جەنابی ملوکانە قەرز و خەرجیەکەی بۆ ڕێك بخات و ٥٠٠٠ قوروشی پێ بدرێت، بۆ ئەم مەبەستە بە فەرمانی جەنابی پاشا نووسراو دراوەتە خەزینەی شکۆدار هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

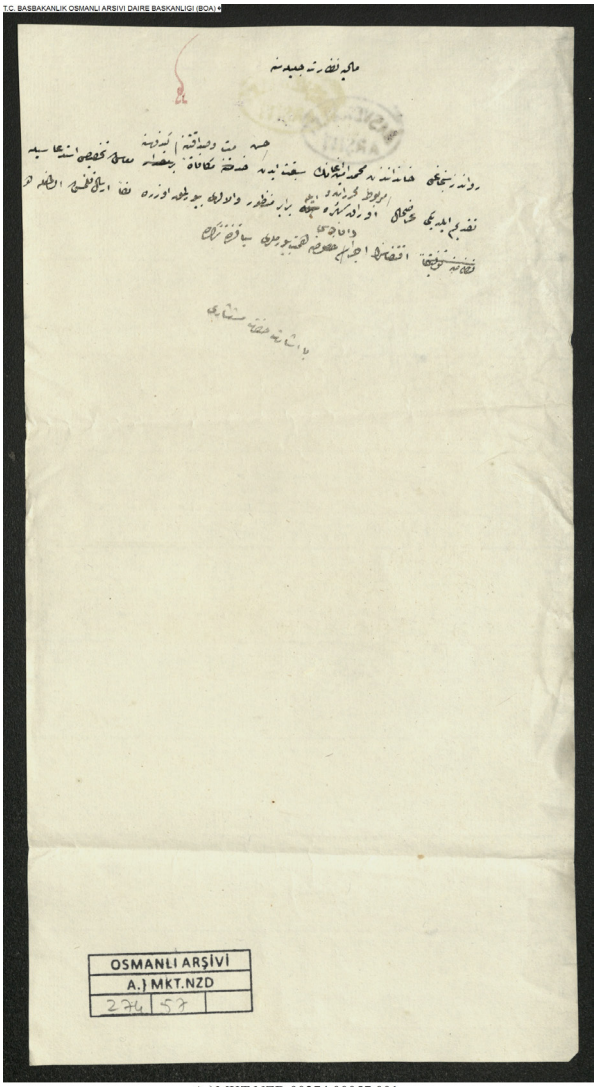

A.}MKT.NZD.00274.00057.001

8 جەمادی کۆتایی 1275 (13 کانوونی دووەم 1859)	00274.00057	A.MKT.NZD

نەزارەتی دارایی شکۆدار
بەهۆی کارە باش و خزمەتەکانی محەمەد ئەمین ئاغا خانەدانی سانجەقی ڕەواندز، ناوبراو داواکاری بەرز کردۆتەوە و داوای کردووە بڕە مووچەیەکی بۆ ببڕێتەوە، لەگەڵ ئەوراق و نووسراوەکان هاوپێچ پێشکەش کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

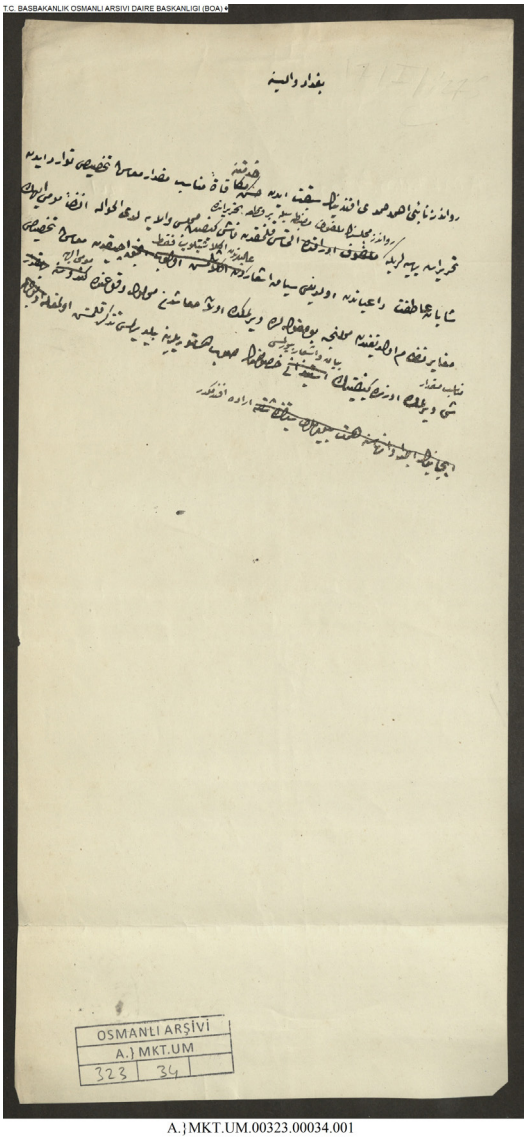

A.}MKT.UM.00323.00034.001

A.MKT.UM	00323.00034	**17 موحەررەم 1275 (27 ئاب 1858)**

والی بەغداد

بەهۆی کارە باش و خزمەتە باشەکانی ئەحمەد حەمدی ئەفەندی نائیبی ڕەواندز، نووسراو هاتووە تا مووچەیەکی گونجاوی بۆ ببڕێتەوە، لەگەڵ مەزبەتەی ئەنجوومەنی ڕەواندز و نووسراوێك بۆ ئەنجوومەنی والا بەرز کراوەتەوە، ئامـاژەی پێکراوە ناوبراوی ئەفەندی شایەنی میهرەبانیە، بەڵام دابین کردنی پێچەوانەی نیزامە، بۆیە ئەگەر بێتو مووچەیەك بێ خاوەن بمێنێتەوە، ئەم کاتە مووچەیەکی گونجاوی بۆ دابین دەکرێت، بە بەرزکردنەوەی نووسراو فەرمان بۆ ئەفەندیمانە.

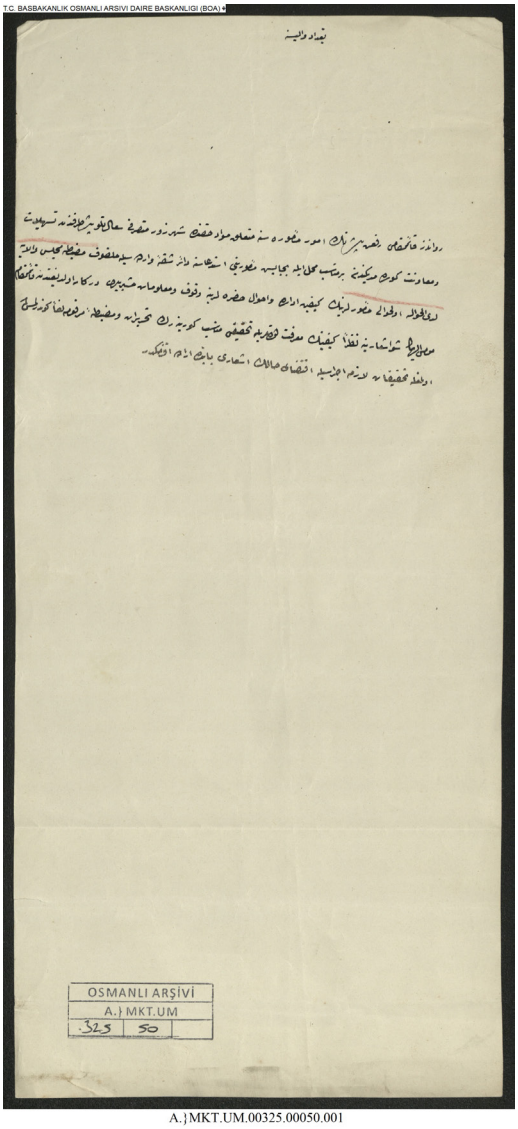

A.}MKT.UM.00325.00050.001

3 سەفەر 1275 (12 ئەیلوول 1858)	00325.00050	A.MKT.UM

والی بەغداد

ڕەفعەت پاشا قائیمقامی ڕەواندز لە کاتی ئەنجامدانی ئەرکەکەی، موتەسەرفی شارەزوور هیچ ئاسانکاری و هاوکاریەکی نەکردووە، بۆیە داواکاری بەرز کردۆتەوە و داوای کردووە لە شوێنێکی گونجاو گۆڕینەوەی پێ بکرێت، هاوپێچ مەزبەتەی ئەنجوومەنی والا ڕەوان کراوە، بە تێڕوانین لە ئاماژەی قائیمقامی ناوهاتوو بە گونجاو زانراوە لێکۆڵینەوە لە بابەتەکە بکرێت، نووسراو و مەزبەتەکەش بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە ئەنجامدانی لێکۆڵینەوە کارەکە جێبەجێ بکرێت، فەرمان بۆ ئەفەندیمانە.

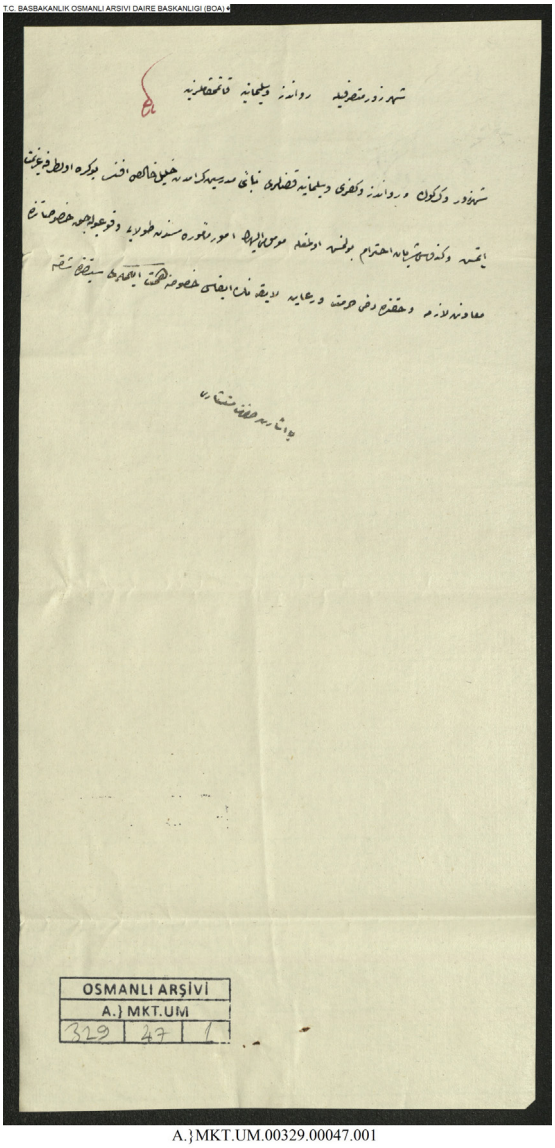

A.}MKT.UM.00329.00047.001

9 ڕەبیعی یەکەم 1275 (17 تشرینی یەکەم 1858)	00329.00047	A.MKT.UM

موتەسەرڕی شارەزوور و قائیمقامەکانی ڕەواندز و سلێمانی
ئەمجارە مودەریس خەلیل خاڵس ئەفەندی نائیبی قەزاکانی شارەزوور و کەرکووك و ڕەواندز و کفری و سلێمانی هاتۆتە ئـەم لایەنـە، خۆشی شـایەنی ڕێزگرتنە، بەهۆی ئەرکەکەیەوە پێویسـتە هـاوکاری بکرێـت لە کارەکە.

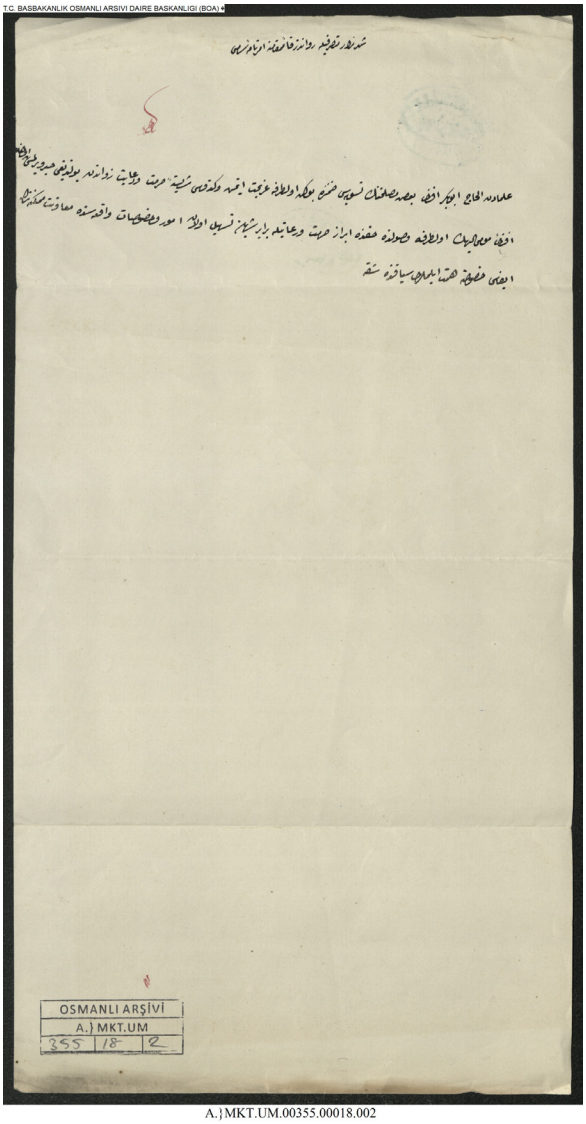

A.}MKT.UM.00355.00018.002

A.MKT.UM	00355.00018	**24 زیلقەعدە 1275 (25 حوزەیران 1859)**

بریارنامەی سەدری ئەعززەم بۆ موتەسەرفی شارەزوور و قائیمقامی ڕەواندز
لە زاناکان حاجی ئەبوبەکر ئەفەندی ئەمجارە بۆ ڕێکخستنی هەندێك کار بۆ لایەکەی تر ڕۆیشتووە، خۆشی شایەنی ڕێزگرتن و بایەخدانە، ئەفەندی ناوبراو کە گەیشتە ئەوێ ڕێزی لێ بگیرێت و کاروبارەکانی ئاسان بکرێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

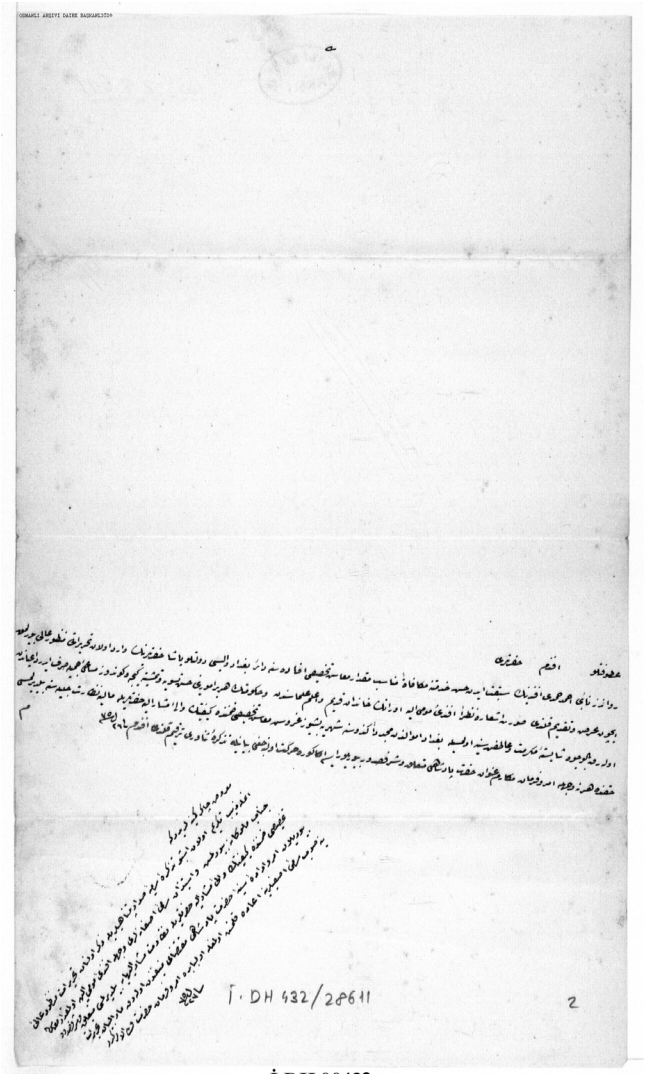

İ.DH.00432

İ.DH	00432.028611	**26 شەوال 1275 (29 مایس 1859)**

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
ئەحمەد حەمدی ئەفەندی نائیبی ڕەواندز خزمەتی باشی کردووە و بۆ دابین کردنی برە مووچەیەکی گونجاو نووسراوی جەنابی پاشا والی بەغداد ڕەوان کراوە، بە تێروانین لە وێنەی ئاماژەکە ئەفەندی ناوبراو لە خانەدانی کۆن و زاناکانی ناوچەکەیە، هەر کاتێك حکوومەت ئەرکی هەبێت بە شەو و ڕۆژ کار دەکات و ئەرکەکە جێبەجێ دەکات، بۆیە شایستەی ڕێزگرتنە، سەر لە نوێ لە پارەی بەغداد ٥٠٠ قوروش مووچە بۆ ناوبراو دابین بکرێت، بە جەنابی والی ناوهاتوو و نەزارەتی دارایی شکۆدار ڕاگەیەندراوە، بریار و فەرمان هەر چییەك بێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.

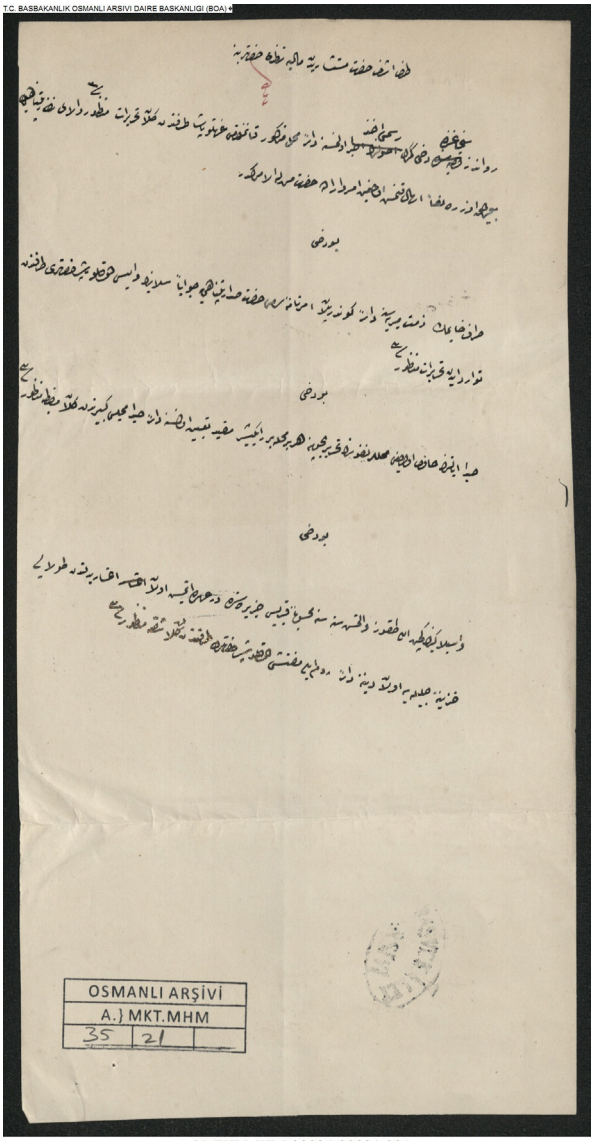

A.}MKT.MHM.00035.00021.001

A.MKT.MHM	00035.00021	**10 شەوال 1276 (1 مایس 1860)**

لە جەنابی ڕاوێژکار بۆ جەنابی نازری دارایی
لـە سـانجەقی ڕەوانـدز ڕەسـمی گومـرگ وەردەگیرێـت، لەلایـەن قائیمقامـی ناوهاتـووش تەحریـرات هاتـووە و بـۆ نەزارەتـی والّا ڕەوان کـراوە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بەدەسـتەوەیە.

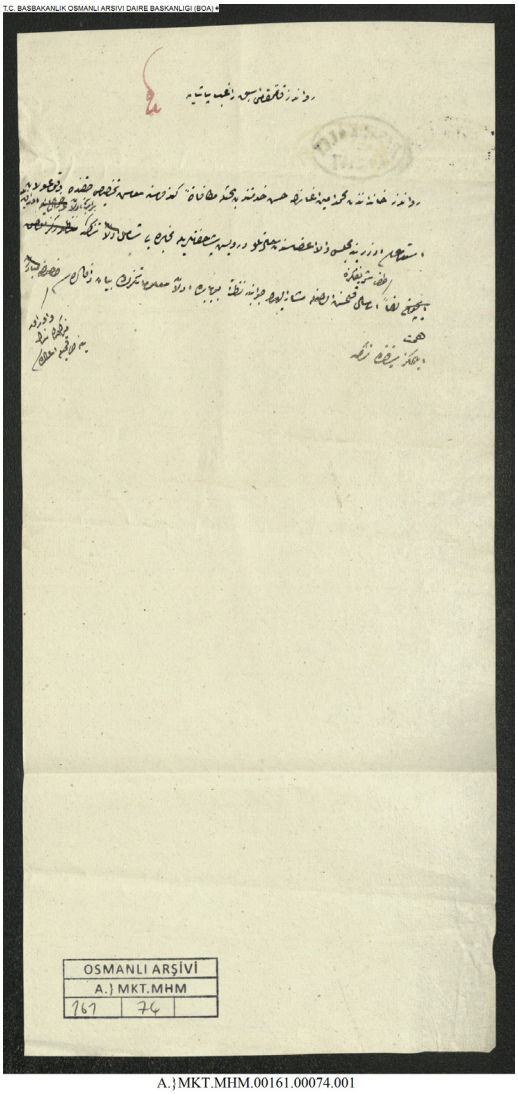

A.}MKT.MHM.00161.00074.001

A.MKT.MHM	00161.00074	**10 موحەررەم 1276 (9 ئاب 1859)**

قائیمقامی پێشووی ڕەواندز راغب پاشا
بـە هـۆی کار و خزمەتـە باشـەکانی محەمـەد ئەمیـن ئاغـا لـە خانەدانـی ڕەوانـدز، داواکاری دابیـن کردنـی مووچـە و پاداشـت کردنـی بـەرز کراوەتـەوە، گفتوگـۆی جەنابـی دەرویـش پاشـا ئەندامـی ئەنجوومەنـی والا لەگـەڵ نـووسراو و ئەوراقـەکان بـۆ بەرێزتـان بـەرز کراوەتـەوە، بـە تێروانیـن لـە وەڵامـی ناوبـراو لـەم بابەتـەدا، ئـەم زانیارییـەی کـە هەتانـە هیممـەت بکرێـت لـە ڕاگەیاندنـی، هەروەهـا ئەوراقەکانیـش ڕەوان بکرێتـەوە.

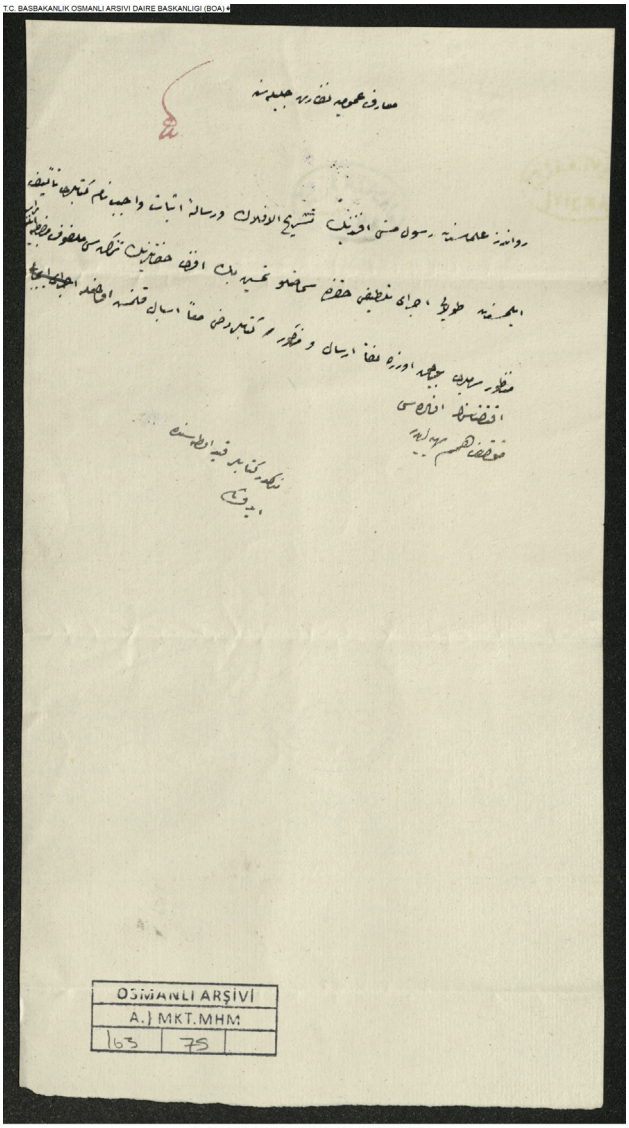

A.}MKT.MHM.00163.00075.001

24 موحەررەم 1276 (23 ئاب 1859)	00163.00075	A.MKT.MHM

نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار
لە عولەماکانی ڕەواندز ڕەسـول حەسـەن ئەفەندی کتێبی بە ناوی (تشریح الافلاك و رسـالە اثبات واجب)ی نووسـیوە، بۆیـە بـە پێویسـت زانـراوە پاداشـت بکرێـت، نـووسراوی جەنابـی تەحسـێن بـەگ ئەفەنـدی لەگـەڵ مەزبەتـەی سـەروو دەرچـووە، هەروەهـا پەرتوکـی ناوهاتـوو بـەرز کراوەتـەوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی کارەکە.

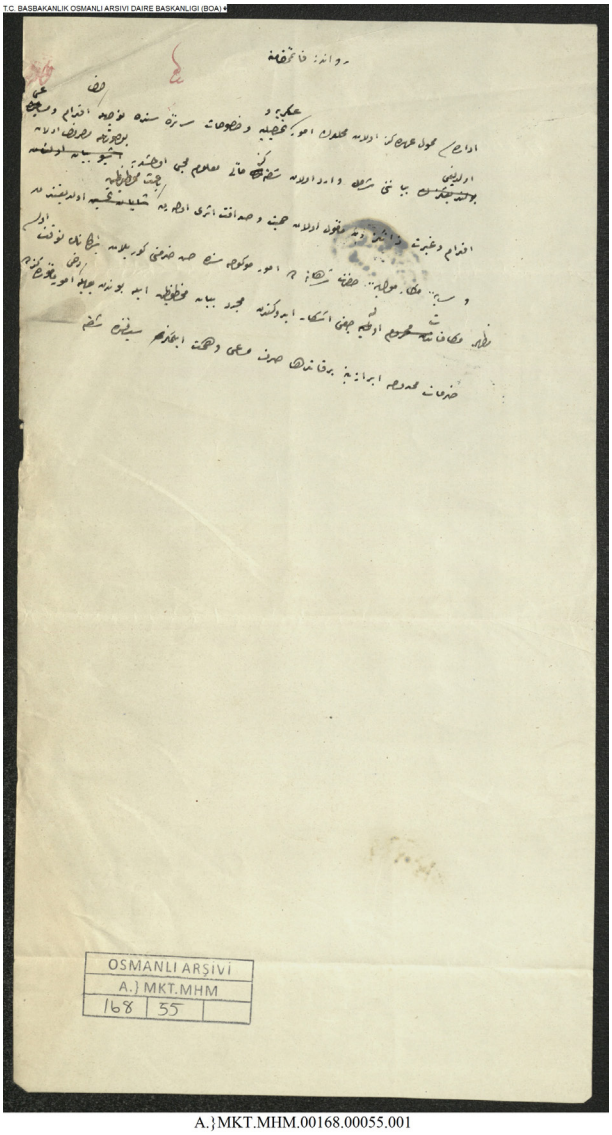

A.}MKT.MHM.00168.00055.001

A.MKT.MHM	00168.00055	**28 ڕەبیعی یەکەم 1276 (25 تشرینی یەکەم 1859)**

قائیمقامی ڕەواندز

کارگێریەکەی حەواڵەی ئێوە کراوە، لە بارەی کاروباری سەربازی و داهات و تایبەتمەندییەکانی دیکەی ناوچەکان نووسراوی ئێوە هاتووە و تێدا روون بۆتەوە، دڵسۆزی ئێوە جێگەی ڕێزە و خزمەتە باشەکانت جێگەی پاداشت کردنن، لەگەڵ ڕاگەیاندنی جێبەجێ دەکرێت و لە کاروباری ئەرکەکانت زیاتر بێت و بەردەوام بن.

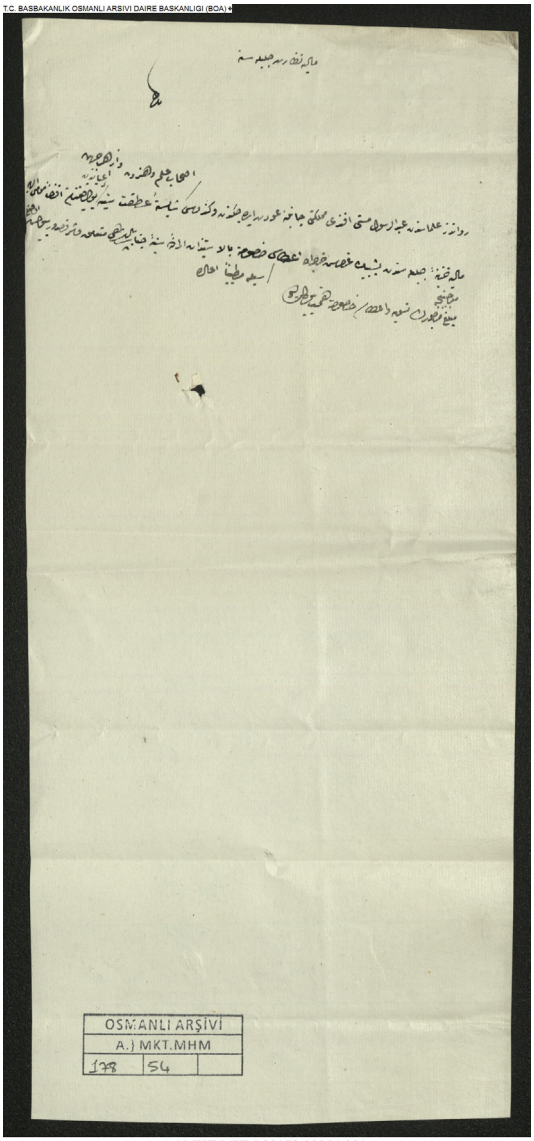

A.}MKT.MHM.00178.00054.001

12 شەعبان 1276 (5 مارت 1860)	00178.00054	A.MKT.MHM

نەزارەتی دارایی شکۆدار
عەبدولڕەسول موستی ئەفەندی لە زاناکانی ڕەواندز و خاوەنی زانست دەیەوێت بگەڕێتەوە مەملەکەتی خۆی، ناوبراو لە خەزینەی دارایی شکۆدار ٥٠٠٠ قوروش خەرجی ڕێگای بۆ خەرج بکرێت، بۆ ئەمەش بە فەرمانی جەنابی پاشا ڕەزامەندی نیشان دراوە، هیممەت بکرێت لە خەرج کردنی برە خەرجی دیاریکراو و پێی بدرێت.

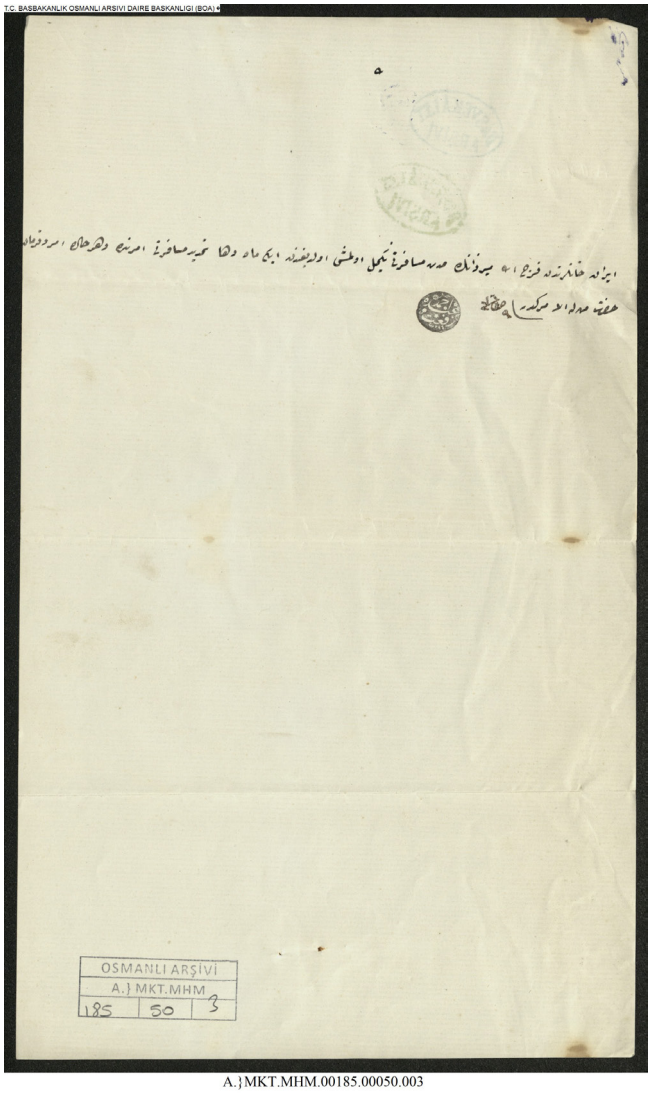

A.}MKT.MHM.00185.00050.003

9 سەفەر 1276 (7 ئەیلوول 1859)	00185.00050	**A.MKT.MHM**

لـە خانەکانـی ئێـران فەرەجوڵـڵا میـرزا مـاوەی گەشـتەکەی تـەواو بـووە، دەیەوێـت مـاوەی مۆڵەتەکـەی بـۆ دوو مانگـی تـر درێـژ بکاتـەوە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بەدەسـتەوەیە. مۆری عەبدە ڕەفعەت ئەحمەد

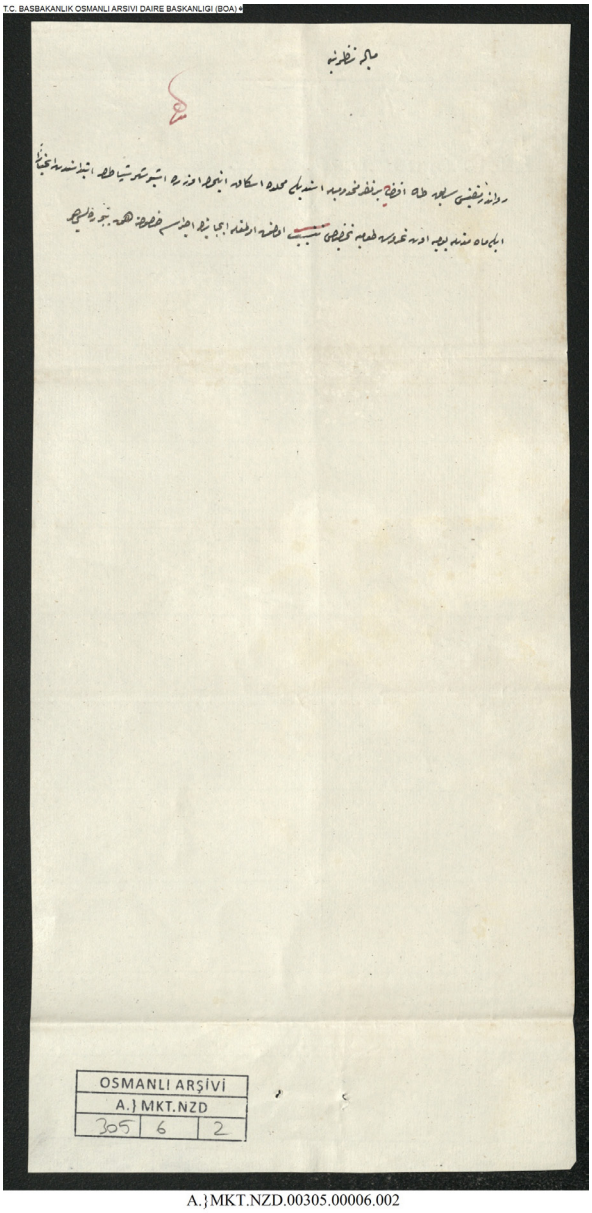

A.}MKT.NZD.00305.00006.002

A.MKT.NZD	00305.00006	**20 ڕەجەب 1276 (12 شوبات 1860)**

نازری دارایی
تەها ئەفەندی موفتی پێشووی ڕەواندز لەگەڵ کوڕێکی خەریکە لە گەڕەکێك نیشتەجێ دەبێت، لە ٨ شوباتەوە بۆ ماوەی دوو مانگ ڕۆژانە ١٠ قوروش بۆ خۆراکی ڕۆژانەی دابین کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی هیممەت بکرێت.

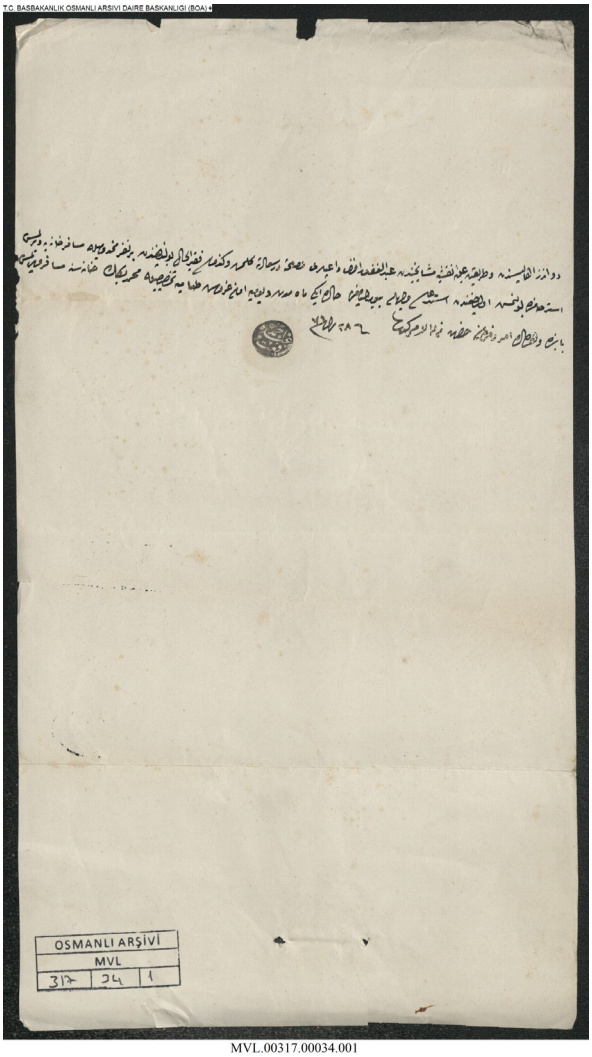

MVL.00317.00034.001

MVL	00317.00034	28 ڕەبیعی یەکەم 1276 (25 تشرینی یەکەم 1859)

لـە دانیشـتوانی ڕەوانـدز و شـێخەکانی تەریقەتـی نەقشـبەندی عەبدولغەفـور ئەفەنـدی بـۆ دوعـا کـردن هاتۆتـە دەرسـەعادەت، لەبـەر ئـەوەی هـەژارە، لەگـەڵ کوڕەکـەی لـە میوانخانەیـەك دابنرێت و بۆ مـاوەی ٢ مانگیـش ڕۆژانە ١٠ قوروشـی پـێ بدرێـت تـا خـۆراك بـۆ خـۆی دابیـن بـکات، هـەر بـۆ ئـەم مەبەسـتە ناوبـراو و کوڕەکـەی ڕەوانـی میوانخانـەی محەمـەد بـەگ بکرێـت، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بـە دەسـتەوەیە. مۆری عەبدە ئەحمەد ڕەفعەت

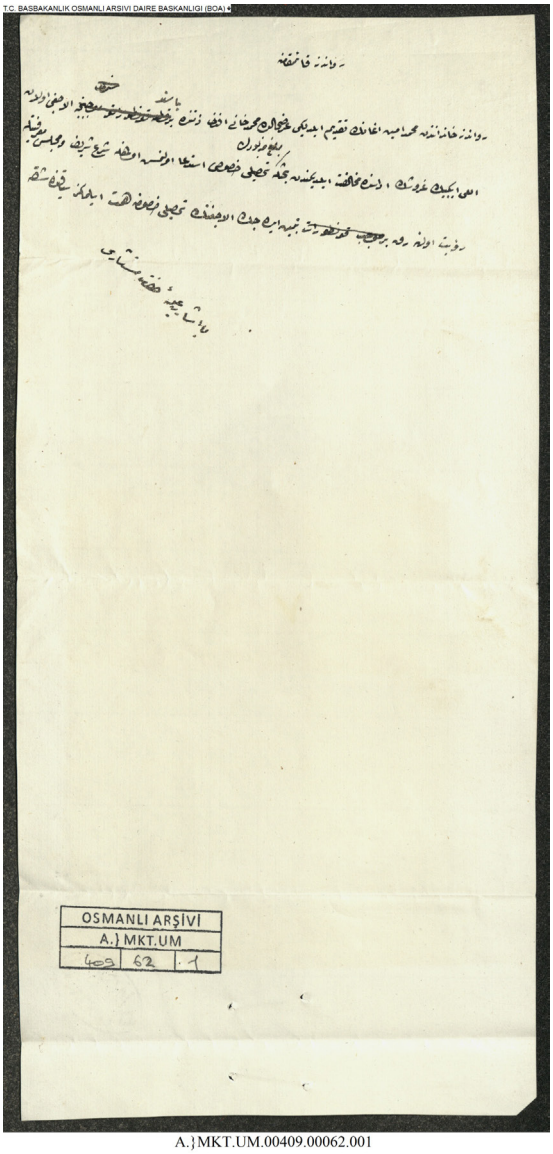

A.}MKT.UM.00409.00062.001

A.MKT.UM	00409.00062	**19 زیلقەعدە 1276 (8 حوزەیران 1860)**

قائیمقامیەتی ڕەواندز
محەمەد ئەمین ئاغا لە خانەدانی ڕەواندز داواکاری بەرز کردۆتەوە، بە گوێرەی داواکاریەکە بە سەنەد محەمەد خانی ئەفەندی ٥٢٠٠٠ قوروشی لەسەرە و لە دانەوەی سەرپێچی کردووە، بۆ وەرگرتنەوەی بڕە پارەی باسکراو بە شەرع و ئەنجوومەن خوێندنەوەی بۆ کراوە و لە بارەی دانەوەی هیممەت بکرێت.

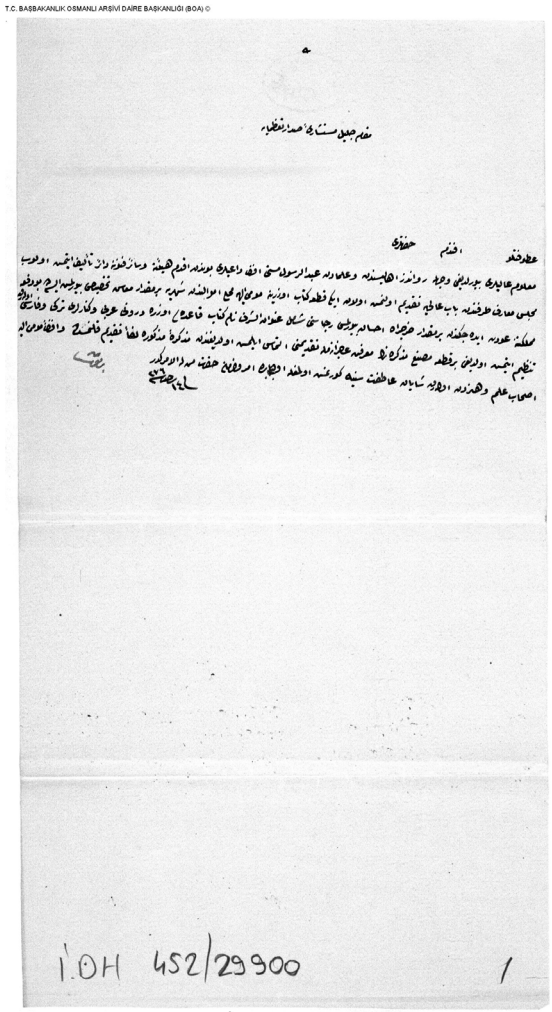

İ.DH.00452

İ.DH	00452.029900	14 ڕەجب 1276 (6 شوبات 1860)

پایەی ڕاوێژکاری سەدارەتی پیرۆزی شکۆدار
جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
عەبدولڕەسول موستی ئەفەندی لە زانا و دانیشتوانی ڕەواندز دوو کتابی نووسیوە و پێشکەشی ئەنجوومەنی مەعاریفی کردووە، ئەویش پێشکەشی بابی عالی کردووە، ئەگەر چی ناوبراو داوای کردووە مانگانە لە پارەی ناوەخۆ بڕێك مووچەی بۆ دابین بکرێت، بەڵام ئەمجارە ناوبراو دەگەڕێتەوە مەملەکەتی خۆی داوای کردووە خەرجی ڕێگای بۆ خەرج بکرێت، ناونیشانی کتێبەکەی بە ناوی (عنوان الشرف) و ناوەڕۆکەکەی بە زمانی عەرەبی و پەراوێزەکانی بە زمانی تورکی و فارسی نووسراوە، ئەم کتێبەی بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، دەریدەخات ناوبراو خاوەنی زانست و زانیارییە، بۆیە شایەنی ڕێزگرتن و بەزەیی هاتنەوەیە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

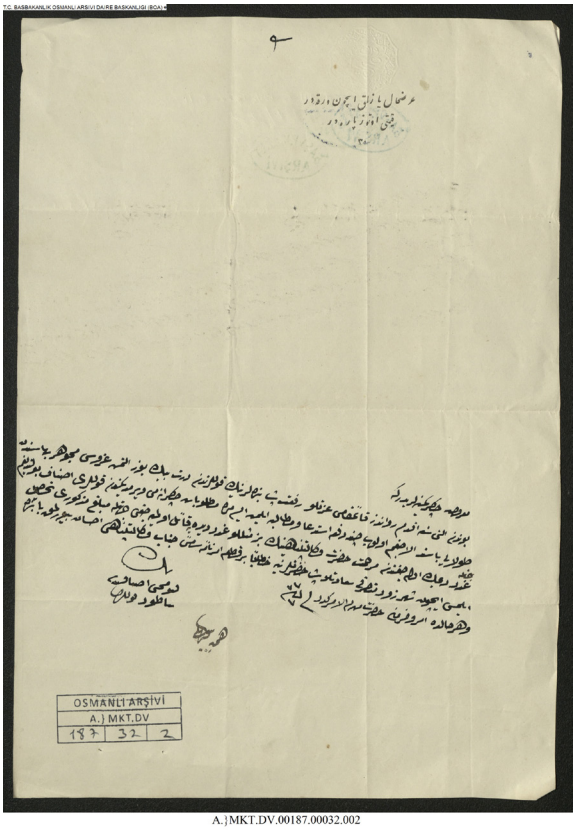

A.}MKT.DV.00187.00032.002

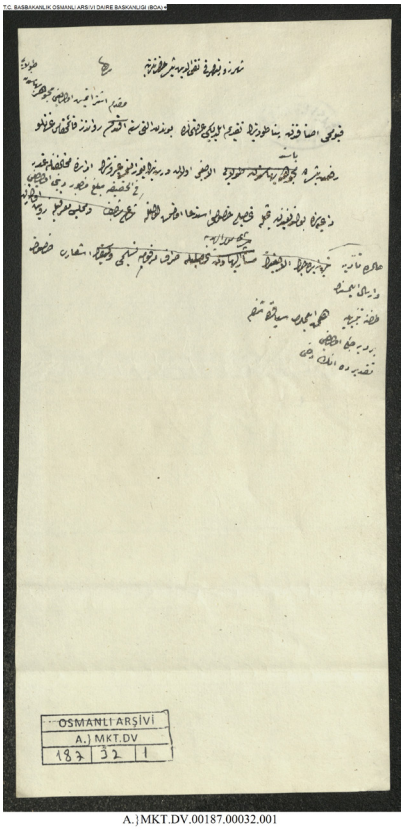

A.}MKT.DV.00187.00032.001

A.MKT.DV	00187.00032	**6 شەوال 1277 (17 نیسان 1861)**

جەنابی موتەسەرفی شارەزوور تەقیەددین پاشا
داواکاریەك لەلایەن زێرنگر پەناتورین بەرز کراوەتەوە، تێدا ئاماژەی پێکراوە پێش ٦ ساڵ لەمەوبەر ڕەفعەت پاشا بە سەنەد ٤١٦٠ قوروش زێری لێکڕیوە، لە دانەوەی پارەکە غەدری لێکراوە، لە ڕاستییدا بڕە پارەی ناوهاتوو بۆتە قەرز بۆیە لە دانەوەی پارەکە ئاگادار کردنەوە بدرێت.

A.MKT.DV	00187.00032	**7 شەوال 1277 (18 نیسان 1861)**

ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
پێش ٦ ساڵ لەمەوبەر قائیمقامی ڕەواندز ڕەفعەت پاشا لە بەندەکەی ٤١٦٠ قوروش زێری کڕیوە، چەند جارێك بە سەنەد داوای پارەکەم کردووە، کەچی ناوبڕاو نەیداوە، بەمەش غەدرم لێ دەکرێت، بە میهرەبانی جەنابی پەیوەندیداری وەکالەت کەسێکی وەکو ئێمە غەدری لێ نەکرێت، بۆ وەرگرتنی پارەکە جەنابی پاشای موتەسەرفی شارەزوور بە بریارنامەی سەدری ئەعززەم بفەرموێت، لە هەر حاڵەتێك بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
لە پیشەگەرانی زێرنگران بەندە بیاتور

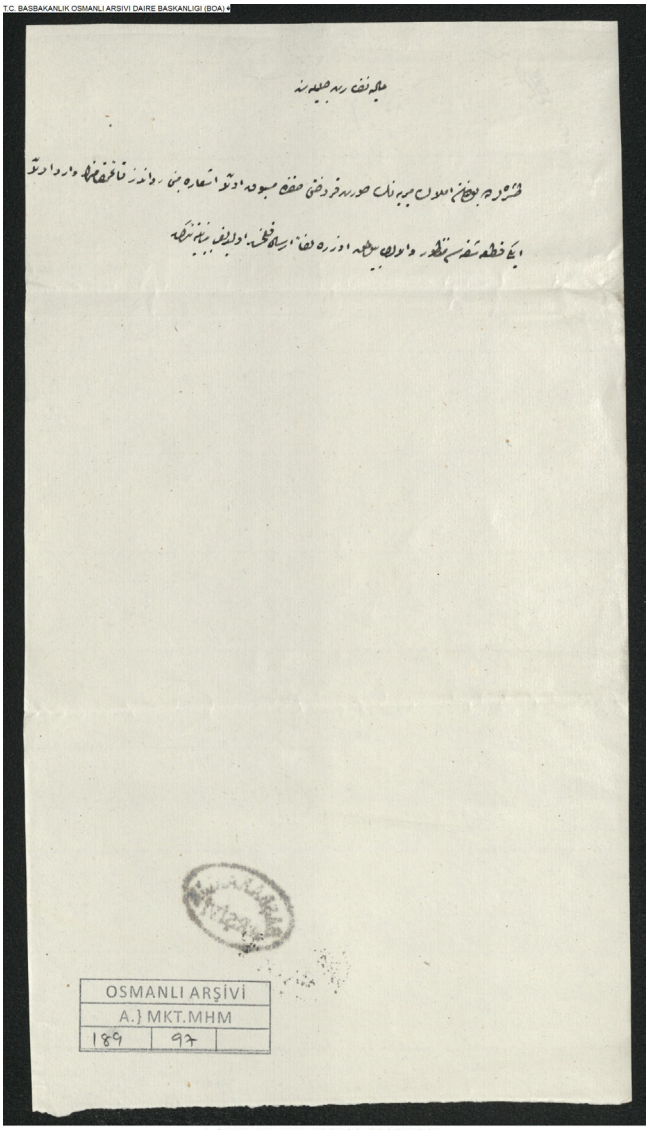

A.}MKT.MHM.00189.00097.001

A.MKT.MHM	00189.00097	**12 موحەررەم 1277 (31 تەممووز 1860)**

نەزارەتی دارایی شکۆدار
لـە شـار ئەملاکـی میـری هەیـە و لـە بـارەی فرۆشـتنی ئـەم مولکانـە پێشـووتر ئامـاژەی پێکـراوە، دوو پارچـە نـووسراوی قائیمقامـی ڕەوانـدز هاتـووە، بـە فەرمانـی واڵا هاوپێـچ ڕەوان کـراوە، بـە ڕاگەیاندنیشـی نـووسراو کـراوە.

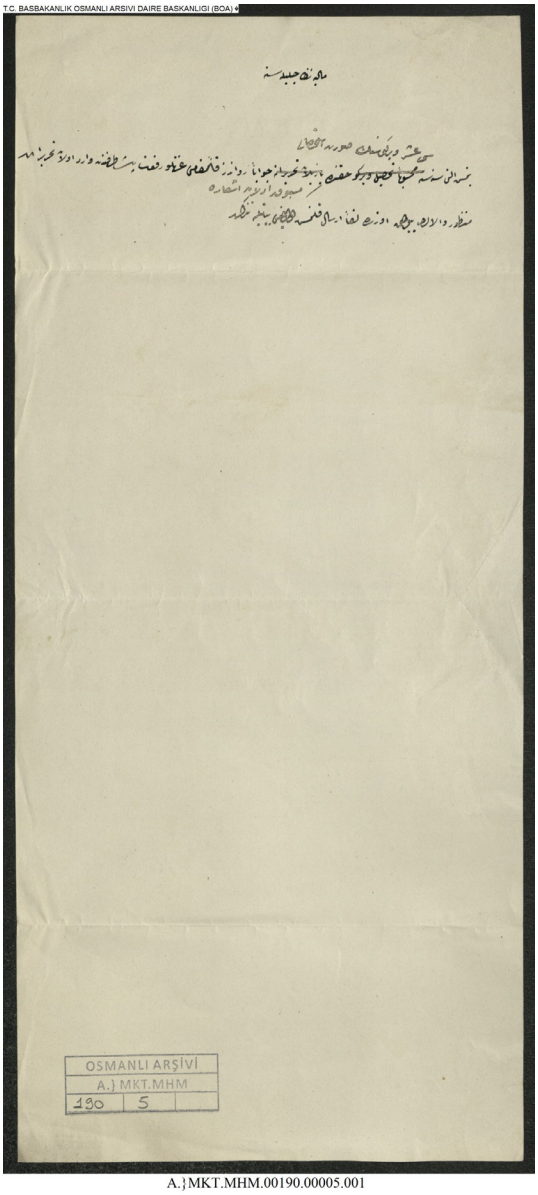

A.}MKT.MHM.00190.00005.001

A.MKT.MHM	00190.00005	12 موحەررەم 1277 (31 تەممووز 1860)
نەزارەتی دارایی شکۆدار لــە بــارەی دەســتکەوتنی باجــی دە یەکــی ســاڵی ٧٦، وەڵامــی نــووسراوی پێشــوو ڕەوان کــراوە و نــووسراو لەلایــەن قائیمقــام ڕەفعــەت پاشــاش هاتــووە، هەروەهــا لەســەر فەرمانــی واڵا هاوپێــچ پێشــکەش کــراوە.		

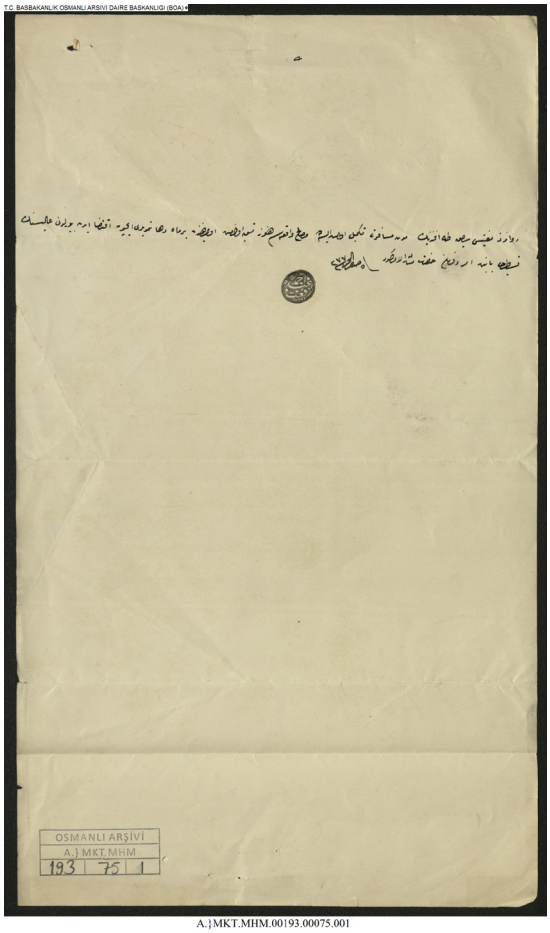

A.}MKT.MHM.00193.00075.001

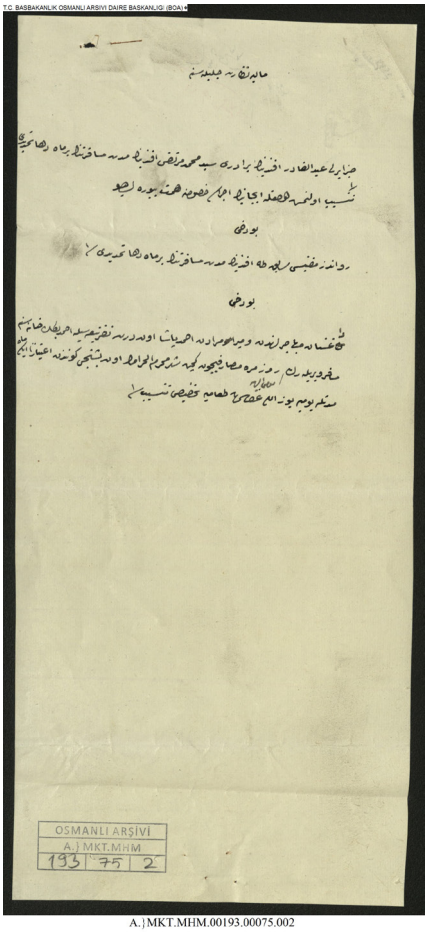

A.}MKT.MHM.00193.00075.002

A.MKT.MHM	00193.00075	5 سەفەر 1277 (23 ئاب 1860)
ئەگەرچی ماوەی مۆڵەتی تەها ئەفەندی موفتی پێشووی ڕەواندز تەواو بووە، بەڵام هێشتا کارەکەی تەواو نەبووە، بۆ ئەوەی مانگێکی تریش ماوەکەی درێژ بکاتەوە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە. مۆری عەبدە ئەحمەد ڕەفعەت		

A.MKT.MHM	00193.00075	14 سەفەر 1277 (1 ئەیلوول 1860)
نەزارەتی دارایی شکۆدار بەهۆی گەشت کردنی تەها ئەفەندی موفتی پێشووی ڕەواندز، مانگێك لە مۆڵەتەکەی درێژ بکرێتەوە.		

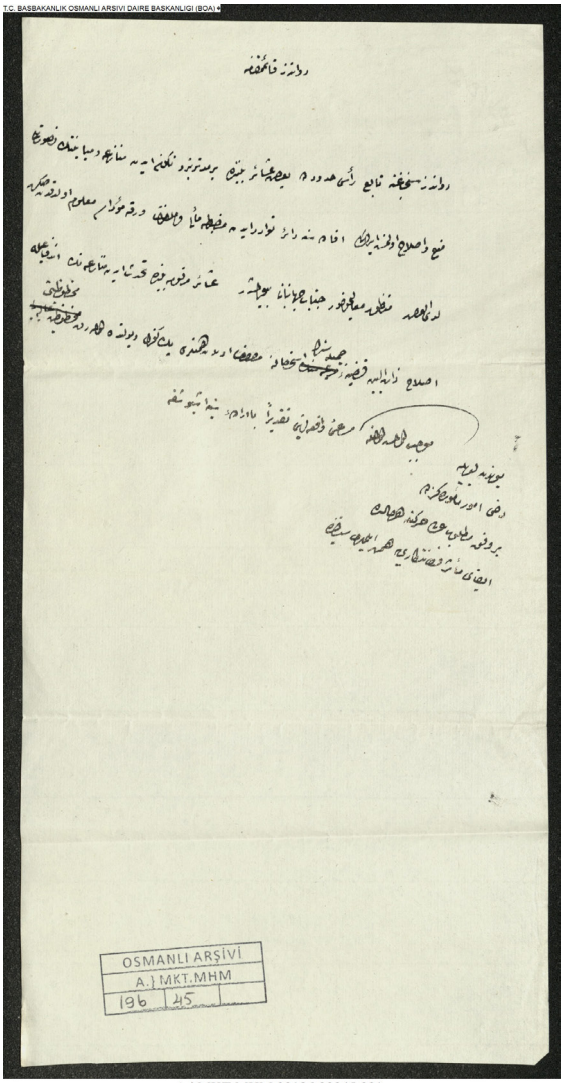

A.}MKT.MHM.00196.00045.001

A.MKT.MHM	00196.00045	11 ڕەبیعی یەکەم 1277 (27 ئەیلوول 1860)

قائیمقامی ڕەواندز

ماوەیەکە لە نێوان هەندێك عەشیرەتەکانی سەر سنووری سانجەقی ڕەواندز ناکۆکی دروست بووە، بەڵام ڕێگری کراوە و چاکسازی لە نێوانیان ئەنجام دراوە، لە مەزبەتەی هاتوو ئەم بابەتە روون بۆتەوە، بە ڕاگەیاندنی جەنابی جیهانشا باسکراوە کە لە نێوان عەشیرەتەکانی ناوهاتوو ناکۆکی دروست بوو و لەلایەن هیممەتکەران چاکسازی کراوە، لەمەودوا لەم ئەرکانەی کە وەریدەگرن بە فەرمانی عالی دەبێت.

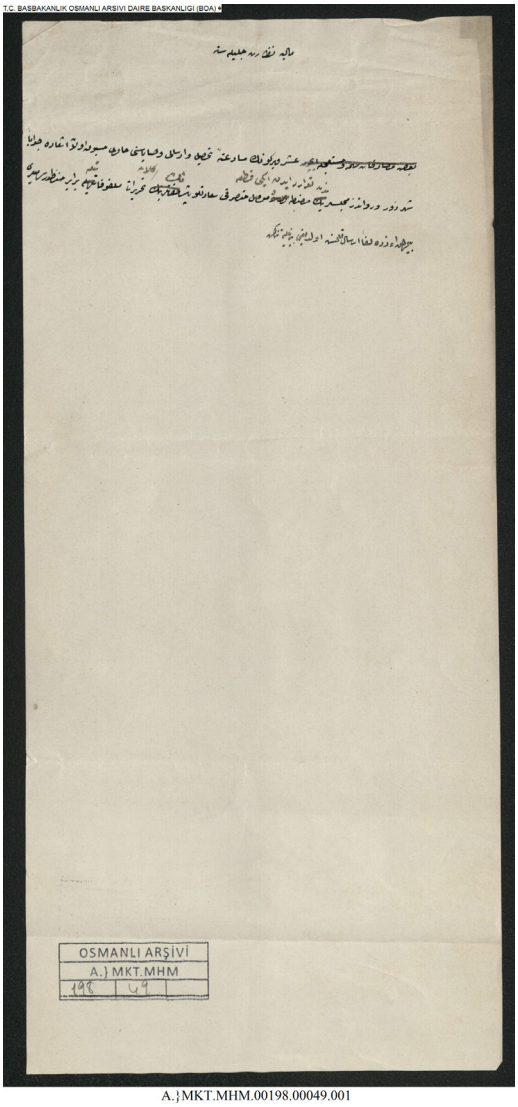

A.}MKT.MHM.00198.00049.001

9 ڕەبیعی کۆتایی 1277 (25 تشرینی یەکەم 1860)	00198.00049	A.MKT.MHM

نەزارەتی دارایی شکۆدار
لە بارەی کۆکردنەوە و ناردنی باجی دە یەك، وەڵامی ئاماژەی پێشوو ڕەوان کراوە، هەروەها لە ئەنجوومەنی شارەزوور و ڕەواندز دوو پارچە مەزبەتە و نووسراوی موتەسەرفی موسڵ هاتووە، لەسەر فەرمانی سەدری ئەعزەم هاوپێچ ڕەوان کراوە.

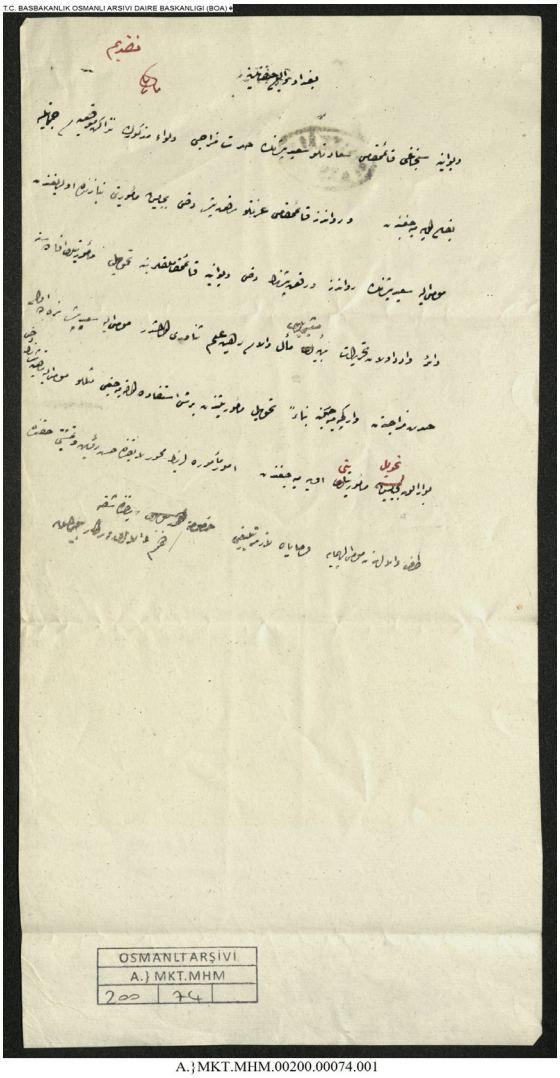

A.}MKT.MHM.00200.00074.001

A.MKT.MHM	00200.00074	11 جەمادی یەکەم 1277 (25 تشرینی دووەم 1860)

جەنابی والی بەغداد

بەهۆی مەزاج و هەستیاری لیوای ناوهاتوو گونجاو نییە سەعید پاشا قائیمقامی سانجەقی دیوانیە بمێنێتەوە، هەروەها قائیمقامی ڕەواندز ڕەفعەت پاشا بە نیازە گۆرینەوەی پێ بکرێت، سەعید پاشا لە ڕەواندز و ڕەفعەت پاشا لە دیوانیە گۆرینەوەیان پێ بکرێت، بۆ ئەم مەبەستەش تەحریرات بەرز کراوەتەوە، سەعید پاشا بەهۆی مەسەلەی مەزاجیەوە گۆرینی هیچ سوودێکی نابێت، دەبێ واز لەم مەزاجەی بێنێت و گواستنەوەی بۆ ئێرە هیچ گونجاو نابێت، بۆ باشتر کردنی کارەکە و چاککردنەوەی بارودۆخەکە لە لایەنی والا داواکراوە ئامۆژگاری پێویست بدرێتە ناوبراو.

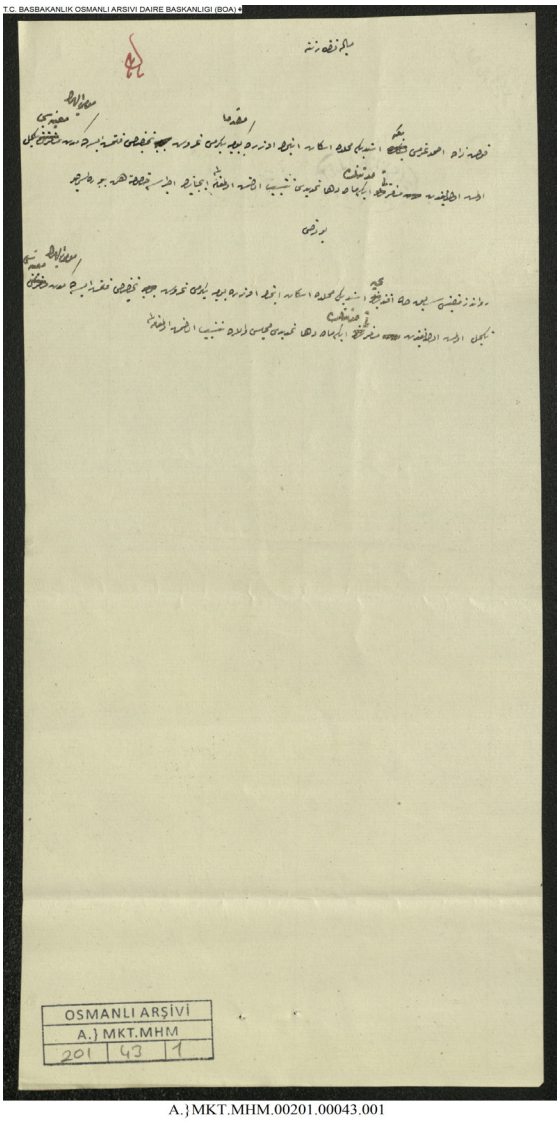

A.}MKT.MHM.00201.00043.001

A.MKT.MHM	00201.00043	**18 جەمادی یەکەم 1277 (2 کانوونی یەکەم 1860)**

نەزارەتی دارایی

تەها ئەفەندی موفتی پێشووی ڕەواندز بە ئارەزووی خۆی لە گەرەکێك نیشتەجێ دەبێت و ڕۆژانە ٢٠ قوروشی بۆ خەرج کراوە، هەروەها ماوەی مۆڵەتی ناوبراو تەواو بووە، لە ئەنجوومەنی والا جێگیر کراوە کە دوو مانگی تر مۆڵەتی پێ بدرێت.

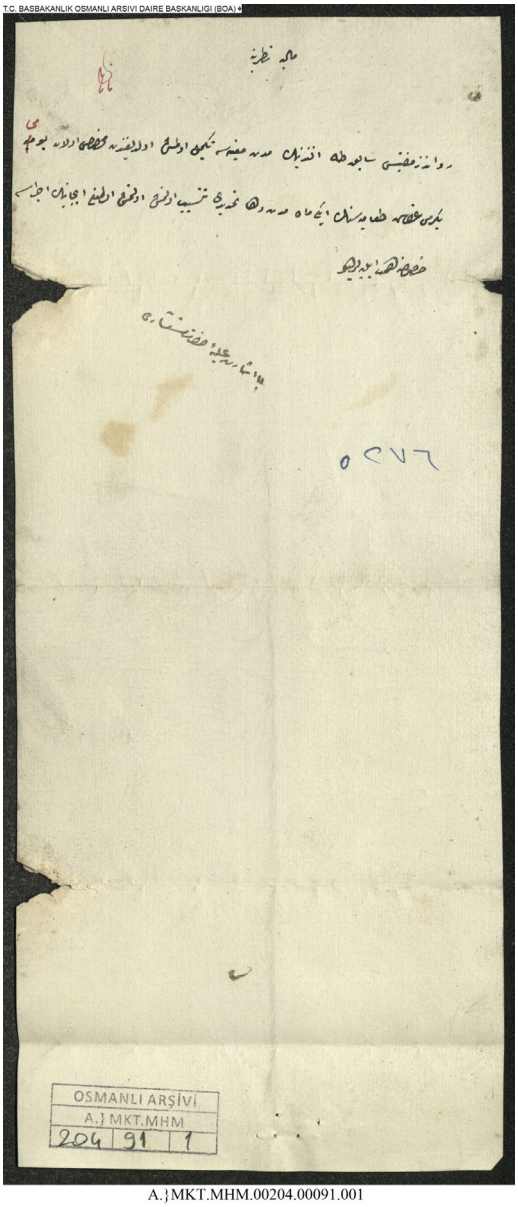

A.}MKT.MHM.00204.00091.001

A.MKT.MHM	00204.00091	**24 جەمادی کۆتایی 1277 (7 کانوونی دووەم 1861)**

نازری دارایی

ماوەی دیاریکراوی تەها ئەفەندی موفتی پێشووی ڕەواندز تەواو بووە، بڕە پارەی ڕۆژانەی کە ٢٠ قوروشە بۆ خۆراکی ناوبراو تەرخان کراوە، دوو مانگی دیکە بۆی درێژ کراوەتەوە، جێبەجێ بکرێت.

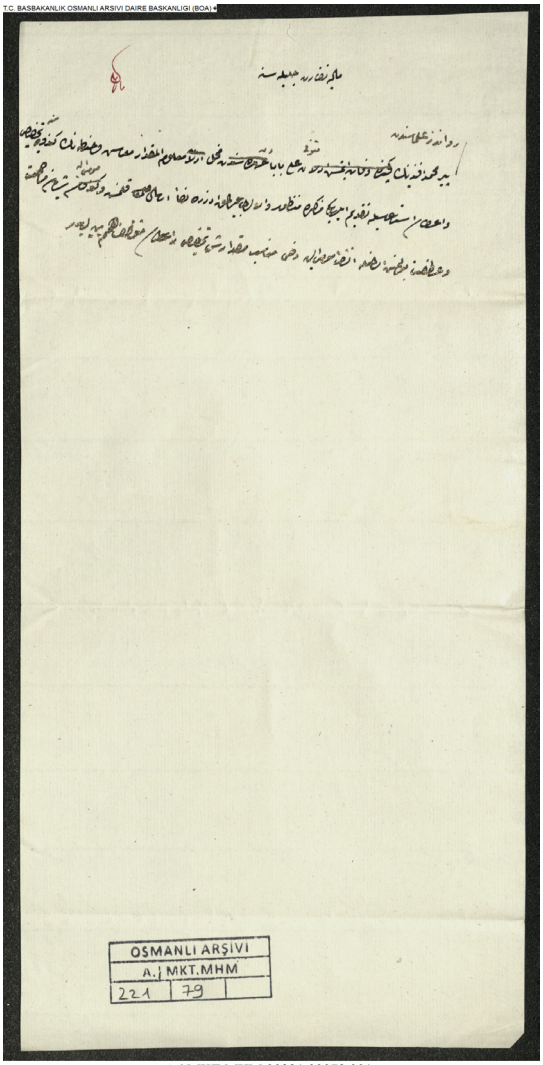

A.}MKT.MHM.00221.00079.001

30 زیلقەعدە 1277 (9 حوزەیران 1861)	00221.00079	A.MKT.MHM

نەزارەتی دارایی شکۆدار
لە زاناکانی ڕەواندز پیر محەمەد ئەفەندی مردووە، مووچەکەی و بڕە گەنمەکەی کە بێ خاوەن ماوەتەوە، باوکی داوای کردووە، لەسەر فەرمانی والا بەرز کراوەتەوە، بە میهرەبانی پاشا بڕە مووچەیەکی گونجاو بۆ ناوبراو دابین بکرێت.

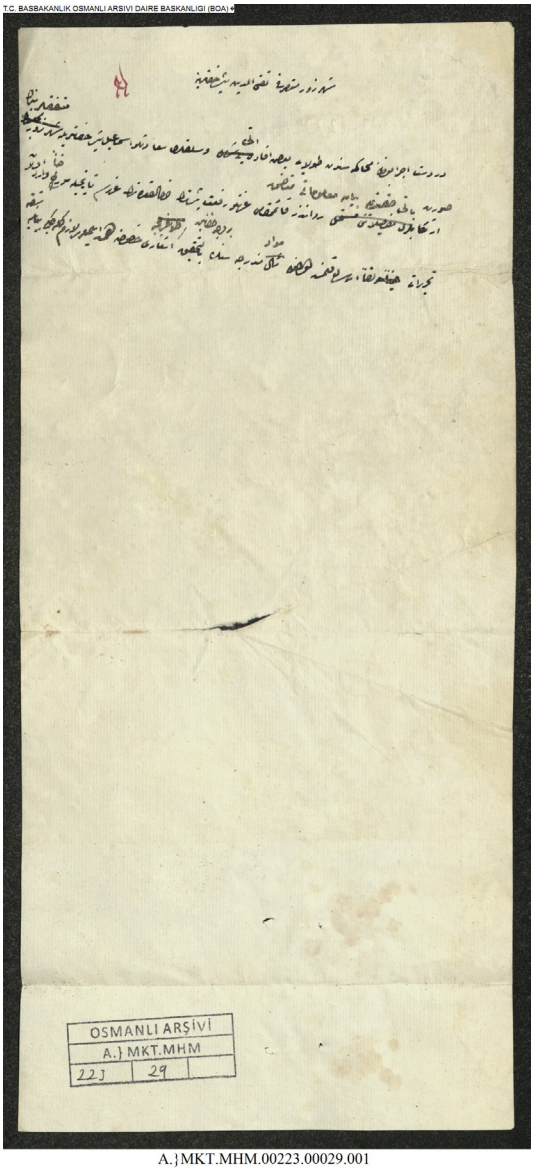

A.}MKT.MHM.00223.00029.001

A.MKT.MHM	00223.00029	**15 زیلحیجە 1277 (24 حوزەیران 1861)**

جەنابی تەقیەددین پاشا موتەسەرفی شارەزوور

لەسەر دەستگیر کردن و دادگایی کردنی جەنابی ئیسماعیل پاشا و هاوبەشانی نووسراو لە سەرەتایی زیلقەعدەوە لە قائیمقامی ڕەواندز ڕەفعەت پاشا هاتووە و هاوپێچ بەرز کراوەتەوە، بە لێکۆڵینەوە لە بەرایییەکان ئاماژەی پێ بکرێت و هیممەت بکرێت.

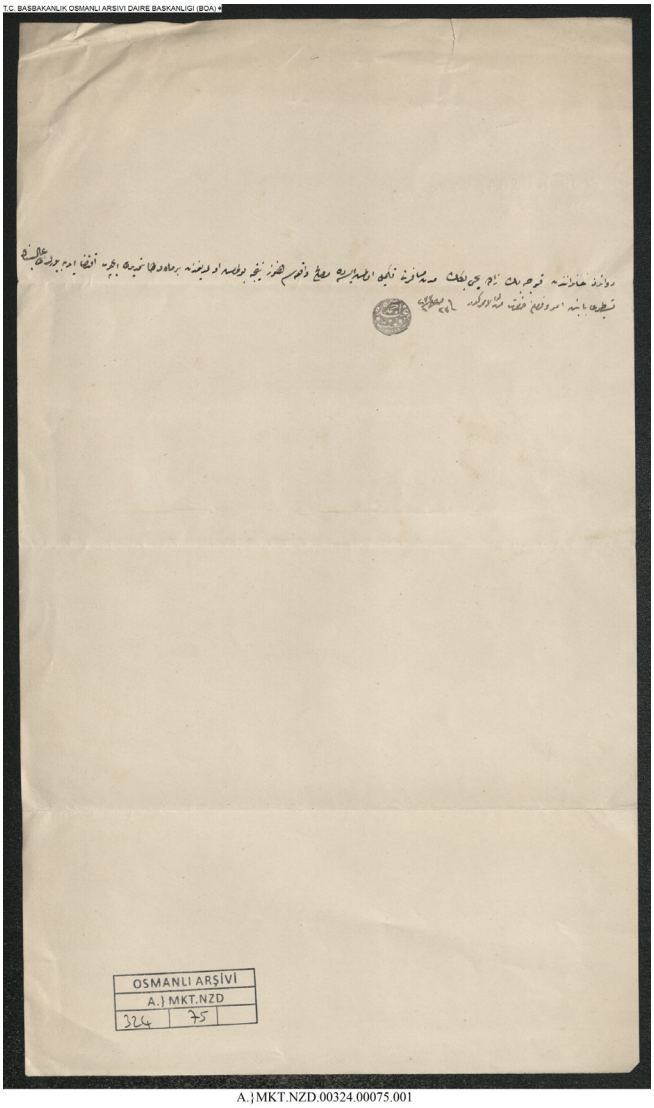

A.}MKT.NZD.00324.00075.001

A.MKT.NZD	00324.00075	**27 سەفەر 1277 (14 ئەیلوول 1860)**

ئەگەرچی ماوەی گەشتەکەی قوجە بەگ زادە یەحیا بەگ خانەدانی ڕەواندز تەواو بووە، بەڵام لەپەر هەندێك بەرژەوەندی هێشتا ئەنجامەکەی دەست نەکەوتووە، بۆ ئەوەی مانگێکی تر مۆڵەتەکەی درێژ بکرێتەوە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە. مۆری عەبدە ئەحمەد ڕەفعەت

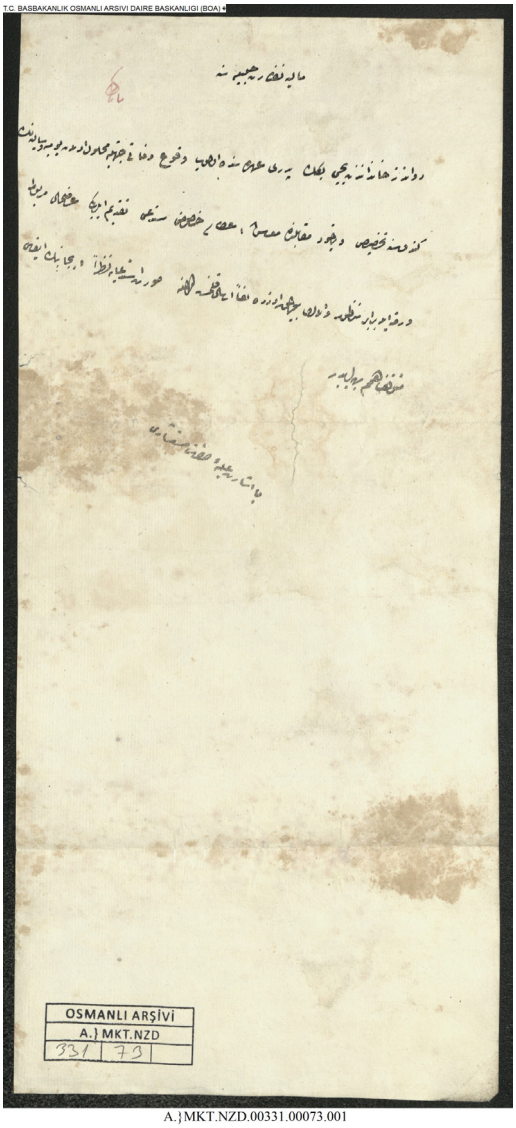

A.}MKT.NZD.00331.00073.001

A.MKT.NZD	00331.00073	**4 جەمادی یەکەم 1277 (18 تشرینی دووەم (1860**

نەزارەتی دارایی شکۆدار

لە خانەدانی ڕەواندز باوکی پەحیا بەگ ڕۆژانە و ساڵیانەی وەرگرتووە، دوای مردنی باوکی، پەحیا بەگ داوای کردووە ڕۆژانەکە و ساڵیانەکەی باوکی کە بێ خاوەن ماوەتەوە بۆ ئەو دابین بکرێت، یاخود لە بەرامبەر ئەوەدا مووچەیەکی بۆ ببڕێتەوە، لەم داواکاریەی کە بەرزی کردۆتەوە لەگەڵ نووسراو بۆ واڵا بەرز دەکرێتەوە، بە تێروانین لە وێنەی داواکاریەکە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

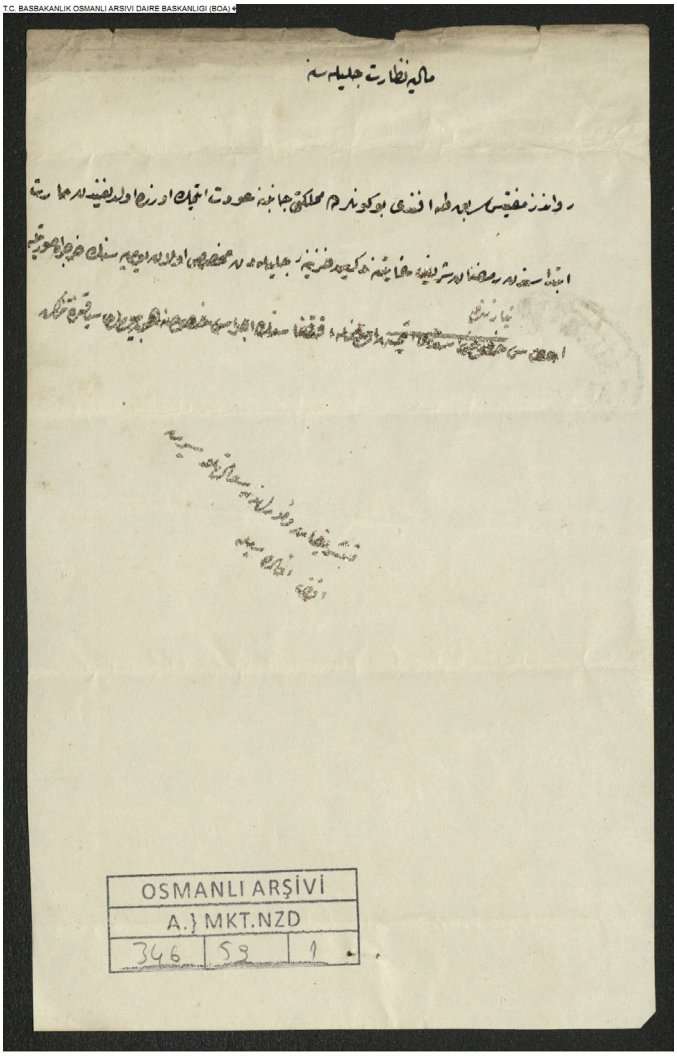

A.}MKT.NZD.00346.00059.001

A.MKT. NZD	00346.00059	9 ڕەمەزان 1277 (21 مارت 1861)

نەزارەتی دارایی شکۆدار

لەم ڕۆژانەدا تەها ئەفەندی موفتی پێشووی ڕەواندز بە نیازە بگەڕێتەوە مەملەکەت، ئەم ڕۆژانەی لە سەرەتای مارت تا کۆتایی ڕەمەزانی شەریف لە خەزینەی شکۆدار دابین کراوە بە شێوەی خەرجی ڕێگا بۆی دابین بکرێت، بۆ جێبەجێ کردنی نووسراو کراوە.

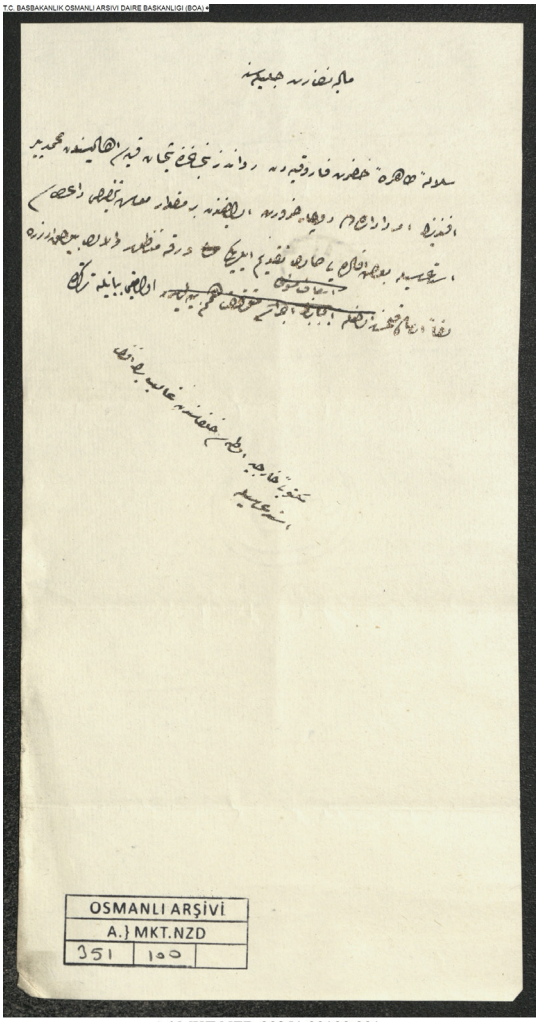

A.}MKT.NZD.00351.00100.001

A.MKT.NZD	00351.00100	**1 زیلقەعدە 1277 (11 مایس 1861)**

نەزارەتی داراپی شکۆدار
لە بنەماڵەی پاك، محەمەد پیر ئەفەندی دانیشتوی گوندی شیمان سەر بە سانجەقی ڕەواندز دووچاری تەنگانەیی بۆتەوە، داوای کردووە برێك مووچەی گونجاوی بۆ ببڕێتەوە، داواکاریەکە لەگەڵ نووسراو بۆ والا بەرز کراوەتەوە.

لەگەڵ داواکاری غالب بەگ ئەفەندی نامەی ژووری دەرەوە.

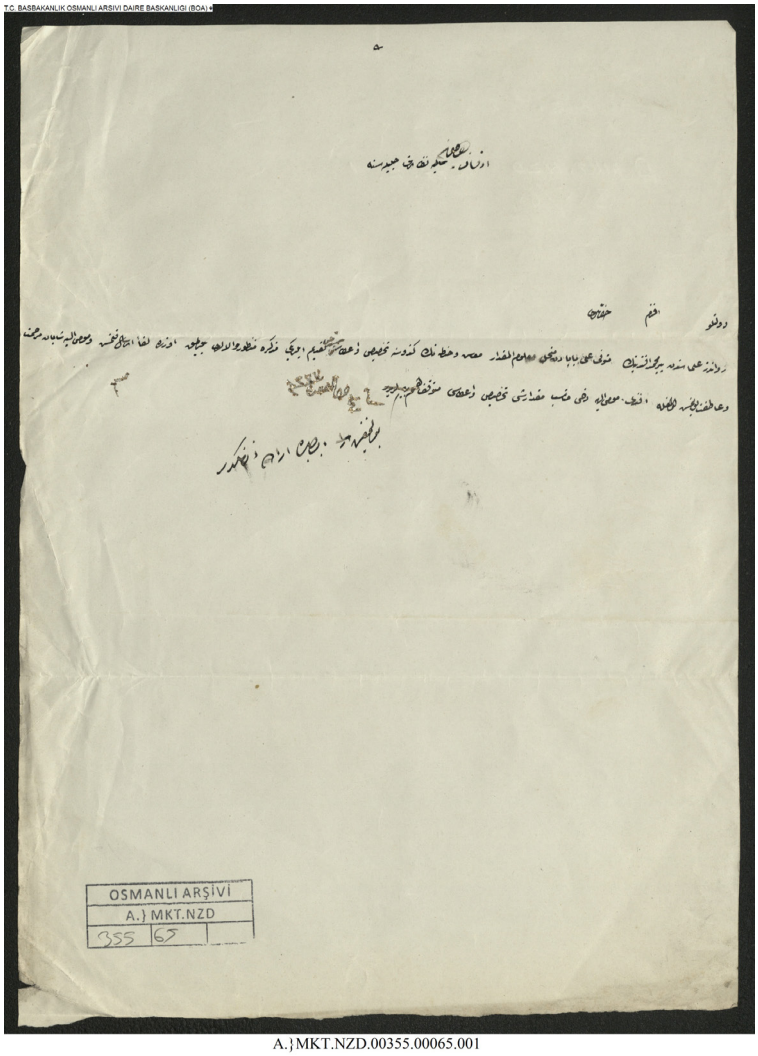

A.}MKT.NZD.00355.00065.001

30 زیلقەعدە 1277 (9 حوزەیران 1861)	00355.00065	A.MKT.NZD

بۆ نەزارەتی ئاوقافی هومایۆنی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
داواکاری لەلایەن زانای ڕەواندز پیر محەمەد ئەفەندی بەرز کراوەتەوە داوای کردووە ئەم بڕە مووچەی و گەنمەی لە عەلی باوکی ماوەتەوە، بۆ ناوبراو دابین بکرێت، داواکاریەکە بەرز کراوەتەوە، ناوبراو شایەنی ڕێزگرتن و میهرەبانیە، هیممەت بکرێت لە خەرج کردنی مووچەیەکی گونجاو بۆ ئەفەندی ناوبراو، لەم بابەتەدا بریار بۆ ئەفەندیمانە.

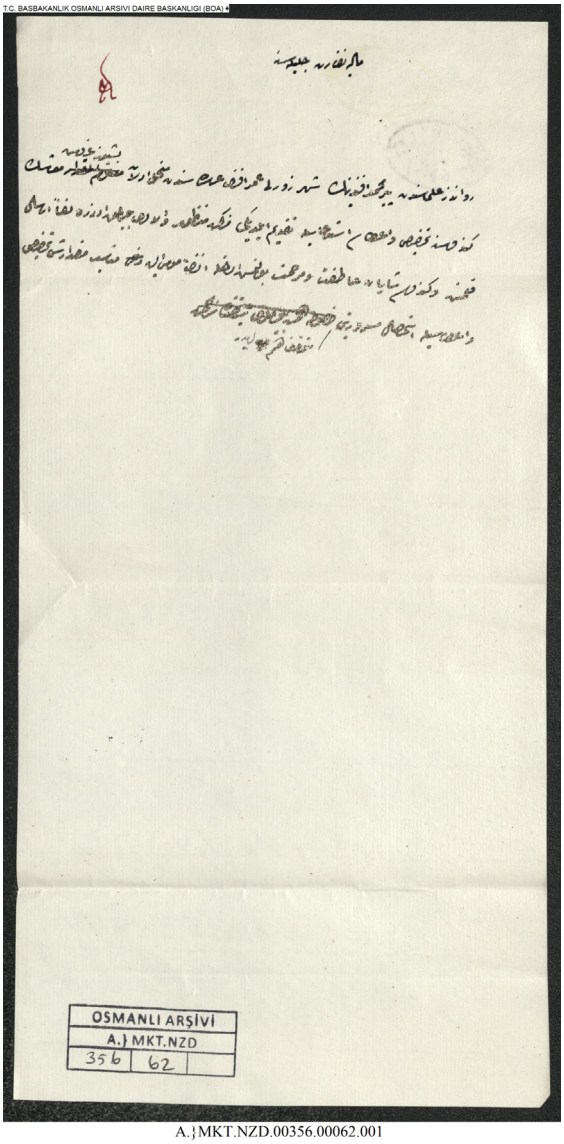

A.}MKT.NZD.00356.00062.001

A.MKT.NZD	00356.00062	**18 زیلحیجە 1277 (27 حوزەیران 1861)**

نەزارەتی دارایی شکۆدار

لە عومەر ئەفەندی شارەزووری ٥٠٠ قوروش مووچە ماوەتەوە، داواکاریش لەلایەن زانای ڕەواندز پیر محەمەد ئەفەندی بەرز کراوەتەوە و داوای کردووە، ئەم بابەتە بۆ والا بەرز کراوەتەوە و شایەنی میهرەبانی و بەزەییە، هیممەت بکرێت تا برە مووچەی ناوهاتوو دابین بکرێت.

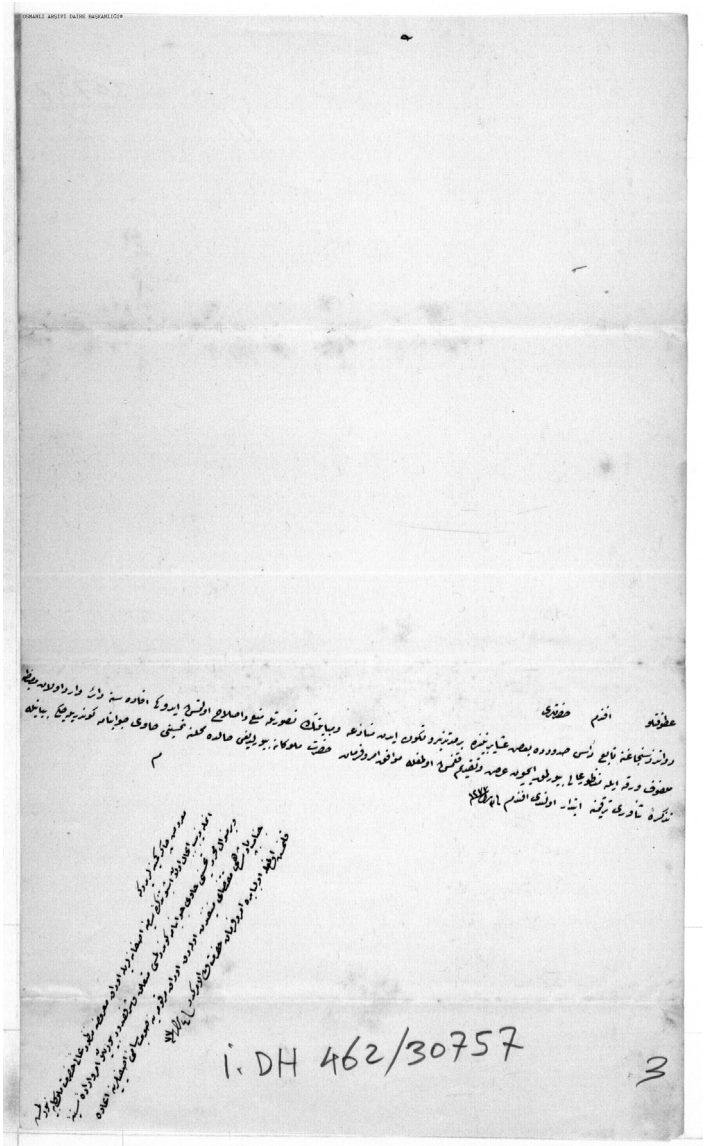

İ.DH.00462

İ.DH	00462.030757	3 ڕەبیعی یەکەم 1277 (19 ئەیلوول 1860)

جەنابی بەمیهرەبانی ئەفەندم
ماوەیەکە لەسەر سنووری سانجەقی ڕەواندز لە نێوان عەشیرەتەکاندا ناکۆکی دروست بووە، ئەم ناکۆکیە چۆن قەدەغەکراوە و ڕێگەی لێگیراوە و چاکسازی کراوە لە مەزبەتە باسکراوە، لەگەڵ هاوپێچ بۆ عالی بەرز کراوەتەوە، بە ڕاگەیاندن و پێشکەش کردنی بریار و فەرمان بۆ جەنابی ملوکانەیە، بەم وەڵامنامەیەی کە ڕەوان دەکرێت نووسراو کراوە ئەفەندم.

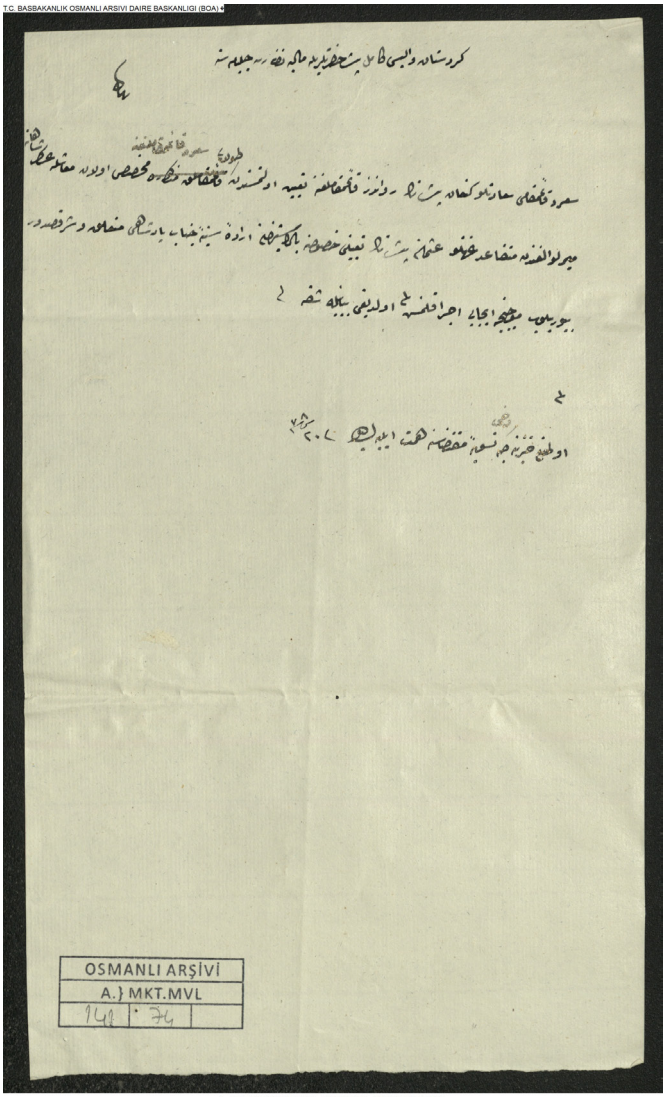

A.}MKT.MVL.00141.00074.001

A.MKT.MVL	00141.00074	**20 شەعبان 1278 (20 شوبات 1862)**

جەنابی کامل پاشا والی کوردستان و نەزارەتی دارایی شکۆدار
کەنعـان پاشـا قائیمقامـی سـەعرد لـە قائیمقامیەتی ڕەوانـدز دامـەزراوە، بۆیە لە قائیمقامیەتی سـەعرد بـە مووچەی دابینکـراو عوسـمان پاشـا لە سـەربازی شـاهانە میری لیوای خانەنشـین کـراو دابمەزرێـت، بە فەرمانی پاشـای جەنابی پاشـا فەرموویەتـی، بـە گوێـرەی ئەمە جێبەجـێ بکرێت.لە خەزینەی شـاهانە هیممەت بکرێت لـە جێبەجێ کردنی.

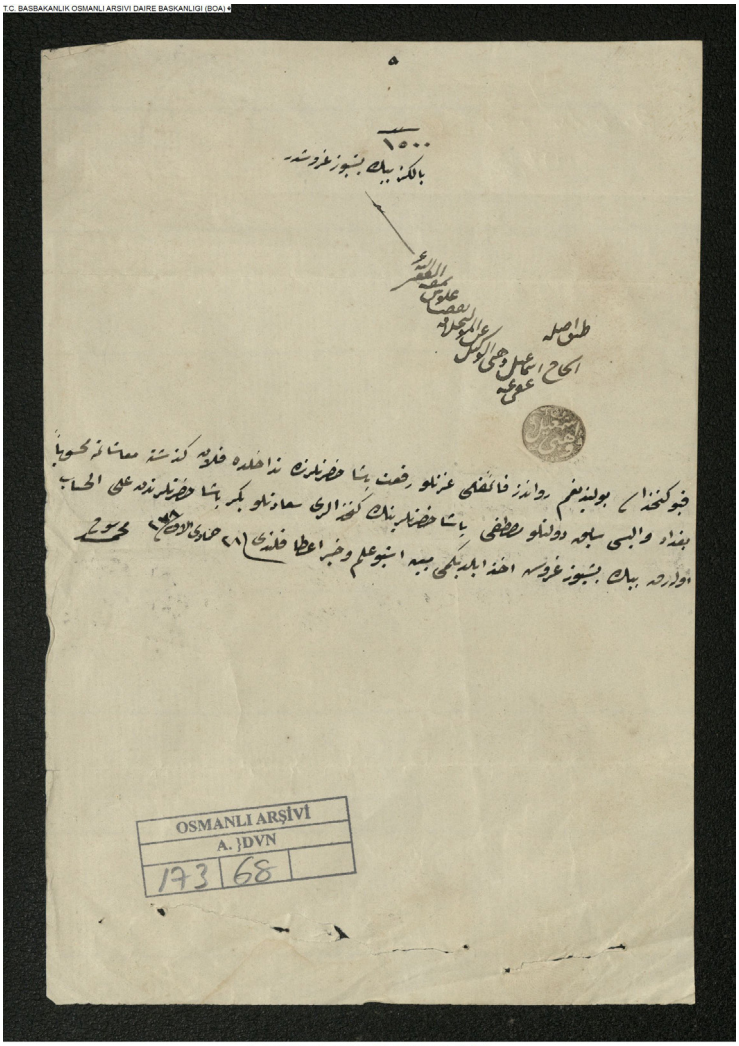

A.}DVN.00173.00068.001

28 جەمادی یەکەم 1278 (1 کانوونی یەکەم 1861)	00173.00068	A.DVN

١٥٠٠
تەنیا هەزار و پێنج سەد قوروشە
ئـەم کاتـەی کـە کەپوکەتهـودا بـووم، جەنابـی ڕەفعـەت پاشـا قائیمقامـی ڕەوانـدز دەسـتیوەرداوەتە مووچەکـەم، بـە هەژمـار کـردن کەتهـودای والـی پێشـووی بەغـداد جەنابـی مسـتەفا پاشـا بـە نـاوی جەنابـی بەکـر پاشـا ١٥٠٠ قوروشـی لـە ناوبـراو بـردووە، ئـەم هەواڵـە ڕاگەیەنـدراوە و ڕەوان کـراوە.
سولی محەمەد

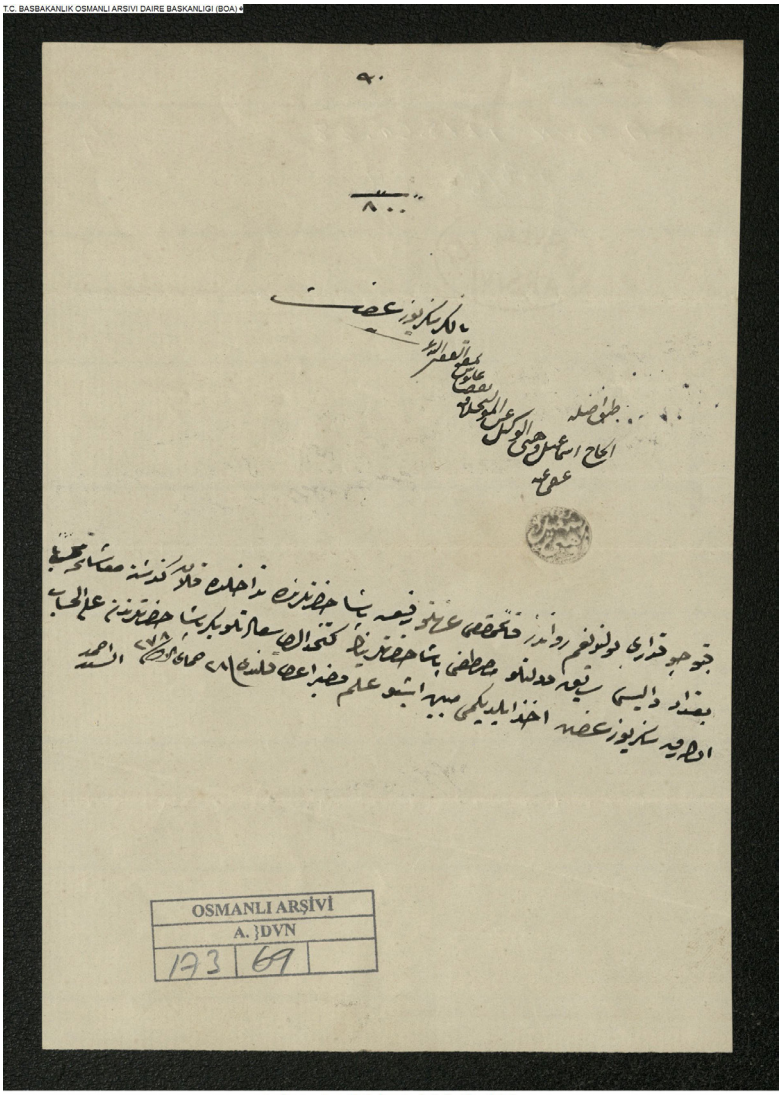

A.}DVN.00173.00069.001

A.DVN	00173.00069	**28 جەمادی یەکەم 1278 (1 کانوونی یەکەم 1861)**

جەنابی ڕەفعەت پاشا قائیمقامی ڕەواندز مووچەکەمی هەژمار کردووە و دەستیوەرداوەتە مووچەکەم، لەلایەن کەتهودای والی بەغدادی پێشوو جەنابی پایەبەرز مستەفا پاشا بە ناوی جەنابی بەکر پاشا هەژمار کراوە و ڕوون بۆتەوە ناوبراو ٨٠٠ قوروشی بردووە، ئەم هەواڵە پێتان ڕاگەیەندراوە. ئەلسەیدئەحمەد

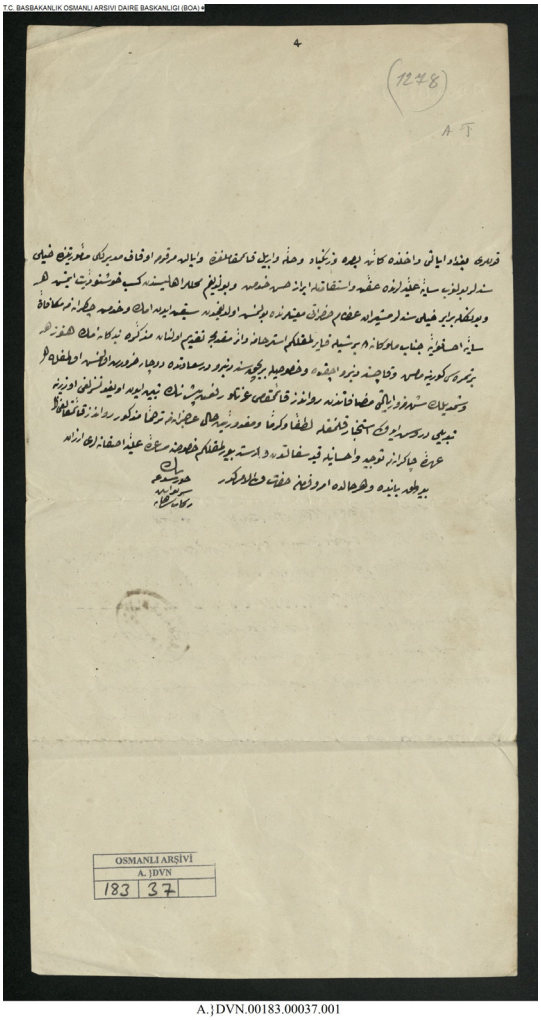

A.DVN.00183.00037.001

29 زیلحیجە 1278 (27 حوزەیران 1862)	00183.00037	A.DVN

لەلایەن بەندەتان سەنەدێکی زۆر لە بەسرا و زەنگنابات و حیللە و هەولێر و بەرێوەبەرایەتی ئاوقافی ئەیالەتی بەغداد دۆزراوەتەوە، ئەم شوێنانەی کە من لێی جێگیر بوومە و خزمەتم کردووە، جێگەی ڕەزامەندی دانیشتوانەکەی بووە، لەگەڵ ئەمەش سەنەدێکی زۆریشم لەلای جەنابی موشیرەتەکان دۆزیوەتەوە، کەچی پاداشت نەکراووم، نووسراو بەرز کراوەتەوە تا ئێستا هیچ ئەنجامێکی نەبووە، چەند ساڵێکیشە لە دەرسەعادەت تووشی تەنگانەیی بۆمەتەوە، حاڵی حازریش ڕەفعەت پاشا قائیمقامی ڕەواندز سەر بە ئەیالەتی شارەزوور سەرپێچیەکانی ئاشکرا کراوە، بۆیە گۆرینەوەی دروستە، بە تکا و میهرەبانیەوە و بەزەییتان بە مەغدوری بەندەتان بێتەوە، ئەرکی قائیمقامیەتی ڕەواندز بدەنە من، بەمەش لە سەفالەت ڕزگارم دەبێت، بە هەر شێوەیەك بێت بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بەندە خورشید سەر لیوای ڕوکابی شاهانە

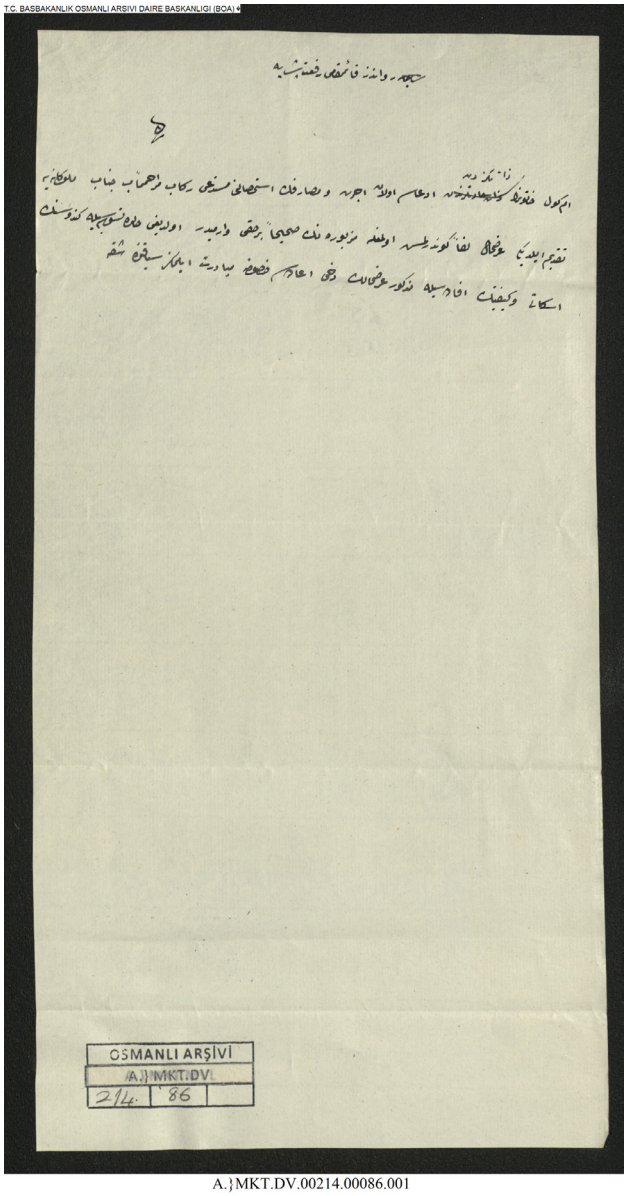

A.}MKT.DV.00214.00086.001

29 جەمادی کۆتایی 1278 (1 کانوونی دووەم 1862)	00214.00086	A.MKT.DV

قائیمقامی ڕەواندز ڕەفعەت پاشا

ئـوم گـوڵ خاتـوون لـە ئێـوە گلەیـی هەیـە، بـۆ وەرگرتنـی ئـەم کـرێ و خەرجییـە، داواکاری بـۆ جەنابـی ملوکانـە بـەرز کردۆتـەوە، ئایـا ناوبـراو بـە ڕاسـتی مافـی وەرگرتنـی هەیـە؟، ئەگـەر هەیـە بـۆی خـەرج بکرێـت و بـێ دەنـگ بکرێـت، بـۆ گەرانـەوەی داواکاری ناوهاتـووش نـووسراو بکرێـت.

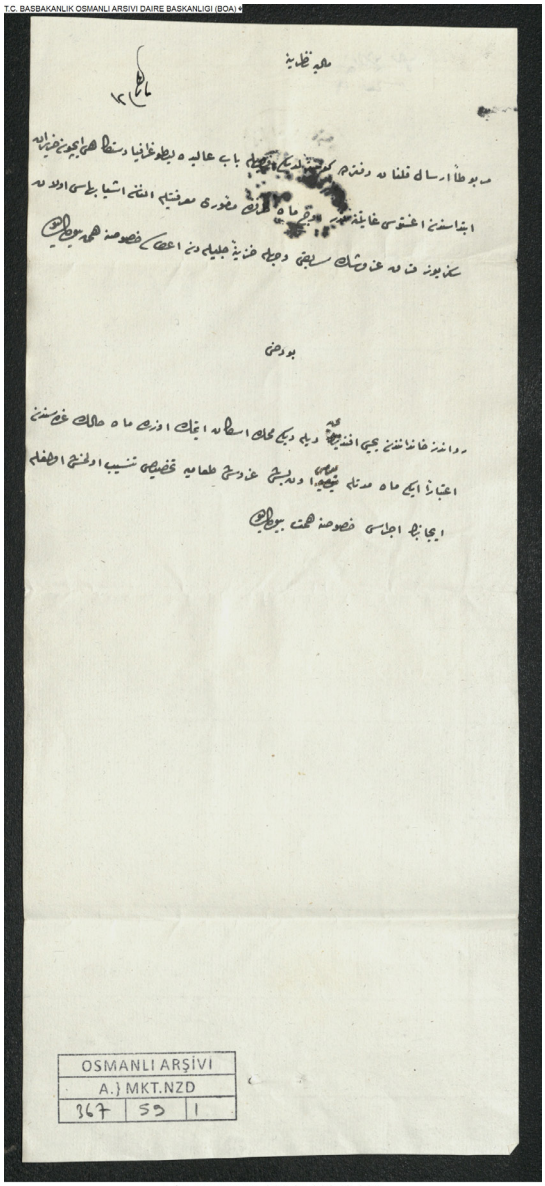

A.}MKT.NZD.00367.00059.001

A.MKT.NZD	00367.00059	**16 ڕەبیعی یەکەم 1278 (21 ئەیلوول 1861)**

نارزی دارایی

یەحیا ئەفەندی خانەدانی ڕەواندز خەریکە لە ناوچەی دیلە دیکە نیشتەجێ دەکرێت، لە سەرەتای ئەم مانگەوە بۆ ماوەی ٢ مانگ ڕۆژانە ١٥ قوروشی پێ بدرێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی مامەڵەکە.

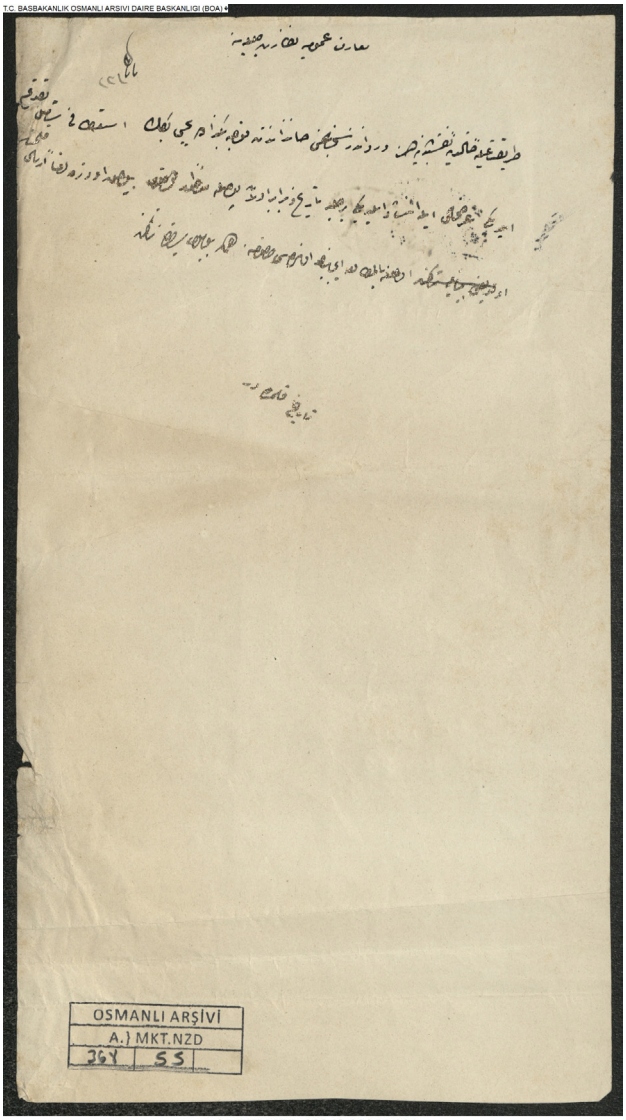

A.}MKT.NZD.00368.00055.001

22 ڕەبیعی یەکەم 1278 (27 ئەیلوول 1861)	00368.00055	A.MKT.NZD

نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار
قوجە بەگزادە یەحیا بەگ لە خانەدانی سانجەقی ڕەواندز و لەسەر تەریقەتی خالدیەی نەقشبەندی داواکاری بەرز کراوەتەوە، داوای بەزەیی و هاوکاری سەرووی کردووە، بەهۆی ئەم بەرگەی کە داینراوە، مێژووی بەرگەکە و پۆستە بەیەکەوە بەرز کراوەتەوە، خوێندنەوەی بۆ بکرێت و بە گوێرەی ئەو کارەکە جێبەجێ بکرێت.

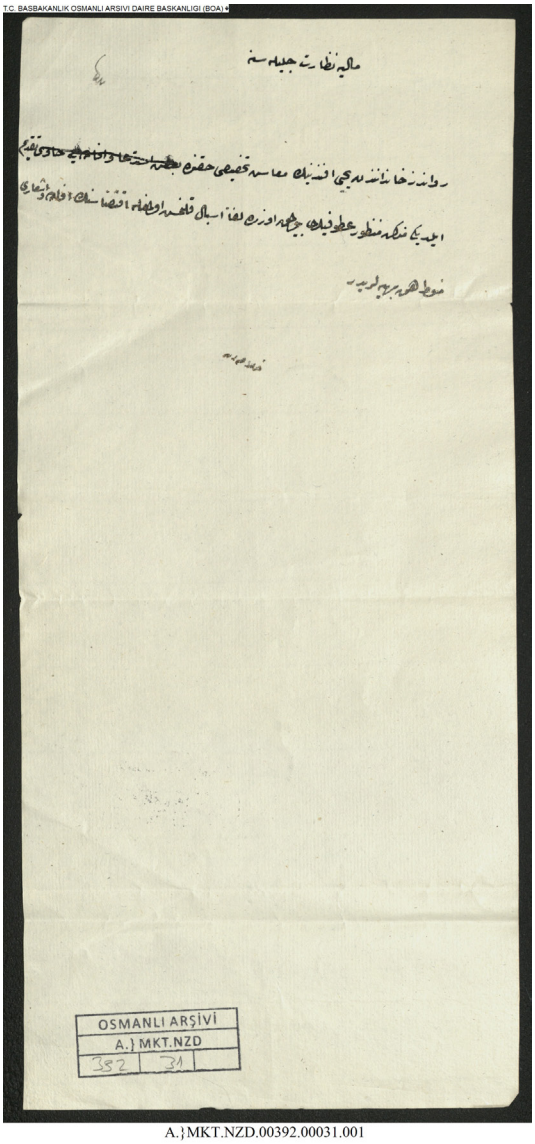

A.}MKT.NZD.00392.00031.001

8 ڕەجەب 1278 (9 کانوونی دووەم 1862)	00392.00031	A.MKT.NZD

نەزارەتی دارایی شکۆدار
لە بارەی دابین کردنی مووچە بۆ یەحیا ئەفەندی خانەدانی ڕەواندز نووسراو بەرز کراوەتەوە، ئاماژەی پێکراوە جێبەجێ بکرێت.

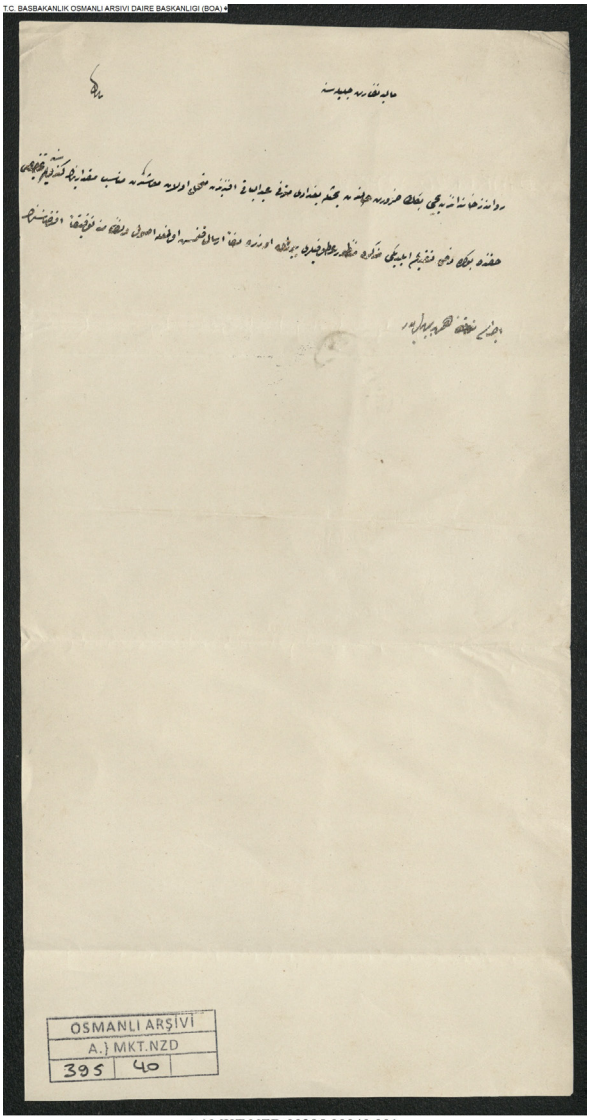

A.}MKT.NZD.00395.00040.001

26 ڕەجەب 1278 (27 کانوونی دووەم 1862)	00395.00040	A.MKT.NZD

نەزارەتی دارایی شکۆدار
بە هۆی تەنگانەیی یەحیا بەگ خانەدانی ڕەواندز، لە مووچەی عەبدولباقی ئەفەندی کە مردووە بڕێکی بۆ دابین بکرێت، ئەم داواکاریەی بەرز کراوەتەوە، بە گوێرەی نیزام کارەکە جێبەجێ بکرێت.

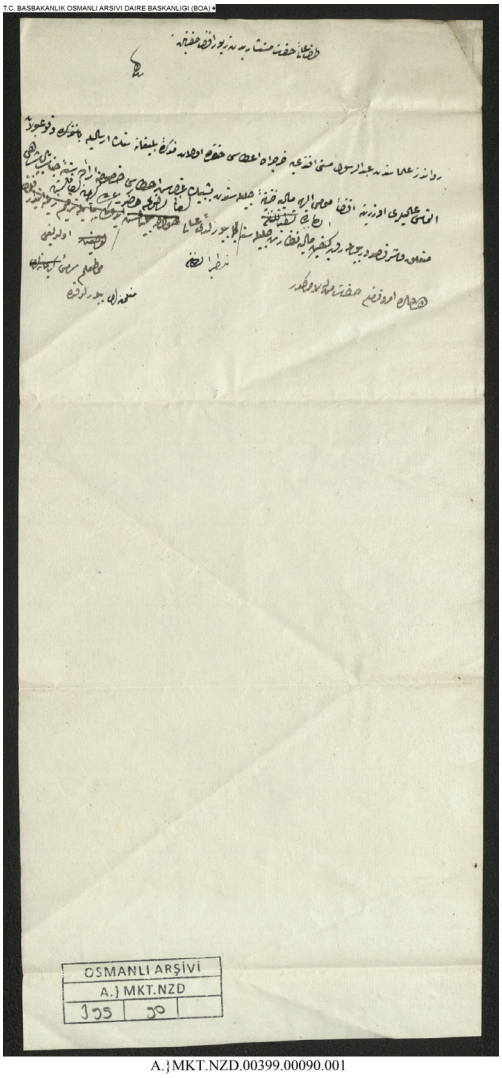

A.} MKT.NZD.00399.00090.001

A.MKT.NZD	00399.00090	**14 شەعبان 1278 (14 شوبات 1862)**

لە لایەنی جەنابی عالی راوێژکار بۆ جەنابی زیوەر ئەفەندی
لـە بـارەی خەرج کردنی خەرجی ڕێگای عەبدولڕەسـول مسـتی ئەفەنـدی زانای ڕەواندز ئـاگاداری ڕەوان کراوە، لەسـەر نووسراوی عالیش بۆ خەرج کردنی ٥٠٠٠ قوروش لە خەزینەی دارایی شـکۆدار فەرمانی پاشـای جەنابی پاشـا دەرچووە و ڕەوانـەی نەزارەتـی دارایـی شـکۆدار کـراوە، بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئەم کەسـەیە کـە فەرمانی بەدەسـتەوەیە.

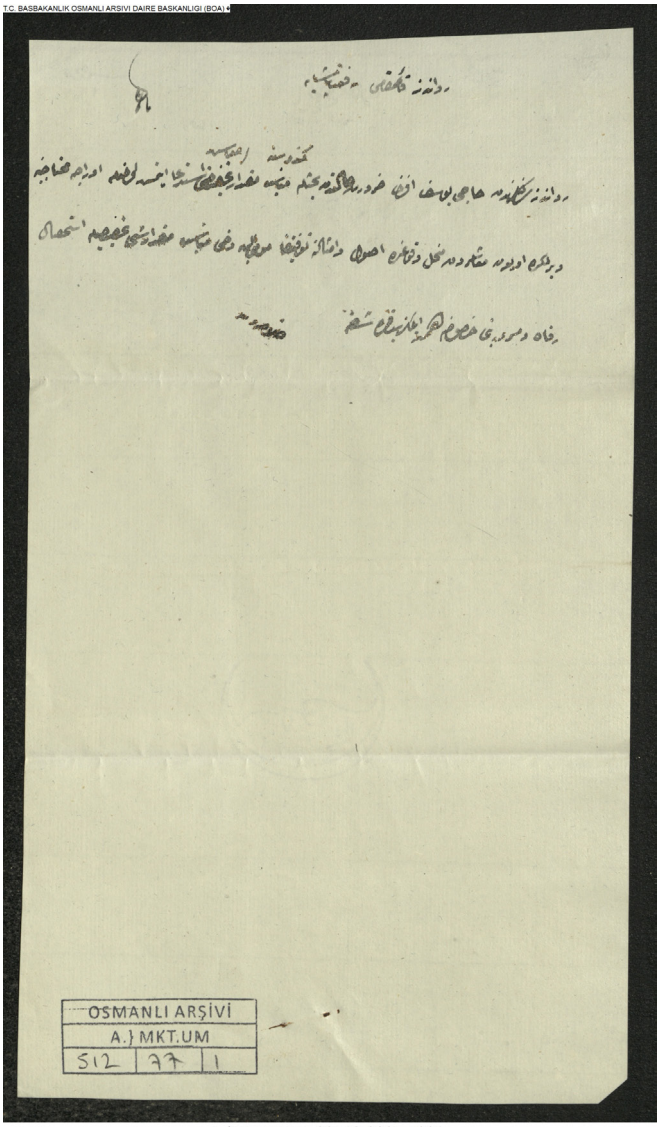

A.}MKT.UM.00512.00077.001

A.MKT.UM	00512.00077	29 ڕەبیعی کۆتایی 1278 (3 تشرینی دووەم 1861)

ڕەفعەت پاشا قائیمقامی ڕەواندز
لەبەر خراپی بژێوی ژیانی، حاجی یوسف ئەفەندی دانیشتوی ڕەواندز، داواکاری بەرز کردۆتەوە و داوای کردووە مووچەیەکی گونجاوی بۆ دابین بکرێت، هەر کاتێك مووچەیەك لەوێ بێ خاوەن بێ، بۆ ناوبراو دابین بکرێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی مامەڵەکە.

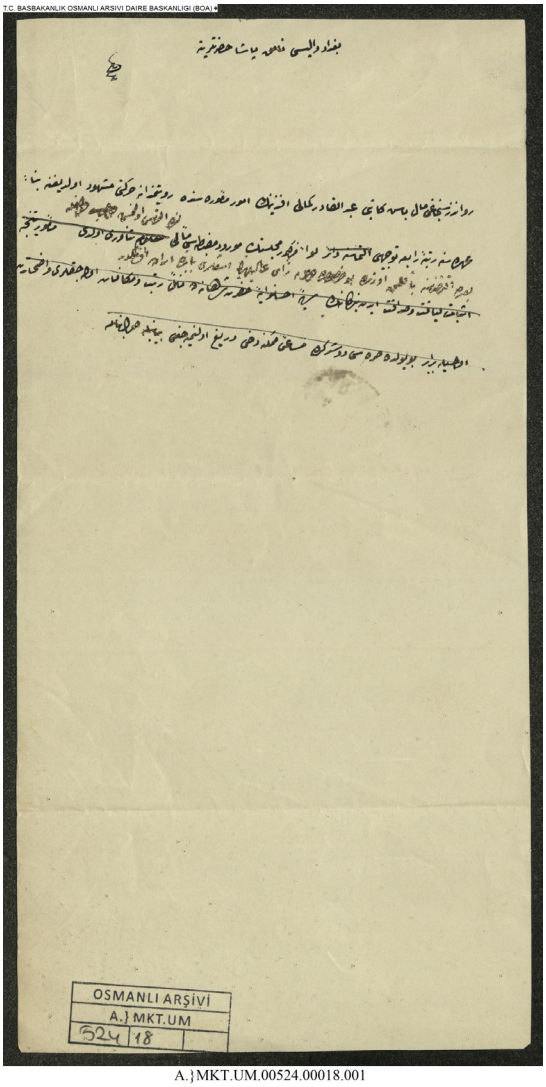

A.}MKT.UM.00524.00018.001

8 جەمادی کۆتایی 1278 (11 کانوونی یەکەم (1861	00524.00018	A.MKT.UM

جەنابی نامق پاشا والی بەغداد
عەبدولقادر کەمالی ئەفەندی باش کاتیبی دارایی سانجەقی ڕەواندز لە ئەرکەکەیدا جێگەی شایەدی دانە، بۆیە پلەکەی بۆ چوارەم پلە بەرز بکرێتەوە، لە ئەنجوومەنی لیوای ناوهاتوو مەزبەتە هاتووە، لە بابەتەکە روون دەبێتەوە خەریکە جێبەجێ دەکرێت.

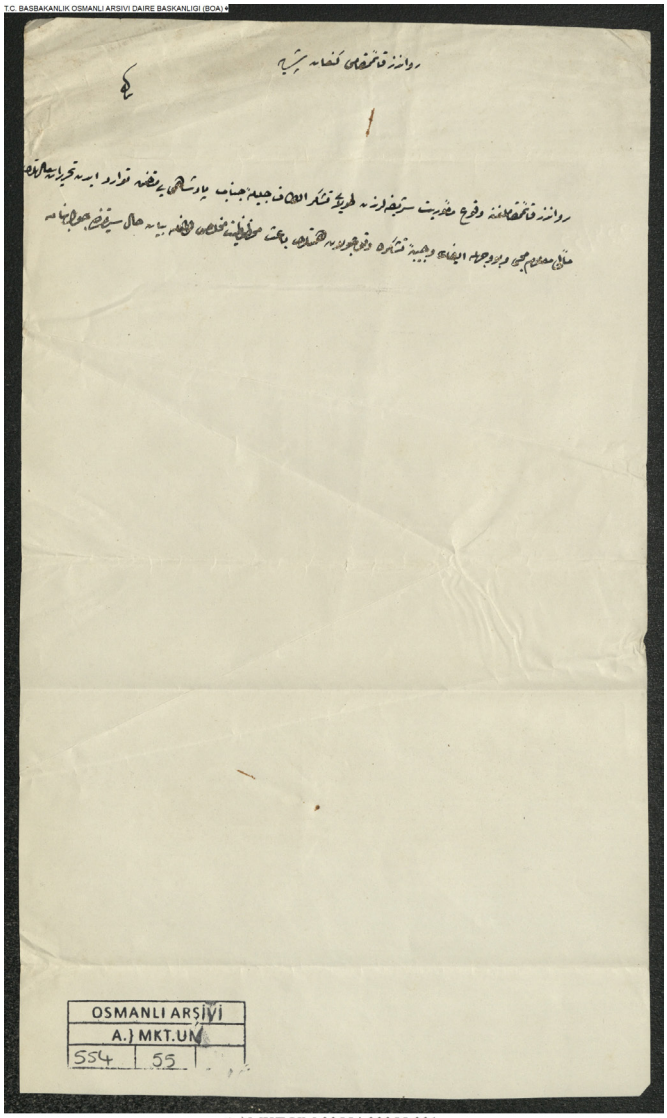

A.} MKT.UM.00554.00055.001

A.MKT. UM	00554.00055	**14 شەوال 1278 (14 نیسان 1862)**

کەنعان پاشا قائیمقامی ڕەواندز
بەهۆی کار و ئەرکەکەی لە قائیمقامیەتی ڕەواندز، نووسراوی جەنابی پاشا هاتووە تا سوپاس بکرێت، وەڵامی ئەم نووسراوە بدرێتەوە کە ڕەوان کراوە.

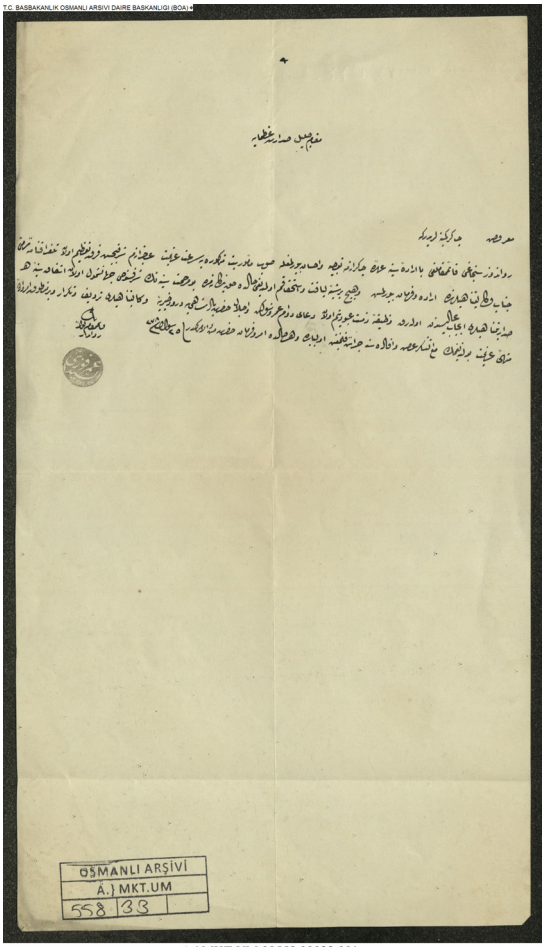

A.}MKT.UM.00558.00033.001

A.MKT.UM	00558.00033	25 شەوال 1278 (25 نیسان 1862)

پایەی سەدارەتی پیرۆزی شکۆدار
ڕاگەیەندراوی بەندە
بە فەرمانی پاشا لە قائیمقامیەتی سانجەقی ڕەواندز ئەرکم پێدراوە، بۆ ئەوەی بە پەلە بچمە سەر ئەرکەکەم، تەلەگرافنامەی پاشای جەنابی پەیوەندیداری وەکالەت بریار و فەرمان دەرچووە، ئەمە میهرەبانی و بەزەیی پەیوەندیداری سەدارەتە پێم دراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بەندە قائیمقامی لیوای ڕەواندز
مۆری سەید عومەر فەوزی

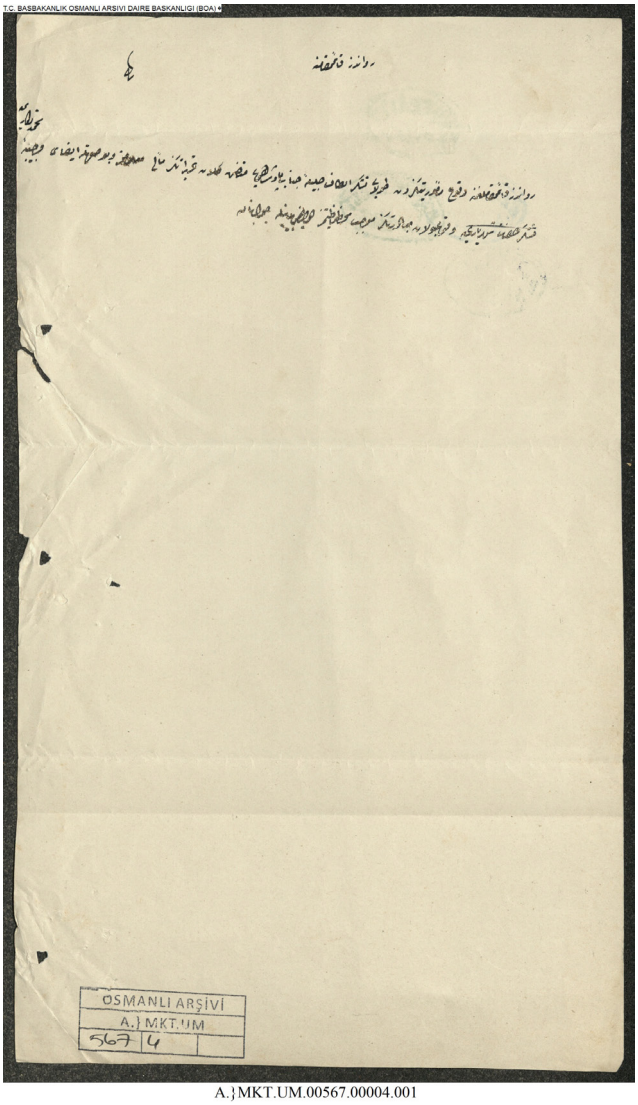

A.}MKT.UM.00567.00004.001

A.MKT.UM	00567.00004	**21 زیلقەعدە 1278 (20 مایس 1862)**

قائیمقامی ڕەواندز
جەنابی پاشا نووسراوی سوپاس و ڕێزی بۆ قائیمقامیەتی ڕەواندز ناردووە، بە ڕاگەیاندنی وەڵام بدرێتەوە.

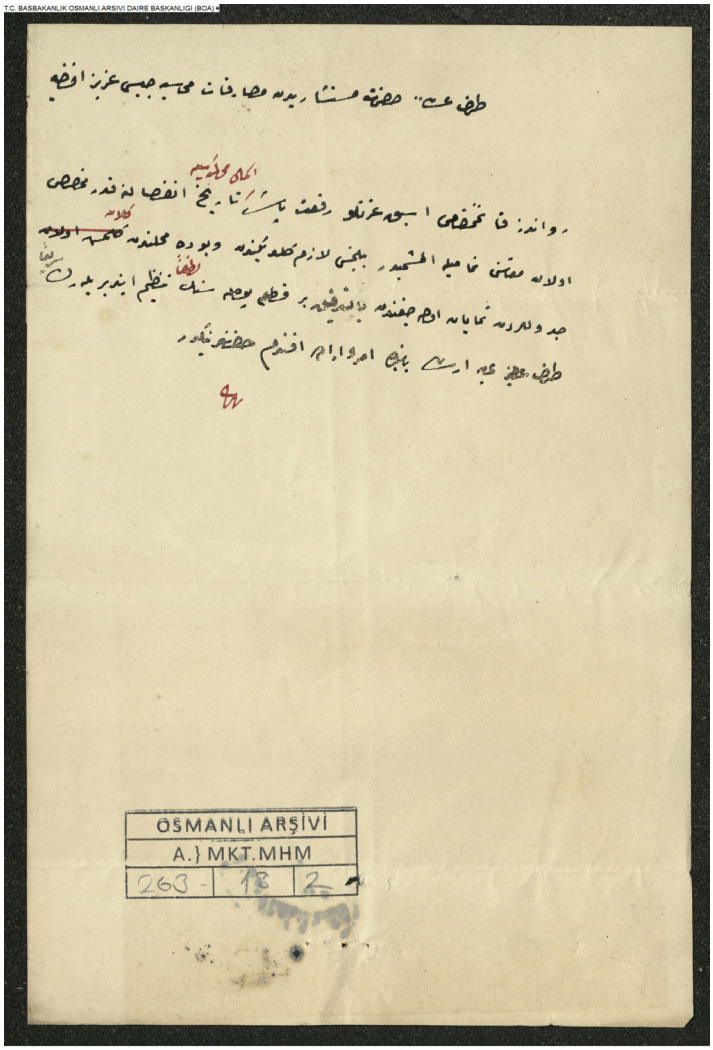

A.}MKT.MHM.00263.00018.002

22 زیلقەعدە 1279 (11 مایس 1863)	00263.00018	A.MKT.MHM

لایەنی عالی جەنابی راوێژکار بۆ عەزیز ئەفەندی ژمێریاری خەرجی
ڕەفعەت پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز بە تەواوبوونی دادگاییەکەی تا مێژووی دابرانەکەی ئاخۆ ئەم مووچەی بۆی دابین کراوە، بە تەواوەتی وەریگرتووە و پێویستە وەریبگرێت؟، خشتەی ئەم مووچانەش لە شوێن خۆیدا هاتووە و بە وردبینی کردنی لەگەڵ پارچەیەك پۆستە ڕێکبخرێت، بە پەلە بۆ لایەنی بەندەمان ڕەوان بکرێت، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەفەندیمانە.

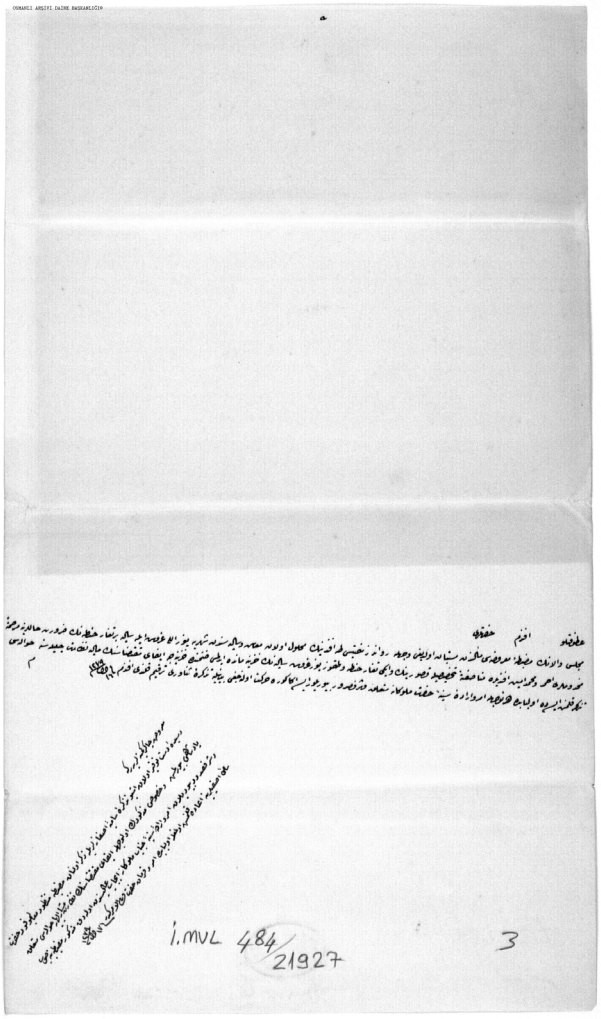

İ.MVL.00484

16 زیلقەعدە 1279 (5 مایس 1863)	00484.021927	İ.MVL

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
لە مەزبەتەی ڕاگەیەندراوی ئەنجوومەنی والا روون دەبێتەوە مووچە و ساڵیانەی تەها ئەفەندی موفتی ڕەواندز بێ خاوەن ماوەتەوە، مانگانە مووچە و ساڵیانەکەی ١٥٠ قوروش و تەغارێك گەنم بۆ کوڕەکانی ئەحمەد ئەفەندی و محەمەد ئەفەندی دابین بکرێت، واتە دوو تەغار گەنم و ٩٠٠ قوروش ساڵیانە لە خەزینە ڕێك بخرێت، نووسراو بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار نێردراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمانی جەنابی ملوکانە چی بێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

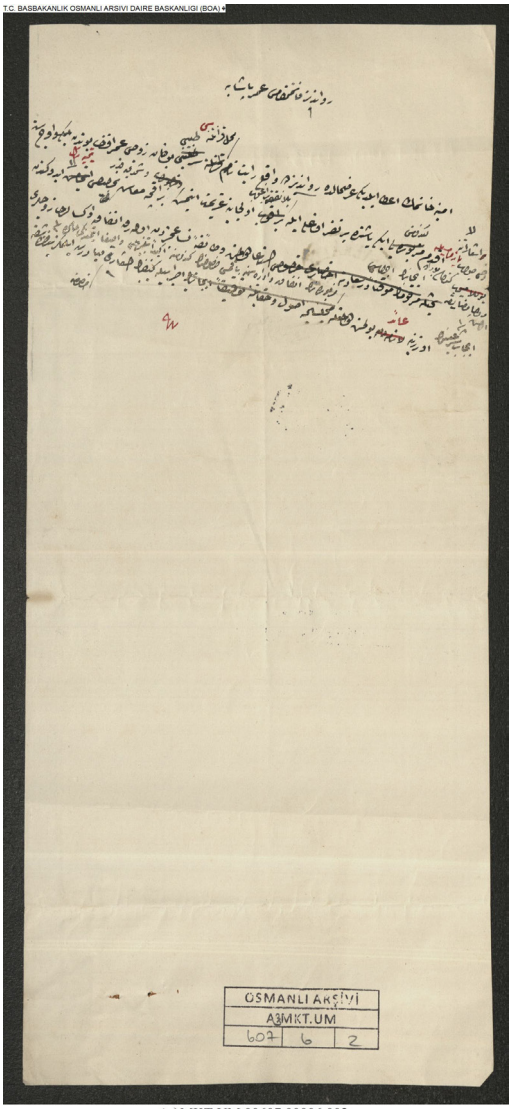

A.}MKT.UM.00607.00006.002

6 ڕەبیعی کۆتایی 1279 (1 تشرینی یەکەم 1862)	00607.00006	A.MKT.UM

عومەر پاشا قائیمقامی ڕەواندز

ئامینە خانم داواکاری بەرز کردۆتەوە، تێدا هاتووە هاوسەرەکەی عومەر ئەفەندی پزیشکی کەرەنتینە بووە و لە گەرەکێکی ڕەواندز بە ناوی رایت دانیشتووە، ئێستا چۆتە لایەکی تر و ٣ ساڵ پێش ئێستا کوڕە تەمەن ٢ ساڵانەکەی بەبێ نەفەقە و بە تەنیا بەجێ هێشتووە، تا ئێستا یەك ئاقچە مووچەی بۆ دابین نەکردووە، بژێوی ژیانیان باش نییە، بۆیە داوای کردووە بە گوێرەی شەرع مووچەیەکی بۆ ببڕێتەوە و ناوبراو ئاگادار بکرێتەوە، بۆ ئەم مەبەستە نووسراو بکرێت.

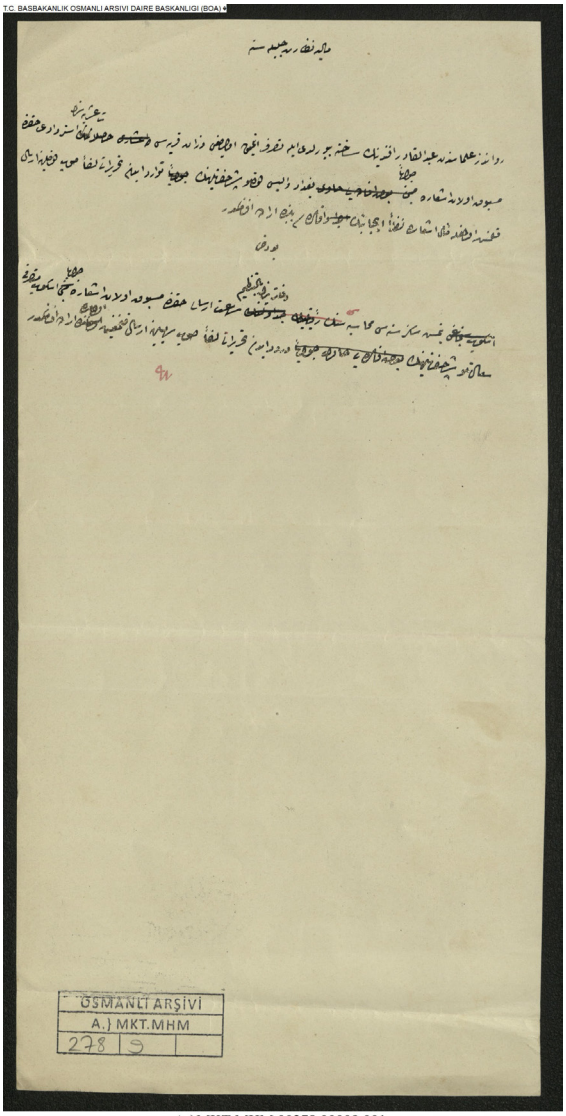

A.}MKT.MHM.00278.00009.001

A.MKT.MHM	00278.00009	10 ڕەبیعی کۆتایی 1280 (٢٤ ئەیلوول ١٨٦٣)

نەزارەتی دارایی شکۆدار

عەبدولقادر ئەفەندی زانای ڕەواندز لە بەڕێوەبردنی داهاتی گوندی وەزان ساختەیی ئەنجام داوە، بۆ گەرانەوەی داهاتی دە یەکی ئەم گوندە ئامارە ڕەوان کراوە و لە وەڵامدا جەنابی پاشای والی بەغداد نووسراوی ڕەوان کردووە، بە تێروانین لە ئاماژەی بابەتەکە بریار بۆ ئەفەندیمانە.

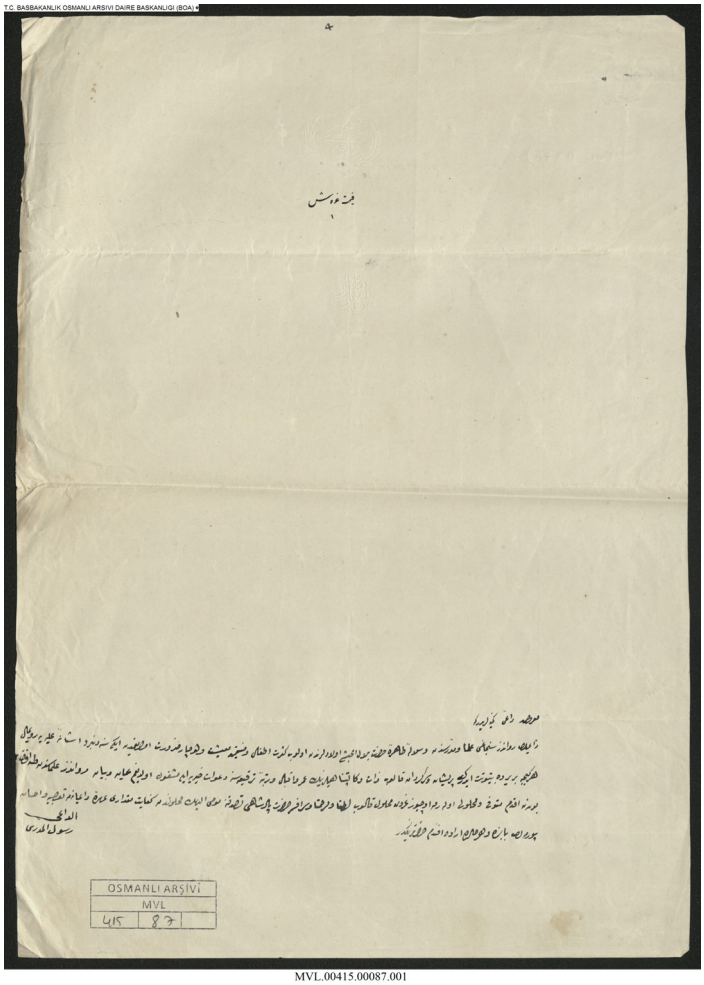

MVL.00415.00087.001

14 ڕەبیعی یەکەم 1280 (29 ئاب 1863)	00415.00087	MVL

راگەیەندراوی بەندەمانە
لەبەر ئەوەی زانا و مودەریس و نەوەی بنەماڵەی پاکی جەنابی بیلال حەبەشی سانجەقی ڕەواندز منداڵێکی زۆری هەیە و بژێوی ئابووری خراپە، ماوەی دوو ساڵە لە ئەستانەی عالی لە شوێنێك دەخەوێت و پەرێشانی و سەرگەردان بووە، بە خۆم بە دوعا و پارانەوە و کاری خێرخوازی سەرقاڵم، تەها ئەفەندی زانای ڕەواندز لەمەوپێش مردووە، مووچەکەی ٣٠٠ قوروش بێ خاوەن ماوەتەوە، بە میهرەبانی و بەزەیی جەنابی پاشا مووچەی ناوبراو بدرێتە من، لە هەر حاڵەتێکدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەفەندیمانە.
داواکار ڕەسول مودەریس

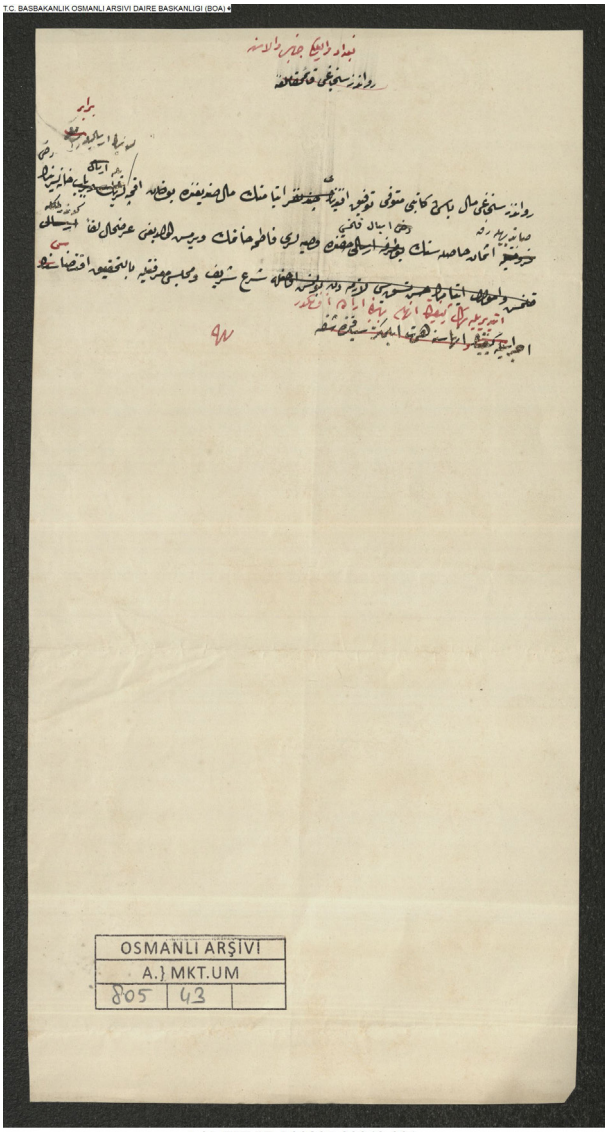

A.}MKT.UM.00805.00043.001

21 ڕەبیعی کۆتایی 1281 (23 ئەیلوول 1864)	00805.00043	A.MKT.UM

بۆ لایەنی والای والی بەغداد
تۆفیق ئەفەندی باش کاتیبی دارایی سانجەقی ڕەواندز مردووە، بۆ هەتیوەکانی ناوبراو لە سندوقی دارایی ئاقچە ڕەوان بکرێت، لەگەڵ ئەمەش بە فرۆشتنی خانوەکەیان داهاتی هەشت یەکی ناردووە، ئەم وەسیەتەی فاتیمە خان داویەتی داواکاریەکەی هاوپێچ ڕەوان کراوە، بە شەرعی شەریف و زانیاری ئەنجوومەن دوای لێکۆڵینەوە جێبەجێ بکرێت، فەرمانی ئەفەندیمانە.

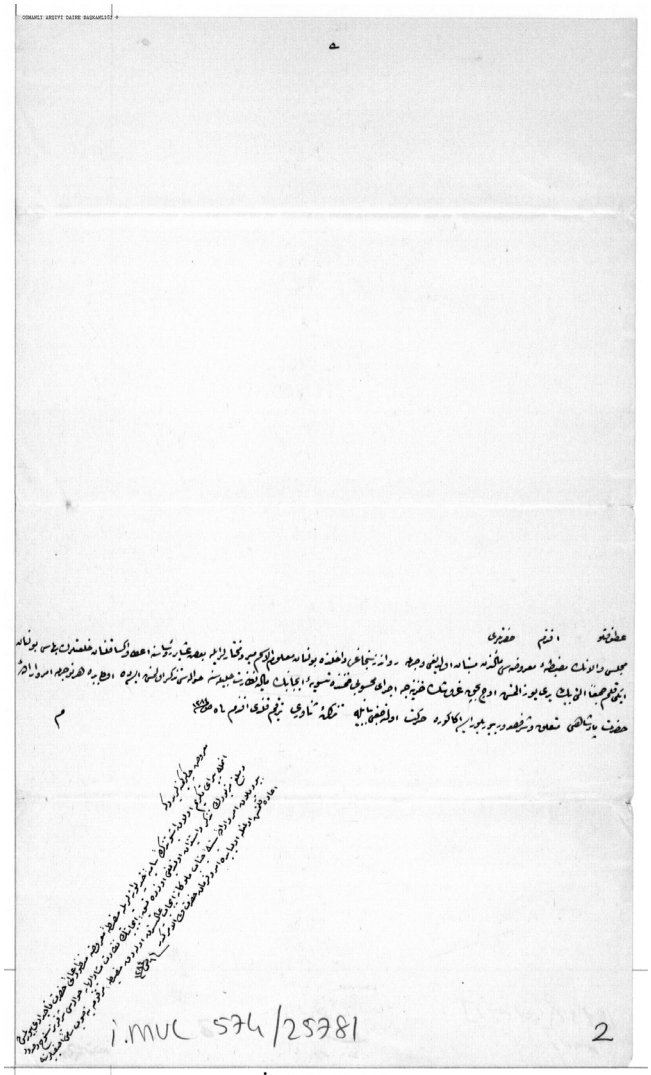

İ.MVL.00574

İ.MVL	00574.025781	5 سەفەر 1284 (8 حوزەیران 1867)

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
مەزبەتەی ڕاگەیەندراوی ئەنجوومەنی والا ڕوون بۆتەوە، لە ناو سانجەقی ڕەواندز میر و موختارەکان و هەندێك سەرۆك عەشیرەتەکان جلی ڕێزیان پێ دراوە، نرخی جلەکان بە کۆکراوەیی ٦٧٦٣ قوروش لە خەزینە هەژمار کراوە، بۆ دابین کردنی و خەرج کردنی نووسراو بۆ نەزارەتی دارایی شکۆدار کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمانی جەنابی پاشا هەر چییەك بێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

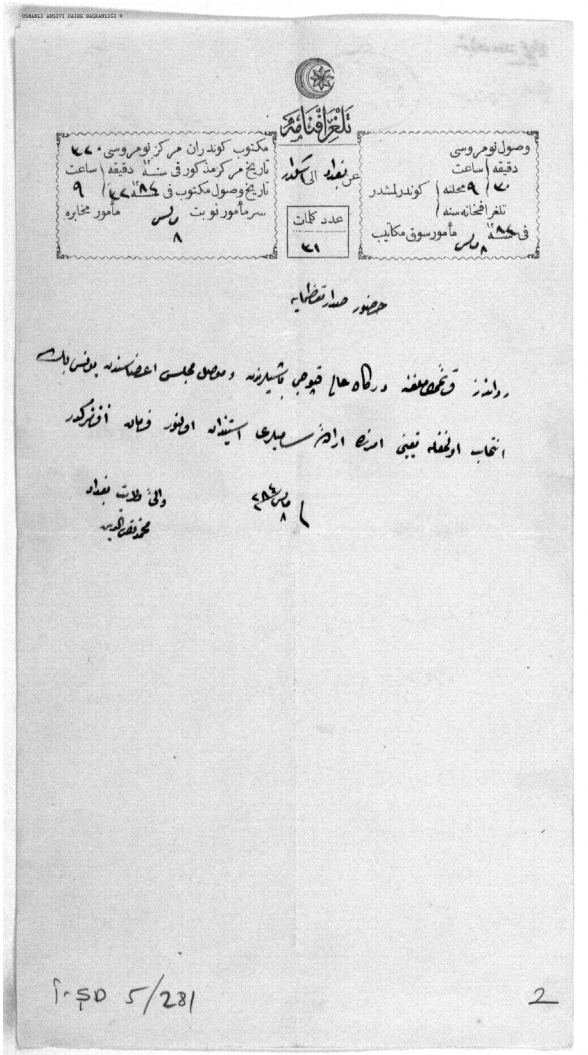

İ.ŞD.00005

İ.SD	00005.000281	27 موحەررەم 1285 (20 مایس 1868)

تەلەگرافنامە
لە بەغداد بۆ ئوسکودار
جەنابی پیرۆزی سەدارەت
بە هەڵبژاردنی یونس بەگ قەپوچی باشی دەرگای عالی و ئەندامی ئەنجوومەنی موسڵ لە قائیمقامیەتی ڕەواندز دابمەزرێت، بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی دەدرێت، فەرمانی ئەفەندیمانە.
محەمەد تەقیەددین والی ویلایەتی بەغداد

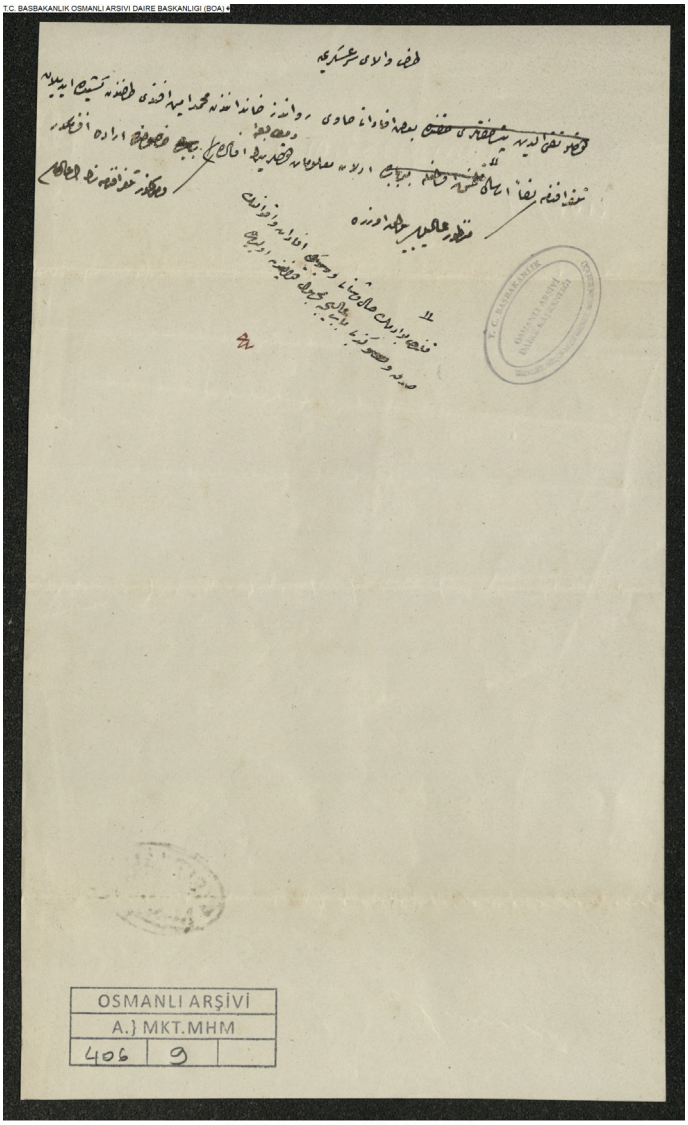

A.}MKT.MHM.00406.00009.001

A.MKT.MHM	00406.00009	5 موحەررەم 1285 (28 نیسان 1868)
لایەنی والای سەر عەسکەر لەلایەن محەمەد ئەمین ئەفەندی خانەدانی ڕەواندز تەلەگرافنامە هاتووە، ڕاست و دروستی بارودۆخ و ووتە و دەستەواژەی ئەم پیاوە لە بابی عالی دیار نییە، زانیاری ناوبراو خوێندنەوەی بۆ بکرێت و تەلەگرافنامەکە ڕەوان بکرێتەوە و فەرمان بۆ ئەفەندیمانە.		

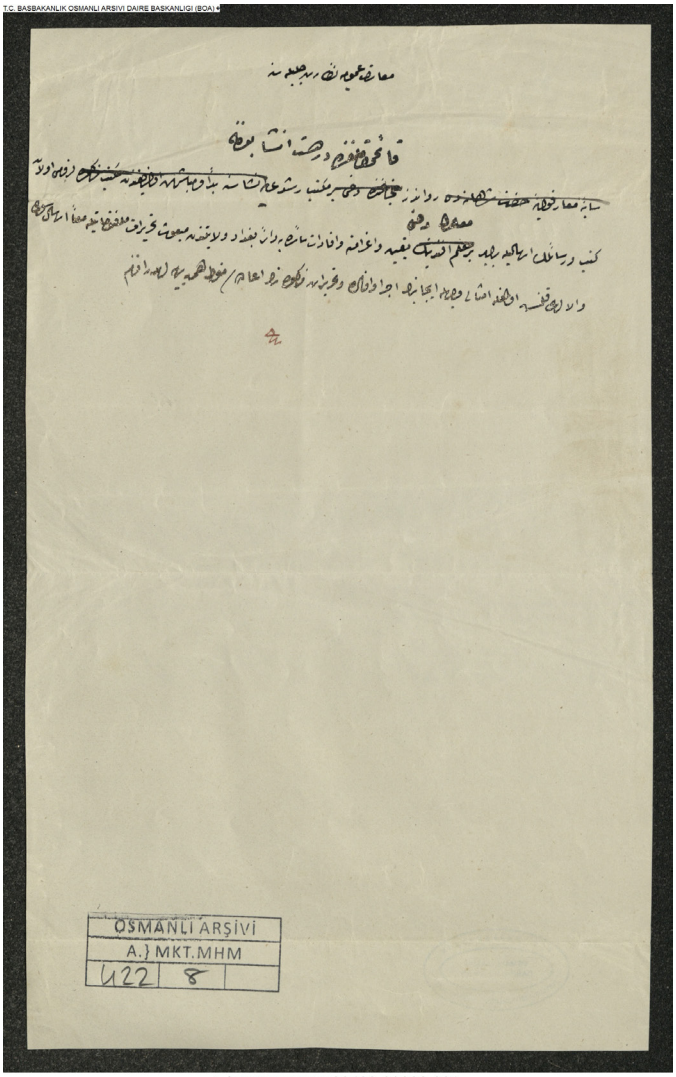

A.}MKT.MHM.00422.00008.001

A.MKT.MHM	00422.00008	**11 جەمادی کۆتایی 1285 (30 ئاب 1868)**

نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار

لە قائیمقامیەتی ڕەواندز مەکتەبی ڕوشدیە دروست کراوە، ئەوەی پێویستە لە ریسالە و پەرتوك ڕەوان بکرێت، لە ویلایەتی بەغداد نووسراو ڕەوان کراوە لەگەڵ هاوپێچ بۆ والا بەرز کراوەتەوە، نووسراوی ناوهاتوو ڕەوان بکرێتەوە و هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

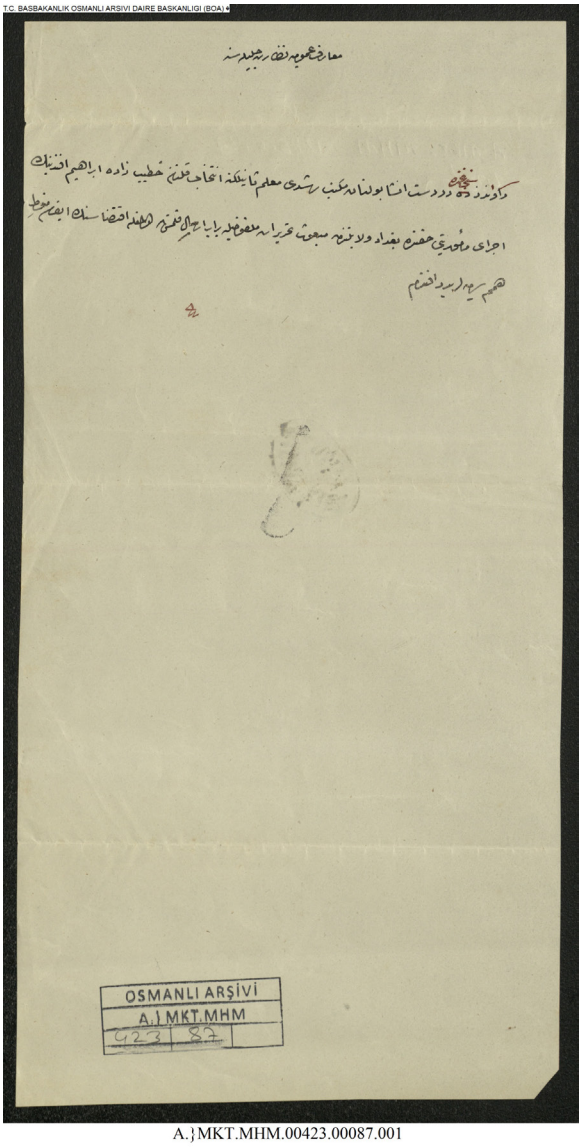

A.}MKT.MHM.00423.00087.001

27 جەمادی کۆتایی 1285 (15 تشرینی یەکەم 1868)	00423.00087	A.MKT.MHM

نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار

لە سانجەقی ڕەواندز مەکتەبی ڕوشدیە دروست کراوە و خەتیب زادە ئیبراهیم ئەفەندی بە موعەلیمی دووەم هەڵبژێردراوە، لە بارەی دەست بە کار بوونی نووسراو لە ویلایەتی بەغداد ڕەوان کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

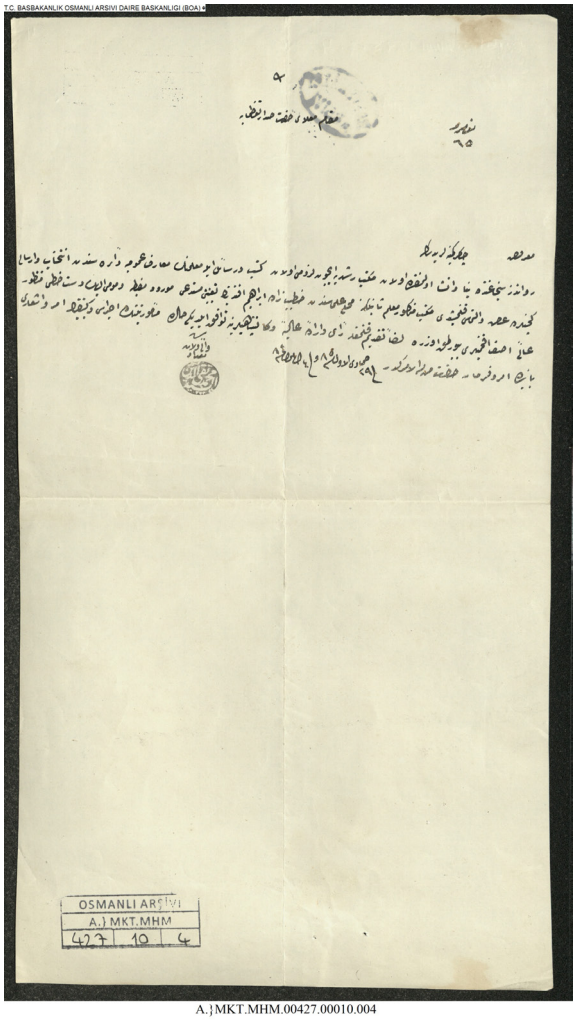

A.}MKT.MHM.00427.00010.004

29 جەمادی یەکەم 1285 (17 ئەیلوول 1868)	00427.00010	A.MKT.MHM

پایەی جەنابی پیرۆزی سەدارەت
ژمارە ٦٥
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
لە سانجەقی ڕەواندز مەکتەبی ڕوشدیە دروست کراوە، لە فەرمانگەی مەعاریفی گشتی نامە و پەرتوك و موعەلیم هەڵبژێردرێت و ڕەوان بکرێت، لە ڕۆژانی ڕابردوو ڕاگەیەندرا بوو کە مەکتەبی ناوهاتوو موعەلیمی دووەم بە ناوی خەتیب زادە ئیبراهیم ئەفەندی دامەزرێت، بۆ ئەم مەبەستەش مەزبەتەی ناوهاتوو و دەستوخەتی ناوهاتوو هاوپێچ پێشکەش کراوە، هەر کە پەیوەندیداری وەکالەت ڕەزامەندی نیشان دا، کارەکە جێبەجێ دەکرێت، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.
مۆری والی ویلایەتی بەغداد سەید محەمەد تەقیەددین

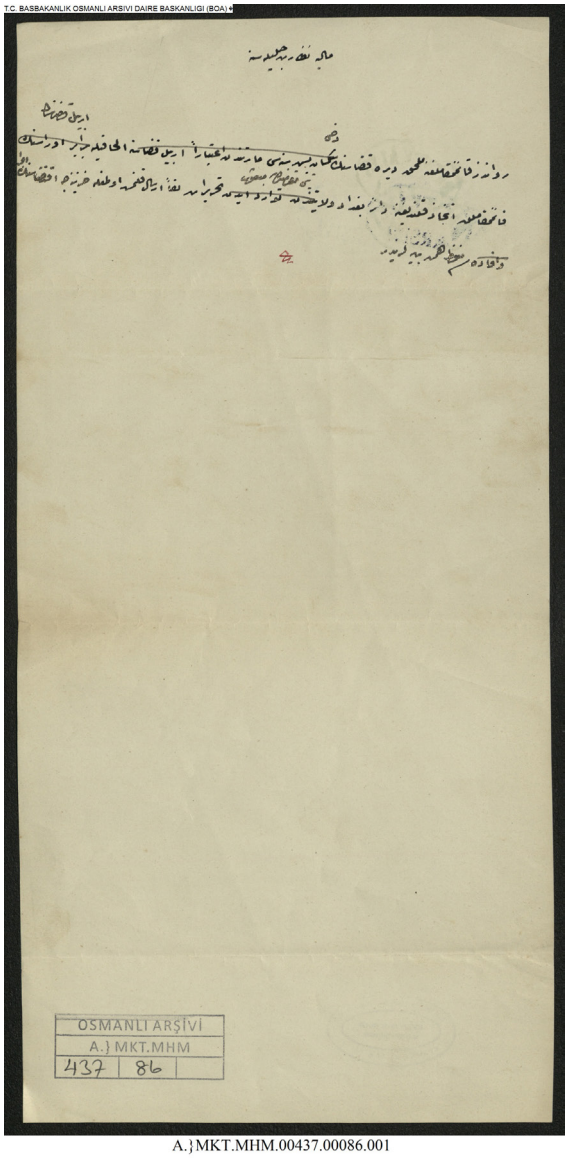

A.}MKT.MHM.00437.00086.001

24 زیلقەعدە 1285 (8 مارت 1869)	00437.00086	A.MKT.MHM

نەزارەتی دارایی شکۆدار

قەزای دیرە کە سەر بە قائیمقامیەتی ڕەواندزە دەبەسترێتەوە بە قائیمقامیەتی قەزای هەولێر، لە ویلایەتی بەغداد نووسراو هاتووە، لە خەزینە کارەکە جێبەجێ بکرێت.

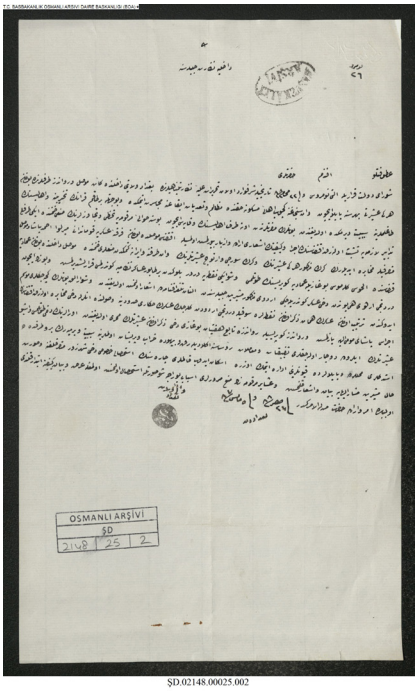

ŞD.02148.00025.002

ŞD	02148.00025	27 سەفەر 1288 (18 مایس 1871)

ژمارە ٢٦
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
بە بریاری شورای دەوڵەت نووسراوی پەیوەندیداری نەزارەت لە مێژووی ٢٢ موحەررەم ١٢٨٨ ژمارە ٦ هاتووە، لەلایەنی موسڵ و ڕەواندز سەر بە ویلایەتی بەغداد عەشیرەتی هەرکی هەموو ساڵ بۆ گەرمیان دەچنە سانجەقی وان و زوڵم و سەرپێچی ئەنجام دەدەن، چەندین گوند وێران دەکەن و دانیشتوان پەرشوبڵاو دەکەنەوە، بۆ پاراستنی دانیشتوان و قەدەغەکردنی ئەم جۆرە سەرپێچیانە لە هەردوولا ئامادەکاری پێویست ئەنجام بدرێت، بۆ جێبەجێ کردنی قوماندانی فرقەی سەربازیەی موسڵ میری لیوا ئەحمەد پاشا لەگەڵ موتەسەرفی موسڵ پەیوەندییان کردووە، ڕێگە نەدرێت عەشیرەتی هەرکی و سورجی و ئەرتوش بچنە لایەنی وان و ئێران، لە قەزای عەمادیە سەر بە موسڵ پردەکەی بگیرێت، بۆ ئەم دوو خاڵە لە چوار بلۆك تابورێکی سەربازی نیزامی ڕەوان بکرێت، بۆ ئەمەش لەشکری چوارەمی هومایۆن سەرباز ڕەوان دەکات، ئەم تەلەگرافنامەیەی لە موشیرەتی لەشکری ناوهاتووی شکۆدار وەرگیراوە و ئاماژەی پێکراوە، ئەم ماوەیە دواداکەون ئەوەی ڕێکخراوە لە سەرباز هەر ئێستا ڕەوان بکرێتە ئەم خاڵانەی کە ئاماژەی پێکراوە و ئەم سەربازانەی لە لەشکری چوارەم دێت روو بکەنە سنووری هەکاری، هەروەها پردی ڕەواندز لەگەڵ گەرووی هەفتیان بۆتە دەروازەی تێپەڕبوونی ئەم عەشیرەتانە، ئەویش بگیرێت و لەم گەرمیانانە نیشتەجێ بکرێن تووشی پەرێشانی و دەردەسەری نەبنەوە، لەم ناوچانە هەر شوێنێك ئەوان دەیانەوێت تێدا نیشتەجێ بن و مەروماڵاتەکانیان بلەوەرێنن، بۆ ئەمەش لەگەڵ موتەسەرفی شارەزوور و موشیرەتی ناوهاتوو ڕاگەیەندراوە، ڕێگەش نەدراوە عەشیرەتەکان لێرە بپەڕنەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
مۆری مدحەت والی ویلایەتی یەغداد

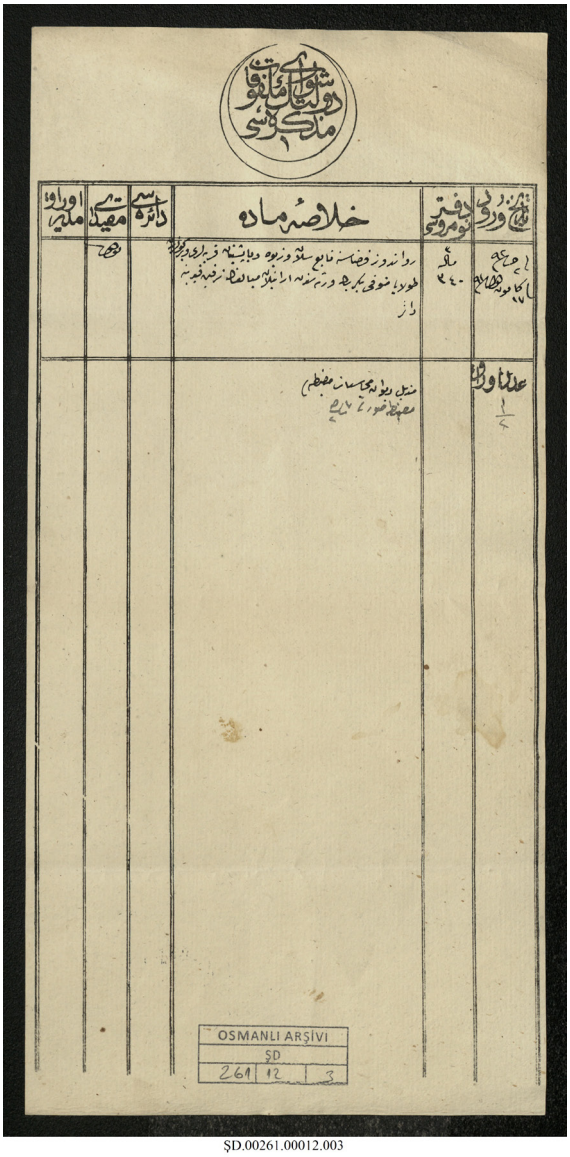

ŞD.00261.00012.003

ŞD	00261.00012	**2 جەمادی یەکەم 1292 (6 حوزەیران 1875)**

پوختەی بابەتەکە
سەبارەت بە باجی گوندەکانی سلان و زیوە و باپشتیانی سەر بە قەزای ڕەواندز، بڕەکەی لە میراتی مردوو بەکر بەگ دەردەهێنرێن، تۆمار بکرێت.

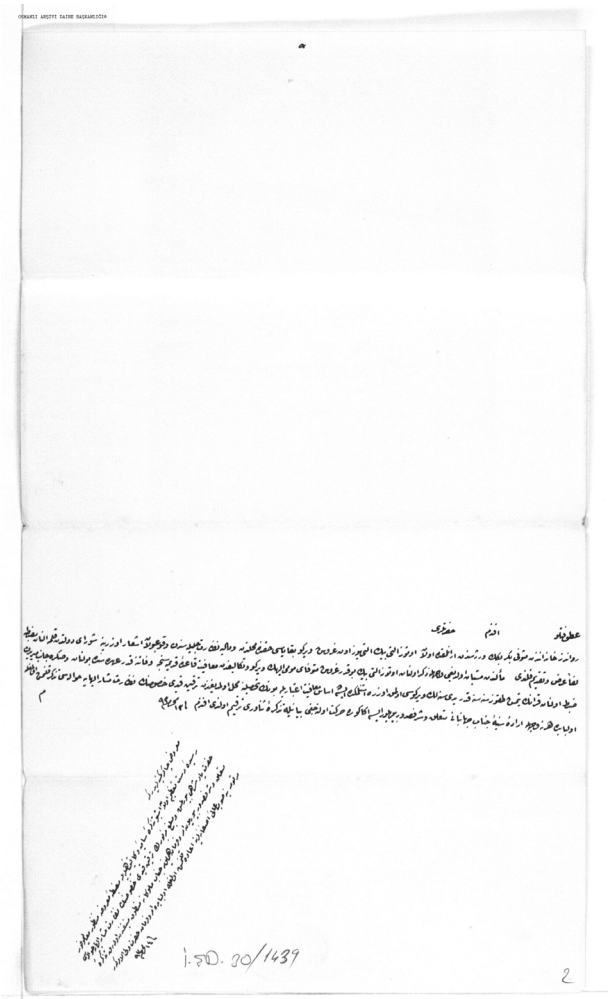

İ.ŞD.00030

İ.SD	00030.001439	**13 موحەررەم 1293 (9 شوبات 1876)**

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
لە خانەدانی ڕەواندز بەکر بەگ مردووە، بە دوای ٣٦٦١٠ قوروش پاشماوەی باجی ڕەژێ دەگەڕێن، لەسەر ئاماژەی نەزارەتی دارایی شکۆدار مەزبەتە لە شورای دەوڵەت دراوەتە قەڵەم لەگەڵ هاوپێچ ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بە تێروانین لە ناوەڕۆکی بابەتەکە دەردەکەوێت نزیکەی ٣٦٠٠٠ قوروش باج و تەکالیفی بوردراوی حکوومەت لەلای ناوبراو بووە، دواتریش لەلای میریەوە ئەم گوندانەی جێگیر کراوە، تا ساڵی ١٢٧٩ باجی ٧ ساڵی لەسەرە، ئەگەرچی داواکراوە، بەڵام لەبەر ئەوەی لەم باجە بوردراوە وەرگرتنی هیچ مانایەکی نییە، لە بارەی کۆتایی هاتن بە بابەتەکە نووسراو بۆ نەزارەتی ناوهاتوو کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی جیهاندار بە بریار و فەرمان چی بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

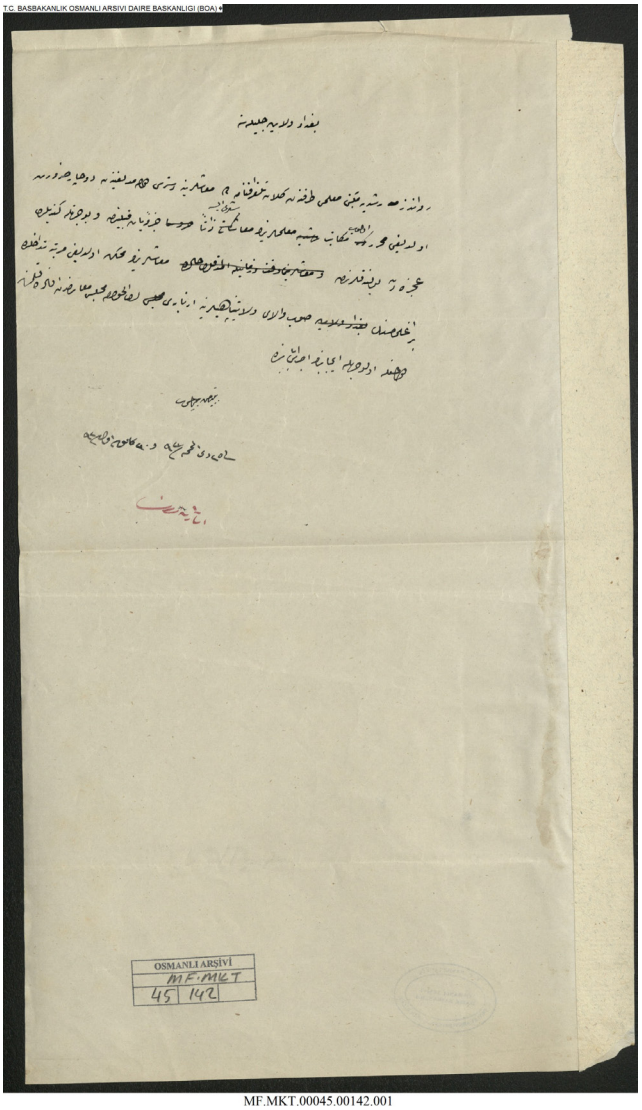

MF.MKT.00045.00142.001

MF.MKT	00045.00142	25 زیلحیجە 1293 (11 کانوونی دووەم 1877)

ویلایەتی بەغدادی شکۆدار
تەلەگرافنامە لەلایەن موعەلیمی مەکتەبی روشدیەی ڕەواندز هاتووە، لە نووسراوەکانیان دەرکەوتووە مووچەکانیان وەرنەگرتووە و تووشی تەنگانەیی بوونەوتەوە، ئەگەر بکرێت مووچەکانیان بدرێت، نووسراو بۆ پەیوەندیداری ویلایەت کراوە، کارەکە جێبەجێ بکرێت.

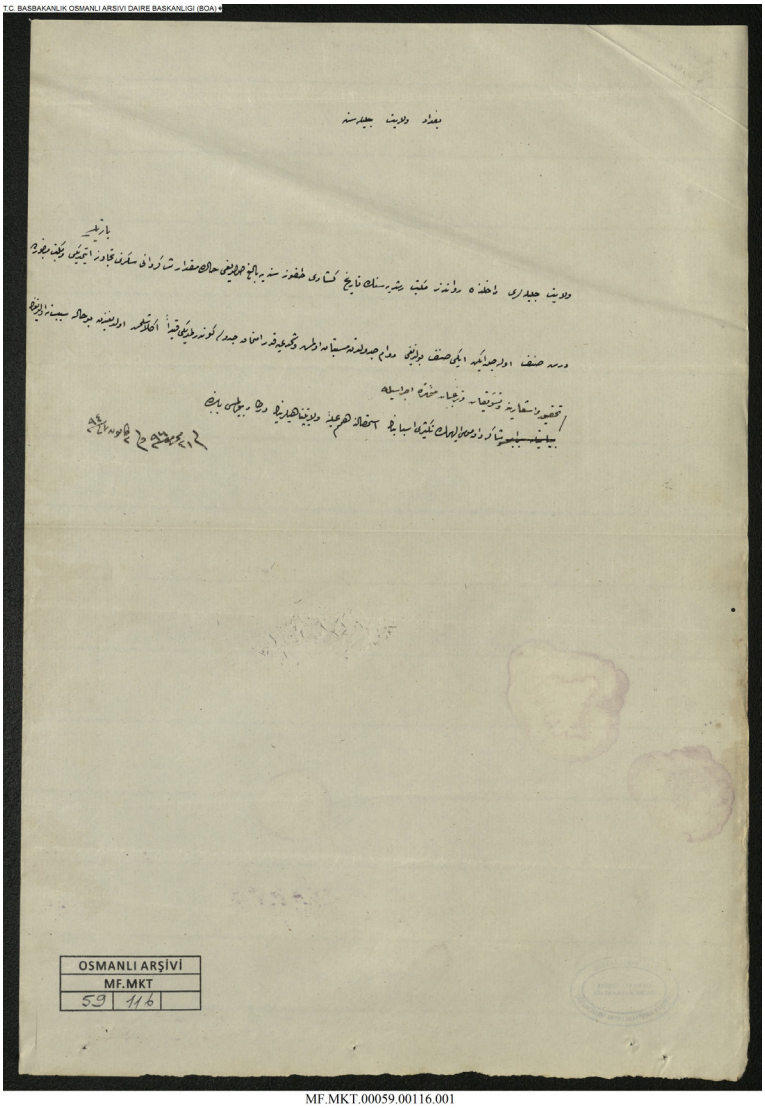

MF.MKT.00059.00116.001

MF.MKT	00059.00116	21 موحەررەم 1296 (15 کانوونی دووەم 1879)

ویلایەتی بەغدادی شکۆدار
دامەزراندنی مەکتەبی روشدیەی ڕەواندزی ویلایەتی شکۆدار گەیشتە ٩ ساڵ، کەچی ژمارەی قوتابیانی لە ٨ قوتابی زیاتر نەبووە، هەروەها لە مەکتەبی ناوهاتوو پێویستە ٤ پۆل هەبێت، کەچی ٢ پۆل هەیە، لە خشتەکەی ڕوون بۆتەوە، لە تۆمارەکانیش دەرکەوتووە تا ئێستا خشتەی تاقیکردنەوە ڕەوان نەکراوە، لێکۆڵینەوە بکرێت و ئاماژەی پێ بکرێت، ئەم هۆکارانە دەستەبەر بکرێن کە دەبنە هۆی زیاد کردنی قوتابی.

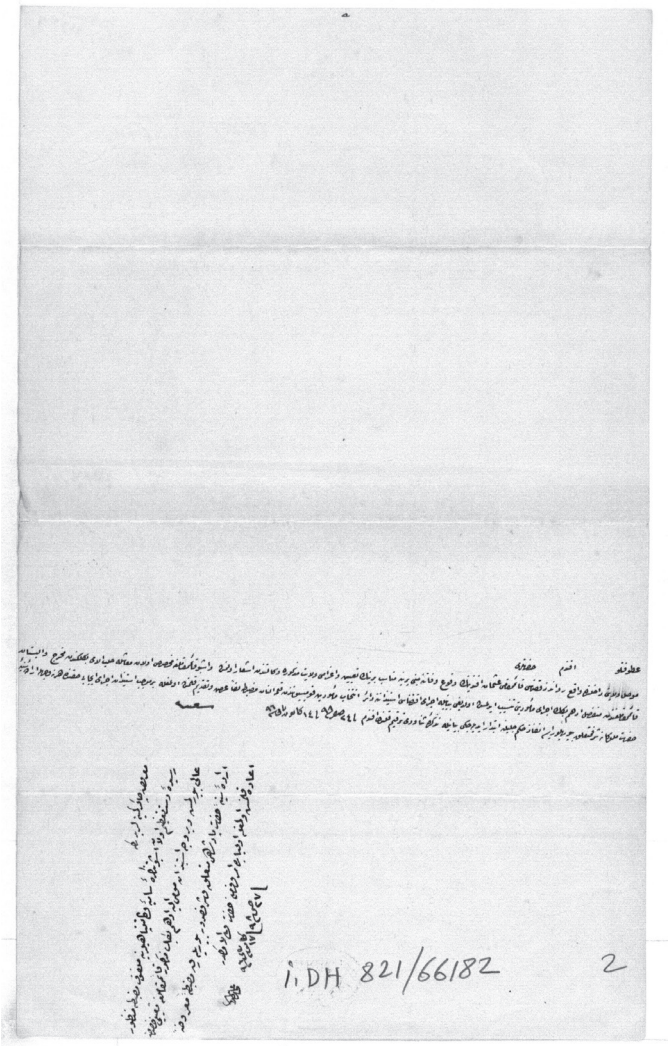

İ.DH.00821

İ.DH	00821.066182	**24 سەفەر 1298 (26 کانوونی دووەم 1881)**

جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
لە ویلایەتی موسڵ ئاماژەی پێکراوە، عوسمان ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ مردووە و لە شوێنی کەسێکی گونجاو دابمەزرێت، بەم مووچەی بۆ ئەم قائیمقامیەتە دابین کراوە، ئیبراهیم بەگ بەگی ئاڵای حەلەب و قائیمقامی جیابووەوە لە ئەلبیستان دابمەزرێت، بەم ڕاگەیەندراوە ئەم مەزبەتەی لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران دراوەتە قەڵەم پێشکەش کراوە و ڕاگەیەندراوە، جەنابی ملوکانە بە فەرمانی پاشا چی بفەرموێت ڕەزامەندی لەسەر دەدرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

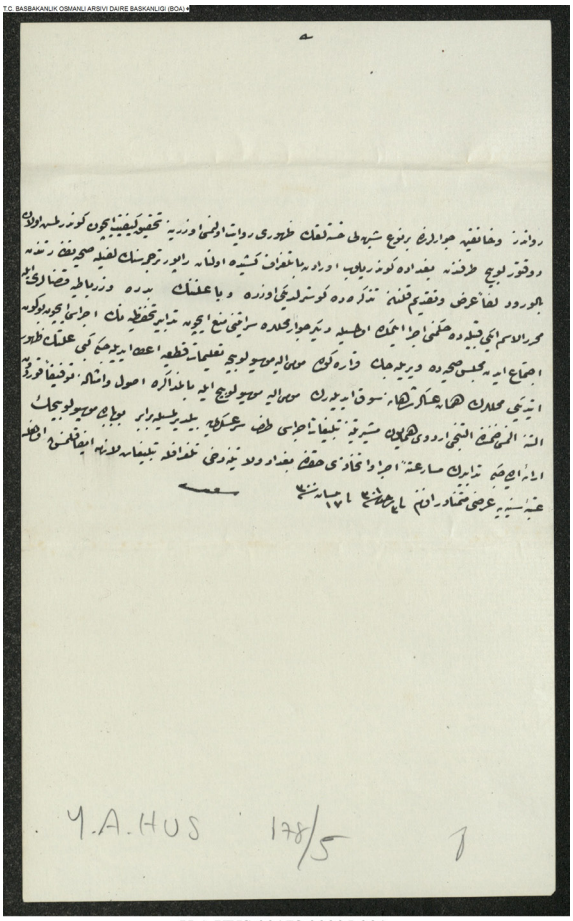

Y.A.HUS.00178.00005.001

Y.A.HUS	00178.00005	3 ڕەجەب 1301 (29 نیسان 1884)

لە نێوان ڕەواندز و خانەقین جۆرێك نەخۆشی گوماناوی سەری هەڵداوە، بۆ لێکۆڵینەوە پزیشك لویج ڕەوانی بەغداد کراوە، ئەم ڕاپۆرتەی بە تەلەگراف لەوێ ڕەوان کراوە و بە وەرگێرانی ڕەوانی نەزارەتی تەندروستی کراوە، لەسەر ئەم نووسراوەی کە نەزارەتی تەندروستی ڕەوانی کردووە، ئەم نەخۆشیە لە قەزاکانی بەدرە و زرباتیە لەگەڵ ئەم قەبیلانەی کە ناویان هاتووە بڵاوبۆتەوە، بۆ ئەوەی ئەم نەخۆشیە بۆ ناوچەکانی تر نەگوازرێتەوە و ڕێگەی لێ بگیرێت ئامادەکاری پاراستن ئەنجام بدرێت، ئەمڕۆ ئەنجوومەنی تەندروستی کۆدەبێتەوە و بە گوێرەی ئەم بریارەی لە کۆبوونەوەکە دەدرێت ڕێنمایی دەدرێتە موسیو لویج، هەروەها ئەم شوێنانەی کە نەخۆشیەکەی تێدا بڵاوبۆتەوە سەربازی شاهانە ڕەوان دەکرێت، ئاگاداری دراوەتە موشیرەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن و سەرعەسکەر، لەم بابەتەدا ئەو ئامادەکاریانەی موسیو لویج ئەنجامی دەدات، بەپەلە ئەنجام بدرێت و ئاگاداری دراوەتە ویلایەتی بەغداد.

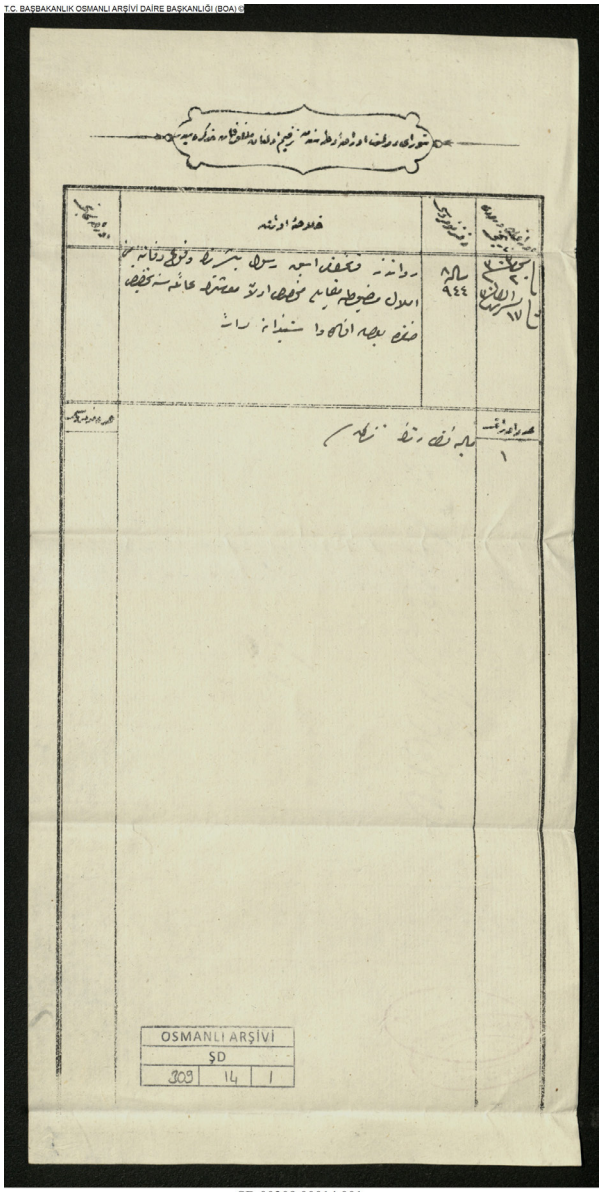

ŞD.00309.00014.001

20 شەعبان 1303 (24 مایس 1886)	00309.00014	**ŞD**

پوختەی ئەوراق

دوای مردنی ڕەسوڵ پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز، لە بەرامبەر مولکە جێگیر کراوەکانی مووچەکەی بۆ خێزانەکەی دابین بکرێت.

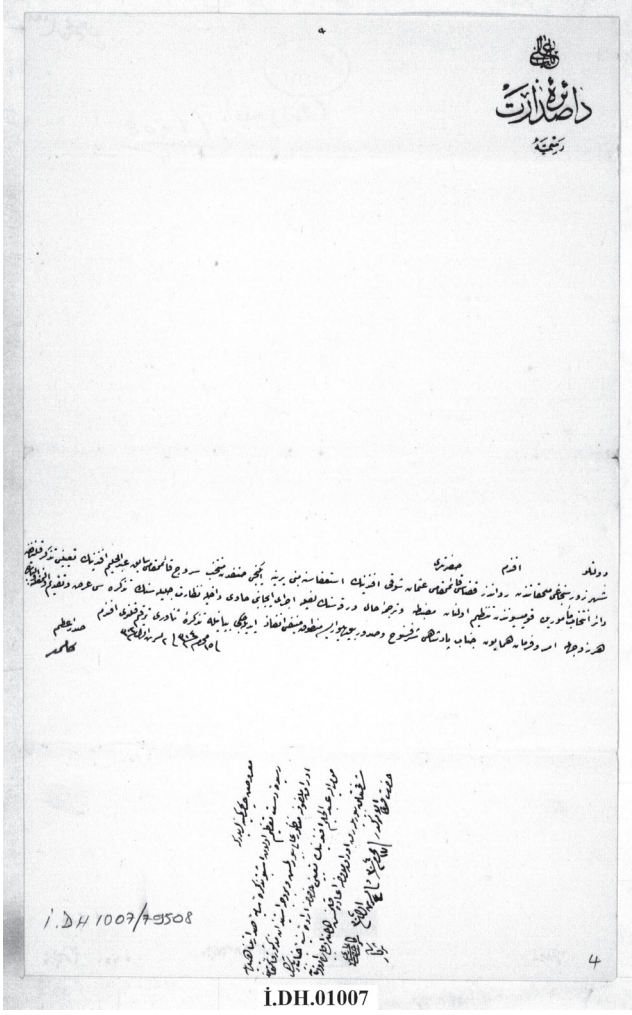

İ.DH.01007

İ.DH	01007.079508	15 موحەررەم 1304 (14 تشرینی یەکەم 1886)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
فەرمی
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
عوسمان شەوقی ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە سانجەقی شارەزوور دەست لە کار کێشانەوەی نووسیوە، بۆیە هەڵبژێردراو لە چینی دووەم عەبدولحەلیم ئەفەندی قائیمقامی پێشووی سەروج داهمەزرێت بۆ ئەمەش نووسراو کراوە، مەزبەتە لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران ڕێکخراوە و هاوپێچ کاغەزی وەرگێردراوی کەسێتی لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بریار و فەرمانی هومایۆنی جەنابی پاشا چی بێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.

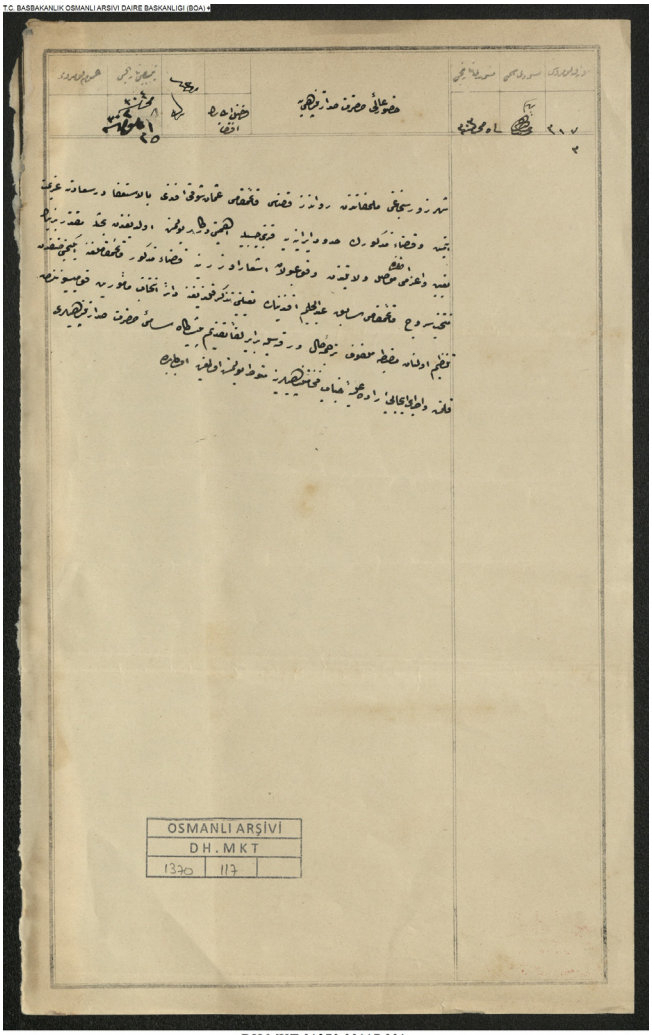

DH.MKT.01370.00117.001

DH.MKT	01370.00117	8 موحەررەم 1304 (7 تشرینی یەکەم 1886)

جەنابی پایەبەرزی سەدارەت لایەنی عالی
عوسمان شەوقی ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە سانجەقی شارەزور بە دەست لە کار هەڵگرتن چۆتە دەرسەعادەت، لەبەر ئەوەی قەزای ناوهاتوو لە سنووری ئێران نزیکە و گرنگیەکەی بەرچاوە، بۆیە کەسێکی لێهاتوو دامەزرێت و ڕەوانی ناوچەکە بکرێت، لەسەر ئامادەی ویلایەتی موسڵ لە قەزای ناوهاتوو عەبدولحەلیم ئەفەندی قائیمقامی پێشووی سەروج لە چینی دووەم دامەزرێت، مەزبەتە لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران ڕێکخراوە و لەگەڵ نووسراوی وەرگێردراوی کەسێتی پێشکەش کراوە، لە جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت نووسراو کراوە و جەنابی پەیوەندیداری پایەبەرز فەرمان دەربکات.

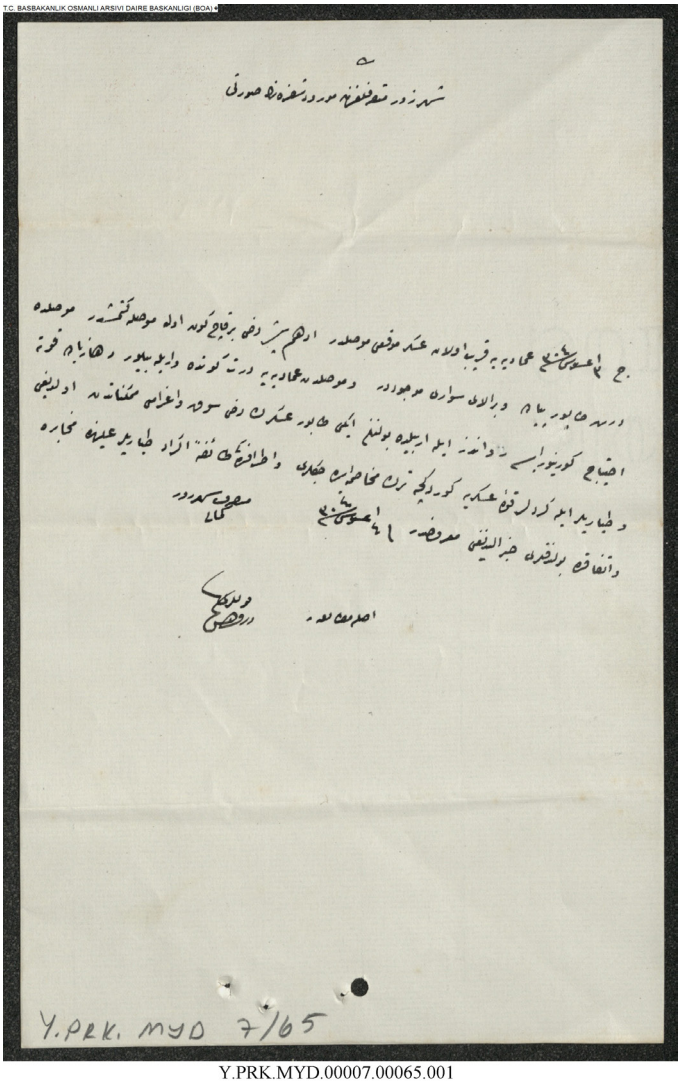

Y.PRK.MYD.00007.00065.001

Y.PRK.MYD	00007.00065	8 زیلحیجە 1305 (16 ئاب 1888)

وێنەی ئەم شیفرەیە کە بۆ موتەسەرفی شارەزوور ڕەوان کراوە
بۆ ئەم سەربازگەیەی کە لە عەمادیە نزیکی موسڵە، چەند ڕۆژ پێش ئێستا ئەدهەم پاشا چووبووە موسڵ، لە موسڵ چوار تابوری پیادە و یەك ئاڵای سوارە بوونی هەیە و بە چوار ڕۆژ لە موسڵ دەگاتە عەمادیە، ئەگەر پێویست بە هێزی زیاتر بکات ئەوا لە ڕەواندز و هەولێر دوو تابور سەرباز ڕەوان بکرێت، هەروەها ئەگەر تەیاریەکان و کوردەکان هێزی سەربازی ببینن واز لە ناکۆکی دەهێنن، ئەم تائیفە کوردانەی لە چواردەورن لە دژی تەیاریەکان دەستیان بە هەواڵگری و ڕێککەوتن کردووە، ئەم هەواڵە ڕاگەیەندراوە.
کەمال موتەسەرفی شارەزوور

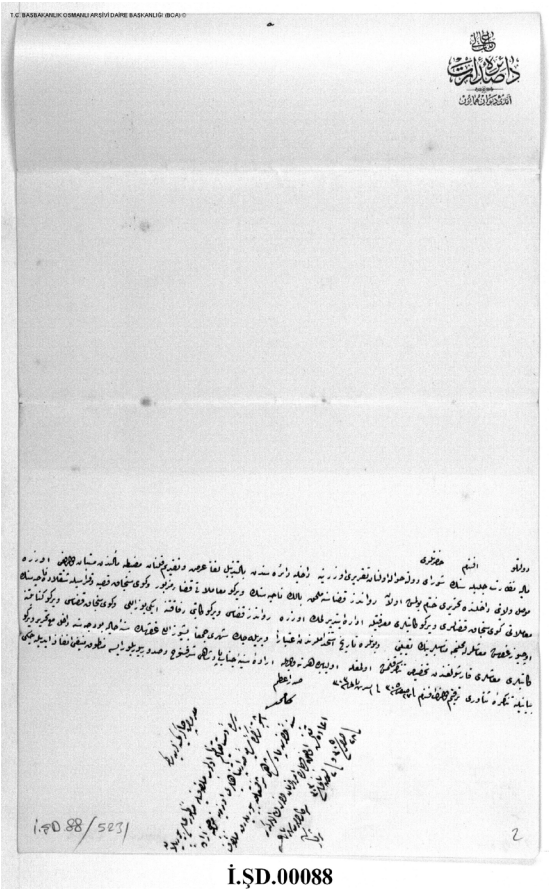

İ.ŞD.00088

İ.SD	00088.005231	27 سەفەر 1305 (14 تشرینی دووەم 1887)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەسەر ئەم ڕاپۆرتەی لە نەزارەتی دارایی شکۆدار بۆ شورای دەوڵەت ڕەوان کراوە، لە فەرمانگەی ناوەخۆ مەزبەتە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، ڕوون بۆتەوە لە ناحیەی باڵەك سەر بە قەزای ڕەواندزی ویلایەتی موسڵ مامەڵەی باجی قەزای ناوهاتوو و شارۆچکەی کۆی سانجەق و گوندەکانی و مامەڵەی ناحیەی شەقڵاوە و قەزاکانی کۆی سانجەق بە ڕێگەی کاتیبەکانی باج بەڕێوە دەبردرێت، بە هاوەڵی کاتیبی باجی قەزای ڕەواندز ٢٥٠ قوروش و بۆ کاتیبی باجی قەزای کۆی سانجەق ٣٠٠ قوروش مووچە لە شوێنی مەبەست دابەزرێن، لە مێژووی دەست بەکار بوونی ئەمانە، ئەم مووچەی مانگانە وەریدەگرن دەکاتە ٥٥٠ قوروش، لە بودجەی ئەم ساڵە تۆمار دەکرێت لەگەڵ ڕاگەیاندنی تۆماری باج نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعززەم

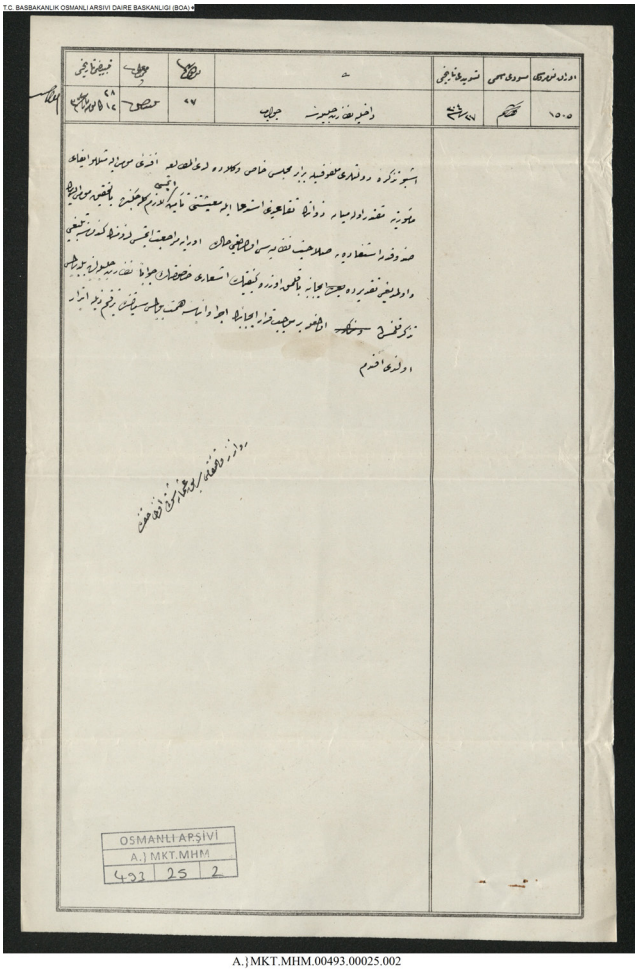

A.} MKT.MHM.00493.00025.002

22 جەمادی یەکەم 1306 (24 کانوونی دووەم 1889)	00493.00025	A.MKT.MHM

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵام
نووسراوی دەوڵەت و هاوپێچەکەی لە ئەنجوومەنی تایبەتی بریکارەکان خوێندنەوەی بۆ کراوە، ئەفەندی ناوبراو لە جێبەجێ کردنی ئەرکەکەی بە توانا نییە و داوای خانەنشینی کردووە، پێویستە بژێوی ژیانی لە رووی ئابووریەوە رێك بخرێت، بە لێکۆڵینەوە دەرکەوتووە ناوبراو دەتوانێ سوود لە داهاتی سندوق وەربگرێت، بەڵام پێی رانەگەیەندراوە کە سەردانی ئەوێ بکات، بۆیە چاوخشاندنەوە بە مامەڵەکەی دەکرێت، لە وەڵام نووسراو کراوە تا بە نەزارەتی شکۆدار رابگەیەندرێت، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکە و راگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.

لە بارەی عوسمان شەوقی ئەفەندی قائیمقامی پێشووی ڕەواندز.

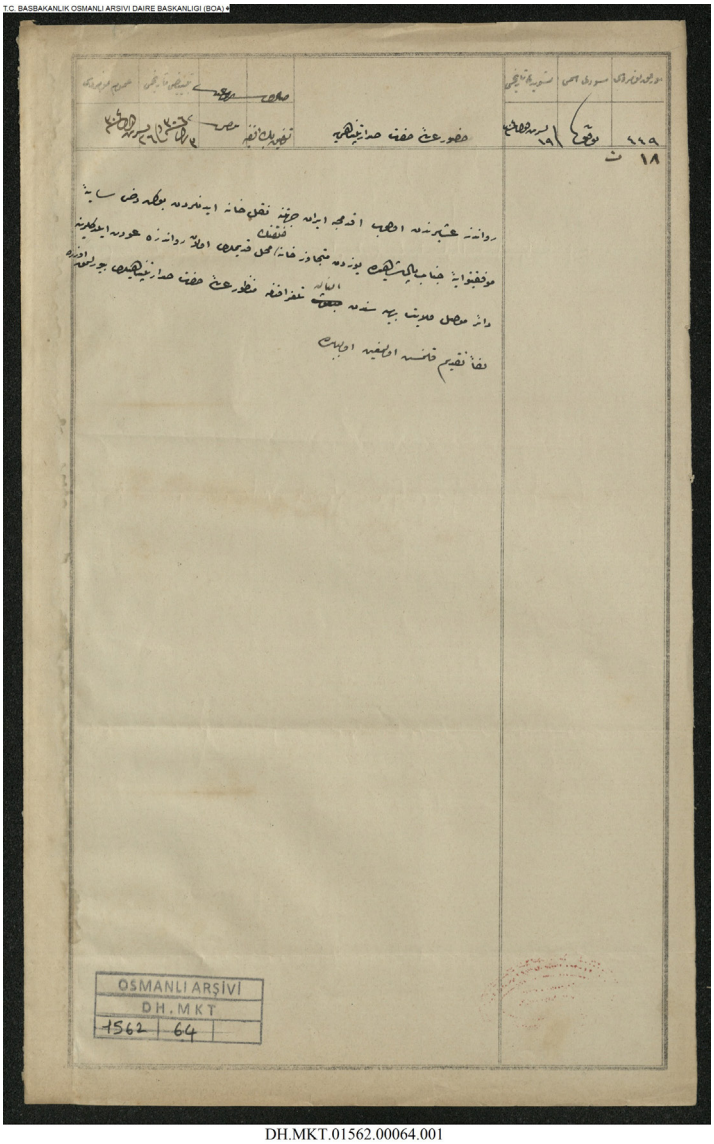

DH.MKT.01562.00064.001

DH.MKT	01562.00064	3 ڕەبیعی یەکەم 1306 (7 تشرینی دووەم 1888)

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
لە عەشیرەتەکانی ڕەواندزن و پێشتر خانەکانیان گواستۆتەوە بۆ ئێران، ئەمجارە لە سایەی جەنابی پاشا زیاتر لە ١٠٠ خانە گەڕاونەتەوە شوێنە کۆنەکانیان لە ڕەواندز، تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ وەرگیراوە، بۆ جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت بەرز کراوەتەوە.

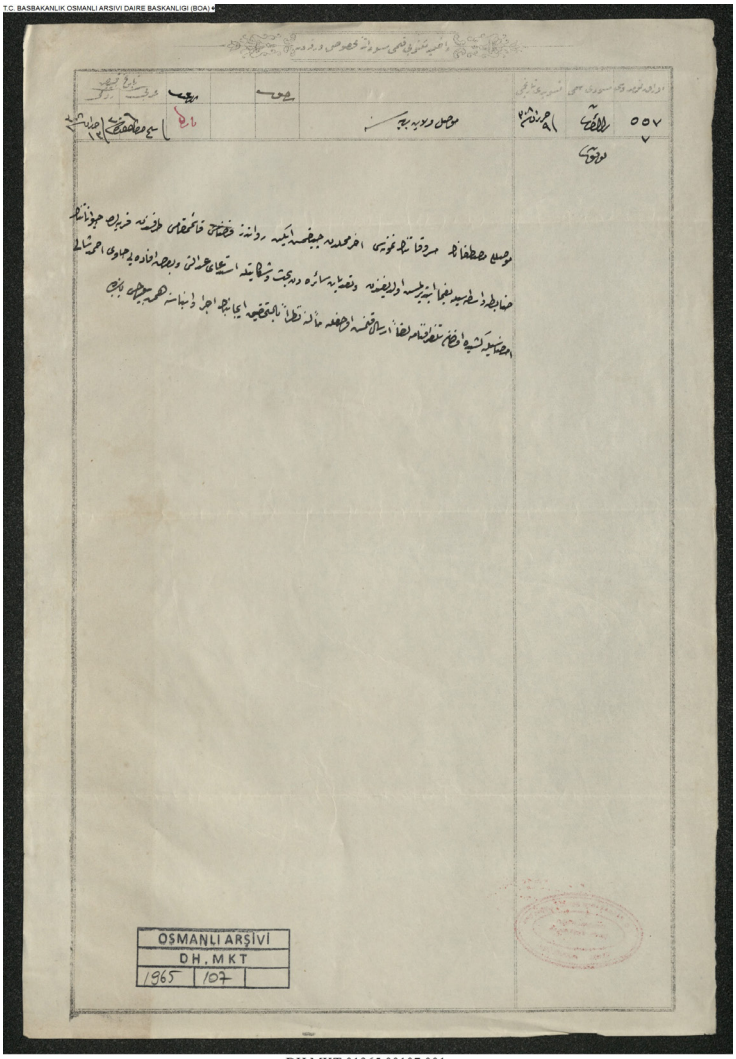

DH.MKT.01965.00107.001

DH.MKT	01965.00107	30 زیلقەعدە 1306 (28 تەمموز 1889)

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
لەلایەن قائیمقامی ڕەواندز بە هاوکاری زابیتەکان ئاژەڵی گوندەکان تاڵان کراوە، هەروەها بەهۆی سەرپێچی جۆراوجۆر سکاڵای لەسەر تۆمار کراوە، بە واژووی ئەحمەد شالی تەلەگرافنامە ڕەوان کراوە، بە تێروانین لە بابەتەکە لێکۆڵینەوە ئەنجام بدرێت و ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت.

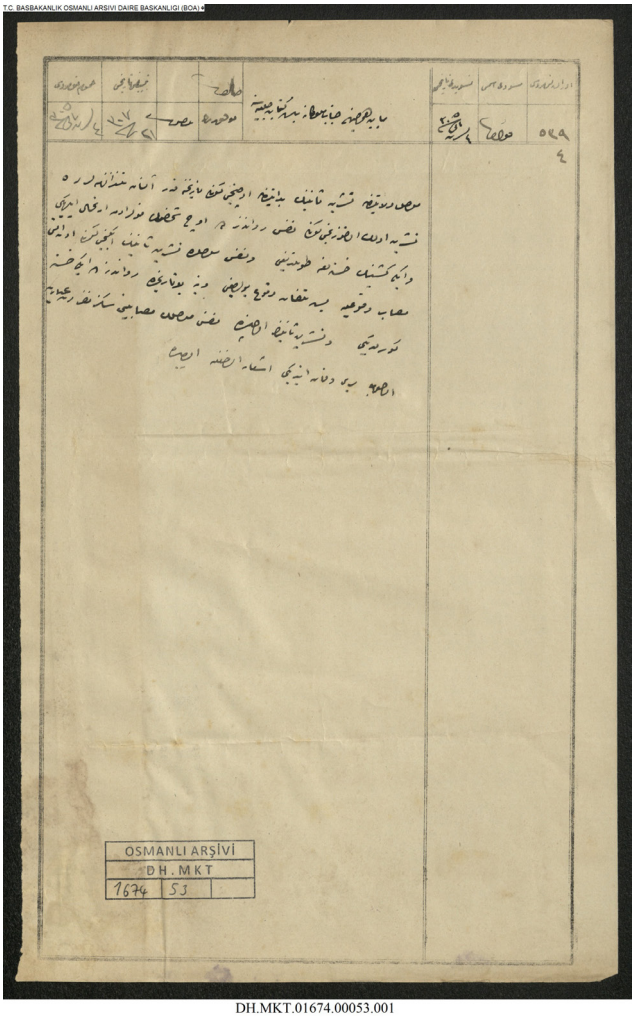

DH.MKT.01674.00053.001

DH.MKT	01674.00053	21 ڕەبیعی کۆتایی 1307 (15 کانوونی یەکەم 1889)

باش کیتابەتی مابەینی هومایۆنی جەنابی ملوکانەی شکۆدار
لە ١ تا ٣ی تشرینی دووەم لە ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە وەرگیراوە لە ٣٠ تشرینی یەکەم لە ڕەواندز ٣ کەس بە کۆلێرا مردووە و ٢ کەسیش تووشی نەخۆشیەکە بوونە، لە ناو موسڵیش لە ٢ تشرینی دووەم ١٦ کەس تووشبوون ٥ مردووە، دیسان لەم مێژووەدا لە ڕەواندز ٢ نەخۆش هەبووە، لە ٣ تشرینی دووەمیش لە موسڵ ٨ کەس پشکنینی بۆ کراوە و ٧ مردووە.

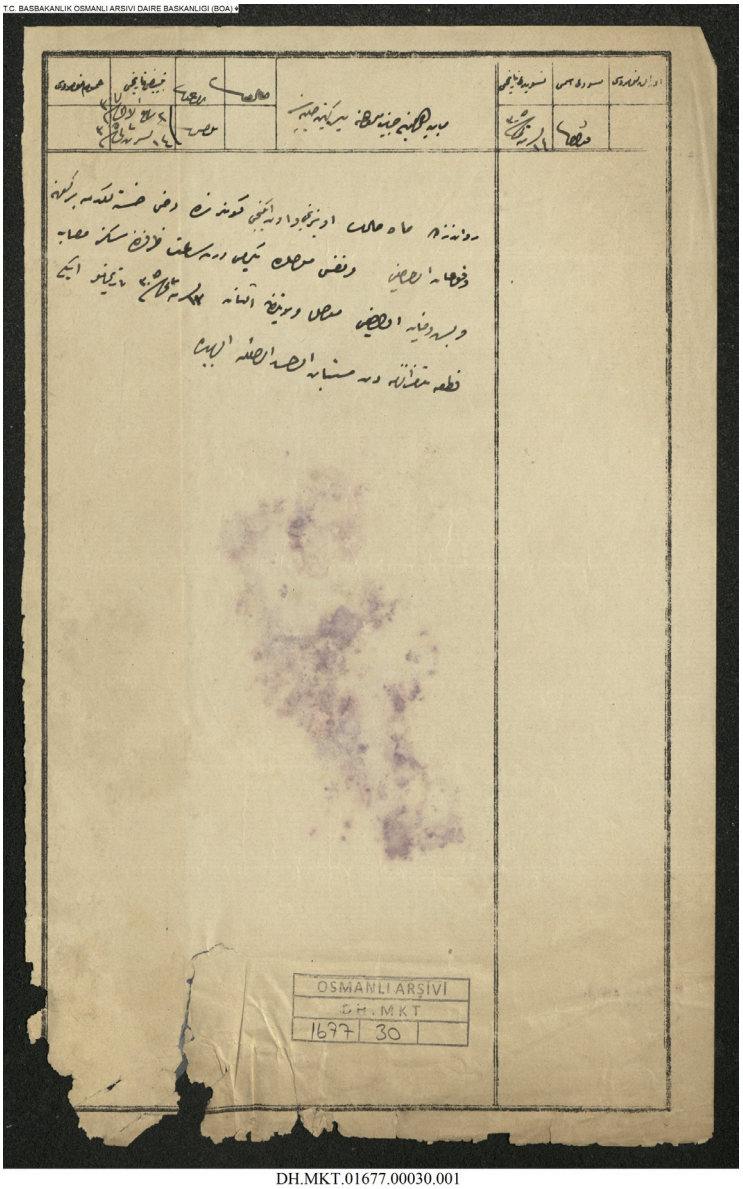

DH.MKT.01677.00030.001

DH.MKT	01677.00030	2 ڕەبیعی کۆتایی 1307 (26 تشرینی دووەم 1889)

باش کیتابەتی مابەینی هومایۆنی جەنابی ملوکانەی شکۆدار
١١-١٢ ی ئەم مانگە لە ڕەواندز نەخۆشی سەری هەڵنەداوە، لە موسڵیش لە ماوەی ٢٤ کاتژمێر ٨ تووشبوو و ٥ مردوو هەبووە، تەلەگرافنامە لە مێژووی ١٣ تشرینی دووەم ١٣٠٥ لە ویلایەتی موسڵ وەرگیراوە.

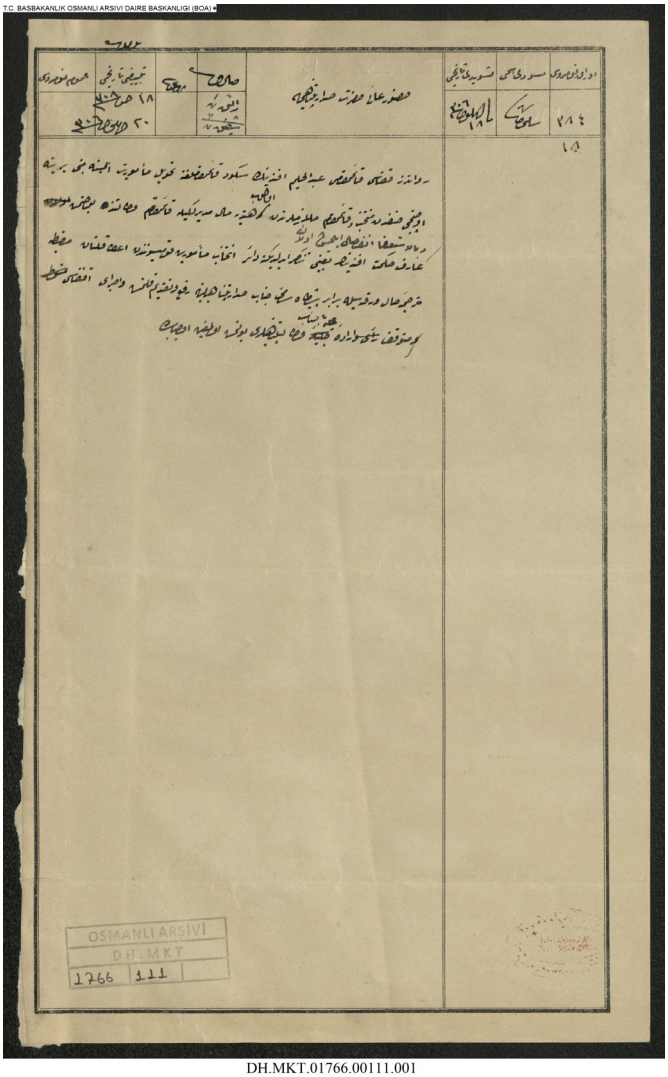

DH.MKT.01766.00111.001

DH.MKT	01766.00111	18 سەفەر 1308 (3 تشرینی یەکەم 1890)

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
عەبدولحەلیم ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز گوازراوەتەوە قائیمقامیەتی سکود، لە شوێن ئەو عارف حیکمەت ئەفەندی مولازمی هەڵبژێردراوە لە چینی سێیەم و بەڕێوەبەری دارایی هیندیە وەکو بریکاری قائیمقام ئەرکی هەبووە، بە دەست لە کار هەڵگرتن وازی لە ئەرکەکەی هێناوە داهمەزرێت، مەزبەتە لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران لەگەڵ وەرەقەی وەرگێردراوی کەسێتی پێشکەشی پەیوەندیداری سەدارەت کراوە، کارەکە جێبەجێ بکرێت.

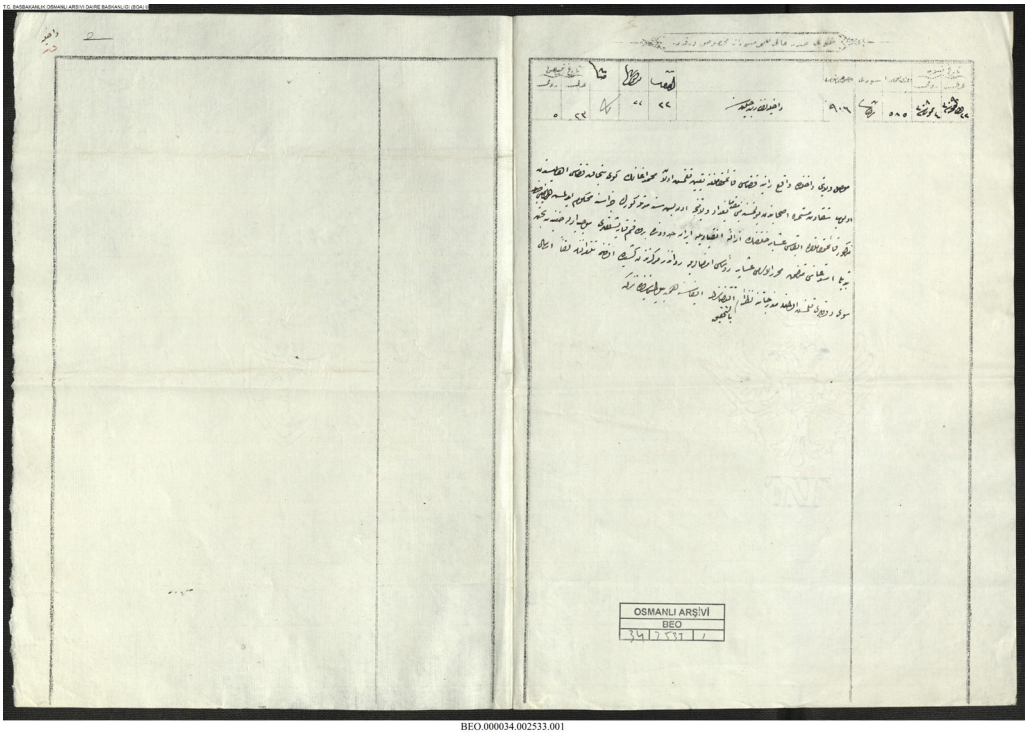

BEO.000034.002533.001

22 زیلحیجە 1309 (18 تەممووز 1892)	000034.002533	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
محەمەد ئاغا لە قائیمقامیەتی قەزای رانیەی سەر بە ویلایەتی موسڵ دامەزراوە، خۆی لە دانیشتوی قەزای کۆی سانجەقە و لەم کەسانەیە کە بە کاری چەتەیی خەریك بووە، بۆیە لە ویلایەتی بەغداد ١٥ ساڵ بە سزای سەوڵ لێدان حوکم دراوە، ئەگەر بێتو لە قائیمقامیەتی ناوهاتوو بمێنێتەوە ئەوا عەشیرەتەکان لە ملکەچی دەردەچن و لە سنووری ئێران رووبەرووی تاقمێك سەرپێچی دەبینەوە، بۆ گۆرینەوەی ناوبراو لە مەرکەزی ڕەواندوز تەلەگرافنامە بە واژووی سەرۆك عەشیرەتە ناوهاتووەکان هاتووە و بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بەراییەکان لێکۆڵینەوە ئەنجام بدرێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

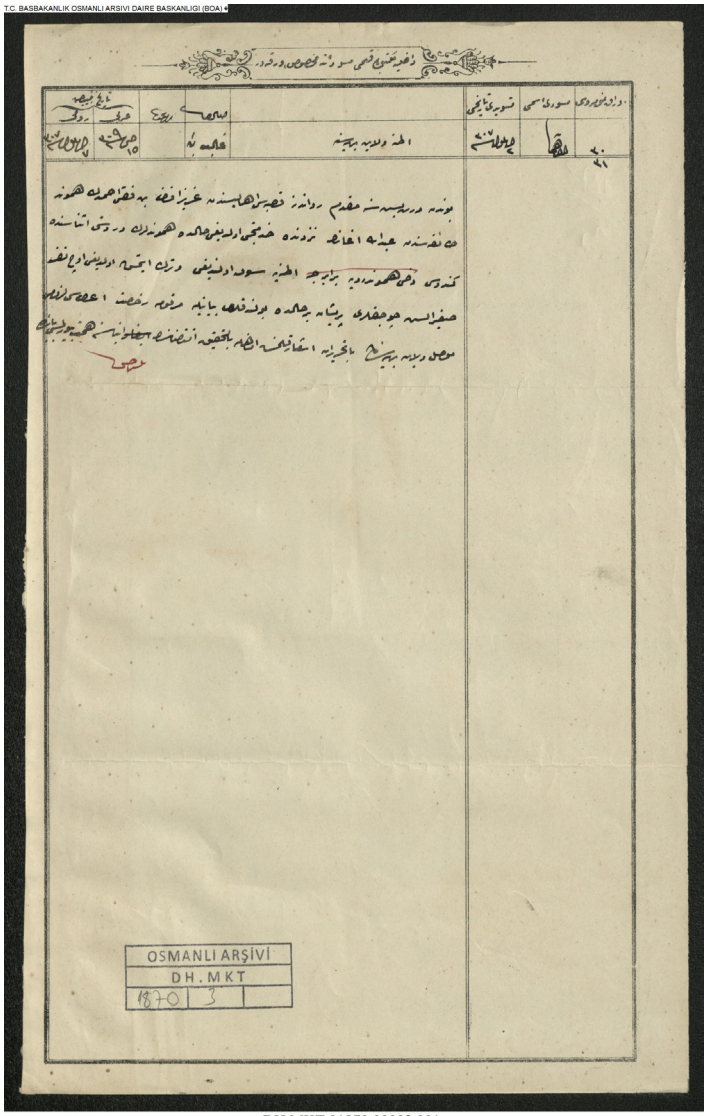

DH.MKT.01870.00003.001

DH.MKT	01870.00003	15 سەفەر 1309 (20 ئەیلوول 1891)

ویلایەتی ئەدەنەی پایەبەرز
پێش ٤-٥ ساڵ لەمەوبەر عەزیز ئەفەندی کوڕی فەقێ ئەحمەد دانیشتوی شارۆچکەی ڕەواندز لەلای عەبدوڵڵا ئاغا لە تائیفەی هەمەوەند بووە و خزمەتکاری بووە، لە کاتی دەستگیر کردنی هەمەوەندەکان چۆتە ئەدەنە و ٣ منداڵی بچووکی بەجێ هێشتووە، ئەمانە لە بارودۆخێکی پەرێشانن، داوای کردووە ڕێگەی پێ بدرێت بگەڕێتەوە، نووسراو لە ویلایەتی موسڵ ئاماژەی پێکراوە، دوای لێکۆڵینەوە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

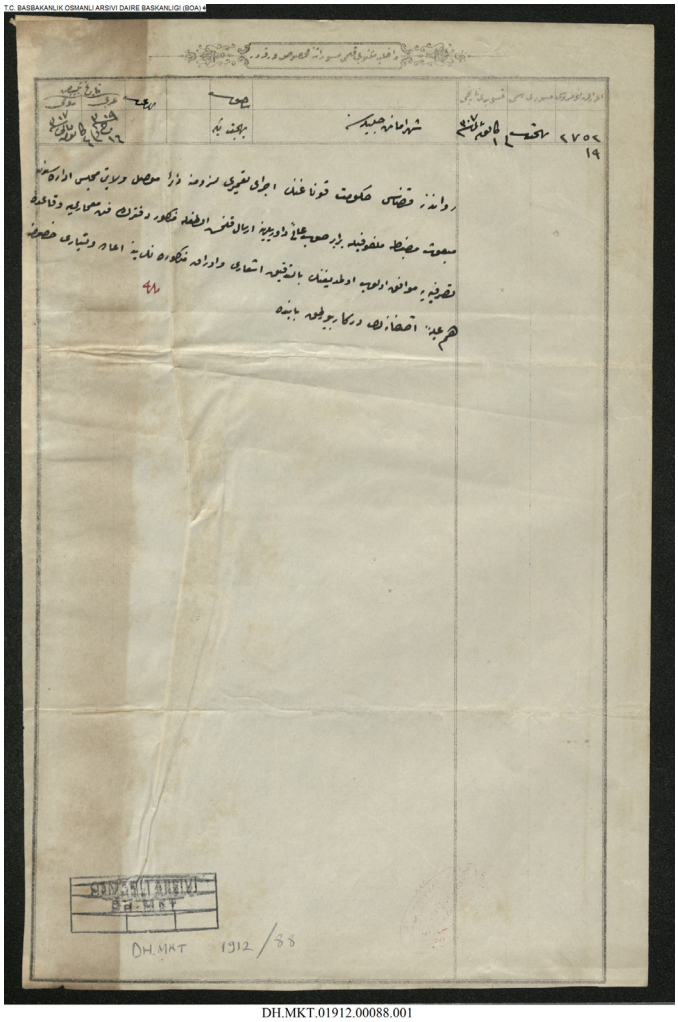

DH.MKT.01912.00088.001

DH.MKT	01912.00088	16 جەمادی کۆتایی 1309 (17 کانوونی دووەم 1892)

ئەمانەتی شاری شکۆدار

بۆ نۆژەنکردنەوەی قۆناغی حکوومەتی قەزای ڕەواندز مەزبەتە لە ئەنجوومەنی کارگێری ویلایەتی موسڵ ڕەوان کراوە و بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، ووردبینی بکرێت ئاخۆ دەفتەری ناوهاتوو لەگەڵ هونەری بیناسازی و بناغەی خەرجیەکە هاوشێوەیە یاخود نا؟، ئەوراقی ناوهاتووش ڕەوان بکرێتەوە.

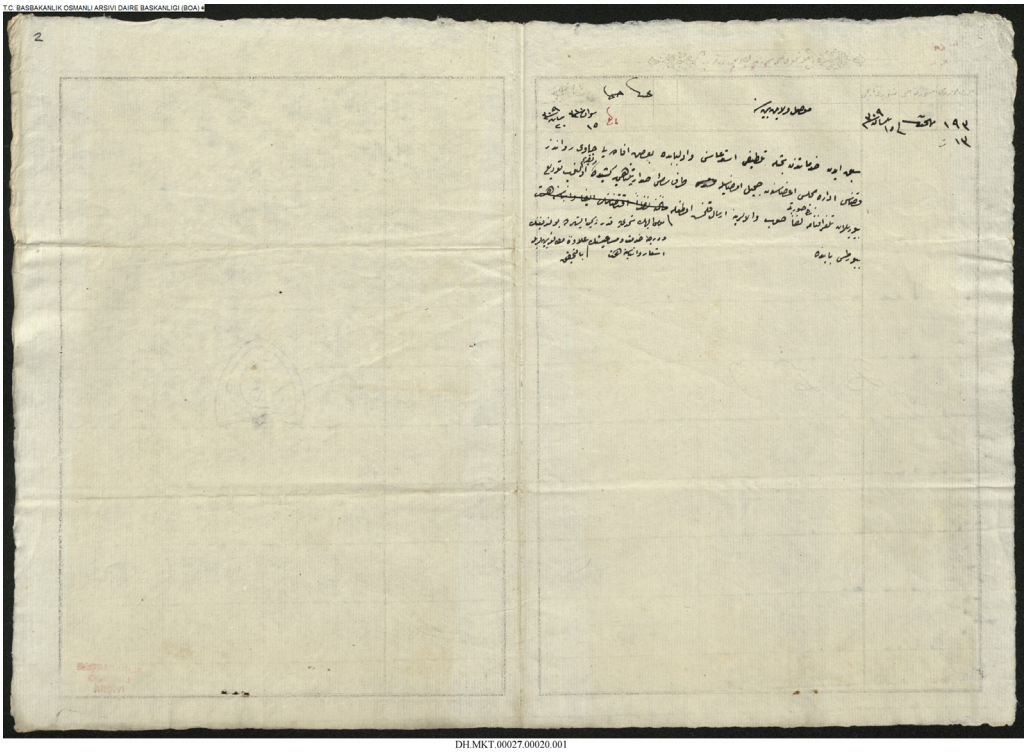

DH.MKT	00027.00020	**15 شەوال 1310 (2 مایس 1893)**

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
بەهۆی خزمەتە باشەکانی داواکاری بەرزکردۆتەوە و داوای پاداشتی کردووە، تەلەگرافنامە بە واژووی جەمیل ئەندامی ئەنجوومەنی کارگێری قەزای ڕەواندز بۆ لایەنی پەیوەندیداری سەدارەت بەرزکراوەتەوە، وێنەیەکی بۆ والا بەرز کراوەتەوە، ناوبراو تاوەکو ئێستا لە کاری گەورە بەشداری کردووە، لێکۆڵینەوە لەسەر خزمەت و هاوکاریەکانی کراوە و خوێندنەوەی بۆ کراوە، ئینجا ئاماژەی پێکراوە و ڕاگەیەندراوە.

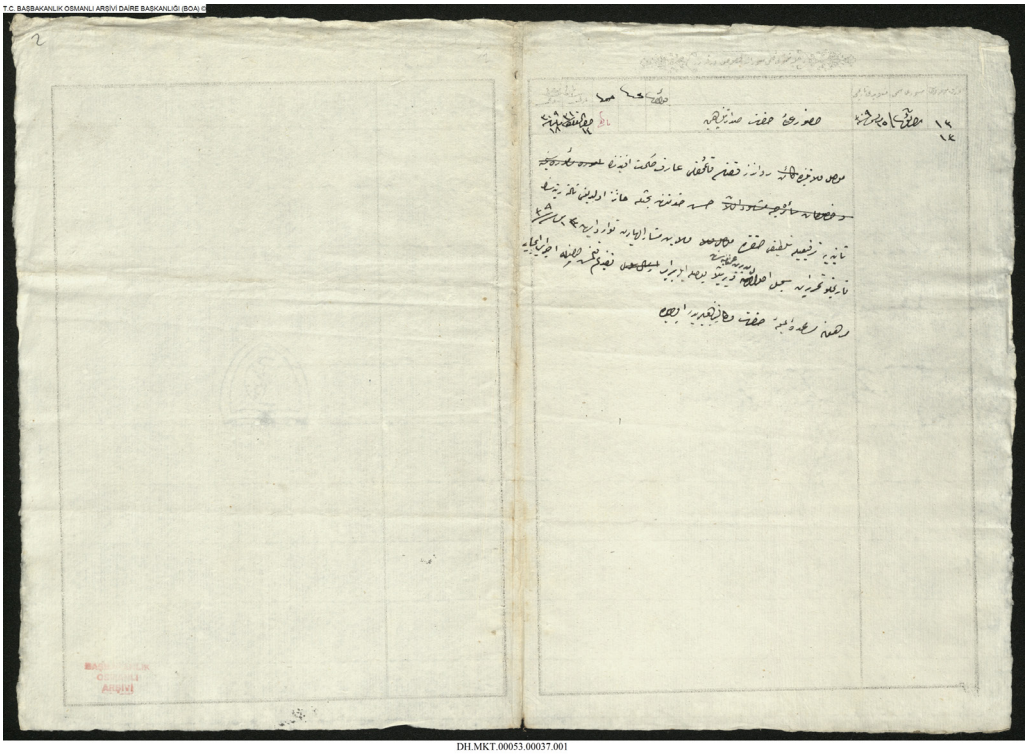

DH.MKT	00053.00037	14 زیلقەعدە 1310 (30 مایس 1893)

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەتی لایەنی عالی
بەهۆی خزمەتە باشەکانی عارف حیکمەت ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ لە پلەی سێیەم بۆ پلەی دووەم بەرز دەبێتەوە، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراوی ویلایەتی ناوهاتوو لە مێژووی ١٣ نیسان ١٣٠٩ دەرچووە و لەگەڵ پۆستە دراوەتە بەڕێوەبەرایەتی گشتی تۆماری کەسێتی، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی و هاوکاری جەنابی پەیوەندیداری وەکالەتیشی پێویستە.

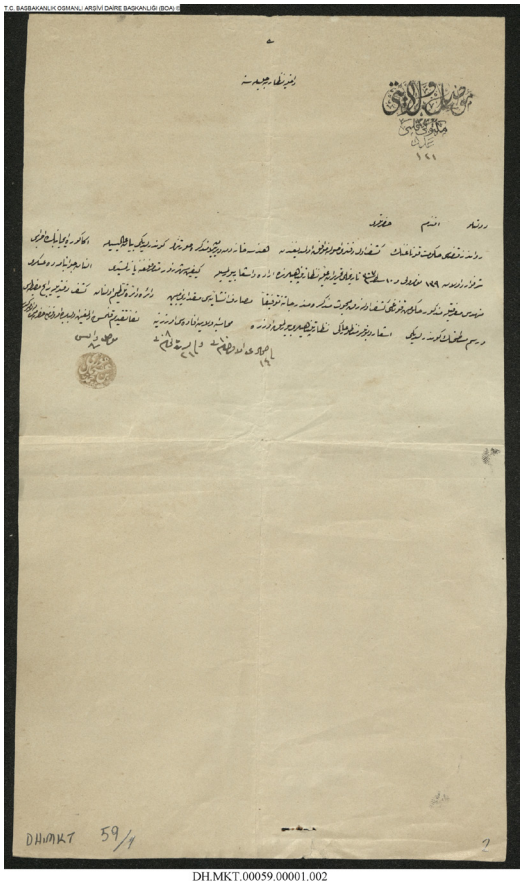

DH.MKT.00059.00001.002

DH.MKT	00059.00001	14 جەمادی یەکەم 1310 (4 کانوونی یەکەم 1892)

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ١٢١
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
دەفتەری دەرخستەی یەکەمی قۆناغی حکوومەتی قەزای ڕەواندز هاوشێوە نییە، بە گوێرەی وێنەی ئەم نووسراوەی کە لە ئەندازیارخانە ڕاگەیەندراوە کارەکە ئەنجام بدرێت، بە ئاماژەی پەیوەندیداری نەزارەت لە مێژووی ١٠ شوبات ١٣٠٧ ژمارە ١٣٩ بە موتەسەرفی شارەزوور ڕاگەیەندراوە، لەم وەڵامنامەیەی وەرگیراوە بە زانیاری ئەندازیاری سەربازی، نووسراوی ئەم دەرخستەی قۆناغی حکوومەتی ناوهاتوو کە ڕەوان کراوە، بە تێروانین لە بەراییەکانی خەرجی دروست کردنی دیارە و لە فەرمانگە ڕێکخراوە، لەگەڵ دەفتەری دەرخستە مەزبەتەی ڕایج و نەخشەکەی ڕەوان کراوە، لەسەر فەرمانی پەیوەندیداری نەزارەت و ووتەی ژمێریاری ویلایەت پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
مۆری عوسمان کوڕی محەمەد والی موسڵ

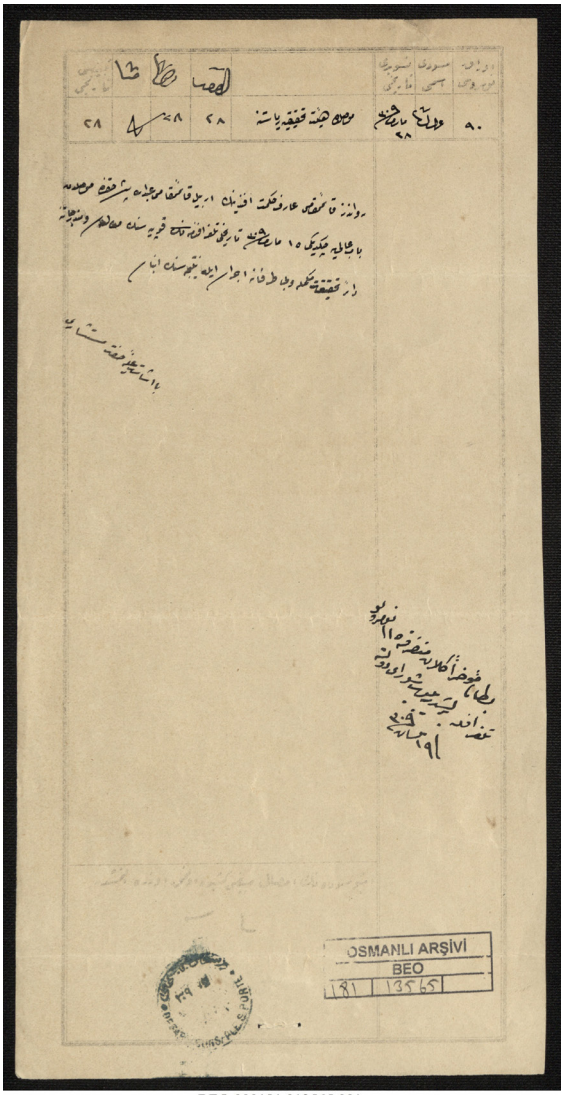

BEO.000181.013565.001

22 ڕەمەزان 1310 (9 نیسان 1893)	000181.013565	BEO

سەرۆکایەتی دەستەی لێکۆڵینەوەی موسڵ

عارف حیکمەت ئەفەندی قائیمقامی ڕەواندز لە موسڵەوە تەلەگرافنامەیەکی لە مێژووی ١٥ مارت ١٣٠٩ لە بارەی عەبدوڵڵا پاشا قائیمقامی هەولێر بۆ بابی عالی ڕەوان کردووە، بە خوێندنەوەی کۆپیەیەکی و بەراییەکان، لێکۆڵینەوەیەکی بێ لایەنی ئەنجام بدرێت و ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت.

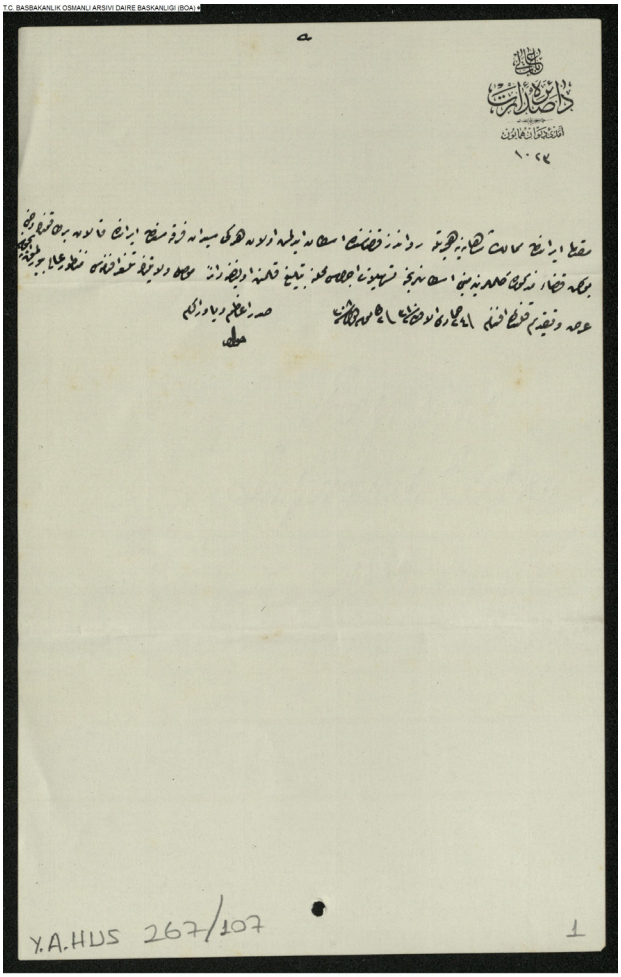

Y__A___HUS_.00267.00107.001

24 جەمادی کۆتایی 1310 (13 کانوونی دووەم 1893)	00267.00107	Y.A.HUS

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٠٢٣
سەرەتا لە ئێران بۆ مەمالیکی شاهانە هیجرەتی کردووە و لە قەزای ڕەواندز نیشتەجێ بووە، لە فرقەی هەرکی سیدان تاقمێکی فرقەکە لە ئێران ماوەتەوە، ئەمجارە ئاگاداری دراوەتە خۆجێی تا ئاسانکاری بکات لە هاتنی ئەمانە بۆ قەزاکە و نیشتەجێ کردنیان، تەلەگرافنامەی ویلایەتی موسڵ ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە.
سەدری ئەعزەم و یاوەری

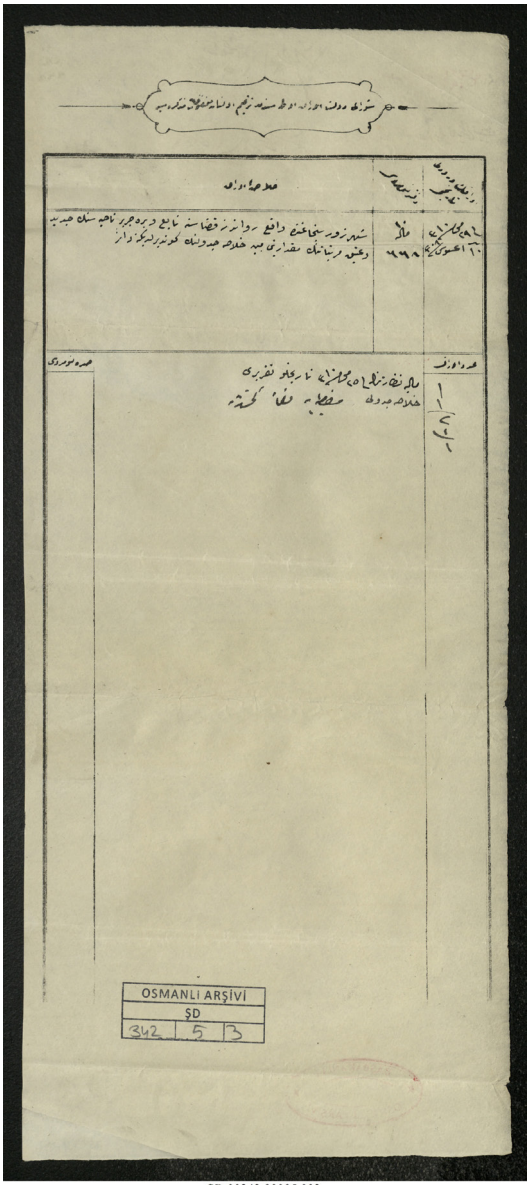

ŞD.00342.00005.003

ŞD	00342.00005	29 موحەررەم 1310 (23 ئاب 1892)
خشتەی پوختەی بری ڕێزکراوی کۆن و نوێی ناحیەی دیرە حەریر سەر بە قەزای ڕەواندزی سانجەقی شارەزوور ڕەوان کراوە.		

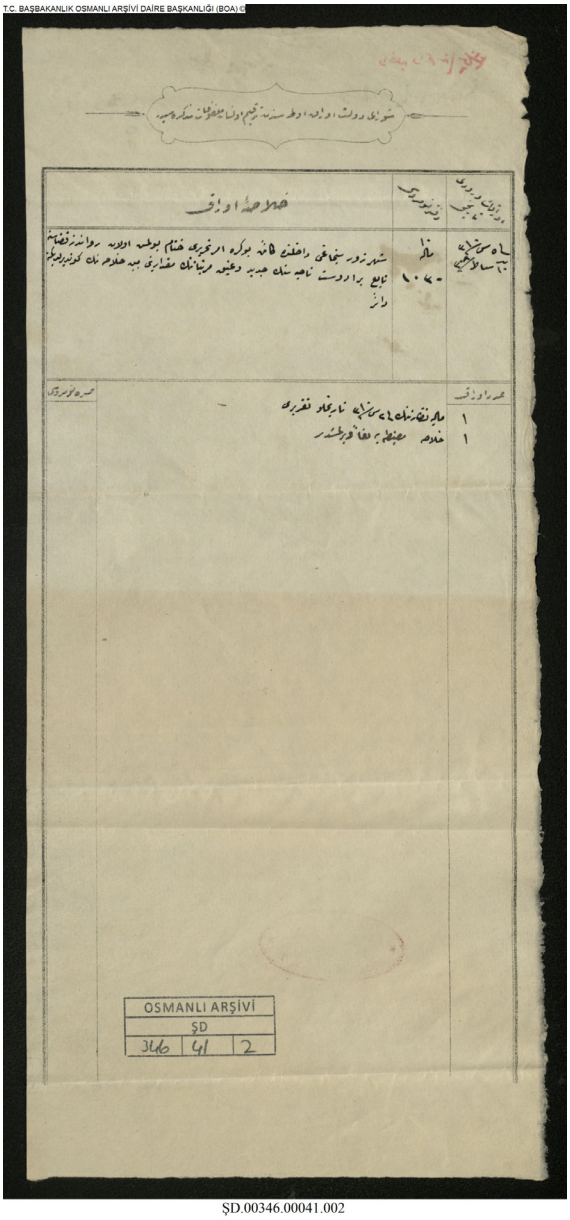

ŞD.00346.00041.002

ŞD	00346.00041	**5 شەعبان 1310 (22 شوبات 1893)**

پوختەی ئەوراق
ئەمجارە ناحیەی برادۆست سەر بە قەزای ڕەواندزی سانجەقی شارەزوور فەرمانی تۆماری کۆتایی هاتووە، بری پوختەی ڕێزکراوەکانی کۆن و نوێی ڕەوان کراوە.

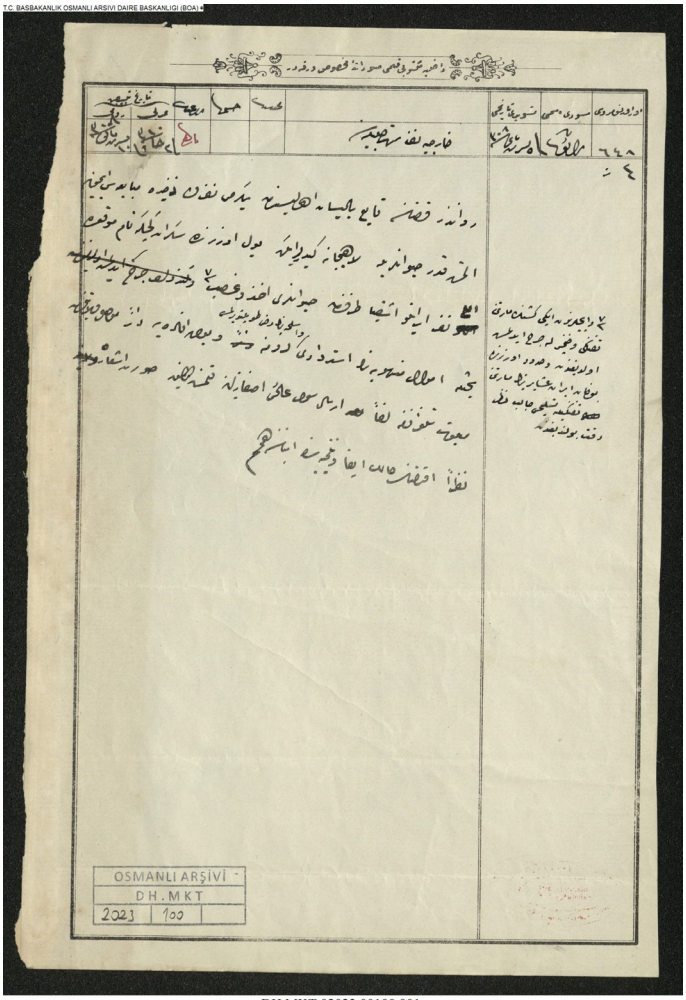

DH.MKT.02023.00100.001

DH.MKT	02023.00100	2 جەمادی یەکەم 1310 (22 تشرینی دووەم 1892)

نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار

٢٠ نەفەر لە دانیشتوانی بالیسانی قەزای ڕەواندز، بۆ فرۆشتنی زەخیرەکانیان بە ٦٠ ئاژەڵ بۆ لاهیجان بەرێکەوتوون، لەسەر ڕێگا لە شوێنێك بە ناوی سەکران کچکە لەلایەن ٥٠ نەفەری چەتەی ئێرانی ئاژەڵەکانیان تاڵان کراوە و بە تفەنگی مارتینی و خەنجەر ٢ کەسیشیان برینـدار کردووە، هەروەها ڕادەست کردنی عەشیرەتە ئێرانیەکانی سەر سنوور بە تفەنگی مارتینیەوە جێگەی تێروانینە، بە پێویستیش زانراوە کەلوپەلە تاڵانکراوەکان ڕادەست بکرێنەوە و چەکەکانیش کۆبکرێنەوە، تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ هاتووە و بۆ عالی بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە وێنەی ئاماژەکە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە و ڕاگەیاندنی ئەنجامەکەی.

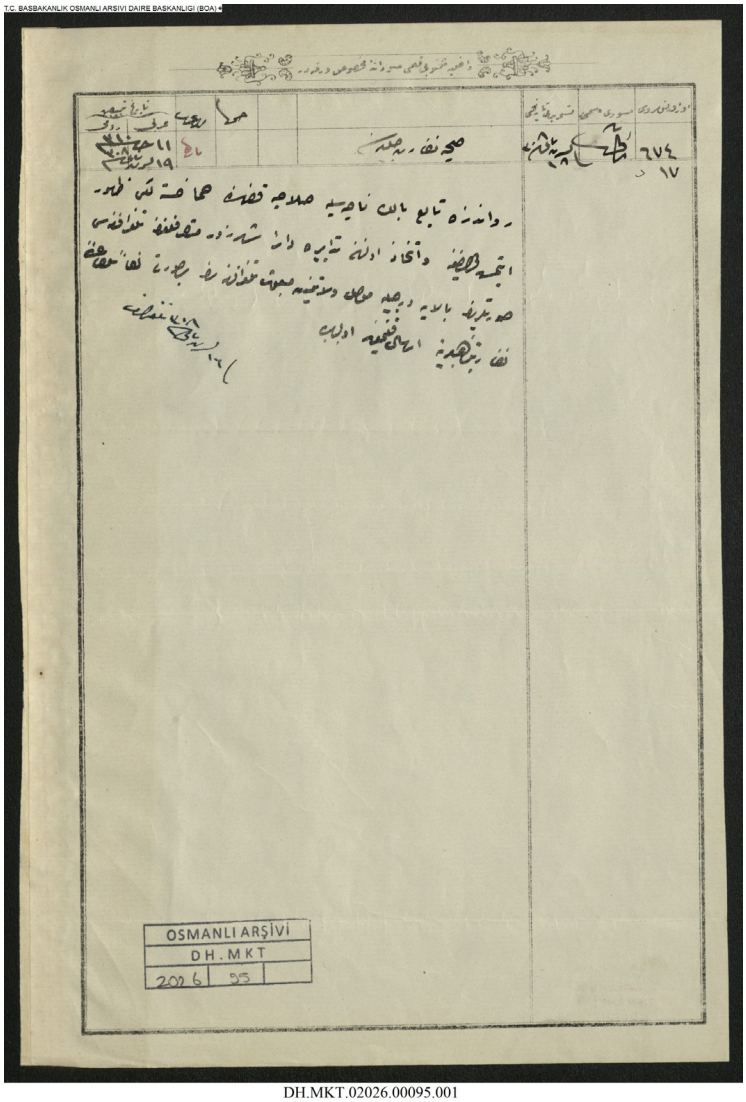

DH.MKT.02026.00095.001

11 جەمادی یەکەم 1310 (1 کانوونی یەکەم 1892)	02026.00095	DH.MKT

نەزارەتی تەندروستی شکۆدار

لە ناحیەی باڵەك سەر بە ڕەواندز لەگەڵ ناحیەی سەڵاحیە نەخۆشی تای کوشندە سەری هەڵداوە، ئەم ئامادەکاریانەی کە کراوە، بە تەلەگرافنامەی موتەسەرفی شارەزوور بۆ باڵا بەرز کراوەتەوە، تەلەکرافنامەی ویلایەتی موسڵ بۆ پەیوەندیداری نەزارەت ڕەوان کراوە.

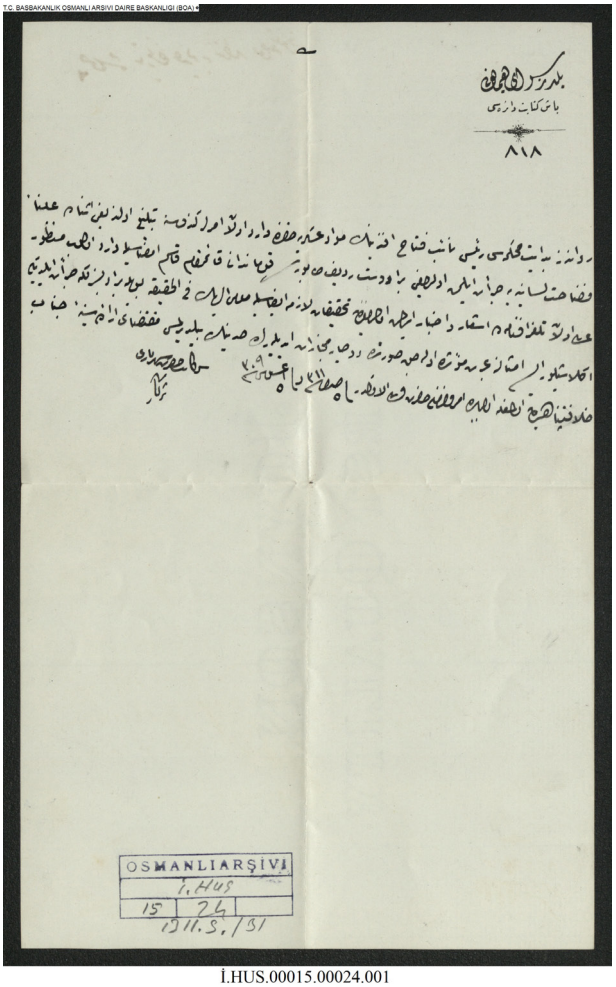

İ.HUS.00015.00024.001

İ.HUS	00015.00024	5 سەفەر 1311 (18 ئاب 1893)

کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٨١٨
لە بابەتی سەربازی کە فەرمانی بۆ هاتووە و پێی ڕاگەیەندراوە فەتاح ئەفەندی سەرۆکی دادگای بەرایی ڕەواندز بوێری کردووە بە زمانێکی ناشیرین قسەی نەشیاو بکات، بە واژووی قائیمقام قاسم موماندانی تابوری ڕەدیفی برادۆست تەلەگرافنامە بۆ سەروو ڕەوان کراوە، لێکۆڵینەوەی پێویست ئەنجام بدرێت و لە ڕاستییدا ئەگەر بە زمانێکی ناشیرین قسەی کردبێت، دەبێ سنووری بۆ دابنرێت، جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا بریار بدات، فەرمان و بریار بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
سورەیا جەنابی سەر کاتیبی شەهریار

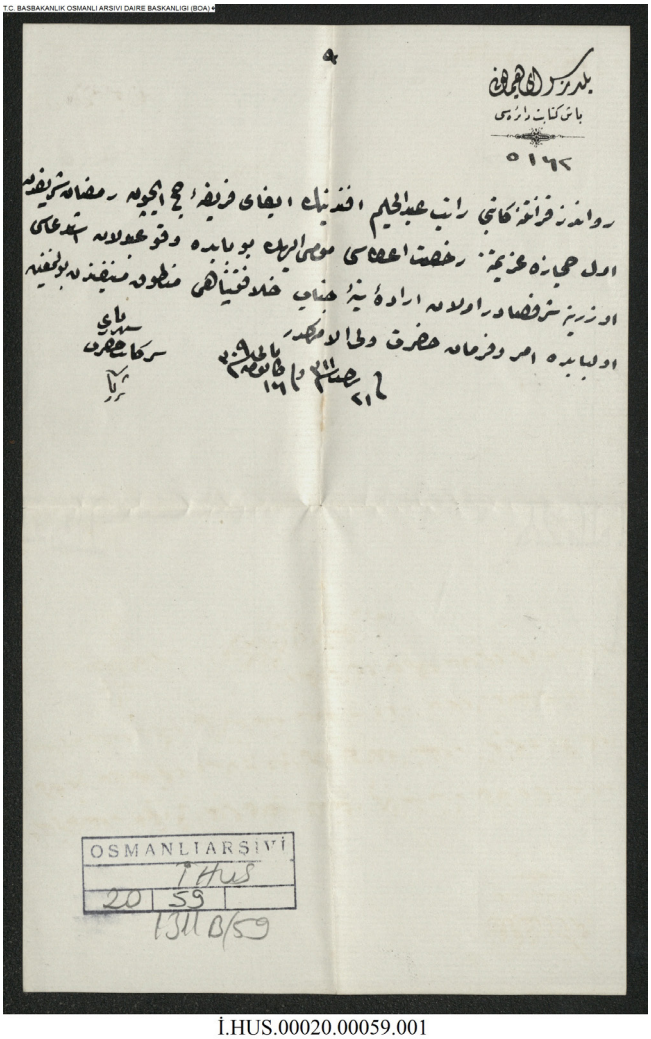

İ.HUS.00020.00059.001

İ.HUS	00020.00059	21 ڕەجەب 1311 (28 کانوونی دووەم 1894)

کۆشکی یڵدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٥١٦٢
بۆ جێبەجێ کردنی فەریزەی حەج عەبدولحەلیم ئەفەندی کاتیبی کەرەنتینەی ڕەواندز داوای کردووە پێش ڕەمەزانی شەریف مۆڵەتی پێ بدرێت و بەرێ بکەوێت، لەسەر داواکاریەکەی جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی داوە، بریار و فەرمان بۆ ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.
سورەیا جەنابی سەرکاتیبی شەهریار

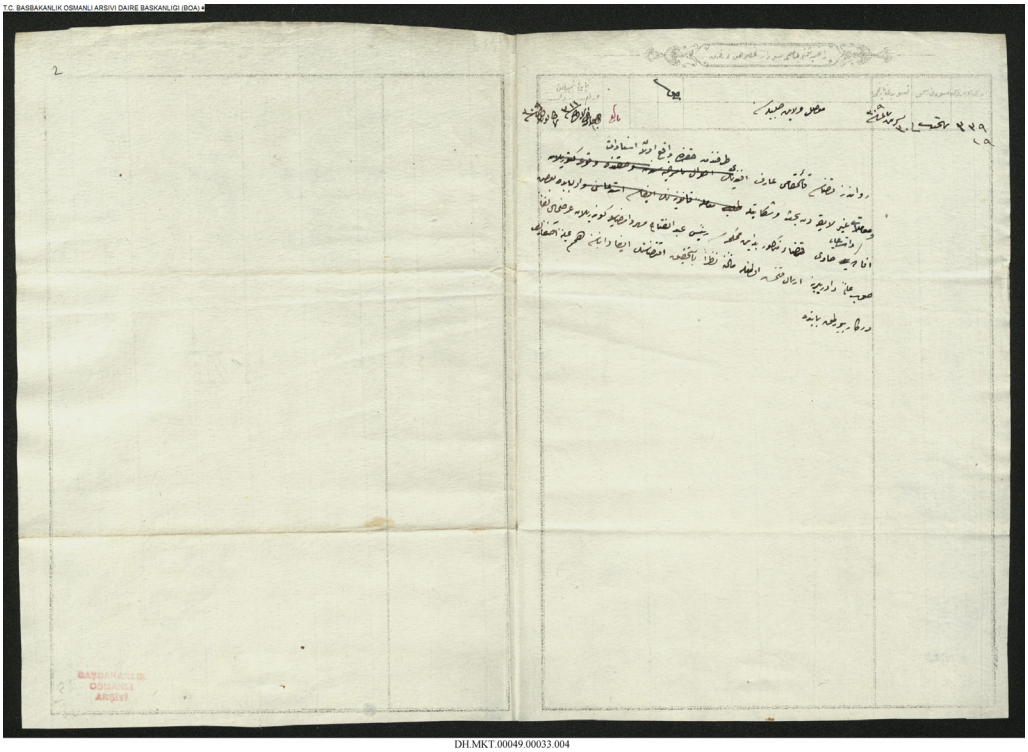

DH.MKT.00049.00033.004

3 جەمادی کۆتایی 1311 (12 کانوونی یەکەم 1893)	00049.00033	DH.MKT

ویلایەتی موسڵی شکۆدار
ئـەم بەڵگانـەی لەسـەر عـارف ئەفەنـدی قائیمقامـی قـەزای ڕەوانـدز هەیـە، دەرکەوتـووە مامەڵـەی نەگونجـاوی کـردووە و ئـەم سـکاڵایانەی لەسـەریەتی، عەبدولفەتـاح سـەرۆکی دادگای بەرایـی قـەزای ناوهاتـوو داواکاری بـە مـۆر و واژووی خـۆی بـەرز کردۆتـەوە و بـە تێروانیـن لـە بابەتەکـە لێکۆڵینـەوە بکرێـت و کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت.

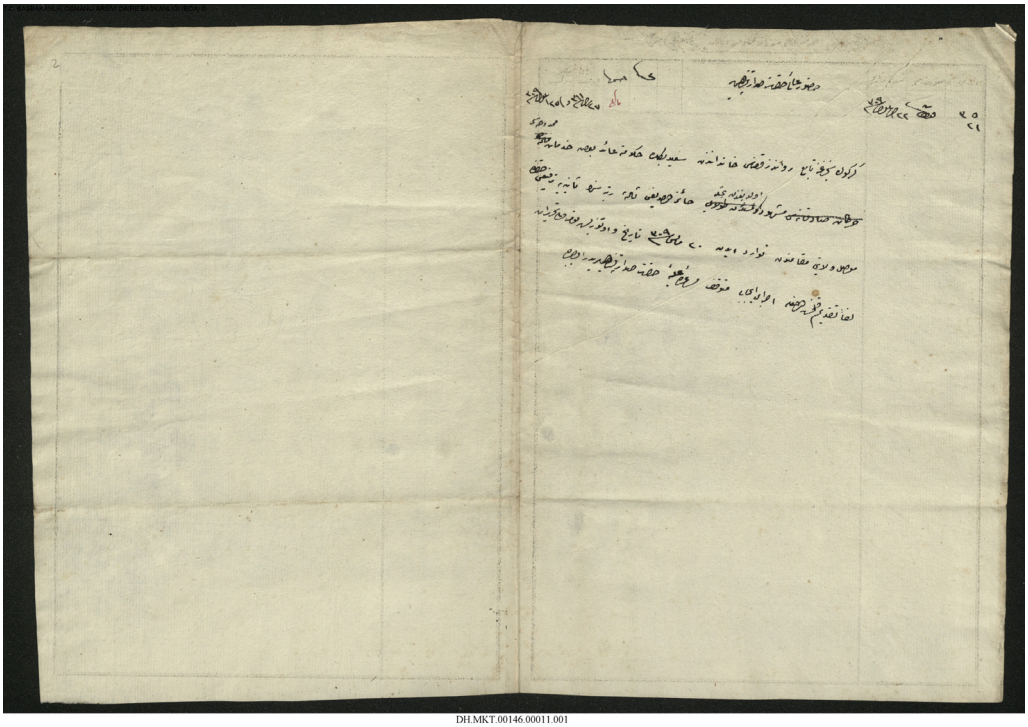

DH.MKT.00146.00011.001

27 ڕەبیعی یەکەم 1311 (8 تشرینی یەکەم 1893)	00146.00011	DH.MKT

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
هەندێك لەم خزمەتانەی سەعید بەگ خانەدانی قەزای ڕەواندز سەر بە سانجەقی کەرکووك بۆ حکوومەت کردوویەتی، جێگەی شایەدیە، شایەنی ئەوەیە لە پلەی سێیەم بۆ پلەی دووەم بەرز بکرێتەوە، نووسراوی ٢٠ مایس ١٣٠٩ ژمارە ٣٥ پایەی ویلایەتی موسڵ هاتووە و پێشکەش کراوە، مامەڵەکە ڕەزامەندی جەنابی پەیوەندیداری سەدارەتی پێویستە.

14 جەمادی کۆتایی 1311 (23 کانوونی یەکەم 1893)	00187.00042	DH.MKT

ویلایەتی موسڵی شکۆدار
سکاڵای لەسەر حکوومەتی ڕەواندز هەیە کە مامەڵەی نەشیاوی کردووە، داواکراوە عەشیرەت و قەبیلە لە حکوومەتی ڕەواندز دابڕێندرێت و ببەسترێنەوە بە قەزای هەولێر، لەلایەن محەمەد ئاغا سەرۆکی عەشیرەتی مامال داواکاری دراوەتە بابی عالی، داواکاریەکە دووبارە دەنێردرێتەوە، بەراییەکانی جێگەی تێروانینە، بە لێکۆڵینەوە راستییەکە روون بکرێتەوە و ڕابگەیەندرێت.

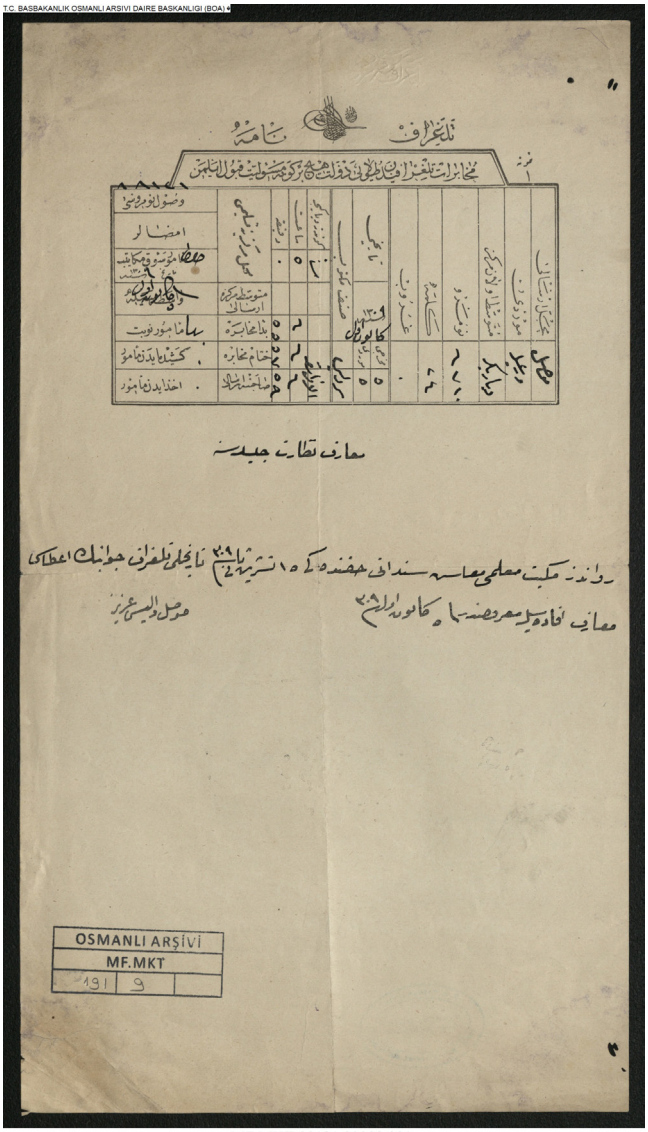

MF.MKT.00191.00009.001

MF.MKT	00191.00009	8 جەمادی کۆتایی 1311 (17 کانوونی یەکەم 1893)

نەزارەتی مەعاریفی شکۆدار
لە بارەی سەنەدەکانی مووچەی موعەلیمی مەکتەبی ڕەواندز، بۆ وەرگرتنی وەڵامی تەلەگرافنامەی ١٥ تشرینی دووەم ١٣٠٩، بە ووتەی مەعاریف ڕاگەیەندراوە.
عەزیز والی موسل

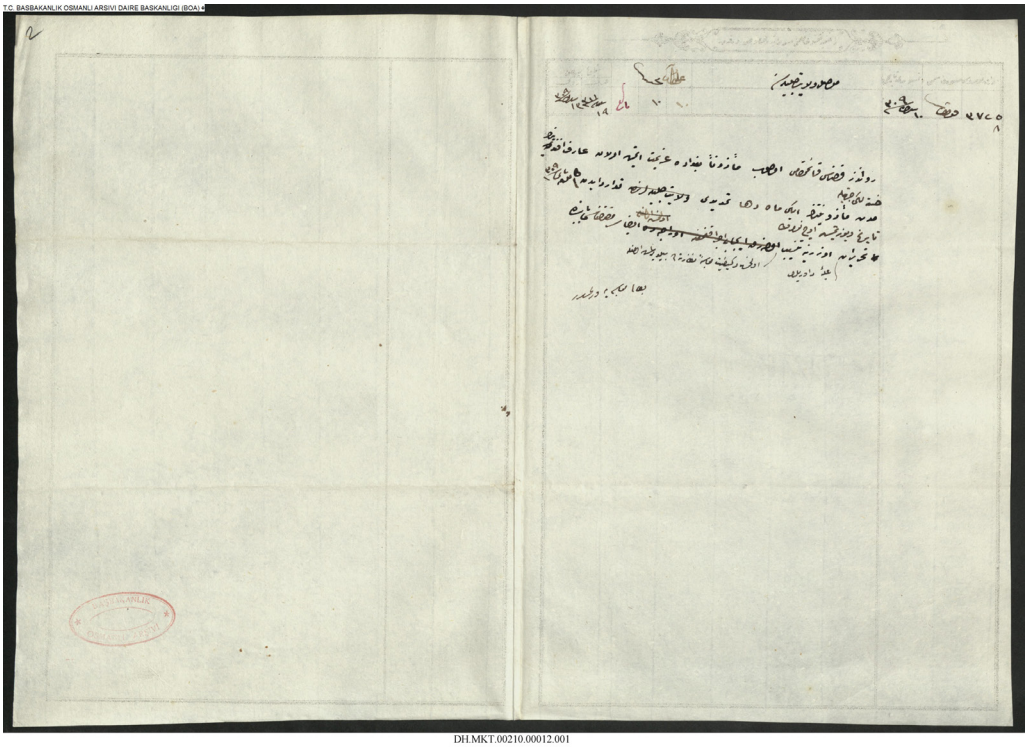

DH.MKT.00210.00012.001

19 شەعبان 1311 (25 شوبات 1894)	00210.00012	DH.MKT

ویلایەتی موسڵی شکۆدار
عـارف ئەفەنـدی قائیمقامـی قـەزای ڕەوانـدز بـووە و بـە مۆڵەتـی نەخۆشـی چۆتـە بەغـداد، بـۆ ئـەم مەبەسـتە داواکـراوە مۆڵەتەکـەی ٢ مانگـی تـر درێـژ بکرێتـەوە، لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ١ کانوونـی دووەم ١٣٠٩ ژمـارە ١٧٣ جێگیـر کـراوە و لـە نەزارەتـی ژمێریاریـش ڕەزامەنـدی دراوە.

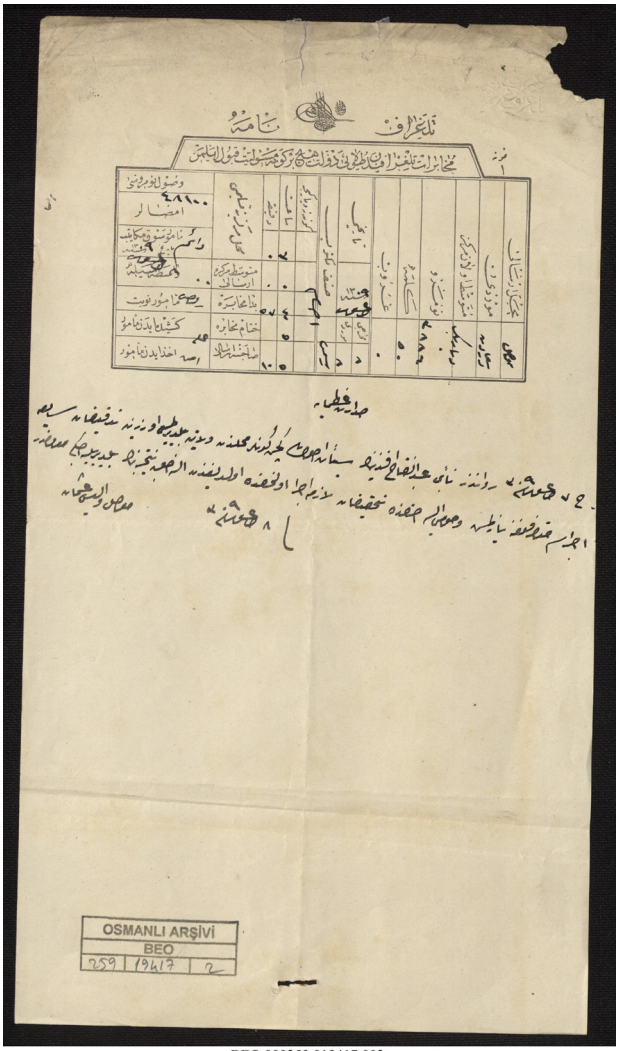

BEO.000259.019417.002

BEO	000259.019417	7 سەفەر 1311 (20 ئاب 1893)

سەدارەتی پایەبەرز

لە ناوچەکە زانیاری لە بارەی عەبدولفەتاح ئەفەندی نائیبی ڕەواندز بە ویلایەت ڕاگەیەندراوە، بۆ ئەنجامدانی کاری بەپەلە نووسراو بۆ موتەسەرف کراوە، لە بارەی ناوبراو لێکۆڵینەوە ئەنجام دەدرێت، ئەم ئەنجامەی وەردەگیرێت ڕادەگەیەندرێت.
عوسمان والی موسڵ

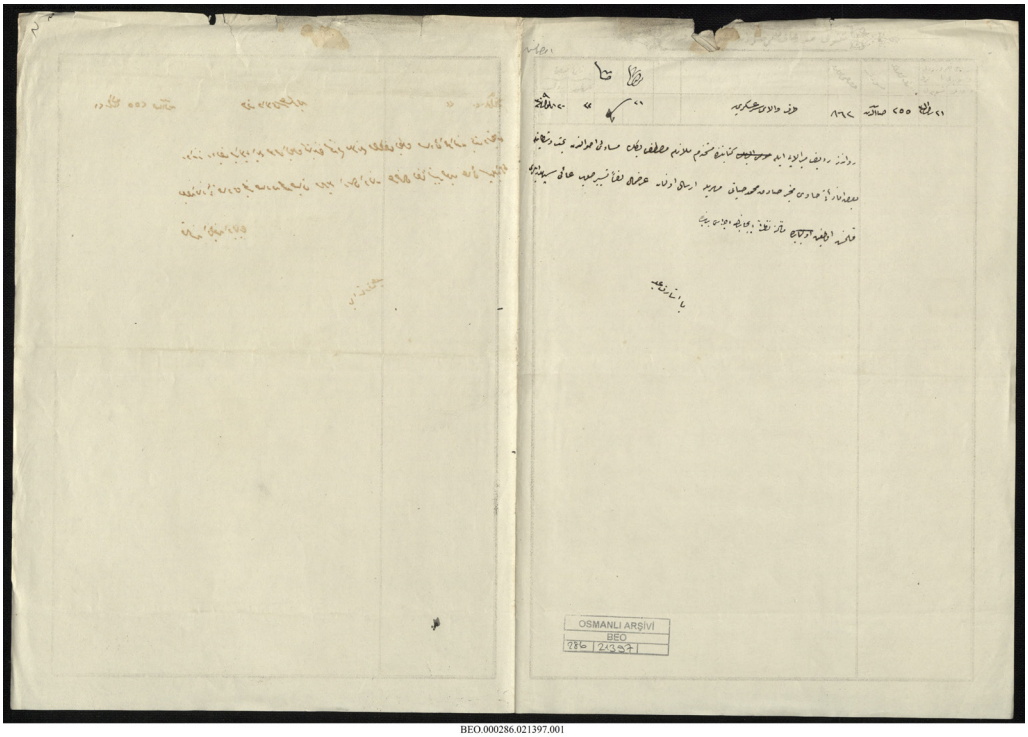

BEO.000286.021397.001

21 ڕەبیعی یەکەم 1311 (2 تشرینی یەکەم 1893)	000286.021397	BEO

لایەنی والای سەرعەسکەر

بە نووسراوی میری ئاڵای ڕەدیفی ڕەواندز، مولازم مستەفا بەگ کاری خراپی ئەنجام داوە، بۆیە سکاڵای لەسەر بەرز کراوەتەوە، بە واژووی هەواڵگر سادق محەمەد حەیاتی داواکاری بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بابەتەکە کێشەکە چارەسەر بکرێت.

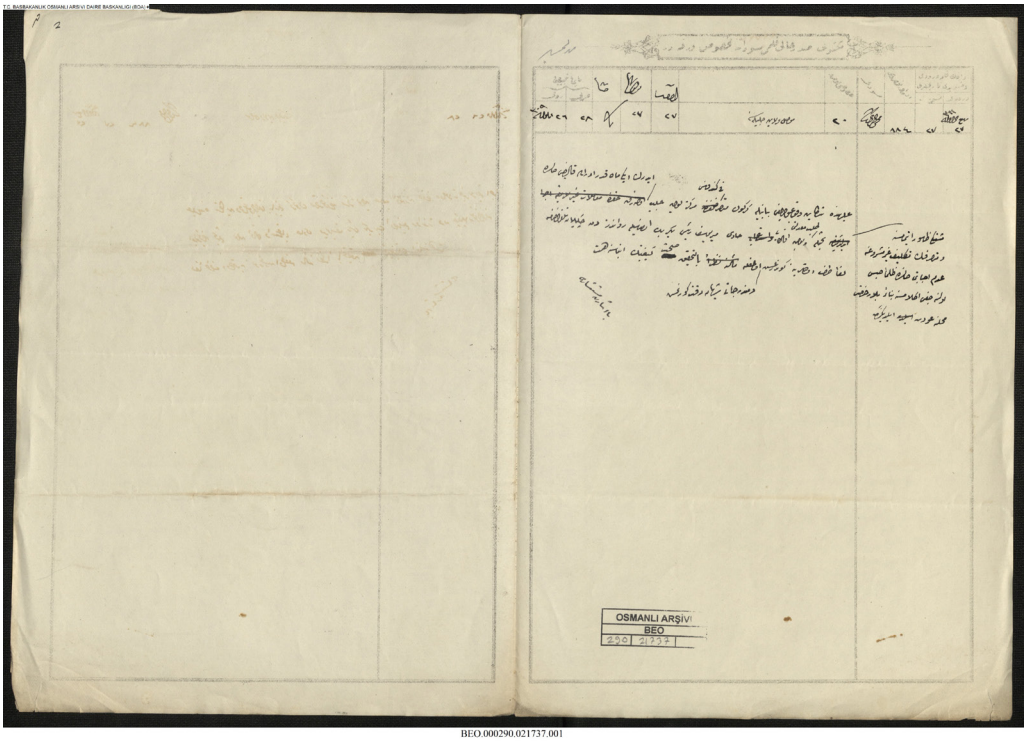

BEO.000290.021737.001

BEO	000290.021737	**27 ڕەبیعی یەکەم 1311 (8 تشرینی یەکەم 1893)**

ویلایەتی موسڵی شکۆدار

بە بەرزکردنەوەی سکاڵا لە دژی موتەسەرفی کەرکووك، ناوبراو هێزاوەتە مەرکەزی لیوا و ماوەی ٢ مانگ لەوێ ماوەتەوە، سکاڵانووس دیار نەکەوتووە و ئەم کاتەی موتەسەرف وەڵامی پێشنیاری ناشەرعی نەداتەوە، ئەوا بە زوڵم دەخرێتە زیندانەوە، بۆیە بە بێ مۆڵەت بگەڕێتەوە شوێنی خۆی، لە ڕەواندز بە واژووی عەلی بەگ سەرۆکی میر یوسف تەلەگرافنامە دەرچووە، هاوپێچ بۆ سەروو ڕەوان کراوە، بەراییەکانی شایەنی ووردبوونەوەیە، بە لێکۆڵینەوە هیممەت بکرێت لە چارەسەرکردنی بابەتەکە.

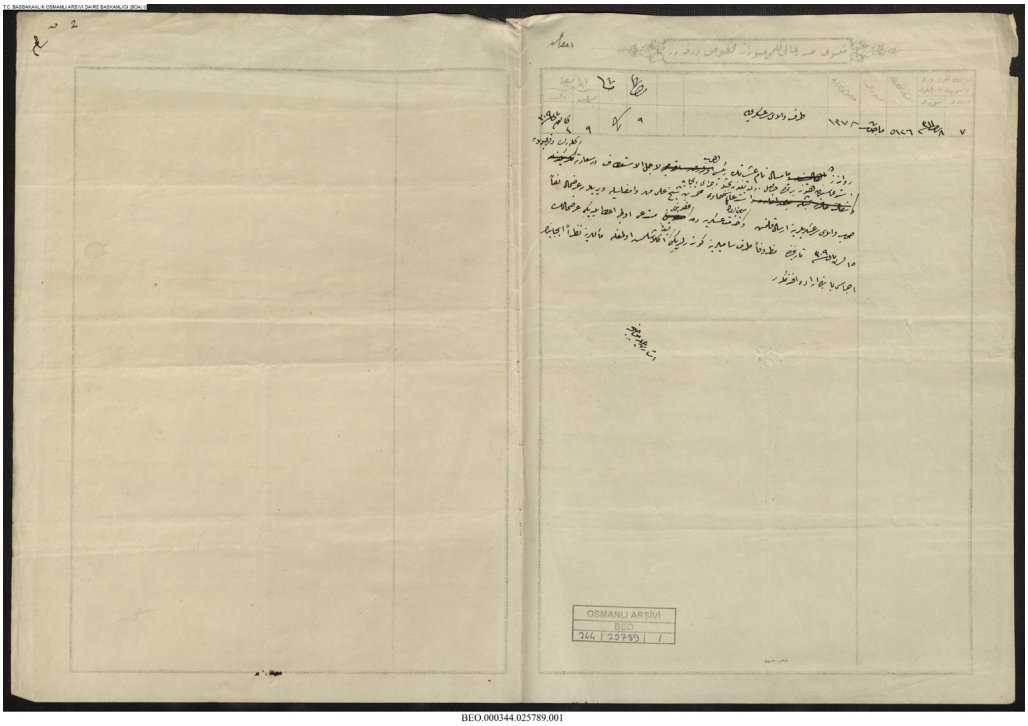

BEO.000344.025789.001

BEO	000344.025789	8 ڕەجەب 1311 (15 کانوونی دووەم 1894)

لایەنی واڵای سەرعەسکەر

سەرۆکی عەشیرەتی بامساله بۆ بەزەیی هاتنەوە لە ڕەواندز چۆتە دەرسەعادەت، بەڵام تا ئێستا داواکاریەکەی هیچ بەرهەمێکی نەبووە، بە واژوو و مۆری محەمەد کوڕی شێخ عەلی داواکاری بەرز کراوەتەوە و بۆ واڵای سەر عەسکەر ڕەوان کراوە، ناوبراو لە خزمەتی سەربازی داواکراوە و داواکاریەکەی لە ١٥ تشرینی دووەم ١٣٠٩ بۆ لایەنی پاشا ڕەوان کراوە، بە تێروانین لە بابەتەکە کارەکە جێبەجێ بکرێت، فەرمانی ئەفەندیمانە.

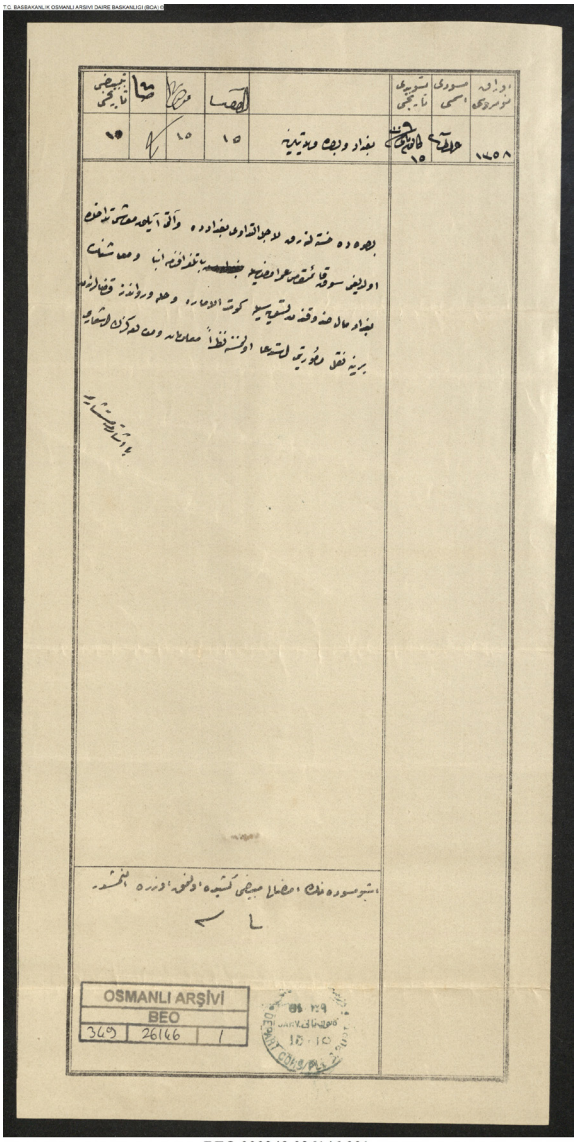

BEO.000349.026146.001

BEO	000349.026146	**18 جەمادی کۆتایی 1311 (27 کانوونی یەکەم 1893)**

ویلایەتەکانی بەغداد و بەسرا

لە بەسرا نەخۆش کەوتووە و بۆ مەبەستی چارەسەر لە بەغدادە، مووچەی ٦ مانگی کۆبۆتەوە، بە واژووی عومەر قائیمقامی سوق تەلەگرافنامە راگەیەندراوە و مووچەکەی لە سندوقی دارایی بەغداد رێك بخرێت، لەگەڵ ئەمەش داواکراوە ئەرکەکەی بگوازرێتەوە بۆ یەکێك لە قەزاکانی کوتولعیمارە و حیللە و ڕەواندز، بەم تێروانینە ئاماژە بە زانیاری و خوێندنەوەتان بکرێت.

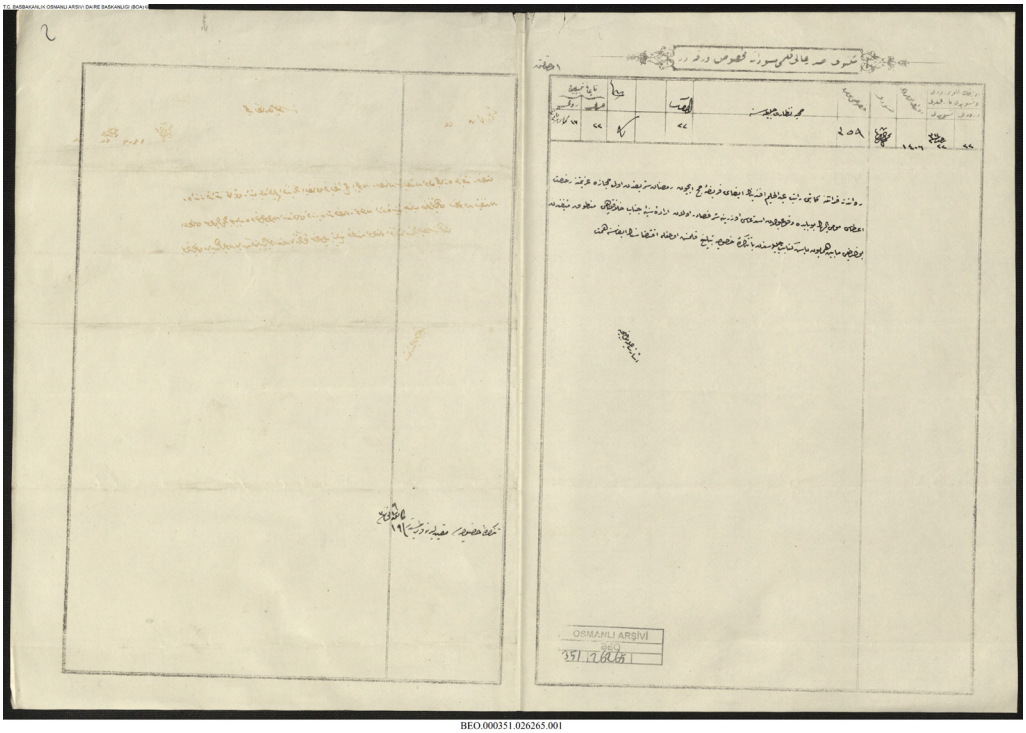

22 ڕەجەب 1311 (29 کانوونی دووەم 1894)	000351.026265	**BEO**

نەزارەتی تەندروستی شکۆدار

رابت عەبدولحەلیم ئەفەندی کاتیبی کەرانتینەی ڕەواندز بۆ جێبەجێ کردنی فەریزەی حەج داواکاری بەرز کردۆتەوە، پێش ڕەمەزانی شەریف مۆڵەتی چوون بۆ حیجازی پێ بدرێت، بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت نووسراوی تایبەتی مابەینی هومایۆنی باش کیتابەتی شکۆدار ڕاگەیەندراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

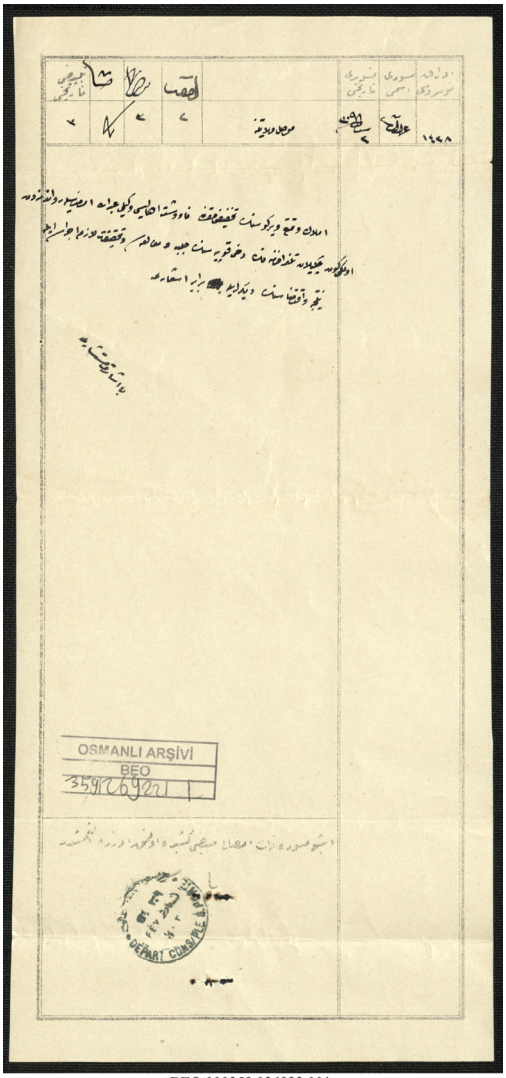

BEO.000359.026922.001

BEO	000359.026922	8 شەعبان 1311 (14 شوبات 1894)

ویلایەتی موسڵ

لە بارەی لێکۆڵینەوە لە باجی ئەملاك و تەمەتتوع، لە ڕەواندز تەلەگرافنامەی بە واژووی عەبدوڵڵا بریکاری دانیشتوانی ناودەشت دەرچووە، کۆپیەیەکی بهێنرێت و خوێندنەوەی بۆ بکرێت، هەروەها لێکۆڵینەوەی پێویست بکرێت و ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت.

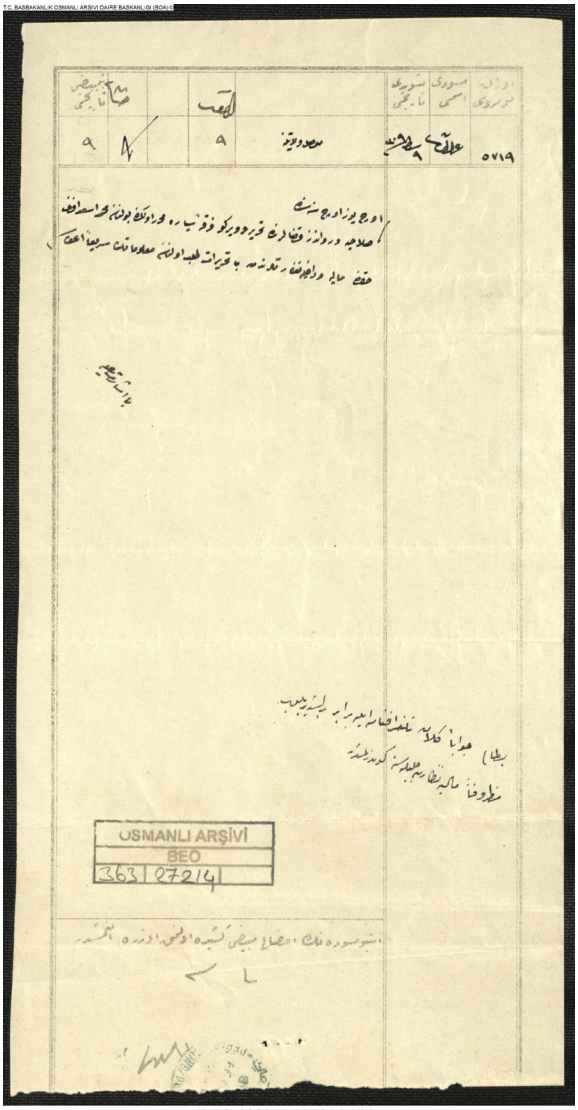

BEO.000363.027214.001

BEO	000363.027214	15 شەعبان 1311 (21 شوبات 1894)

ویلایەتی موسڵ
لە ساڵی ١٣٠٣ فرقەی خولاوەی تۆماری باج سەردانی قەزاکانی سەڵاحیە و ڕەواندزیان کردووە، لە بارەی محەمەد ئەسعەد ئەفەندی کە لە ئامارەکەدا بووە، بە نووسراو لە نەزارەتی دارایی و ناوەخۆ داوای زانیاری کراوە، بەپەلە ڕەوان بکرێت.

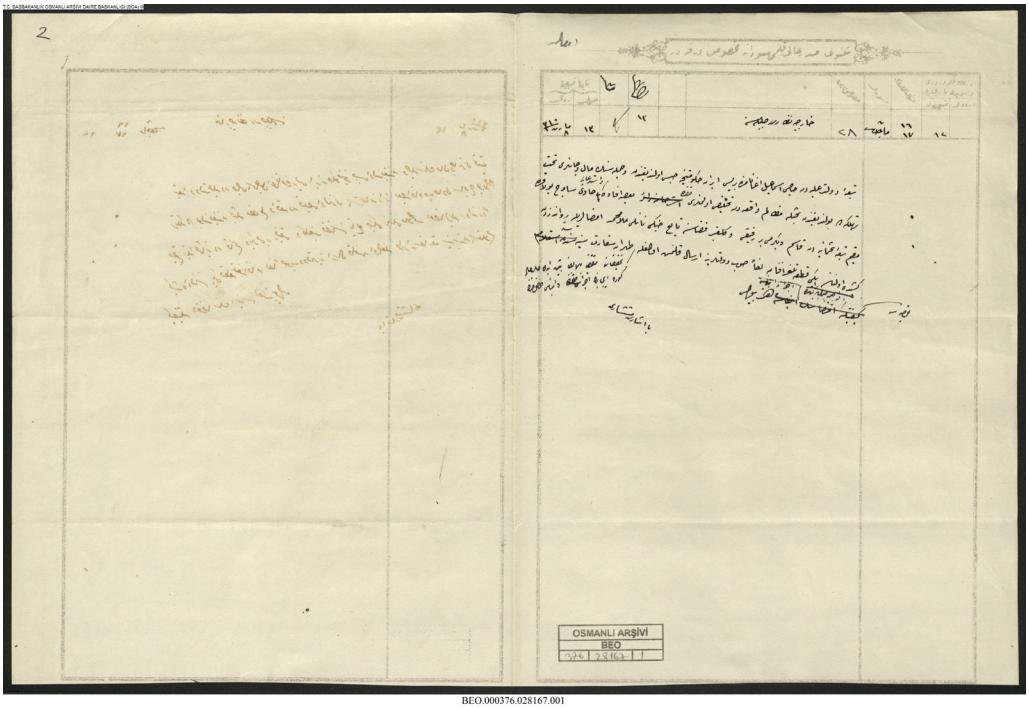

BEO.000376.028167.001

13 ڕەمەزان 1311 (20 مارت 1894)	000376.028167	**BEO**

نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
حاجی ئیسماعیل ئاغا هاووڵاتی دەوڵەتی عالی لە ئێران خراوەتە زیندانەوە، بە گشتی ماڵ و گیانی خراوەتە مەترسی، بۆ ئەوەی لەم زوڵمانە رزگاریان بێت، لەسەر هەندێك ووتە و داواکاری بە واژووی هاووڵاتی عوسمانی بە ناوی قاسم و هاورێیەکی کە لە ساوج بۆلاق نیشتەجێیە، لەگەڵ مەلا محەمەد لە قەزای گوڵعەنبەر تەلەگرافنامە لە ڕەواندز هاتووە و بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، لێکۆڵینەوە ئەنجام بدرێت و بە گوێرەی ئەنجامەکەی دەست بە کار بکرێت، بە باڵیۆزخانەی تەهران ڕابگەیەندرێت.

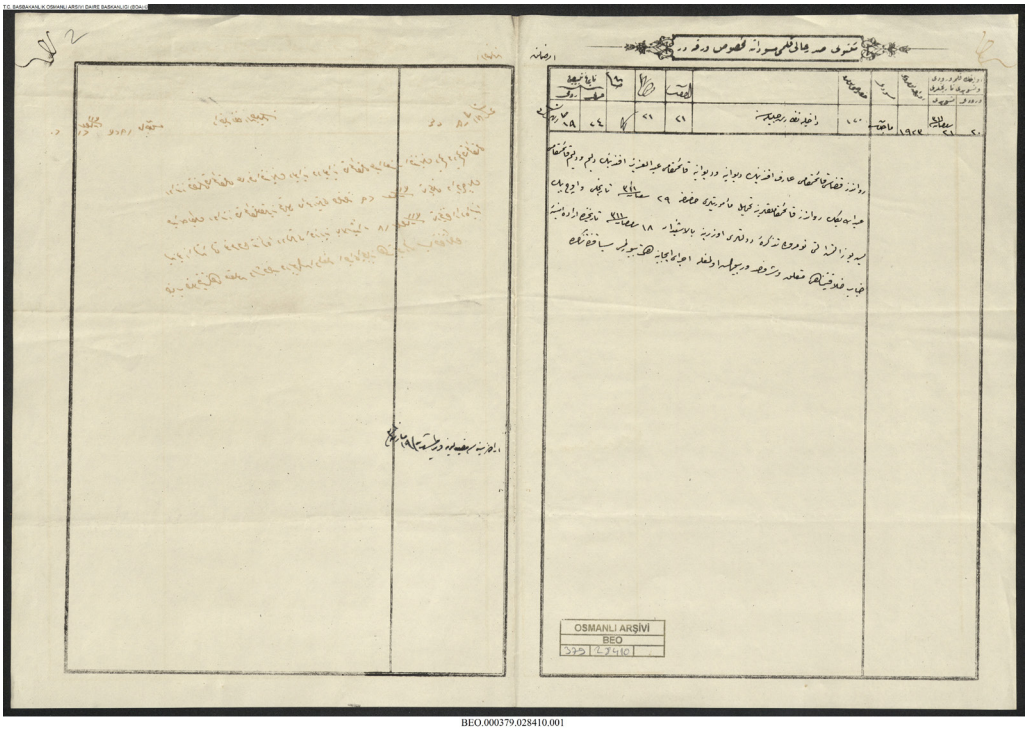

BEO.000379.028410.001

BEO	000379.028410	21 ڕەمەزان 1311 (28 مارت 1894)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

عارف ئەفەندی قائیمقامی ڕەواندز لە دیوانیە و عەبدولعەزیز ئەفەندی قائیمقامی دیوانیە لە دەلیم و عەبدوڵڵا بەگ قائیمقامی دەلیم لە ڕەواندز وەکو قائیمقام بگوازرێنەوە و دابمەزرێن، لەسەر نووسراوی ٢٩ شەعبان ١٣١١ ژمارە ٣٥٦٦ ی دەوڵەت، لە ١٨ ڕەمەزان ١٣١١ فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت ڕەزامەندی نیشان دراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

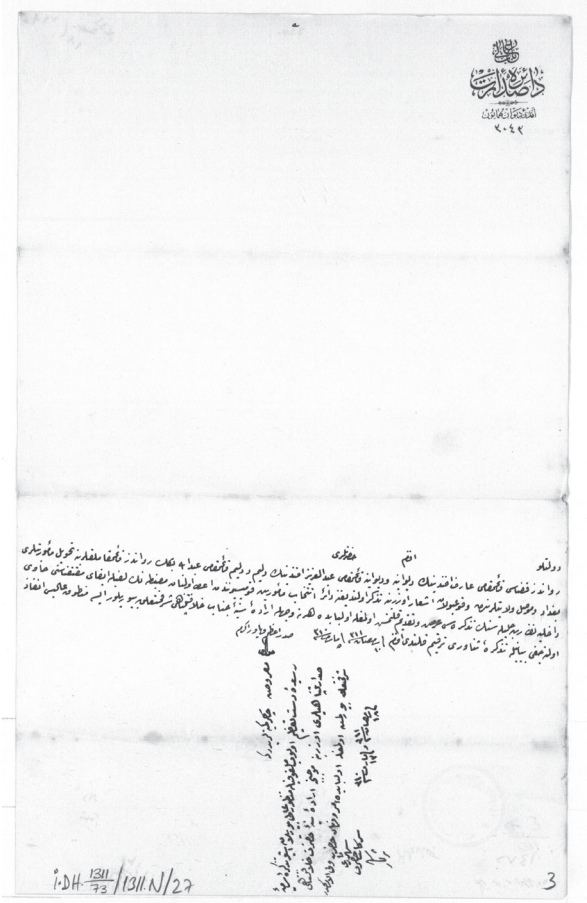

İ.DH.01311

10 ڕەمەزان 1311 (17 مارت 1894)	01311.000073	İ.DH

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٣٠٤٣
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
عارف ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز لە دیوانیە و عەبدولعەزیز ئەفەندی قائیمقامی دیوانیە لە دەلیم و عەبدوڵڵا بەگ فائیمقامی دەلیم لە ڕەواندز وەکو قائیمقام ئەرکەکانیان بگوازرێتەوە، لەسەر ئاماژەی ویلایەتەکانی بەغداد و موسڵ نووسراو کراوە، مەزبەتە لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران دەرچووە لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم و یاوەری

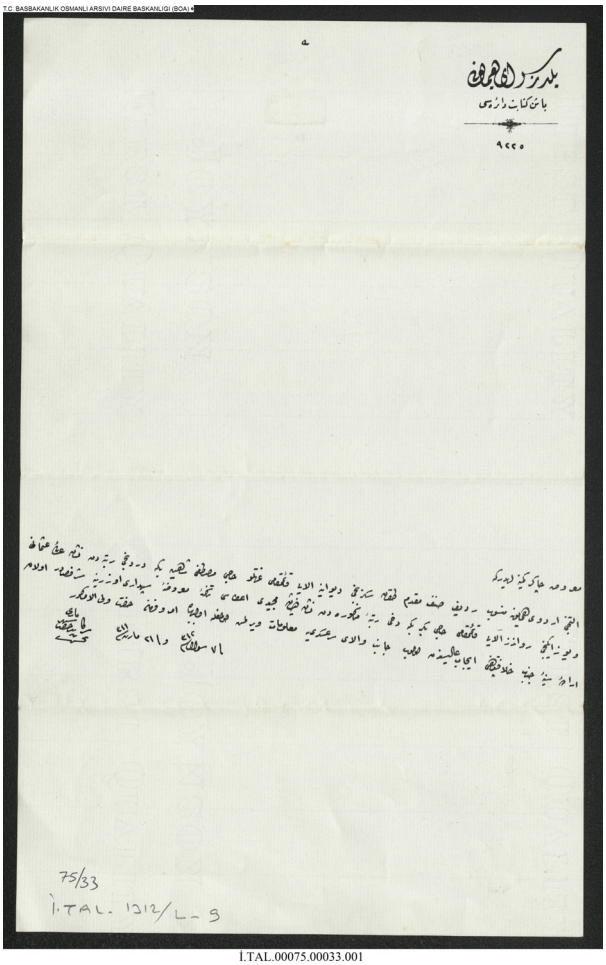

İ.TAL.00075.00033.001

İ.TAL	00075.00033	7 شەوال 1312 (3 نیسان 1895)

کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٩٢٢٥
راگەیەندراوی بەندەمانە
حاجی بەکر بەگ قائیمقامی ئاڵای ١٠٢ ی ڕەواندز لە پلەی چوارەم نیشانی مەجیدی پێ دەدرێت، لەسەر راگەیەندراوی سپاهیدار بریار و فەرمان لەلایەن پەیوەندیداری خەلافەت دەرچووە و زانیاری دراوەتە سەر عەسکەر، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
جەنابی سەرکاتیبی شەهریار

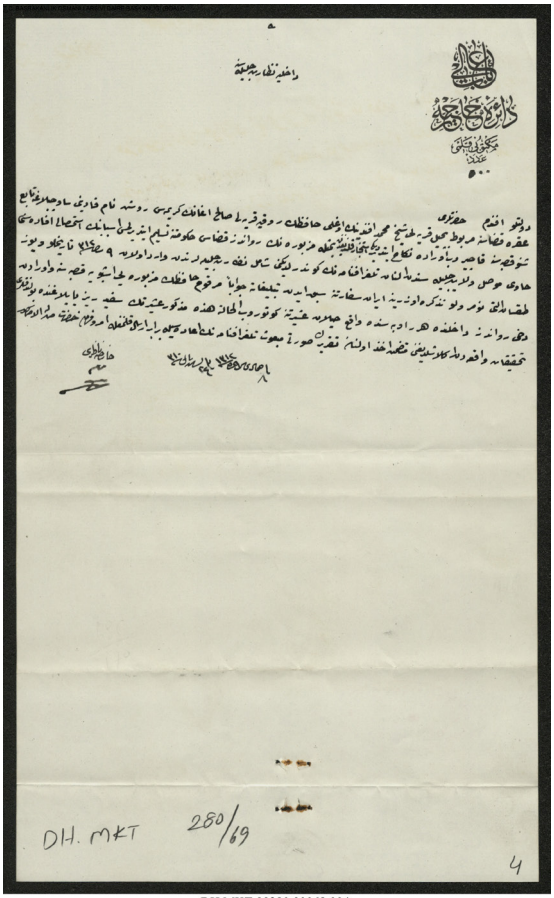

DH.MKT.00280.00069.004

8 جەمادی کۆتایی 1312 (7 کانوونی یەکەم 1894)	00280.00069	DH.MKT

بابی عالی
فەرمانگەی دەرەوە
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٥٠٠
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
حافز کوڕی شێخ محەمەد ئەفەندی لە گوندی بجیل سەر بە قەزای عەقرە هەستاوە بە هەڵگرتنی روش هاوژینی ساڵح ئاغا لە گوندی روقیە و بردویەتیە شارۆچکەی شنۆ سەر بە ساوجبۆلاق و لەوێ مارەی کردووە، بۆ ئەوەی ناوبراو رادەستی حکوومەتی قەزای ڕەواندز بکرێتەوە، تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵی شکۆدار وەرگیراوە و ڕەوان کراوە لەسەر نووسراوی مێژووی ٩ ڕەبیعی یەکەم ١٣١٢ ژمارە ١٩٦ ی نەزارەتی شکۆدار پێشووتر ئاگاداری دراوەتە باڵیۆزخانەی ئێران، لە لێکۆڵینەوە دەرکەوتووە حافز لە ناو عەشیرەتی خەیلان ئێستا لە کوێستانی سەفیدریزە، ئەم ڕاپۆرتەی ڕەوان کراوە لەگەڵ وێنەی تەلەگرافنامەکە ڕەوان بکرێتەوە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

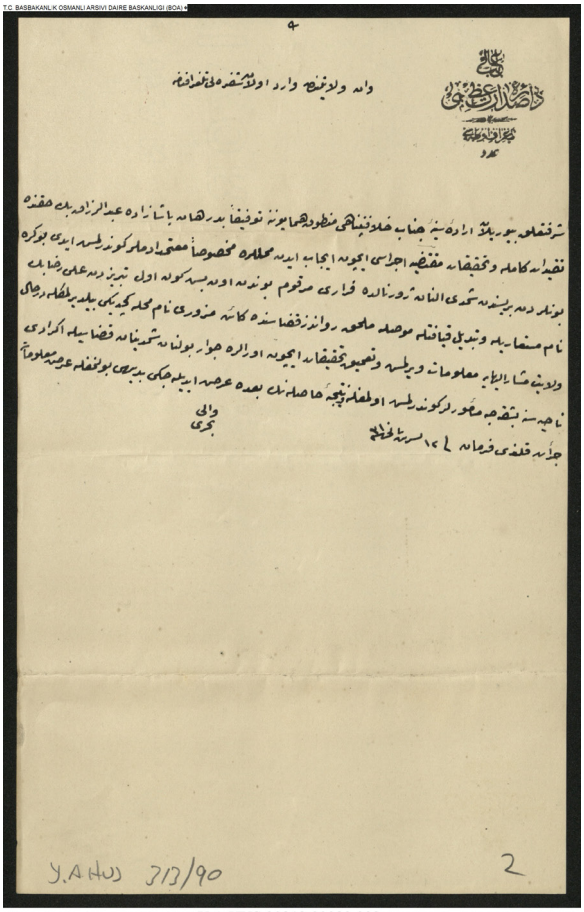

Y.A.HUS.00313.00090.002

Y.A.HUS	00313.00090	25 جەمادی یەکەم 1312 (24 تشرینی دووەم 1894)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پیرۆز
ژووری تەلەگراف
تەلەگرافنامەی بە شیفرە لە ویلایەتی وان هاتووە
پشت بەستن بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت، بۆ لێکۆڵینەوە لە بەدرهان پاشازادە عەبدولرەزاق بەگ، پیاو ڕەوانی ئەم شوێنانە کراوە کە پێویستە و مەبەستە، حاڵی حازر ژورناڵێك لە یەکێك لەم پیاوانە وەرگیراوە، ڕوون بۆتەوە هەڵاتنی ناوبراو دەگەڕێتەوە بۆ ١٥ ڕۆژ پێش ئێستا، کە لە تەبریز بە ناوی عەلی ڕزا بەگ و بە گۆڕینی جلوبەرگی چۆتە ناوچەی مزوری سەر بە قەزای ڕەواندزی موسڵ، زوو زانیاری دراوەتە ویلایەتی ناوهاتوو و بۆ لێکۆڵینەوەش فەرمانبەر ڕەوانی ناحیەی ئەکرادی سەر بە قەزای شەمدینان کراوە، ئەنجامەکەی ڕادەگەیەندرێت، زانیاری ڕاگەیەندرا فەرمان.
بەحری والی

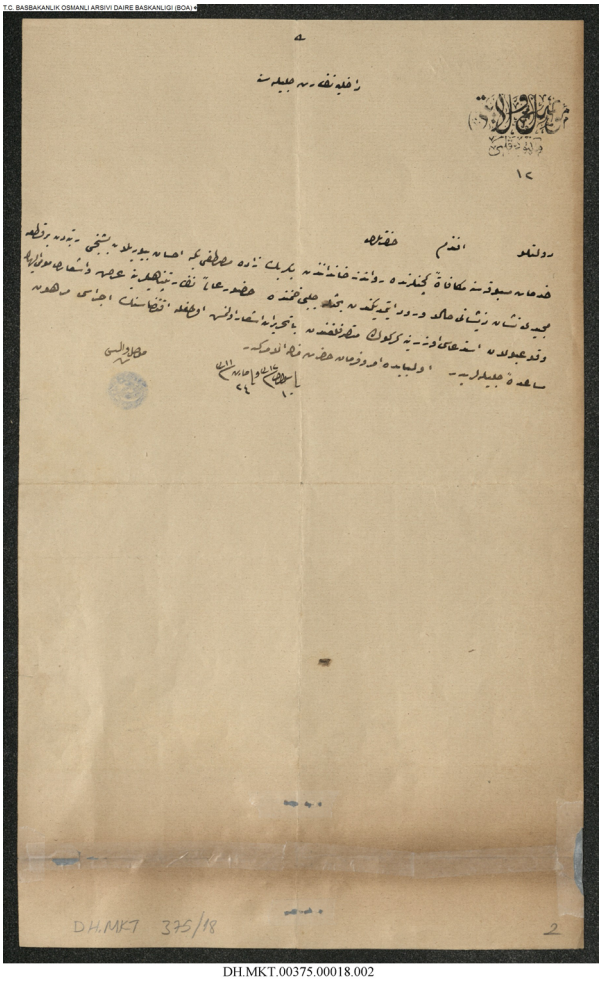

DH.MKT.00375.00018.002

DH.MKT	00375.00018	10 شەوال 1312 (6 نیسان 1895)

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ١٢
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بەکر بەگزادە مستەفا بەگ لە خانەدانی ڕەواندز بەهۆی خزمەتەکانیەوە پاداشت کراوە و لە پلەی پێنجەم مەجیدی نیشانی پێ دراوە، بەڵام تا ئێستا پاداشتەکە نەگەیشتووە، بۆ هێنانی ئاماژە دراوەتە پەیوەندیداری نەزارەت و لەسەر داواکاری ناوبراو بە نووسراو موتەسەرفی کەرکووك ئاگادار کراوەتەوە، کارەکە جێبەجێ بکرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
مۆری والی موسڵ

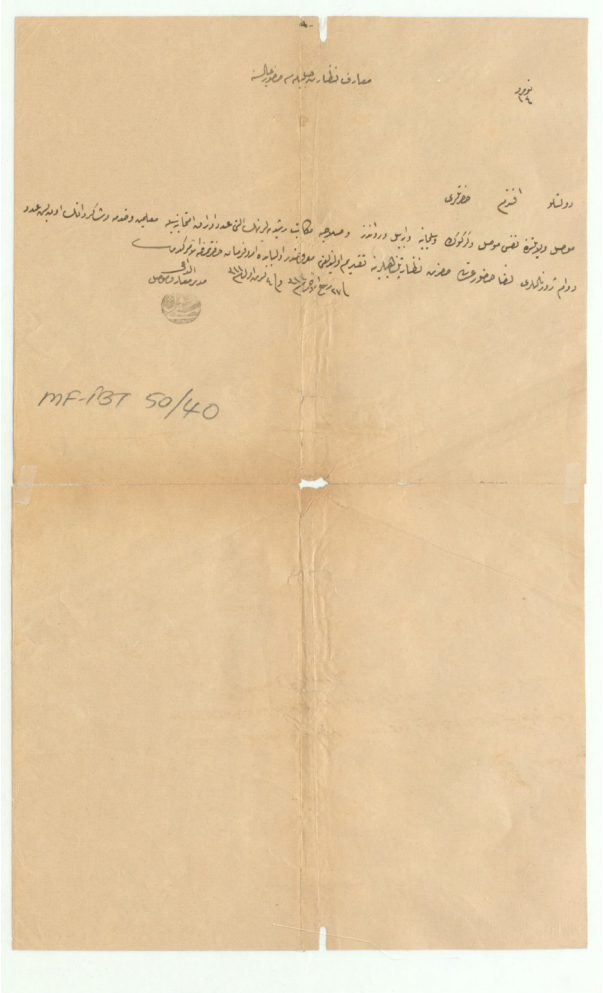

MF.İBT	00050.000040	**27 ڕەبیعی کۆتایی 1313 (17 تشرینی یەکەم 1895)**

ژمارە ١٤
نەزارەتی مەعاریفی شکۆدار لایەنی جەنابی عالی
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە ویلایەتی موسڵ ٦ وەرەقەی تاقیکردنەوە و ١٥ ژورناڵی زانیاری موعەلیمەکان و قوتابیانی مەکتەبەکانی ڕوشدیەی موسڵ و کەرکووك و سلێمانی و هەولێر و ڕەواندز و سەڵاحیە پێشکەشی جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بەڕێوەبەری مەعاریفی موسڵ

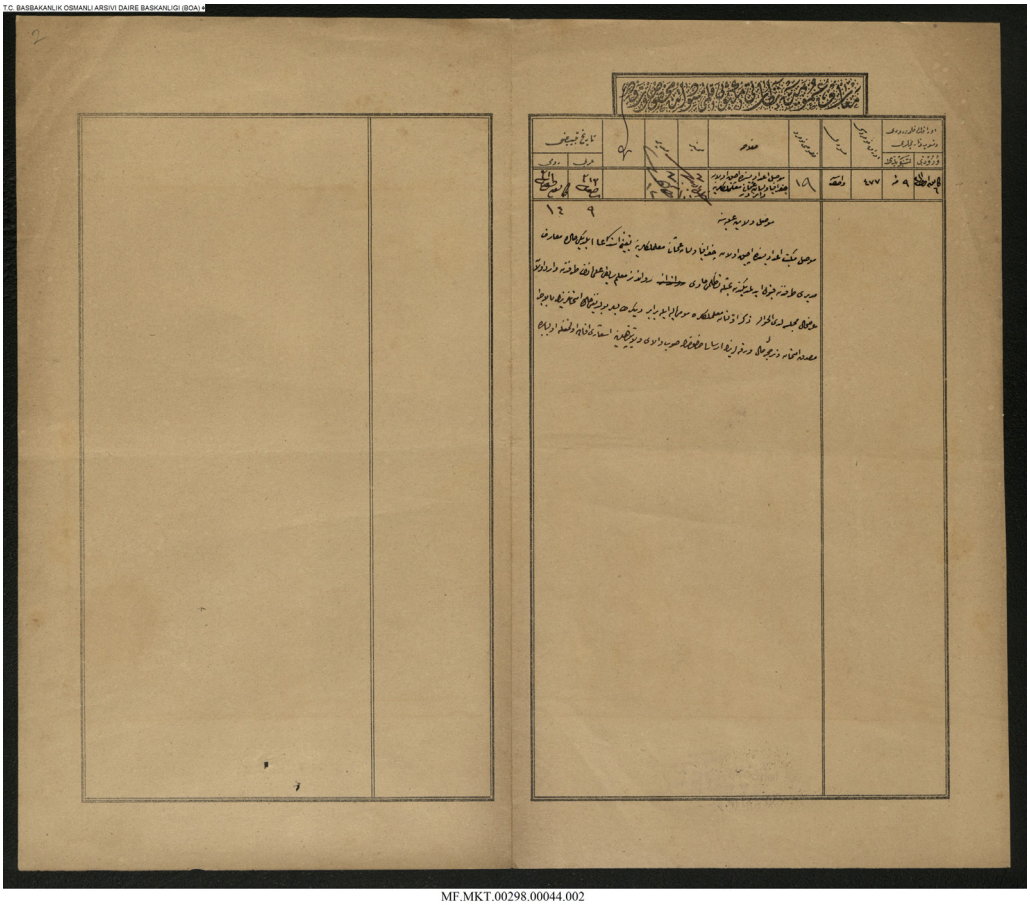

MF.MKT.00298.00044.002

MF.MKT	00298.00044	1 ڕەجەب 1313 (18 کانوونی یەکەم 1895)

ویلایەتی موسڵی عالی
مەکتەبی دواناوەندی موسڵ بە کراوەیی ماوەتەوە، داواکراوە موعەلیمی جوگرافیا و زمانی عوسمانی دابمەزرێن، بەڵام بەڕێوەبەری مەعاریف ڕەزامەندی نیشان نەداوە، لەلایەن عەلی ئەفەندی موعەلیمی پێشووی ڕەواندز داواکاری بۆ ئەنجوومەن بەرز کراوەتەوە، ئەم موعەلیمە لەگەڵ ئەوانی تر بەیەکەوە تاقیکردنەوە بە قوتابیانی مەکتەبەکە بکەن، تاقیکردنەوەی پەسەندکراو و وەرەقەی وەرگێردراوی کەسێتیەکان ڕەوان بکرێت، لەسەر ئاماژەی والای پەیوەندیداری ویلایەت جێبەجێ بکرێت.

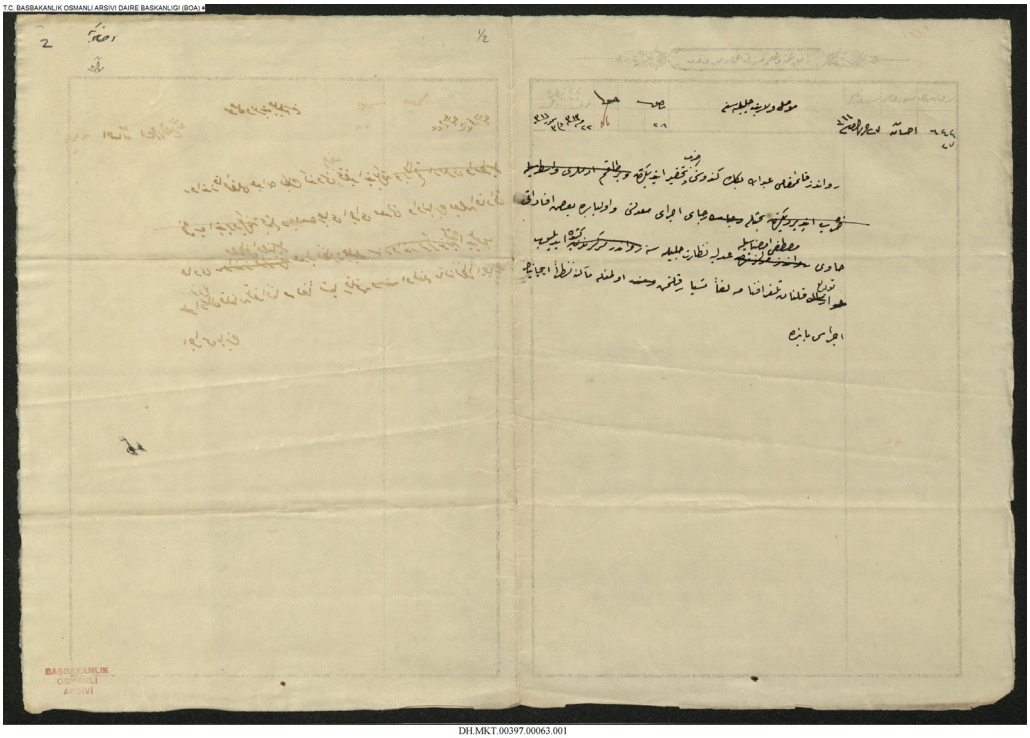

DH.MKT.00397.00063.001

DH.MKT	00397.00063	**22 موحەررەم 1313 (15 تەممووز 1895)**

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت
روشـدی ئەفەنـدی قائیمقامـی سـەڵاحیە بـۆ جێبەجـێ کردنـی فەریـزەی حـەج داوای مۆڵەتـی کـردووە، بـەم ڕاگەیەنـدراوە لـە ١ کانوونـی یەکـەم ١٣١٦ تەلەگرافنامـە لـە ویلایەتـی موسـڵ لەگـەڵ نـووسراو پێشـکەش کـراوە، پەیوەندیـداری وەکالـەت کارەکـە جێبەجـێ بـکات.

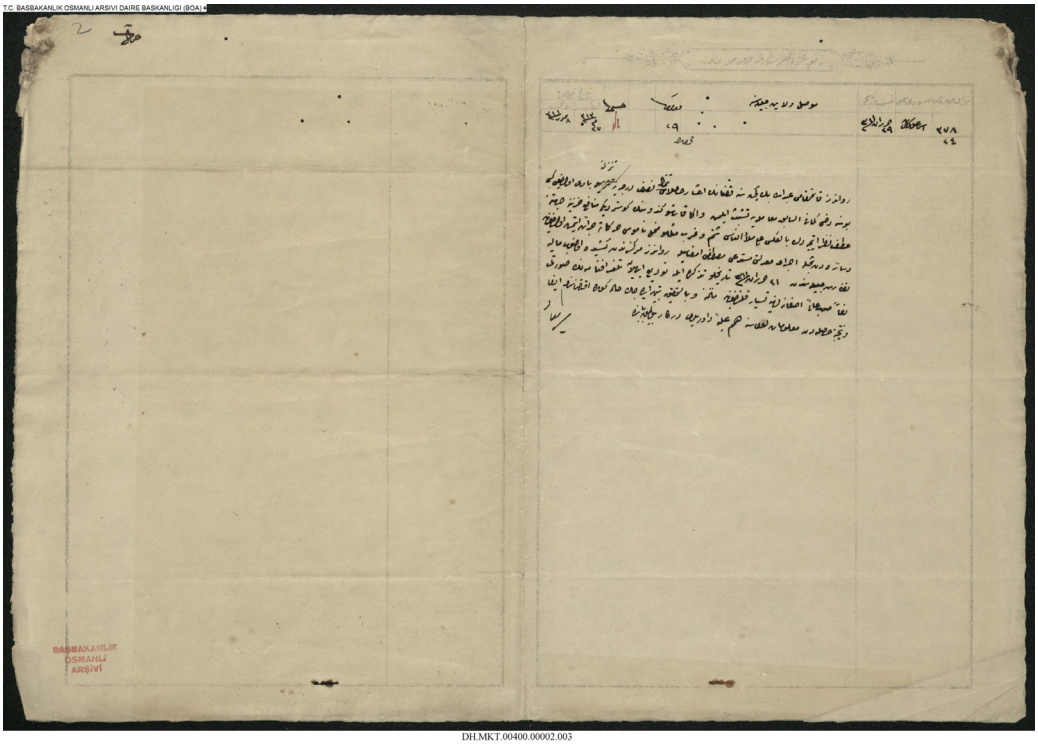

DH.MKT.00400.00002.003

DH.MKT	00400.00002	**27 موحەررەم 1313 (15 تەممووز 1895)**

ویلایەتی موسڵی شکۆدار

عەبدوڵڵا بەگ قائیمقامی ڕەواندز لە ساڵی ڕابردووەوە داهاتی دە یەکی قەزاکەی بۆ کۆتا پلە دابەزاندووە و ئەم ساڵەش وەکو پێشووتر دەستپێشخەری کردووە بۆ هەمان مامەڵە، بەم کارەی بیری لە سوودی خەزینە نەکردۆتەوە و بە پێچەوانەوە بەرامبەر خەڵك کاری لێدان و سوکایەتی پێ کردن و چاوبرین لە ناموسی خەڵك کردووە، بە واژووی مستەفا تەلەگرافنامە لە مەرکەزی ڕەواندز هاتووە و لەگەڵ نووسراوی ٢١ حوزەیران ١٣١١ نەزارەتی شکۆدار ڕەوان کراوە، لێکۆڵینەوە لە بابەتەکە بکرێت، بە گوێرەی ئەنجامەکەی کارەکە جێبەجێ بکرێت.

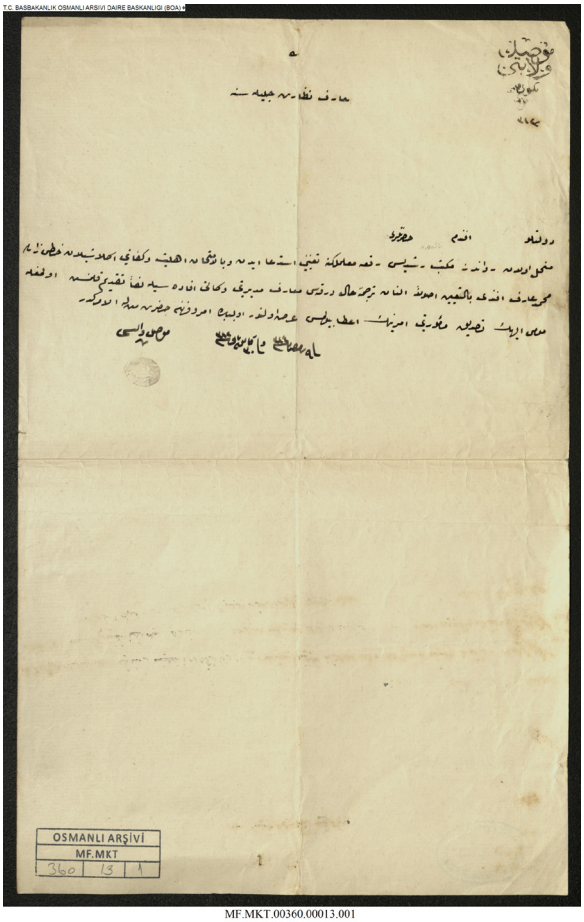

MF.MKT.00360.00013.001

MF.MKT	00360.00013	9 ڕەمەزان 1314 (11 شوبات 1897)

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٣١٣
نەزارەتی مەعاریفی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
مەکتەبی ڕوشدیەی ڕەواندز بەتاڵە و بۆ دامەزراندنی موعەلیم داواکاری بەرز کراوەتەوە، خەتی زادە محەمەد عارف ئەفەندی بە تاقیکردنەوە توانا و لێهاتوویی ڕوون بۆتەوە، بۆیە دامەزراوە و وەرەقەی وەرگێردراوی کەسێتی پێشکەشی بریکاری بەڕێوەبەرایەتی مەعاریف کراوە، فەرمانی پەسەند کردنی ئەرکی ناوبراو ڕەوان بکرێت، ڕاگەیەندراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
والی موسڵ

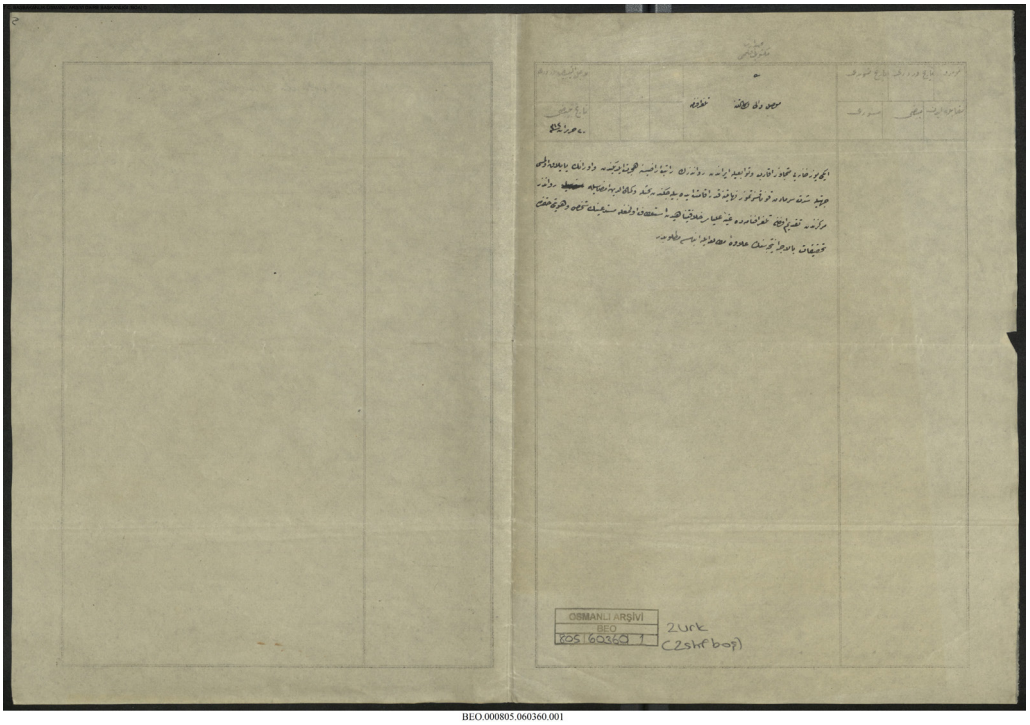

BEO.000805.060360.001

21 موحەررەم 1314 (2 تەممووز 1896)	000805.060360	BEO

بریکاری والی موسڵ
تەلەگرافنامە
زیاتر لە ٢٠٠ خانەی خزم و نزیك لە ئێران بۆ زەوی بە مووچەی ڕەواندز هیجرەتیان کردووە، ئەوێ دەبێتە گەرمیان لە سەرمای سەخت بەبێ خانوو تا کۆتایی تەممووز لەوێ دەمێننەوە، بە واژووی کەمالەددین لە مەرکەزی ڕەواندز تەلەگرافنامە وەرگیراوە، بە میهرەبانی پەیوەندیداری خەلافەتی عەتەبەی عالیە لە بارەی کەس و ناسنامەی لێکۆڵینەوە بکرێت، ئەنجامەکەی خوێندنەوەی بۆ بکرێت و بەرز بکرێتەوە، ڕاگەیاندنی داواکراوە.

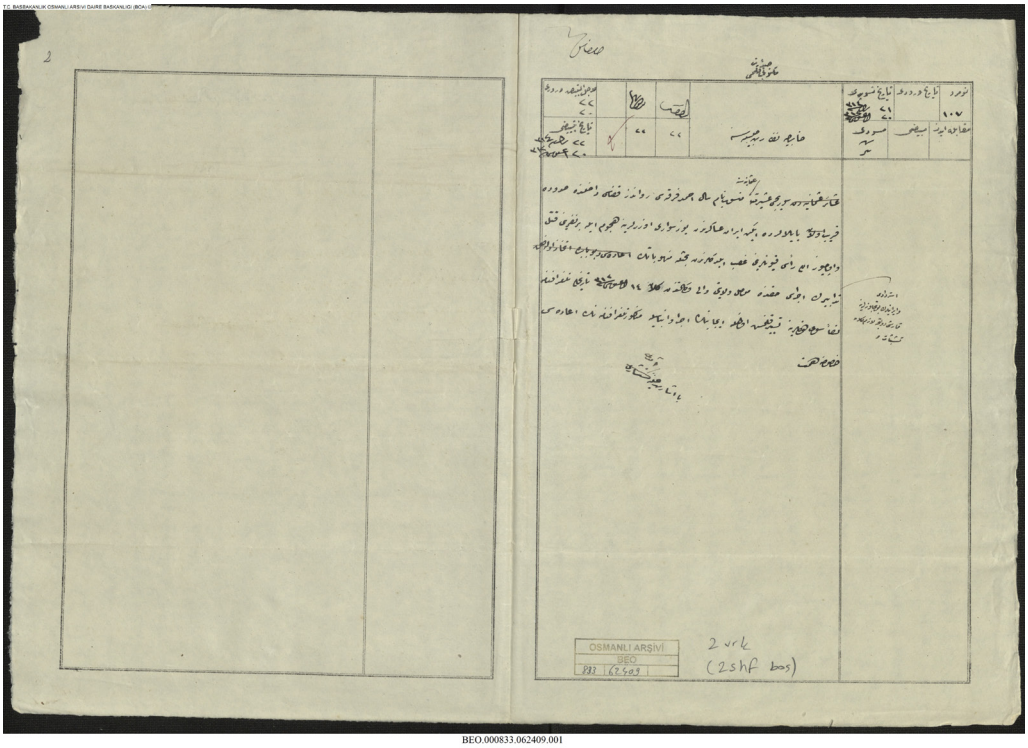

BEO.000833.062409.001

BEO	000833.062409	22 ڕەجەب 1314 (27 کانوونی یەکەم 1896)

نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار

عەشـیرەتی فرقـەی سـال ئەحمـەدی سـەر بـە سـورجی عوسـمانی لـە نـاو قـەزای ڕەوانـدز لـە گەرمیانـی نزیـك سـنوور نیشـتەجێن، ١٠٠ سـوارەی سـەربازی ئێـران هێرشـیان کردۆتـە سـەریان، یـەك نەفـەر کـوژراوە و ٣٥٠ سـەرمەڕ تـاڵان کـراوە، بـۆ گەراندنـەوەی تاڵانکـراوەکان و ئامـادەکاری بەرامبـەر بـەم دەسـتدرێژیانەی ئێـران لـە وەکالەتـی والـی ویلایەتـی موسـڵ تەلەگرافنامـە لـە مێـژووی ١٤ ئۆغسـتۆس ١٣١٢ هاتـووە و بـۆ دەوڵـەت ڕەوان کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـە و ڕاگەیاندنـی هەروەهـا گەراندنـەوەی تەلەگرافنامەکـە هیممـەت بکرێـت.

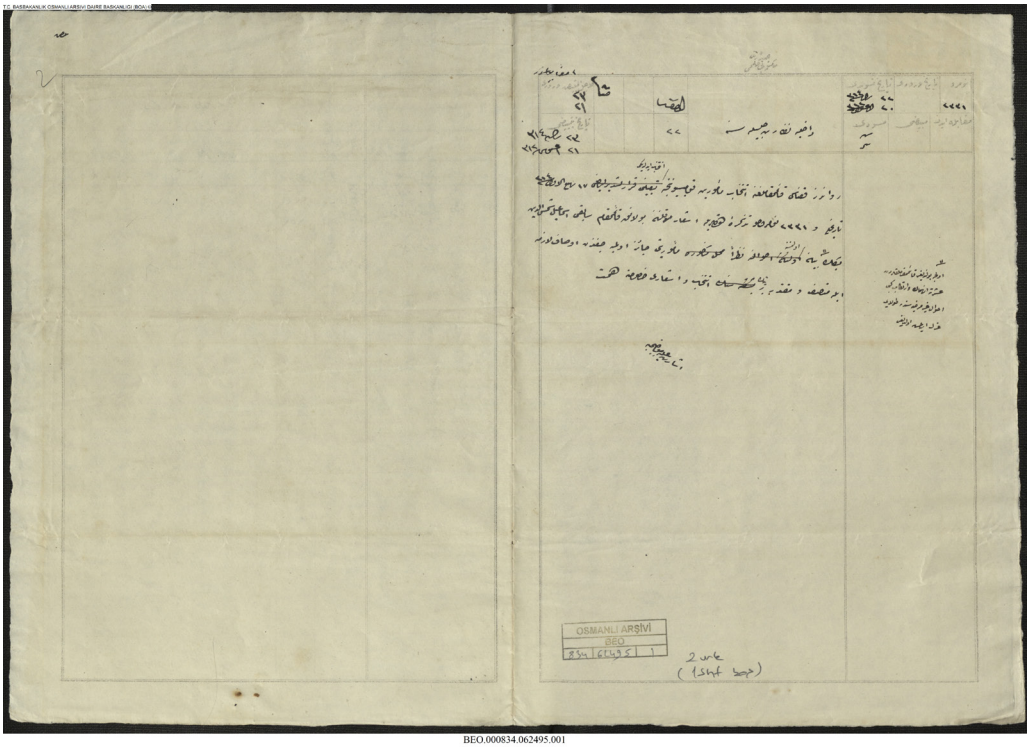

22 ڕەبیعی یەکەم 1314 (31 ئاب 1896)	000834.062495	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لەلایەن قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی هەڵبژێردراو، بە قائیمقامی قەزای ڕەواندز هەڵبژێردراوە، بەڵام لە نووسراوی ١٧ ڕەبیعی یەکەم ١٣١٤ ژمارە ٢٣٣١ ئاماژەی پێکراوە، ئیسماعیل شەمسەددین بەگ قائیمقامی پێشووی بولانق لەم قائیمقامیەتانەی ئەرکی هەبووە، لە بەرامبەر عەشیرەتەکان کەمتەرخەم و کاری سەرپێچی کردووە و بەم هۆیەوە دوور خراوەتەوە، بە تێروانین لەم ڕاگەیەندراوە وەرگرتنی ئەم ئەرکە گونجاو نابێت، هیممەت بکرێت کەسێکی تری گونجاو بدۆزرێتەوە.

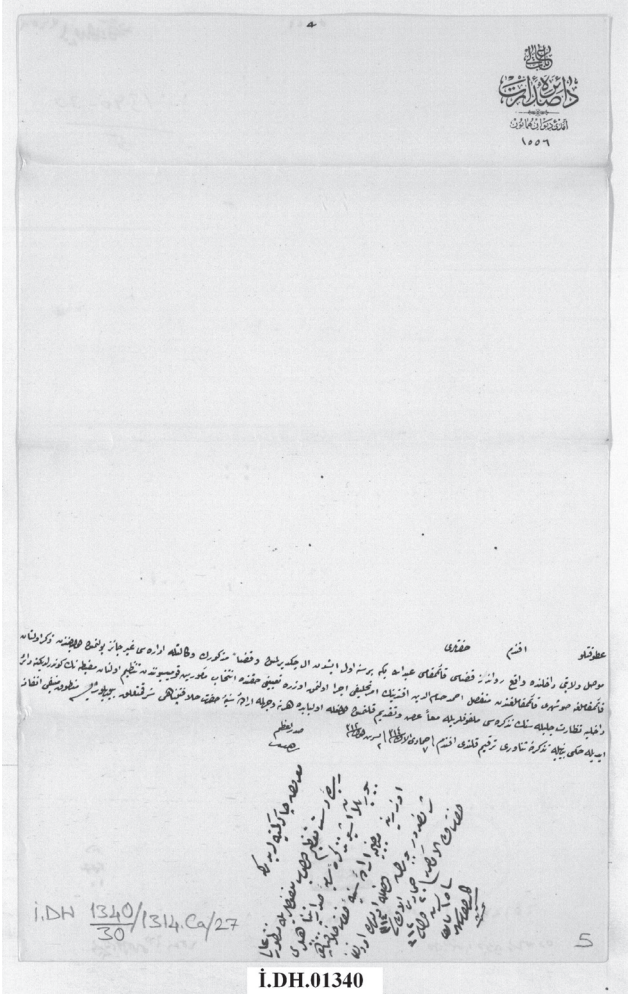

İ.DH.01340

7 جەمادی یەکەم 1314 (14 تشرینی یەکەم 1896)	01340.000030	İ.DH

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٥٥٦
جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
ساڵێك لەمەوبەر عەبدوڵڵا بەگ قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ دەستی لە کار کێشاوەتەوە، هەروەها بە گونجاو نەزانراوە قەزاکە بە وەکالەت بەڕێوەببردرێت، بۆیە ئەحمەد حوسامەددین ئەفەندی قائیمقامی جیابووەوە لە سوشەهیر لەسەر سوێند خواردنە، بۆ دامەزراندنی مەزبەتە لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران ڕێکخراوە و نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چی بێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.

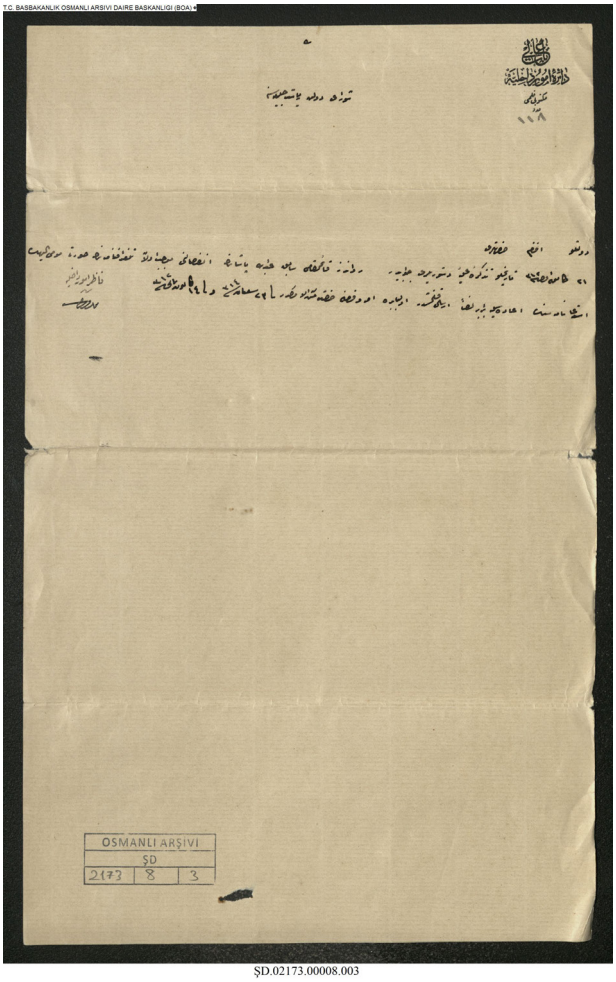

ŞD.02173.00008.003

ŞD	02173.00008	23 شەعبان 1314 (27 کانوونی دووەم 1897)

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ١١٨
سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢١ کانوونی یەکەم ١٣١٢ی عالی، عەبدوڵڵا پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز دوورخراوەتەوە و وێنەی تەلەگرافنامەی دوورخستنەوەی لە ئەرکەکەی لەگەڵ داواکاری نامەی ناوبراو ڕەوان بکرێتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری کاروباری ناوەخۆ

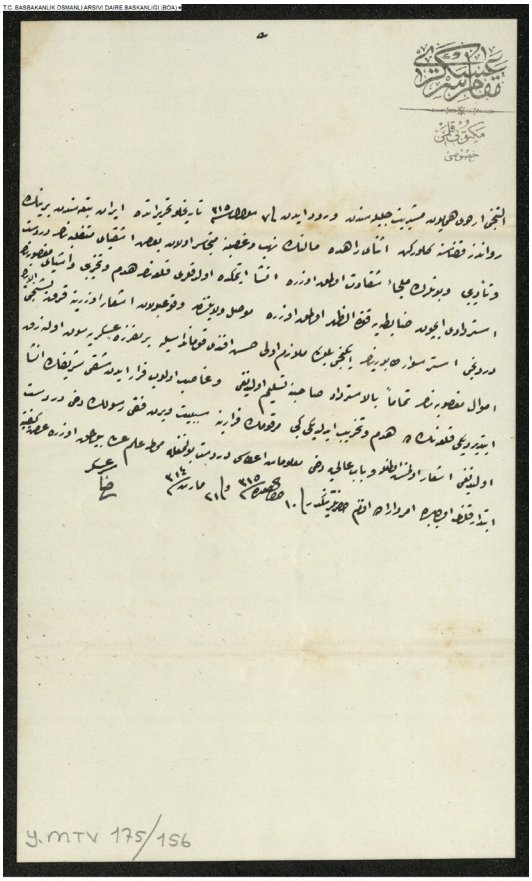

Y.MTV.00175.00156.001

Y.MTV	00175.00156	10 زیلقەعدە 1315 (2 نیسان 1898)

پایەی سەرعەسکەر
قەڵەمی مەکتوب
تایبەتی
لە موشیرەتی لەشکری شەشەمی هومایۆنی شکۆدار نووسراوی ٧ شەوال ١٣١٥ هاتووە، هاووڵاتیەکی ئێران هاتۆتە قەزای ڕەواندز لە کاتی هاتنی تووشی چەتەکان بۆتەوە و کەلوپەلی تاڵان کراوە، چەتەکان دەستگیر دەکرێن و کەلوپەلەکانیش ڕادەست دەکرێنەوە، ئەم قەڵایەی چەتانەکان دروستیان کردووە وێران بکرێت و بۆ گەراندنەوەی کەلوپەلە تاڵان کراوەکانیش هێزی زابیتە پشتگیر بێت، لەسەر ئاماژەی ویلایەتی موسڵ مەفرەزەیەکی سەربازی بە قوماندانیەتی مولازمی یەکەم حەسەن ئەفەندی لە بلۆکی دووەمی تابووری چوارەمی ئێسترسوارەی ئاڵای ٤٥ چۆتە ناوچەکە، کەلوپەلە تاڵانکراوەکان بە تەواوەتی بۆ خاوەنەکەی گەڕێندراوەتەوە و تاڵانچیەکەش بە ناوی چەتە شەریف ڕای کردووە، هەروەها ئەم قەڵایەی دروستی کردووە وێران کراوە، جگە لەمە فەقێ ڕەسوڵ کە هۆکاری هەڵاتنی چەتەکە بووە، دەستگیر کراوە، زانیارییەکان دراوەتە بابی عالی و نووسراو کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەفەندیمانە.
ڕزا سەر عەسکەر

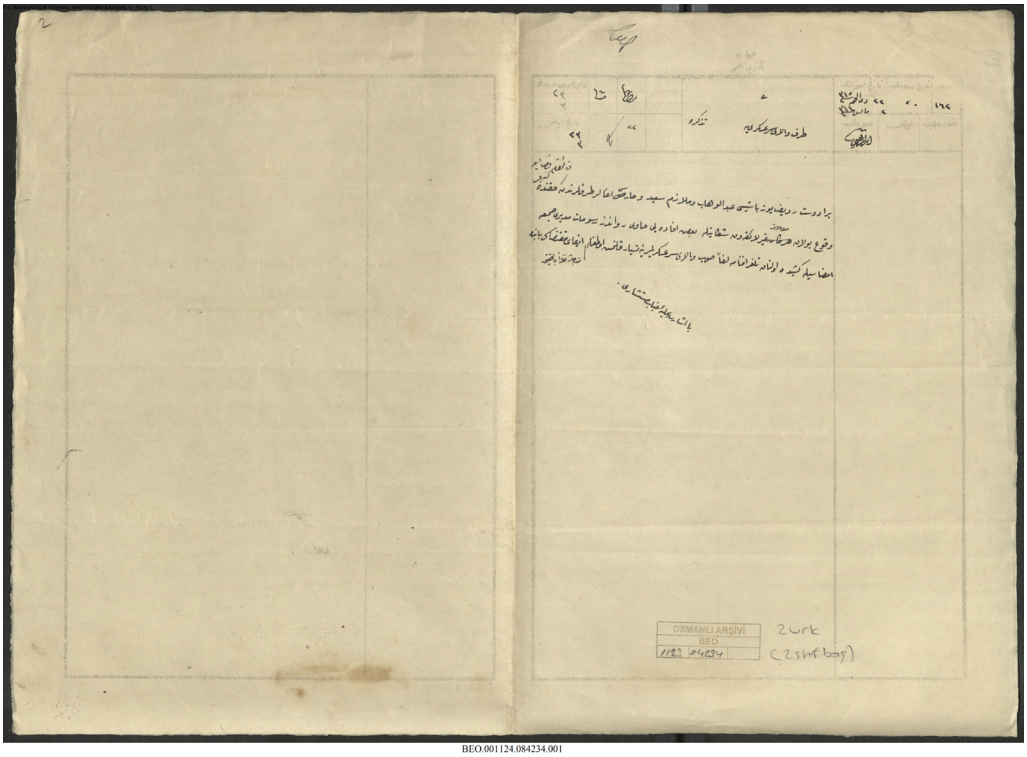

BEO.001124.084234.001

BEO	001124.084234	22 زیلحیجە 1315 (14 مایس 1898)

لایەنی واڵای سەرعەسکەر

لە بەرامبەر قائیمقامی قەزا یوزباشی ڕەدیفی برادۆست عەبدولوەهاب و مولازم سەعید ئاغا و حارس ئاغا مامەڵەی نەشیاویان ئەنجام داوە، ئەم سکاڵایانەی کە بەرز کراوەتەوە بە واژووی جومعە بەڕێوەبەری ڕسوماتی ڕەواندز تەلەگرافنامە دەرچووە و بۆ واڵای سەرعەسکەر بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بەراییەکانی ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت.

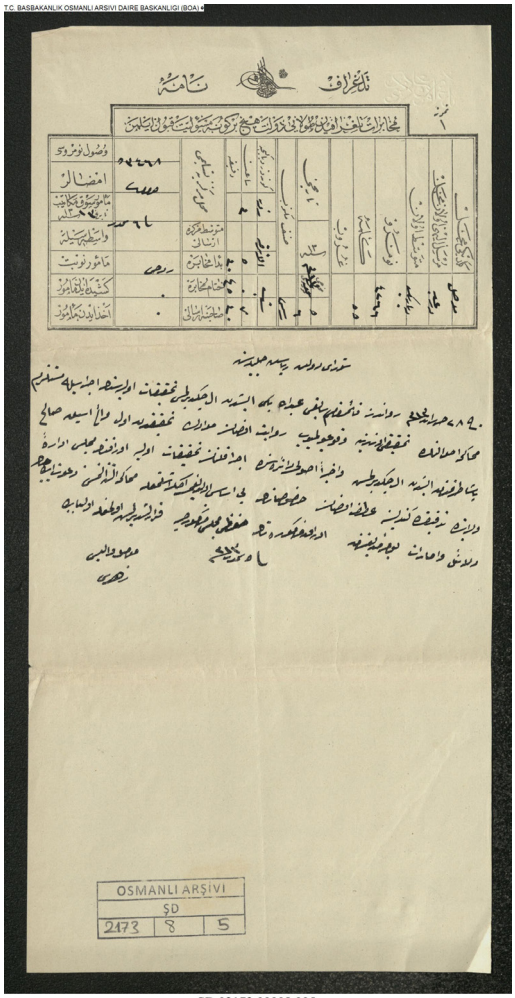

ŞD.02173.00008.005

ŞD	02173.00008	16 سەفەر 1315 (17 تەممووز 1897)

سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی شکۆدار
لە ٢٨ حوزەیران ١٣١٣ عەبدوڵلا بەگ قائیمقامی پێشووی ڕەواندز دەستی لە کار کێشاوەتەوە، لێکۆڵینەوەی سەرەتایی ئەنجام بدرێت و لەسەر ئەنجامی لێکۆڵینەوەی دادگا هیچ شتێك روون نەبۆتەوە، لە لێکۆڵینەوەی دووەم لەلایەن سالح پاشا والی پێشوو فشاری خراوەتە سەر و وازی لە کارەکەی هێناوە، لە کۆتاییدا لە فەرمانگەی بنەرەتی لێکۆڵینەوە ئەنجام دراوە لە ئەوراقی سەرەتایی لە ئەنجوومەنی کارگێری ویلایەت ووردبینی بۆ دەکرێت، دەرکەوتووە جیابوونەوەی هیچ ڕاستییەکی تێدا نییە، ئەگەر بخرێتە ژێر دادگا ئەوا هیچ ئەنجامێکی نابێت، بەراییەکانی ناوهاتوو هەڵبگیرێت و ئەمەش لە ئەنجوومەنی ناوهاتوو بریاری لەسەر دراوە.
زوهدی والی موسل

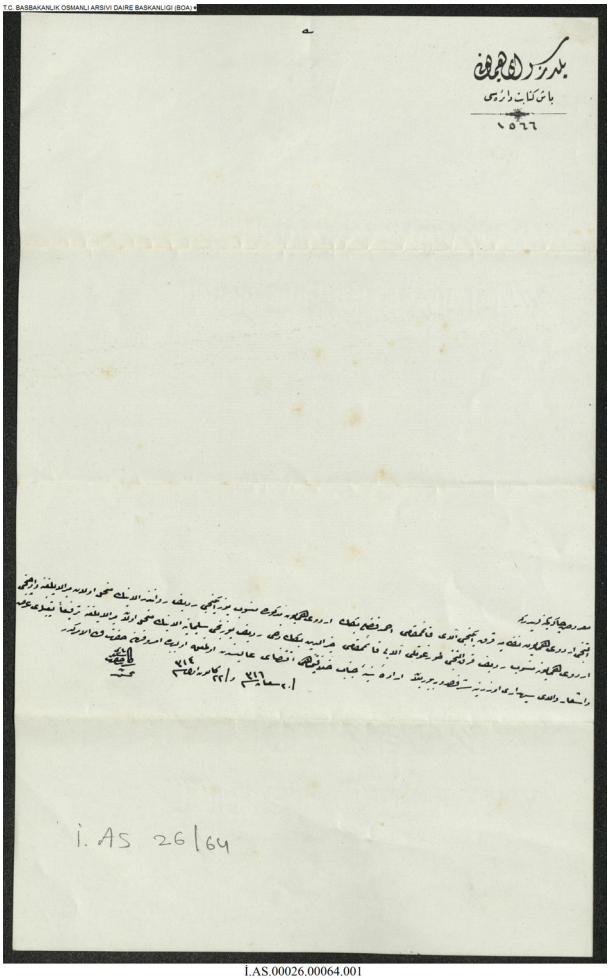

İ.AS.00026.00064.001

20 شەعبان 1316 (3 کانوونی دووەم 1899)	00026.00064	İ.AS

کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
١٥٦٦
راگەیەندراوی پەندەمانە
ئەحمەد فەزلی بەگ قائیمقامی ئاڵای ٤٢ی لەشکری شەشەمی هومایۆنی نیزامیە بۆ میری ئاڵای ١٠٢ ی ڕەدیفی ڕەواندزی لەشکری هەمایۆنی ناوهاتوو، خەیرەددین بەگ قائیمقامی ئاڵای تورغوتلی ٤٦ ی ڕەدیفی لەشکری سێی هومایۆن بۆ میری ئاڵای ١٠٠ ی ڕەدیفی سلێمانی پلەکانیان بەرز بکرێتەوە و دابەزرێن، لەسەر راگەیاندن و ئاماژەپێکردنی والای سیپاهیدار، جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.

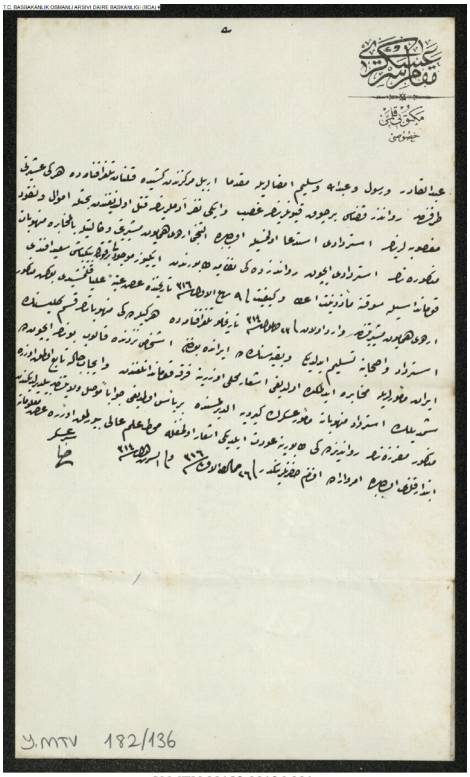

Y.MTV.00182.00136.001

Y.MTV	00182.00136	26 جەمادی یەکەم 1316 (12 تشرینی یەکەم 1898)

پایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی مەکتوب
تایبەتی
پێشەکی بە واژووی عەبدولقادر و ڕەسول و عەبدوڵڵا و سەلیم لە مەرکەزی هەولێر تەلەگرافنامە دەرچووە، تێدا دەردەکەوێت لە قەزای ڕەواندز لەلایەن عەشیرەتی هەرکی ژمارەیەك زۆر مەروماڵات تاڵان کراوە، ٢ پیاویش کوژراوە، داواکراوە کەلوپەل و پارە تاڵان کراوەکان بگەڕێندرێنەوە، لەم بابەتەدا بە بریکاری موشیرەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن بە پەیوەندی کردن و بۆ گەرانەوەی کەلوپەلە تاڵانکراوەکان تابورە نیزامیەکەی ڕەواندز هێزێکی ٢٠٠ کەسی بە قوماندانیەتی بینباشی سەعید ئەفەندی ڕەوان دەکرێت و ڕەزامەندی نیشان دراوە لە ڕەوان کردنی، چۆنیەتیشی لە ٩ ڕەبیعی یەکەم بە عەتەبەی عالیە ڕاگەیەندراوە، ئەمجارە تەلەگرافنامەی موشیرەتی لەشکری هومایۆن لە ٢٣ ئەیلوول ١٣١٤ هاتووە، کەلوپەلە تاڵانکراوەکان کە لەلای هەرکیەکانە بە تەواوەتی گەڕێندراوەتەوە و دراوەتەوە خاوەنەکانیان، ئەوەی ماوەتەوەش لە ئێران لەلای چەند کەسێکە، بۆ ئەمەش لەگەڵ فەرمانبەرانی ئێران پەیوەندی دەکرێت و قسە دەکرێت، لەسەر ئاماژەی قوماندانیەتی فرقە، حاڵی حازر بۆ گەراندنەوەی کەلوپەلە تاڵانکراوەکان و کشانەوەی فەرمانبەرانی سەربازی هیچ کێشەیەك دروست نابێت، لە وەڵام بە ویلایەتی موسڵ ڕاگەیەندراوە، مەفرەزەی ناوهاتوو گەڕاوەتەوە تابورەکەی ڕەواندز ، لەسەر ئاماژەی عالی زانیاری ڕاگەیەندراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەفەندیمانە.
رزا سەرعەسکەر

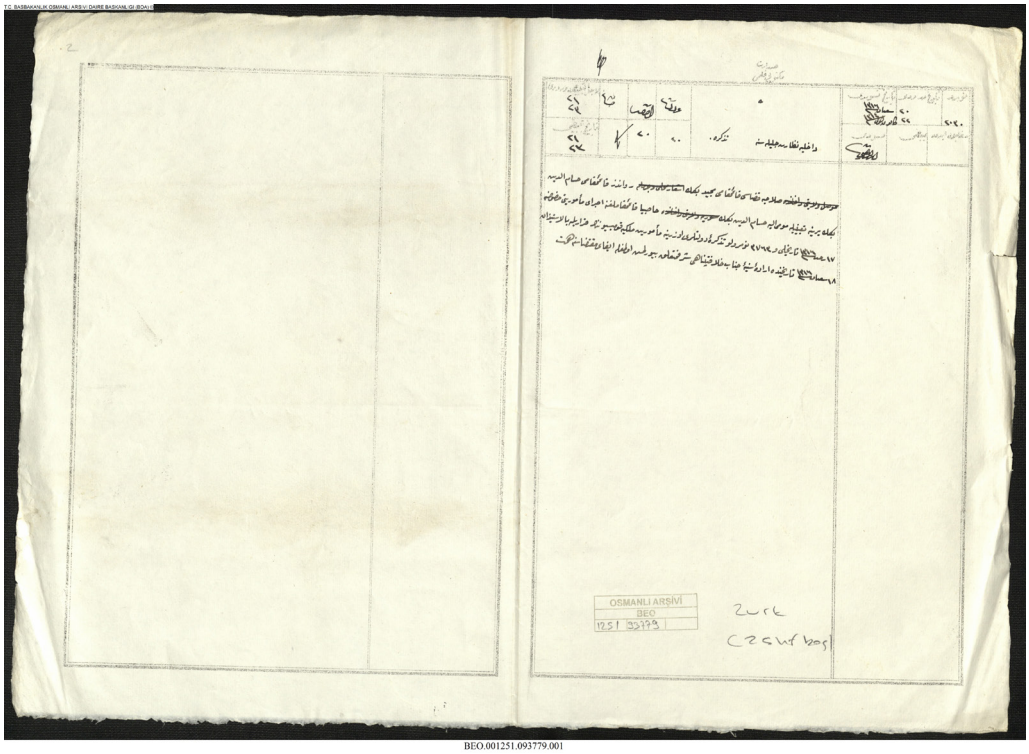

BEO.001251.093779.001

20 شەعبان 1316 (3 کانوونی دووەم 1899)	001251.093779	**BEO**

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
مەجید بەگ قائیمقامی قەزای سەڵاحیە لە شوێنی حوسامەددین بەگ قائیمقامی ڕەواندز دابمەزرێت، حوسامەددین بەگیش لە قائیمقامیەتی حاجیا دابمەزرێت، لەسەر نووسراوی ١٧ ڕەجەب ١٣١٦ ژمارە ٣٧٦٣ و بە بریاری قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت لە مێژووی ١٨ شەعبان ١٣١٦ دەرچووە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

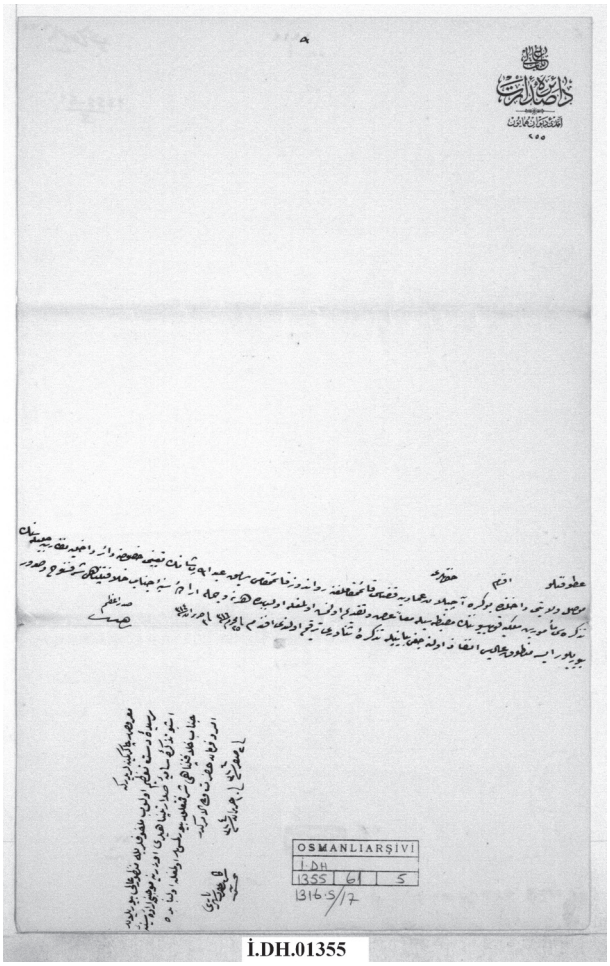

İ.DH.01355

İ.DH	01355.000061	25 موحەررەم 1316 (15 حوزەیران 1898)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٥٥
جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
قائیمقامیەتی قەزای عەمادیە سەر بە ویلایەتی موسڵ بە کراوەیی ماوەتەوە، عەبدوڵڵا پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز دابەزرێت، نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار لەگەڵ قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعززەم

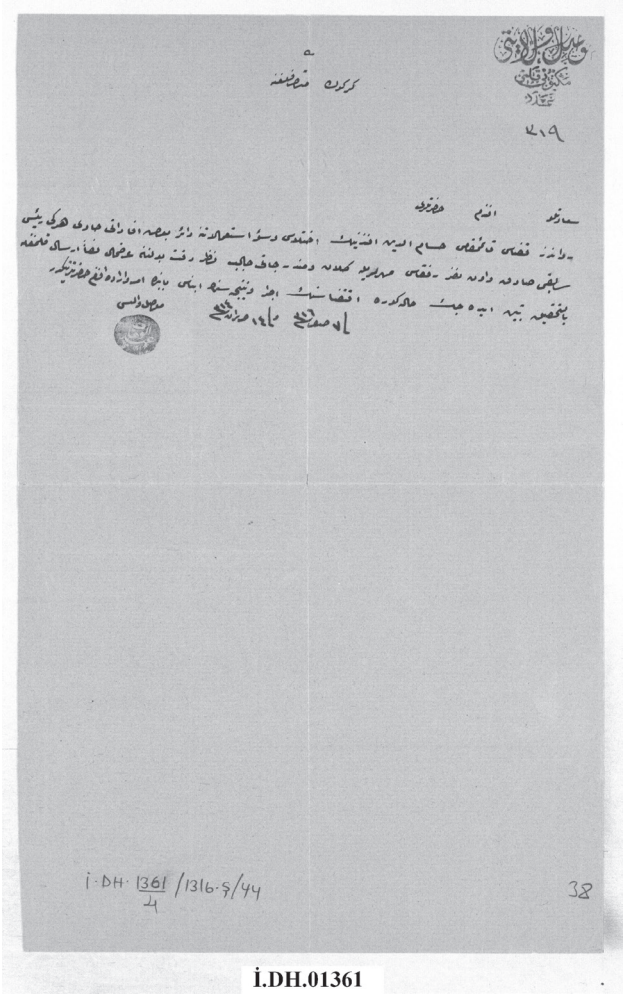

İ.DH.01361

İ.DH	01361.000004	7 سەفەر 1316 (27 حوزەیران 1898)

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٣١٩
موتەسەرفی کەرکووك
جەنابی میری میرانی ئەفەندم
حوسامەددین ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز پارەی دەوڵەتی خراپ بەکارهێناوە و خواردویەتی، بۆیەداواکاری لەلایەن سادق سەرۆکی پێشووی عەشیرەتی هەرکی و ١٠ کەس لە هاوەڵانی هاتووە و بە تێروانین لە بەراییەکانی هاوپێچ داواکاریەکە پێشکەش کراوە، بە لێکۆڵینەوە دەردەکەوێت، ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
مۆری عەبدولوەهاب والی موسل

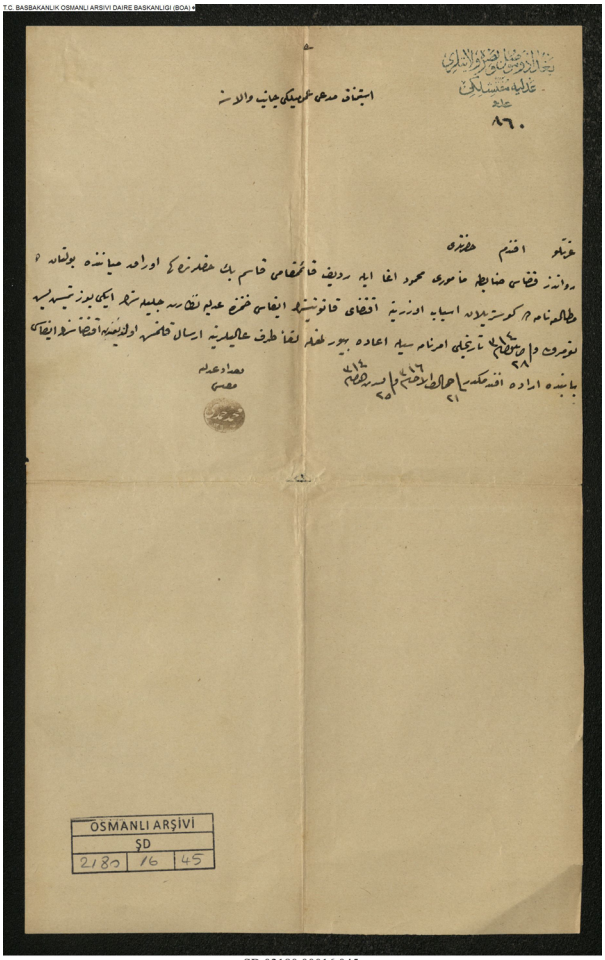

ŞD.02180.00016.045

21 جەمادی کۆتایی 1316 (6 تشرینی دووەم 1898)	02180.00016	ŞD

ویلایەتەکانی بەغداد و موسڵ و بەسرا
سەرپەرشتیاری داد
ژمارە ٨٦٠
لایەنی والای داواکاری گشتی ئیستیناف
جەنابی بەرێزی ئەفەندم
ئـەم نووسراوانـەی پەیوەسـتن بـە مەحمـود ئاغـا فەرمانبـەری زابیتـەی قـەزای ڕەوانـدز لەگـەڵ قاسـم بـەگ قائیمقامـی ڕەدیـف خوێندنـەوەی بـۆ کـراوە و هۆکارەکانـی دەسـت نیشـان کـراون، مامەڵـەی یاسـایی ئەنجـام بدرێـت و لەگـەڵ بریارنامـەی ٢٨ ئەیلـوول ١٣١٤ ژمـارە ٢٧٥ ی نەزارەتـی داد ڕەوان دەکرێتـەوە، بـۆ عالـی ڕەوان کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی فەرمانـی ئەفەندیمانـە.
محەمەد حەمدی موفتی دادی بەغداد

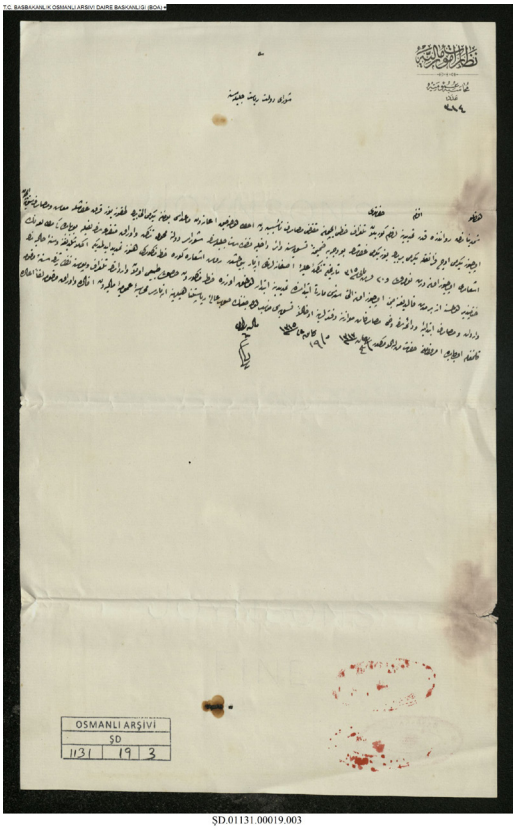

ŞD.01131.00019.003

ŞD	01131.00019	30 ڕەمەزان 1317 (1 شوبات 1900)

نەزارەتی کاروباری دارایی
ژمێریاری گشتی
ژمارە ٣١٤
سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بە پێویست زانراوە لە شەمدینان تا ڕەواندز هێڵی تەلەگراف درێژ بکرێتەوە، خەرجی دامەزراندنی بە ٢٦,٩٤٠ قوروش خەرجی و مووچە ڕێك بخرێت، بە ٣٢٣ فرەنگ و ٢١,١٢٠ قوروش بودجە زیاد بکرێت، نووسراو لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار بۆ شورای دەوڵەت ڕەوان کراوە، لەگەڵ ئەوراقی بەرایی خوێندنەوەی بۆ بکرێت، ئاماژەی ژمارە ٣١٤ لە ٢٠ تشرینی دووەم ١٣١٥ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە گوێرەی ئاماژەکە هێڵی ناوهاتوو هێشتا درێژ نەکراوەتەوە، ئەم ساڵەش لە کۆتاییەکەیین ماوەیەکی کەمی ماوە، بۆیە لە سەرەتایی مارتی ١٣١٦ دەست بە درێژکردنەوەی دەکرێت، داهاتی دەستکەوتنی هێڵی ناوهاتوو ئاساییە، داهات و خەرجی سەرەتایی و هەمیشەیی لەم ساڵەی نەزارەتی پۆستە و تەلەگراف تۆمار دەکرێت و لە دەفتەری موازەنەش تۆمار دەکرێت، نووسراو بۆ پەیوەندیداری سەرۆکایەتی کراوە و وتەی دارایی گشتی ژمێریاری و نووسراوی بەرایی هاوپێچ بەرز کراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری دارایی

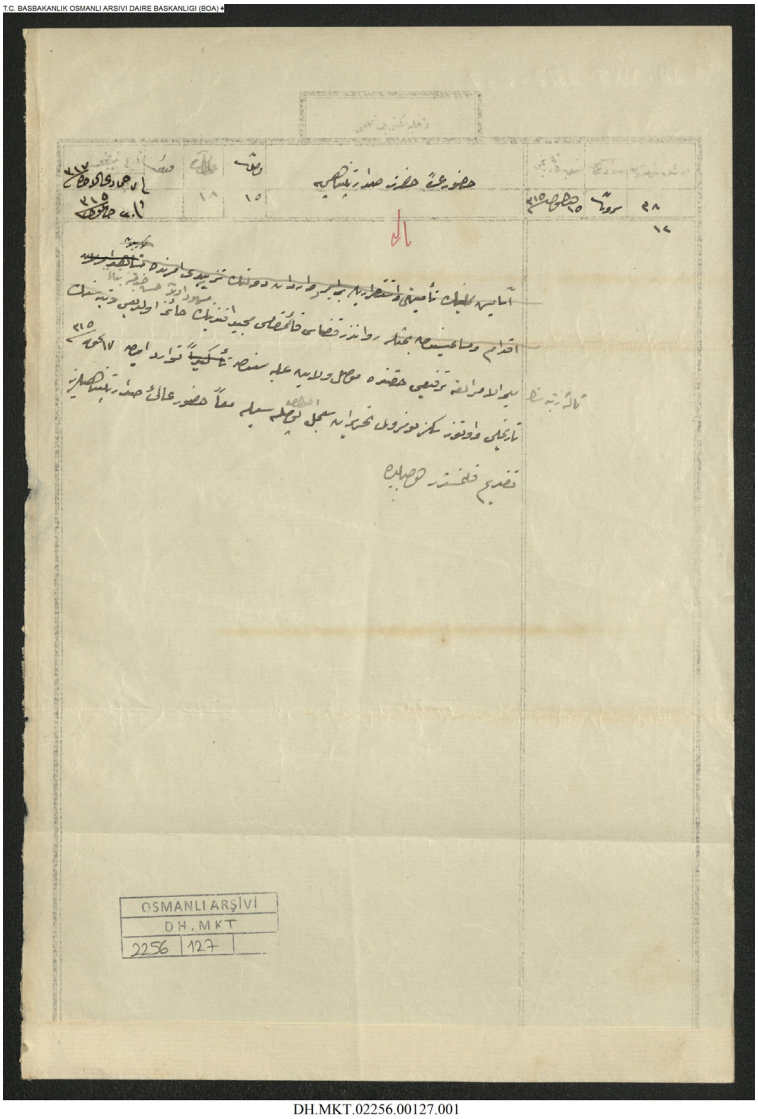

DH.MKT.02256.00127.001

DH.MKT	02256.00127	7 جەمادی کۆتایی 1317 (13 تشرینی یەکەم 1899)

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
خزمەتە باشەکانی مەجید بەگ قائیمقامی قەزای ڕەواندز جێگەی شایەدین، بۆیە لە پلەی سێیەم نازناوی میری میرانی وەرگرتووە، نووسراوی ویلایەتی موسڵ لە مێژووی ١٧ تەممووز ١٣١٥ ژمارە ٣٨ هاتووە، لەگەڵ تۆماری کەسێتی بۆ پەیوەندیداری سەدارەت بەرز کراوەتەوە.

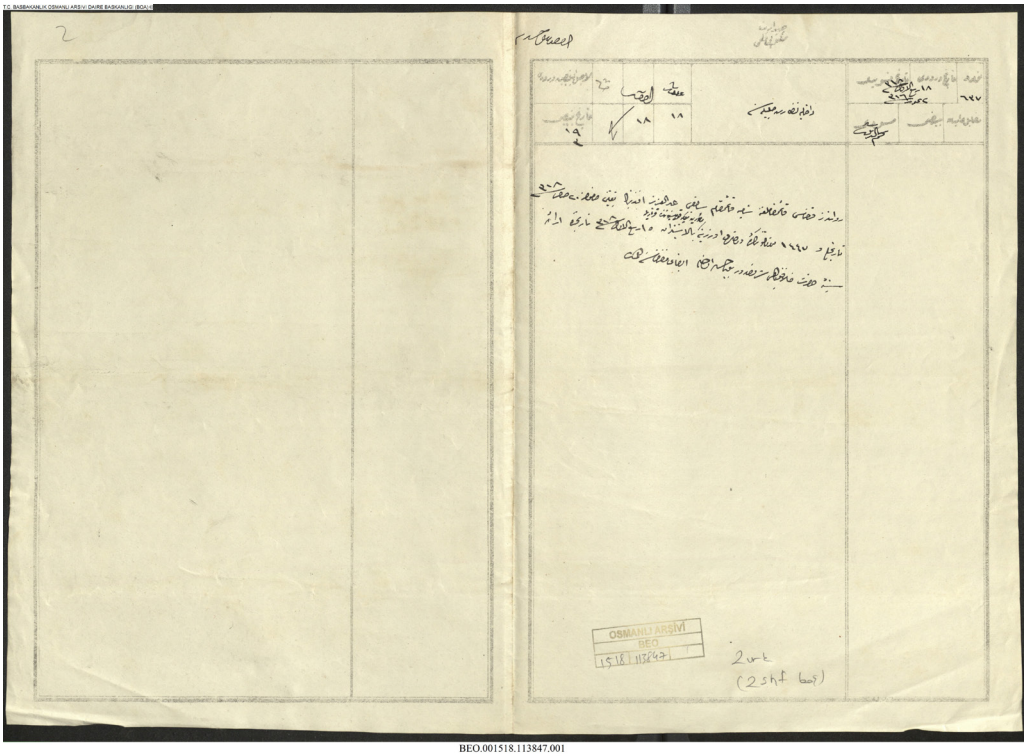

BEO.001518.113847.001

18 ڕەبیعی یەکەم 1318 (16 تەممووز 1900)	001518.113847	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
عەبدولعەزیز ئەفەندی قائیمقامی پێشووی شامیە لە قائیمقامیەتی قەزای ڕەواندز داهمەزرێت، لەسەر نووسراوی مێژووی ٢٠ سەفەر ١٣١٨ ژمارە ١٤٤٧ و بە بریاری قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە، لە ١٥ ڕەبیعی یەکەم ١٣١٨ جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

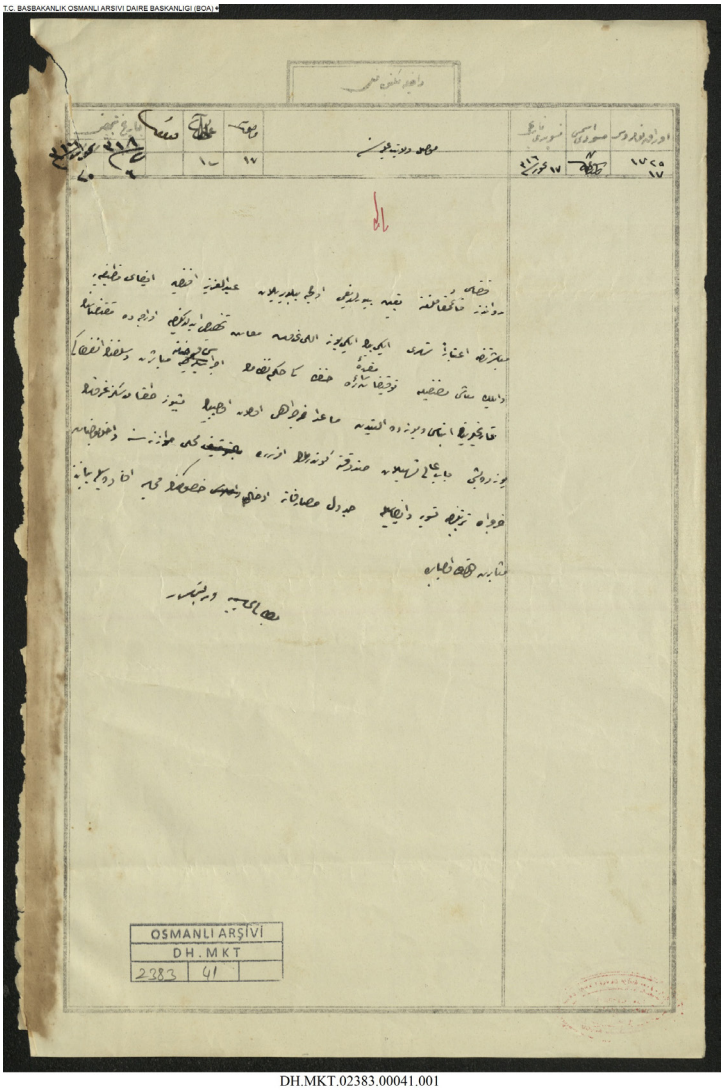

DH.MKT.02383.00041.001

DH.MKT	02383.00041	6 ڕەمەزان 1318 (28 کانوونی یەکەم 1900)

ویلایەتی موسڵی عالی
عەبدولعەزیز ئەفەندی لە قائیمقامی قەزای ڕەواندز دامەزراوە، لە مێژووی دەست بە کاربوونی مانگانە ٢٢٥٠ قوروش مووچەی بۆ براوەتەوە، بە گوێرەی نیزام مێژووی دەست بە کاربوونی ناوبراو و دەست لە کارکێشانەوەی لە ئەرکی پێشووی رابگەیەندرێت، تەنیا خەرجی رێگای نەبێت کە دەکاتە ٣٥٩٨ قوروش، لە سەدا ٥ی بۆ سندوقی بابی عالی ڕەوان دەکرێت، خەرجی رێگاکە رێك دەخرێت و خشتەی خەرجیەکە لە موازەنە تۆمار دەکرێت، بە ووتەی ژمێریاری راگەیەندراوە.

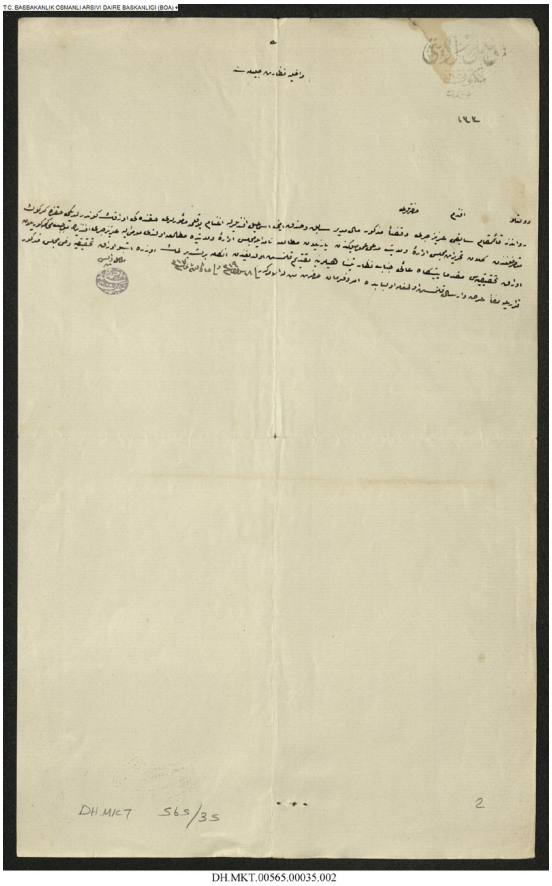

DH.MKT.00565.00035.002

18 شەوال 1319 (28 کانوونی دووەم 1902)	00565.00035	DH.MKT

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی مەکتوب
١٣٣
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بەرایی فەرمانبەرانی ئاماری سەرمەڕ لەلایەن عەزیز سەبری ئەفەندی قائیمقامی پێشووی ڕەواندز و ئیسماعیل ئەفەندی بەرێوەبەری دارایی پێشوو و ئەمینی سندوقی قەزای ناوهاتوو ڕەوان کراوە، لەم بارەیەوە نووسراوی موتەسەرفی کەرکووك و چاوخشاندننامەی داواکاری گشتی ئەنجوومەنی کارگێری ویلایەت ڕەوان کراوە و لە ئەنجوومەنی کارگێری ویلایەت خوێندنەوەی بۆ کراوە، نووسراوەکانی لێکۆڵینەوەی دادگا بۆ پەیوەندیداری نەزارەت بەرز کراوەتەوە، نووسراوی لێکۆڵینەوەکان بە بریاری ئەنجوومەنی ناوهاتوو ڕەوان کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
ئەحمەد ڕەشید شەریف والی موسڵ

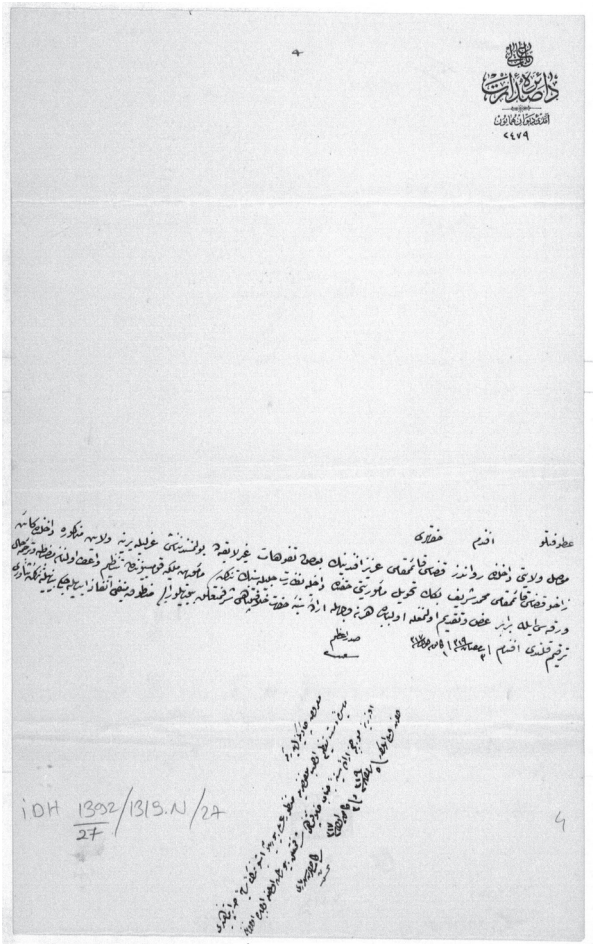

İ.DH.01392

3 ڕەمەزان 1319 (14 کانوونی یەکەم 1901)	01392.000027	İ.DH

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٤٧٩
جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
عەزیز ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ قسەی نابەجێی کردووە، بە دوورخستنەوەی ناوبراو، محەمەد شەریف بەگ قائیمقامی قەزای زاخۆ سەر بە ویلایەتی ناوهاتوو ئەرکەکەی بگوازێتەوە، بە نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار مەزبەتە لە قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە ڕێکخراوە و لەگەڵ وەرەقەی وەرگێردراوی کەسێتی ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرموویت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعززەم

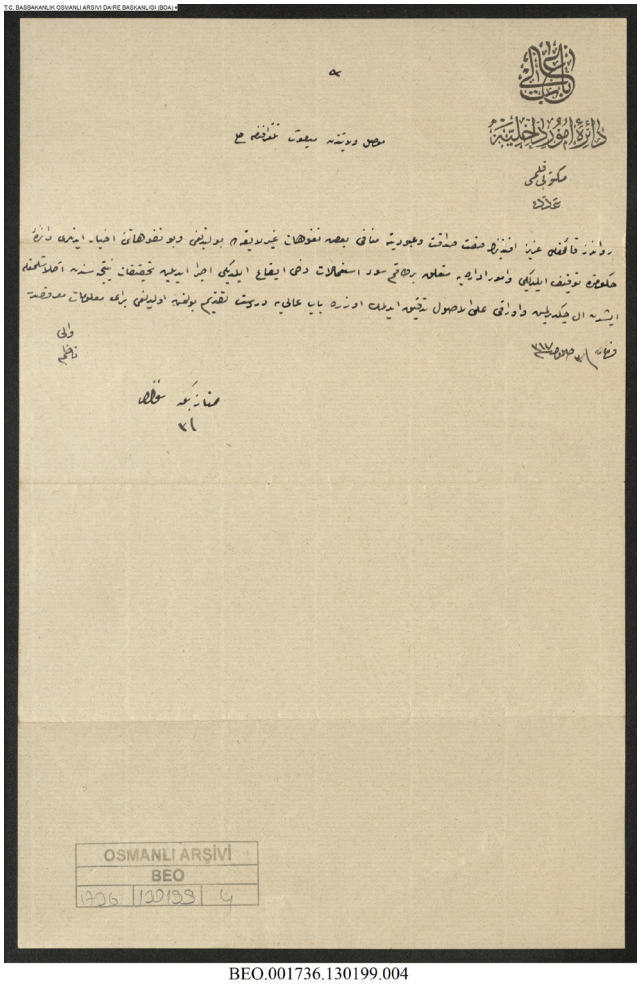
T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARŞIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA) 4
OSMANLI ARŞİVİ
BEO
1736 | 130199 | 4

BEO.001736.130199.004

2 جەمادی کۆتایی 1319 (16 ئەیلوول 1901)	001736.130199	BEO

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی مەکتوب
تەلەگرافنامەی نێردراوی ویلایەتی موسڵ
عەزیز قائیمقامی ڕەواندز پێچەوانەی دڵسۆزی و ملکەچبوون هەندێك نادڵسۆزی خۆی بە قسە و گفت دەربریوە، ئەوانەی ئەم قسانەیان گێڕاوەتەوە، لە فەرمانگەی حکوومەت دەست بەسەری کردوون و لە کاروباری ئیداری تاقمێك کاری سەرپێچی کردووە، ئەم لێکۆڵینەوەی ئەنجام دراوە لە ئەنجامەکەی دەرکەوتووە دەستی لە کار کێشاوەتەوە، ئەوراقەکانی لەسەر ووردبینی کردنە و دراوەتە بابی عالی، زانیاری ڕاگەیەندراوە فەرمان.
نازم والی

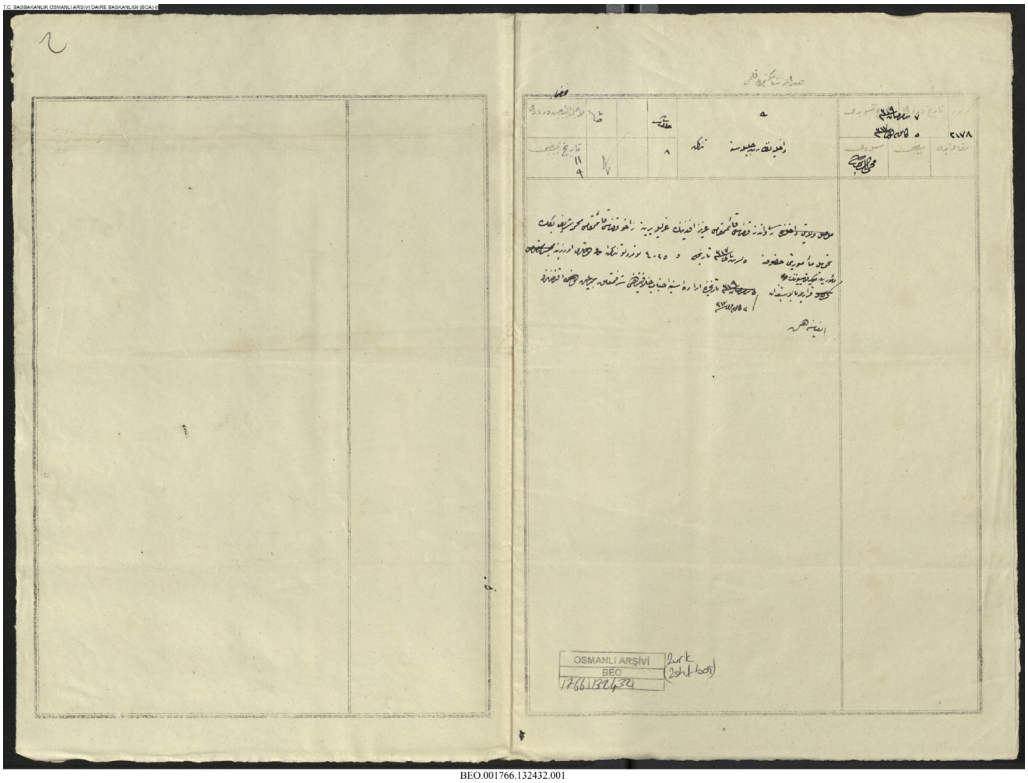

BEO.001766.132432.001

BEO	001766.132432	7 ڕەمەزان 1319 (18 کانوونی یەکەم 1901)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

عەزیز ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز دوور خراوەتەوە، لە شوێن ئەو محەمەد شەریف بەگ قائیمقامی قەزای زاخۆ دامەزرێت، لەسەر نووسراوی مێژووی ٥ تشرینی دووەم ١٣١٧ ژمارە ٤٠٢٥ و بریاری قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە، لە مێژووی ٣ کانوونی یەکەم ١٣١٧ جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

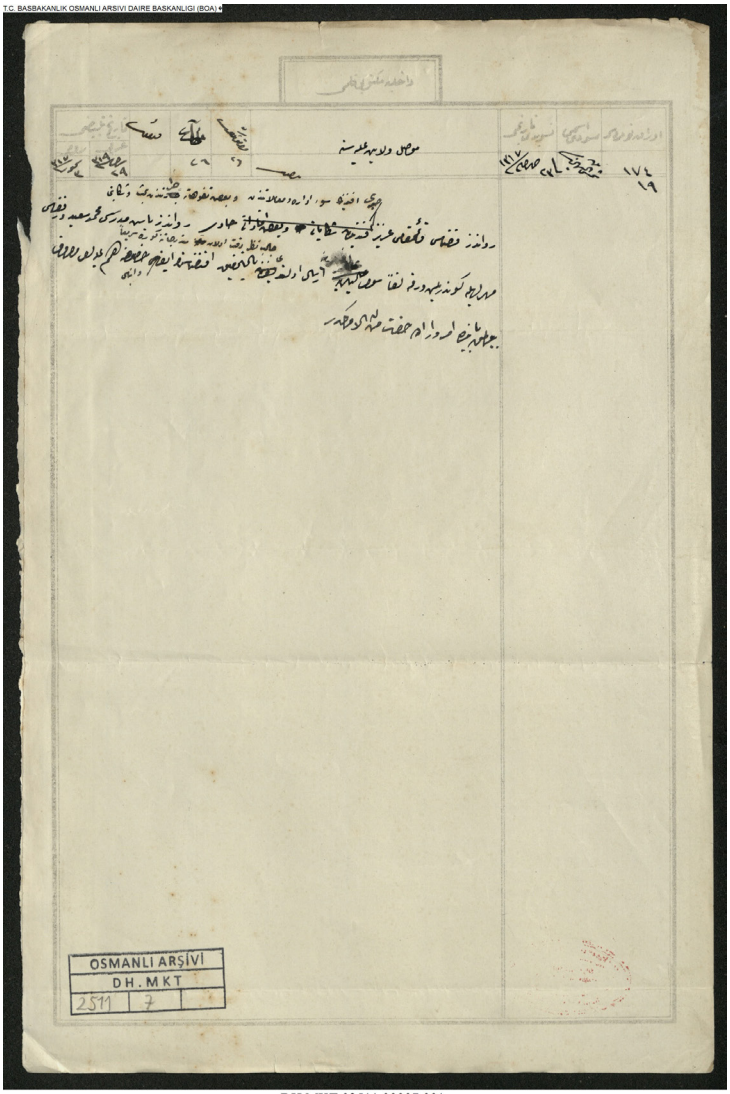

DH.MKT.02511.00007.001

DH.MKT	02511.00007	29 ڕەجەب 1319 (11 تشرینی دووەم 1901)

ویلایەتی موسڵی عالی
عەزیز سەبری ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز بەهۆی مامەڵەی خراپی ئیداری و بوێری کردن لە قسەی نابەجێ، بە واژووی باش مودەریس محەمەد سەعید و هاوڕێکانی سکاڵای لەسەر تۆمار کراوە، بۆ عالی بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بابەتەکە و بەراییەکانی لێکۆڵینەوە ئەنجام بدرێت و کێشەکە یەکلایی بکرێتەوە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

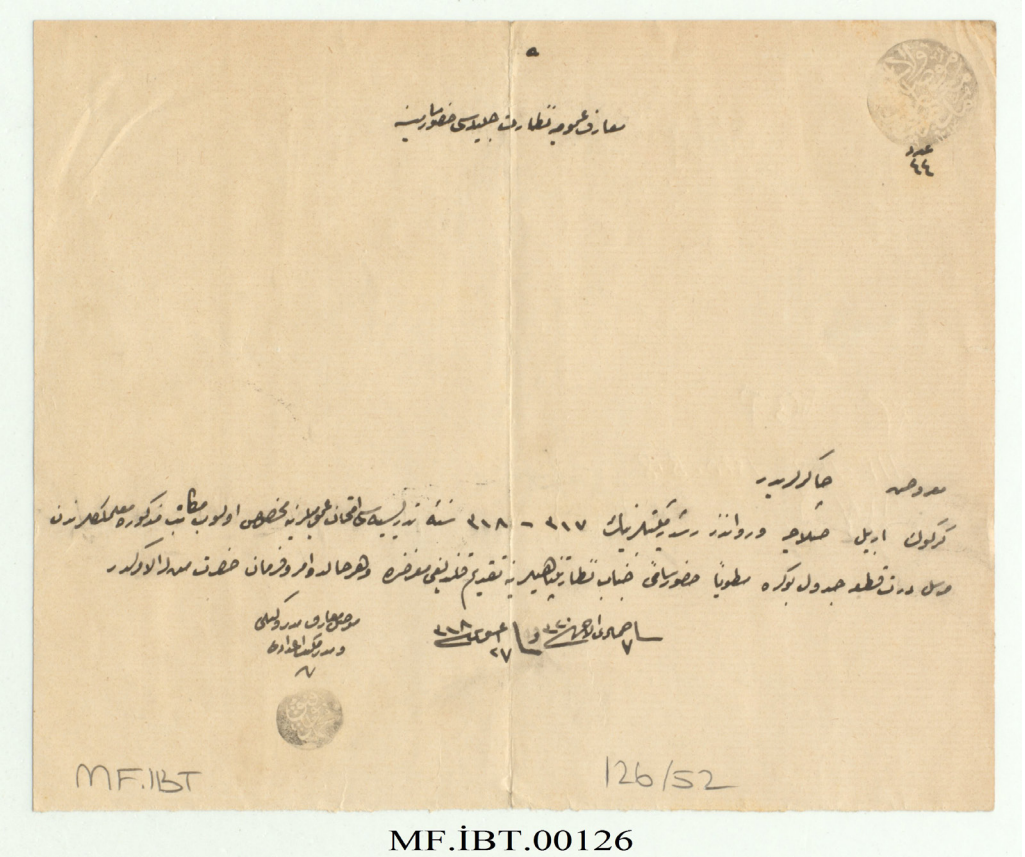

MF.İBT.00126

7 جەمادی کۆتایی 1320 (11 ئەیلوول 1902)	00126.000052	MF.İBT

بەڕێوەبەرایەتی مەعاریفی ویلایەتی موسڵ
ژمارە ٤٤
نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار لایەنی پاشا
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
سەبارەت بە تاقیکردنەوەی گشتی ساڵی خوێندنی ١٣١٧-١٣١٨ ی مەکتەبەکانی ڕوشدیەی کەرکووك و سەڵاحیە و ڕەواندز، لەلایەن موعەلیمی مەکتەبەکانی ناوهاتوو ٤ خشتە ڕەوان کراوە، ئەمجارە بە جەنابی پەیوەندیداری نەزارەت ڕاگەیەندراوە و لە هەر حاڵەتێکدا بریار و فەرمان بۆ ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بریکاری بەڕێوەبەری مەعاریفی موسڵ و بەڕێوەبەری مەکتەبی دواناوەندی

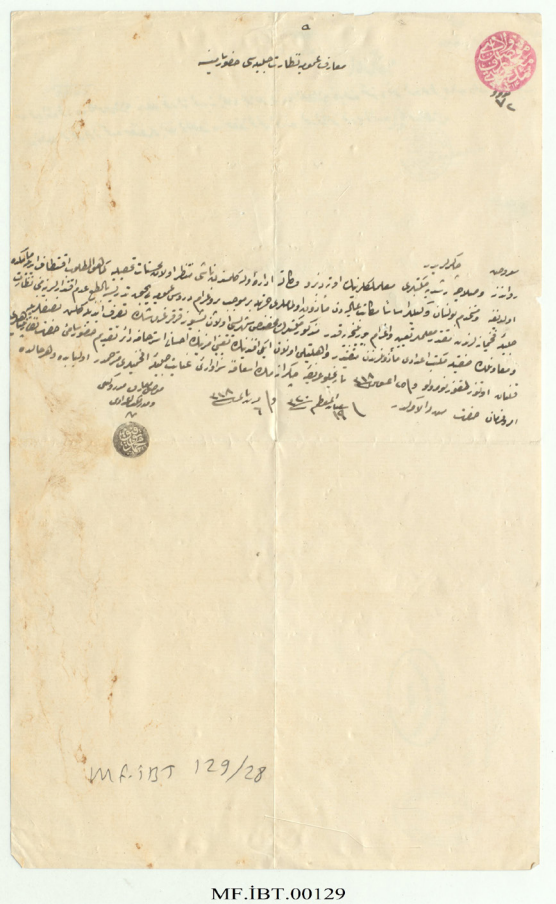

MF.İBT.00129

MF.İBT	00129.000028	19 شەعبان 1320 (21 تشرینی دووەم 1902)

بەڕێوەبەرایەتی مەعاریفی ویلایەتی موسڵ
ژمارە ٧٢
نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار لایەنی پاشا
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
هەر لە کۆنەوە موعەلیمەکانی مەکتەبی ڕوشدیەی ڕەواندز و سەڵاحیە بە وەکالەت بەڕێوەبردراوە، هەر خۆشی ئەم موعەلیمانەی لەم مەکتەبانە بە وەکالەت دەست بەکار بوونە و لە مەکتەبە عالیەکان دەرنەچوونە، بۆیە ئەمانە لێهاتوو نین لە ووتنەوەی وانەی گشتی، تا لە سەروو موعەلیم دادەمەزرێت و ڕەوان دەکرێت، لە مەکتەبە ناوهاتووەکان بۆ هەر یەکە ٥٤٠ قوروش مووچەیان بۆ دابین بکرێت، لەگەڵ نیوەی و بە سیفەتی یاریدەدەر دەرچووانی مەکتەبی دواناوەندی ٢ ئەفەندی لێهاتوو و بە توانا دابمەزرێت، لە جەنابی پەیوەندیداری نەزارەت فەرمانی ٢٥ ئۆغستۆس ١٣١٨ ژمارە ٣٩ لەگەڵ داواکاریم بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.
مۆری محەمەد تۆفیق بریکاری بەڕێوەبەری مەعاریفی موسڵ و بەڕێوەبەری مەکتەبی دواناوەندی

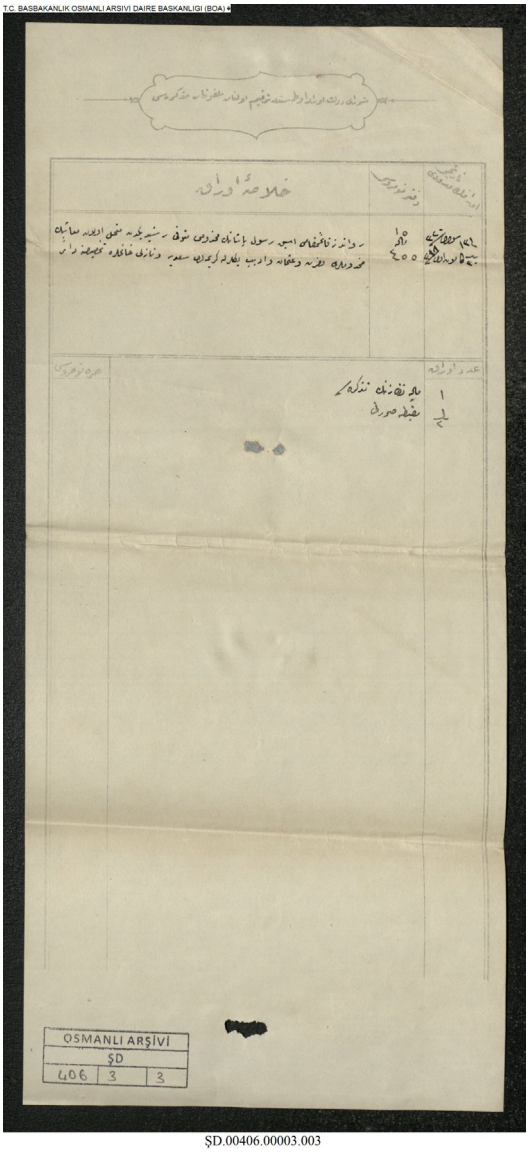

ŞD.00406.00003.003

ŞD	00406.00003	13 شەوال 1320 (13 کانوونی دووەم 1903)

پوختەی ئەوراق
ڕەشید بەگ کوڕی ڕەسوڵ پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز مردووە، ئەم مووچەی کە بێ خاوەن ماوەتەوە بۆ کوڕەکانی نوسرەت بەگ و عوسمان بەگ و ئەدیب بەگ لەگەڵ کچەکانی نازلی خان و سەعدیە خان دابین بکرێت.

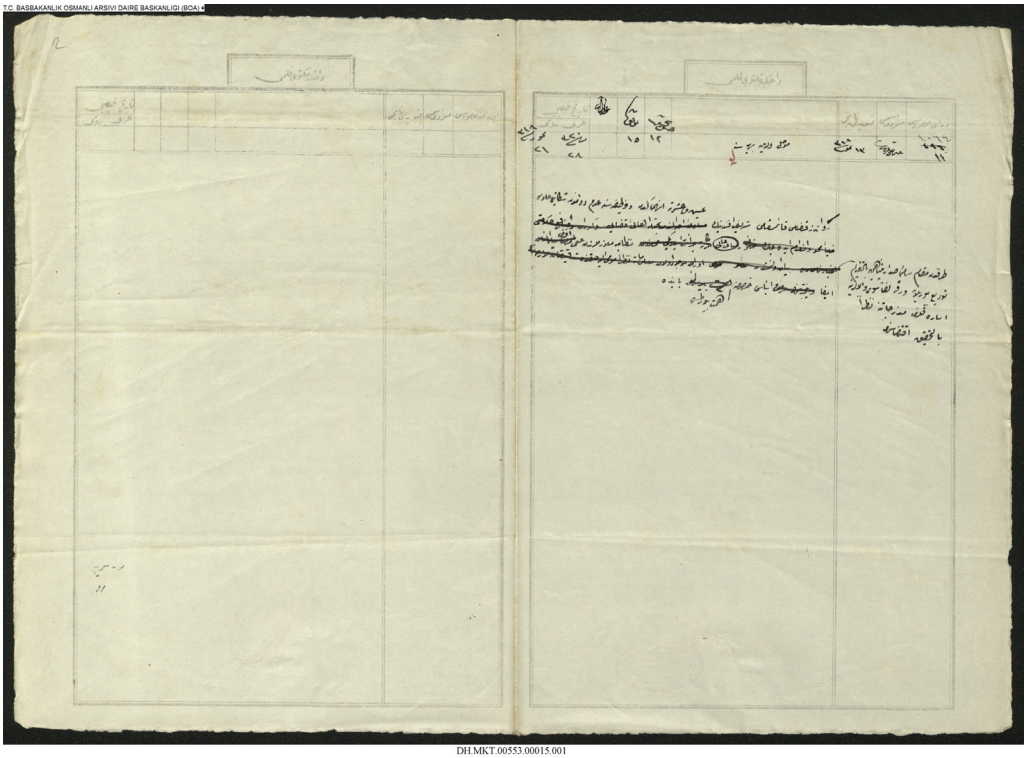

28 ڕەبیعی کۆتایی 1320 (4 ئاب 1902)	00553.00015	DH.MKT

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
شەریف ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز لەبەر خواردنەوە بێهۆش بووە و لە ئەرکەکەی بەردەوام نییە، لەبەر ئەم سکاڵایانە نووسراو بۆ پەیوەندیداری سەدارەت بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بەراییەکان و لێکۆڵینەوە، لە مولازمەکانی نیزامیە عەلی ئەفەندی دابمەزرێت.

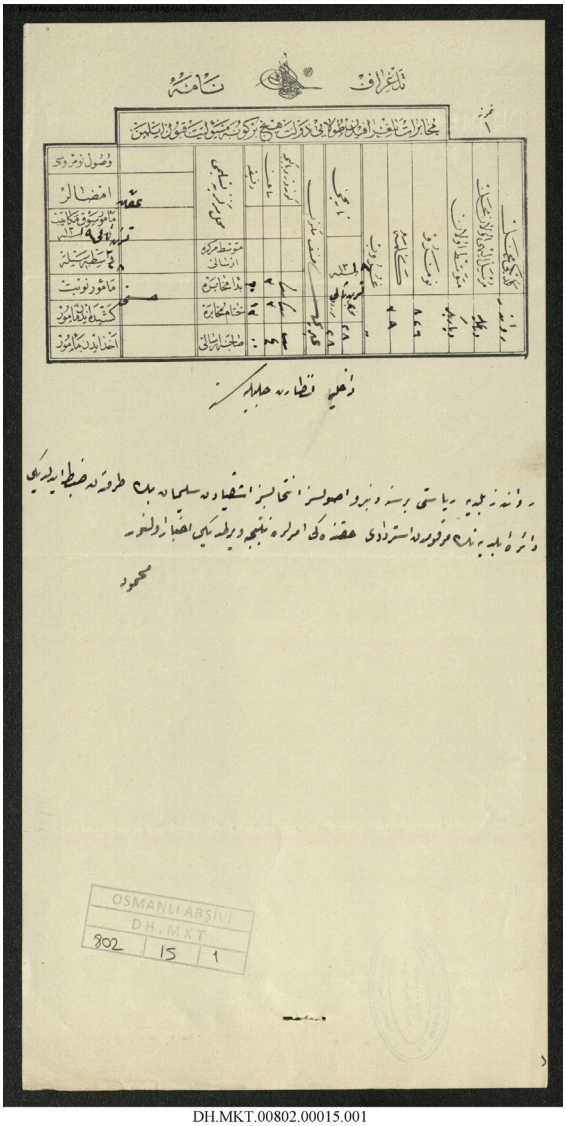

DH.MKT.00802.00015.001

DH.MKT	00802.00015	10 ڕەمەزان 1320 (11 کانوونی یەکەم 1902)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
ماوەی ساڵێکە سەرۆکایەتی شارەوانی ڕەواندز بەبێ هەڵبژاردن و دامەزراندن، لەلایەن چەتە سلێمان بەگ دەستی بەسەر داگیراوە، لە بارەی گەرانەوەی فەرمانگەی شارەوانی بە فەرمان هیچ ئەنجامێکی نەبووە، هەواڵ دراوە.
مەحمود

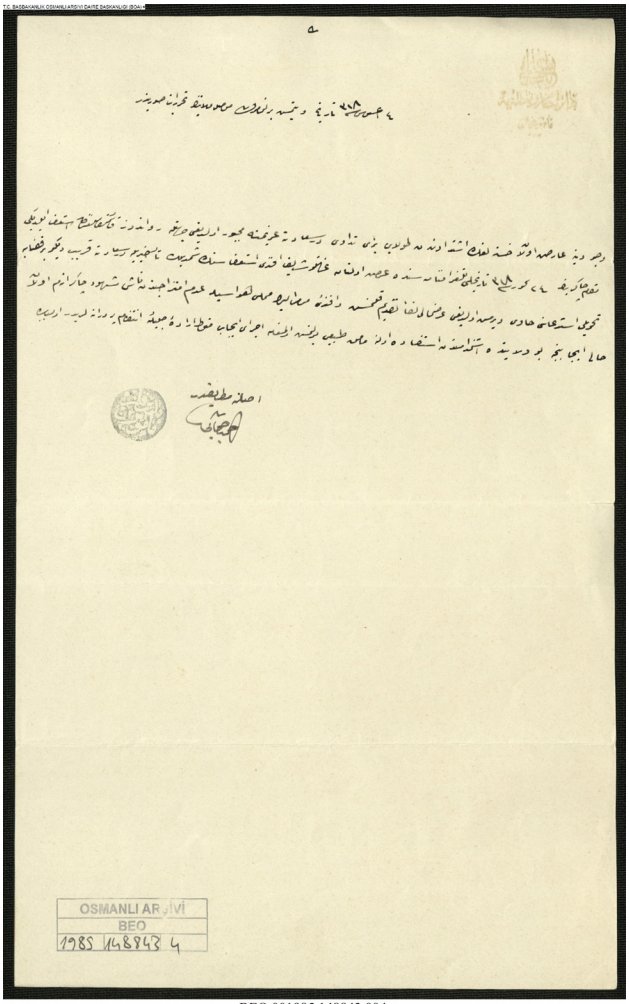

BEO.001985.148843.004

BEO	001985.148843	11 شەوال 1320 (11 کانوونی دووەم 1903)

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
وێنەی نووسراوی مێژووی ٤ ئۆغستۆس ١٣١٨ ژمارە ٧٠ی ویلایەتی موسڵە، بەهۆی نەخۆشیەکەی ناتوانێت لە ئەرکەکەی بەردەوام بێت و بۆ چارەسەر بە ناچاری روو لە دەرسەعادەت دەکات، قائیمقامیەتی ڕەواندز داوای بەزەیی کردووە، تەلەگرافنامەی ٢٤ تەممووز ١٣١٨ ڕاگەیەندراوە ئەگەر داواکاری شەریف ئەفەندی دوابخرێت ئەوا داوای کردووە بگوازرێتەوە قەزایەکی نزیك دەرسەعادەت، داواکاریەکە پێشکەش کراوە، هەروەها ئەفەندی لەگەڵ کەشوهەوای ناوچەکە ئاوێتە نابێت، بۆیە بەکارهێنانی لەم ویلایەتە سوودی نابێت و بە ئاسایی بیناراوە، کێشەکە چارەسەر بکرێت.

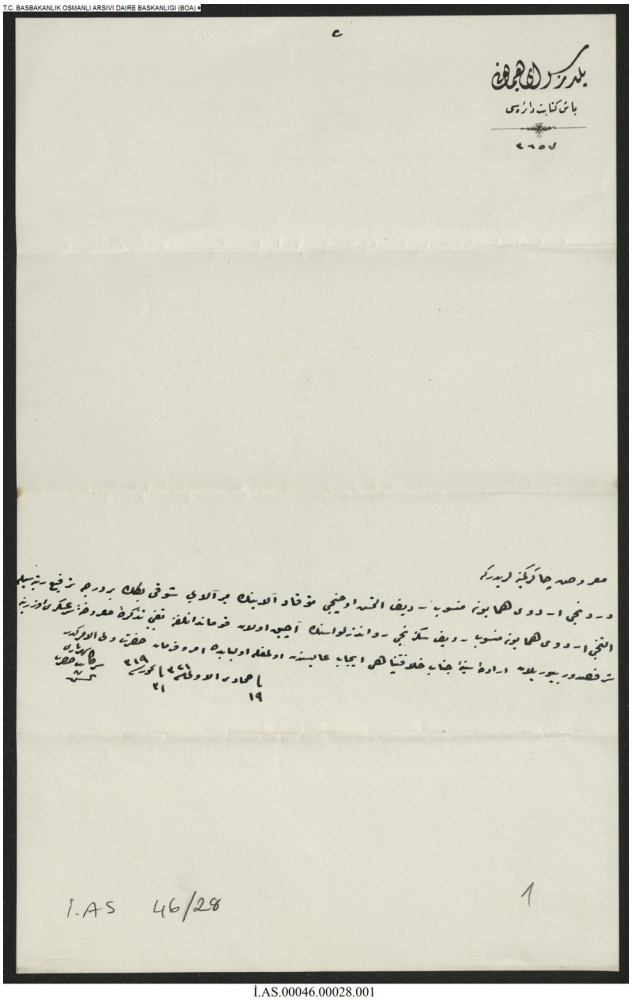

İ.AS.00046.00028.001

İ.AS	00046.00028	19 جەمادی یەکەم 1321 (13 ئاب 1903)

کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٣٦٥٧
راگەیەندراوی بەندەمانە
شەوقی بەگ میری ئاڵای ٦٣ی ڕەدیفی تۆقادی لەشکری چواری هومایۆن نمرەیەك پلەکەی بەرز بکرێتەوە و لە قوماندانیەتی لیوای ٨ی ڕەدیفی ڕەواندزی لەشکری شەشەمی هومایۆن دامەزرێت، لەسەر نووسراوی سەرعەسکەر جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

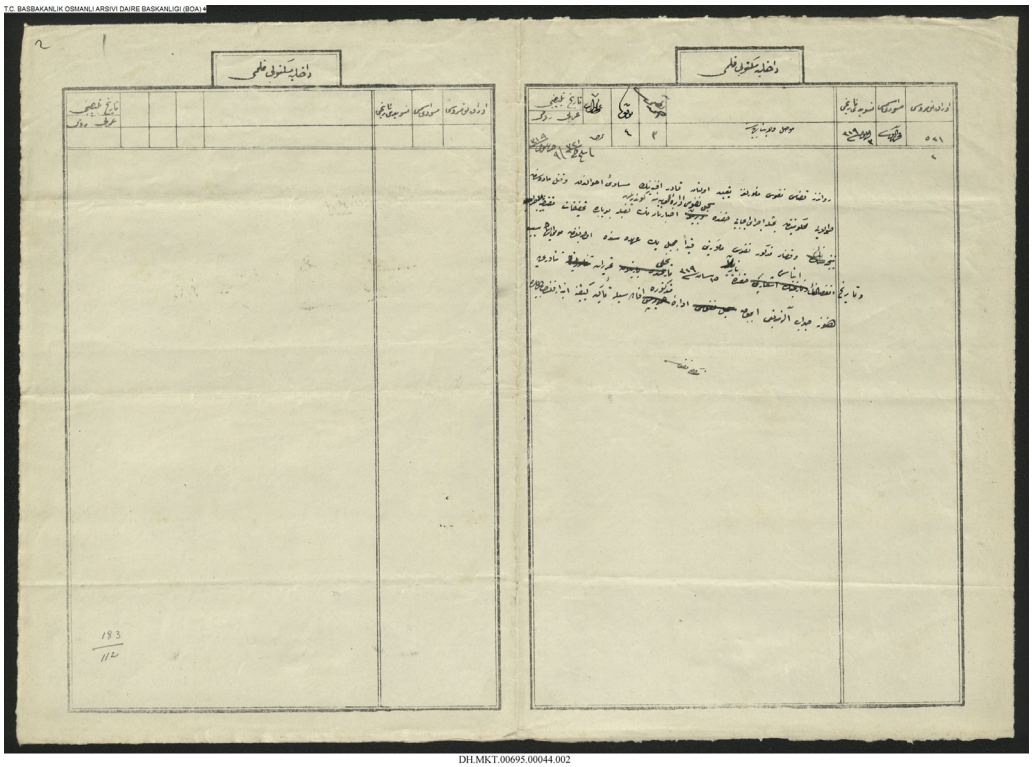

29 جەمادی کۆتایی 1321 (22 ئەیلوول 1903)	00695.00044	DH.MKT

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
قادر ئەفەندی وەکو فەرمانبەری ناسنامەی قەزای ڕەواندز دامەزراوە، بەڵام لە بابەتی دادوەری و کوشتن حوکم دراوە، لەم بارەیەوە هەواڵنامە لە کارگێری گشتی تۆماری ناسنامە ڕەوان کراوە، لێکۆڵینەوە بکرێت و ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت، هەروەها لە قەزای ناوهاتوو بە تۆمار دەرکەوتووە جەمیل بەگ فەرمانبەری ناسنامەی قەزای ناوهاتووە، لە نووسراوی ١٥ تەممووز ١٣١٩ هۆکار و مێژووی دەست لە کار هەڵگرتنی ڕاگەیەندراوە، بەڵام تا ئێستا وەڵام نەدراوەتەوە، بۆیە بە ووتەی کارگێری ناوهاتوو بۆ دووپاتکردنەوە نووسراو کراوە.

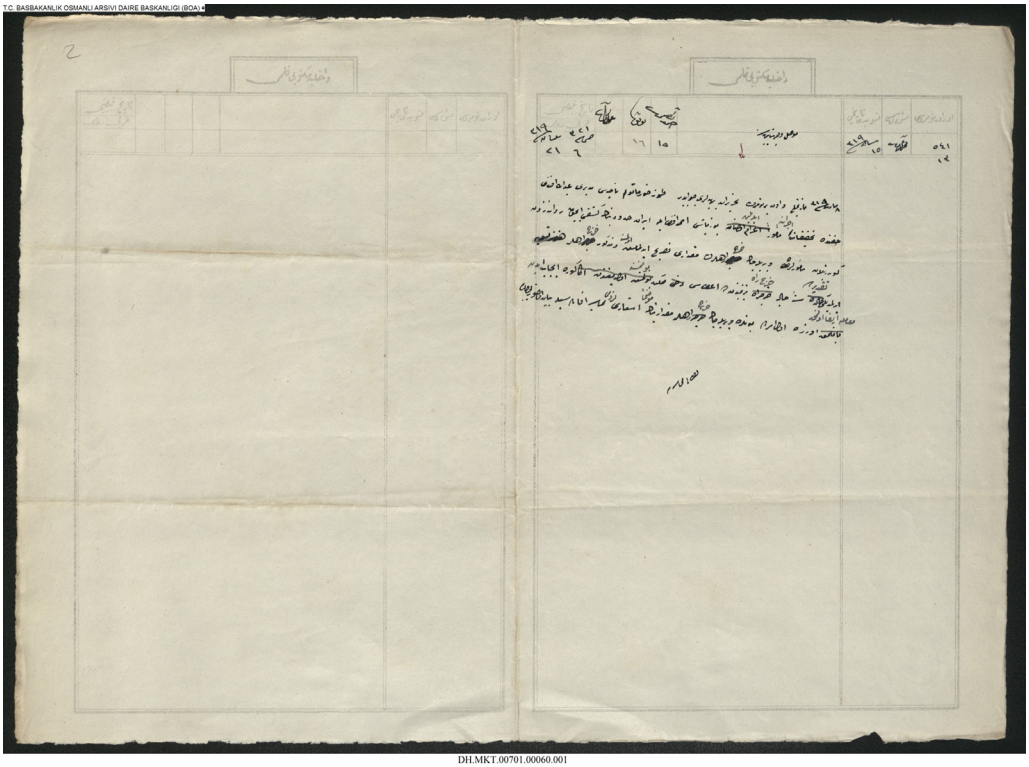

6 سەفەر 1321 (4 مایس 1903)	00701.00060	DH.MKT

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
وەڵامی نووسراوی ٨ مارت ١٣١٩ ژمارە ١١ ی پەیەبەرزە، لە بارەی لێکۆڵینەوە لەگەڵ عەبدوڵڵا ئەفەندی بەرێوەبەری ناحیەی توزخورماتو، یوزباشی ئەحمەد ئەفەندی ئەرکی پێدراوە و لەگەڵ ئەم فەرمانبەرانەی کە بۆ دەرخستەی سنووری ئێران لە ڕەواندز کراون، بری خەرجی ڕێگای ئەمانە دیاری نەکراوە و لەبەر ئەوەی خەرجی ڕێگای ناوهاتووش دیاری نەکراوە، لە خەرجی ڕێگای ئەم ساڵەدا ڕێك دەخرێت، بە گوێرەی مامەڵەکە کارەکە جێبەجێ بکرێت، بە ووتەی ژمێریاری بری پارەکە دیاری دەکرێت، ئاماژەی پێ بکرێت و ڕابگەیەندرێت.

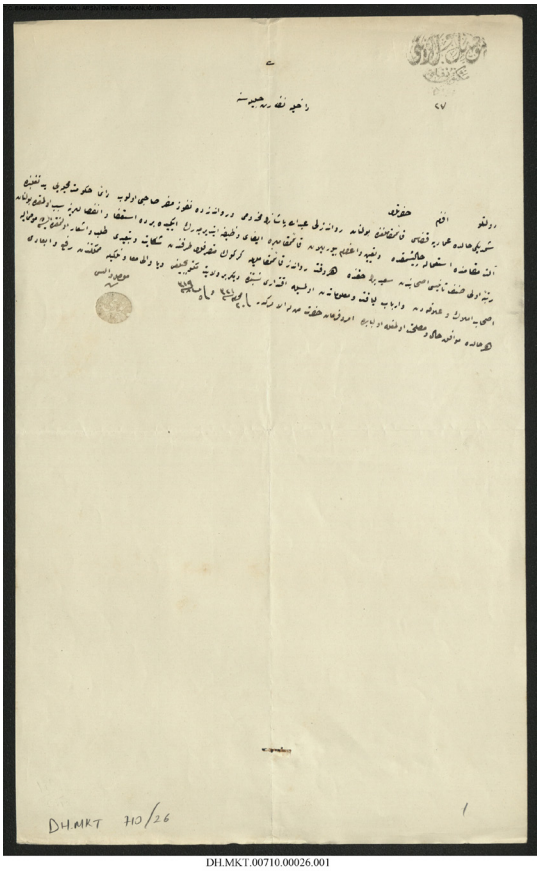

DH.MKT.00710.00026.001

20 موحەررەم 1321 (18 نیسان 1903)	00710.00026	DH.MKT

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٢٧
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە حاڵی حازر کوڕی عەبدوڵڵا پاشای ڕەواندزی لە قائیمقامیەتی قەزای عەمادیە بوونی هەیە و زەرەر و زیان بە ڕەواندز دەگەیەنێت، هەمیشە هەوڵ دەدات حکوومەتی خۆجێی بخاتە ژێر دەست و دەسەڵاتی خۆی و ئەم قائیمقامانەی دادەمەزرێن ڕێگە نادات دەست بە کار بن، بەڵکو هۆکارە بۆ دەست لە کار کێشانەوە و جیابوونەوەیان، لە بارەی سەعید بەگ خاوەنی پلەی یەکەم و چینی دووەم هەموو کات لەلایەن قائیمقامەکانی ڕەواندز و موتەسەرفەکانی کەرکووك سکاڵا بەرز دەکەنەوە و داوای دوورخستنەوەی ناوبراو دەکەن، بەڵام ناوبراو خاوەنی مولك و لە پەیوەندی خاوەنی توانا و پر زانیارییە، بەهۆی لێهاتوویەوە لە مەملەکەت دوور بخرێتەوە و لە مەکتوبچی ویلایەتێك یا وەکو یاریدەدەری والی دابمەزرێت، لە هەر بارودۆخێکدا بەرژەوەندی گشتی لە پێشترە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.
مۆری نوری والی موسڵ

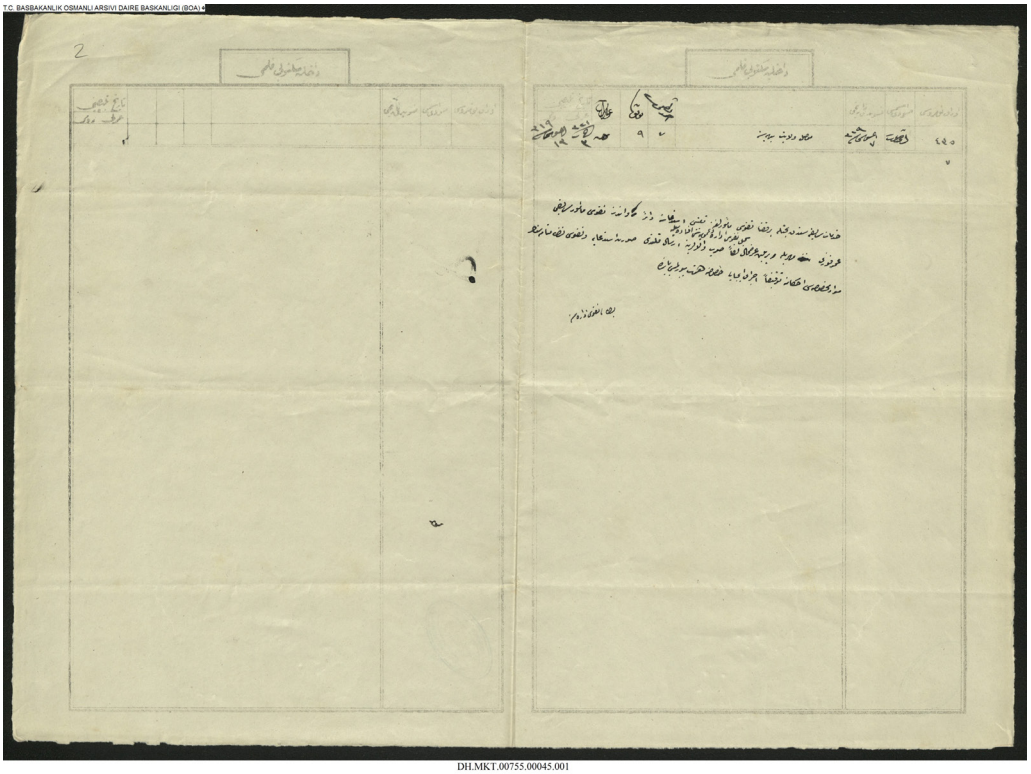

3 جەمادی کۆتایی 1321 (27 ئاب 1903)	00755.00045	DH.MKT

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
لەبەر خزمەتەکانی پێشووی، داواکاری بە واژووی عومەر فەوزی فەرمانبەری ناسنامەی پێشووی ڕەواندز بەرز کراوەتەوە و داوای کردووە لە ناسنامەی قەزایەك داهمەزرێت، بە ووتەی کارگێری گشتی تۆماری ناسنامە بۆ والا بەرز کراوەتەوە، پشت بەستن بە وێنەی داواکاریەکە و ماددەی تایبەتی نیزامنامەی ناسنامە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

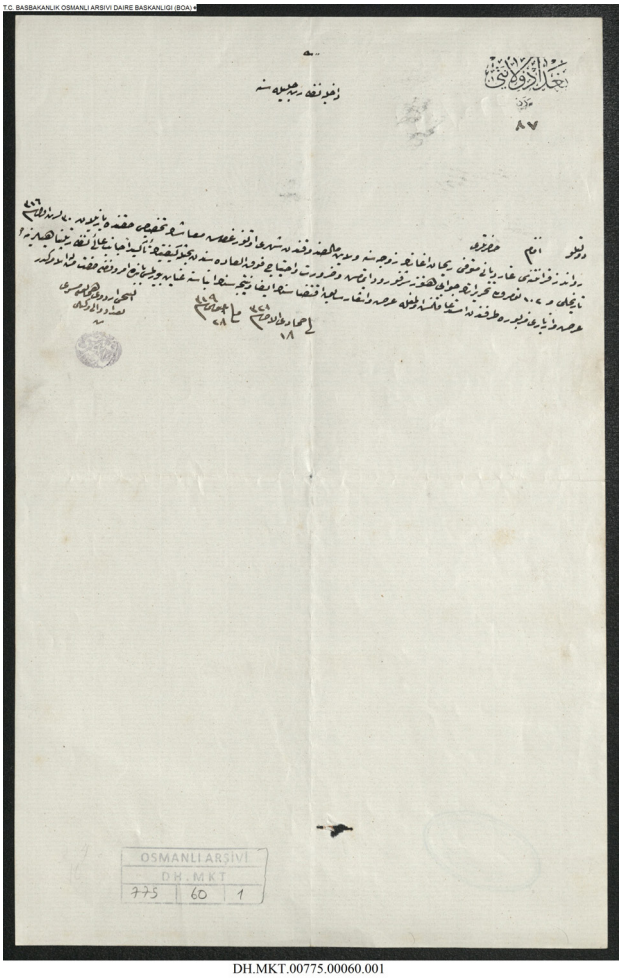

DH.MKT.00775.00060.001

18 جەمادی کۆتایی 1321 (11 ئەیلوول 1903)	00775.00060	DH.MKT

ویلایەتی بەغداد
ژمارە ٨٧
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
ریمان ئاغا گاردیانی کەرەنتینەی ڕەواندز مردووە و مانگانە لە سندوقی دارایی ٣٠ قوروش مووچە بۆ خێزانەکەی دابین بکرێت، تا ئێستا وەڵامی نووسراوی مێژووی ٣٠ تشرینی یەکەم ١٣١٦ ژمارە ١٠٢ نەهاتووە و لەبەر خراپی بژێوی ژیانیەوە داواکاری لەلایەن ناوبراو بۆ پەیوەندیداری نەزارەت ڕەوان کراوە، لەسەر ئامارە و راگەیەندراوی پێشوو ئەنجامەکەی رابگەیەندرێت، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
موشیری لەشکری شەشەمی هومایۆن بریکاری والی بەغداد

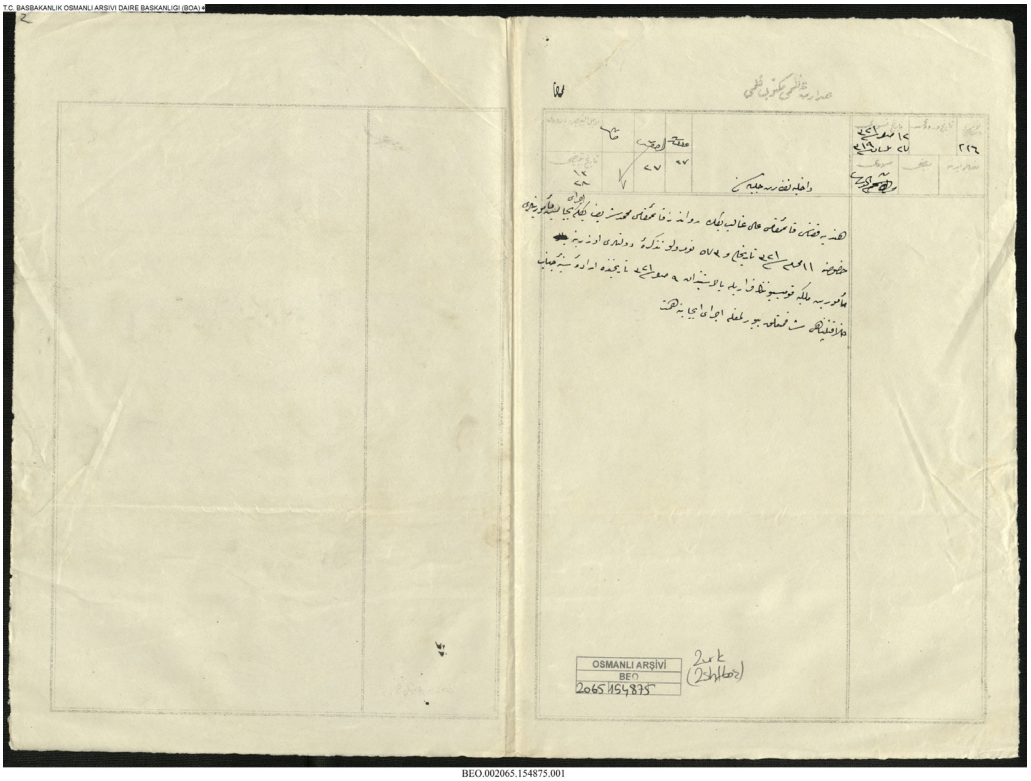

BEO.002065.154875.001

12 سەفەر 1321 (10 مایس 1903)	002065.154875	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

بـۆ جێبەجـێ کردنـی گۆرینـی ئەرکەکانـی عەلـی غالـب بـەگ قائیمقامـی قـەزای هندیـە و محەمـەد شـەریف بـەگ قائیمقامـی قـەزای ڕەوانـدز لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ١١ موحـەررەم ١٣٢١ ژمـارە ٥٧٣ و بریـاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە، لـە مێـژووی ٩ سـەفەر ١٣٢١ جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا ڕەزامەنـدی نیشـان داوە، هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

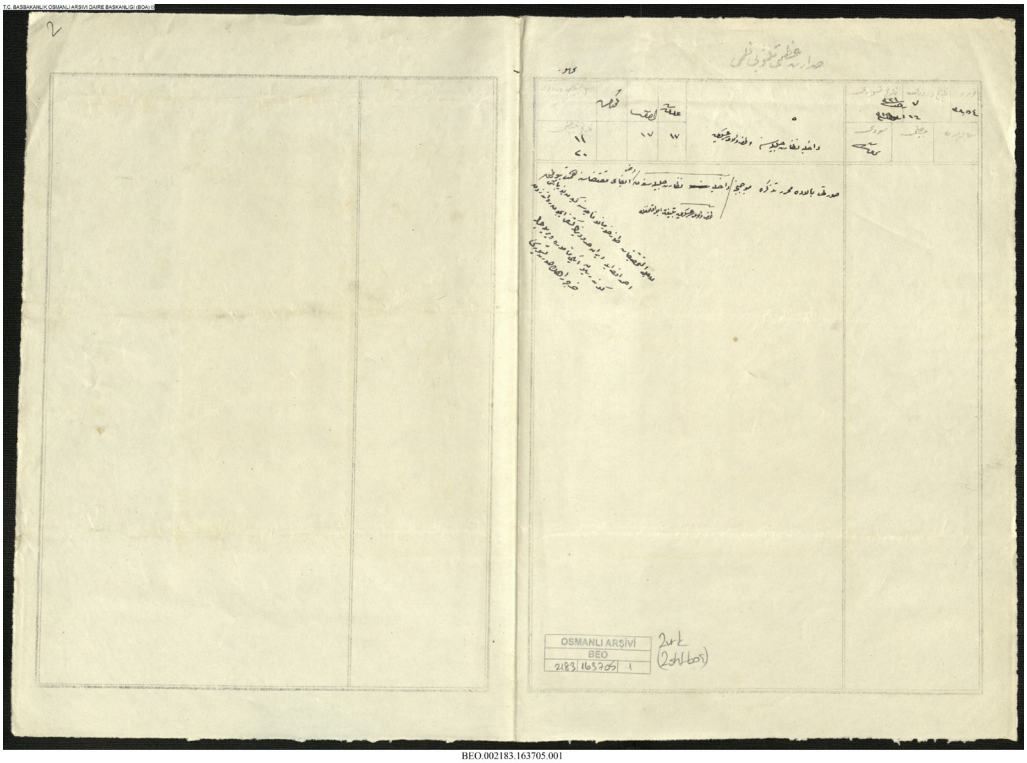

BEO.002183.163705.001

BEO	002183.163705	7 ڕەجەب 1321 (29 ئەیلوول 1903)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار و لایەنی واڵای سەرعەسکەر

پشت بەستن بە نووسراوی تۆمارکراو، لە باڵا ئاگاداری دراوەتە لایەنی واڵای سەرعەسکەر، لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

بە مەبەستی لێکۆڵینەوە یوزباشی ئەحمەد ئەفەندی چۆتە ناحیەی توزخورماتو، هەروەها بۆ پشکنینی سنووری ئێران ٢ فەرمانبەر چوونەتە ڕەواندز، خەرجی ڕێگای ئەمانە ڕێك بخرێت.

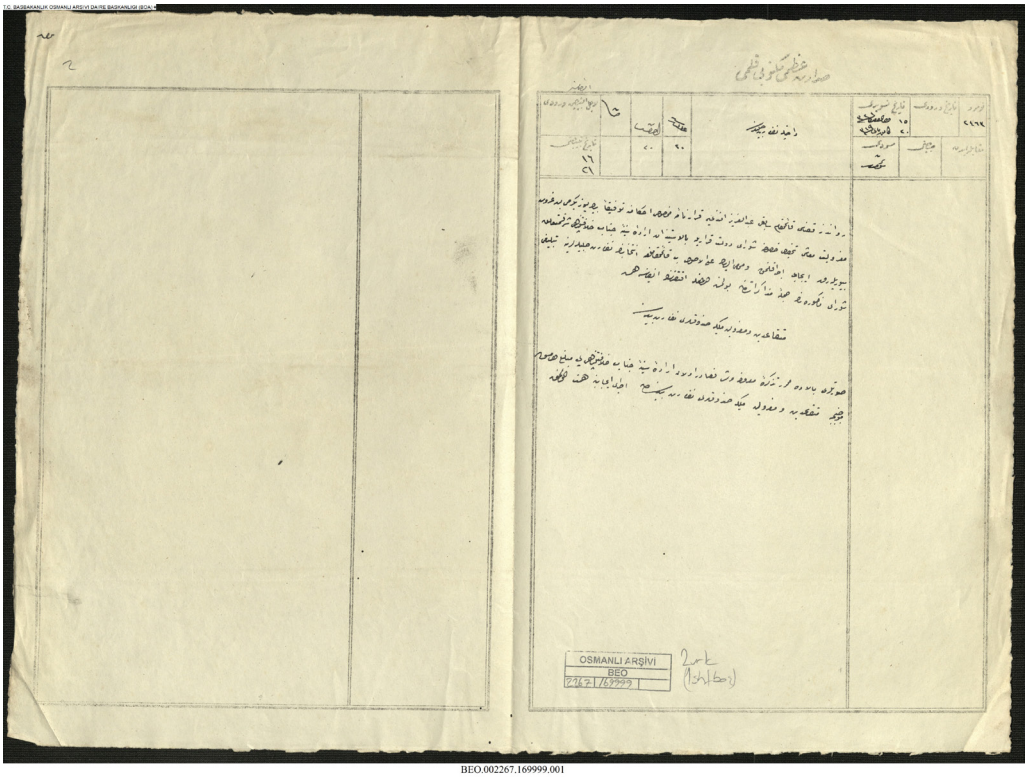

BEO.002267.169999.001

15 زیلقەعدە 1321 (2 شوبات 1904)	002267.169999	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

عەبدولعەزیز ئەفەندی قائیمقامی پێشووی قەزای ڕەواندز بە گوێرەی بریارنامەی تایبەت بری ١١٢٥ قوروش مووچەی دابراوانی بۆ دابین دەکرێت، بۆ ئەم مەبەستەش بە بریاری شورای دەوڵەت جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، کارەکە جێبەجێ دەکرێت، هەروەها ئاگاداری دراوەتە نەزارەتی شکۆدار تاوەکو ناوبراو لە قائیمقامیەتێك داهمەزرێنرێت، ئەمەش لە چەند نووسراوێکی شورای ناوهاتوو باس کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

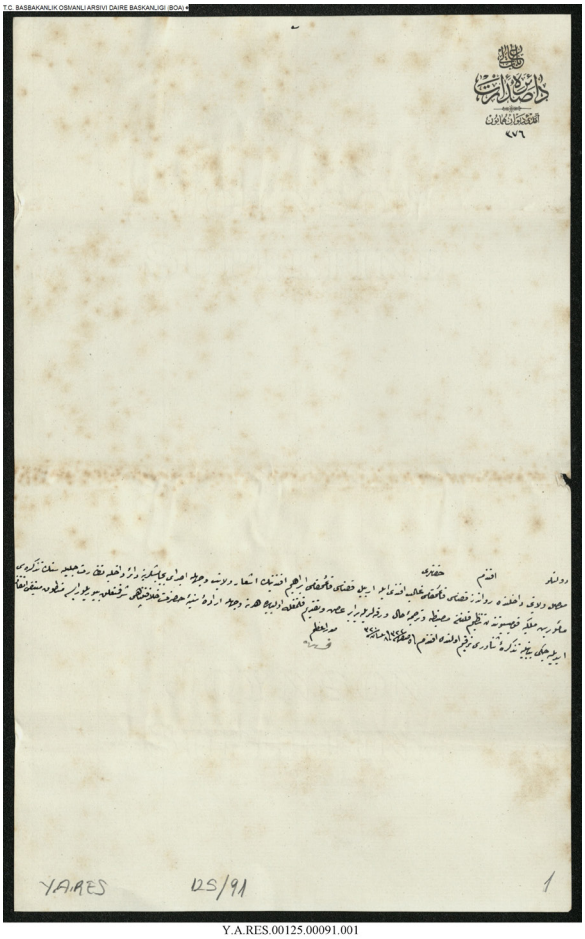

Y.A.RES.00125.00091.001

Y.A.RES	00125.00091	5 سەفەر 1322 (21 نیسان 1904)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٣٧٦
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بە ئاماژەی ویلایەت غالب ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندزی سەر بە ویلایەتی موسڵ لەگەڵ ئیبراهیم ئەفەندی قائیمقامی قەزای هەولێر گۆڕینەوەیان پێ دەکرێت، نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار و مەزبەتەی ڕێکخراوی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە و نووسراوی وەرگێردراوی کەسێتی ڕاگەیەنەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم

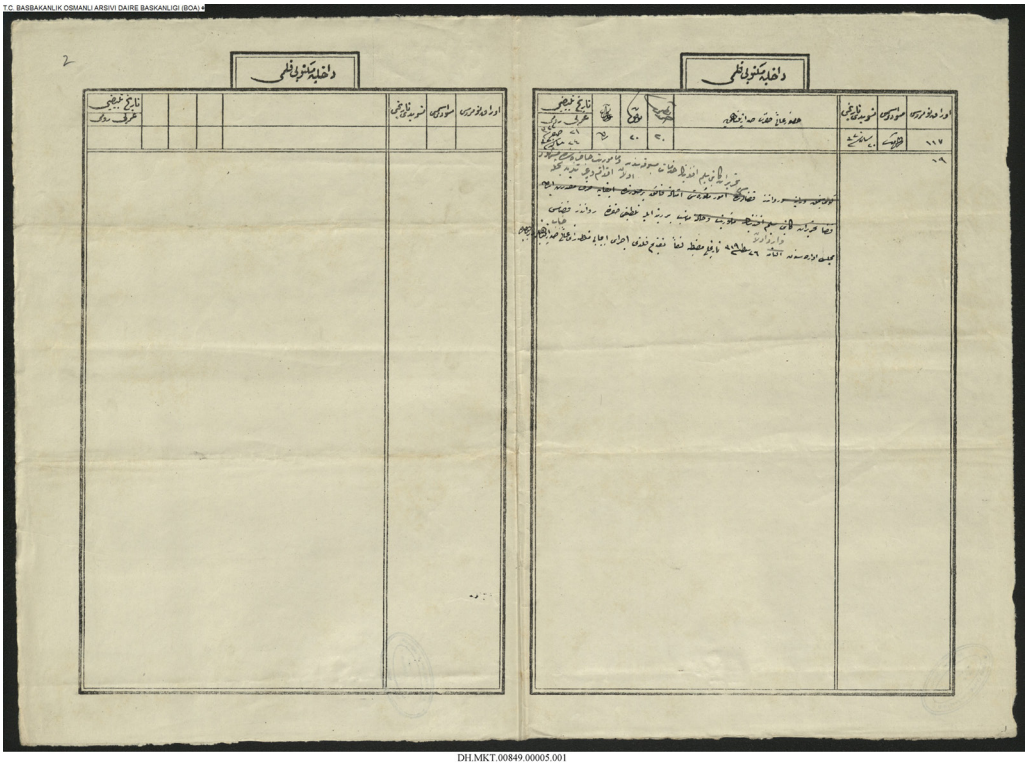

21 سەفەر 1322 (7 مایس 1904)	00849.00005	DH.MKT

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
بەهۆی ئەرکی ئێستا و خزمەتە باشەکانی پێشووی سەلیم ئەفەندی کاتیبی تەحریراتی قەزای ڕەواندز، بە پلەیەکی گونجاو پاداشت بکرێت، لە ٢٦ شوبات ١٣١٩ مەزبەتە لە ئەنجوومەنی کارگێری قەزای ڕەواندز هاتووە، جێبەجێ کردنی دەگەڕێتەوە بۆ پەیوەندیداری سەدارەتی عالی.

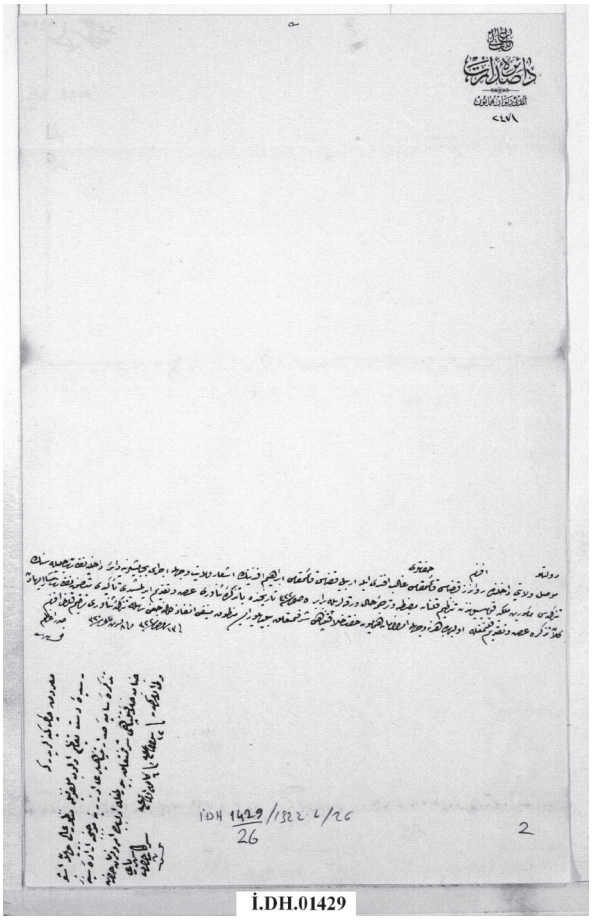

İ.DH.01429

İ.DH	01429.000026	13 ڕەمەزان 1322 (21 تشرینی دووەم 1904)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٢٤٧١
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بـە ئامـاژەی ویلایەتـی موسـڵ غالـب ئەفەنـدی قائیمقامی قـەزای ڕەواندز سـەر بە ویلایەتی موسـڵ لەگـەڵ ئیبراهیم ئەفەنـدی قائیمقامـی قـەزای هەولێـر گۆرینەوەیان پـێ بکرێت، نـووسراوی نەزارەتـی ناوەخۆی شـکۆدار و مەزبەتەی ڕێکخـراوی قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانـی مولکیـە لەگـەڵ وەرەقـەی وەرگێـردراوی کەسـێتی لـە مێـژووی ٥ سـەفەر ١٣٢٢ و ئـەم نـووسراوەی لـە نەزارەتـی ناوهاتـوو هاتـووە ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە بریـار و فەرمانـی هومایـۆن چـی بفەرموویـت جێبەجـێ دەکرێـت، نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.
سەدری ئەعزەم

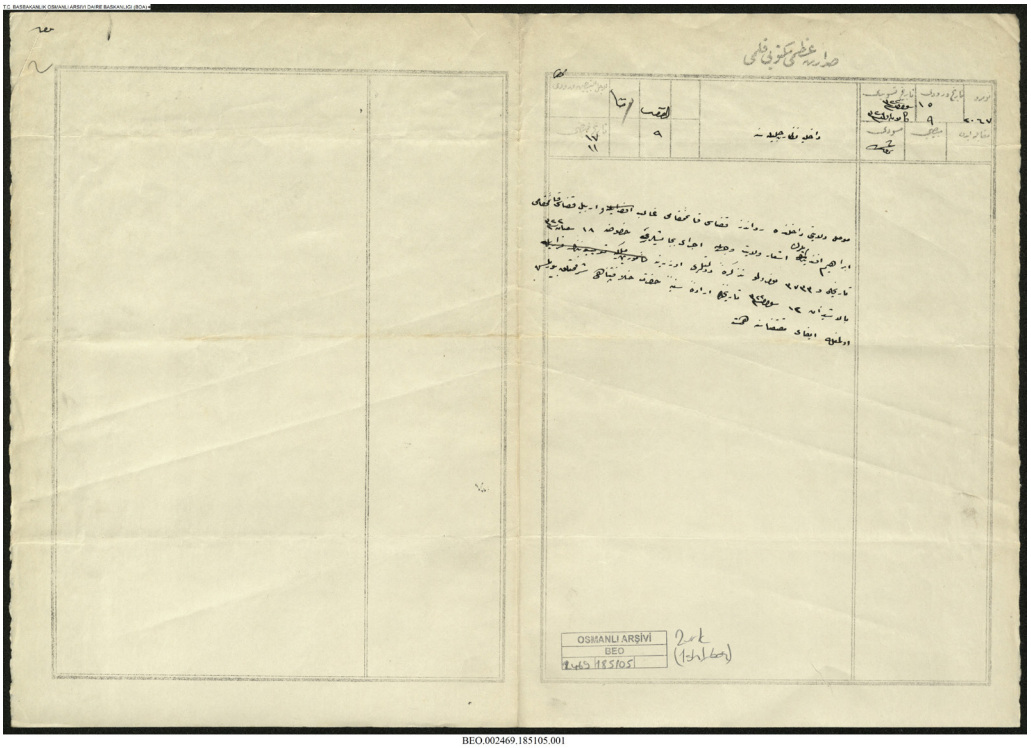

15 شەوال 1322 (23 کانوونی یەکەم 1904)	002469.185105	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لە ناو ویلایەتی موسڵ غالب ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز و ئیبراهیم ئەفەندی قائیمقامی قەزای هەولێر گۆرینەوەیان پێ دەکرێت، لەسەر نووسراوی ١٨ شەعبان ١٣٢٢ ژمارە ٣٧٣٣ جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت لە مێژووی ١٢ شەوال ١٣٢٢ بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

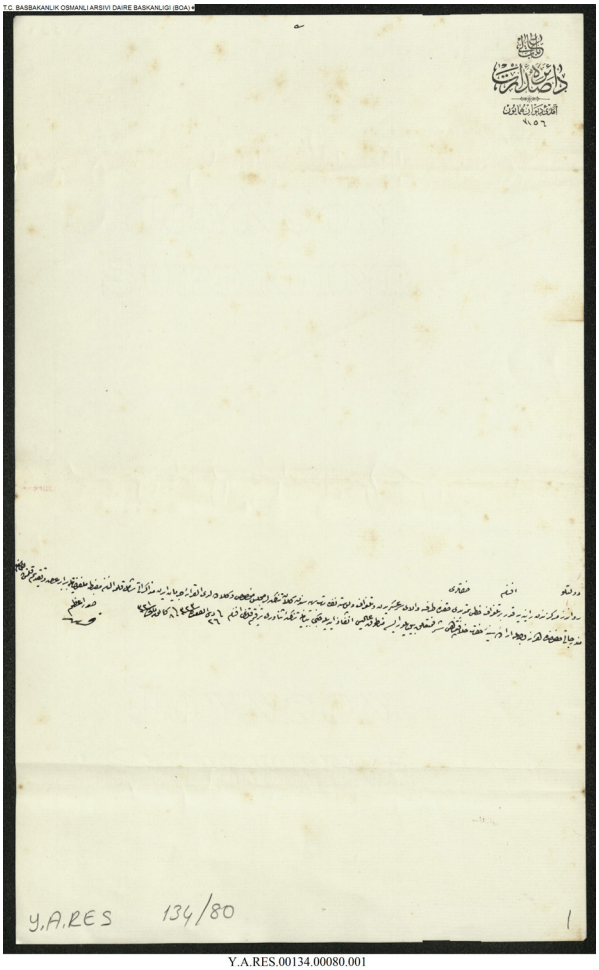

Y.A.RES.00134.00080.001

Y.A.RES	00134.00080	26 زیلقەعدە 1323 (22 کانوونی دووەم 1906)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٣١٥٦
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە بارەی درێژکردنەوەی هێڵی تەلەگراف لە مەرکەزی ڕەواندز تا رانیە، نووسراو لە سەرعەسکەری والا و نەزارەتی تەلەگراف و پۆستە هاتووە، لە ئەنجوومەنی تایبەتی بریکارەکانیش خوێندنەوەی بۆ کراوە، نووسراوەکان و مەزبەتە دراوەتە قەڵەم، بەیەکەوە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لە بارەی بەرایییەکان جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو کرا ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم

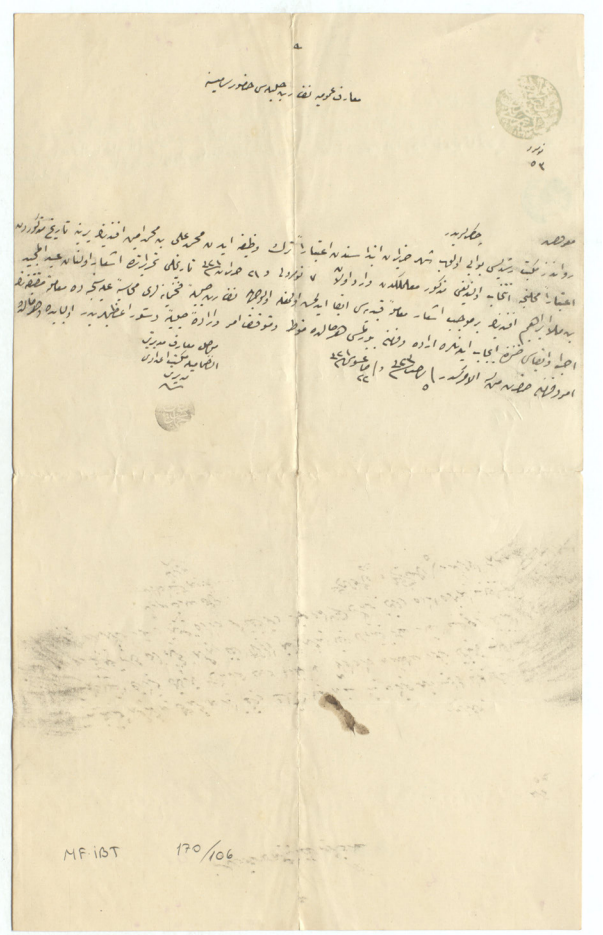

MF.İBT.00170

5 ڕەجەب 1323 (5 ئەیلوول 1905)	00170.000106	MF.İBT

نەزارەتی مەعاریفی گشتی لایەنی جەنابی پاشا
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
لە سەرەتای مانگی حوزەیرانەوە محەمەد عەلی کوڕی محەمەد ئەمین ئەفەندی دەرگەوانی مەکتەبی ڕوشدیەی ڕەواندز کارەکەی بەجێ هێشتووە و لە مێژووی ناوهاتووەوە لە خۆجێی هەڵبژێردراوە و نووسراوی ٢١ حوزەیران ١٣٢١ ژمارە ٧ لەلایەن موعەلیمەکەی هاتووە و ئاماژەی پێکراوە، کە لە شوێنی ناوبراو عەبدوڵمەجید کوڕی مەلا ئیبراهیم ئەفەندی دامەزرێت، بە تۆمار جێبەجێ کراوە، لە ژمێریاری عالی نەزارەتی شکۆدار مامەڵەکە جێبەجێ دەکرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە. بەڕێوەبەری مەکتەبی دواناوەندی و بەڕێوەبەرایەتی مەعاریفی موسل

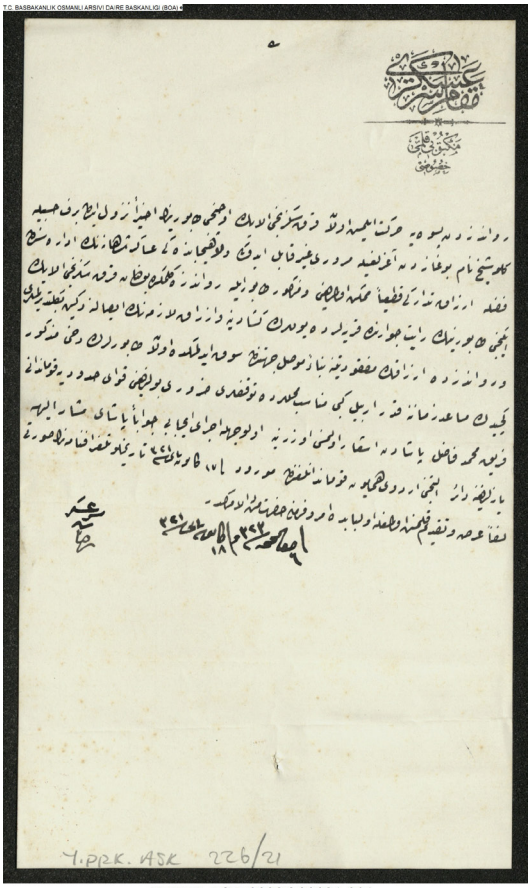

Y.PRK.ASK.00226.00021.001

Y.PRK.ASK	00226.00021	6 زیلحیجە 1323 (11 شوبات 1906)

پایەی سەرعەسکەر
قەڵەمی مەکتوب
تایبەتی
تابووری سێیەمی ئاڵای ٤٨ لە ڕەواندز جولەی کردووە و لە کۆتاییدا گەیشتونەتە گەرووی گلو شێخ، لە کۆتا سورانەوە ڕۆیشتنیان جێگەی قبوڵ نییە، هەروەها بۆ ئەم سەربازانەی کە لە لاهیجانن، زەخیرەی زیاد هەرگیز نەڕۆیشتووە، تابووری دووەمی ئاڵای ٤٨ لەگەڵ تابوری ناوهاتوو هاتۆتە ڕەواندز، لە گوندەکانی دەوروبەر کردنەوەی دەرگا و گەیاندنی زەخیرەی پێویست چاوەڕێ دەکرێت، لە ڕەواندز ئەرزاق وون بووە، ئەم تابورانەی دەچنە لایەنی موسڵ تا کاتێکی گونجاو پێویستە لە شوێنی گونجاوی وەکو هەولێر چاوەڕێ بکەن، قوماندانی هێزی سنوور فەریق محەمەد فازڵ پاشا ئاماژەی پێکراوە، بۆ جێبەجێ کردنی پاشای ناوهاتوو نووسراوی کردووە و لە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن لە ١٧ کانوونی دووەم ١٣٢١ تەلەگرافنامە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
رزا سەرعەسکەر

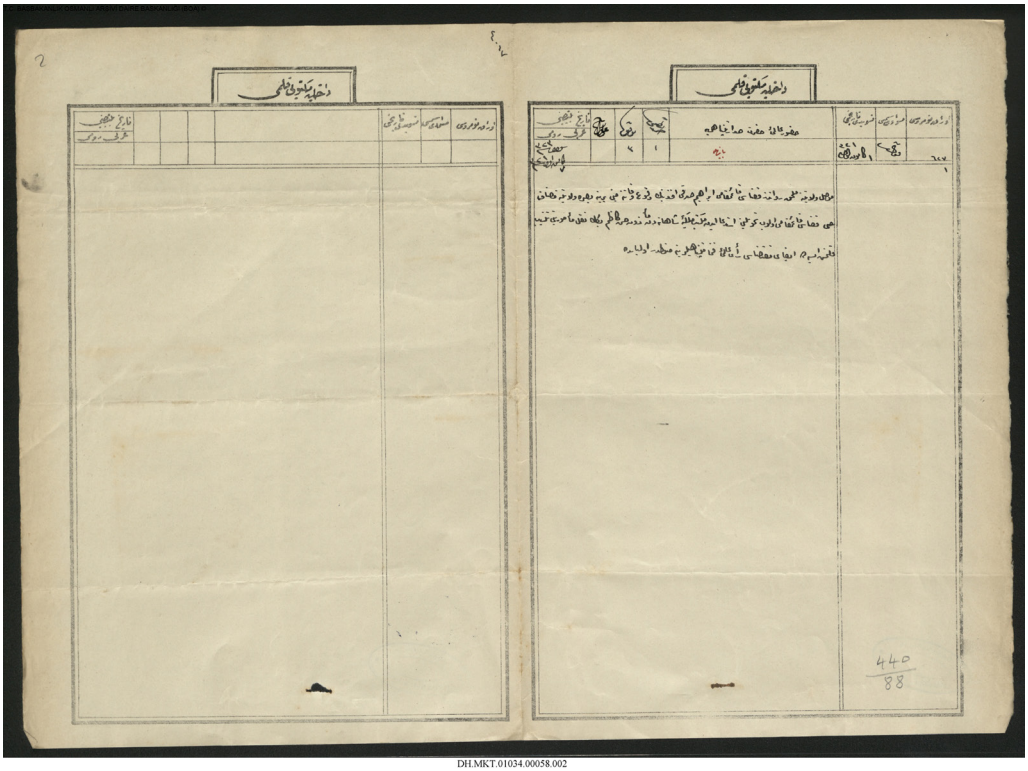

DH.MKT.01034.00058.002

DH.MKT	01034.00058	3 شەوال 1323 (1 کانوونی یەکەم 1905)

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
لەسەر مردنی ئیبراهیم سدقی ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ، حەسەن کازم بەگ قائیمقامی قەزای حەی سەر بە ویلایەتی بەسرا دامەزرێت، هەر خۆی داوای گوتستنەوەی کردووە و لە دەرچووانی مەکتەبی مولکیەی شاهانەیە، ئەگەرچی گواستنەوەکەی ڕێکخراوە، بەڵام جێبەجێ کردنی دەگەڕێتەوە بۆ پەیوەندیداری پایەبەرز.

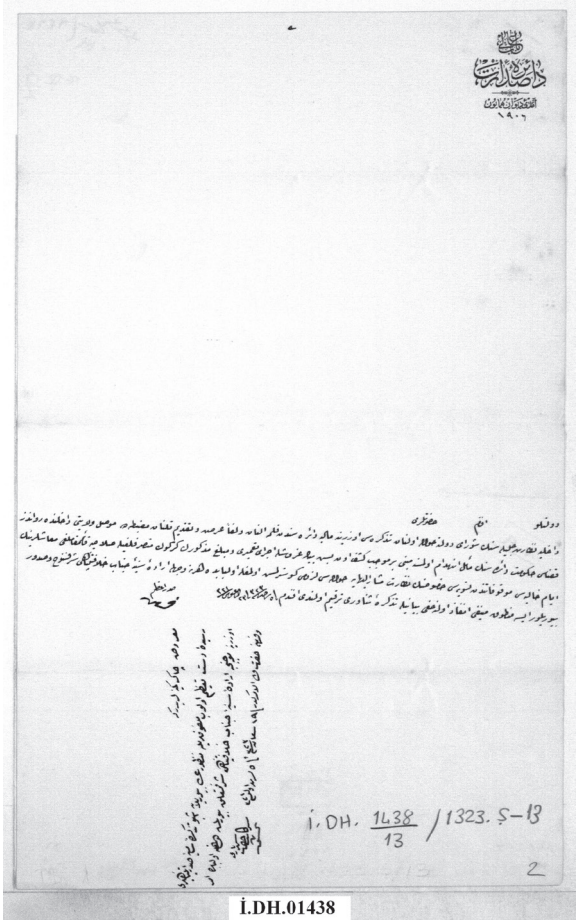

İ.DH.01438

5 ڕەجەب 1323 (5 ئەیلوول 1905)	01438.000013	İ.DH

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٩٠٦
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لەسەر نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار کە ڕەوانی شورای دەوڵەت کراوە، لە فەرمانگەی دارایی دراوەتە قەڵەم و هاوپێچ مەزبەتە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، فەرمانگەی حکوومەتی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ ڕووخاوە، بە دەرخستە پێویستی بە ٥٠٠٠ قوروشە تا نۆژەن بکرێتەوە، بڕە پارەی ناوهاتووش لە مووچەی ڕۆژانی بەتاڵی دەست بەسەر کراوی موتەسەرفیەتی کەرکووك و قائیمقامیەتی سەڵاحیە ڕێکخراوە، لە نەزارەتی ناوهاتوو حەواڵە کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعزەم

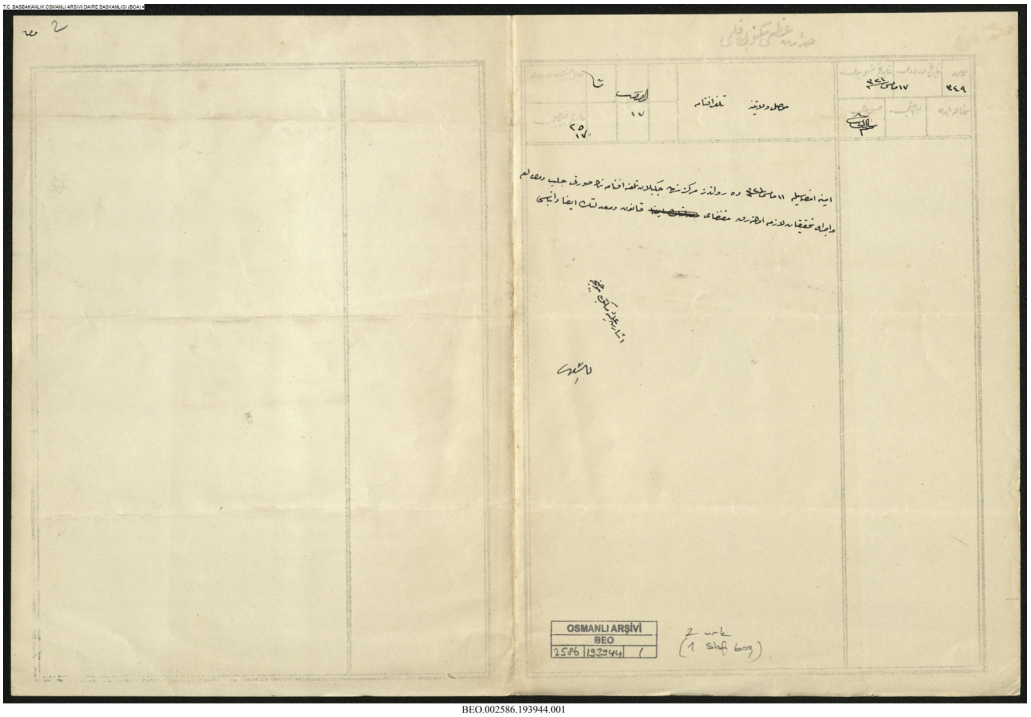

BEO.002586.193944.001

BEO	002586.193944	25 ڕەبیعی یەکەم 1323 (30 مایس 1905)

ویلایەتی موسڵ
تەلەگرافنامە
لە ١١ مایس ١٣٢١ بە واژووی ئامینە تەلەگرافنامە لە مەرکەزی ڕەواندز دەرچووە، وێنەیەکی وەرگیراوە و خوێندنەوەی بۆ کراوە، دوای ئەوەی لێکۆڵینەوە ئەنجام دەدرێت، بە گوێرەی یاسا و بە یەکسانی کارەکە جێبەجێ بکرێت.

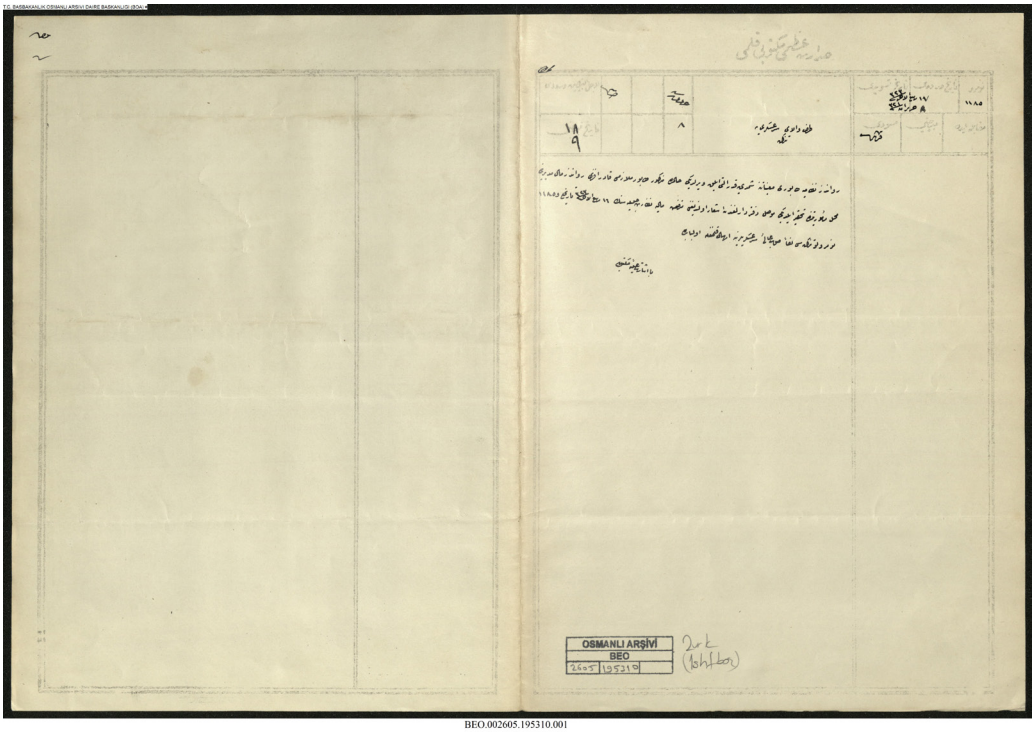

BEO.002605.195310.001

BEO	002605.195310	**17 ڕەبیعی کۆتایی 1323 (21 حوزەیران 1905)**

لایەنی واڵای سەرعەسکەر
نووسراو
تـا ئێسـتا هاوکاری شـەش مانگی تابووری نیزامیەی ڕەوانـدز دابین کراوە، قادر ئەفەندی مولازمـی تابووری ناوهاتوو لە ناوچـەی ئەرکەکـەی سـووکایەتی بـە بەرێوەبـەری دارایـی ڕەوانـدز کردووە، لـە دەفتـەرداری ویلایەتی موسـڵ ئاماژەی پێکـراوە، نـوسراوی نەزارەتـی دارایـی شـکۆدار لە ١٦ ڕەبیعـی کۆتایی ١٣٢٣ ژمارە ١١٨٥ بۆ سـەر عەسـکەر ڕەوان کراوە.

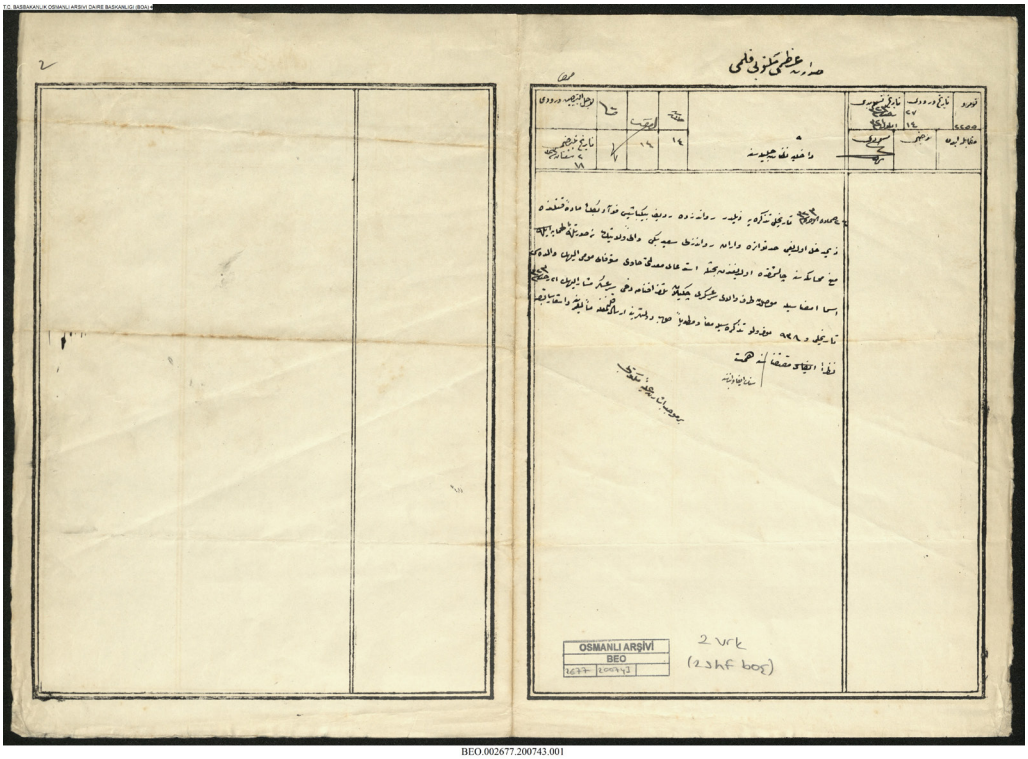

BEO.002677.200743.001

27 ڕەجەب 1323 (27 ئەیلوول 1905)	002677.200743	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

هاوپێچی نووسراوی مێژووی ٢٤ جەمادی کۆتایی ١٣٢٣، بینباشی ڕەدیف فوئاد بەگ لە ڕەواندز کوژرواو و لەم کوشتنەش سەعید بەگی ڕەواندزی دەستی هەبووە، کەچی والی ویلایەت پارێزگاری لێ دەکات و هەوڵ دەدات دادگاییکردنەکەی قەدەغە بکات، بە واژووی ئەسما دایکی کوژراو تەلەگرافنامە لە موسڵ بۆ واڵای سەر عەسکەر ڕەوان کراوە، نووسراوی مێژووی ٢١ ڕەجەب ١٣٢٣ ژمارە ٩٣٨ بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بابەتەکە هیممەت بکرێت.

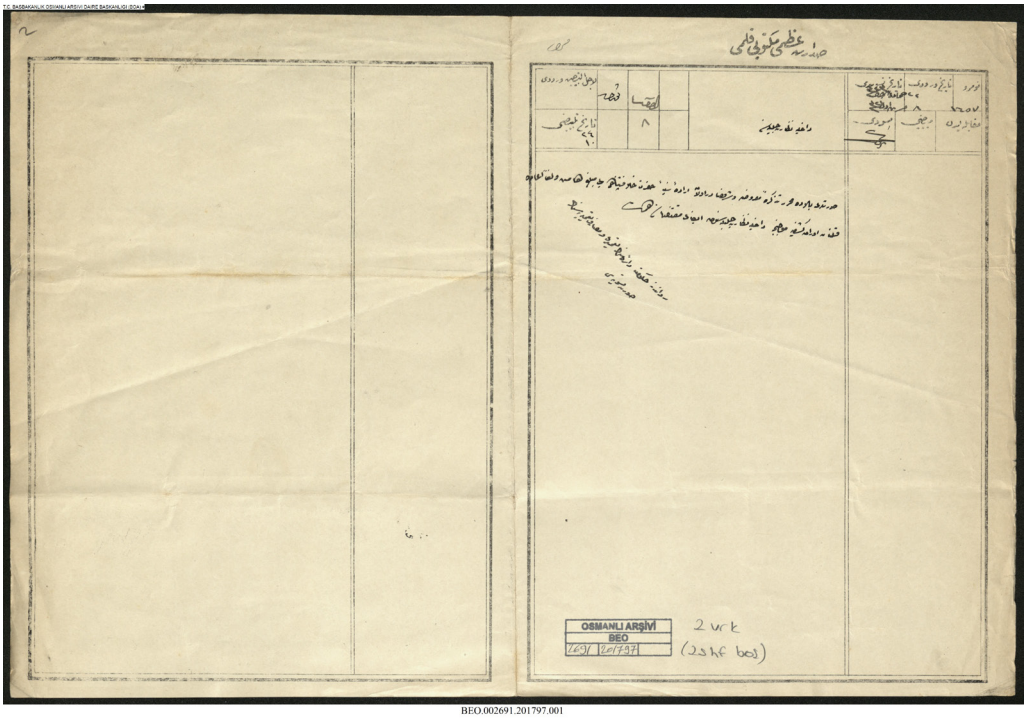

BEO.002691.201797.001

BEO	002691.201797	22 جەمادی کۆتایی 1323 (24 ئاب 1905)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وێنەیەکی نووسراوی راگەیەندراو و فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بەرز کراوەتەوە، بە گوێرەی ووردبینی کردن لە ئەوراقەکان، لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

وێنەی رێکخستنی نۆژەنکردنەوە و خەرجی نۆژەنکردنەوەی فەرمانگەی حکوومەتی ڕەواندز.

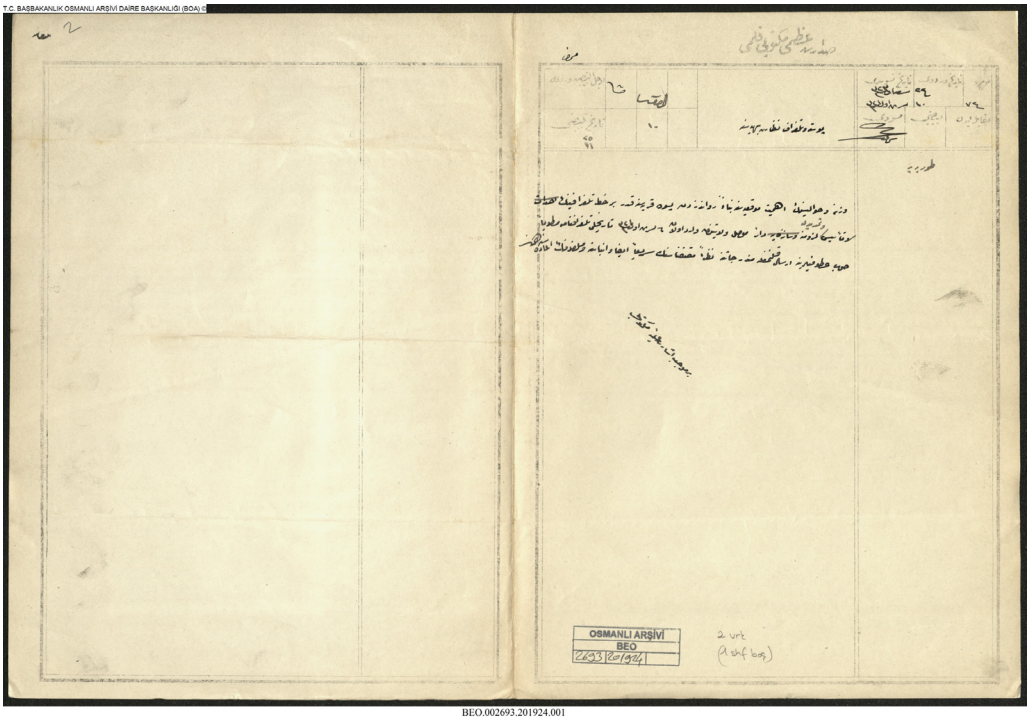

BEO.002693.201924.001

24 شەعبان 1323 (24 تشرینی یەکەم 1905)	002693.201924	BEO

نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافی پایەبەرز
وەزنە و دەوروبەری گرنگی ستراتیژی خۆی هەیە، بۆ درێژ کردنەوەی هێلی تەگراف لە ڕەواندز تا گوندی پسوە، لە مێژووی ٦ تشرینی یەکەم ١٣٢١ تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ هاتووە و بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بەراییەکان بەپەلە کارەکە ئەنجام بدرێت و هاوپێچەکان ڕەوان بکرێتەوە.

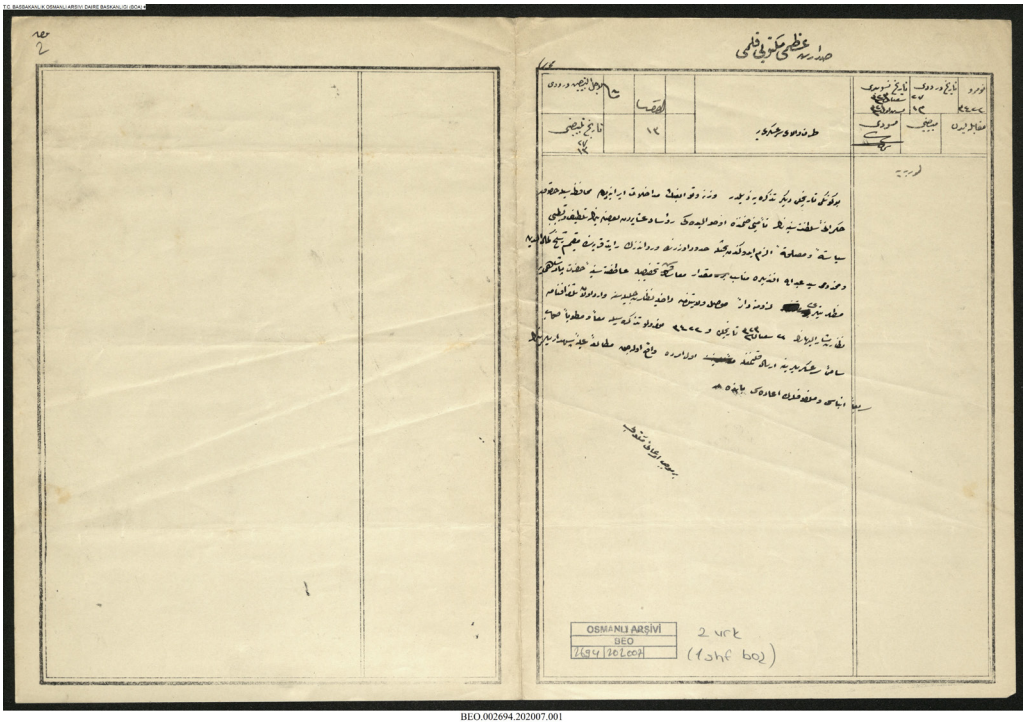

BEO.002694.202007.001

BEO	002694.202007	27 شەعبان 1323 (27 تشرینی یەکەم 1905)

لایەنی واڵای سەرعەسکەر

هاوپێچی نووسراوی مێژووی ئەمرۆیە، وەزنە و دەوروبەری تووشی دەستتێوەردانی ئێران بووە، بە پاراستنی ئەم ناوچانە حکوومەت دڵنیایی مافەکان بدات، بۆیە هەندێك لە سەرۆك عەشیرەتەکان ڕێزیان لێ بگیرێت و پاداشت بکرێن، شێخ کەمالەددین لە سەر سنوور و گوندی رایتی ڕەواندز نیشتەجێیە، لەگەڵ کوڕەکەی بە ناوی سەید عەبدوڵڵا ئەفەندی مووچەیەکی دیاریکراویان بۆ دابین بکرێت، تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار و نووسراوی نەزارەتی ناوهاتوو لە مێژووی ٢٢ شەعبان ١٣٢٣ ژمارە ٣٤٢٢ بۆ سەرعەسکەر ڕەوان کراوە، لەم بابەتەدا خوێندنەوەی بۆ بکرێت، بەپەلە ڕابگەیەندرێت و هاوپێچەکانیش ڕەوان بکرێت.

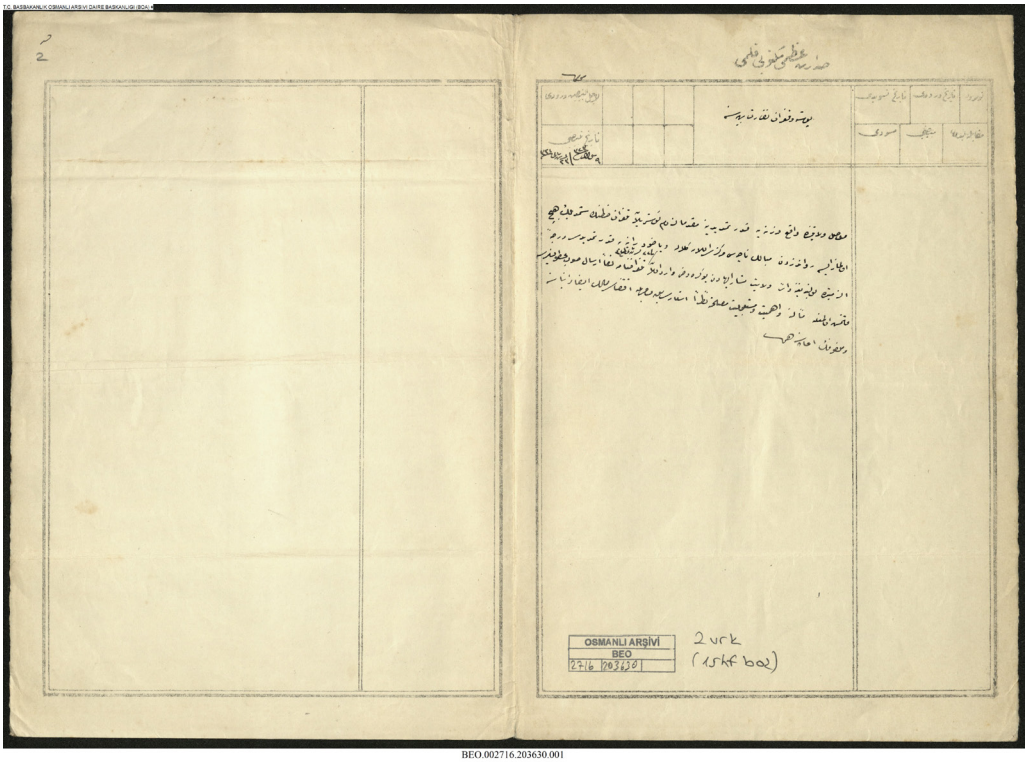

BEO.002716.203630.001

9 شەوال 1323 (7 کانوونی یەکەم 1905)	002716.203630	BEO

نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافی پایەبەرز

بە پێویست زانراوە لە ویلایەتی موسڵ تا وەزنە هێڵی تەلەگراف درێژ بکرێتەوە، حاڵی حازر ئەگەر هیچ نەبێت لە ڕەواندز تا گەڵاڵە کە مەرکەزی ناحیەی باڵەکە، یاخود تا رانیە درێژ بکرێتەوە، ئەمجارە لە ویلایەتی ناوهاتوو تەلەگرافنامە لە ٢٢ تشرینی دووەم ١٣٢١ هاتووە، بۆ سەرروو ڕەوان کراوە، بە تێروانین لە گرنگی و پەلەی بابەتەکە لەسەر ئاماژەی پێشوو کارەکە جێبەجێ بکرێت، هاوپێچەکەش ڕەوان بکرێتەوە.

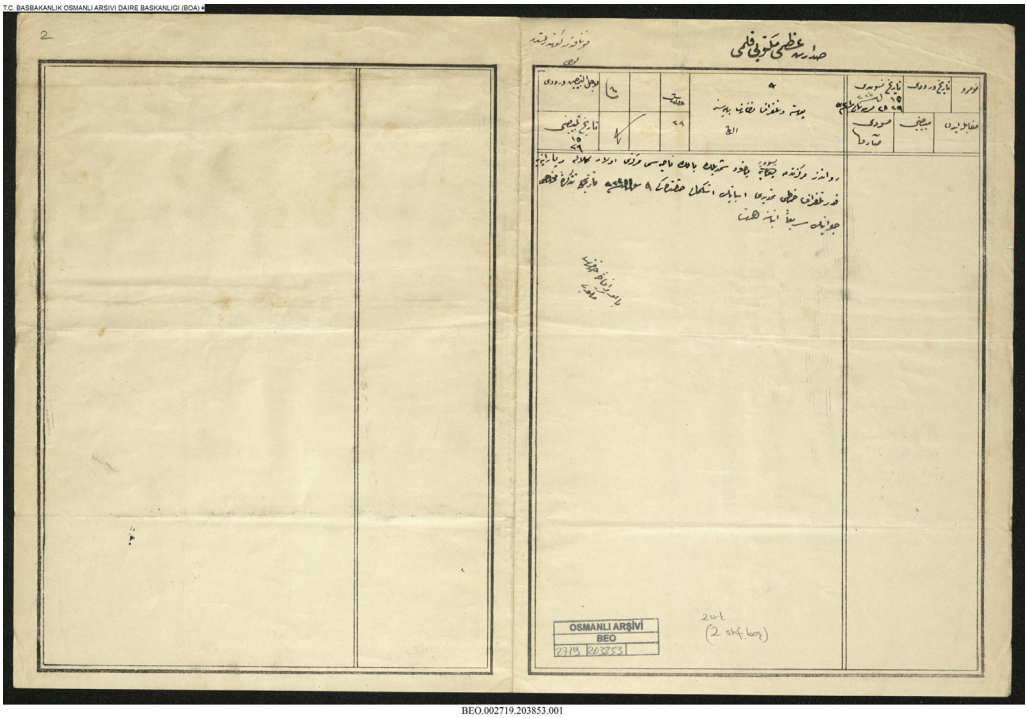

BEO.002719.203853.001

BEO	002719.203853	15 شەوال 1323 (13 کانوونی یەکەم 1905)

نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافنامەی پایەبەرز
لە مەرکەزی ڕەواندز تا پسوە یاخود حاڵی حازر تا گەڵاڵە کە مەرکەزی ناحیەی باڵەکە یا تا رانیە هێلی تەلەگراف درێژ بکرێتەوە، لەم بارەیەوە نووسراوی ٩ شەوال ١٣٢٣ هاتووە، بەپەلە هیممەت بکرێت لە ڕاگەیاندنی.

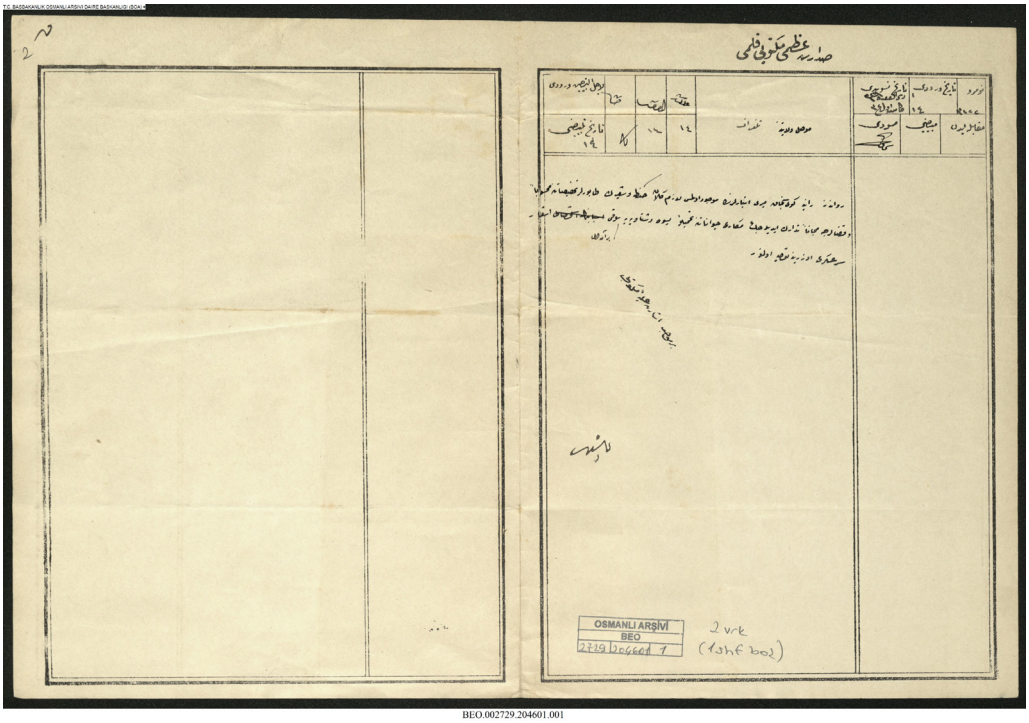

BEO.002729.204601.001

1 زیلقەعدە 1323 (28 کانوونی یەکەم 1905)	002729.204601	BEO
ویلایەتی موسڵ ئەم گەنم و جۆیەی لە ئەنبارەکانی میری ڕەواندز و ڕانیە و کۆی سانجەق هەیە، بۆ تابوورەکان و لە قەزاکانیش بە خۆڕایی دابین دەکرێت، بە بارگیر بۆ پسوە و شتاویە بگوازرێنەوە، لەسەر ئاماژەی سەرعەسکەر کارەکە ئاماژەی پێکراوە.		

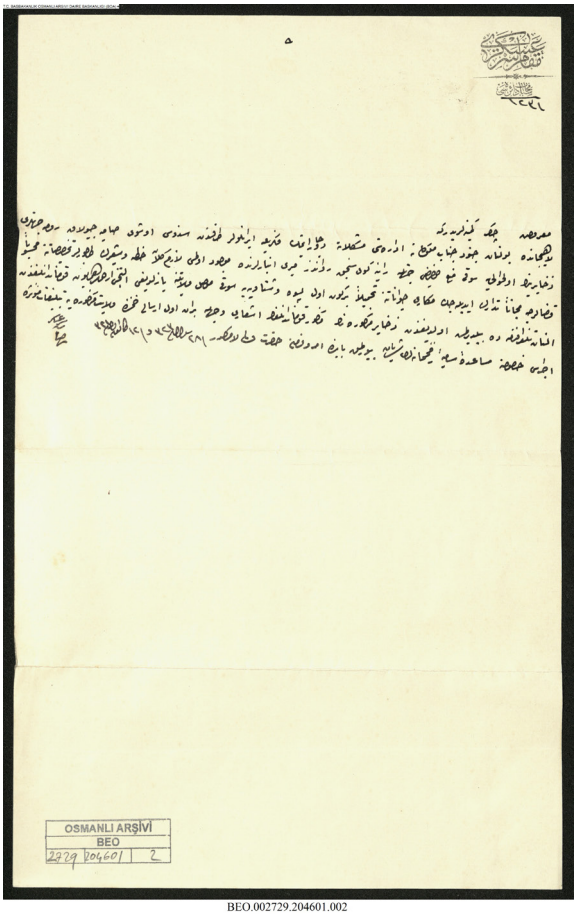

BEO.002729.204601.002

28 شەوال 1323 (26 کانوونی یەکەم 1905)	002729.204601	BEO

پایەی سەرعەسکەر
فەرمانگەی ژمێریاری
١٢٣١
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
بۆ ئەوەی کێشە بخەنە ئیدارەی سەربازانی لاهیجان، ئێرانیەکان ڕێگە نادەن زەخیرە لە ساوجبۆلاق و رومیە بهێنرێتە ئەم ناوچەیە، بە دابین کردنی ئەم گەنم و جۆیەی لە ئەنبارەکانی میری رانیە و کۆی سانجەق و ڕەواندز دا هەیە، لە قەزاکان بە خۆڕایی دابین دەکرێت و بە بارگیر بۆ پسوە و شتاویە دەگوازرێتەوە، تەلەگرافنامە لە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن بۆ ویلایەتی موسڵ نووسراوە، بە ئاماژەی قوماندانی ناوهاتوو زەخیرە ناوهاتووەکان ڕەوان بکرێت و ویلایەتی ناوهاتوو ئاگادار کراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
رزا سەرعەسکەر

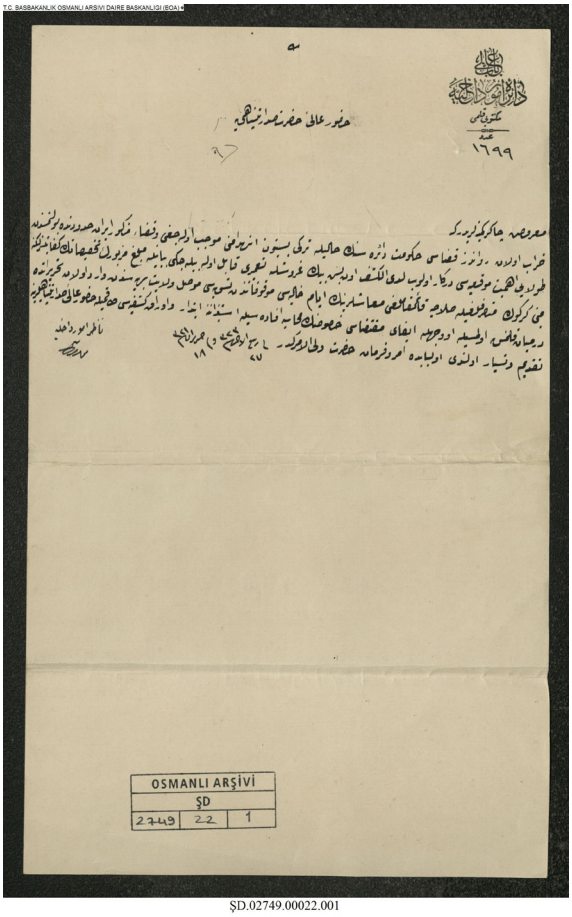

ŞD.02749.00022.001

ŞD	02749.00022	27 ڕەبیعی کۆتایی 1323 (1 تەممووز 1905)

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ١٦٩٩
جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
فەرمانگەی حکوومەتی قەزای ڕەواندز وێران بووە، ئەگەر وازی لێ بهێنرێت ئەوا بە تەواوەتی وێران دەبێت، هەروەها قەزای ناوهاتوو لە سنووری ئێرانە، بۆیە گرنگی ستراتیژی هەیە، لە کاتی دەرخستە بە ١٥٠٠٠ قوروش نۆژەن دەکرێتەوە، بەم ڕاگەیەندراوە برە پارەی ناوهاتوو بۆ کارەکە گونجاوە، لە ڕێکخستنی مووچە ڕاگیراوەکانی ڕۆژانی بەتاڵی موتەسەرفی کەرکووك و قائیمقامیەتی سەڵاحیە تەرخان دەکرێت، نووسراو لە ویلایەتی موسڵ هاتووە، بۆ ڕەزامەندی وەرگرتن لە ژمێریاری نووسراو کراوە، هەروەها بەراییەکانی دەرخستە پێشکەشی پەیوەندیداری سەدارەت کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری کاروباری ناوەخۆ

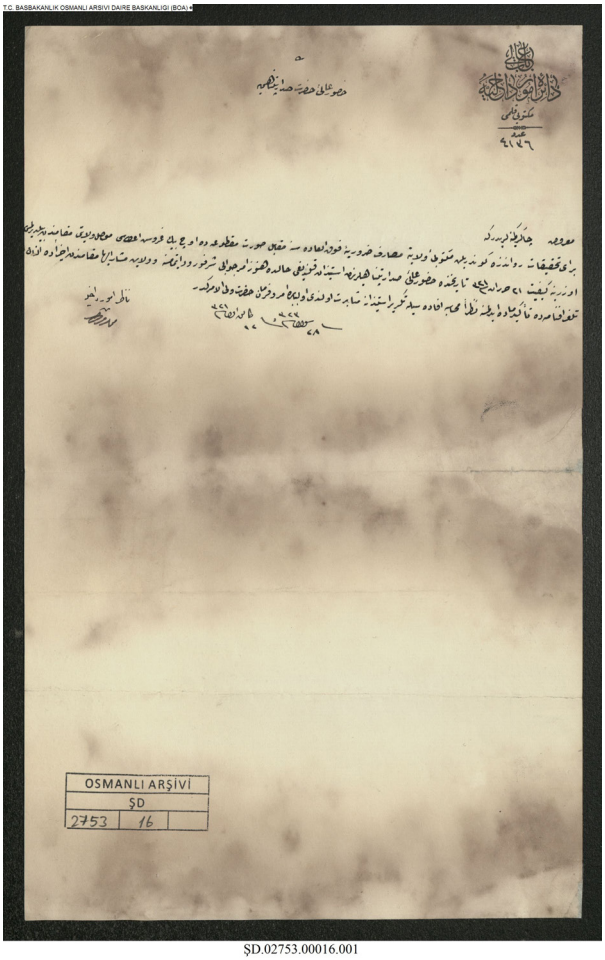

ŞD.02753.00016.001

ŞD	02753.00016	28 شەوال 1323 (26 کانوونی یەکەم 1905)

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٤١٣٦
جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
ئـەم لێکۆڵینـەوەی بـۆ ڕەوانـدز کـراوە، خەرجیەکـەی پێویسـتی بـە ٣٠٠٠ قوروشـە، لـە سـەر ڕاگەیاندنـی پایـەی ویلایەتـی موسـڵ لـە ٢١ حوزەیـران ١٣٢١ مۆڵەتـی پەیوەندیـداری سـەدارەت دەرچـووە، بـەڵام تـا ئێسـتا وەڵامـی فەرمانەکـە نەهاتـووە، هەروەهـا لـە کۆتاییـدا پایـەی ویلایەتـی ناوهاتـوو تەلەگرافنامـە هاتـووە و دووپاتـی فەرمانەکـەی کردۆتـەوە، بـە ووتـەی ژمێریـاری ڕاپۆرتـی ڕەزامەنـدی دەرچـووە، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بەدەسـتەوەیە.
نازری کاروباری ناوەخۆ

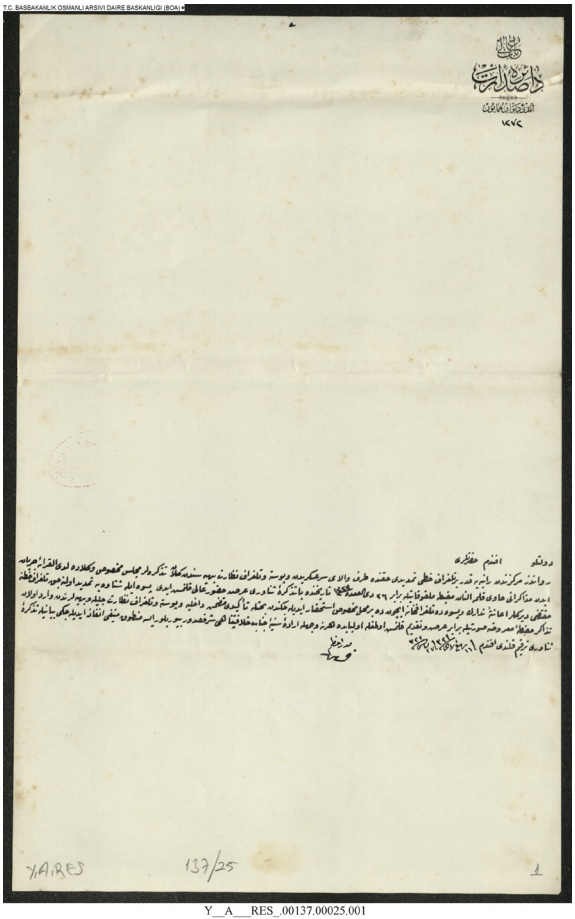

Y__A___RES_00137.00025.001

Y.A.RES	00137.00025	16 ڕەبیعی کۆتایی 1324 (9 حوزەیران 1906)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٢٧٢
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بـۆ درێژکردنـەوەی هێڵـی تەلەگـراف لـە مەرکـەزی ڕەوانـدز بـۆ ڕانیـە، نـووسراوی والای سـەر عەسـکەر و نەزارەتـی پۆسـتە و تەلەگـراف لـە ئەنجوومەنـی تایبەتـی بریـکارەکان خوێندنـەوەی بـۆ کـراوە، نـووسراوەکان دراوەتـە قەڵـەم لەگـەڵ مەزبەتـە لـە ٢٦ زیلقەعـدە ١٣٢٣ بـۆ عالـی بـەرز کراوەتـەوە، ئـەم هێلـە تەلەگرافیـەی کـە لـە زسـتان درێـژ دەکرێتـەوە، بـۆ تەلەگرافخانـەش شـوێنێك دیـاری بکرێـت، ئـەم مەزبەتـەی لـە نەزارەتـی ناوەخـۆ و پۆسـتە و تەلەگـراف ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـەم بابەتـەدا جەنابـی پەیوەندیـداری خەلافـەت بـە فەرمانـی پاشـا چ بفەرموویـت جێبەجـێ دەکرێـت، بـە ڕاگەیاندنـی نـووسراو کـراوە ئەفەنـدم.
سەدری ئەعززەم

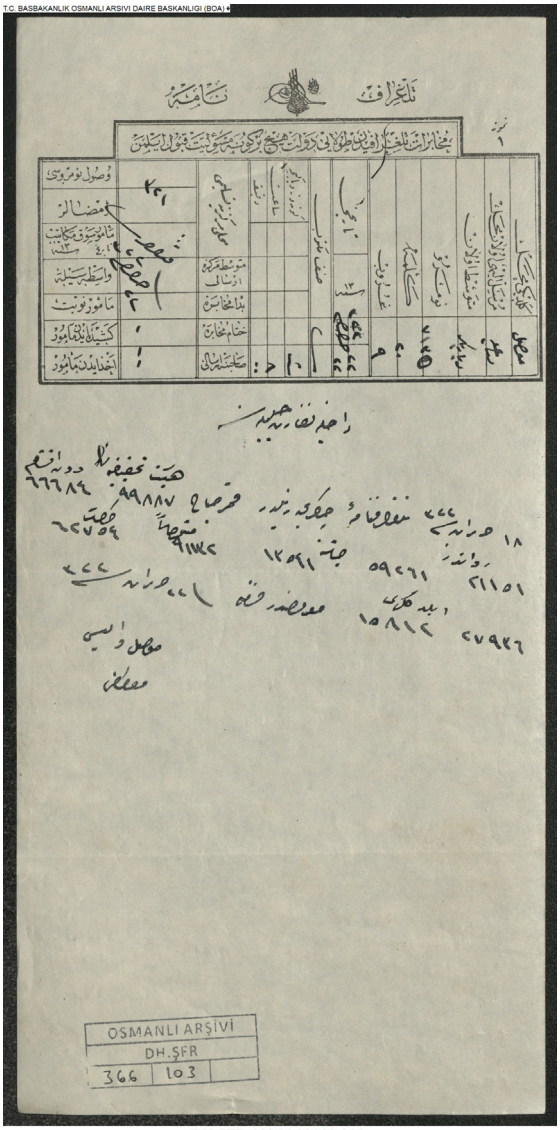

DH.ŞFR.00366.00103.001

DH.ŞFR	00366.00103	13 جەمادی یەکەم 1324 (5 تەممووز 1906)
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار هاوپێچی وەڵامی تەلەگرافنامەی ١٨ حوزەیران ١٣٢٢، دوێنێ ئێوارە دەستەی لێکۆڵینەوە بەرەو ڕەواندز دەستیان بە جولە کردووە. والی موسڵ مستەفا		

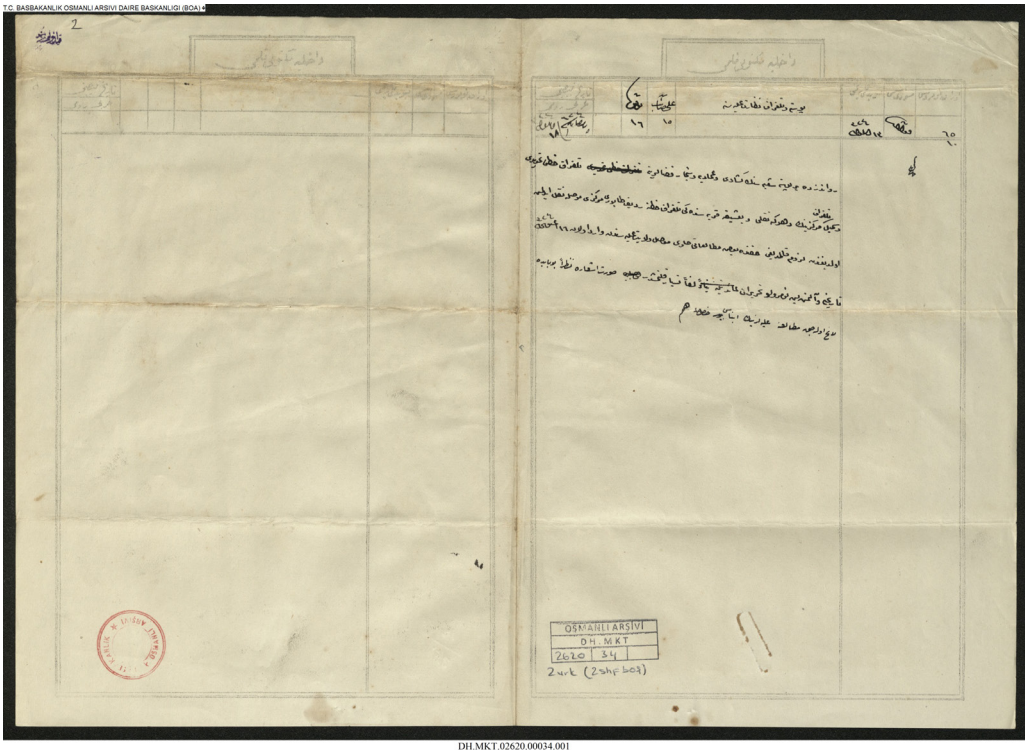

DH.MKT.02620.00034.001

5 ڕەمەزان 1324 (23 تشرینی یەکەم 1906)	02620.00034	DH.MKT

نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافی عالی

بـۆ کردنـەوەی هۆبـەی پۆسـتەی ڕەوانـدز و درێژکردنـەوەی هێلـی تەلەگرافـی قەزاکانـی عەمادیـە و سـنجار و گواسـتنەوەی بریـکاری مەرکـەزی تەلەگـراف بـۆ دهـۆك، نـووسراو لـە مێـژووی ١٦ ئۆغسـتۆس ١٣٢٤ ژمـارە ٦٥ هاتـووە، بـە تێروانیـن لـە وێنـەی ئاماژەکـە، خوێندنـەوە بـۆ بابەتەکـە کـراوە و هیممـەت بکرێـت.

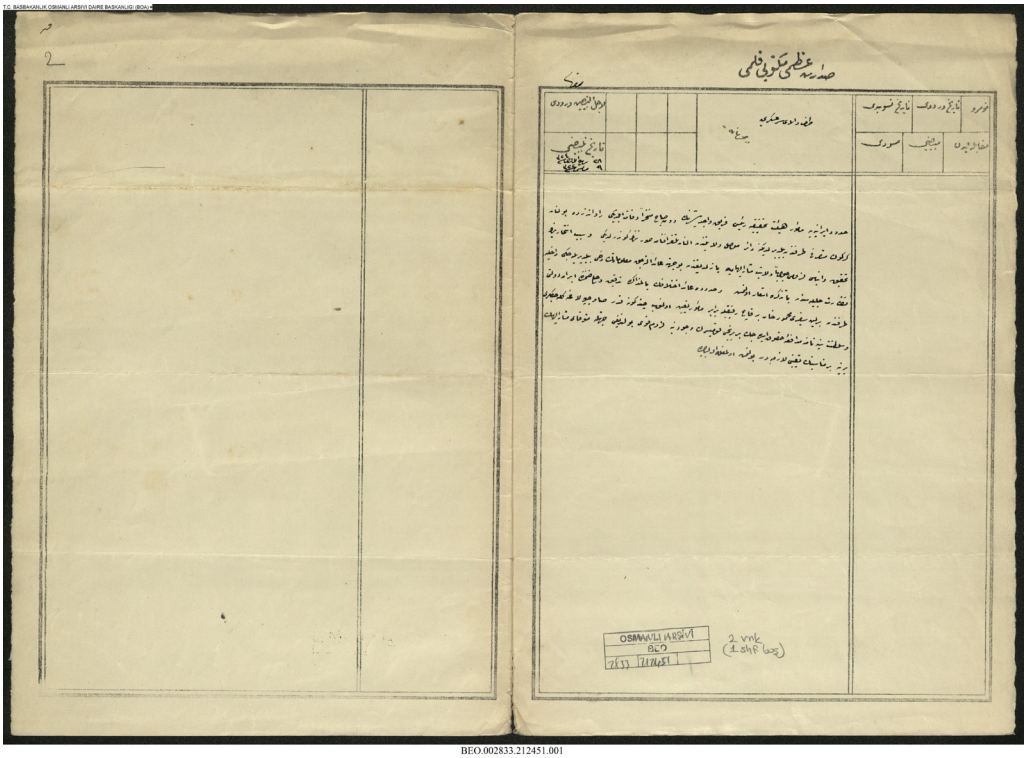

BEO.002833.212451.001

28 ڕەبیعی یەکەم 1324 (22 مایس 1906)	002833.212451	BEO

لایەنی واڵای سەرعەسکەر

لەلایەن موتەسەرفی کەرکووك لە ڕەواندز ڕاگەیەندراوە کە دوێنێ فەریق واجد پاشا سەرۆکی دەستەی فەرمانبەرانی لێکۆڵینەوەی سنووری ئێران بە خۆکوشتن کۆتایی بە ژیانی هێناوە، تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ ڕەوان کراوە و وێنەیەکی تەلەگرافنامەکە ئاماژەی پێکراوە کە هۆکاری خۆکوشتنەکەی بە لێکۆڵینەوە ڕوون بکرێتەوە و ڕابگەیەندرێت، لە وەڵام بە ویلایەتی ناوهاتوو ڕاگەیەندراوە و لە نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار بە نووسراو ئاماژەی پێکراوە، ئەم ناکۆکیەی لە سنوور هەیە بە نووسراو ڕوون بکرێتەوە و چارەسەر بکرێت، لەلایەن دەوڵەتی ئێران مەحمود خان لەگەڵ چەند هاوەڵێکی دامەزراون و ئەرکیان پێدراوە، لە ماوەی چەند ڕۆژێك دێنە ساوجبۆلاق و بە ناوی حکوومەتی عوسمانی کەسێکی گونجاو دەست نیشان بکرێت بەپلەی قۆمیسەری یەکەم بە ئەرکەکەی هەڵسێت.

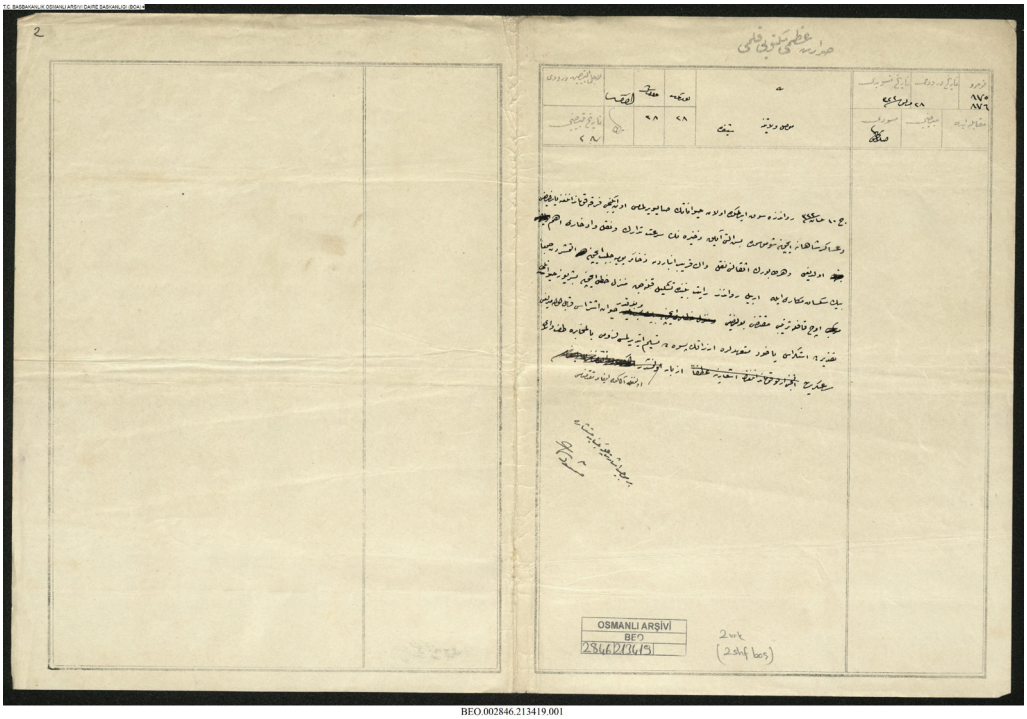

BEO.002846.213419.001

BEO	002846.213419	17 ڕەبیعی کۆتایی 1324 (10 حوزەیران 1900)

ویلایەتی موسڵ

١٠ نیسان ١٣٢٢، سەبارەت بەم ئاژەڵانەی کە ڕەوانی ڕەواندز دەکرێت، بە قوماندانی فرقەی ١٢ ڕاگەیەندراوە و بەپەلە لەم وەرزەدا بۆ سەربازانی شاهانە ٥-٦ مانگ زەخیرە ئامادە بکرێت و ڕەوان بکرێت، باری هەر تابورێکیش بگوازرێتەوە و زەخیرەکانیان ڕۆژانە لە ئەنباری نزیك بهێنرێت، بۆ هەر یەکە ٦٠ بە کۆکراوەیی بە ١٠٨٠ بارگیر بگوازرێتەوە، لە نێوان هەولێر و ڕەواندز و ڕایەت هێلی ئەم مەنزیلانەی دیاری دەکرێت، بۆ هەر یەکە ٥٠٠ بارگیر بە ٣ کاروان ڕێك دەخرێت، توانای کڕینی ئەم هەموو ئاژەڵەش نییە، یا کەم بکرێتەوە یاخود بدرێتە ئەوانەی ڕێککەوتنیان لەگەڵ کراوە تا ئەرزاقەکان ڕادەست بکات، بە گفتوگۆ بە لایەنی والای سەر عەسکەر ڕاگەیەندراوە.

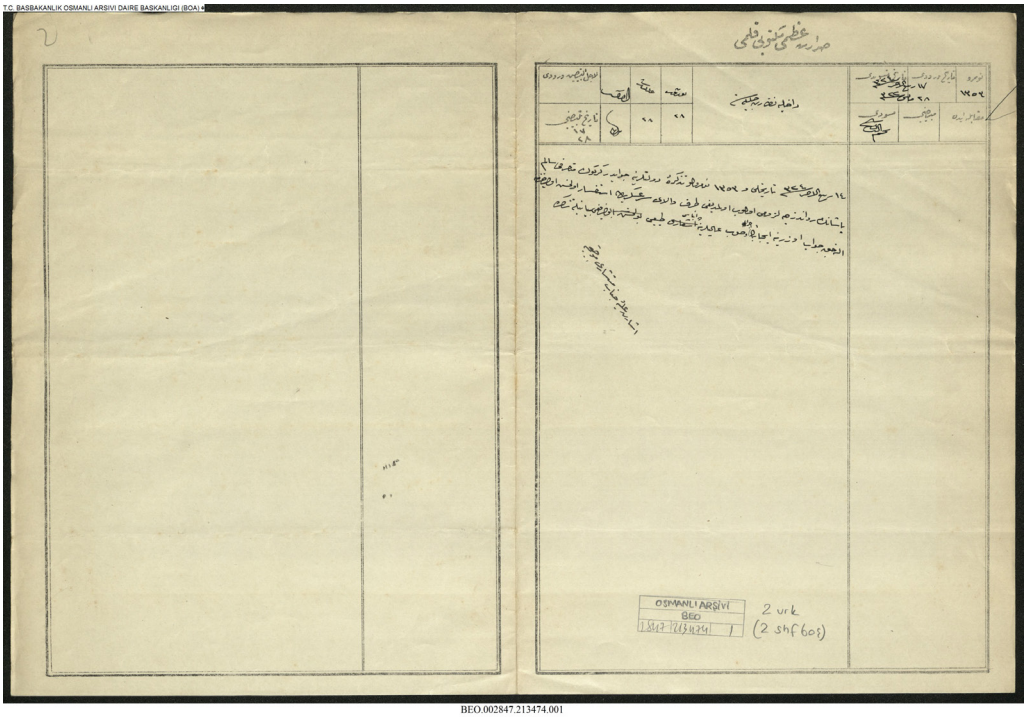

BEO.002847.213474.001

17 ڕەبیعی کۆتایی 1324 (10 حوزەیران 1906)	002847.213474	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی ١٤ ڕەبیعی کۆتایی ١٣٢٤ ژمارە ١٣٥٣ ی دەوڵەتە، پرس بە لایەنی واڵای سەرعەسکەر ڕاگەیەندراوە ئاخۆ سالم پاشا موتەسەرفی کەرکووك پێویستە لە ڕەواندز ئامادە بێت یا ئامادە نەبێت؟، لەسەر ئەم وەڵامەی ڕەوان دەکرێت، کارەکە جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی نووسراو بکرێت.

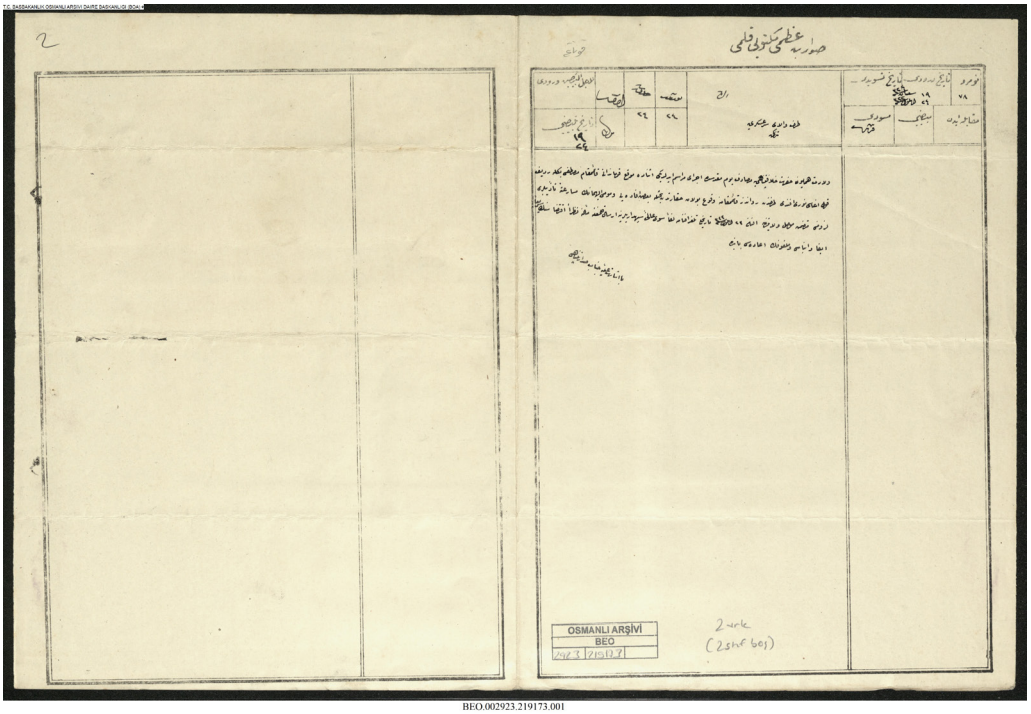

BEO.002923.219173.001

19 شەعبان 1324 (8 تشرینی یەکەم 1906)	002923.219173	BEO

لایەنی والای سەر عەسکەر

مستەفا بەگ قائیمقامی قوماندان لەگەڵ نوری ئەفەندی ئاغای قولی ڕەدیف سوکایەتیان بە قائیمقامی ڕەواندز کردووە، بەپەلە ناوبراوان تەمبێ بکرێن، لە ویلایەتی موسڵ نووسراوی مێژووی ٢٣ ئەیلوول ١٣٢٣ بۆ سەرووی سیپاهیدار ڕەوان کراوە، بە تێروانین لە بابەتەکە بەپەلە کارەکە چارەسەر بکرێت و هاوپێچەکان ڕەوان بکرێتەوە.

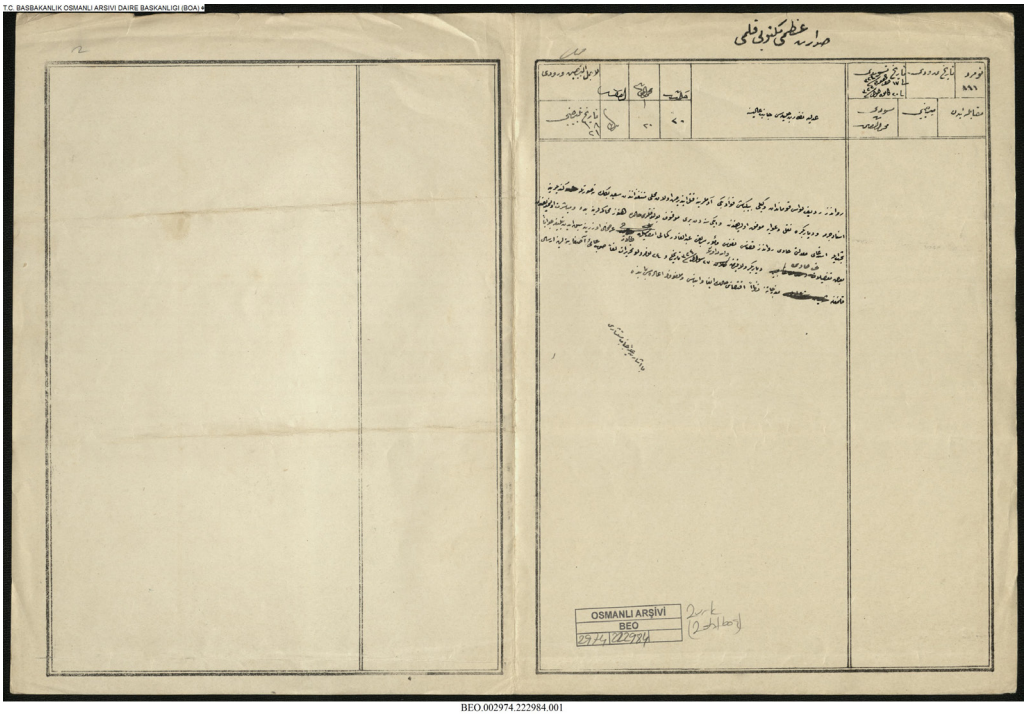

BEO.002974.222984.001

BEO	002974.222984	17 زیلقەعدە 1324 (2 کانوونی دووەم 1907)

نەزارەتی دادی شکۆدار لایەنی عالی

سەعید بەگ پیاوەکانی ناردووە و هەستاوە بە کوشتنی بینباشی فوئاد بەگ بریکاری قوماندانی ڕەدیفی لیوای ڕەواندز، داواکە بۆ دیاربەکر گوازراوەتەوە و ماوەی دوو ساڵە دەست بەسەرن، بەڵام تا ئێستا دادگایی نەکراون، عەبدولقادر کەمال فەرمانبەری ناسنامەی پێشووی قەزای ڕەواندز داواکاری بە واژووی خۆی ڕەوان کردووە، لە ویلایەتی دیاربەکر نووسراو لە مێژووی ٢٧ شەوال ١٣٢٤ ژمارە ٢٤ بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بەراییەکان هەرچی زووە کارەکە چارەسەر بکرێت و ڕابگەیەندرێت، هاوپێچەکانیش ڕەوان بکرێتەوە.

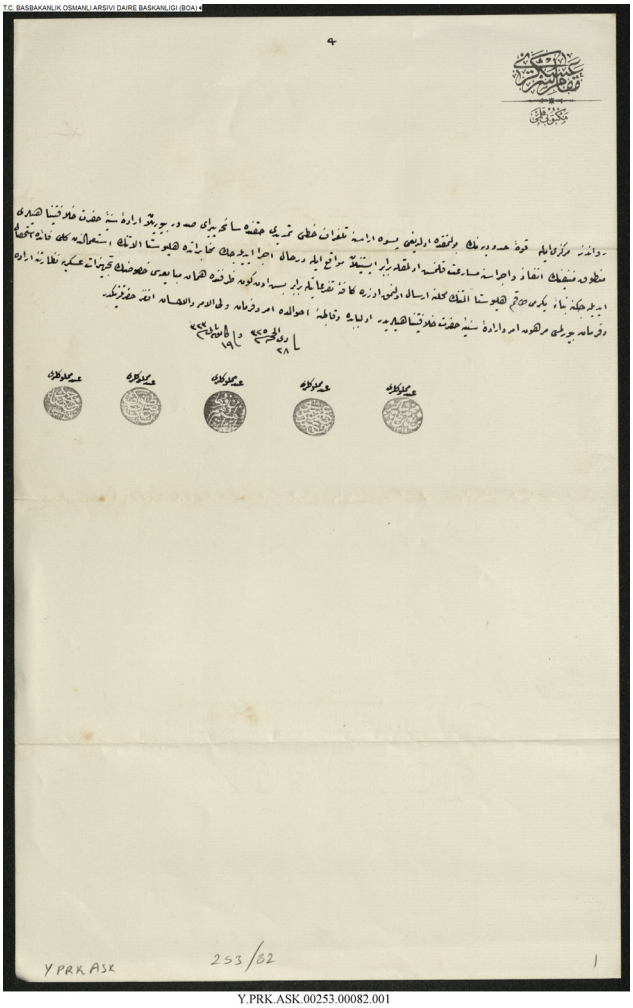

Y.PRK.ASK.00253.00082.001

Y.PRK.ASK	00253.00082	28 زیلحیجە 1325 (1 شوبات 1908)

پایەی سەرعەسکەر
قەڵەمی مەکتوب
لەگەڵ بەهێزکردنی سنووری مەرکەزی ڕەواندز، هێلی تەلەگراف درێژ بکرێتەوە، بە فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت پەلە کراوە بۆ جێبەجێ کردنی، لە گفتوگۆدا بەکار هێنانی ئامێری هیلوستا سوودی دەبێت، بۆ ئەم مەبەستە ٢٠ تاقم ئامێری هیلوستا ڕەوانی شوێنەکە بکرێت، بە هەموو کارەکە لە ماوەی ٥ تا ١٠ ڕۆژ کەلوپەلەکان بکردرێت، لە نەزارەتی ئامادەکاری سەربازی بریار و فەرمان دەربچێت، بۆ ئەمەش بریار و فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەتی پێویستە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەفەندیمانە.

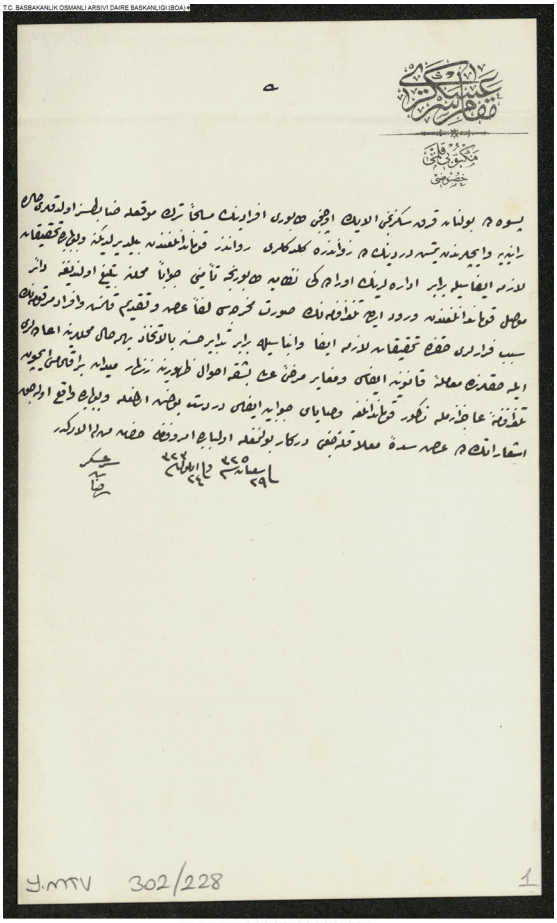

Y.MTV.00302.00228.001

Y.MTV	00302.00228	29 شەعبان 1325 (7 تشرینی یەکەم 1907)

پایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی مەکتوب
تایبەتی
ئەندامانی تابوری سێیەمی ئاڵای ٤٨ بە چەکەوە شوێنی خۆیان جێ هێشتووە و هاتوونەتە رانیە، جگە لەمە لە قوماندانیەتی ڕەواندز ڕاگەیەندراوە کە لە ناویان ٧٤یان هاتۆتە ڕەواندز، لەم بابەتەدا لێکۆڵینەوەی پێویست ئەنجام بدرێت، لەگەڵ ئەمەش لە وەڵامدا ئاگاداری دراوەتە ناوەخۆ کە تابوری نیزامیەی ئەوێ بەرێوەیان ببات، تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ هاتووە وێنەیەکی ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لە بارەی هۆکاری هەڵاتنی ئەندامانی ناوبراویش لێکۆڵینەوە بکرێت و ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت، هەروەها ئامادەکاری بکرێت بگەڕێندرێنەوە شوێنەکانی خۆیان، لە بارەیانەوە مامەڵەی یاسایی جێیەجێ بکرێت و بە هیچ شێوەیەك ڕێگە نەدرێت ڕووداوی لەم جۆرە دووبارە بێتەوە، بۆ ئەمەش تەلەگرافنامەی بەندەمان دراوەتە قوماندانی ناوهاتوو و ئامۆژگاری کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
رزا سەرعەسکەر

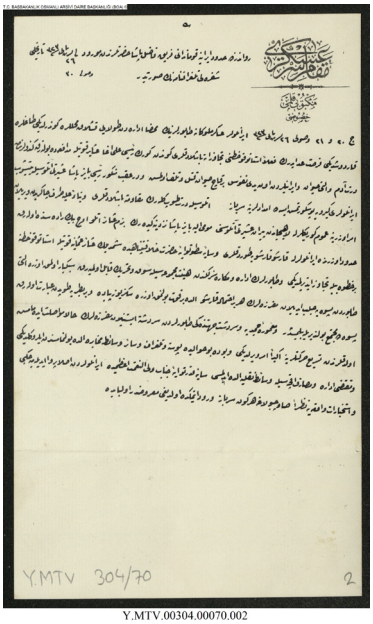

Y.MTV.00304.00070.002

10 زیلقەعدە 1325 (15 کانوونی یەکەم 1907)	002830.212244	BEO

پایەی سەرعەسکەر
قەڵەمی مەکتوب
تایبەتی
شیفرەی تەلەگرافنامەی جەنابی فەریق فازڵ پاشا قوماندانی سنووری ئێران لە ڕەواندز، لە مێژووی ٢٦ تشرینی دووەم ١٣٢٣ هاتووە

لەبەر واژووی کارگێری، تابورەکانی سەربازی ملوکانەی ئێران ڕەوانەی کوێستان کراون، ئەم چیایانەی هاتۆتە پێشیان ژماردویانە، دەستیان کردووە بە سەرپێچی کردن لە هێڵی ئیستاتوقو، سەرۆکی کۆڕەك عەلی ئاغا لەگەڵ هێزی عەشائیری بەرگری کردووە، ٤ پیاو و ٦ ئاژەڵ و لە ئێرانیەکانیش ١٧ کەس و چەند ئاژەڵێك کوژراوە و لە ناو بردراوە، سەرۆکی مەنگور باپز پاشا بە ئەسپسوارەکانی عەشیرەتەکەی گەیشتوتە شوێنەکە و ئێرانیەکانی ناچار کردووە بکشێنەوە، بەڵام بۆ هاوکاریان ئەسپسوار لەگەڵ ٤ توپ دێت و دەست بە بەرگری کردن دەکەن، لەسەر ئەم فەرمانەی دراوەتە لایەنی بەندەمان بە گشتی لەگەڵ ئەوانەی بیناوان ئەسپ سوارەکانی عەشیرەتی پیران لە لاهیجان چوونەتە پاڵ بایز پاشا، ئەسپسوارانی عەشیرەتی ئێمە لە نێوان ٣٠٠٠ بووە، لەسەر سنوور لەگەڵ ئێران ڕووبەڕووی یەکتر وەستاون، بە پەیوەندیدارانی خەلافەت ڕاگەیەندراوە کە حاڵی حازر لەگەڵ هێزی عەشیرەتی عوسمانی لە هێڵی ئیستاتوقو یەك هەنگاو سەرپێچی نەکراوە و تابورەکان لەبەر نارێکیەوە لەگەڵ کۆمەڵەی دەستە ناتوانن جولە بکەن، ٦ تابوور بهێنرێن، مەفرەزەکانیش بۆ هەر ئەگەرێکی چاوەروانەکراو ئامادەیە و هێزەکەیان لە ٨٠٠ پیادە و تۆپێك پێك دێت، هەروەها لە تابورەکانی لایەنی مەعمورەی حەمیدیە و سەردەشت هێشتا مەفرەزە نەگەیشتوتە سەردەشت، فەرمان دراوە بەپەلە دەست بە جولە بکەن، لەم ناوەش پۆستە و تەلەگراف و بە گشتی هۆکاری پەیوەندیکردن بوونی نییە، خەرجی ئاقچە و ئاسانکاری گواستنەوە ڕێکخراوە، هەرگیز ترس و شەرم لە ئێرانیەکان ناکرێت، بە تێروانین لە هەواڵگری هەموو ڕۆژ سەرباز روو دەکاتە ساوج بۆلاق، ئەم بابەتە ڕاگەیەندراوە.

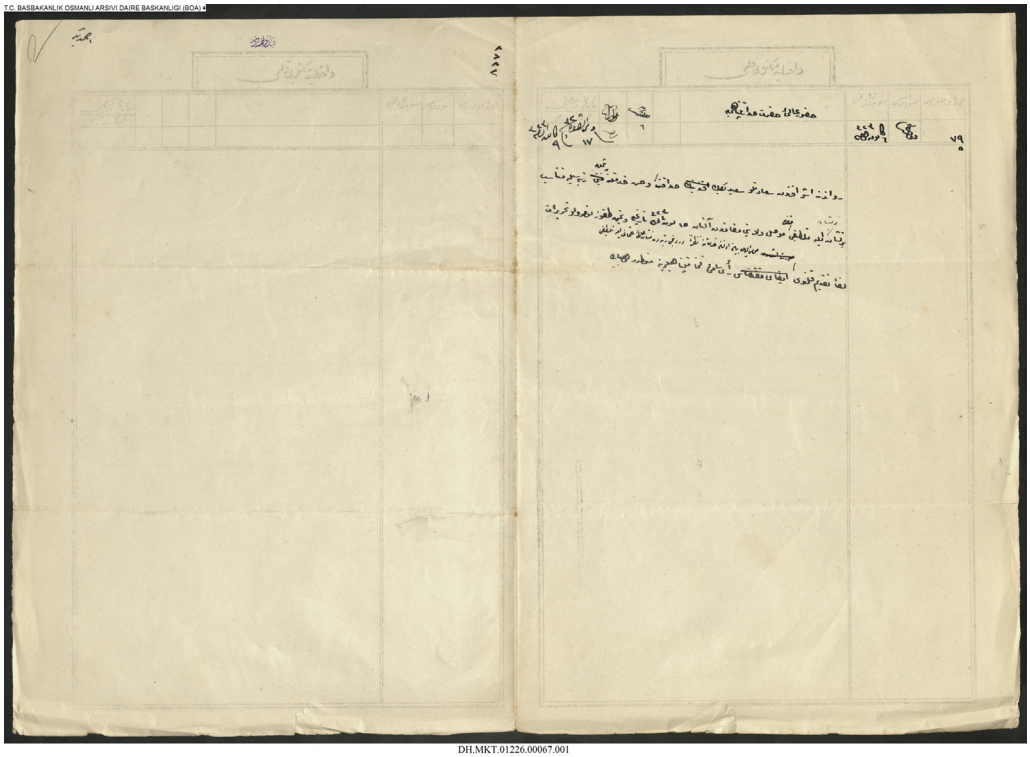

17 زیلقەعدە 1325 (22 کانوونی یەکەم 1907)	01226.00067	**DH.MKT**

جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
سەعید بەگ لە ئەشرافەکانی ڕەواندزە و بەهۆی خزمەت و کارە باشەکانی جێگەی پاداشتە، بە بەرز کردنەوەی پلەکەی نیشانێکی پێ بدرێت، نووسراوی مێژووی ١٥ تشرینی دووەم ١٣٢٣ ژمارە ٧٩ ی ویلایەتی موسڵ هاتووە و بە تێروانین لە خزمەتەکانی لە پلەی چوارەم نیشانی عوسمانی پێ بدرێت.

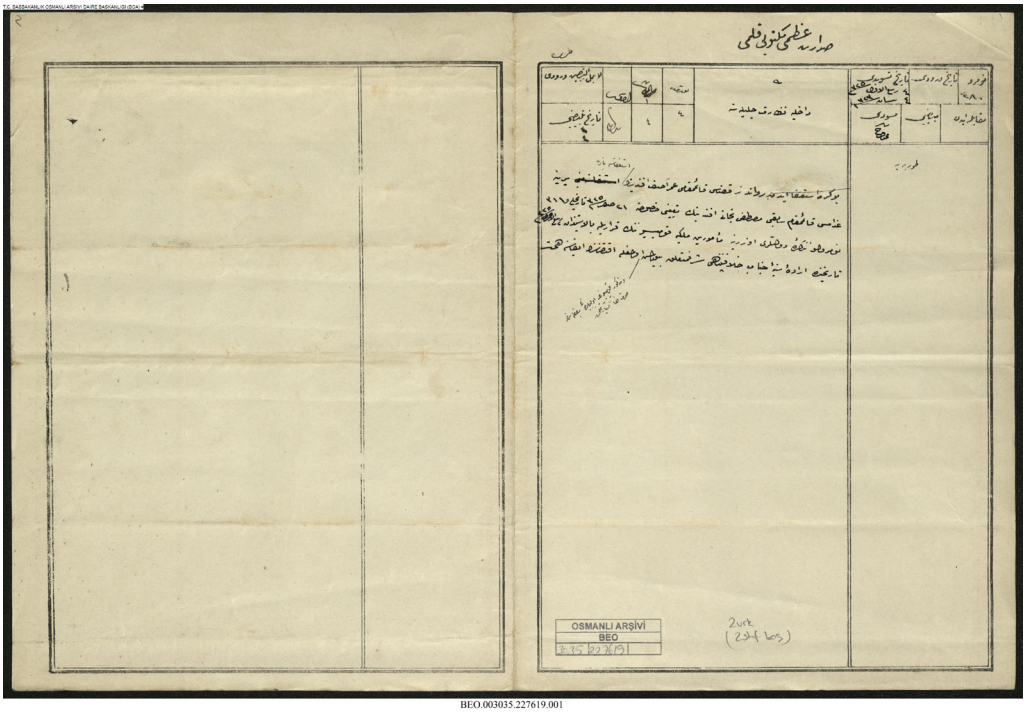

BEO.003035.227619.001

BEO	003035.227619	4 ڕەبیعی یەکەم 1325 (17 نیسان 1907)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

ئەمجارە عومەر ئاسف ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز دەستی لە کار کێشاوەتەوە، لە شوێن ئەو مستەفا نەجاتی ئەفەندی قائیمقامی پێشووی غدامس دابمەزرێت، لەسەر نووسراوی مێژووی ٢١ سەفەر ١٣٢٥ ژمارە ٣١١ و بە بریاری قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە، لە مێژووی ٢ ڕەبیعی کۆتایی ١٣٢٥ جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، مەزبەتەی قۆمیسیۆن بەرز کراوەتەوە و هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

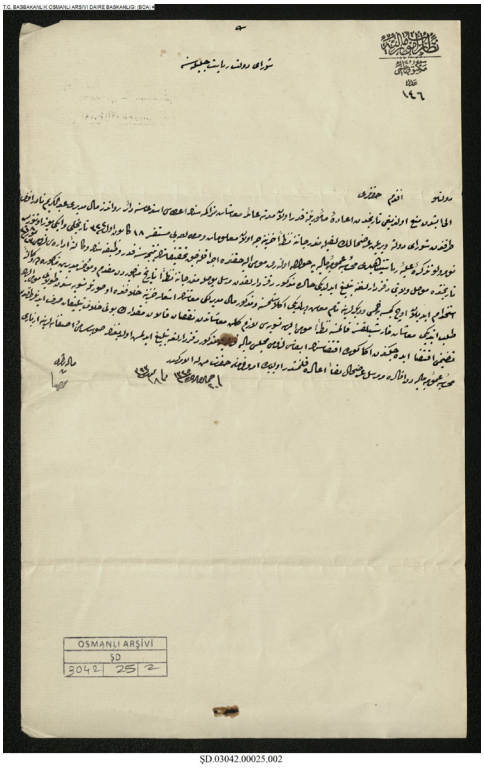

ŞD.03042.00025.002

ŞD	03042.00025	20 جەمادی کۆتایی 1325 (31 تەممووز 1907)

نەزارەتی کاروباری دارایی
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ١٤٦
سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
داوای کردووە لە مێژووی دوورخستنەوەی لە ئەرکەکەی تا گەرانەوەی بۆ سەر ئەرکەکەی مووچە کۆکراوەکەی پێ بدرێت، داواکاریەکەی عەبدولکەریم نادر ئەفەندی بەرێوەبەری دارایی ڕەواندز حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، بە تێروانین لە بەراییەکان ئەم زانیاریەی لە خەزینە هاتووە خوێندنەوەی بۆ کراوە، لە مێژووی ١٨ کانوونی یەکەم ١٣٢٢ نووسراوی ژمارە ٢٣٥ ی حەواڵەی پەیوەندیداری سەرۆکایەتی ژمێریاری گشتی دارایی کراوە، ئەم لێکۆڵینەوەی ئەنجام دەدرێت تا ئەنجامەکەی دەردەچێت ئەرکەکەی بە وەکالەت بەرێوەببردرێت، لە ٢٣ تەممووز ١٣١٨ ئاگاداری دراوەتە دەفتەرداری ویلایەتی موسڵ، بە تێروانین لەم بەراییانەی لە دەفتەردار هاتووە، بەرێوەبەرایەتی ناوهاتوو سێ کەس ٥ مووچە و ئەوانی تر تەواوی مووچەیان پێ دراوە، هەروەها مووچەی بەرێوەبەری دارایی ناوهاتوو بە پێچەوانەی ئاماژەی خەزینە خەرج کراوە، ئەم مووچانەی داواکار داوای کردووە بە گوێرەی ڕێکخستنی ڕێك بخرێت، بە بریاری ئەنجوومەنی دارایی ئاگاداری دراوەتە دەفتەرداری ناوهاتوو، ووتەی ژمێریاری گشتی دارایی و داواکاریە نێردراوەکە ڕەوان کراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری دارایی

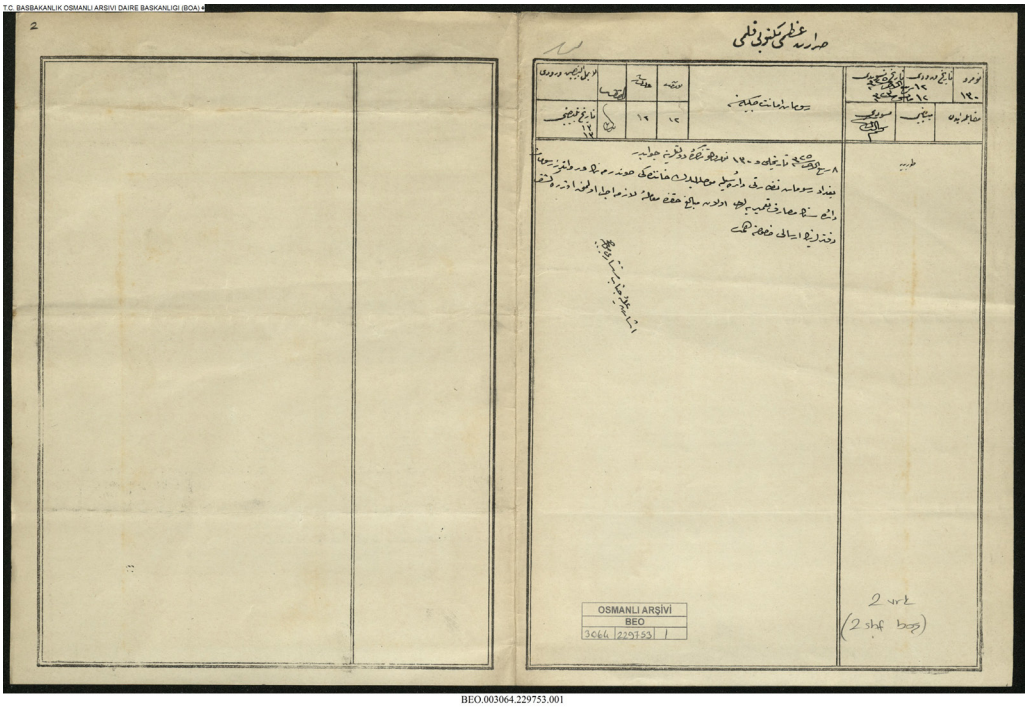

BEO.003064.229753.001

12 ڕەبیعی کۆتایی 1325 (25 مایس 1907)	003064.229753	BEO

رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار

وەڵامی نووسراوی مێژووی ٨ ڕەبیعی کۆتایی ١٣٢٥ ژمارە ١٣٠ ی دەوڵەتە، بۆ دابین کردنی بری خەرجی نۆژەنکردنەوەی فەرمانگەی رسوماتی ڕەواندز مامەڵەی پێویست ئەنجام دەدرێت، هیممەت بکرێت لە ناردنی دەفتەری دەرخستە.

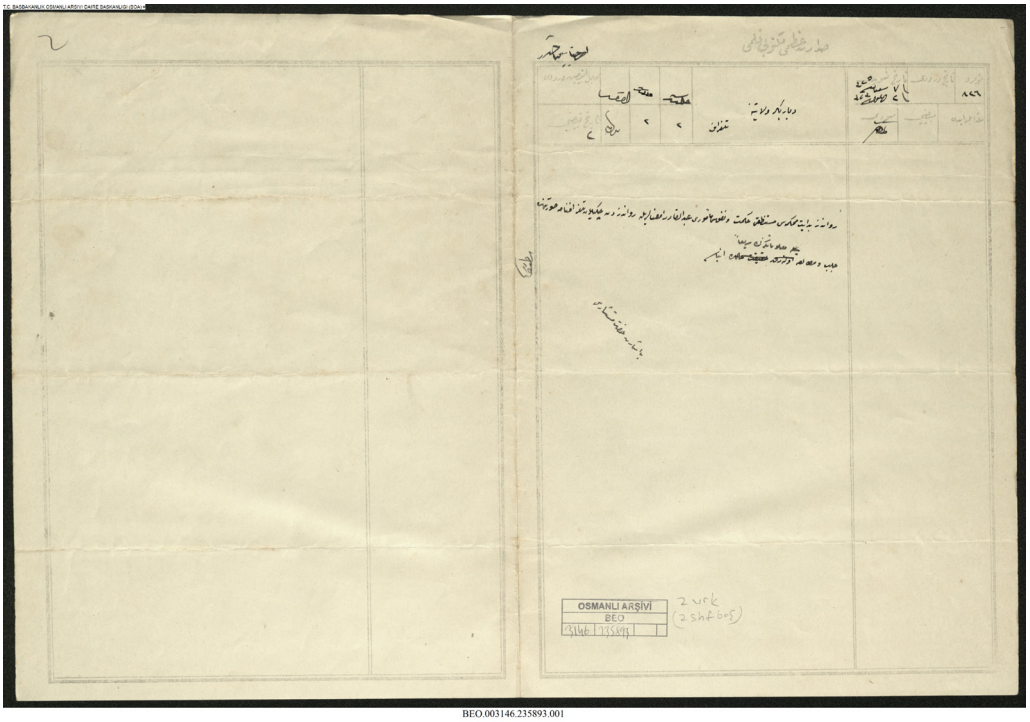

BEO.003146.235893.001

BEO	003146.235893	**7 شەعبان 1325 (15 ئەیلوول 1907)**

ویلایەتی دیاربەکر
تەلەگرافنامە بە واژووی حیکمەت موستەنتەقی دادگای بەرایی ڕەواندز لەگەڵ عەبدولقادر فەرمانبەری ناسنامە لە ڕەواندز دەرچووە، وێنەیەکی هێنراوە و خوێندنەوەی بۆ بکرێت و بەپەلە زانیارییەکانتان ڕابگەیەندرێت.

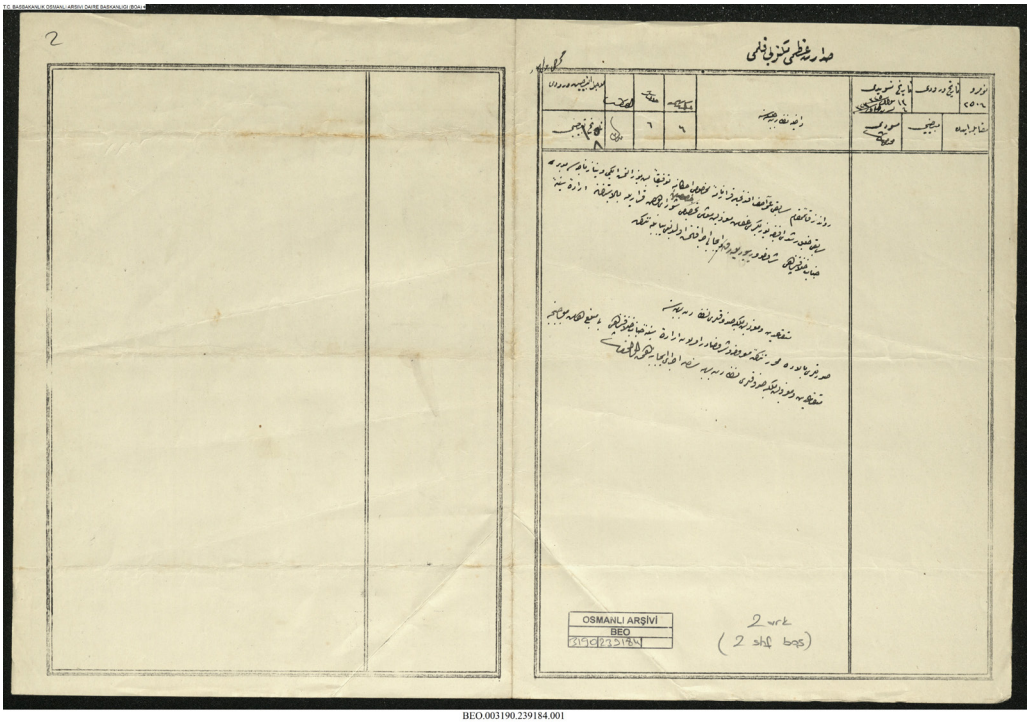

BEO.003190.239184.001

BEO	003190.239184	**13 شەوال 1325 (19 تشرینی دووەم 1907)**

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
پشت بەستن بە بریارنامەی تایبەتی یاسا و بە بریاری شورای دەوڵەت و فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت ڕەزامەندی نیشان دراوە لە دابین کردنی ٥٦٢ قوروش مووچە بۆ عومەر ئاسف ئەفەندی قائیمقامی پێشووی ڕەواندز، بە ڕاگەیاندنی نووسراو بکرێت.

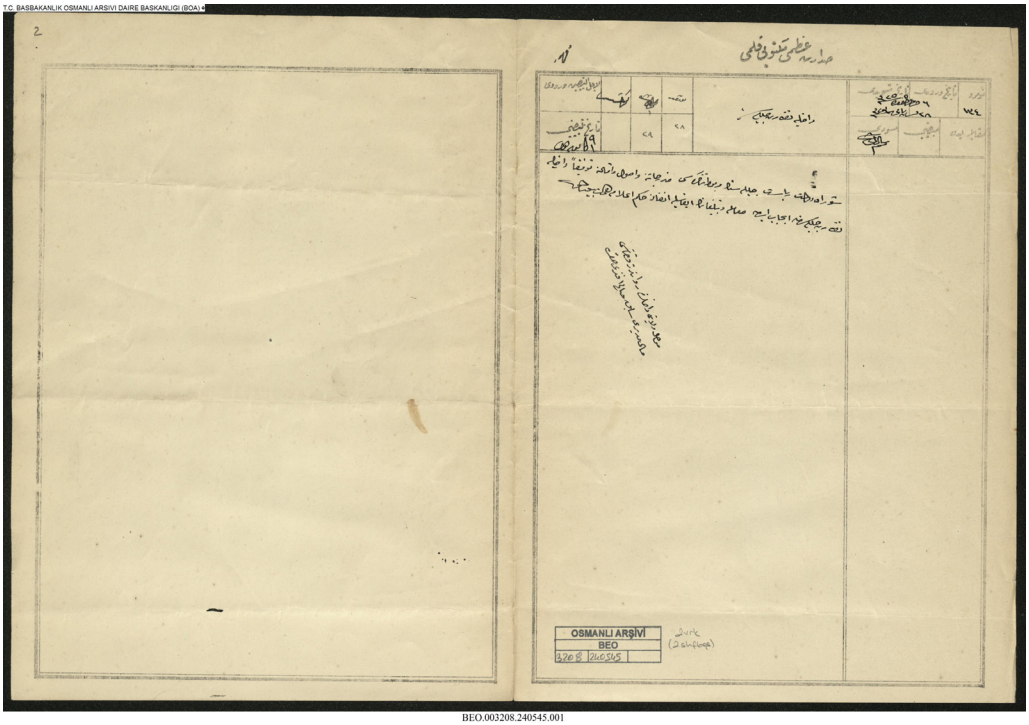

BEO.003208.240545.001

6 زیلقەعدە 1325 (11 کانوونی یەکەم 1907)	003208.240545	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
پشت بەستن بە بەراییەکانی سەرۆکایەتی شورای دەوڵەتی شکۆدار، لە نەزارەتی ناوەخۆی سکۆدار ئاگاداری دراوە و مامەڵەی پێویست ئەنجام بدرێت، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

لە بارەی ساڵح ئەفەندی بەرێوەبەری دارایی پێشووی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ.

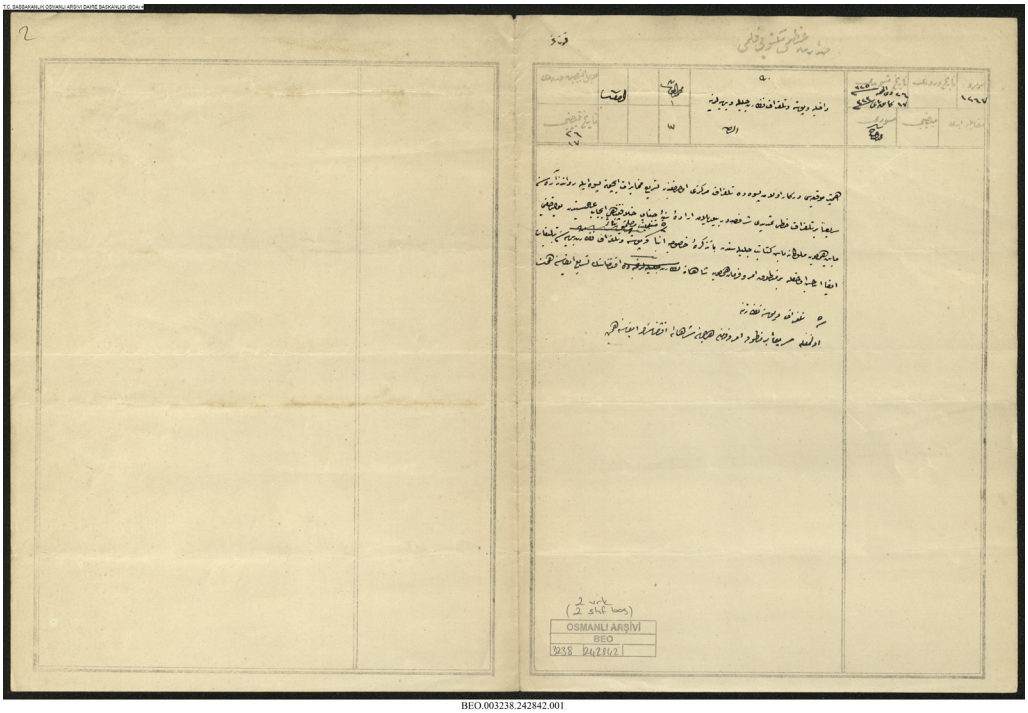

BEO.003238.242842.001

26 زیلحیجە 1325 (30 کانوونی دووەم 1908)	003238.242843	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار و نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافی پایەبەرز
لەبەر ستراتیژیەتی ناوچەکە لە پسوە مەرکەزی تەلەگراف هەبێت و بۆ هەواڵی بە پەلە لە نێوان پسوە و ڕەواندز هێلێکی تەلەگراف دابنرێت، بە فەرمانی پاشا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت ڕەزامەندی نیشان داوە، نووسراوی تایبەت لە مابەینی هومایۆنی ملوکانەی باش کیتابەتی شکۆدار ڕاگەیەندراوە و بە پەلە ئاگاداری دراوەتە نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافی پایەبەرز، بە فەرمان و بریاری هومایۆنی شاهانە بە پەلە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

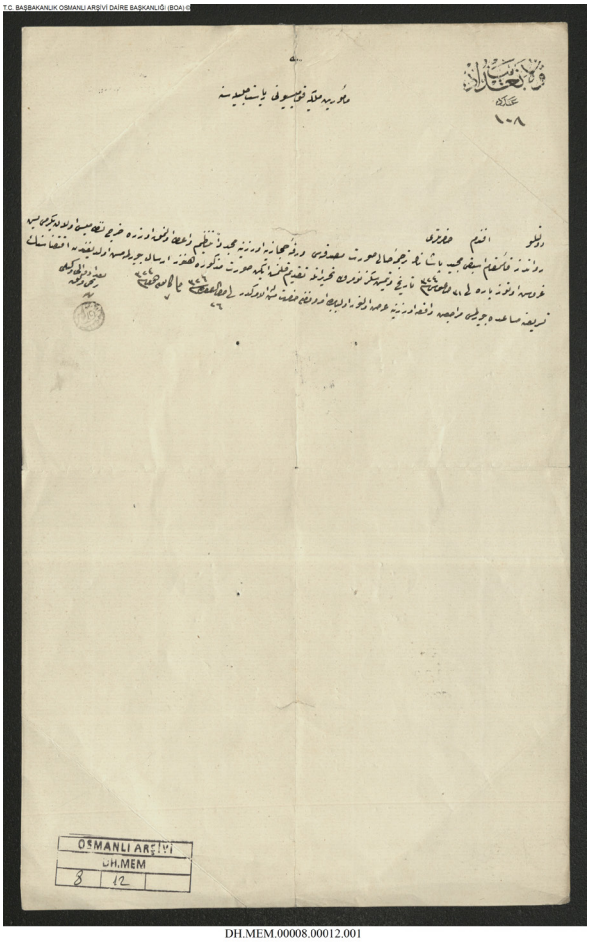

DH.MEM.00008.00012.001

DH.MEM	00008.00012	26 زیلقەعدە 1326 (20 کانوونی یەکەم 1908)

ویلایەتی بەغداد
ژمارە ١٠٨
سەرۆکایەتی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیەی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
وێنەی وەرگێراوی کەسێتی مەجید پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز پەسەند کراو، لەسەر کاغەزی حیجاز نوێکراوەتەوە و ڕێکخراوەتەوە و پێی دراوە، خەرجی نیزامیەی ٢٥ قوروش و ٣٠ پارە، بە نووسراوی ٣١ ئۆغستۆس ١٣٢٤ ژمارە ٧٨ پێشکەش کراوە، بەڵام وێنەی ناوهاتوو تا ئێستا نەناردراوە، بەپەلە کارەکە جێبەجێ بکرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بریکاری والی بەغداد فەریقی یەکەم محەممەد فازڵ

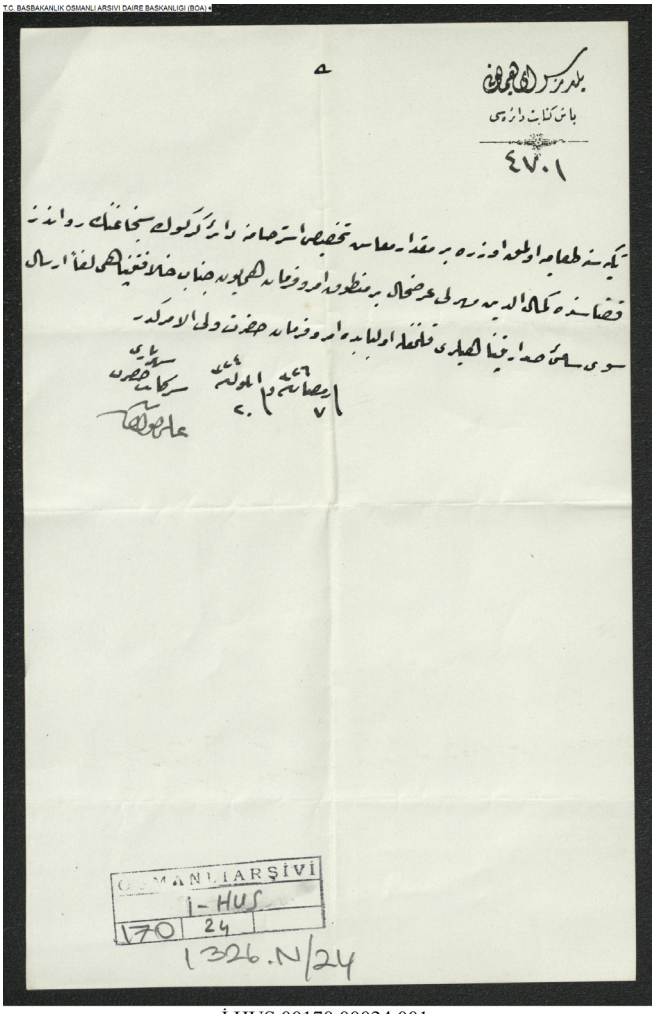

İ.HUS.00170.00024.001

İ.HUS	00170.00024	7 ڕەمەزان 1326 (3 تشرینی یەکەم 1908)

کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
٤٧٠١
داواکاری بە مۆری کەمالەددین لە قەزای ڕەواندزی سەر بە سانجەقی کەرکووك بەرز کراوەتەوە، بۆ خۆراکی تەکیەکەی داوای بڕێکی دیاریکراو مووچەی کردووە، بریار و فەرمانی جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بۆ پەیوەندیداری سەدارەت بەرز کراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
عەلی خەواجە جەنابی سەرکاتیبی شەهریار

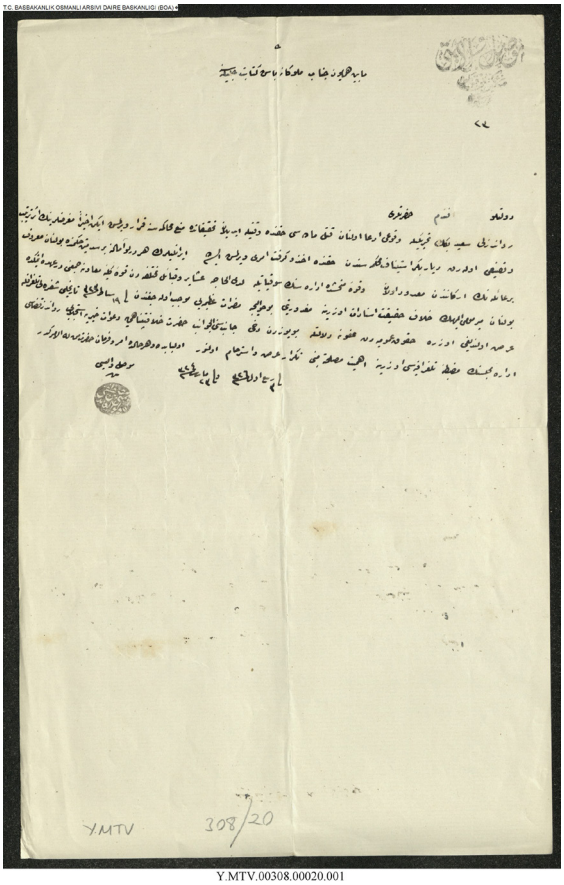

Y.MTV.00308.00020.001

Y.MTV	00308.00020	3 ڕەبیعی یەکەم 1326 (5 نیسان 1908)

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٢٣
بۆ باش کیتابەتی جەنابی ملوکانەی مابەینی هومایۆن
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
جولەی سەعید بەگ ڕەواندزی بۆتە هۆی وروژاندنی بابەتی کوشتن، لە کاتی خۆیدا لێکۆڵینەوە کراوە و بریار لەسەر قەدەغەکردنی دادگایی کردنەکەی دراوە، لە کۆتاییدا ئەوراقەکانی ڕێکخراوە و پۆلین کراوە، ئەگەرچی لە دادگای ئیستینافی دیاربەکر فەرمانی هێنان و دەستگیرکردنی دراوە، بەڵام لە خێزانێکی ناوداراە و بە ناردنی هێزێکی گەورە لە کاتی پێویست لە قەبیلە و عەشیرەتی جیاواز هێزێکی تەواو کۆدەکاتەوە، میری ناوهاتوو لەسەر بەڵگەی پێچەوانەی ڕاستییەکان مەغدور دەبێت و زیانی گەورە بەدوای خۆیدا دەهێنێت، لە ١٩ شوبات ١٣٢٣ تەلەگرافنامەی بە شیفرە ڕاگەیەندراوە، لە مافی گشتی دەبوردرێت و لەسەر مەزبەتەی ئەنجوومەنی کارگێری بە گوێرەی بەرژەوەندی دووبارە ڕاگەیەندراوە و تکا کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
والی موسڵ

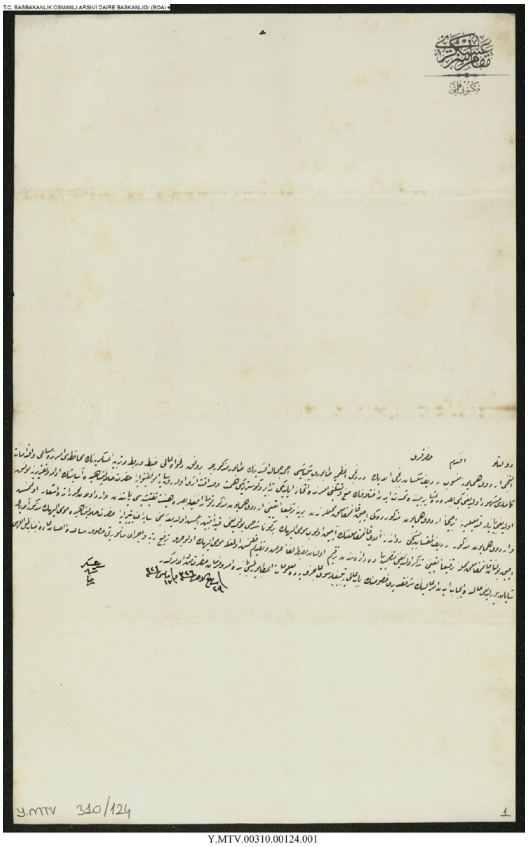

Y.MTV.00310.00124.001

Y.MTV	00310.00124	29 ڕەبیعی کۆتایی 1326 (31 مایس 1908)

پایەی سەرعەسکەر
قەڵەمی مەکتوب
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بینباشی ئەحمەد جەمال ئەفەندی لە تابوری چوارەمی ئاڵای ڕەدیفی ٨١ی سەر بە لەشکری شەشەمی هومایۆن، لە مەشق و ڕێکخستنی سەربازی و پاراستنی سەرباز هەوڵ و کۆششی لە تابووری ناوهاتوو جێگەی شایەدیە، بۆ بنبرکردن و هێورکردنەوەی ئەم ناکۆکیەی لە نێوان عەشیرەتەکانی بەسرا دروست بووە ئامادەکاری و هیممەتی نیشان داوە، بەهۆی دڵسۆزیەکەیەوە ئاسایش بەرقەرار بووە، لە قائیمقامیەتێکی بەتاڵی ئەم ناوچانەی سەر بە لەشکری هومایۆنی ناوهاتوو دابەزرێت، لەگەڵ قوماندانیەتی لەشکری هومایۆنی ناوهاتوو لەگەڵ سەرۆکایەتی دەستەی پشکنین نووسراو و ئاماژە هاتووە، قائیمقامیەتی ئاڵای ٩٥ی ڕەدیفی ڕەواندز لە لەشکری هومایۆنی ناوهاتوو بەتاڵە، بە ئامادەکاری جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت نووسراو کراوە ناوبراو لە قائیمقامیەتی بەتاڵی ئاڵای ناوهاتوو بە بەرزکردنەوەی پلەکەی دابەزرێت، ئەم مەزبەتەی لە فەرمانگەی پیادە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، داواکراوە جەنابی سێبەری خودا لەسەر زەوی پلەکەی بەرز بکاتەوە و مامەڵەکەی جێبەجێ بکات، لەکاتی دەرچوونی ڕەزامەندی لە بابی عالی زانیاری بدرێتە بەندە، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بە دەستەوەیە.
رزا سەرعەسکەر

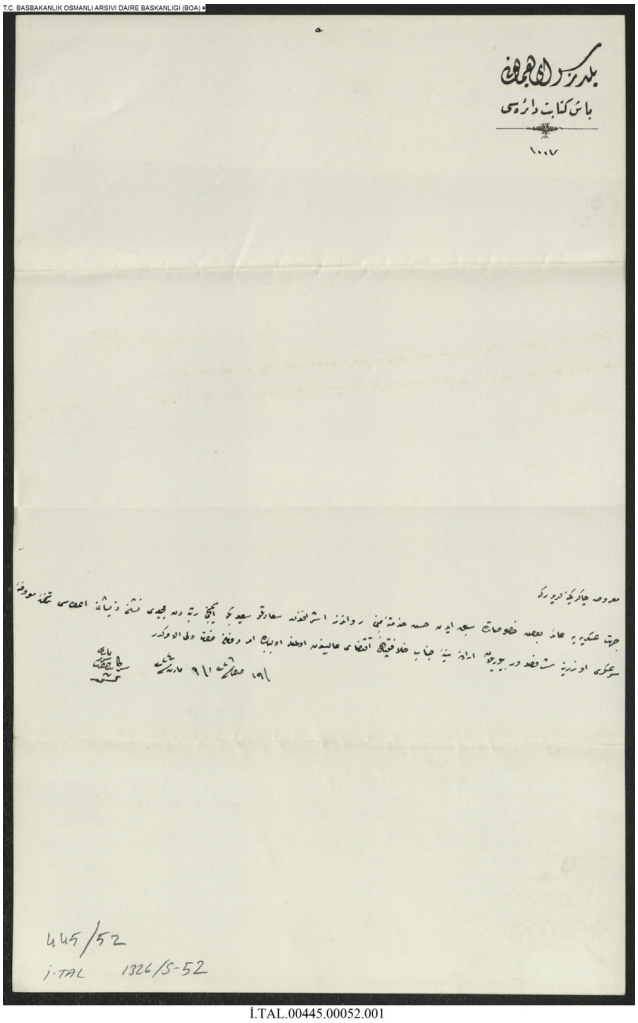

İ.TAL.00445.00052.001

İ.TAL	00445.00052	19 سەفەر 1326 (23 مارت 1908)

کۆشکی یلدزی هومایۆن
فەرمانگەی باش کیتابەت
١٠٠٧
راگەیەندراوی بەندەمانە
لەلایەنی سەربازییەوە میری میران سەعید بەگ لە ئەشرافی ڕەواندز خزمەتی باشی کردووە، لە پلەی دووەم مەجیدی نیشانی پێ بدرێت، لەسەر نووسراوی سەرعەسکەر جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
جەنابی سەر کاتیبی شەهریار

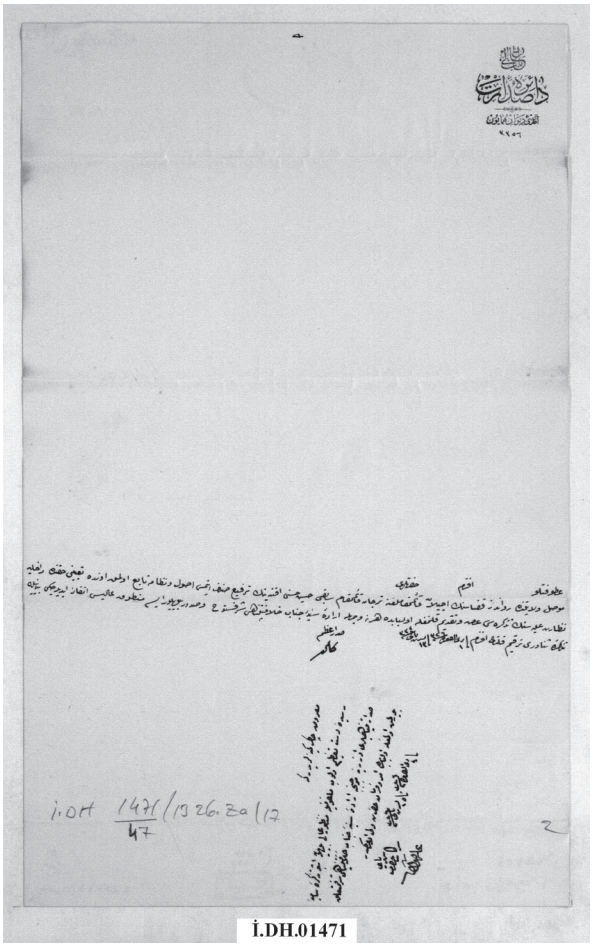

İ.DH.01471

İ.DH	01471.000047	**1 زیلقەعدە 1326 (25 تشرینی دووەم 1908)**

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
٣٣٥٦
جەنابی میهرەبانی ئەفەندم
قائیمقامیەتی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ بە کراوەیی ماوەتەوە، حوسێن حەسەن ئەفەندی قائیمقامی پێشووی تەرجانە چینەکەی بەرز بۆتەوە و بە گوێرەی نیزام دامەزرێت، نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی عالی ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعززەم

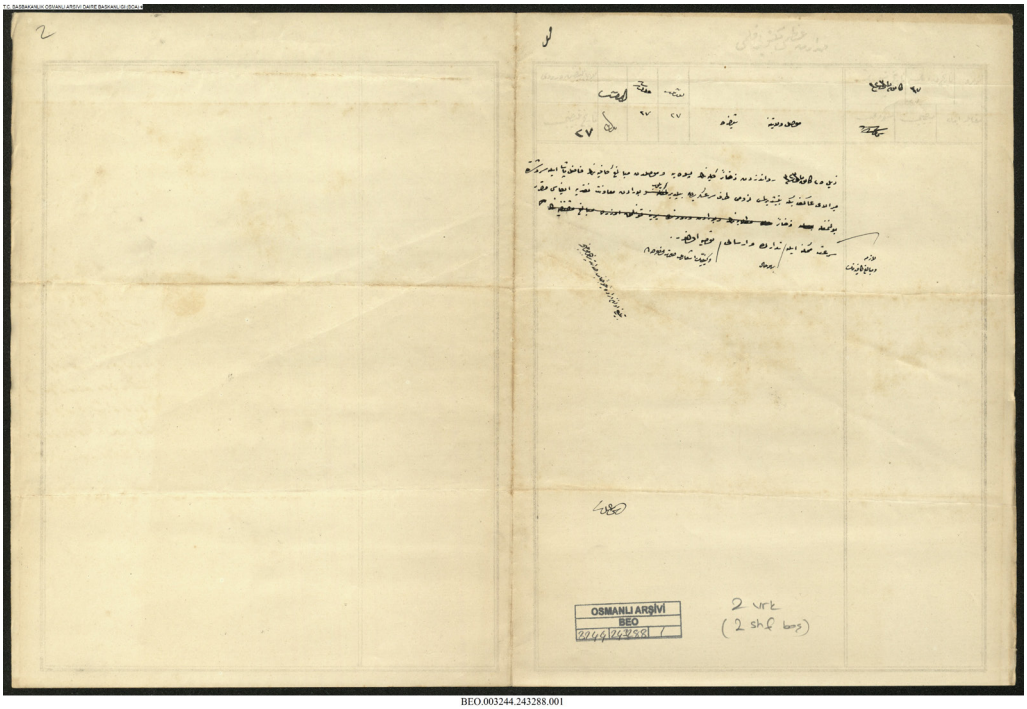

BEO.003244.243288.001

BEO	003244.243288	6 موحەررەم 1326 (9 شوبات 1908)

ویلایەتی موسڵ
شیفرە
هاوپێچی ٢٥ کانوونی دووەم ١٣٢٣، لەلایەن سەرعەسکەر راگەیەندراوە، کە لە ڕەواندز زەخیرەی تەواو بۆ پسوە و لە موسڵ برە پارەی تەواو لەلایەن فازڵ پاشا بگەیەندرێتە میری ئاڵای عاکف بەگ لە سەردەشت، لێرەش هاوکاری دارایی دەکرێت، زەخیرەی پێویست و برە پارەی تەواو بەپەلە دابین بکرێت و جێبەجێ بکرێت.

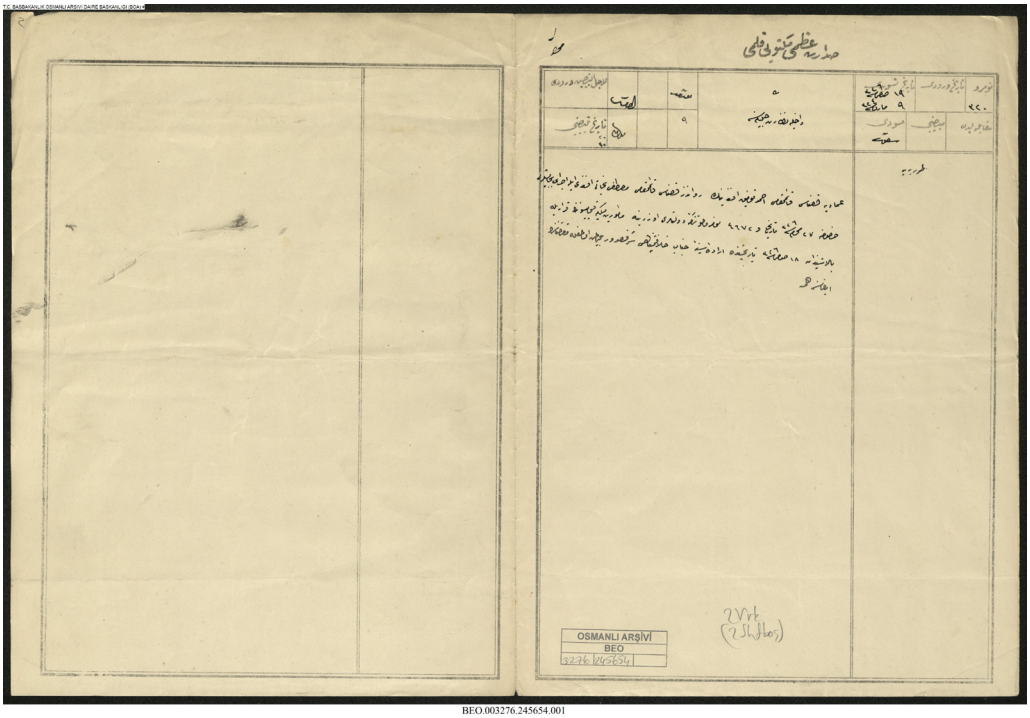

BEO	003276.245654	19 سەفەر 1326 (23 مارت 1908)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

لە بارەی گۆڕینەوەی ئەرکەکانی ئەحمەد تۆفیق ئەفەندی قائیمقامی قەزای عەمادیە و مستەفا نەجاتی ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز، لەسەر نووسراو لە مێژووی ٢٧ موحەررەم ١٣٢٦ ژمارە ٤٦٧٢ و بریاری قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە، لە مێژووی ١٨ سەفەر ١٣٢٦ جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

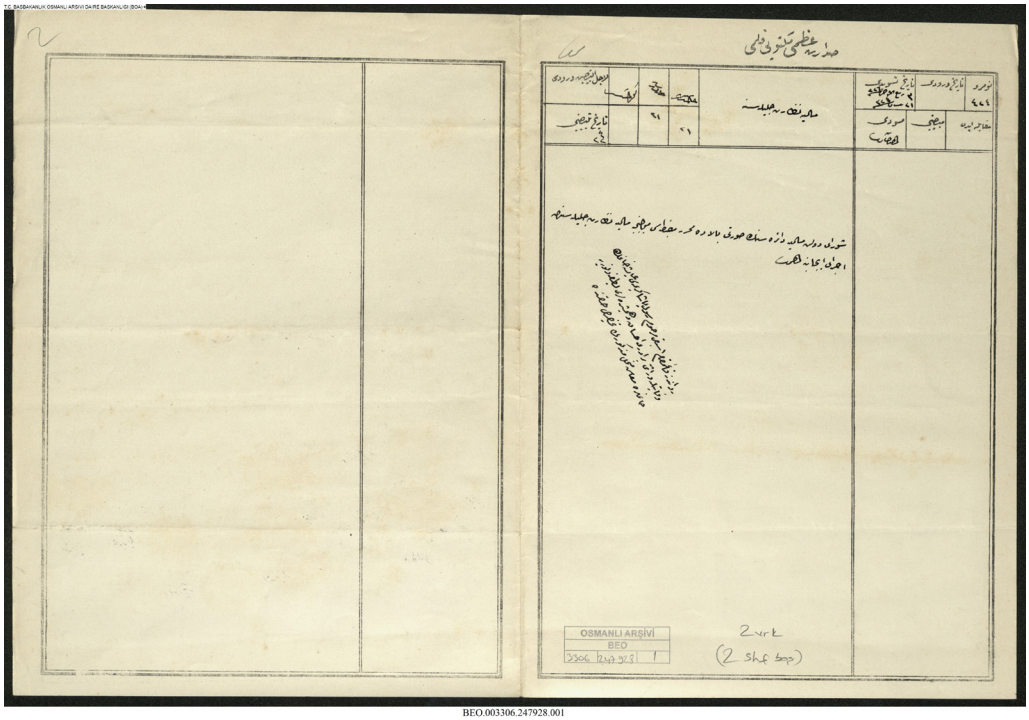

3 ڕەبیعی کۆتایی 1326 (5 مایس 1908)	003306.247928	BEO

نەزارەتی دارایی شکۆدار

بە گوێرەی وێنەیەکی فەرمانگەی دارایی شورای دەوڵەت و مەزبەتەی تۆمارکراو لە نەزارەتی دارایی شکۆدار، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

بە مردنی عائیشە خان خێزانی کۆچکردوو ڕەسول پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز، مووچەکەی بۆ براکەی بە ناوی ئیحسان و خوشکەکانی بە ناوی لەتیفە خان و نوریە خان دابین بکرێت.

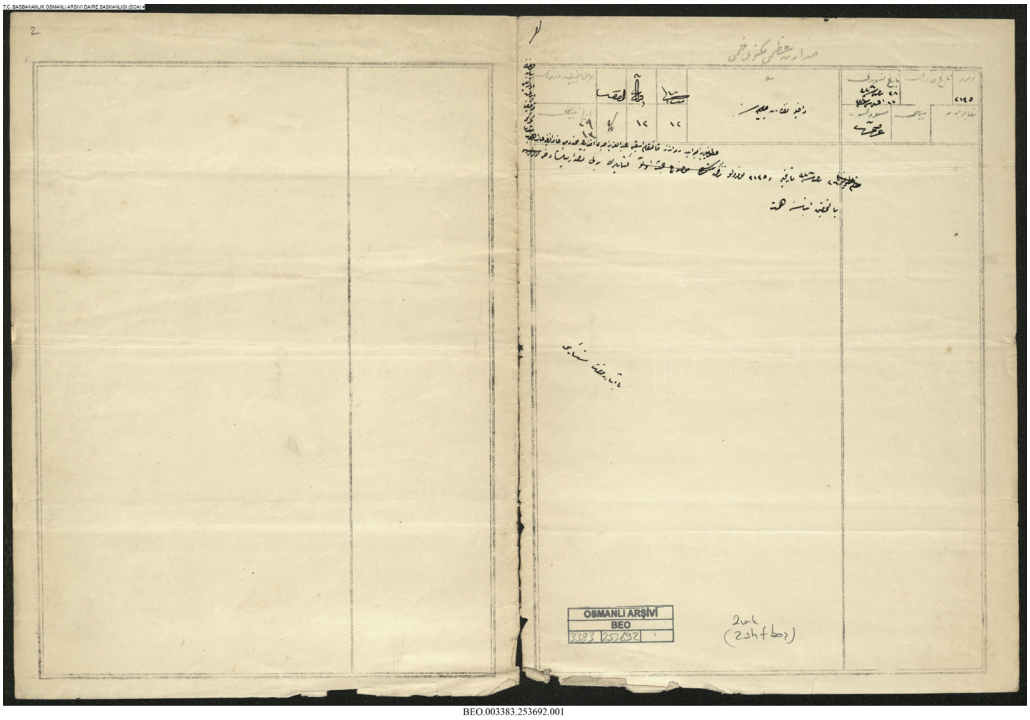

BEO.003383.253692.001

BEO	003383.253692	**28 ڕەجەب 1326 (26 ئاب 1908)**

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
لە وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢٦ ڕەجەب ١٣٢٦ ژمارە ٢١٣٥، نووسراوەکان دەگەڕێنەوە بۆ خالد ئەفەندی کوڕی عەبدولعەزیز سەبری ئەفەندی قائیمقامی پێشووی ڕەواندز، ووردبینی بۆ بری شوێنگرەوەی نووسراوەکان کراوە و بە لێکۆڵینەوە هیممەت بکرێت لە ڕاگەیاندنی.

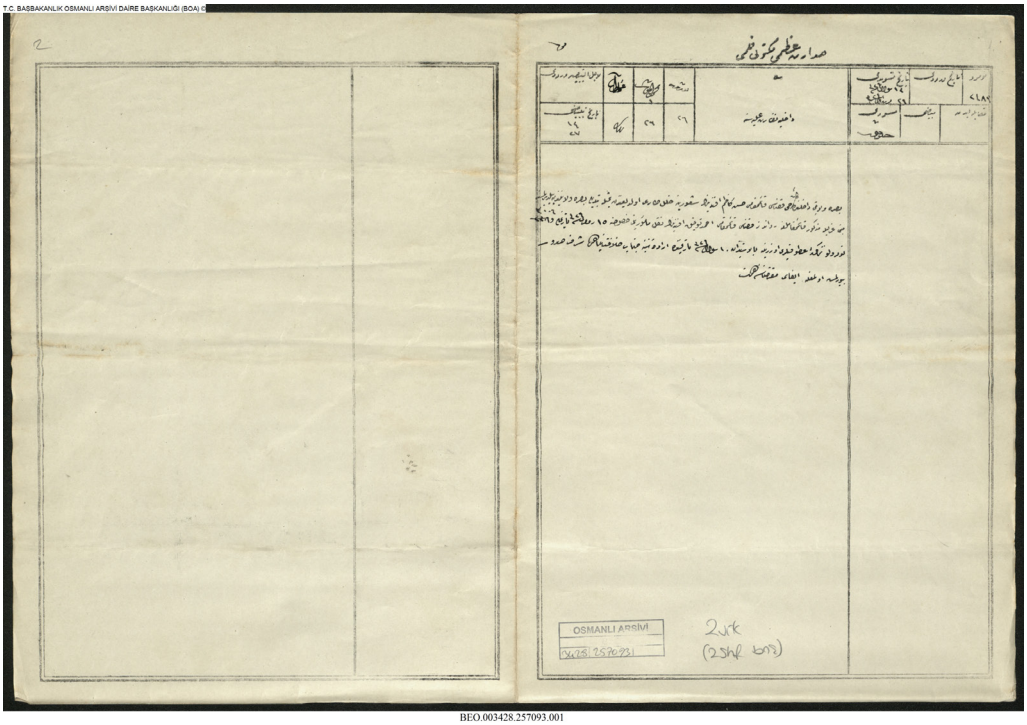

BEO.003428.257093.001

BEO	003428.257093	12 شەوال 1326 (7 تشرینی دووەم 1908)

نەزارەتی ناوەخۆی عالی

هەست و سۆزی حەسەن کازم ئەفەندی قائیمقامی پێشووی قەزای حەی سەر بە ویلایەتی موسڵ کەم بۆتەوە، لە ویلایەتی بەسرا راگەیەندراوە کە پێویستە بگۆردرێتەوە، بە دوورخستنەوەی ئەحمەد تۆفیق ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز، ناوبراو لە قائیمقامیەتی ناوهاتوو دابەزرێت و لەسەر نووسراوی ١٥ ڕەمەزان ١٣٢٦ ژمارە ٣٠٠٦ی سەروو، لە ١٠ شەوال ١٣٢٦ جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

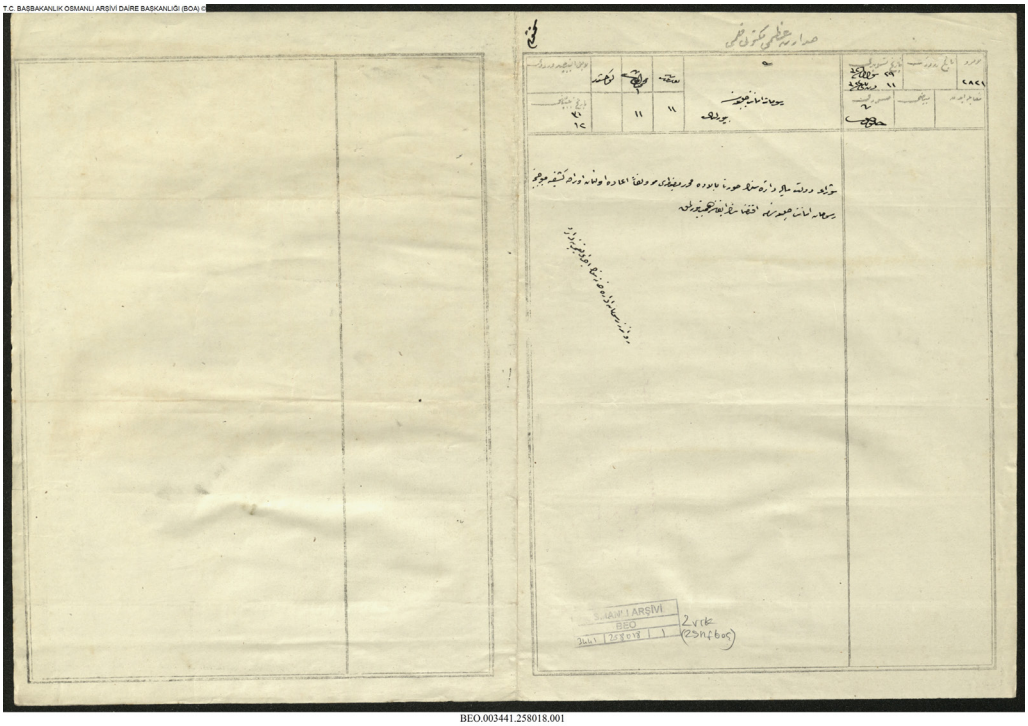

29 شەوال 1326 (24 تشرینی دووەم 1908)	003441.258018	BEO

رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار

وێنەی لە فەرمانگەی دارایی شورای دەوڵەت و لە باڵادا مەزبەتەی تۆمارکراو ڕەوان کراوەتەوە، بە گوێرەی نووسراوی دەرخستە لە رسوماتی ئەمانەتی شکۆدار هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

لەبارەی نۆژەنکردنەوەی خانەی کارگێری رسوماتی ڕەواندز.

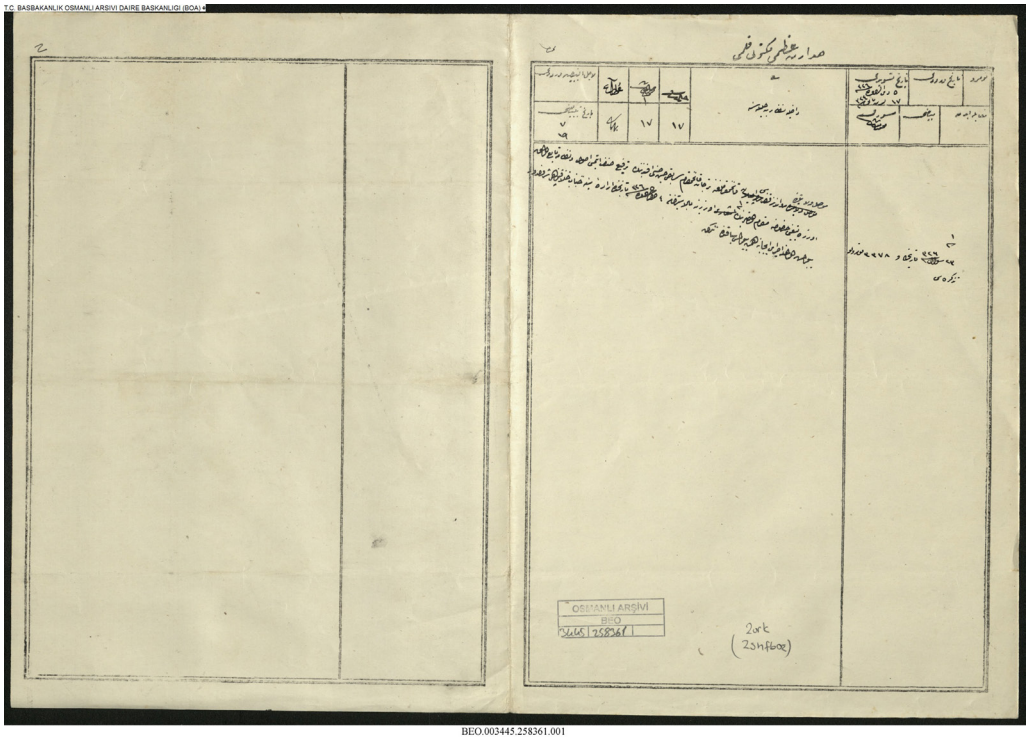

BEO.003445.258361.001

5 زیلقەعدە 1326 (29 تشرینی دووەم 1908)	003445.258361	BEO

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

بە بەرزکردنەوەی چینەکەی و بەستنەوەی بە نیزام حوسێن حوسنی ئەفەندی قائیمقامی پێشووی ترجان لە قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ دامەزرێت، بۆ ئەم مەبەستە لەسەر نووسراوی ٢٣ شەوال ١٣٢٦ ژمارە ٣٣٧٨ جەنابی پاشا لە مێژووی ٤ زیلقەعدە ١٣٢٦ بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

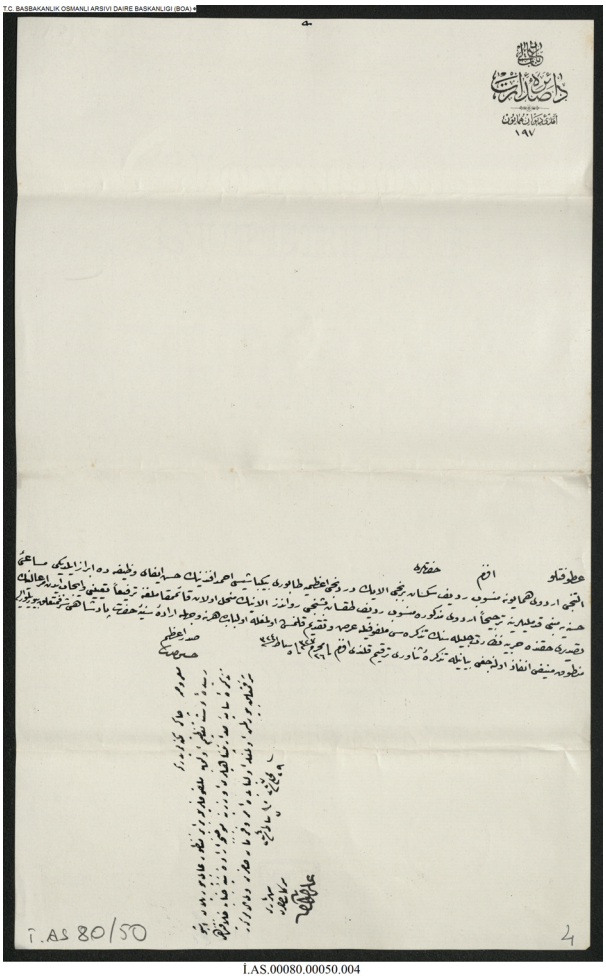

İ.AS.00080.00050.004

İ.AS	00080.00050	26 موحەررەم 1327 (17 شوبات 1909)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆنی ئێستا
١٩٧
جەنابی بەرێزی ئەفەندم
بینباشی ئەحمەد ئەفەندی تابووری ٤ی پایەبەرزی ئاڵای ٨١ی ڕەدیفی لەشکری شەشەمی هومایۆن خزمەتی باشی کردووە، پلەکەی بەرز بکرێتەوە و لە قائیمقامیەتی ئاڵای ٩٥ی ڕەدیفی ڕەواندزی لەشکری ناوبراو دابمەزرێت، لە بارەی فەرمانی عالی نووسراوی نەزارەتی جەنگی شکۆدار ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەکرێت، بە ڕاگەیاندنی جێبەجێ کردنەکە نووسراو کراوە ئەفەندم.
سەدری ئەعززەم

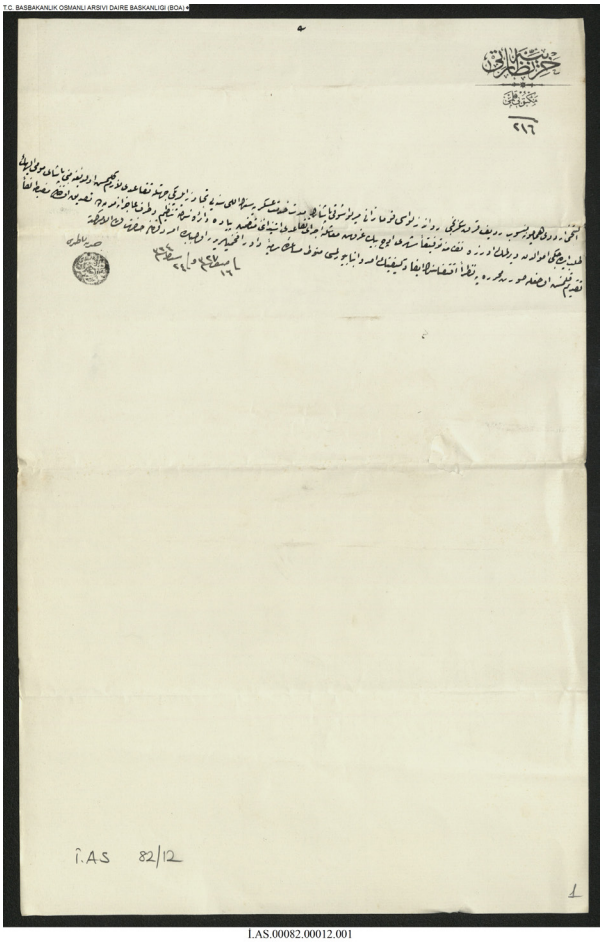

İ.AS.00082.00012.001

16 سەفەر 1327 (9 مارت 1909)	00082.00012	İ.AS

نەزارەتی جەنگی
قەڵەمی مەکتوب
٢١٦
ماوەی خزمەتی سەربازی میری لیوا شەوقی پاشا قوماندانی لیوای ڕەواندز لە ڕەدیفی ٤٨ ی لەشکری شەشەمی هومایۆن لە ٥٠ ساڵ تێپەڕیوە، بۆیە کاتی خانەنشین کردنی هاتووە، ئەم پارەی پاشای ناوبراو داوای کردووە لەسەر دابین کردنە، پشت بەستن بە نیزام مانگانە ٣٠٠٠ قوروش مووچەی خانەنشینی بۆ دابین دەکرێت، مەزبەتە لە فەرمانگەی پیادە ڕێکخراوە و لەلای بەندەمان پەسەند کراوە، بە تێروانین لە وێنەی تۆمارەکە فەرمانی جێبەجێ کردنی دەگەڕێتەوە بۆ سەدری ئەعززەم، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری دارایی

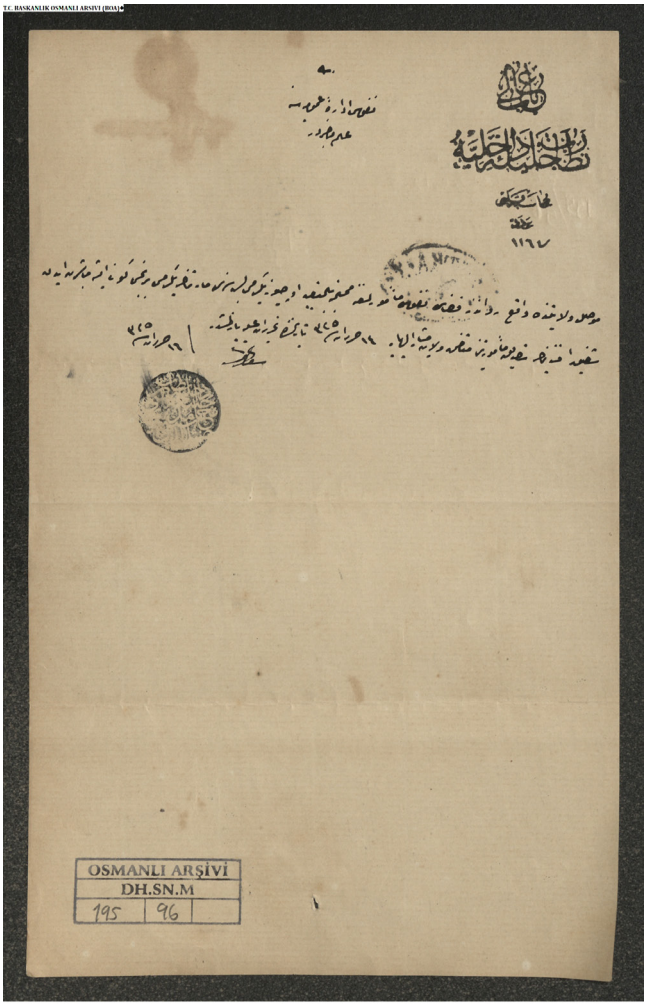

DH.SN.M..00195.00096.001

DH.SN.M	00195.00096	10 جەمادی کۆتایی 1327 (29 حوزەیران 1909)

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
قەڵەمی ژمێریاری
ژمارە ١١٦٧
کارگێری ناسنامەی گشتی
شەفیق ئەفەندی لە مێژووی ٢١ مارت ١٣٢٥ لە فەرمانبەرایەتی ناسنامەی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ دەستی بە کار کردووە، لە مێژووی ١٤ حوزەیران ١٣٢٥ نووسراو بۆ ویلایەتی ناوهاتوو کراوە.

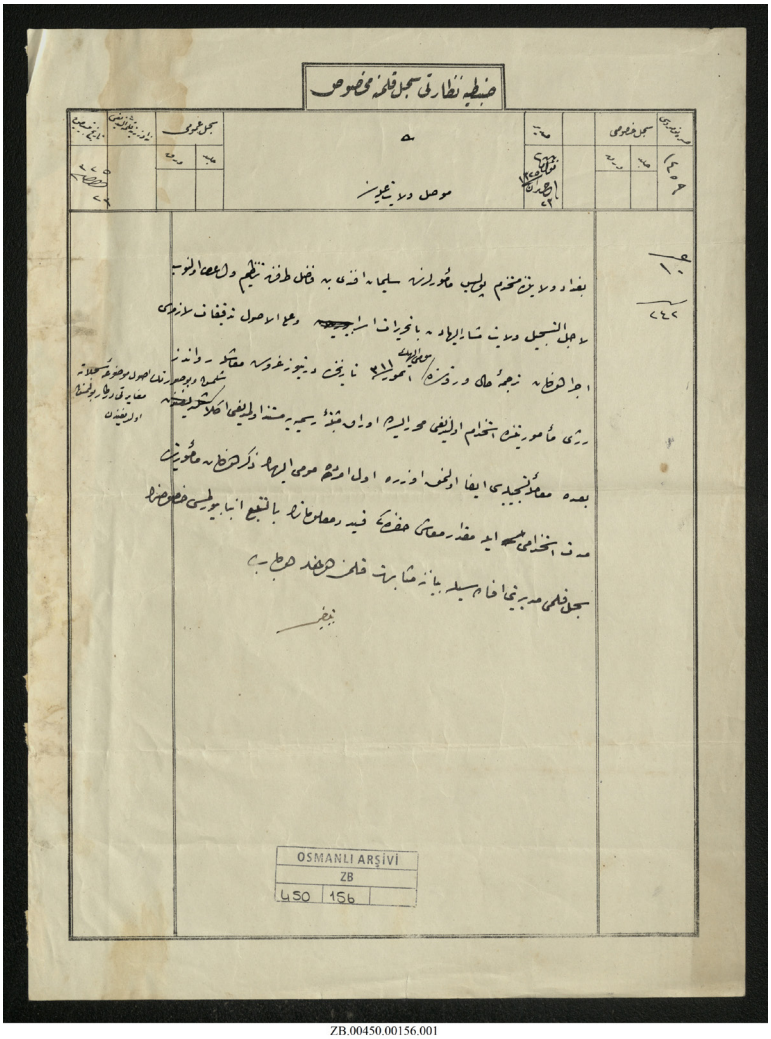

ZB.00450.00156.001

17 جەمادی کۆتایی 1327 (6 تەممووز 1909)	00450.00156	ZB

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
لە ویلایەتی بەغداد لەلایەن فەرمانبەری پۆلیس سلێمان ئەفەندی کوڕی فازڵ ڕێکخراوە و بەرز کراوەتەوە، بە مەبەستی تۆمار کردن لە ویلایەتی ناوهاتوو بە تۆمار جێگیر کراوە، هەروەکو پێویستە ووردبینی بۆ بکرێت و وەرەقەی وەرگێردراوی زانیاری کەسێتی ناوبراو لە مێژووی ١ تەممووز ١٣١١ بە مووچەی ٤٠٠ قوروش وەکو فەرمانبەری ڕەژی ئەرکی پێدراوە، ئەگەرچی ئەم زانیاریانە تۆمار کراوە بەڵام دەرکەوتووە تا ئێستا نووسراوی جێگیربوونی فەرمی پەسەند نەکراوە، مامەڵەی تۆمار کردنی لەسەر جێبەجێ کردنە، لە بارەی ئەرکی باسکراوی ناوبراو لەگەڵ ماوەی بەکارهاتنی بری مووچەکەی تۆمار کراوە و زانیارییەکان بە چاودێریکردن رابگەیەندرێت، بۆ ئەمەش لە بەڕێوەبەرایەتی قەڵەمی تۆمار بە نووسراو راگەیەندراوە.

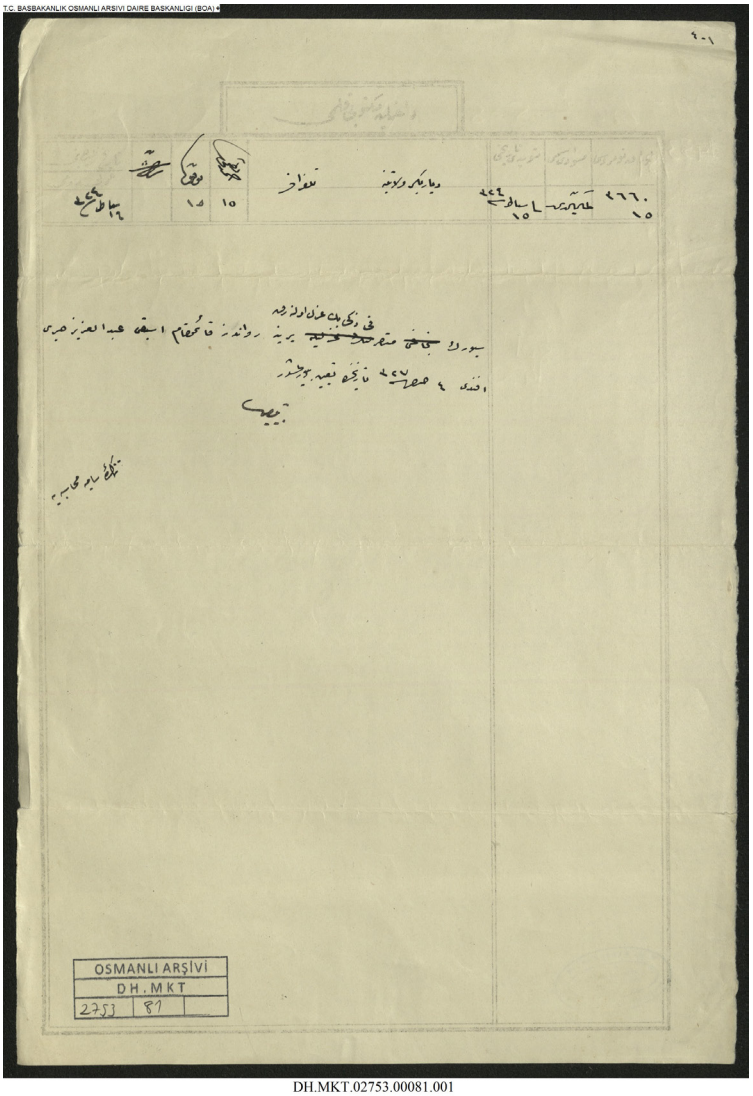

DH.MKT.02753.00081.001

DH.MKT	02753.00081	8 سەفەر 1327 (1 مارت 1909)

ویلایەتی دیاربەکر
زەکی بەگ موتەسەرفی سیوەرەك دوورخراوەتەوە، لە شوێن ئەو عەبدولعەزیز سەبری ئەفەندی قائیمقامی پێشووی ڕەواندز لە مێژووی ٤ سەفەر ١٣٢٧ دامەزراوە.

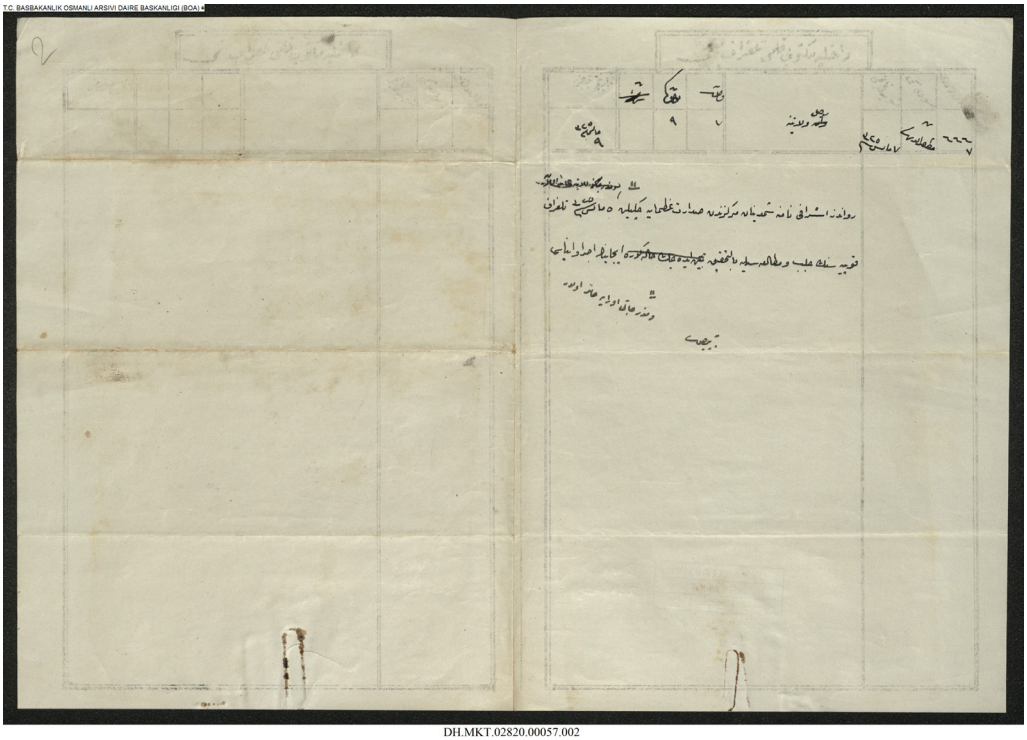

DH.MKT.02820.00057.002

2 جەمادی یەکەم 1327 (22 مایس 1909)	02820.00057	DH.MKT

ویلایەتی موسڵ
لە مێژووی ٥ مایس ١٣٢٥ بە ناوی ئەشرافی ڕەواندز تەلەگراف لە مەرکەزی شەمدینان بۆ سەدارەت ڕەوان کراوە، کۆپییەیەکی تەلەگرافەکە هێنراوە و خوێندنەوەی بۆ کراوە، بە لێکۆڵینەوە کارەکە جێبەجێ بکرێت.

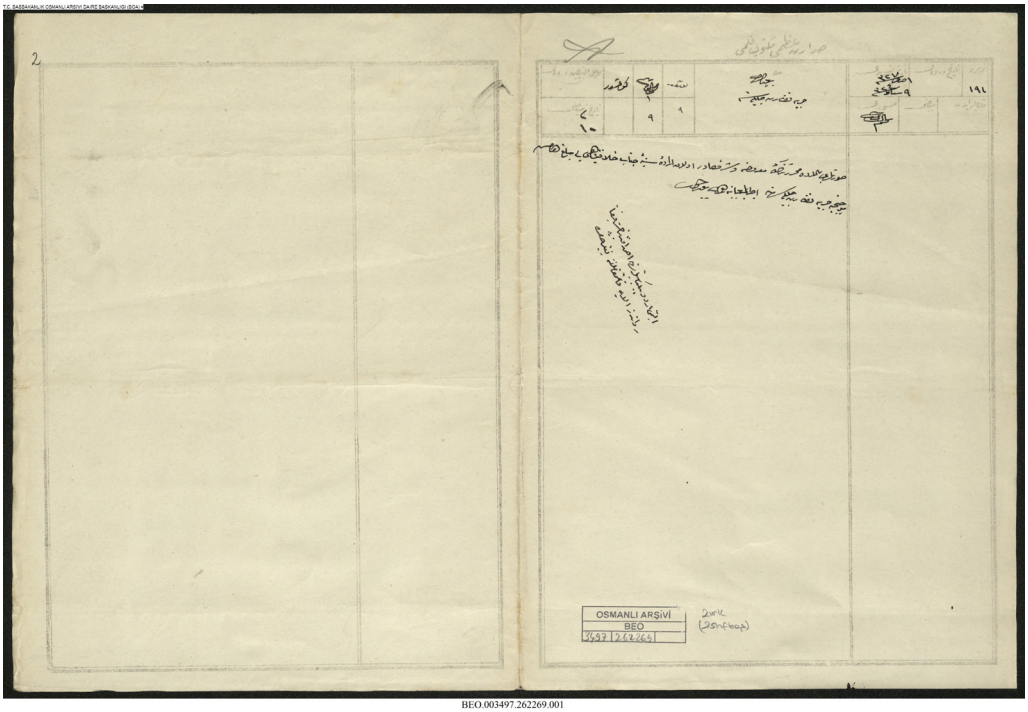

BEO.003497.262269.001

BEO	003497.262269	1 سەفەر 1327 (22 شوبات 1909)

نەزارەتی جەنگی شکۆدار
وێنەی نووسراوی تۆمارکرا لە باڵادا ڕاگەیەندراوە، بە گوێرەی فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت و پەراوێزی نەزارەتی جەنگی شکۆدار، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

بە بەرزکردنەوەی پلەی ئەحمەد ئەفەندی بینباشی لەشکری شەشەم، لە قائیمقامیەتی ئاڵای ڕەواندز دابمەزرێت.

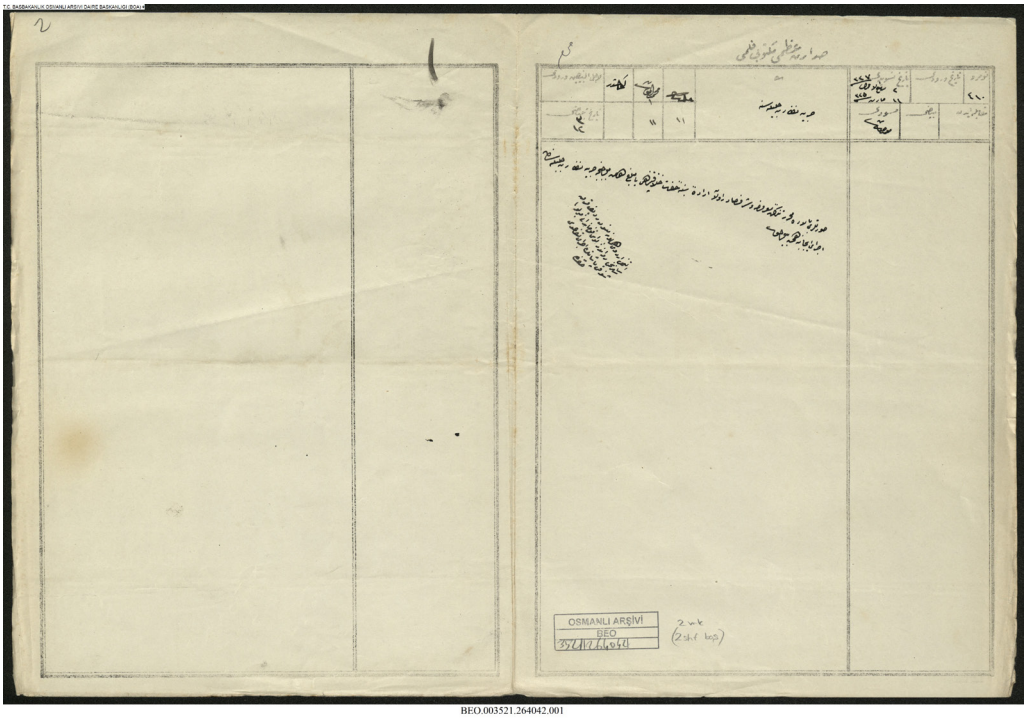

BEO	003521.264042	2 ڕەبیعی یەکەم 1327 (24 مارت 1909)

نەزارەتی جەنگی شکۆدار
وێنەی نووسراوی ڕاگەیەندراو لە باڵادا تۆمارکراوە، بە گوێرەی فەرمانی پاشای جەنابی پەیوەندیداری خەلافەت لە نەزارەتی جەنگی شکۆدار هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

میری لیوا شەوقی پاشا قوماندانی لیوای ٤٨ی ڕەدیفی ڕەواندز سەر بە لەشکری شەشەمی هومایۆن خانەنشین بکرێت.

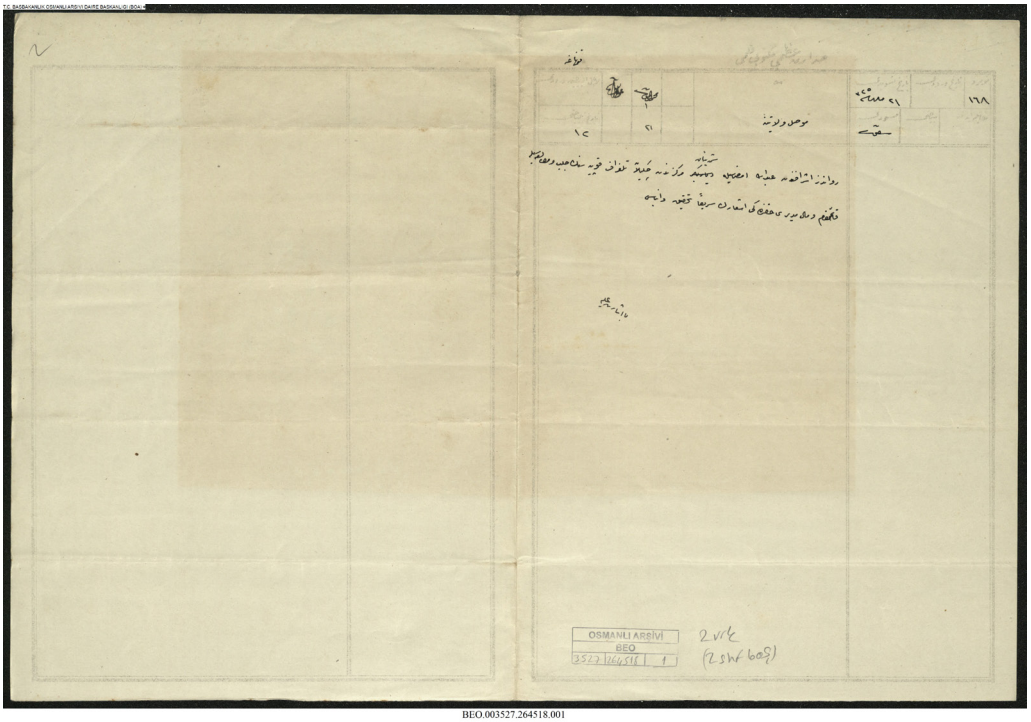

BEO.003527.264518.001

14 جەمادی یەکەم 1327 (3 حوزەیران 1909)	003527.264518	BEO

ویلایەتی موسڵ
عەبدوڵڵا لە ئەشرافەکانی ڕەواندزە و لە مەرکەزی شەمدینان تەلەگرافی بە واژووی خۆی ڕەوان کردووە، بە هێنانی کۆپیەیەکی و خوێندنەوەی بە پەلە، لێکۆڵینەوە لەگەڵ قائیمقام و بەڕێوەبەری دارایی ئەنجام بدرێت و ڕابگەیەندرێت.

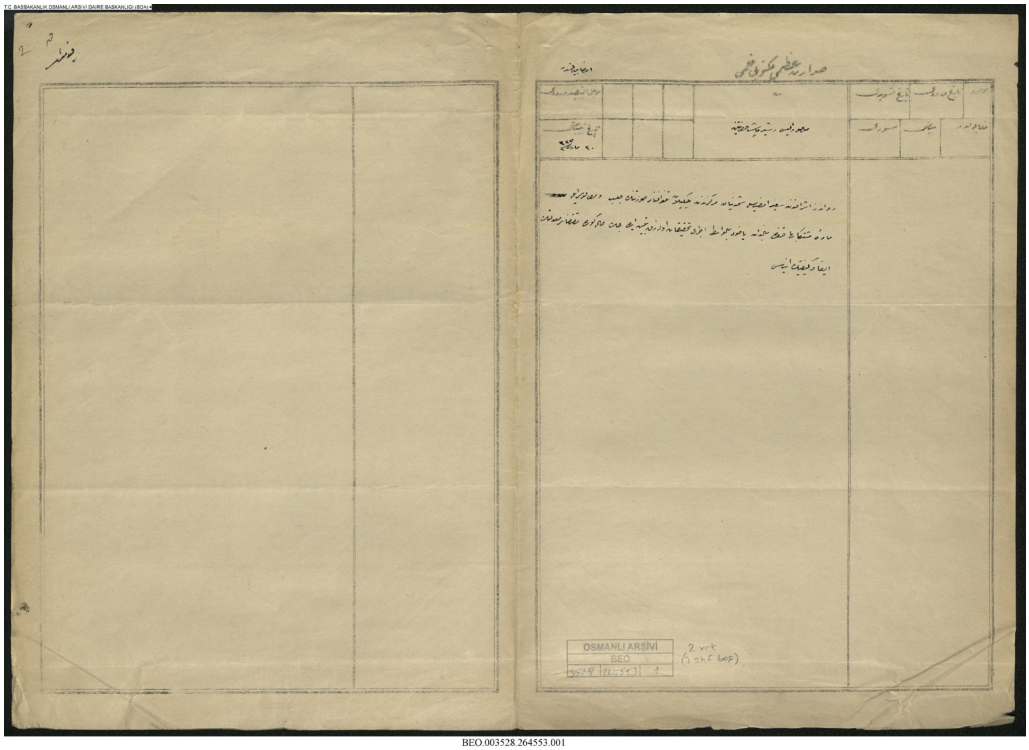

11 ڕەبیعی یەکەم 1327 (2 نیسان 1909)	003528.264553	BEO

جەنابی ڕەشید پاشا والی موسڵ

لە مەرکەزی شەمدینان تەلەگرافنامەی بە واژووی سەعید لە ئەشرافی ڕەواندز دەرچووە، وێنەیەکی هێنراوە و خوێندنەوەی بۆ کراوە، ئەم بابەتانەی جێگەی گومانن لێکۆڵینەوەیان لەسەر بکرێت و ڕوون بکرێنەوە، بە گوێرەی ئەنجامەکەی کارەکە جێبەجێ بکرێت.

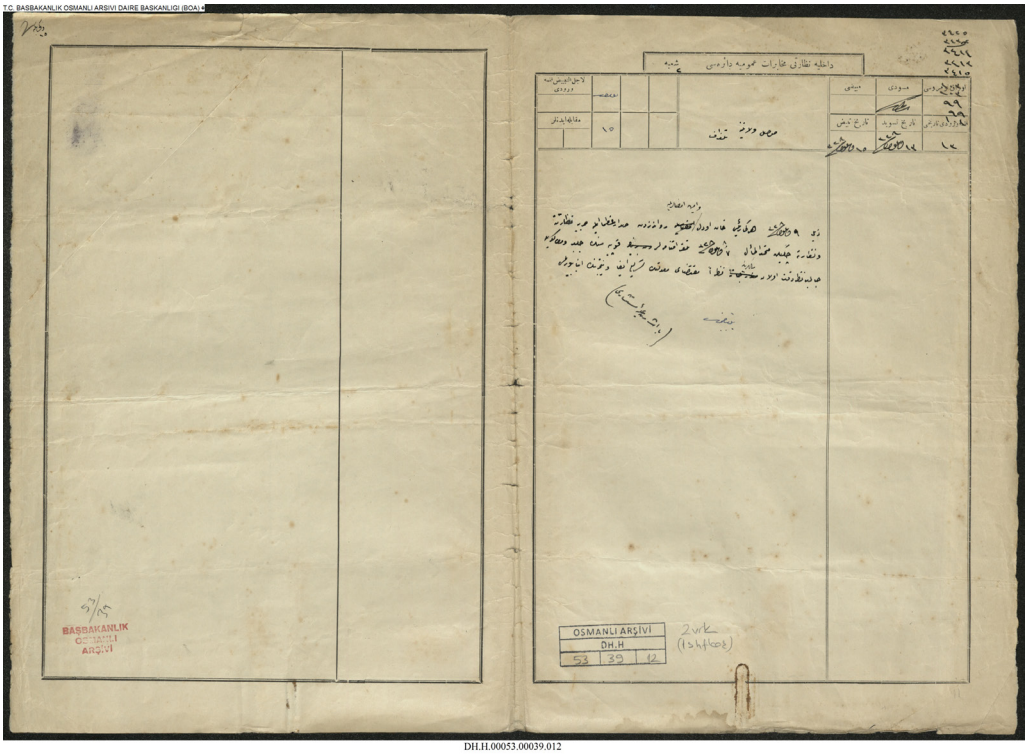

DH.H.00053.00039.012

DH.H	00053.00039	21 ڕەمەزان 1328 (26 ئەیلوول 1910)

ویلایەتی موسڵ
تەلەگراف
هاوپێچی ٩ ئەیلوول ١٣٢٨، بە واژووی خان عەودالّ سەرۆکی هەرکی و ئەمین تەلەگرافنامە لە مێژووی ٧ و ٨ ئەیلوول ١٣٢٨ لە ڕەواندز بۆ سەدری ئەعزەم و نەزارەتی جەنگی ڕەوان کراوە، کۆپیەیەکی هێنراوە و خوێندنەوەی بۆ کراوە، ئەوەی لە بابەتەکە جێگەی تێڕوانینە بەپەلە کارەکە جێبەجێ بکرێت و ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت.

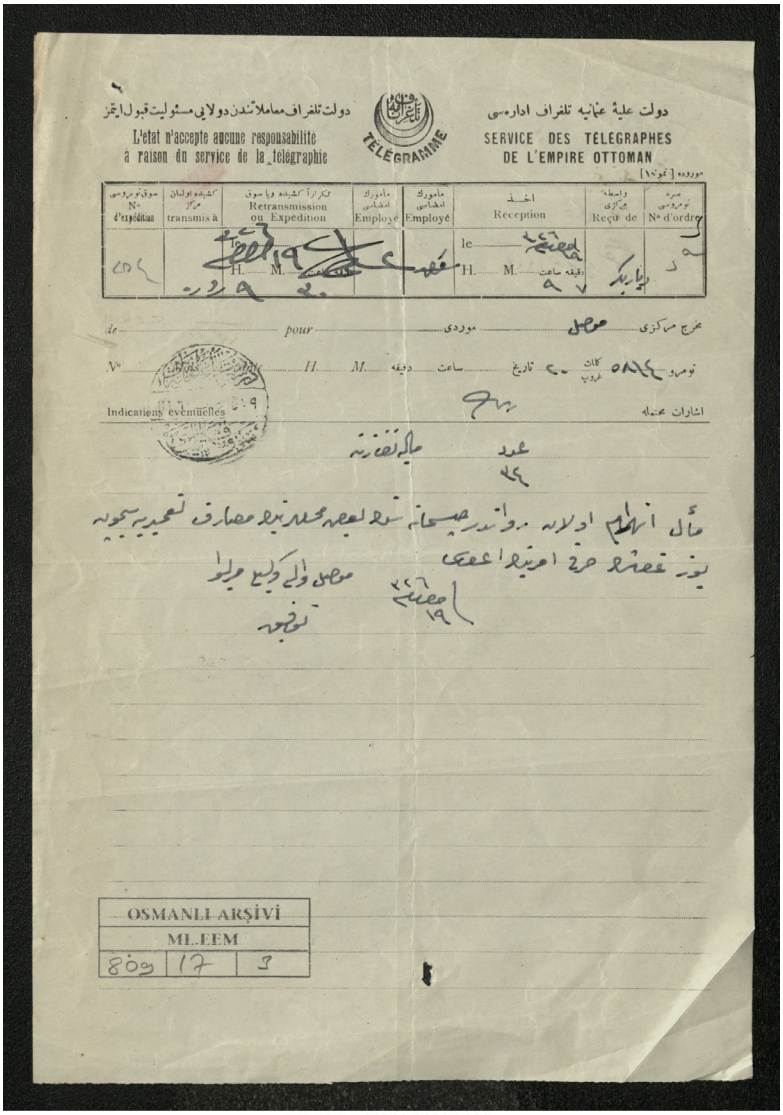
دولت علیهٔ عثمانیه تلغراف اداره‌سی
SERVICE DES TÉLEGRAPHES
DE L'EMPIRE OTTOMAN

TÉLEGRAMME

دولت تلغراف معاملاتندن دولایی مسئولیت قبول ایتمز
L'état n'accepte aucune responsabilité
à raison du service de la télégraphie

سوق نومره‌سی N° d'expédition	کشیده اولنان مرکز transmis à	تکرار کشیده و یا سوق Retransmission ou Expédition	مأمورك امضاسی Employé	مأمورك امضاسی Employé	الحلد Reception	واسطه مرکزی Reçu de	نومره‌سی N° d'ordre
		le H. M.			le H. M. دقیقه ساعت		

de ..... pour ..... موردی ..... مخرج مرکزی

N° ..... H. M. دقیقه ساعت تاریخ کلمات عدد نومره

Indications éventuelles اشارات محتمله

OSMANLI ARŞİVİ
ML.EEM
809 | 17 | 3

ML.EEM.00809.00017.003

ML.EEM	00809.00017	23 جەمادی کۆتایی 1328 (2 تەممووز 1910)

نەزارەتی دارایی
گرتووخانەی ڕەواندز وێران بووە، بۆ خەرجی نۆژەنکردنەوەی هەندێك شوێنی گرتووخانەکە، فەرمانی دابین کردنی ١٠٠ قوروش بدرێت.
بریکاری والی موسڵ میری لیوا تۆفیق

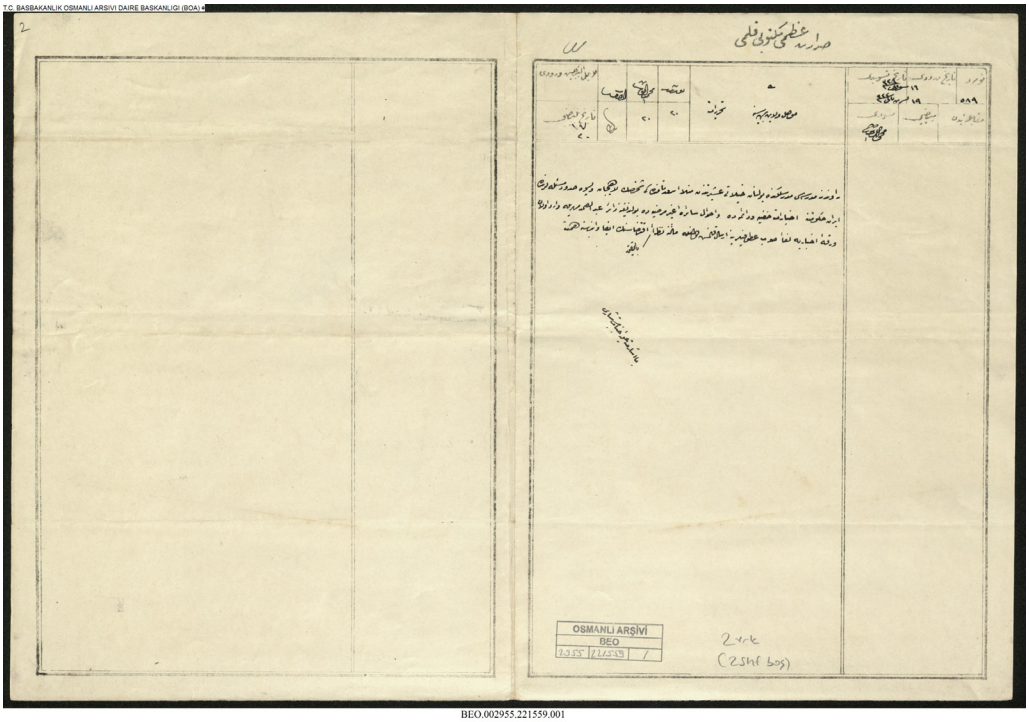

BEO.002955.221559.001

16 شەوال 1328 (21 تشرینی یەکەم 1910)	002955.221559	BEO

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
مەلا ئەسعەد مودەریسی مەدرەسەی ڕەواندز لە عەشیرەتی خەیلان سیخوری کردووە و لە بارەی مەسەلەی سنووری لاهیجان و پسوە هەواڵی داوەتە حکوومەتی ئێران، جگە لەمە سەرپێچی زۆری کردووە، لەلایەن عەبدولسەمەد نووسراوی بە واژوو ڕەوان کراوە، بە تێروانین لە بابەتەکە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.

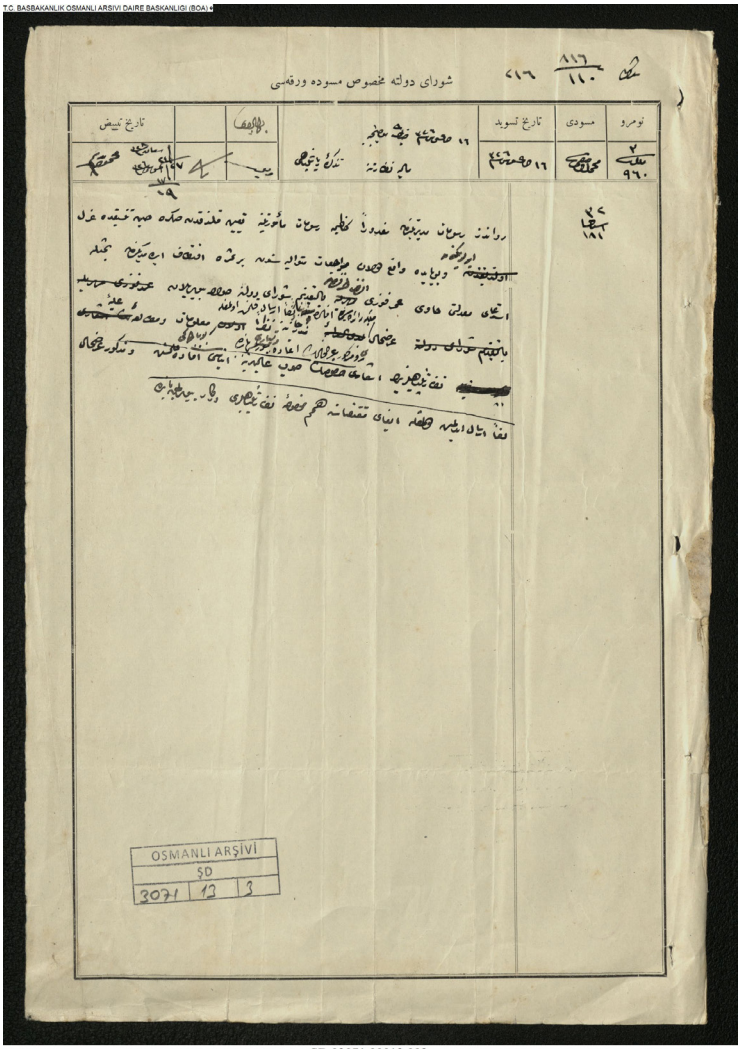

ŞD.03071.00013.003

ŞD	03071.00013	24 شەعبان 1328 (31 ئاب 1910)

نووسراوی پەیوەندیدارانی پاشا
نەزارەتی دارایی
دوای ئەوەی لە بەڕێوەبەرایەتی ڕەواندز غەدری لێکراوە و لە بەڕێوەبەرایەتی ڕسوماتی کازمیە دامەزراوە، لە کاتی جێگیر کردنیشی دوورخراوەتەوە، لەم بابەتەدا چەندین جار پەیوەندی کردووە، بەڵام هیچ ئەنجامێکی نەبووە، داواکاری عومەر فەوزی ئەفەندی پێشکەش کراوە و حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، بە ووتەی فەرمانگەی مولکیە داواکاری و بەرایەکان بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لە بەرایەکان زانیاری و خوێندنەوەی عالی و ئاماژەی پەیوەندیداری نەزارەت لەگەڵ داواکاری ناوهاتوو بگەڕێندرێتەوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

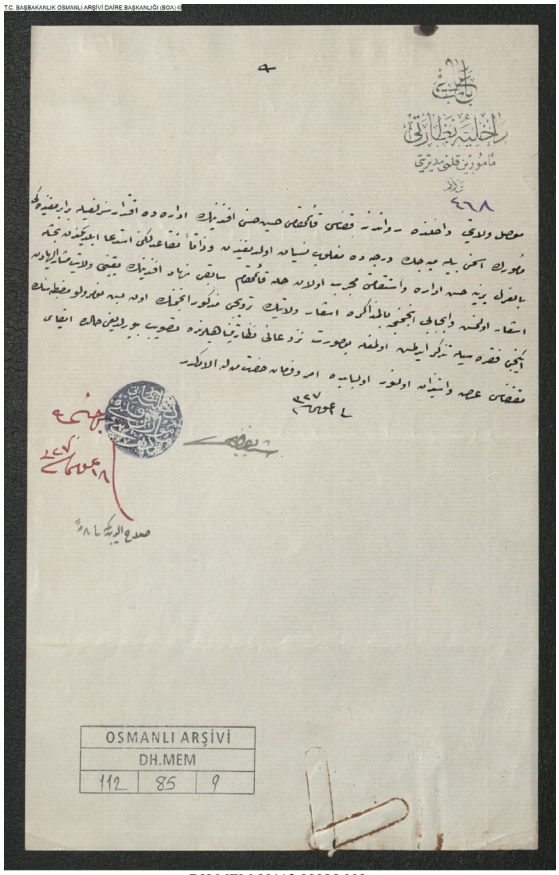

DH.MEM.00112.00085.009

DH.MEM	00112.00085	6 ڕەمەزان 1329 (31 ئاب 1911)

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی قەڵەمی فەرمانبەران
ژمارە ٤٦٨

حوسێن حەسەن ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ لە بەڕێوەبردنی ئیدارە بە توانا نییە و بەشێوەیەك تووشی بێر چوونەوە بووە، شتەکان لە بێر دەکات، تەنانەت ناوی فەرمانبەرەکانی نازانێت، هەرخۆشی داوای خانەنشینی کردووە، بۆیە دوور بخرێتەوە و لە شوێن ئەو کەسێك دابنرێت، کە لە بەڕێوەبردنی ئیداری بە توانا و لێهاتوو بێت، نیهاد ئەفەندی قائیمقامی پێشووی حیللە توانای تاقیکراوەتەوە و لە ئەرکەکەیدا بە توانایە، بۆ دامەزراندنی ناوبراو لە ویلایەتی ناوهاتوو ئاماژەی پێکراوە، لە ئەنجوومەن دوای گفتوگۆ لە مەزبەتەی ژمارە ١٥ ی ئەنجوومەن لە دەستەواژەی دووەم باسی ئاماژەی ویلایەت کراوە، وێنەیەکی بۆ پەیوەندیداری نەزارەت ڕەوان کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکە ڕاگەیەندراوە و ڕەزامەندی دەدرێت، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.

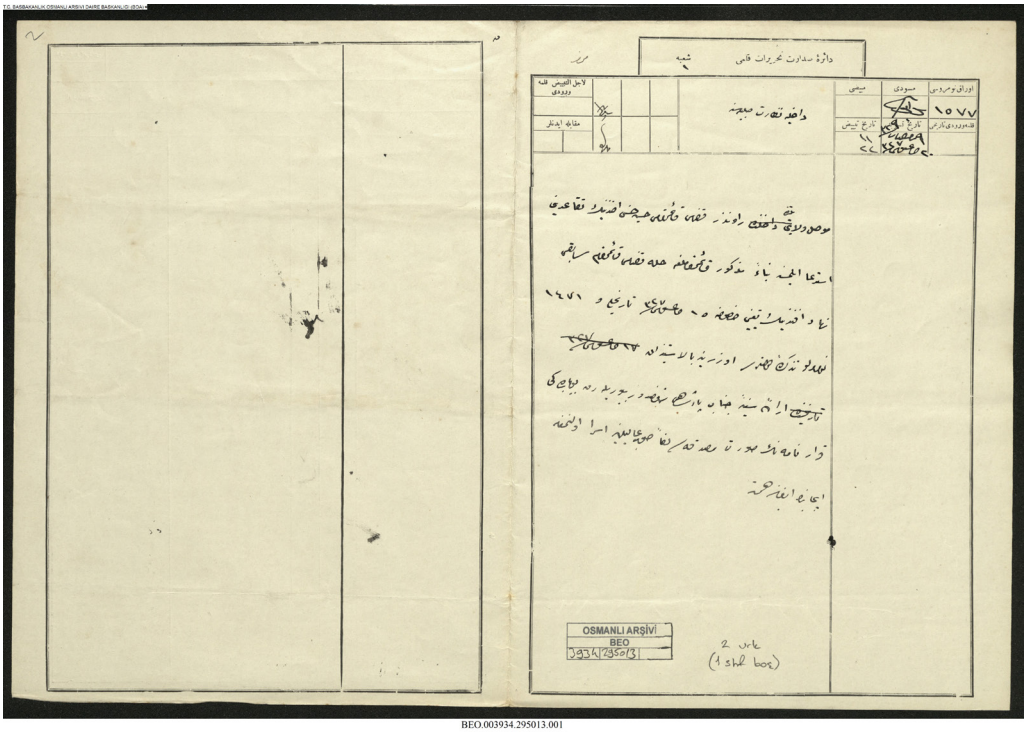

BEO.003934.295013.001

BEO	003934.295013	**9 ڕەمەزان 1329 (3 ئەیلوول 1911)**

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

لە بارەی خانەنشینکردنی، داواکاری لەلایەن حوسێن حوسنی ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز سەر بە ویلایەتی موسڵ بەرز کراوەتەوە، نیهاد ئەفەندی قائیمقامی پێشووی قەزای حیللە لە قائیمقامیەتی ناوهاتوو دادەمەزرێت، بۆ ئەمەش لەسەر نووسراوی ١٥ ئۆغستۆس ١٣٢٧ ژمارە ١٤٧١ ی دەوڵەت جەنابی پەیوەندیداری پاشا بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، لەم بارەیەوە وێنەی پەسەندکراوی بریارنامە بۆ عالی بەرز کراوەتەوە و نووسراوی بۆ کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

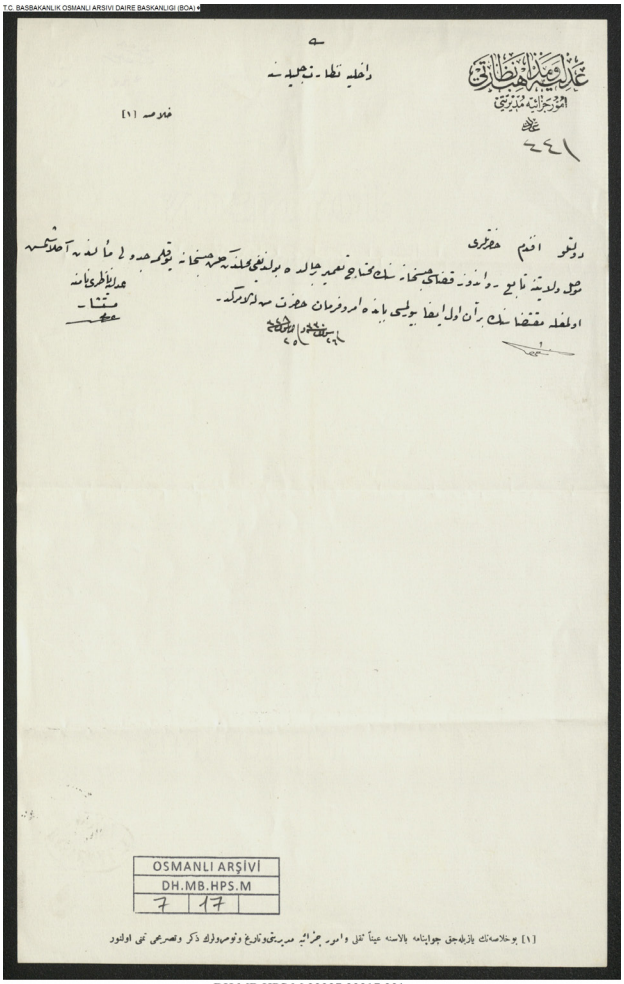

DH.MB.HPS.M.00007.00017.001

DH.MB.HPS.M	00007.00017	26 شەوال 1330 (8 تشرینی یەکەم 1912)

نەزارەتی داد و مەزهەب
بەڕێوەبەرایەتی کاروباری جەزا
ژمارە ٤٤١
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
گرتووخانەکەی قەزای ڕەواندز کە سەر بە ویلایەتی موسڵە پێویستی بە نۆژەنکردنەوەیە، خشتەی ئاماری گرتووخانەکە هاتووە و لە بابەتەکە ڕوون بۆتەوە، هەرچی زووە کارەکە جێبەجێ بکرێت، بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
ڕاوێژکار بە ناوی نازری داد

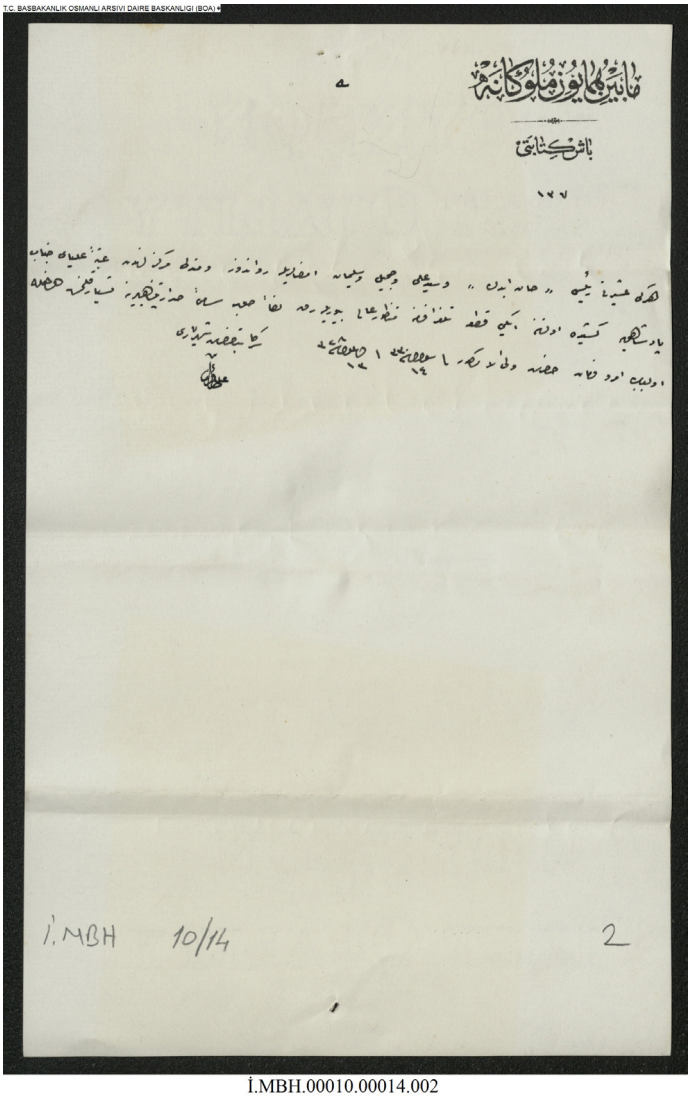

İ.MBH.00010.00014.002

İ.MBH	00010.00014	**14 شەوال 1330 (26 ئەیلوول 1912)**

مابەینی هومایۆنی ملوکانە
باش کیتابەت
لـە مەرکەزەکانـی ڕەوانـدز و مەندەلـی دوو پارچـە تەلەگرافنامـە بـە واژووی خـان عەبـداڵ سـەرۆکی عەشـیرەتی هەرکـی لەگـەڵ سـەید عەلـی و جەمیـل و سـلێمان بـۆ عەتەبـەی عالیـەی پاشـا ڕەوان کـراوە و بـۆ پەیوەندیـداری سـەدارەت بـەرز کراوەتـەوە، لـەم بابەتـەدا بریـار و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەم کەسـەیە کـە فەرمانـی بەدەسـتەوەیە.
عەلی ..... جەنابی سەرکاتیبی شەهریار

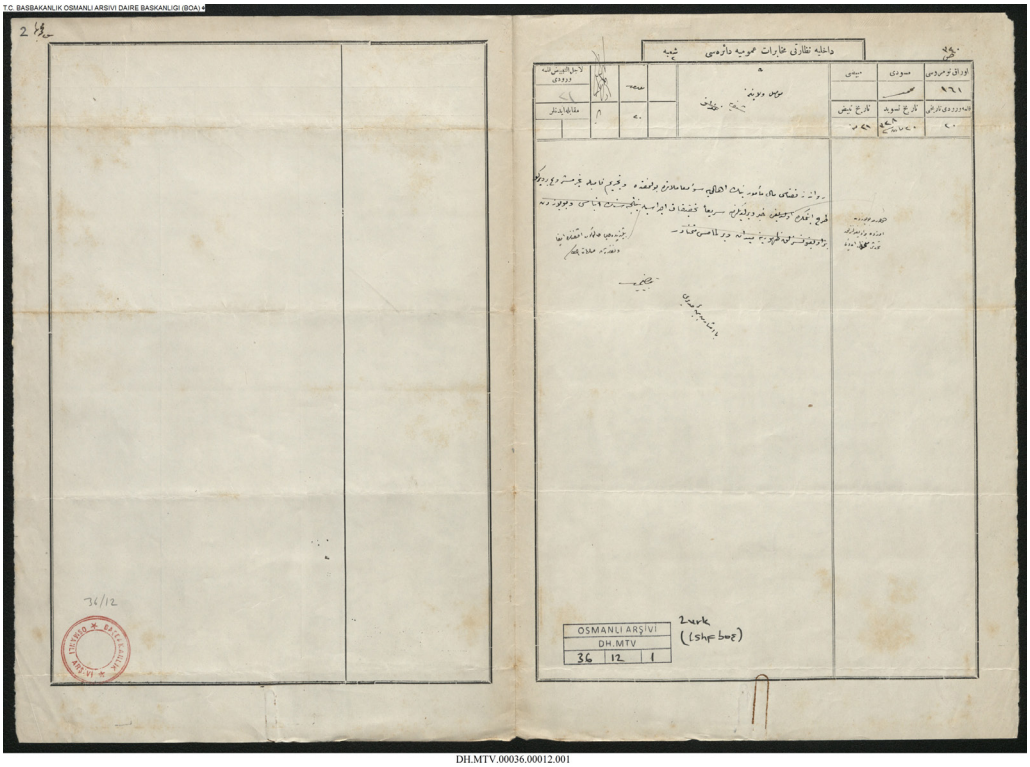

DH.MTV.00036.00012.001

14 ڕەبیعی کۆتایی 1330 (2 نیسان 1912)	00036.00012	**BEO**

ویلایەتی موسڵ
فەرمانبەری دارایی قەزای ڕەواندز بە شێوەیەکی خراپ مامەڵە لەگەڵ دانیشتوان دەکات، پێشنیاری باجی ناشەرعی کردووە، لەبەر ئەمە هەواڵ دراوە کە سەرپێچی ڕوو دەدات، بە پەلە لێکۆڵینەوە ئەنجام بدرێت، بە گوێرەی ئەنجامەکەی کارەکە جێبەجێ بکرێت.

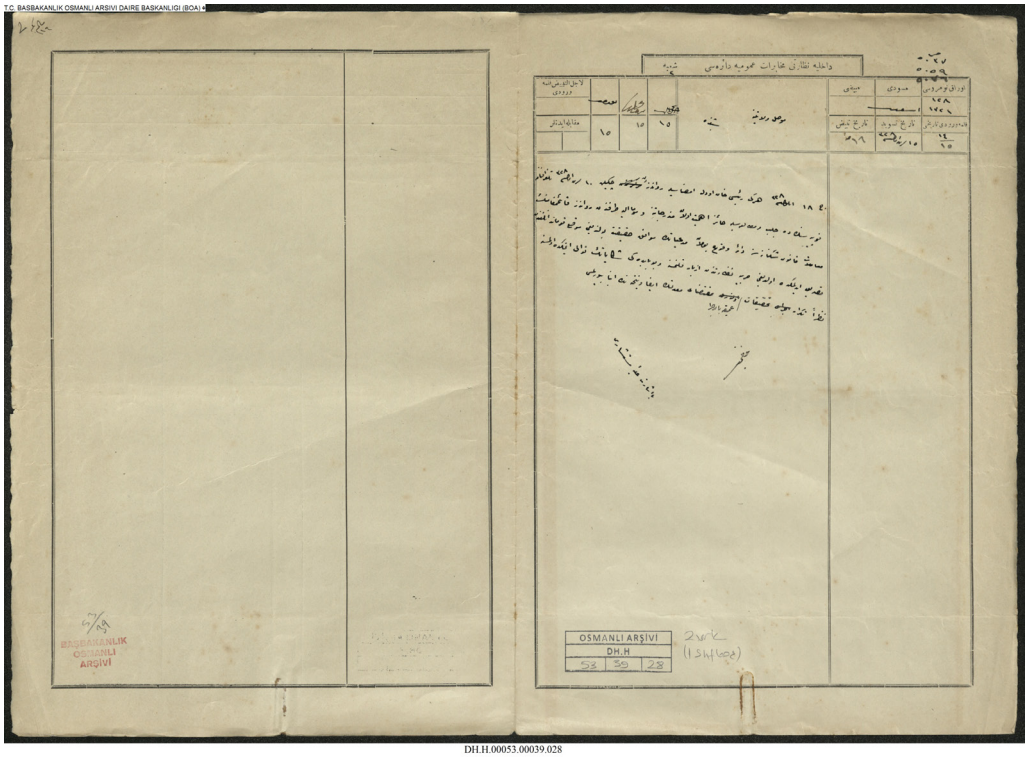

DH.H.00053.00039.028

17 زیلقەعدە 1330 (28 تشرینی یەکەم 1912)	00053.00039	DH.H

ویلایەتی موسڵ
شیفرە
لە ١٨ ئەیلوول ١٣٢٨ لە ڕەواندز تەلەگرافنامە بە واژووی خان عەودآڵ سەرۆکی هەرکی لە ١٠ تشرینی یەکەم ١٣٢٨ ڕەوان کراوە، کۆپیەیەکی هێنراوە و خوێندنەوەی بۆ کراوە، بە تێروانین لە گرنگی بەراییەکان باس لە مامەڵەی نایاسایی قائیمقامیەتی ڕەواندز کراوە، هەروەها ئەم پروپاگەندانە ڕاستە و لە قوماندانیەت پەسەند کراوەتەوە، ئەمەش لە نەزارەتی جەنگی ڕاگەیەندراوە، لەبەر ئەوەی سکاڵاکان بەردەوام دووبارە دەبنەوە، لێکۆڵینەوەی وورد ئەنجام بدرێت و ئەنجامەکەی ڕابگەیەندرێت.

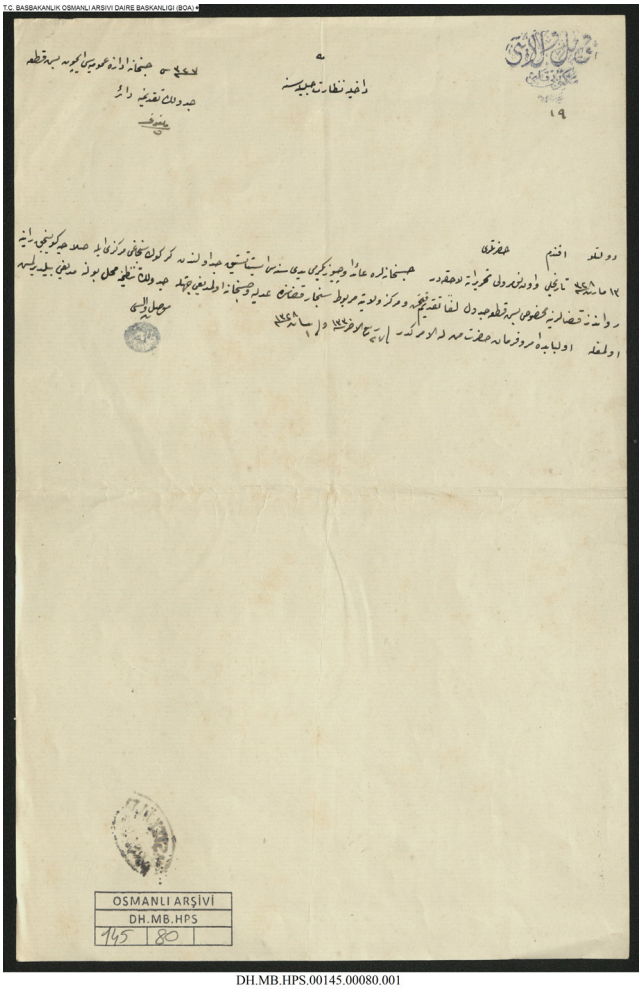

DH.MB.HPS.00145.00080.001

DH.MB.HPS	00145.00080	27 ڕەبیعی کۆتایی 1330 (15 نیسان 1912)

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی مەکتوب
١٩
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لیستی نووسراوی مێژووی ١٣ مارت ١٣٢٨ ژمارە ١٠، ئەوەی پەیوەستە بە گرتووخانەکان ٥ پارچە خشتەی ئاماری ساڵی ١٣٢٧ مەرکەزی سانجەقی کەرکووك و قەزاکانی سەڵاحیە و کۆی سانجەق و رانیە و ڕەواندز پێشکەش کراوە، هەروەها لەبەر ئەوەی قەزای سنجار کە سەر بە مەرکەزی ویلایەتە داد و گرتووخانەی نییە، بۆیە خشتەی ڕێکنەخراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
مۆری والی موسڵ

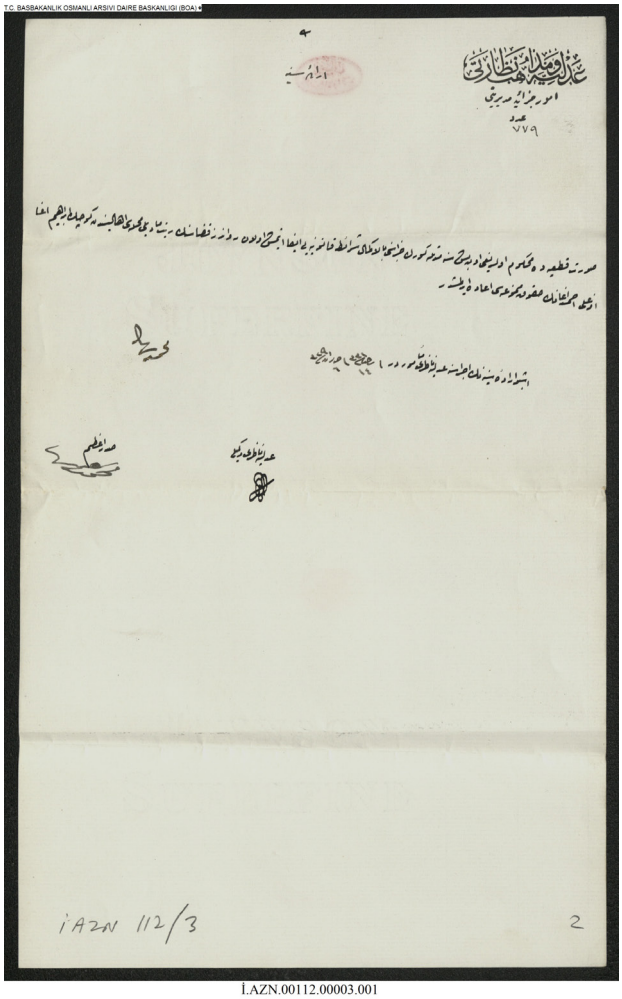

İ.AZN.00112.00003.001

İ.AZN	00112.00003	**14 ڕەجەب 1331 (19 حوزەیران 1913)**

نەزارەتی داد و مەزهەبەکان
بەڕێوەبەرایەتی کاروباری سزا
ژمارە ٧٧٩
فەرمانی پاشا
ماوەی سزاکەی ئەحمەد ئاغا کوڕی کوچك ئیبراهیم ئاغا دانیشتووی گەرەکی ریت مادیلی قەزای ڕەواندز، ١٥ ساڵ بووە و بە سزای سەوڵ لێدان سزاکەی تەواو کردووە و مافە قەدەغەکراوەکانی بۆ گەڕاوەتەوە.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نازری داد ئەرکی پێدراوە.
نازری داد بە وەکالەت و سەدری ئەعزەم

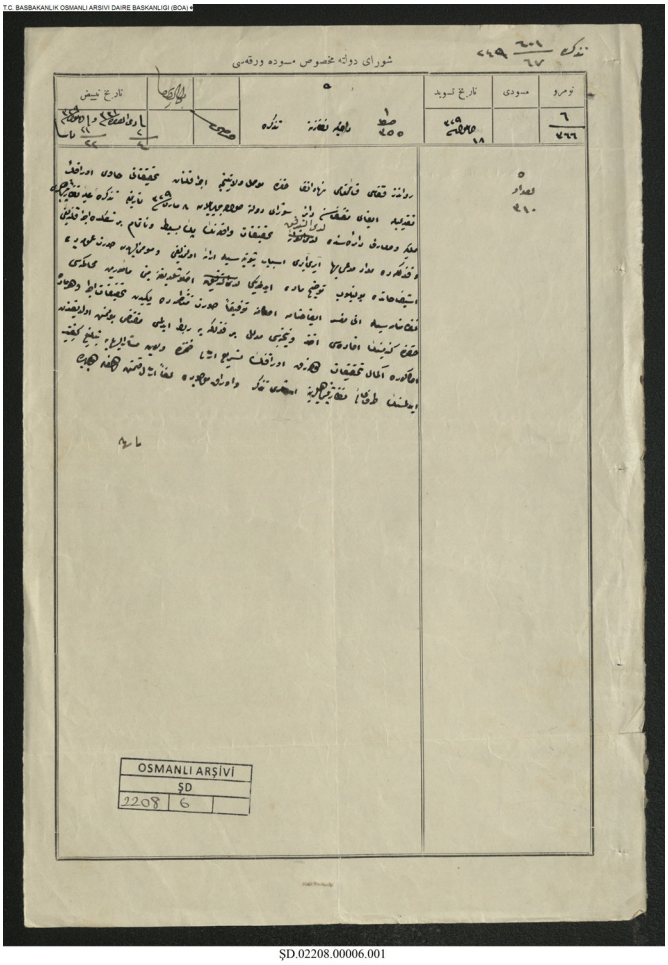

ŞD.02208.00006.001

ŞD	02208.00006	2 زیلقەعدە 1331 (3 تشرینی یەکەم 1913)

نەزارەتی ناوەخۆ

لە بارەی نیهاد ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز لە ویلایەتی موسڵ لێکۆڵینەوە ئەنجام دراوە، بە بەرز کردنەوەی بەراییەکانی لە ٨ مارت ١٣٢٩ نووسراوی عالی پەیوەندیداری نەزارەت حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە تا جێبەجێ بکرێت، لە فەرمانگەی مولکیە و خەرجی ووردبینی بۆ کراوە، دەرکەوتووە لێکۆڵینەوەکە زۆر بە سادەیی و بە شێوەیەکی ناتەواو ئەنجام دراوە، لە پوختەی لێکۆڵینەوەکە بابەتەکانی داواکراو بە هۆکاری جیاواز یەکلایی نەبۆتەوە، ناوبراویش بە گشتی لێکۆڵینەوەی لەگەڵ کراوە، لەبەر ئەوەی بابەتەکە روون بۆتەوە، بە نیزامنامەی دادگاییکردنی فەرمانبەران دەبێ سەر لە نوێ لێکۆڵینەوە ئەنجام بدرێتەوە و لە بارەی هەر بابەتێکیش ووتەی خۆی وەردەگیرێت و ئەنجامەکەی لە پوختەی لێکۆڵینەوەکە هاوپێچ دەکرێت، بەم شێوەیە لێکۆڵینەوەکە تەواو دەبێت، بەراییەکان بە پەلە ڕەوان بکرێتەوە، بە ویلایەتی ناوهاتوو ڕاگەیەندراوە، بەراییەکان و نووسراو ڕەوانەی پەیوەندیداری نەزارەت کراوە.

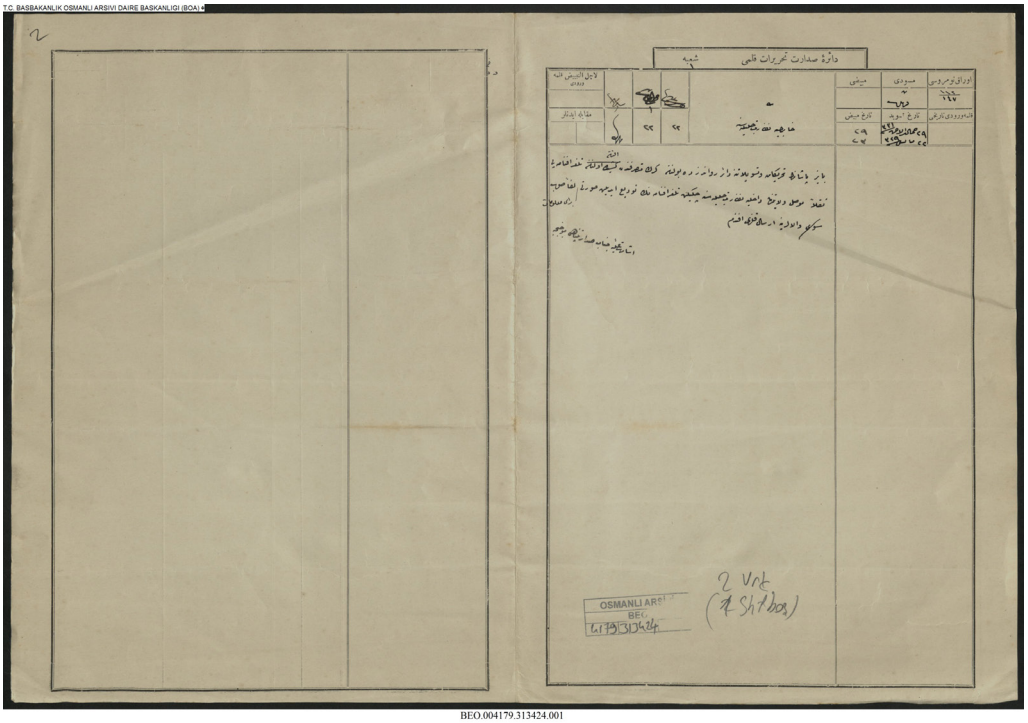

BEO.004179.313424.001

BEO	004179.313424	29 جەمادی کۆتایی 1331 (5 حوزەیران 1913)

نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار
لە بارەی جموجۆڵی بایز پاشا موتەسەرفی ڕەواندز تەلەگرافنامە بۆ وپلایەتی موسڵ و لەوێشەوە بۆ نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار کراوە، وێنەیەکی زانیارییەکان بۆ والا بەرز کراوەتەوە.

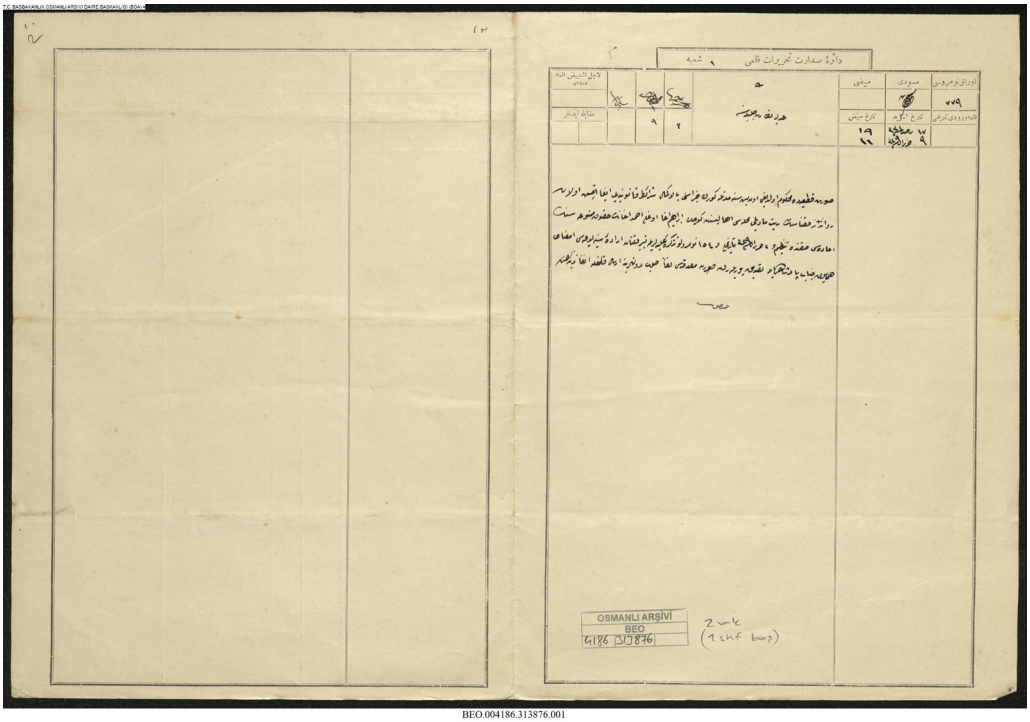

BEO.004186.313876.001

BEO	004186.313876	**17 ڕەجەب 1331 (22 حوزەیران 1913)**

نەزارەتی دادی شکۆدار

دوای ئـەوەی تاوانەکـەی ئەحمـەد ئاغـا کـوڕی کوچـوك ئیبراهیـم ئاغـا دانیشـتوی گەرەکـی ریـت مادیلـی قـەزای ڕەوانـدز یەکلایـی بۆتـەوە و ١٥ سـاڵ بـە سـەوڵ لێـدان سـزا دراوە، بـە تەواوکردنـی سـزاکەی مەرجـی یاسـایی جێبەجـێ کـردووە، لـە بـارەی گەرانـەوەی مافـی قەدەغەکـراوی ناوبـراو، نـووسراوی ٢ حوزەیـران ١٣٢٩ ژمـارە ١٥٤ ی عالـی و لیسـتی فەرمانـی پاشـا بـە واژووی جەنابـی پاشـای هومایـۆن پەسـەند کـراوە، وێنـەی پەسـەند کـراو و هاوپێـچ بـۆ دەوڵـەت بـەرز کراوەتـەوە، کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت.

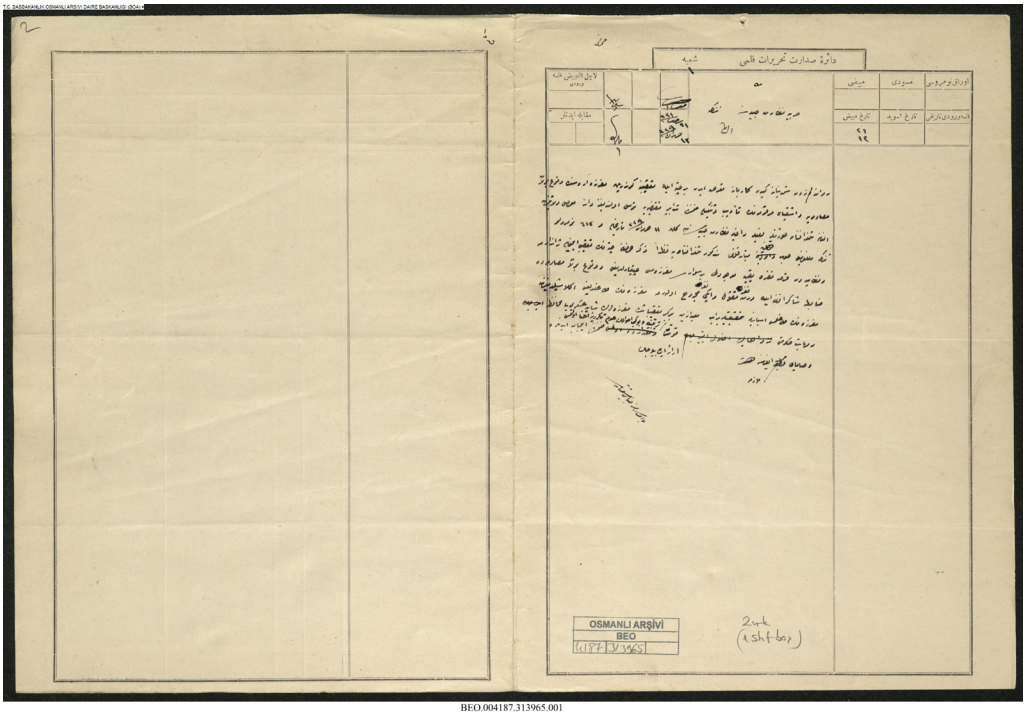

BEO.004187.313965.001

21 ڕەجەب 1331 (26 حوزەیران 1913)	004187.313965	BEO

نەزارەتی جەنگی شکۆدار

ئەم کاروانەی لە ڕەواندز بۆ شەمدینان ڕۆیشتووە تووشی چەتەیەك بۆتەوە، ئەم مەفرەزەیەی کە بۆ چاودێری کردن ڕەوان کراوە، لەگەڵ چەتەکان ڕووبەڕووی یەکتر بوونەوتەوە، بۆ تەمبێ کردن و دوورخستنەوەی چەتەکان ئامادەکاری بکرێت، تەلەگرافنامە لە ویلایەتی موسڵ وەرگیراوە، لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار کە لە مێژووی ١١ حوزەیران ١٣٢٩ ژمارە ٦١٣ هاتووە، بۆ سەروو بەرز کراوەتەوە، بە تێروانین لەم تەلەگرافنامەیە بۆ چاودێری کردنی چەتەی ناوهاتوو لە ژاندارمە و نیزامیە نزیکەی ٤٠ نەفەر و مەفرەزەیەکی سوارە ئامادە بووە، لەم ڕووبەڕووبوونەوەی کە ڕوویداوە ئەفسەر شاکر ئەفەندی و ٤ نەفەر کوژراوە و ٢ نەفەریش بریندار بوونە، دەرکەوتووە مەفرەزەکە پەرشوبڵاوبوونەتەوە، لێکۆڵینەوە لە هۆکاری پەرشوبڵاوبوونەوەی مەفرەزەکە بکرێت و دوای مۆڵەت ئەمجارە بۆ چاودێری کردن مەفرەزەیەکی سەربازی حکوومەت بە کارەکە هەڵسێت، ڕێگە نەدرێت ئەم ڕووداوە جارێکی تر دووبارە بێتەوە.

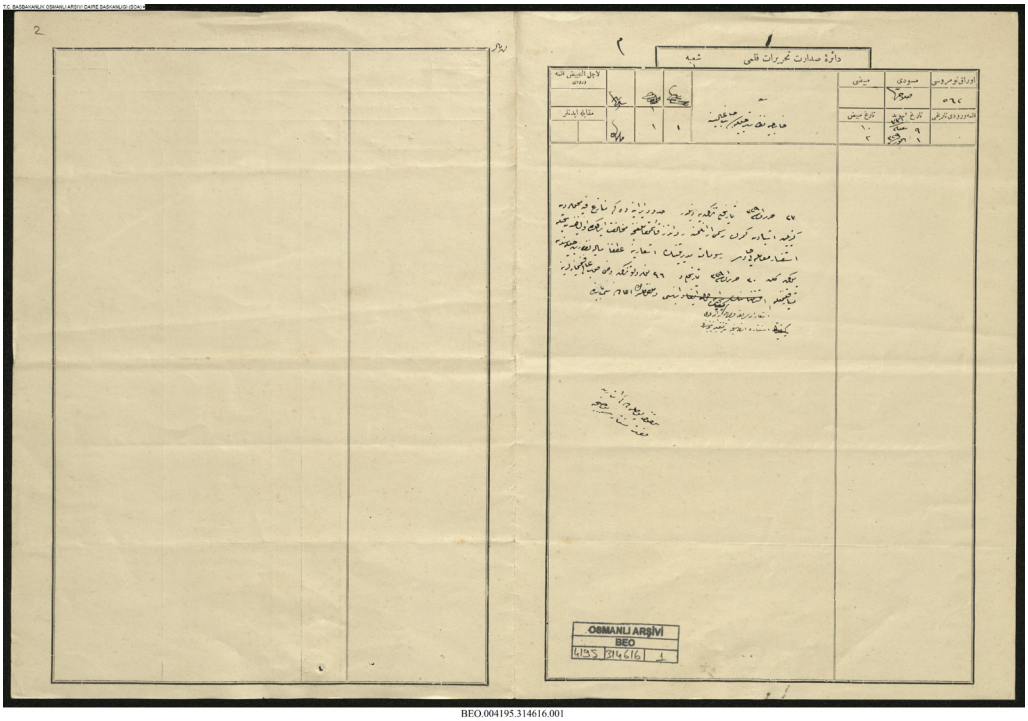

BEO.004195.314616.001

BEO	004195.314616	9 شەعبان 1331 (14 تەممووز 1913)

نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار لایەنی عالی
هاوپێچی نووسراوی ٢٧ حوزەیران ١٣٢٩، ئەم ناوچانەی کە دەکەوێتە سنووری ئێران ناکۆکی لەسەرە، لە هەمان کاتدا ئەو شتانەی باجی لەسەرە گومرگ وەردەگیرێت، لە قائیمقامیەتی ڕەواندز سەرپێچی کراوە، لە کاتی پرسین و وەرگرتنی را، بە ئاماژەی بەرێوەبەرایەتی رسومات ئەمجارە لە نەزارەتی دارایی شکۆدار نووسراو لە مێژووی ٣٠ حوزەیران ١٣٢٩ ژمارە ٤٦ بۆ عالی بەرز کراوەتەوە، کارەکە جێبەجێ بکرێت و هاوپێچەکە ڕەوان بکرێتەوە.

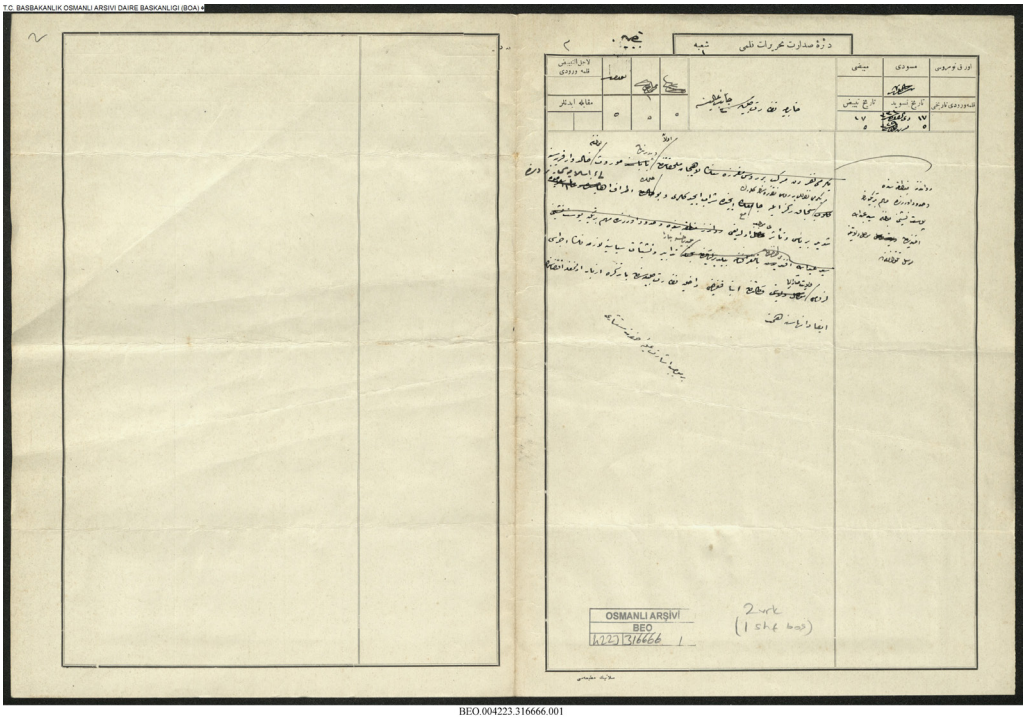

17 زیلقەعدە 1331 (18 تشرینی یەکەم 1913)	004223.316666	**BEO**

نەزارەتی دەرەوەی شکۆدار لایەنی عالی

لە ناوچەی ڕەواندز و لەسەر سنوور سەید عەبدوڵڵا ئەفەندی پۆست نشینی تەکیەیەکی گرنگە و تەلەگرافنامەیەکی بۆ ویلایەتی موسڵ ناردووە، تێدا ڕوونی کردۆتەوە لە پاشکۆی لاهیجان گوندی خالد وار وەکو میرات لە باوکی بۆی ماوەتەوە، مەفرەزەیەکی ٢٠ نەفەری ڕوسی هاتوون لە ناو مزگەوت شەرابیان خواردۆتەوە، ئەم ڕەفتارە میللەتی ئیسلامی تووشی بێ هیوایی دەکات و کاریگەری لەسەریان دەبێت، بۆیە پێویستە ئامادەکاری پێویست بکرێت، لە وەکالەتی ویلایەتی ناوهاتوو کێشەکە چارەسەر بکرێت، بە نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار ئاگادار کراوەتەوە، هیممەت بکرێت.

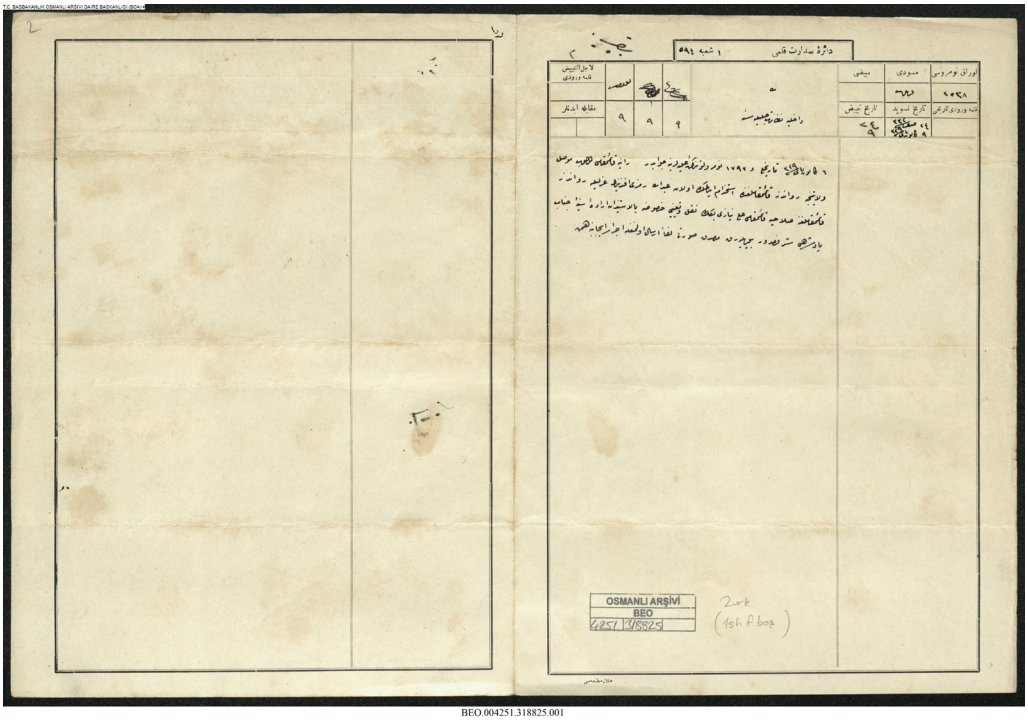

BEO.004251.318825.001

BEO	004251.318825	24 سەفەر 1331 (2 شوبات 1913)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٦ کانوونی دووەم ١٣٢٩ ژمارە ١٧٩٣ی عالیە، عەبدوڵڵا ڕەمزی ئەفەندی قائیمقامی ڕانیە بووە و لە قائیمقامیەتی ڕەواندزی سەر بە ویلایەتی موسڵ ئەرکی پێدراوە، بە دوورخستنەوەی ناوبراو عەلی نیازی بەگ قائیمقامی سەڵاحیە لە قائیمقامیەتی سەڵاحیە دابمەزرێت، بۆ ئەم مەبەستە جەنابی پاشا بە فەرمان ڕەزامەندی نیشان داوە، وێنەی پەسەند کراوی ڕەوان کراوە، هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

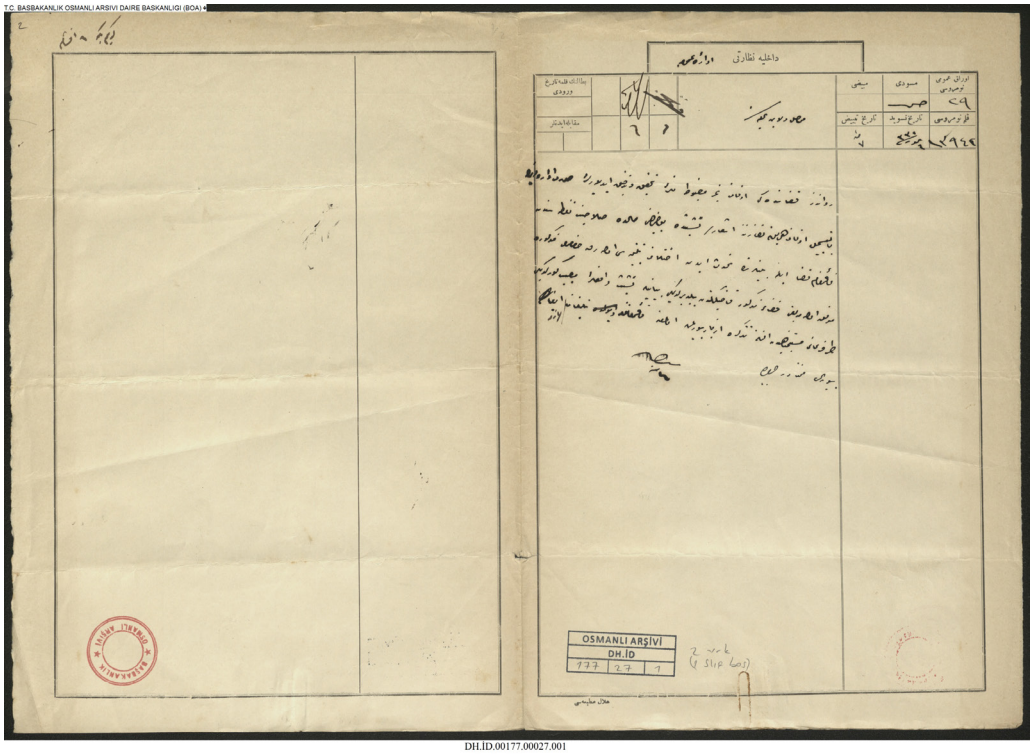

DH.İD.00177.00027.001

DH.İD	00177.00027	25 شەعبان 1332 (19 تەممووز 1914)

ویلایەتی موسڵی پایەبەرز

ئەو وەقفانەی کە لە ڕەواندز بوونیان هەیە و تەواو نین، لێکۆڵینەوە و ووردبینی بۆ کراوە و وێنەکەی لە کارگێری تۆمار کراوە و بە نەزارەتی ئاوقافی هومایۆن ڕاگەیەندراوە، لەگەڵ قائیمقامی قەزا گفتوگۆ کراوە و لە خاڵی تێکگەیشتن ناکۆکی لە نێوانیان هەبووە، بۆیە بابەتی باسکراو سەرکەوتوو نەبووە، بە ڕاگەیاندنی ئەم زانیارییە، لە قازی قەزای ناوهاتوو دەستپێشخەری کراوە و لەلایەنی پەیوەندیداری مەشیخەت نووسراو وەرگیراوە، ئاگاداری پێویست دراوەتە قائیمقامیەت.

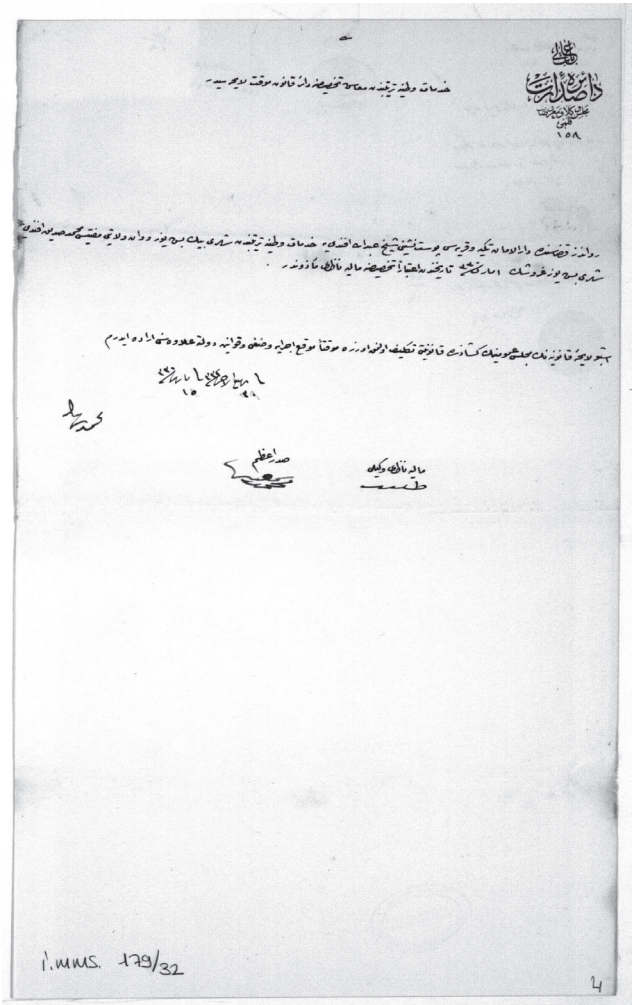

İ.MMS.00179

İ.MMS	00179.00032	29 ڕەبیعی کۆتایی 1332 (27 مارت 1914)

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
قەڵەمی ئەنجوومەنی بریکارەکان و ڕاگەیەندراوەکان
١٥٨
دابین کردنی مووچە لە ڕێکخستنی خزمەتی نیشتیمانی لیستی یاسای کاتی، شێخ عەبدوڵلا ئەفەندی پۆست نشینی تەکیە و گوندی دارولئەمانی قەزای ڕەواندز لە ڕێکخستنی خزمەتی نیشتیمانی مانگانە ١٥٠٠ قوروش و محەمەد سدیق ئەفەندی موفتی ویلایەتی وان مانگانە ٥٠٠ قوروش دابین دەکرێت، بۆ ئەمەش لە مێژووی ١ مارت ١٣٣٠ نازری دارایی ڕێگەی پێدراوە دابینی بکات.

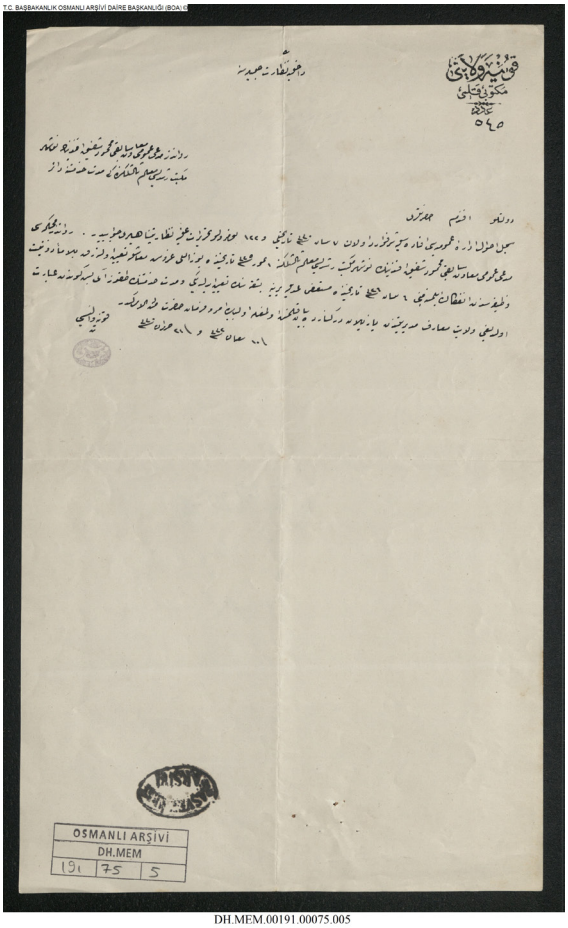

DH.MEM.00191.00075.005

DH.MEM	00191.00075	10 شەعبان 1332 (4 تەممووز 1914)

ویلایەتی قۆنیە
قەڵەمی مەکتوب
ژمارە ٥٤٥
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
بە ووتەی کارگێری گشتی تۆماری کەسێتی وەڵامی نووسراو لە ٧ نیسان ١٣٣٠ ژمارە ١٢٢ ی پەیوەندیداری نەزارەتی عالی هاتووە، لە مێژووی ١ تەممووز ١٣٢٥ مەحمود شەفیق ئەفەندی یاریدەدەری داواکاری گشتی پێشووی ناوچەی ڕەواندز بە موعەلیمی سێیەم لە مەکتەبی روشدیەی نەوشەهیر بە مووچەی ١٥٠ قوروش دامەزراوە، بەڵام بەبێ مۆڵەت لە ئەرکەکەی دەستی لە کار هەڵگرتووە و لە ٦ نیسان ١٣٢٦ لە شوێن ئەو کەسێکی تر دامەزراوە، ماوەی خزمەتەکەشی ٩ مانگ و ٥ ڕۆژە، لە بەڕێوەبەرایەتی مەعاریفی ویلایەت پەراوێز نووسراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
والی قۆنیە

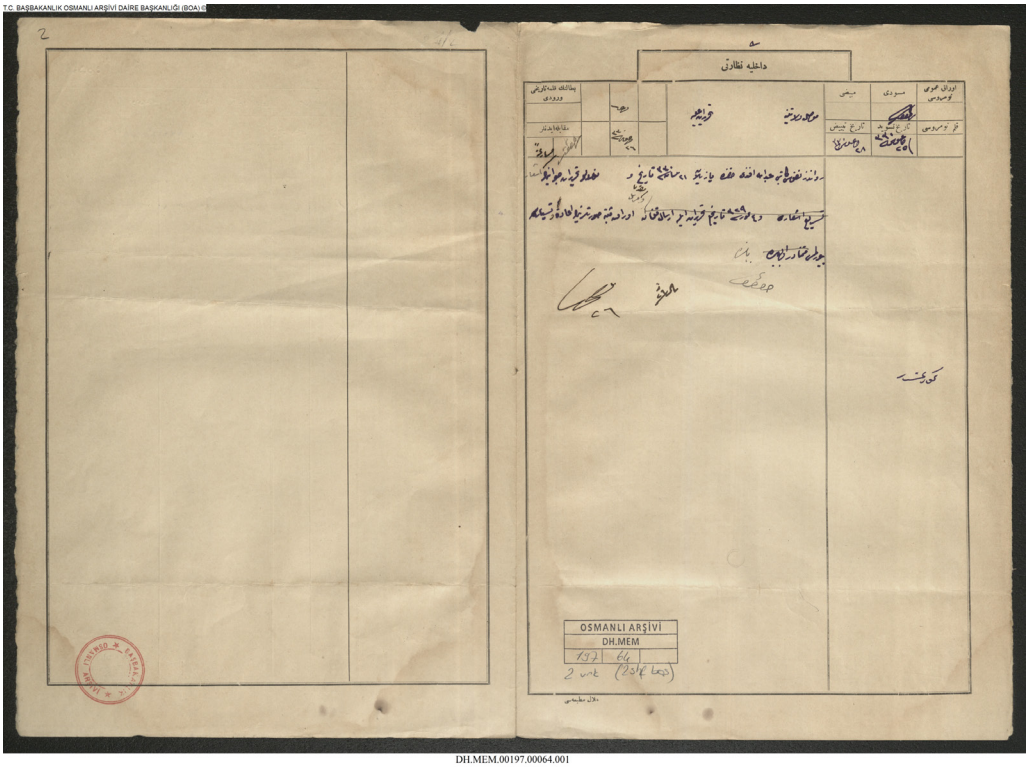

DH.MEM.00197.00064.001

DH.MEM	00197.00064	16 شەوال 1332 (7 ئەیلوول 1914)
ویلایەتی موسڵ لە بارەی عەبدوڵڵا ئەفەندی کاتیبی ناسنامەی ڕەواندز، وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢١ نیسان ١٣٣٠ هاتووە، وێنەی ئەوراقەکان بگەڕێندرێتەوە.		

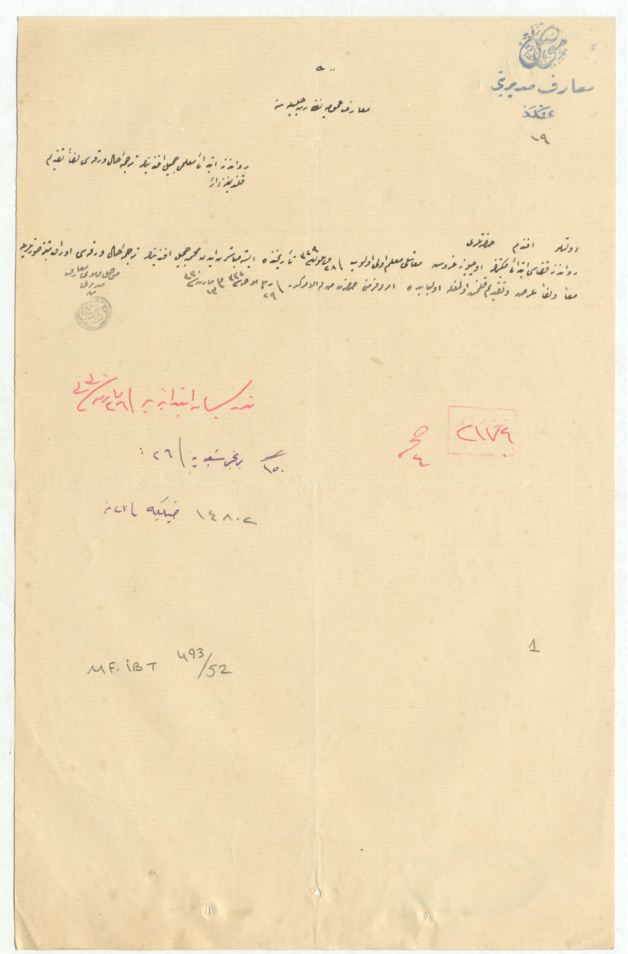

MF.İBT.00493

MF.İBT	00493.000052	29 ڕەبیعی کۆتایی 1332 (27 مارت 1914)

بەڕێوەبەرایەتی مەعاریفی موسڵ
ژمارە ١٩
نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە مێژووی ٢٨ ئەیلوول ١٣٢٩ محەمەد جەمیل ئەفەندی وەکو موعەلیمی یەکەم لە مەکتەبی سەرەتایی قەزای ڕەواندز بە مووچەی ٣٠٠ قوروش دەستی بە کار کردووە، وەرەقەی وەرگێردراوی کەسێتی و وێنەی وەرەقەی جێگیر کراو ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بەڕێوەبەری مەعاریفی وڵایەتی موسڵ

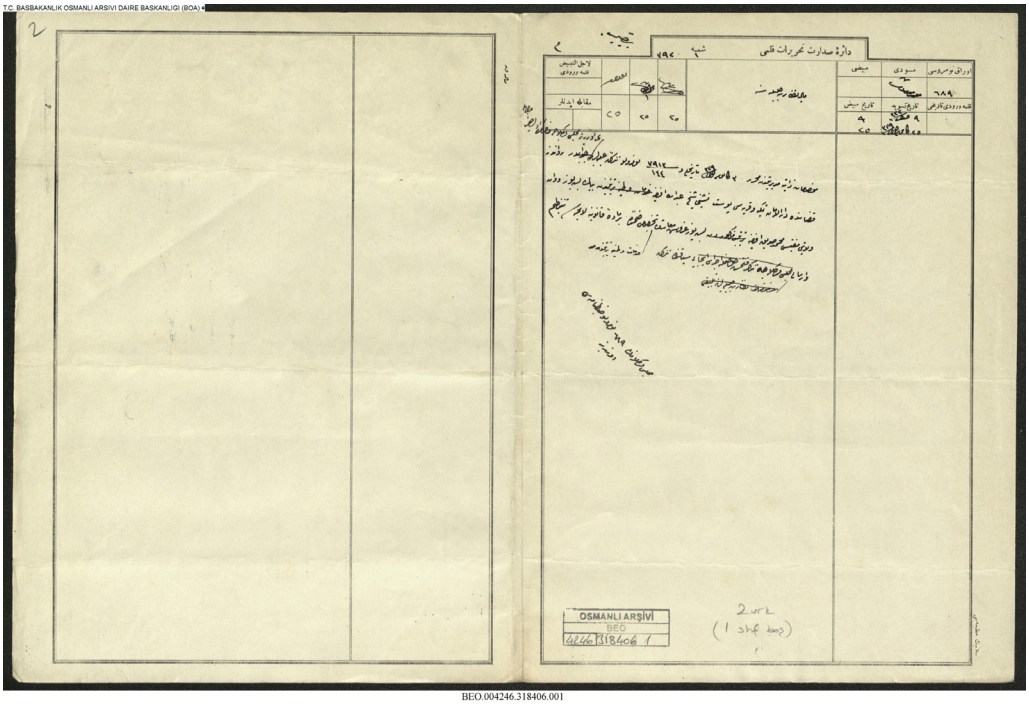

BEO.004246.318406.001

9 سەفەر 1332 (7 کانوونی دووەم 1914)	004246.318406	BEO

نەزارەتی دارایی شکۆدار
نووسراوی مێژووی ٣ کانوونی یەکەم ١٣٢٩ ژمارە ١٤٤/٧٩١٣ لە بەڕێوەبەرایەتی خۆیەتی دەرماڵەی تۆمار کراو دەرچووە، لەسەر ئەم نووسراوە لە ئەنجوومەنی تایبەتی بریکارەکان عەبدوڵڵا ئەفەندی پۆست نشینی تەکیە و گوندی دارولئەمانی قەزای ڕەواندز مانگانە ١٥١٠ قوروش و موفتی ویلایەت محەمەد سدیق ئەفەندی مانگانە ٥٠٠ قوروش مووچەی بۆ دابین دەکرێت، بە لیستی ماددەی یاسایی ڕێکخراوە و ڕەوان کراوە.

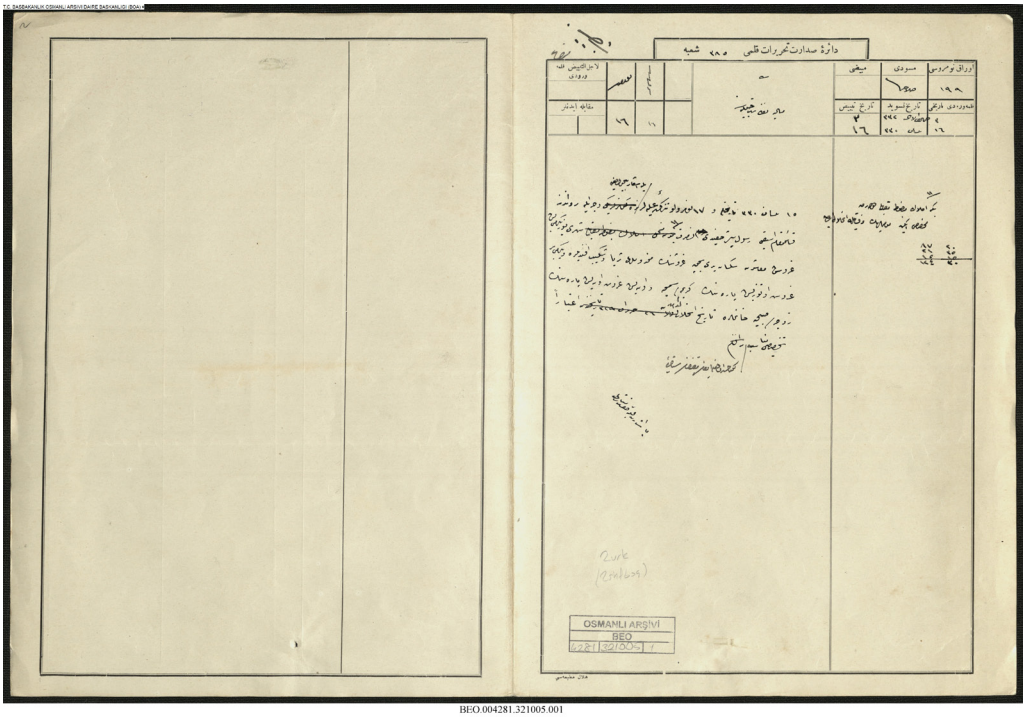

BEO.004281.321005.001

BEO	004281.321005	3 جەمادی کۆتایی 1332 (29 نیسان 1914)

نەزارەتی دارایی شکۆدار

نووسراوی ١٥ نیسان ١٣٣٠ ژمارە ١٧ ی عالی ئاماژەی پێکراوە، لە بەرامبەر مولکی جێگیر نوسرەت بەگ نەوەی رەسوڵ پاشا قائیمقامی پێشووی ڕەواندز دەرماڵەی وەرگرتووە، بەڵام دوای مردنی دەرماڵەکەی ماوەتەوە، لە ١٢٥ قوروش مووچە بری ٨٧ و نیو قوروش بۆ کوڕەکانی بە ناوی ژیا ئەفەندی و شەکیب ئەفەندی هەروەها ٢١ قوروش و ٣٥ پارە بۆ کچەکەی و ١٥ قورش و ١٥ پارە بۆ خێزانەکەی سەبیحە خان دابین بکرێت، ئەمەش لە مێژووی بێ خاوەن بوونیەوە دابین دەکرێت، کارەکە جێبەجێ بکرێت.

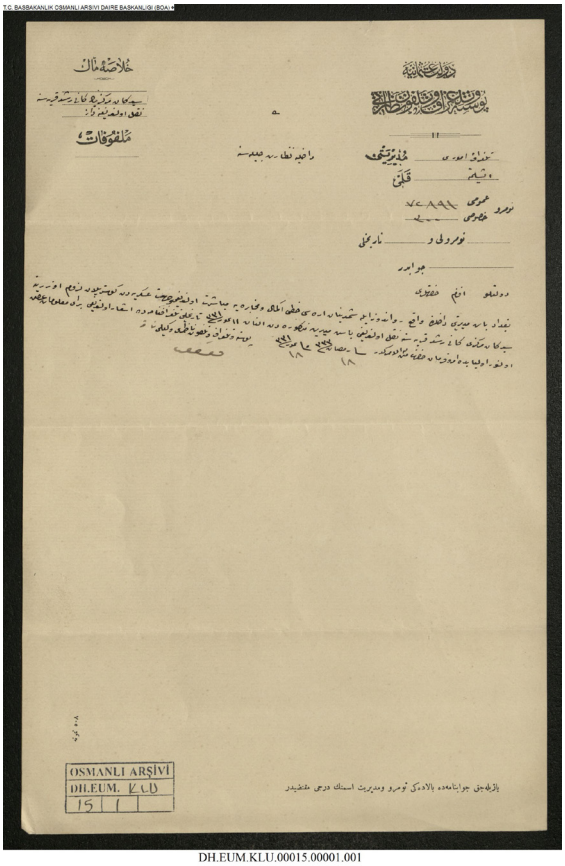

DH.EUM.KLU.00015.00001.001

18 ڕەمەزان 1333 (30 تەممووز 1915)	00015.00001	DH.EUM.KLU

دەوڵەتی عوسمانی
نەزارەتی پۆستە و تەلەگراف و تەلەفۆن
بەڕێوەبەرایەتی کاروباری تەلەگراف
قەڵەمی کار
گشتی ٧٢٨٩١
تایبەتی ٣٠٠
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
لە باش بەڕێوەبەرایەتی بەغداد بە پێویست زانراوە هێڵی سەربازی نێوان ڕەواندز و شەمدینان دەست پێ بکات و تەواو بکرێت، مەرکەزی سەید کان بۆ گوندی کانی روشد گوازراوەتەوە، لە باش بەڕێوەبەرایەتی ناوبراو تەلەگرافنامە لە ١١ تەممووز ١٣٣١ وەرگیراوە و ئاماژەی پێکراوە، زانیاری ڕاگەیەندراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بریکاری نازری پۆستە و تەلەگراف و تەلەفۆن

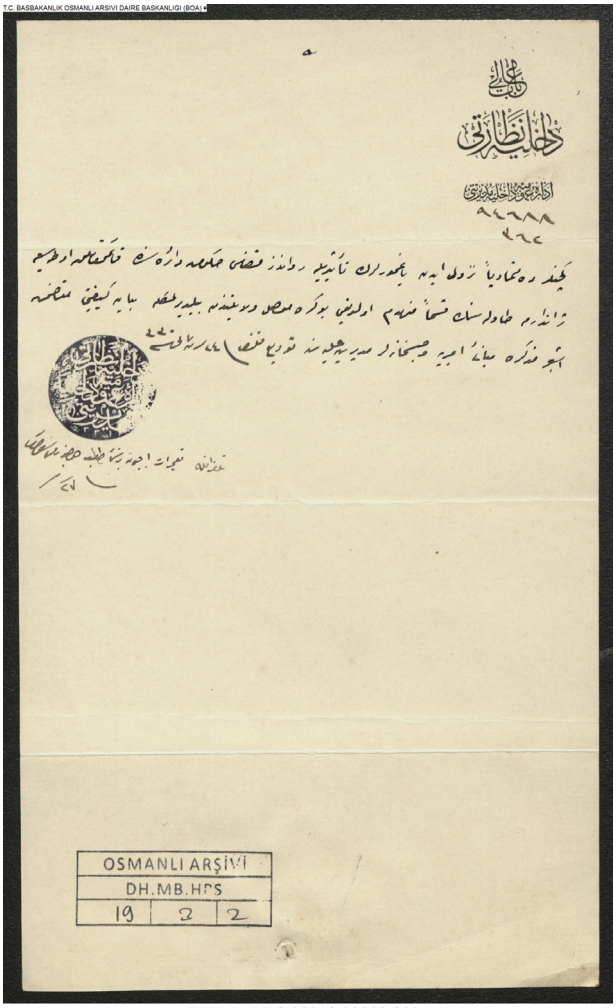

DH.MB.HPS.00019.00003.002

19 موحەررەم 1333 (7 کانوونی یەکەم 1914)	00019.00003	DH.MB.HPS

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی کارگێری گشتی ناوەخۆ
٩٤٦٨٨
٣٦٢
چەند ڕۆژ لەمەوپێش بە بەردەوامی باران باریوە، لە ژێر کاریگەری ئەم بارانە بەشێکی ژووری قائیمقامیەت و ژووری ژاندارمە لە فەرمانگەی حکوومەتی قەزای ڕەواندز وێران بووە، لە ویلایەتی موسڵ ڕاگەیەندراوە و نووسراو بۆ بینایەی میری و بەڕێوەبەرایەتی عالی گرتووخانەکان بەرز کراوەتەوە.

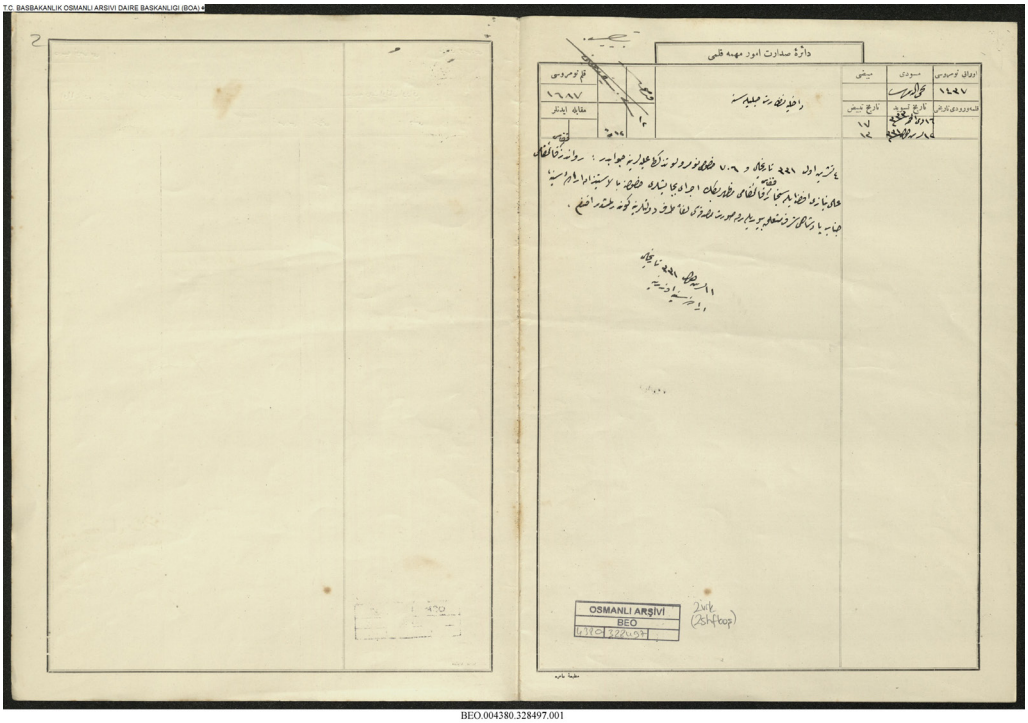

BEO.004380.328497.001

BEO	004380.328497	16 زیلحیجە 1333 (25 تشرینی یەکەم 1915)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
وەڵامی نووسراوی مێژووی ٤ تشرینی یەکەم ١٣٣١ ژمارە ٧٠٦ ی عالیە، عەلی نیازی ئەفەندی قائیمقامی قەزای ڕەواندز و مەزهەر بەگ قائیمقامی قەزای سنجار گۆڕینەوەیان پێ دەکرێت، بۆ ئەمەش جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، وێنەی پەسەندکراوی بۆ لایەنی دەوڵەت ڕەوان کراوە ئەفەندم.

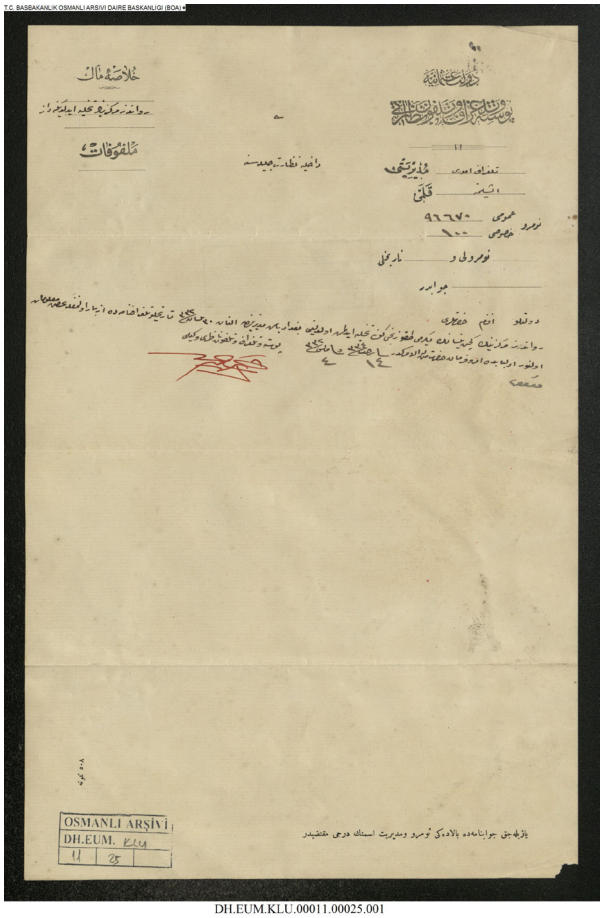

DH.EUM.KLU.00011.00025.001

14 ڕەجەب 1334 (17 مایس 1916)	00011.00025	DH.EUM.KLU

دەوڵەتی عوسمانی
نەزارەتی پۆستە و تەلەگراف و تەلەفۆن
بەڕێوەبەرایەتی کاروباری تەلەگراف
قەڵەمی کار
گشتی ٩٦٦٧٠
تایبەتی ١٠٠
نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
٢٩ی نیسانی ساڵی رابردوو مەرکەزی ڕەواندز چۆڵ کراوە، لە ٣٠ نیسان ١٣٣٢ تەلەگرافنامە لە باش بەڕێوەبەرایەتی بەغداد وەرگیراوە، زانیاری ڕاگەیەندراوە و لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
بریکاری نازری پۆستە و تەلەگراف و تەلەفۆن

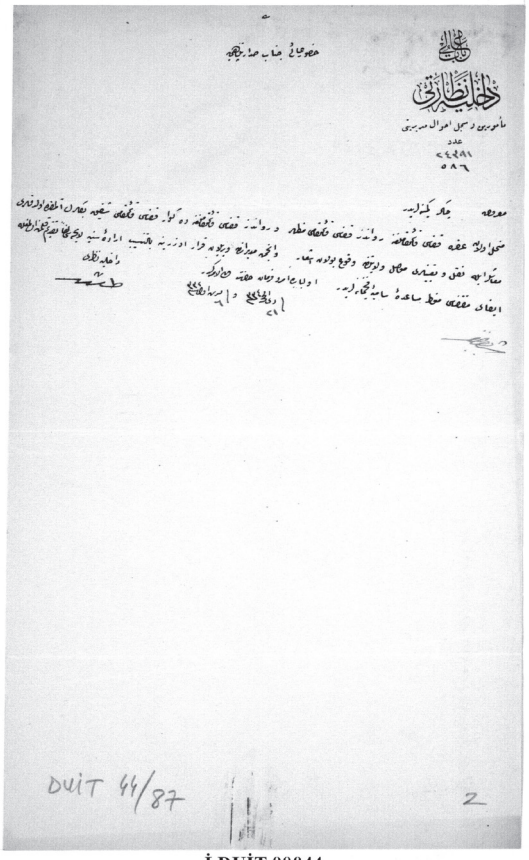

İ.DUİT.00044

21 زیلحیجە 1334 (19 تشرینی یەکەم 1916)	00044.000087	İ.DUİT

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری کەسێتی فەرمانبەران
ژمارە
٢٤٣٩١
٥٨٦
جەنابی پەیوەندیداری سەدارەت لایەنی عالی
راگەیەندراوی بەندەمانە
مەزهەر بەگ قائیمقامی قەزای ڕەواندز لە قائیمقامیەتی قەزای عەمارە و شەفیق بەگ قائیمقامی قەزای کەوار لە قائیمقامی قەزای ڕەواندز دابەمەزرێن و بگوازرێنەوە، ئاماژەی ویلایەتی موسڵ و بریاری ئەنجوومەنی بەڕێوەبەران دەرچووە و لیستی فەرمانی پاشا پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
نازری ناوەخۆ

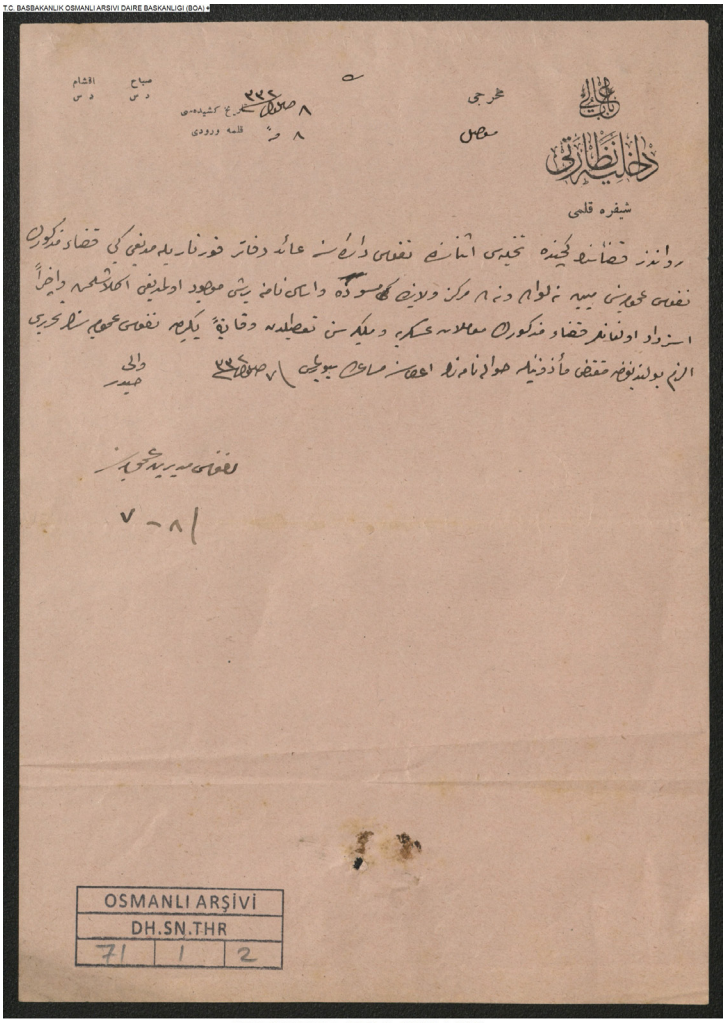

DH.SN.THR.00071.00001.002

22 زیلقەعدە 1334 (20 ئەیلوول 1916)	00071.00001	DH.SNTHR

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
قەڵەمی شیفرە
چەند ڕۆژێك لەمەوبەر دوای ئەوەی قەزای ڕەواندز چۆڵ کرا، ئەم دەفتەرانەی لە فەرمانگەی ناسنامە بوون، پارێزگاریان لێ نەکرا، بۆیە ڕەشنووسی ناسنامەی گشتی نە لە لیوا نە لە مەرکەزی ویلایەت نییە، بەم هۆیەوە مامەڵەی سەربازی و مولکیەی قەزای ناوهاتوو تووشی وەستان هاتووە و بە پێویست زانراوە ناسنامەی گشتی تۆمار بکرێت، بۆ ڕەزامەندی حەواڵەنامە بنێردرێت.
والی حەیدەر

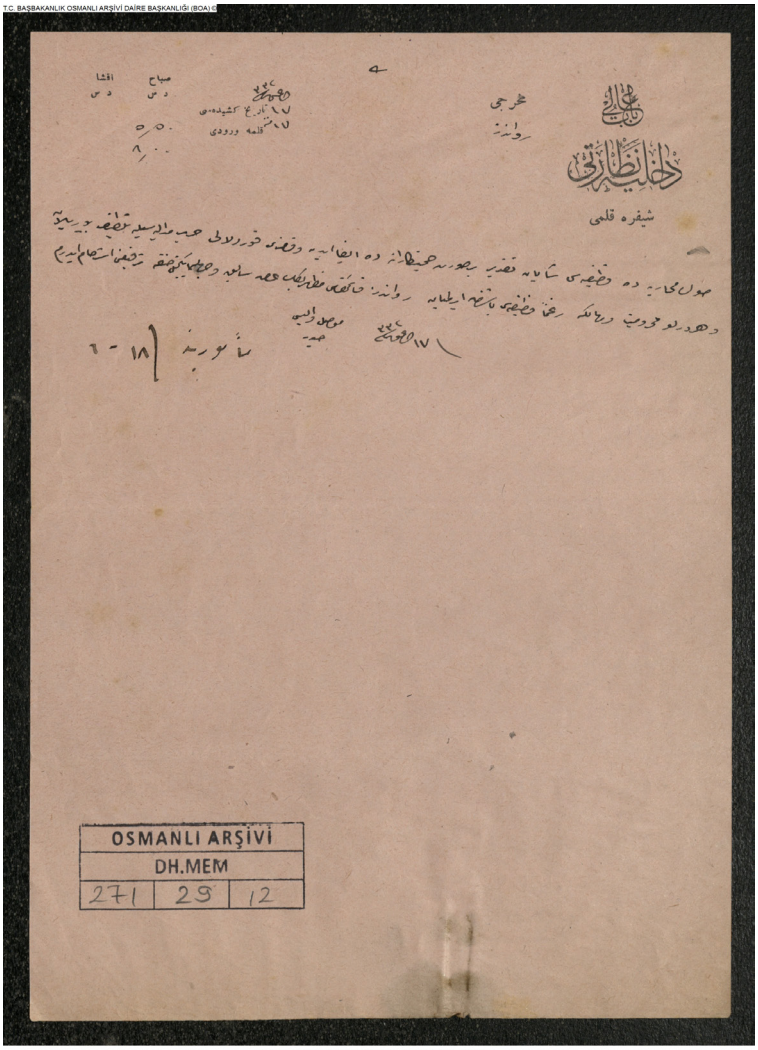

DH.MEM.00271.00029.012

DH.MEM	00271.00029	1 زیلقەعدە 1334 (30 ئاب 1916)

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
قەڵەمی شیفرە
لە دوا جەنگدا ئەرکەکەی زۆر بە ڕێکوپێکی و دڵسۆزانە ئەنجام داوە و ئەوو ئەرکەی لەسەر شانی بووە ئەنجامی داوە، بۆیە داواکراوە بە مەدالیای جەنگ پاداشت بکرێت، داوا دەکەم مەزهەر بەگ لەسەر ڕاگەیەندراوی پێشوو چینەکەی بۆ چینی دووەم بەرز بکرێتەوە.
حەیدەر والی موسڵ

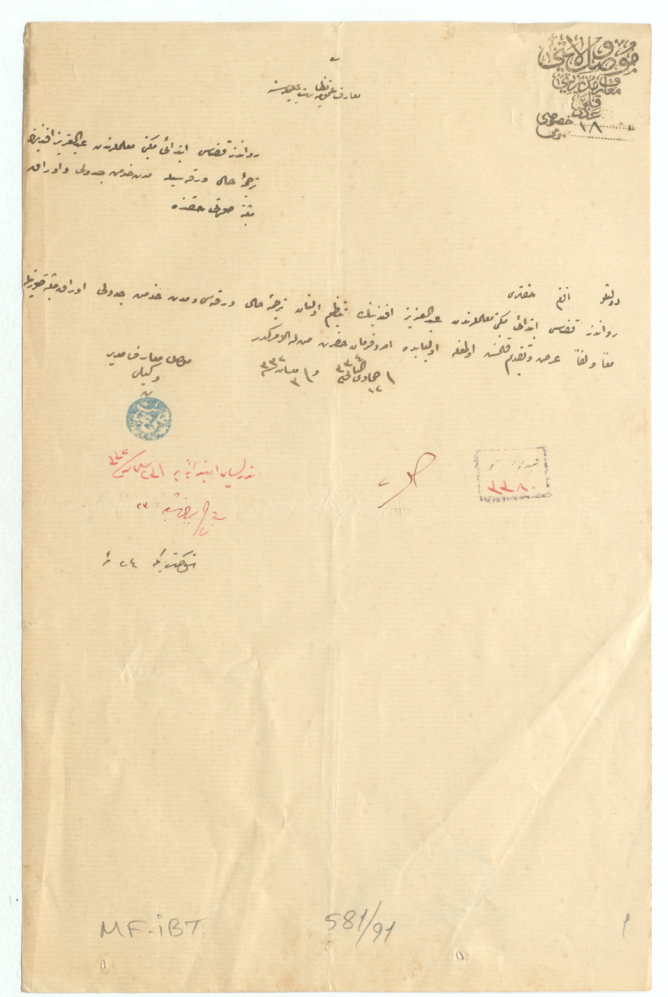

MF.İBT.00581

12 جەمادی کۆتایی 1334 (16 نیسان 1916)	00581.000091	MF.İBT

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی بەڕێوەبەرایەتی مەعاریف
١٨ تایبەتی
نەزارەتی مەعاریفی گشتی شکۆدار
جەنابی پایەبەرزی ئەفەندم
هاوپێچ وەرەقەی وەرگێردراوی کەسێتی و خشتەی ماوەی خزمەت و ئەوراقی پەسەندکراوی عەبدولعەزیز ئەفەندی موعەلیمی مەکتەبی سەرەتایی قەزای ڕەواندز پێشکەش کراوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان بۆ جەنابی ئەم کەسەیە کە فەرمانی بەدەستەوەیە.
مۆری عەلی رزا بریکاری بەڕێوەبەری مەعاریفی موسڵ

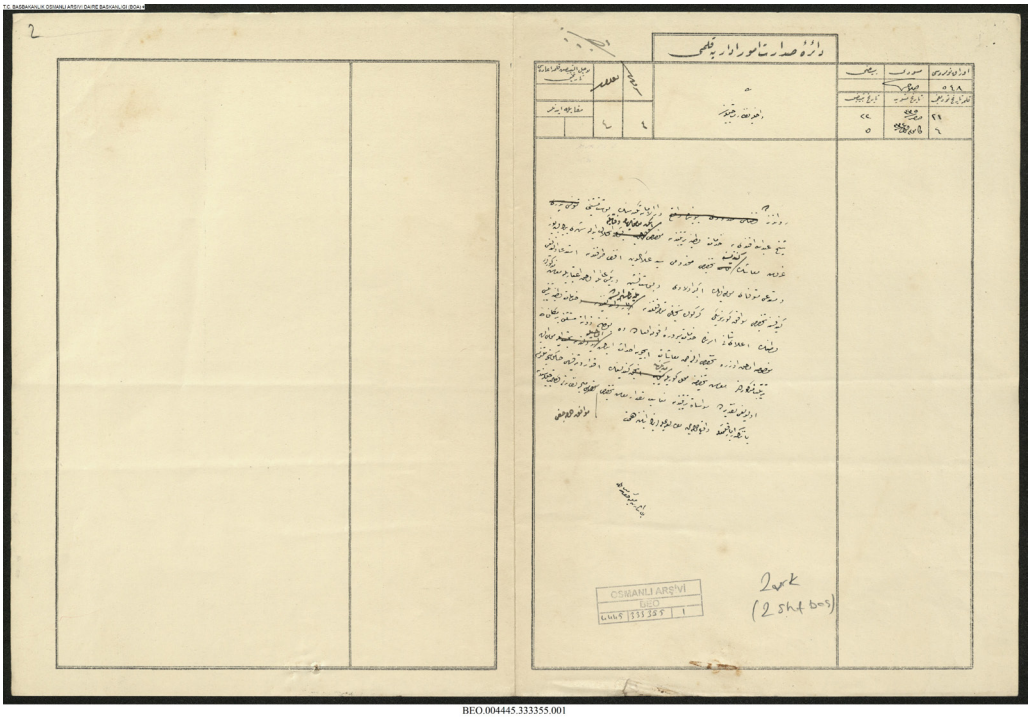

BEO.004445.333355.001

BEO	004445.333355	21 سەفەر 1335 (17 کانوونی یەکەم 1916)

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

شێخ عەبدوڵلا ئەفەندی پۆست نشینی تەکیەی دارولئەمانی ڕەواندز لە ڕێکخستنی خزمەتی نیشتیمانی مووچەی بۆ دابین کرا بوو، ناوبراو دوای مردنی مانگانەکەی ١٥٠٠ قوروش بێ خاوەن ماوەتەوە، کوڕەکەی بە ناوی سەید عەلائەددین ئەفەندی داواکاری بەرز کردۆتەوە و داوای مووچەکەی کردووە، داواکاری ناوبراویش کوڕە گەورەی کۆچکردووە و پۆست نشینی باوکی و سەرۆکی خێزانەکەیە، بۆیە مووچەی دیاریکراو بۆ ناوبراو دابین بکرێت، موتەسەرفی سانجەقی کەرکووك رایگەیاندووە، بەڵام سەرۆکی خزمەتی نیشتیمانی لە خزمەتە باشەکانی نیشتیمانە، ناوبراو ناوی لە ناو ئەم لیستەدا نییە، لە شوێنێکی تر مووچەیەکی دیاری کراوی بۆ دابین بکرێت.

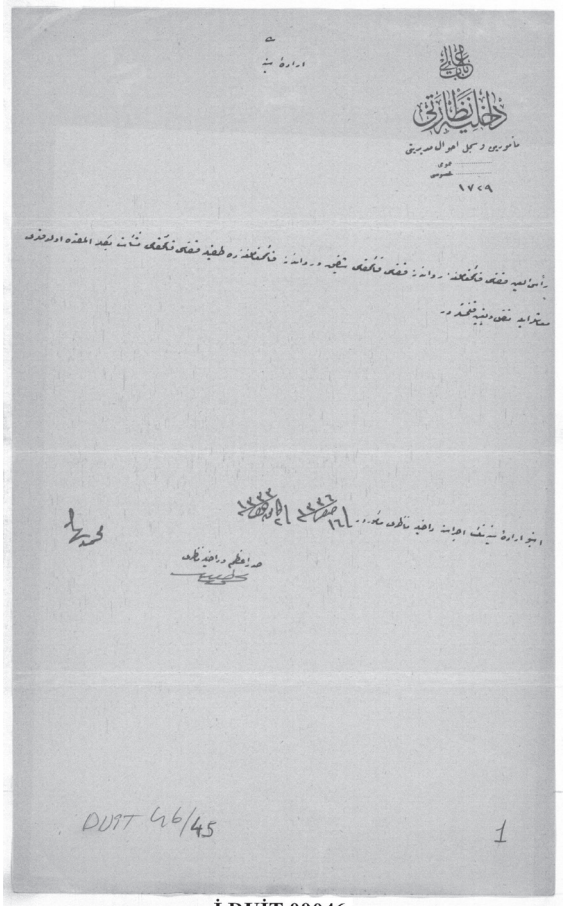

İ.DUİT.00046

16 سەفەر 1336 (1 کانوونی یەکەم 1917)	00046.000045	İ.DUİT

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری کەسێتی فەرمانبەران
١٧٢٩
فەرمانی پاشا
شەفیق بەگ قائیمقامی قەزای ڕەواندز لە قائیمقامیەتی قەزای ڕائسولعەین و نەشئەت بەگ قائیمقامی قەزای توفەیلە لە قەزای ڕەواندز بەم مووچەی وەریدەگرن دەگوازرێنەوە.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نازری ناوەخۆ ئەرکی پێدراوە.
سەدری ئەعزەم و نازری ناوەخۆ

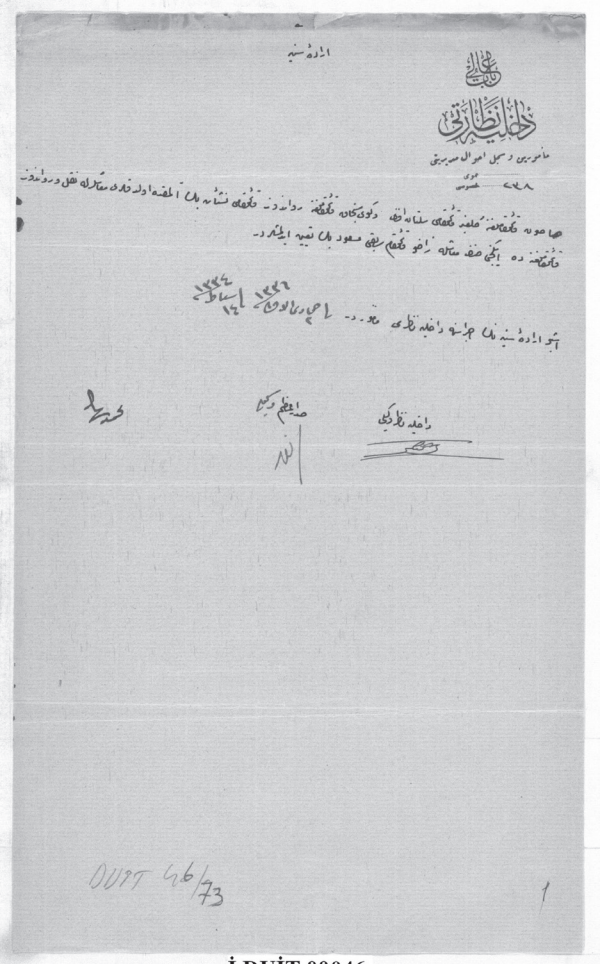

İ.DUİT.00046

2 جەمادی یەکەم 1336 (13 شوبات 1918)	00046.000073	İ.DUİT

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەری تۆماری کەسێتی فەرمانبەران
٢٣٨
فەرمانی پاشا
سوڵتان ئەفەندی قائیمقامی قەزای گوڵعەنبەر لە قائیمقامیەتی ساسۆن و نەشئەت بەگ قائیمقامی ڕەواندز لە قائیمقامیەتی کۆی سانجەق بەم مووچەی وەریدەگرن بگوازرێنەوە و لە قائیمقامیەتی ڕەواندزیش بە مووچەی چینی دووەم مەسعود بەگ قائیمقامی پێشووی زاخۆ دامەزراوە.

بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا نازری ناوەخۆ ئەرکی پێدراوە.
نازری ناوەخۆ بە وەکالەت و سەدری ئەعززەم بە وەکالەت

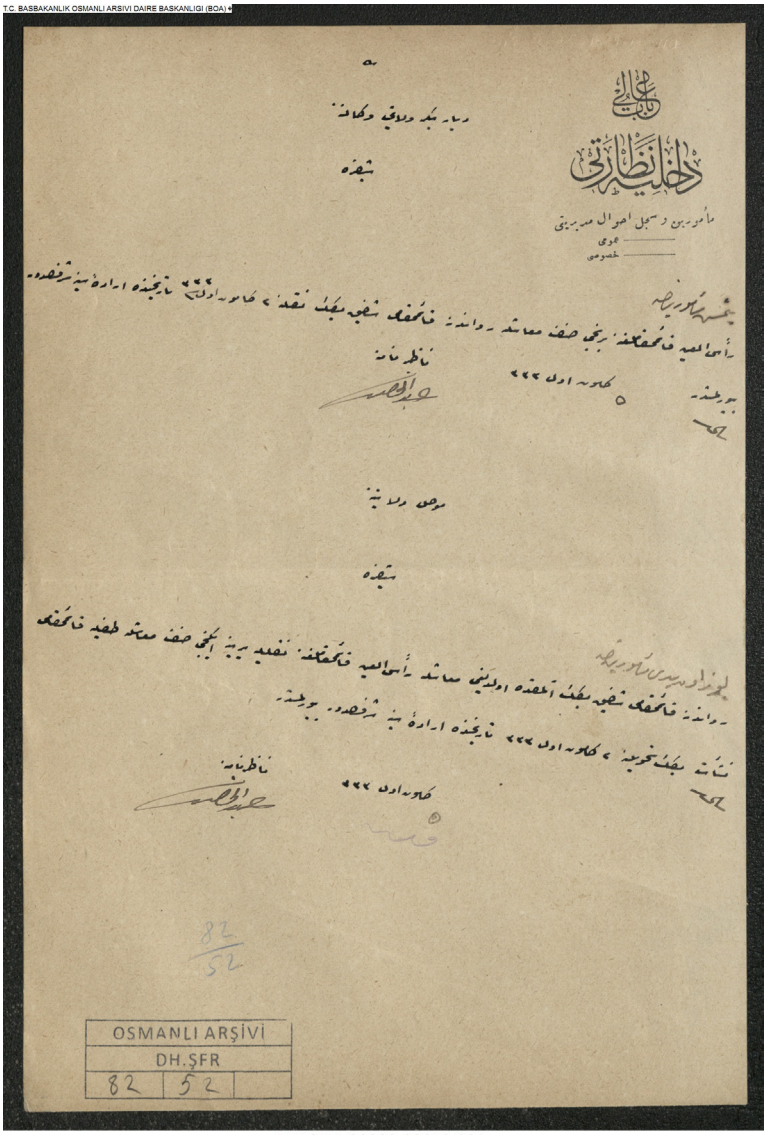

DH.ŞFR.00082.00052.001

DH.ŞFR	00082.00052	**20 سەفەر 1336 (5 کانوونی یەکەم 1917)**

ویلایەتی موسڵ
شەفیق بەگ قائیمقامی ڕەواندز بە هەمان مووچەی بۆی دابین کراوە و وەریدەگرێت، بگوازرێتەوە قائیمقامیەتی ڕائسولعەین و لە شوێن ئەویش بە مووچەی چینی دووەم نەشئەت بەگ قائیمقامی توفەیلە دەست بە کار بێت، لە ٢ کانوونی یەکەم ١٣٣٣ فەرمانی پاشا دەرچووە.
بە ناوی نازر

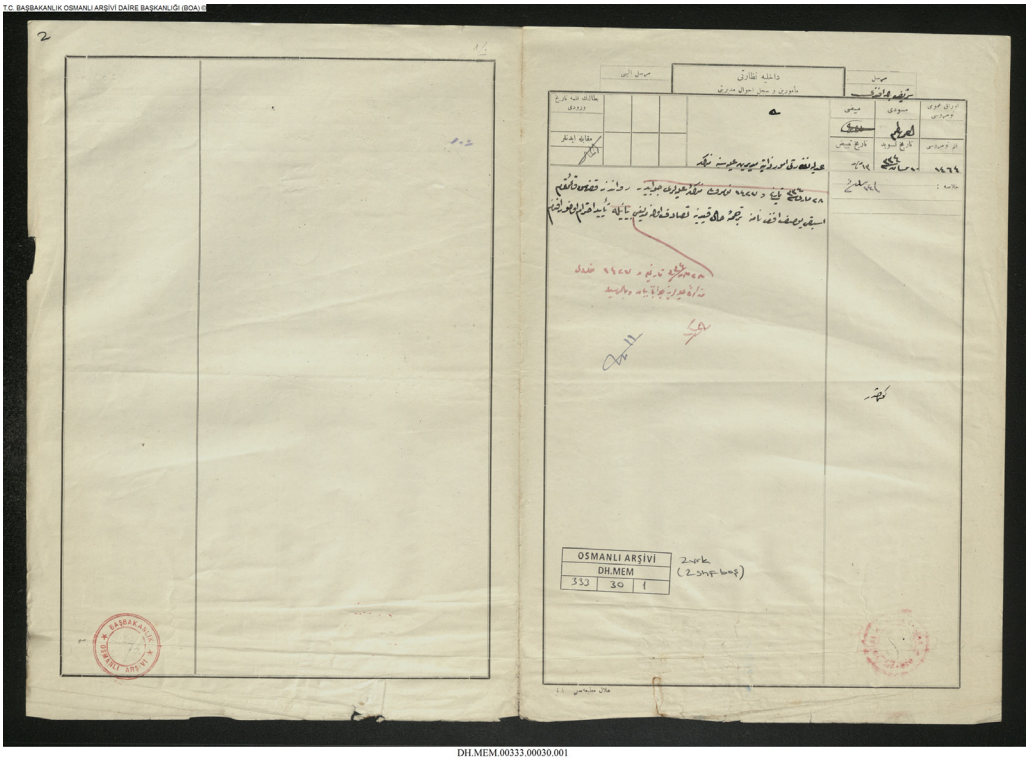

DH.MEM.00333.00030.001

DH.MEM	00333.00030	28 جەمادی کۆتایی 1336 (10 نیسان 1918)

نەزارەتی داد/ بەڕێوەبەرایەتی کاروباری خۆیەتی عالی
تۆماری وەرگێردراوی کەسێتی یوسف ئەفەندی قائیمقامی پێشووی قەزای ڕەواندز نەدۆزراوەتەوە، لە وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢٨ مارت ١٣٣٤ ژمارە ١٤٢٧ عالی ڕاگەیەندراوە، پشتگیری کردنی جێگەی ڕێزە ئەفەندم.

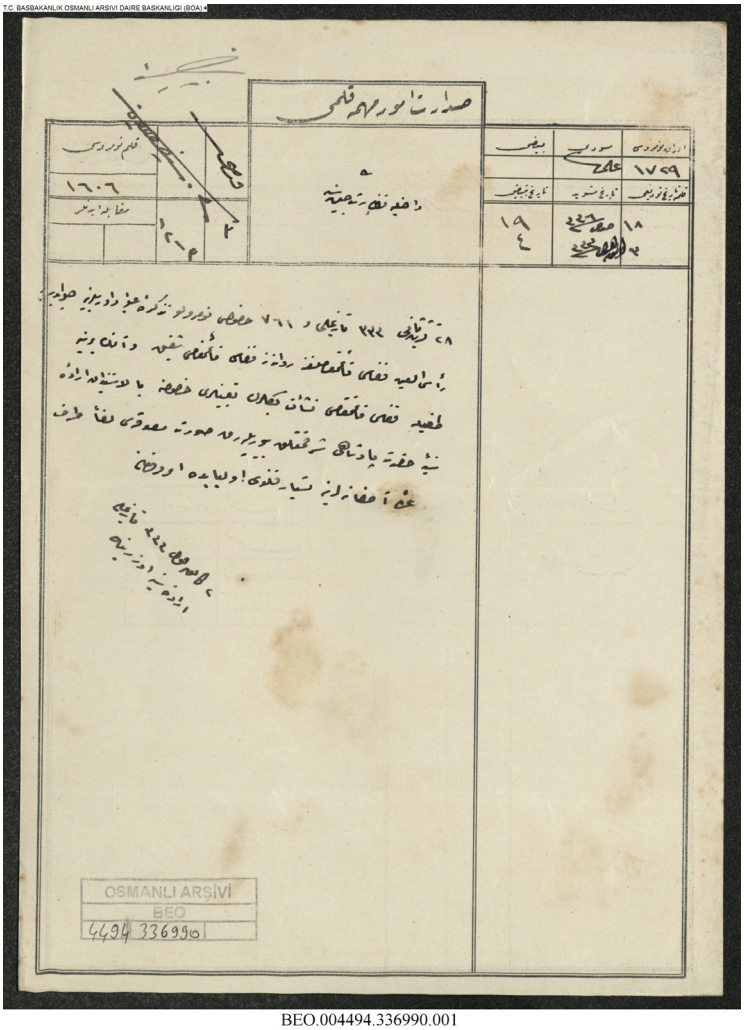

BEO.004494.336990.001

BEO	004494.336990	**18 سەفەر 1336 (3 کانوونی یەکەم 1917)**

نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدار

وەڵامی نووسراوی مێژووی ٢٨ تشرینی دووەم ١٣٣٣ ژمارە ٧٦١ عالیە، شەفیق بەگ قائیمقامی قەزای ڕەواندز لە قائیمقامیەتی قەزای ڕائسولعەین و لە شوێن ئەویش نەشئەت بەگ قائیمقامی قەزای تەفیلە دابەزرێن، جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، وێنەی پەسەند کراوی هاوپێچ بۆ لایەنی عالی بەرز کراوەتەوە، لەم بابەتەدا بریار و فەرمان.

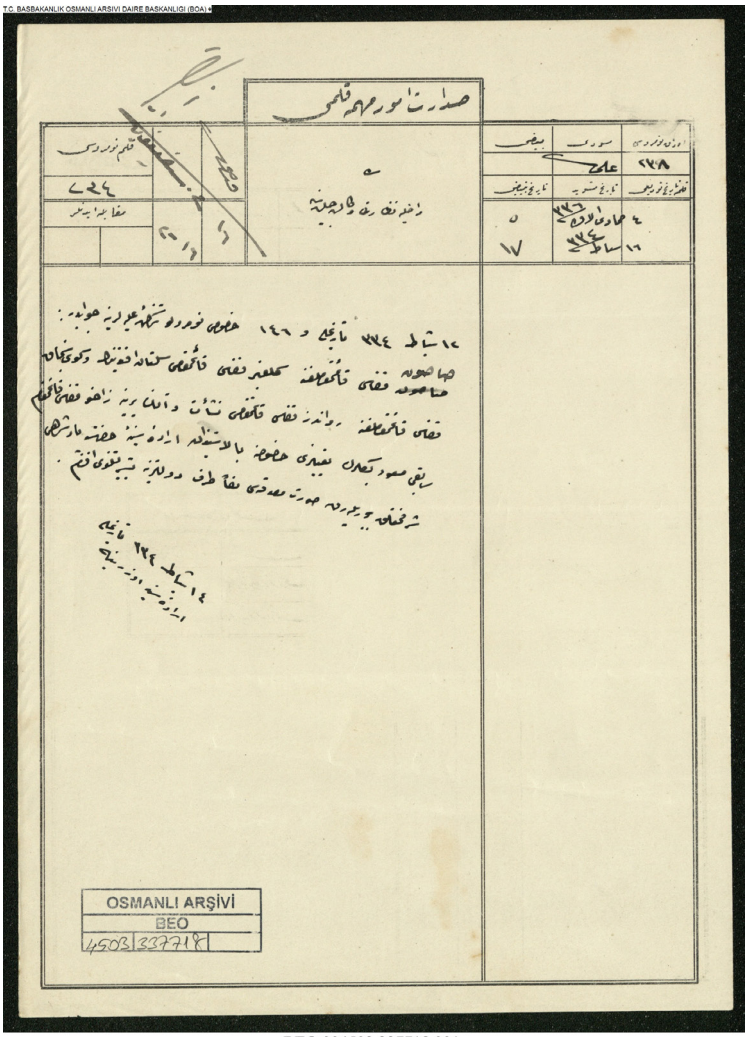

BEO.004503.337718.001

BEO	004503.337718	**4 جەمادی یەکەم 1336 (15 شوبات 1918)**

بڕیکاری نەزارەتی ناوەخۆی شکۆدا
وەڵامی نووسراوی ١٢ شوبات ١٣٣٤ ژمارە ١٤٦ ی عالیە، سوڵتان ئەفەندی قائیمقامی قەزای گوڵعەنبەر لە قائیمقامیەتی قەزای ساسۆن و نەشئەت بەگ قائیمقامی قەزای ڕەواندز لە قائیمقامیەتی قەزای کۆی سانجەق و لە شوێن ئەویش مەسعود بەگ قائیمقامی پێشووی قەزای زاخۆ دادەمەزرێن، جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە، وێنەی پەسەندکراوی هاوپێچ بۆ لایەنی دەوڵەت ڕەوان کراوە ئەفەندم.

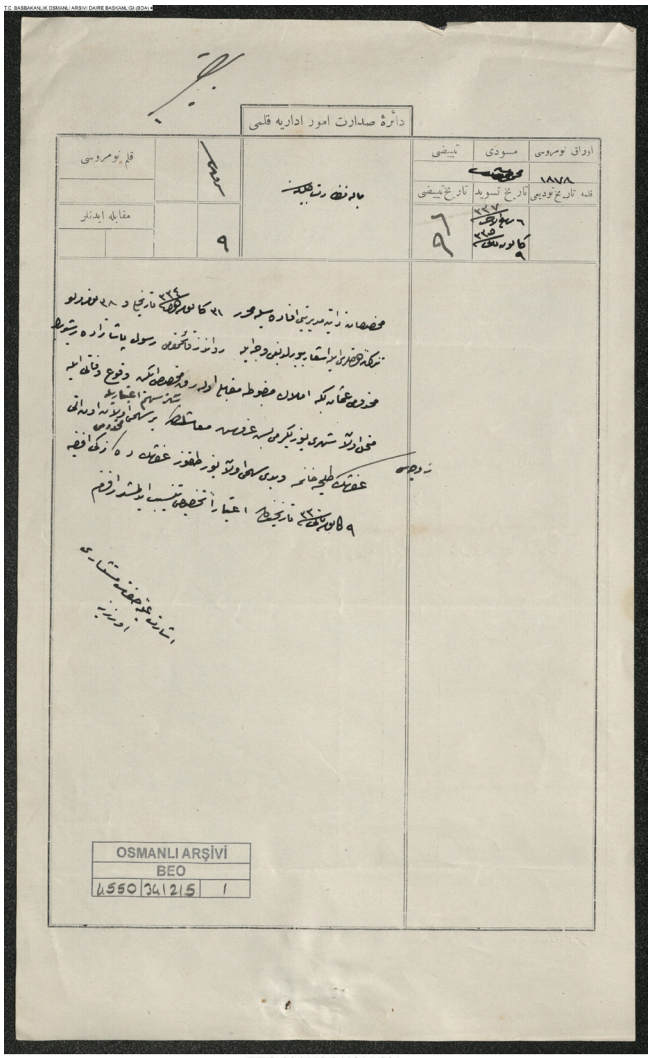

BEO.004550.341215.001

BEO	004550.341215	**6 ڕەبیعی کۆتایی 1337 (9 کانوونی دووەم 1919)**

نەزارەتی دارایی شکۆدار

بــە ووتــەی بەڕێوەبەرایەتــی خۆیەتــی نــووسراوی ٣١ کانوونــی یەکــەم ١٣٣٦ ژمــارە ٣٨ ی دەوڵــەت ئامــاژەی پێکــراوە، عوســمان بــەگ کــوڕی ڕەســول پاشــازادە ڕەشــید بــەگ قائیمقامــی ڕەواونــدز لــە بەرامبــەر ئەملاکــی جێگیــر دەرماڵــەی بــۆ دابیــن کرابــوو، بــە مردنــی مانگانــە ١٢٥ قــوروش مووچــە بــێ خــاوەن ماوەتــەوە، لــە مێــژووی ٩ کانوونــی دووەم ١٣٣٠ لــە هەشــت پشــك یــەك پشــك دەکاتــە ١٦ قــوروش بــۆ خێزانەکــەی تەلیحــە خانــم و لــە ٧ پشــکیش ١٠٩ قــوروش بــۆ کوڕەکــەی بــە نــاوی زەکــی ئەفەنــدی دابیــن دەکرێــت ئەفەنــدم.

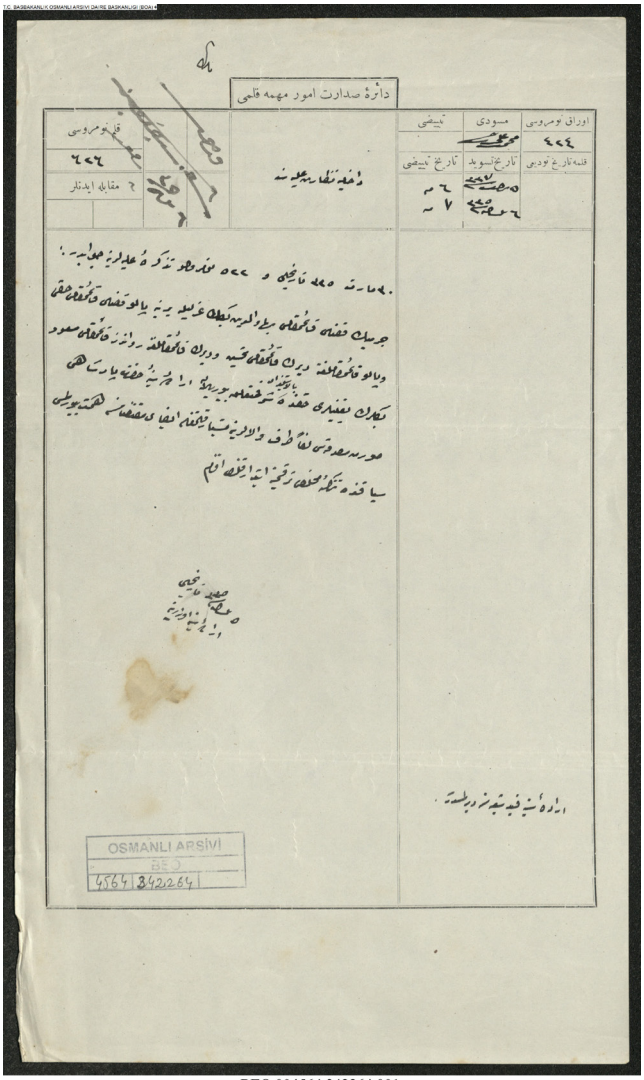

BEO.004564.342264.001

BEO	004564.342264	5 ڕەجەب 1337 (6 نیسان 1919)

نەزارەتی ناوەخۆی عالی
وەڵامی نووسراوی ٣٠ مارت ١٣٣٥ ژمارە ٥٢٢ی عالیە، بەهائەددین بەگ قائیمقامی قەزای جرمیك دوور خراوەتەوە لە شوێن ئەو حەقی بەگ قائیمقامی قەزای پالۆ، لە قائیمقامیەتی قەزای پالۆش تەحسین بەگ قائیمقامی دیرك، لە قائیمقامیەتی دیرك مەسعود بەگ قائیمقامی ڕەواندز دابمەزرێن، جەنابی پاشا بە فەرمانی پاشا ڕەزامەندی نیشان داوە و وێنەی پەسەند کراوی بۆ والا بەرز کراوەتەوە، نووسراو کراوە تا هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی کارەکە.